K 2/2011 vp

HALLITUKSEN TOIMENPIDEKERTOMUS VUODELTA 2010

Annettu Eduskunnalle 2011 vuoden valtiopäivillä

Eduskunnalle

Perustuslain 46 §:n mukaisesti Eduskunnalle annetaan hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2010.

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Pääministerin sijainen
Ministeri Jyrki Katainen

I. Valtioneuvoston ja ministeriöiden toiminta

Hallitus

Hallitustehtäviä hoiti 22.6.2010 asti 19.4.2007 nimitetty ja osittain 28.9.2007, 4.4.2008, 11.4.2008, 19.12.2008, 26.6.2009, 30.3.2010 ja 24.5.2010 muutettu hallitus, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä eduskunnan valinnan mukaisesti puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Matti Taneli Vanhanen ja hänen ehdotuksestaan

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä puolueen puheenjohtaja, yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Jyrki Tapani Katainen,

ulkoasiainministerinä filosofian tohtori, Euroopan parlamenin jäsen Cai-Göran Alexander Stubb,

ulkomaankauppa- ja kehitysministerinä ulkoasiainministeriössä valtiotieteen tohtori, kansanedustaja Paavo Matti Väyrynen,

oikeusministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Tuija Kaarina Brax,

sisäasiainministerinä taloussihteeri, ylioppilasmerkonomi, kansanedustaja Anne Elisabeth Holmlund,

maahanmuutto- ja eurooppaministerinä sisäasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian ja oikeusministeriön toimialaan kuuluvia asioita varatuomari, kansanedustaja Astrid Gunilla Margareta Thors,

puolustusministerinä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jyri Jukka Häkämies,

hallinto- ja kuntaministerinä valtiovarainministeriössä valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Mari Johanna Kiviniemi,

opetusministerinä filosofian lisensiaatti, kansanedustaja Henna Maria Virkkunen,

kulttuuri- ja urheiluministerinä opetusministeriössä ja ministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Stefan Erik Wallin,

maa- ja metsätalousministerinä hallintonotaari, kansanedustaja Sirkka-Liisa Anttila,

liikenneministerinä filosofian maisteri, kansanedustaja Anu Helena Vehviläinen,

viestintäministerinä liikenne- ja viestintäministeriössä filosofian maisteri, kansanedustaja Suvi Helmi Tellervo Lindén,

elinkeinoministerinä yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Reijo Mauri Matias Pekkarinen,

työministerinä työ- ja elinkeinoministeriössä puolueen puheenjohtaja, humanististen tieteiden kandidaatti, kansanedustaja Anni Milja Maaria Sinnemäki,

sosiaali- ja terveysministerinä hammaslääketieteen tohtori, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Liisa Marja Hyssälä 24.5.2010 asti, jonka jälkeen sosionomi, kansanedustaja Juha Tapani Rehula,

peruspalveluministerinä sosiaali- ja terveysministeriössä vararehtori, terveystieteiden tohtori, kansanedustaja Paula Sinikka Risikko,

ympäristöministerinä kauppatieteiden maisteri, valtiotieteen kandidaatti, kansanedustaja Paula Ilona Lehtomäki sekä

asuntoministerinä ympäristöministeriössä ja ministerinä käsittelemässä ulkoasiainministeriön ja 30.3.2010 lähtien valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Jan Pellervo Vapaavuori.

Pääministeri Mari Kiviniemen hallitus:

Tasavallan presidentti vapautti 22.6.2010 pääministeri Vanhasen pyynnöstä valtioneuvoston sen tehtävistä ja nimitti hallituksen, jonka kokoonpano oli seuraava:

pääministerinä eduskunnan valinnan mukaisesti puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Mari Johanna Kiviniemi ja hänen ehdotuksestaan

pääministerin sijaisena ja valtiovarainministerinä puolueen puheenjohtaja, yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Jyrki Tapani Katainen,

ulkoasiainministerinä filosofian tohtori Cai-Göran Alexander Stubb,

ulkomaankauppa- ja kehitysministerinä ulkoasiainministeriössä valtiotieteen tohtori, kansanedustaja Paavo Matti Väyrynen,

oikeusministerinä oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Tuija Kaarina Brax,

sisäasiainministerinä taloussihteeri, kansanedustaja Anne Elisabeth Holmlund,

maahanmuutto- ja eurooppaministerinä sisäasiainministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian ja oikeusministeriön toimialaan kuuluvia asioita varatuomari, kansanedustaja Astrid Gunilla Margareta Thors,

puolustusministerinä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluvia asioita valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Jyri Jukka Häkämies,

hallinto- ja kuntaministerinä valtiovarainministeriössä kunnanjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Tapani Olavi Tölli,

opetusministerinä filosofian lisensiaatti, kansanedustaja Henna Maria Virkkunen,

kulttuuri- ja urheiluministerinä opetus- ja kulttuuriministeriössä ja ministerinä käsittelemässä sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan kuuluvia asioita puolueen puheenjohtaja, valtiotieteen maisteri, kansanedustaja Stefan Erik Wallin,

maa- ja metsätalousministerinä hallintonotaari, kansanedustaja Sirkka-Liisa Anttila,

liikenneministerinä filosofian maisteri, kansanedustaja Anu Helena Vehviläinen,

viestintäministerinä liikenne- ja viestintä-ministeriössä filosofian maisteri, kansanedustaja Suvi Helmi Tellervo Lindén,

elinkeinoministerinä yhteiskuntatieteiden maisteri, kansanedustaja Reijo Mauri Matias Pekkarinen,

työministerinä työ- ja elinkeinoministeriössä puolueen puheenjohtaja, humanististen tieteiden kandidaatti, kansanedustaja Anni Milja Maaria Sinnemäki,

sosiaali- ja terveysministerinä sosionomi, kansanedustaja Juha Tapani Rehula,

peruspalveluministerinä sosiaali- ja terveysministeriössä terveystieteiden tohtori, kansanedustaja Paula Sinikka Risikko,

ympäristöministerinä kauppatieteiden maisteri, valtiotieteen kandidaatti, kansanedustaja Paula Ilona Lehtomäki sekä

asuntoministerinä ympäristöministeriössä ja ministerinä käsittelemässä valtioneuvoston kanslian ja ulkoasiainministeriön toimialaan kuuluvia asioita oikeustieteen kandidaatti, kansanedustaja Jan Pellervo Vapaavuori.

Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 2010

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman toimeenpano

Pääministeri Mari Kiviniemen hallituksen ohjelman toimeenpano

Vuonna 2010 toimeenpantiin pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaa sekä hallituskauden puolivälin politiikkariihen kannanottoa. Tasavallan presidentti vapautti pääministeri Vanhasen pyynnöstä valtioneuvoston sen tehtävistä ja nimitti pääministeri Mari Kiviniemen hallituksen 22.6.2010. Kesäkuun hallitusvaihdosta varten valtioneuvoston kanslia tuotti yhteistyössä ministeriöiden ja hallituksen poikkihallinnollisten politiikkaohjelmien kanssa seurannan Matti Vanhasen II hallitusohjelman toteumatilanteesta.

Kesäkuussa suurin osa Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman kirjauksista oli jo ehditty toteuttaa. Taloudellisessa toimintaympäristössä on kuluvan vaalikauden aikana kuitenkin tapahtunut muutoksia, joita ei hallitusohjelmaa laadittaessa voitu ennakoida. Hallituskauden aikainen taloudellinen kehitys on muodostunut paljon ongelmallisemmaksi kuin hallitusohjelman pohja-arvioissa otaksuttiin. Tämän myötä myös hallitusohjelman keskeiset talouspoliittiset tavoitteet ovat jääneet toteutumatta. Hallitus otti vuonna 2009 käyttöön lukuisia erityistoimia talouskriisin hillitsemiseksi. Nämä toimet ovat osaksi olleet voimassa myös vuoden 2010 aikana.

Hallituskauden puolivälin politiikkariihessä ja tätä seuranneissa päätöksissä mm. valtiontalouden kehyksistä, hallitus on ottanut huomioon taloustilanteen muutoksen. Se on samalla halunnut pitkäjänteisesti varmistaa suomalaisen yhteiskunnan myönteisen kehityksen edellytyksiä. Pääministeri Mari Kiviniemen hallitusohjelmaan sisältyy eräitä, lähinnä hallituksen talousstrategiaan liittyviä linjauksia vaalikauden lopulle ja siinä todettiin hallituksen toimeenpanevan Vanhasen hallitusohjelmasta sekä politiikkariihen kannanotosta jäljellä olevat toimenpiteet. Kiviniemen hallitus päätti mm. käynnistää valmistelun inhimillistä hyvinvointia ja ympäristön tilaa kuvaavien indikaattoreiden käyttöön ottamiseksi bruttokansantuotteen rinnalle. Asian valmistelua toteuttaa valtioneuvoston kanslia.

Loppuvuodesta käynnistettiin ministeriöiden yhteistyönä vaalikauden hallituspolitiikan tavoitteiden toteutumisen loppuseuranta ja -arviointi. Tätä koskeva raportti julkaistaan keväällä 2011. Valtioneuvoston kanslialla on käynnissä hallitusohjelman seurantamenettelyn arviointi ja kehittäminen (ns. KOKKA- hanke), jossa valmistellaan suosituksia seuraavalla hallituskaudella käytettävistä hallitusohjelman toimeenpanoa edistämistä menettelyistä valtioneuvostossa.

Hallituksen strategia-asiakirjan 2007 mukaisesti hallitusohjelman toimeenpanon arviointiteemoina olivat hallituksen poikkihallinnolliset politiikkaohjelmat (työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma, terveyden edistämisen politiikkaohjelma ja lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelma) sekä hallituksen erityisseurannassa olevat muut poikkihallinnolliset aihealueet, joita ovat:

– ilmasto- ja energia,
– osaaminen ja innovaatiot,
– hallinnon uudistaminen,
– kunta- ja palvelurakenneuudistus,
– sosiaaliturva, syrjäytyminen ja sosiaaliturvauudistus,
– varautuminen ikääntymiseen,
– turvallisuus ja
– Suomen kansainvälinen asema.

Näiden lisäksi arvioinnin kohteina ovat olleet sektoritutkimusuudistuksen eteneminen sekä hallituksen lainsäädäntösuunnitelma.

Hallituksen EU-politiikka vuonna 2010

Ensimmäisenä Lissabonin sopimuksen voimassaolo vuotena haettiin uusien määräysten mukaisia toimintatapoja. Merkittävin muutos oli Eurooppa-neuvoston roolin selkeä vahvistuminen. Eurooppa-neuvosto otti toimintatavakseen ns. ylhäältä–alas -menettelyn, joka merkitsee entistä suorempaa Eurooppa-neuvoston ohjausta unionin eri politiikkojen toteuttamisessa. Unionin toiminnassa keskityttiin vuonna 2010 talouskriisin hoitamiseen, ilmastoneuvotteluiden eteenpäinviemiseen sekä uuden kilpailukykyä edistävän ohjelman laatimiseen.

Lissabonin sopimuksen toimeenpano

EU:n perustamissopimuksia uudistanut Lissabonin sopimus tuli voimaan joulukuussa 2009. Sopimus sisältää sekä unionin institutionaalisen kehittämisen että EU:n toiminnan tavoitteiden kannalta keskeisiä uudistuksia. Lissabonin sopimuksen määrittelemät uudet toimijat, ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja ja Eurooppa-neuvoston pysyvä puheenjohtaja sekä Eurooppa-neuvoston muuttunut asema vaikuttivat unionin tapaan toimia. Kiertävä puheenjohtajamaa väistyi Eurooppa-neuvoston ja ulkoasiainneuvoston johdosta. Suomi pyrki omalla toiminnallaan varmistamaan sen, että Lissabonin sopimuksen täytäntöönpanossa sopimuksen soveltaminen aloitettiin heti täysimääräisesti.

Eurooppa-neuvosto

Lissabonin sopimuksen voimaantultua Eurooppa-neuvosto muuttui oikeudellisesti sitovia päätöksiä tekeväksi viralliseksi toimielimeksi, jota johtaa 2,5 vuodeksi valittu puheenjohtaja. Eurooppa-neuvoston puheenjohtajana aloitti joulukuun 2009 alussa Belgian entinen pääministeri Herman van Rompuy. Eurooppa-neuvostolla on säännönmukaisesti kaksi kokousta puheenjohtajuuskaudessa, mutta vuonna 2010 se kokoontui talouskriisin johdosta tiheämmin. Myös euroryhmä kokoontui ensimmäisen kerran päämiestasolla. Eurooppa-neuvoston valittu puheenjohtaja on tuonut pysyvyyttä, johdonmukaisuutta sekä suunnitemallisuutta Eurooppa-neuvoston toimintaan. Suomi osallistui aktiivisesti Eurooppa-neuvoston valmisteluihin eri tasolla ja pyrki siten saamaan kantojaan läpi Eurooppa-neuvoston päätöksenteossa. Suomen keskeiset tavoitteet koskivat talouskriisin hoitamista, Eurooppa 2020 -ohjelmaa sekä digitaalisia sisämarkkinoita.

EU-jäsenvaltioiden päämiesten rooli unionin politiikan linjaamisessa korostui merkittävästi Lissabonin sopimuksen voimantulon jälkeen. Suomessa tämä on vahvistanut pääministerin asemaa EU-politiikan johdossa.

Uusi komissio

Puheenjohtaja José Manuel Barroson toinen komissio aloitti työnsä helmikuussa. Suomen komissaari vastaa unionin talous- ja rahasioista.

Lissabonin sopimus ei merkittävästi muuttanut komission asemaa. Suomen EU-politiikan yhtenä peruslähtökohtana on itsenäisen ja toimivaltaansa tehokkaasti käyttävän komission ja yhteisömenetelmän tukeminen. Lissabonin sopimuksen täytäntöönpanon yhteydessä Suomi pyrki osaltaan takaamaan komission vahvan aseman säilymisen kaikilta osin. Suomen lähtökohta unionin kaikessa toiminnassa on toimielinten välinen tasapaino, yhteisömenetelmän ensisijaisuus ja jäsenvaltioiden välinen tasavertaisuus.

Euroopan parlamentti

Euroopan parlamentin asema osana unionin päätöksentekojärjestelmää vahvistui Lissabonin sopimuksen myötä, kun tavallisesta lainsäätämisjärjestyksestä tuli pääsääntö unionin päätöksenteossa. Parlamentti sai myös yleisen tiedonsaanti- ja kuulemisoikeuden yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla. Parlamentin toimivalta budjettikysymyksissä laajeni koskemaan kaikkia unionin menoja.

Parlamentti ja komissio sopivat syksyllä keskinäistä yhteistyötään täsmentävästä puitesopimuksesta. Puitesopimuksen määräysten yhdenmukaisuudesta Lissabonin sopimuksen määräyksiin käytiin keskustelua neuvostossa.

Lissabonin sopimuksessa määrätyistä Euroopan parlamentin lisäpaikoista päätettiin kertomusvuonna. Siirtymäjärjestely ei vaikuta Suomen paikkamäärään Euroopan parlamentissa (13).

Euroopan ulkosuhdehallinto

Euroopan ulkosuhdehallinto aloitti työnsä 1.12.2010. Ulkosuhdehallinnon tavoitteena on parantaa EU:n ulkoisen toiminnan johdonmukaisuutta ja tehokkuutta ja muodostaa EU:n ulkosuhteiden hoidolle pysyvä rakenne. Suomi antaa kaiken tukensa korkealle edustajalle ulkosuhdehallinnon rakentamisessa vahvaksi ja vastuulliseksi toimijaksi.

Ulkosuhdehallinnon perustaminen tarjoaa mahdollisuuden parantaa EU:n ulkoisten politiikkojen (esim. kauppa-, turvallisuus-, kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikat) keskinäistä johdonmukaisuutta Suomen globaalistrategia-aloitteen mukaisesti. Myös unionin sisäisten ja ulkoisten politiikkojen yhtymäkohtiin on kiinnitettävä entistä paremmin huomiota. Suomen tavoitteena on EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistaminen ja sen hyödyntäminen turvallisuusympäristöön vaikuttamisessa ja puolustuskyvyn kehittämisessä.

Eurooppa 2020-strategia

Maaliskuussa pidetyssä Eurooppa-neuvostossa hyväksyttiin unionin päälinjat Eurooppa 2020 -strategiaksi, jolla määritellään keinot unionin talouden kasvulle. Lopullisesti strategia hyväksyttiin kesäkuussa.

Maailmanlaajuiset haasteet (talouskriisi, globalisaatio, ilmastonmuutos, väestön ikääntyminen) asettavat Euroopan kilpailutilanteeseen, joka edellyttää rakenteellisia muutoksia. Tarvitaan jäsenmaiden vahvaa poliittista sitoutumista ja konkreettisia toimia. Strategia keskittyy alueille, joissa EU:lla on rakenteellisia heikkouksia kuten jälkeen jääminen tuottavuudessa ja työllisyydessä. Lisäksi strategia painottaa EU-talouksien tiiviin keskinäisen vuorovaikutuksen ja riippuvuuden merkitystä.

Suomi toimi aktiivisesti strategian valmisteluvaiheessa ja keskittyi ennakkovaikuttamisessa erityisesti sisämarkkinoiden vahvistamiseen ja laajentamiseen sekä talouspoliittisen koordinaation vahvistamiseen. Hyvin toimivat sisämarkkinat ovat perusedellytys kasvulle ja työpaikoille, sekä talouden vakauden edistämiselle. Oleellista on vahva poliittinen sitoutuminen sisämarkkinaoikeuden oikeaan toimeenpanoon, sekä tarvetta fokusoida toimet alueille, joissa on suurin potentiaali, kuten digitaaliset sisämarkkinat.

Talouspoliittisessa koordinaatiossa unionin tulee hyödyntää päättäväisemmin perussopimuksen keinoja talouspoliittisen koordinaation tehostamiseksi. Komissiolla tulee olla matalampi kynnys puuttua jäsenmaiden ongelmiin. Talouspolitiikan koordinaatiota tukisi myös sanktio alue- ja rakennepolitiikan maksatusten muodossa mikäli maan talouspolitiikka on

tehotonta. Työn verottamisesta tulisi siirtyä ympäristöverotukseen osana verojärjestelmien viherryttämistä.

EU-vaikuttamisen kehittäminen ja avaintavoitteet

EU-vaikuttamisselvityksen mukaiset konkreettiset kehittämistoimet Suomen vaikuttavuuden lisäämiseksi keskeisissä EU-asioissa käynnistettiin vuoden alusta. Vaikuttamisselvityksen mukaisesti EU-ministerivaliokunta linjasi Suomen EU-politiikalle ajankohtaiset hallituksen avaintavoitteet, joihin EU-vaikuttamisessa erityisesti kiinnitetään huomiota. Avaintavoitteita edistetään koko valtioneuvoston toimesta. EU-asioiden komitea totesi syyskuussa, että keväällä 2010 määritellyt avaintavoitteet ovat yhä ajankohtaisia. Ministeriöt toimittivat kuhunkin avaintavoitekohtaan ajantasaiset päivitykset ja päivitettyä avaintavoitemuistiota käsiteltiin EU-asioiden komiteassa sekä EU-ministerivaliokunnassa joulukuussa. Suomen EU-politiikan avaintavoitteet ovat talouspoliittinen koordinaatio, sisämarkkinat mukaan lukien digitaaliset sisämarkkinat, ilmastopolitiikka, rahoituskehykset, maatalouspolitiikan tulevaisuus sekä alue- ja rakennepolitiikka ja unionin globaali rooli. Tarkoituksena on, että jatkossa Suomen EU-politiikan avaintavoitteet linjataan sekä päivitetään EU-ministerivaliokunnassa säännönmukaisesti.

Osana Suomen vaikuttavuuden lisäämistä EU-asioissa kertomusvuoden aikana ryhdyttiin tehostamaan myös toimia, joilla tiivistetään yhteistyötä EU-politiikan hoitamisessa Euroopan parlamentin kanssa.

Talouspolitiikan koordinaatio

Suomi on jo pitkään korostanut, että julkisen talouden alijäämiin ja jäsenmaiden rakenteellisiin ongelmiin tulee puuttua vahvasti ja ajoissa. Suomi on vaikuttanut aktiivisesti työssä Euroopan rahoitusvakauden turvaamiseksi sekä velkakriisien ehkäisemiseen tähtäävien pysyvien järjestelyjen rakentamiseksi. Vuoden aikana voimakkaasti velkaantuneet ja alijäämäiset euromaat Kreikka ja Irlanti joutuivat turvautumaan EU-tason laina- ja takuujärjestelyihin, joiden vastineeksi ne sitoutuivat tiukkoihin sopeutusohjelmiin. Keväällä luotiin vuoteen 2013 ulottuvia väliaikaisia kriisinhallintajärjestelyjä (Euroopan rahoitusvakausmekanismi ERVM, Euroopan rahoitusvakausväline ERVV), joilla velkakriisiin joutuneiden euromaiden aiheuttamiin ongelmiin voidaan vastata. Samalla käynnistettiin työ talouspolitiikan koordinaation vahvistamiseksi ja pysyvän Euroopan vakausmekanismin (EVM) luomiseksi. Yhtenä euroalueen kuudesta korkeimman luottoluokituksen omaavista ns. AAA-maista Suomi on ottanut keskeisen roolin Euroopan taloustilanteen haasteisiin vastatessa.

Sisämarkkinat mukaan lukien digitaaliset sisämarkkinat

Suomi pyrki kertomusvuoden aikana edistämään unionin sisämarkkinoiden vahvistamista ja laajentamista. Suomen näkemyksen mukaan sisämarkkinoiden parempi hyödyntäminen edellyttää toimenpiteitä niillä sektoreilla, joissa on suurin kasvupotentiaali, kuten digitaaliset sisämarkkinat, sekä poliittista sitoutumista sisämarkkinaoikeuden oikeaan toimeenpanoon. Muita keskeisiä aiheita sisämarkkinoiden edelleen kehittämisessä ovat verokoordinaation kehittäminen, avoimen talouden mukainen teollisuuspolitiikka sekä henkilöiden vapaan liikkuvuuden edistäminen. Suomi korosti myös sisämarkkinoiden ulkoisen ulottuvuuden tärkeyttä ja katsoo, että unionin sisämarkkina-, innovaatio- ja kauppapolitiikkoja tulisi kehittää johdonmukaisesti.

Suomella oli erityisen suuri intressi kehittää digitaalisia sisämarkkinoita, jotka nykyisellään toimivat puutteellisesti. EU-lainsäädännön tulisi luoda hyvät edellytykset uusille ja innovatiivisille palveluille poistamalla esteet sisämarkkinoilta sekä edistämällä nopeiden viestintäyhteyksien leviämistä radiotaajuus- ja laajakaistapolitiikan keinoin.

Suomi on pyrkinyt vaikuttamaan siihen, että komission keväällä 2011 annettavaan sisämarkkinoiden kehittämistä koskevaan ehdotukseen valitsemat aloitteet sisältävät myös rohkeita avauksia pitkäjänteistä työtä vaativien sektoreiden, kuten esim. tekijänoikeudet ja yksityiseen kopiointiin liittyvät maksujärjestelmät, kehittämiseksi.

Digitaalisten sisämarkkinoiden edistämisessä Euroopan digitaalistrategialla on merkittävä rooli. Suomi tuki digitaalistrategian konkreettisia toimenpide-ehdotuksia, jotka koskevat laajasti tietoyhteiskunnan eri sektoreita. Loppuvuodesta Suomi ja Ranska tekivät yhteiskirjeen, jonka tavoitteena on vahvistaa unionin toimia digitaalisten sisämarkkinoiden luomisesta vuoteen 2015 mennessä, mm. luovuuden, sähköisen kaupan edistämisen ja julkisen tietovarantojen avaamisen osalta.

Ilmastopolitiikka

Suomi on pitänyt tärkeänä Kööpenhaminan sitoumukseen kirjattujen toimien konkretisointia ja sitoumukseen kirjattujen elementtien sisällyttämistä virallisesti YK:n neuvotteluprosessiin. Marras–joulukuussa pidetyssä Cancúnin ilmastokokouksessa vahvistettiin Kööpenhaminan sitoumukseen sisältyvän uuden ilmastorahaston perustaminen ja käynnistettiin rahaston yksityiskohtia valmisteleva prosessi. Lyhyen aikavälin rahoituksen osalta vahvistettiin kehittyneiden maiden lupaus yhteensä 30 mrd USD osoittamisesta kehitysmaiden ilmastotoimiin vuosina 2010–2012. Lisäksi Cancúnissa saatiin aikaan päätös, jossa kehitysmaat sitoutuvat kansallisesti soveltuviin päästövähennystoimiin sekä päästöjen raportoinnin kehittämiseen. Myös kehittyneiden maiden raportointivelvoitteita tarkistetaan. Jatkotyön haasteena on tavoitteiden kunnianhimon nostaminen. Suomi pitää välttämättömänä, että eri maiden päästövähennystavoitteiden tasoa pystytään nostamaan kohti kahden asteen tavoitetta.

EU on päättänyt ehdollisesta siirtymisestään tiukempaan (-30 %:n) päästövähennykseen. Suomi on korostanut Eurooppa-neuvostossa asetettuja ehtoja sitoutumiselle tiukempaan tavoitteeseen ja pitänyt tärkeänä selvityksiä niiden täyttymisestä.

Suomelle metsien kohtelu osana EU:n taakanjakopäätöstä ja kansainvälistä ilmastosopimusta on taloudellisesti merkittävä kysymys. Suomen tavoitteena on, että hiilinielujen laskentatavoista sovittaisiin kansainvälisesti. Cancúnissa ei vielä tehty lopullista päätöstä kehittyneiden maiden metsien hiilinielujen laskentatavasta ja yksityiskohtaisempia neuvotteluja jatketaan vuoden 2011 aikana. Suomen mielestä laskentatavan tulee edistää päästöjen vähentämistä globaalilla tasolla. Suomi suhtautuu hyvin kriittisesti sellaisiin metsiin liittyviin laskentatapoihin, jotka aiheuttavat luonnontieteellisen nielun muuttumisen laskennalliseksi päästöksi.

Rahoituskehykset, maatalous- sekä alue- ja rakennepolitiikka

Suomen päätavoitteet rahoituskehysten ja maatalous- sekä alue- ja rakennepolitiikan tulevaisuuden suhteen on määritelty valtioneuvoston selonteossa EU-politiikasta (VNS 4/2009 vp). Selonteon mukaan Suomi arvioi unionin toimintaa suhteessa sen tuomaan laaja-alaiseen lisäarvoon yhä selvemmästä nettomaksuasemasta huolimatta.

Rahoituskehysten ennakkovaikuttamisessa Suomi katsoi, että budjetin rahoituskäytäntöjä pitäisi muuttaa joustavammiksi, jotta unionilla olisi mahdollisuus vastata nopeammin muuttuviin tilanteisiin. Esimerkiksi viisivuotinen kehys ja siirtyminen aitoon kehysbudjetointiin toisivat joustavuutta ja tehokkuutta varojen käyttöön. Unionin rahoitusjärjestelmän tulisi olla nykyistä selkeämpi ja perustua jäsenmaiden bruttokansantuloon.

Budjetin perinteisten suurten menoerien (maatalous, maaseudun kehittäminen sekä alue- ja rakennepolitiikka) lisäksi on otettava huomioon ns. uudet haasteet (mm. kilpailukyky- ja in-

novaatiopolitiikka, oikeus- ja sisäasiat, ilmasto- ja energiapolitiikka sekä ulkosuhteet), joiden takia budjetin painopisteitä joudutaan tarkistamaan. Ulkosuhderahoituksen painopistettä on pyrittävä tasapainottamaan unionin eteläisten ja itäisten lähialueiden välillä.

Suomi painotti, että ilmastonmuutos ja ruokaturvallisuuden merkitys korostavat tarvetta huolehtia jatkossakin maatalouden toimintaedellytyksistä unionin kaikilla alueilla, mukaan lukien syrjäisimmätkin luonnonolosuhteiltaan vaikeat alueet.

Alue- ja rakennepolitiikan suhteen Suomi korosti sitä, että monet alueet maassamme kärsivät pysyvistä olosuhdehaitoista, pitkistä välimatkoista, harvasta asutuksesta ja pohjoisista luonnonoloista. Muilla kuin köyhimmillä tai poikkeuksellisten olosuhteiden alueilla harjoitettavan rakennepolitiikan pitää olla vahvemmin valikoivaa.

Sekä maatalouspolitiikan että alue- ja rakennepolitiikan sisältöä ja hallintoa on tarpeen yksinkertaistaa.

Unionin globaali rooli

Maailman moninapaistuminen ja nousevien talouksien roolin kasvaminen leimaavat kansainvälistä politiikkaa. Voidakseen toimia mm. taloudellisen painoarvonsa mukaisesti keskeisenä globaalina vaikuttajana EU:n tulee kyetä toimimaan ulkosuhteissaan yhtenäisesti ja johdonmukaisesti. Lissabonin sopimus tarjoaa tähän mahdollisuudet, jotka on hyödynnettävä täysimääräisesti. EU:n selkeä edustautuminen kansainvälisissä järjestöissä ja neuvotteluissa sekä jäsenmaiden tuki yhteisille tavoitteille ovat tässä avainkysymyksiä. Suomi panostaa osaltaan siihen, että näissä tavoitteissa onnistutaan.

Unionin kumppanuuksia kolmansien maiden ja alueiden kanssa tulee arvioida kriittisesti ja kehittää pitkäjännitteisempään ja tuloksellisempaan suuntaan niin kahdenvälisissä kysymyksissä kuin yhteistyössä globaalien haasteiden ratkaisemiseksi. Kumppanuussuhde edellyttää vastavuoroisuutta: Unionin on määriteltävä selkeästi omat tavoitteensa ja mahdollisuus tulla vastaan kumppanin tavoitteissa. Kyse on toimivien ratkaisujen etsimisestä ja luottamuksen rakentamisesta. Tällaiset strategiset kumppanuudet ovat EU:n globaalin roolin kannalta keskeisen tärkeitä.

Suomen kannalta erityistä painoa tulee antaa kumppanuuksien kehittämiselle Venäjän ja Yhdysvaltain, nousevien talouksien sekä toisaalta EU:n lähialueiden kanssa ml. Suomen aloitteesta käynnistynyt EU−USA -transatlanttinen kestävän kehityksen kumppanuus.

Laajentuminen

Euroopan unionin laajentumisprosesseissa edettiin vuoden 2010 aikana. Turkin EU-jäsenyysprosessi on edetty hitaasti. Turkki ei ole edistynyt Kypros-suhteidensa normalisoinnissa eikä Ankaran sopimuksen lisäpöytäkirjan toimeenpanossa. Kroatia on edennyt neuvottelujen loppuvaiheeseen. Islannin jäsenyysneuvottelut käynnistyivät heinäkuussa.

Valtioneuvoston kanslia

Kriisiviestinnän kansalaisportaalin toteuttamishanke päätettiin kesäkuussa. Portaalin avulla tullaan jakamaan ja hyödyntämään viranomaisten, median, järjestöjen ja kansalaisten välittämää tietoa kriisinhallintatilanteissa. Normaalioloissa portaali tulee tarjoamaan perustietoja ja ohjeita kriisien varalle. Palvelua ei otettu käyttöön kertomusvuonna.

Toimintavuonna valmistui uusi valtionhallinnon viestintäsuositus. Valtioneuvoston kanslia oli syksyllä 2008 asettanut työryhmän selvittämään, miltä osin vuodesta 2002 voimassa ollut valtionhallinnon edellinen viestintäsuositus tulisi uudistaa. Lisäksi työryhmä laati esityksen valtionhallinnon viestinnän periaatteista ja käytännöistä.

Islannin tulivuoren purkauksen johdosta syntyneen tuhkapilven aiheuttamat toimenpiteet huhtikuussa toteutettiin valtion kriisijohtamismallin mukaisesti. Kriisijohtamismallin mukaista toimintaa harjoiteltiin valtionhallinnon VALHA 2010 valmiusharjoituksessa sekä Euroopan unionin kriisikoordinaation kehittämiseksi järjestetyssä harjoituksessa syyskuussa. Tilannekuvatoimintaa kehitettiin edelleen vastaamaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen tarpeita sekä VALHA 2010 valmiusharjoituksessa että omin hankkein. Valtioneuvoston asettama varautumisen järjestelyjä tarkasteleva komitea kiinnitti erityistä huomiota tilannekuvatoiminnan edelleen kehittämiseen.

Valtioneuvoston jäsenten henkilösuojausta kehitettiin yhteistoiminnassa poliisin kanssa.

Valtioneuvoston kanslia aloitti yhteistyössä ministeriöiden ja eduskunnan kanssa nk. Raketti -hankkeen toteutuksen kilpailutuksen vaatimusmäärittelyn valmistuttua. Hankkeen tavoitteena on uudistaa valtioneuvoston päätösasiakirjojen valmistelu siten, että xml -rakenteen avulla parannetaan asiakirjojen yhteiskäyttöä erityisesti ministeriöiden, eduskunnan ja valtioneuvoston tieto- ja päätöksentekojärjestelmien välillä. Rakenteiden avulla pystytään samalla kehittämään asiakirjojen julkaisu- ja tulostusominaisuuksia ja siten niiden saatavuutta ja käytettävyyttä kansalaisille.

Talousneuvoston toiminnassa läpileikkaavana teemana oli vuonna 2010 kestävälle kasvuuralla pääseminen taantuman jälkeen. Esimerkiksi rahoitusmarkkinoiden tilaa, EU:n talouspoliittista koordinaatiota, julkisen talouden tasapainoa ja kasvuhankkeen tuloksia koskevissa kokouksissa tarjottiin hallitukselle evästystä talous- ja finanssipolitiikan oikeaan linjaukseen taantumasta toipuvassa taloudessa. Talousneuvoston nykymuotoisen toiminnan jatkumisen vahvistava lainsäädäntöhanke valmisteltiin ulkopuolisen arviointiryhmän esitysten pohjalta.

Valtioneuvoston kanslia järjesti vuonna 2010 yhteistyössä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan, maakuntaliittojen ja korkeakoulujen kanssa, osana ilmasto- ja energiapolitiikkaa käsitelleen tulevaisuusselonteon toimeenpanoa alueelliset foorumit seuraavilla paikkakunnilla: Espoo, Tampere, Joensuu, Rovaniemi ja Oulu. Lisäksi järjestettiin Porissa osana Suomi−Areenaa ilmastopoliittinen paneelikeskustelu sekä poliitikkoja ja kansalaisia yhteen tuova ilmastolautapelitapahtuma.

Ministeriöiden kansliapäälliköt valmistelivat kanslian pyynnöstä hallinnonaloiltaan tulevaisuuskatsaukset, joissa kuvataan 8-10 vuoden aikajänteellä hallinnonalan merkittävimmät kehitystekijät ja keskeiset ongelmakohdat sekä analysoidaan ratkaisuvaihtoehtoja. Kanslia lähetti katsaukset eduskunnassa edustettuna oleville puolueille ja kokosi niitä koskevat tiedot verkkosivuilleen.

Valtioneuvoston kanslia asetti hankkeen, joka valmistelee pääministeri Mari Kiviniemen hallitusohjelman mukaisesti suunnitelman laajemman kehitysindikaattorin käyttöön ottamiseksi bruttokansantuotteen rinnalle.

Tietoja kanslian toiminnasta hallitusohjelman toimeenpanon edistämisessä on luvussa Hallituksen ohjelman toimeenpano vuonna 2010.

Merkkivuosi 1809 -hanke päättyi vuoden 2010 alussa loppuraporttiin, joka julkaistiin cd-levykkeenä. Raportin julkaisemisen jälkeen hankkeessa syntynyttä kirjallisuutta toimitettiin kuntiin ja kouluille. Samalla julkaistiin säveltäjä Kaj Chydeniukselta tilattu levy oma maa. Kuvanveistäjä Toivo Jaatisen 200-vuotisjuhlamitalin pohjalta suunnittelemat merkkivuoden reliefit luovutettiin valtioneuvoston kanslialle.

Yhteisen ympäristön ja historian velvoittamana valtioneuvoston kanslia lähti mukaan Helsinki 200 vuotta pääkaupunkina -hankkeeseen.

Valtioneuvosto asetti alkuvuonna Suomen arktisen politiikan neuvottelukunnan. Neuvottelukunnan tehtävänä on tukea ja seurata Suomen toimintaa ja sen toiminnan yhteensovittamista arktisella alueella. Neuvottelukunnan tehtävänä on lisäksi tehdä tunnetuksi arktisen alueen kysymyksiä sekä edistää ja pitää yhteyksiä vastaavien toimielinten kanssa muissa maissa. Neuvottelukunnan toimikausi on 8.4.2010−7.4.2013.

Puolueiden julkisia tukia ja niiden valvontaa uudistava työryhmä sai loppumietintönsä valmiiksi ja luovutti sen pääministerille. Työryhmä esitti toimeksiantonsa mukaisesti, että paikallistason puoluetoimintaan suunnattava avustus jaettaisiin puolueille niiden kansanedustajanpaikkojen lukumäärän mukaisessa suhteessa käytettäväksi puolueiden paikallistason yhdistysten toimintaan. Työryhmän toimeksiannon lähtökohtana oli, että puolueille myönnettävän valtionavustuksen määrää nostetaan paikallistason puoluetukea vastaavasti. Paikallistason avustusten määräksi arvioitiin 2,6 miljoonaa euroa, mikä olisi 12 prosenttia poliittiseen toimintaan suunnatusta puoluetuesta ja vastaisi puolueiden naisten toimintaan ja piirijärjestöille osoitettuja avustusosuuksia.

Paikallisen tason yhdistysten suuresta määrästä johtuen työryhmä esitti muutoksia avustusten valvontasäännöksiin. Yhdistyksiin, joille myönnetään paikallistason toimintaan tarkoitettua avustusta, ei pääsääntöisesti sovellettaisi puoluelain uudistettuja säännöksiä auktorisoidusta tilintarkastajasta eikä tilinpäätösasiakirjojen toimittamisesta.

Työryhmä esitti tarkennettavaksi tiedotustoiminnan ja viestinnän tuen käyttöä. Tiedotustoimintaan ja viestintään osoitettua avustusta ei voitaisi käyttää maksulliseen vaalimainontaan puoluelaissa määriteltynä kampanja-aikana.

Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta on toiminut valtioneuvoston kanslian pysyvänä toimielimenä vuodesta 1960. Se on koordinoiva elin valtion viranomaisten ruotsin kielen käyttöä koskevissa kysymyksissä. Lautakunnan tehtävänä on edistää Suomessa käytettävän laki- ja hallintoruotsin selkeyttä ja ymmärrettävyyttä sekä tehdä aloitteita ja ryhtyä toimenpiteisiin valtion viranomaisten kielenkäytön parantamiseksi.

Lautakunnan työskentelyssä korostetaan valtion viranomaisten ruotsin kielen käytön, erityisesti lakikielen yhtenäistämistä. Lautakunnan tehtävänä on muun muassa yhtenäistää käännös- ja tarkastustoimintaa erityisesti kysymyksissä, jotka koskevat käypiä ilmaisuja, termejä, lakiteknisiä ratkaisuja, kirjoitusohjeita ja tyyliseikkoja.

Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunnan tärkeimpiä työskentelymenetelmiä ovat ohjeiden ja suositusten julkaiseminen sekä seminaarien järjestäminen. Svenskt lagspråk i Finland (Slaf) on lautakunnan julkaisema ruotsinkielistä lakikieltä käsittelevä käsikirja mm. kääntäjille, laintarkastajille ja lainvalmistelijoille. Vuoden 2010 uudistettu viides painos käsikirjasta julkaistiin valtioneuvoston kanslian määräyskokoelmassa ohjeen muodossa (Valtioneuvoston kanslian määräykset, ohjeet ja suositukset 1/2010). Uusi painos julkaistiin myös suoraan Internetissä, sekä lautakunnan verkkosivuilla että Valtion säädöstietopankki Finlexissä.

Ohjeen tunnetuksi tekemiseksi lautakunta järjesti kolme säädöskääntäjille suunnattua seminaaria sekä lukuisia muille kohderyhmille suunnattuja luentoja ja tietoiskuja.

Lautakunta on käsitellyt runsaasti sille osoitettuja laki- ja hallintokieleen liittyviä termi- ja kielikysymyksiä. Lautakunnan suositukset julkaistiin tiedotuslehti Språkrådissa, joka ilmestyi kolme kertaa. Lautakunta toimi myös valtioneuvoston käännöstoimiston säädöskääntämisen termipankkihankkeen ohjausryhmänä.

Vuoden alusta aloitti toimintansa uusi valtionyhtiö Opetusalan koulutuskeskus Educode Oy, joka perustettiin jatkamaan Opetusalan koulutuskeskus Opekon toimintaa. Samassa yhteydessä yhtiön omistajaohjaus siirtyi valtioneuvoston kansliaan.

Valtioneuvoston kanslian omistajaohjauksessa olevien yhtiöiden valtiolle vuonna 2010 maksamat osingot kasvoivat edellisvuoden 594 miljoonasta eurosta 863 miljoonaan euroon.

Kesäkuussa ilmestyi omistajaohjausosaston vuosikertomus, jossa eduskunnalle raportoidaan valtion yhtiöomistuksen kehityksestä, omistajapolitiikasta ja omistajaohjaustoimista. Solidium Oy:tä käsitellään omistajaohjausosaston raportoinnissa ns. portfolioraportointina. Solidium julkistaa oman vuosikertomuksensa. Solidium Oy:n toinen tilikausi oli 1.7.2009−30.6.2010.

Valtio käytti syyskuussa osakassopimuksen mukaista lunastusoikeuttaan Raskone Oy:ssä. 15 prosentin omistukseen oikeuttavat osakkeet hankki valtion täysin omistama Governia Oy.

Marraskuussa toteutettiin valtion omistamien yhtiöiden kesken omistusjärjestely, jossa Raskone Oy myi kokonaan omistamansa Easy KM Oy:n osakkeet Governia Oy:lle.

Valtio myi joulukuussa omistamansa Silta Oy:n osakkeet, yhteensä 10,14 prosenttia yhtiön osakekannasta ja äänivallasta, yhtiön osakkaisiin kuuluvalle Sampo Oyj:lle.

Valtion omistama Labtium Oy:n omistus luovutettiin joulukuussa apporttina valtion kokonaan omistamalle VTT Expert Services Oy:lle. VTT Expert Services Oy:tä hallinnoi Valtion teknillinen tutkimuslaitos. Järjestelyn tavoitteena on luoda nykyistä laaja-alaisempi ja kilpailukykyisempi laboratorioalan yritys sekä lisätä Labtiumin edellytyksiä vastata kaivos- ja mineraalitoimialojen laboratoriopalvelujen kysyntään.

Ulkoasiainministeriö

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi toimii aktiivisesti osana kansainvälistä yhteisöä kantaen osansa maailmanlaajuisesta yhteisvastuusta ja huolehtien omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja tehokkaaseen monenkeskiseen yhteistyöhön sekä uskottavaan maanpuolustukseen. Suomi vaikutti aktiivisesti ulko-, turvallisuus-, kehitys- ja kauppapoliittisten tavoitteidensa ja etujensa ajamiseksi kahdenvälisesti sekä EU:n ja muun monenkeskisen yhteistyön kautta. Suomen edustustoverkon aktiivinen toiminta oli tärkeää ja sen merkitys korostuu. Edustustoverkkoa arvioitiin ja kehitettiin ulkopoliittisen toimintaympäristön muutokset huomioiden, mukaan lukien Euroopan ulkosuhdehallinnon rakentaminen. Ulkoasiainministeriön toimintaa leimasivat kasvavat odotukset ja resurssihaasteet, etenkin kansalaispalveluiden, maahanmuuttokysymysten ja kehitysyhteistyöhallinnon osalta. Myös eräiden edustustojen vaikeutunut turvallisuustilanne aiheutti haasteita.

Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen alkoi tiivis sopimuksen täytäntöönpanon vuosi. Keskeisiä asiakokonaisuuksia olivat etenkin Euroopan ulkosuhdehallinnon perustaminen ja unionin ulkoiseen edustautumiseen liittyvät kysymykset. Neuvottelut EU:n liittymisestä Euroopan ihmisoikeussopimukseen alkoivat. Suomi osallistui aktiivisesti ja rakentavasti Euroopan ulkosuhdehallinnon perustamiseen. Ilkka Salmi nimitettiin vuoden lopussa ulkosuhdehallintoon kuuluvan tilannekeskuksen johtajaksi.

Ulkoasiainministeri teki aloitteen Euroopan turvallisuusstrategian uudistamisesta. EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja esitteli asiaa joulukuun Eurooppa-neuvostossa.

Euroopan unionin laajentumisprosessi jatkui vuoden 2006 laajentumiskonsensuksen mukaisesti. Turkin EU-jäsenyysprosessi jatkuu, mutta neuvotteluissa on edetty hitaasti. Turkki ei ole edistynyt Kypros -suhteidensa normalisoinnissa eikä Ankaran sopimuksen lisäpöytäkirjan toimeenpanossa. Kroatia on edennyt neuvottelujen loppuvaiheeseen. Islannin jäsenyysneuvottelut käynnistyivät heinäkuussa.

Suomi osallistui aktiivisesti EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) kehittämiseen ja syventämiseen tukemalla Lissabonin sopimuksen uusia ulkosuhderakenteita. Suomi edesauttoi EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan (YTPP) kehittämistä ja kokonaisvaltaisen lähestymistavan vahvistamista tukemalla Lissabonin sopimuksen institutionaalisten uudistusten toimeenpanoa.

Suomi jatkoi aktiivista osallistumista Euroopan unionin kriisinhallintaan. Unionin sotilaallisia ja siviilikriisinhallinnan kykyjä kehitettiin vuoden 2010 voimavaratavoitteiden sekä sotilas-siviilisynergian edistämisen pohjalta. EU:lla oli vuoden lopussa käynnissä kaksi sotilaallista operaatiota, joihin myös Suomi osallistui. Suomen lähettämiä asiantuntijoita oli myös kaikissa käynnissä olevissa EU:n siviilikriisinhallintaoperaatioissa.

Suomen kriisinhallintatoiminnan painopisteitä vuonna 2010 olivat Afganistan ja Kosovo sekä siviilikriisinhallinnan osalta myös Georgia. Kosovon KFOR-operaation supistamisen myötä osallistumistaso sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa laski vuoden lopussa noin 240 sotilaaseen. Siviilikriisinhallintatehtävissä toimi vuoden lopussa noin 160 Suomen lähettämää asiantuntijaa, joista noin kolmannes oli naisia.

Eduskunnalle annettiin keväällä selonteko Suomen osallistumisesta YK:n mandaatilla toimivaan Naton ISAF -operaatioon ja tehtiin päätös nostaa osallistumista operaatiossa enintään 195 sotilaaseen vuoden 2011 alussa. EU:n Afganistanin poliisioperaatiossa (EUPOL) suomalaisten asiantuntijoiden määrä kasvoi, ja operaation päälliköksi nimitettiin Jukka Sa-

volainen. Kosovossa KFOR osallistumista supistettiin kesäkuussa tehdyn päätöksen mukaisesti asteittain osana Naton suunnitelmia. Suomen panos EU:n oikeusvaltio -operaatio EULEX:issa Kosovossa säilyi vahvana.

Suomi teki päätöksen osallistua aluksella EUNAVFOR/Atalanta -operaatioon alkuvuonna 2011. Suomi osallistui EU:n EUTM Somalia -koulutusoperaatioon turvallisuusjoukkojen kouluttamiseksi kouluttajatiimillä, jossa oli kolme sotilasta sekä tasa-arvo- ja ihmisoikeusasioiden neuvonantaja. Suomi osallistui noin 80 sotilaalla YK:n MINURCAT -operaatioon Tshadissa kesään 2010 saakka. Suomen mahdollisuuksia osallistua joukoilla YK-johtoiseen sotilaalliseen kriisinhallintaan vuoden 2011 jälkipuoliskosta alkaen selvitettiin.

Kokonaisvaltaisen näkökulman vahvistamista kriisinhallinnassa sekä kriisien jälkeisessä tilanteessa jatkettiin Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian pohjalta. Keväällä 2010 ulkoasiainministeriö asetti pysyvän strategisen tason koordinaatioryhmän seuraamaan ja edistämään kriisinhallinnan kokonaisvaltaista kehittämistä. YK:n päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha, turvallisuus" kansallisen toimintaohjelman seurantaryhmä jatkoi toimintaansa ulkoasiainministeriön johdolla.

Naton rauhankumppanuustoiminnassa keskeistä oli osallistuminen kriisinhallintaoperaatioihin Afganistanissa ja Kosovossa. Marraskuussa Suomi osallistui Naton Lissabonin huippukokouksen yhteydessä järjestettyyn Afganistan -huippukokoukseen. Kertomusvuonna konkretisoitiin suunnitelmia Suomen osallistumisesta Naton nopean toiminnan joukkoja täydentävään toimintaan vuonna 2008 tehdyn päätöksen toimeenpanemiseksi.

Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestössä (Etyj) Suomi painotti erityisesti järjestön kriisinhallintakyvyn kehittämistä, ihmisoikeuksien edistämistä sekä pitkittyneiden konfliktien ratkaisua. Etyjin ensimmäinen huippukokous 11 vuoteen järjestettiin joulukuussa Astanassa, Kazakstanissa. Suomi osallistui huippukokoukseen tasavallan presidentin johtamalla valtuuskunnalla.

Asevalvonnan osalta keväällä pidetty ydinsulkusopimuksen tarkastelukonferenssi oli onnistunut. Myös Yhdysvaltain ja Venäjän välillä huhtikuussa allekirjoitettu sopimus strategisten ydinaseiden rajoittamisesta sekä Washingtonissa järjestetty huippukokous ydinturvan kehittämiseksi edistivät ilmapiiriä. Suomi osallistui tarkastelukonferenssiin ja ydinturvahuippukokoukseen aktiivisesti. Suomi osallistui kansainvälistä asekauppasopimusta valmistelevan komitean ensimmäiseen istuntoon. Hallitus käynnisti valmistelut Suomen liittymiseksi jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen alkuvuodesta 2012.

Ulkoasiainministeri toi kansainväliseen ihmisoikeuskeskusteluun arvokas ulkopolitiikka -käsitteen. Jatkettiin ihmisoikeuspoliittisen selonteon täytäntöönpanoa. Ulkoasiainministeri nimitti erityisedustajakseen vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseksi rap-artisti Signmarkin. Ministeriön johdolla valmisteltiin Suomen kansainvälistä romanistrategiaa. Eva Biaudet valittiin YK:n alkuperäiskansojen pysyvän foorumin jäseneksi toimikaudelle 2011–2013. Suomi panosti edelleen ihmisoikeuksien valtavirtaistamiseen julkaisemalla ihmisoikeuksia ja EU:n kriisinhallintaa koskevan käsikirjan. Suomi liittyi Holocaust Task Force:n jäseneksi.

Suomi pyrki osaltaan vaikuttamaan YK:n aseman vahvistamiseen. YK-reformien alalla saatiin perustettua uusi tasa-arvokysymysten yhteiselin (UN Women), arvioitiin rauhanrakennuskomission toiminta ja jatkettiin keskustelua turvallisuusneuvoston uudistamisesta. Suomi julkisti rauhanvälityslinjauksen, jonka tavoitteena on vahvistaa Suomen omaa rauhanvälityskykyä ja osallistumista rauhanvälitykseen sekä kehittää rauhanvälityksen kansainvälisiä rakenteita. Suomi käynnisti yhdessä Turkin kanssa rauhanvälitystä koskevan YK-päätöslauselman valmistelun ja perusti rauhanvälityksen ystäväryhmän.

Suomen ehdokkuutta YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2013–2014 edistettiin. Ehdokkuuden puolesta kampanjoiminen koski käytännössä koko valtionhallintoa sekä kahdenvälisessä kansainvälisessä kanssakäymisessä että erityisesti YK -järjestökentässä. Turvallisuusneuvostojäsenyyttä edistettiin aktiivisesti korkean tason vierailulla ja tapaamisissa.

Suomi jatkoi vuosien 2003 ja 2005 YK:n tietoyhteiskuntahuippukokousten (World Summit on Information Society, WSIS) aikana omaksuttua korkeaa profiilia säilyttämällä ICT-sektorin yhtenä kehitysyhteistyön prioriteettialueena ja osallistumalla aktiivisesti WSIS -prosessin toimeenpanoon ja sen seurantamekanismeihin. YK:n yleiskokous hyväksyi tavoitteidemme mukaisesti internetin hallintofoorumille viiden vuoden jatkomandaatin. Viestintäministeri toimi komissaarina ITU:n ja UNESCO:n perustamassa laajakaistakomissiossa. Suomi osallistui globaaliin kulttuurien ja uskontojen dialogin edistämiseen EU:ssa, YK:ssa, Euroopan neuvostossa sekä Etyjissä. Toiminta liittyy kiinteästi yleisiin kriisinhallinnan tavoitteisiin vakauden lisäämiseksi. Ulkoasiainministeriö järjesti kansainvälisen ääriliikkeiden mekanismeja käsitelleen seminaarin.

Euroopan unionin uuden kauppapoliittisen strategian käsittely käynnistyi komission tiedonannon pohjalta marraskuussa. Suomi vaikutti strategian muotoiluun korostaen kaupan vapauttamisen merkitystä kasvulle ja työllisyydelle. Suomi vaikutti myös EU:n kautta avoimen ja sääntöpohjaisen kansainvälisen kauppajärjestelmän vahvistamiseksi ja protektionismin vähentämiseksi. Suomi edisti samoja päämääriä myös kahdenvälisissä tapaamisissa G20 -ryhmään kuuluvien kolmansien maiden kanssa.

Maailman kauppajärjestön (WTO) Dohan kierroksen kauppaneuvottelut (Doha Development Round, DDA) jatkuivat tiiviinä, mutta läpimurto jäi saavuttamatta. Neuvottelut jatkuvat sovitun työohjelman mukaisesti tavoitteena niiden päättäminen vuoden 2011 kuluessa. Kertomusvuoden keskeinen tavoite oli jatkaa kansainvälisen kaupan vapauttamista myös kahdenvälisten vapaakauppaneuvottelujen kautta. Merkittävimpiä saavutuksia olivat EU:n ja Etelä-Korean välisen vapaakauppasopimuksen allekirjoittaminen sekä Venäjän WTO -jäsenyyshankkeen edistyminen mukaan luettuna suotuisa ratkaisu puun vientitullikiistassa. Perun ja Kolumbian sekä Keski-Amerikan maiden kanssa käydyt vapaakauppaneuvottelut saatiin päätökseen. Neuvottelut Intian, Kanadan, Singaporen sekä Mercosurin kanssa edistyivät merkittävästi. Ukraina-neuvottelut jatkuivat hitaasti.

Viennin ja kansainvälistymisen edistämiseen (VKE) panostettiin syventämällä yhteistyötä VKE -toimijoiden välillä erityisesti uusilla toimialoilla ja markkinoilla sekä puuttumalla suomalaisyritysten kohtaamiin kaupanesteisiin. Ulkomaankauppa- ja kehitysministerin sekä korkeiden virkamiesten johtamia VKE -matkoja tehtiin kertomusvuonna jälleen lähes ennätysmäärä kohteina muun muassa Kiina, Intia, Kazakstan, Nigeria, Venäjän alueet, Korea, Japani ja uudet markkina-alueet Lähi-Idässä, Afrikassa ja Aasiassa.

Suomi jatkoi vaikuttamista EU:n linjaan teollis- ja tekijänoikeuksien turvaamiseksi teknologian siirtokysymyksissä sekä neuvotteluissa väärentämisen vastaisesta kauppasopimuksesta (ACTA) että kansainvälisestä ilmastosopimuksesta. Ympäristöteknologian tuotteiden määrittely WTO:ssa sovittavia tullinalennuksia varten jatkui. Hiilivuotoriskin torjuminen kansainvälisen kaupan sääntöjä noudattaen muodostui Eurooppa-neuvoston linjaukseksi Suomen korostaessa kansainvälistä ilmastosopimusta parhaana tapana edetä asiassa.

Suomi tuki kehitysmaiden integroitumista kansainväliseen kauppaan kasvattamalla ja tehostamalla kauppaa tukevaa kehitysyhteistyötä. Tuen painopisteinä olivat tuotannollisen toiminnan vahvistaminen, taloudellisen infrastruktuurin kehittäminen sekä ulkomaankauppaa ja investointeja koskevan liiketoimintaympäristön parantaminen. EU:n laittomien hakkuiden kauppaa koskevan FLEGT -toimintasuunnitelman toteuttaminen jatkui.

Vientivalvonnassa korostui EU:n Iranin vastaisten pakotteiden kiristyminen, jolla on ollut merkittävä vaikutus suomalaisten yritysten vientiin. Kaksikäyttötuotteiden lupaviranomaisena ulkoasiainministeriö panosti vientiyritysten, teollisuuden ja intressiryhmien neuvontaan ja tiedottamiseen.

OECD-työssä keskeinen tavoite oli hallinnonalojen asettamien priorisointien mukaisesti ohjata järjestön sisältötyön suunnittelua ja budjetointia vuosiksi 2011–12. Suomi tuki OECD:n roolin vahvistamista taloudellisen globaalihallinnan sisältötyön tuottajana talouskriisin jälkeisessä tilanteessa kohti kestävää kehitystä ja kasvua. Suomi tuki aktiivisesti järjestön laajentumisprosessia.

Vuoden 2007 kehityspoliittisen ohjelman päälinjausten sekä alue- ja sektorikohtaisten toimintaohjelmien integrointi operatiiviseen toimintaan jatkui painottaen kestävän kehityksen kolmea ulottuvuutta; taloudellisesti, luonnontaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestävää kehitystä. Laadittiin uusi maatalouden ja ruokaturvan kehityspoliittinen linjaus sekä kehityspoliittinen kansalaisyhteiskuntalinjaus. Suomi edisti aktiivisesti kehityspoliittista johdonmukaisuutta sekä kansallisesti että kansainvälisesti etenkin EU:ssa, OECD:ssä ja YK:ssa. Suomi järjesti kesäkuussa YK:n talous- ja sosiaalineuvosto ECOSOC:in kehitysyhteistyöfoorumin valmisteluseminaarin, jonka pääaiheena oli Suomen aloitteesta kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistaminen.

EU-yhteistyössä edistettiin aktiivisesti Suomen prioriteetteja joulukuussa 2009 hyväksytyn kehityspoliittisen EU-vaikuttamislinjauksen mukaisesti. Suomen kannalta yksi keskeisimpiä sisältökokonaisuuksia oli EU:n valmistautuminen YK:n vuosituhattavoitteiden (MDG) tarkastelukokoukseen. Transatlanttinen kehityspoliittinen yhteistyö eteni käytännön toimeenpanon tasolle, samalla kun myös politiikkadialogia Yhdysvaltain kanssa jatkettiin. Kesäkuussa ulkomaankauppa- ja kehitysministeri teki aloitteen EU:n globaalistrategian laatimisesta. Kokonaisuudessaan kehityspolitiikan osalta EU-yhteistyötä vuonna 2010 on leimannut eräänlainen murrosvaihe EU:n institutionaalisissa järjestelyissä.

YK:n talous- ja sosiaalisektorilla Suomi panosti YK-reformien tukemiseen. Vuosituhattavoitteita koskevassa tarkastelukokouksessa Suomella oli vahva korkean tason edustautuminen ja aktiivinen rooli. Suomi kohdisti tukeaan priorisoimilleen järjestöille (UNDP, UNFPA, UNICEF, UNEP ja WFP). OECD:ssä Suomi vaikutti aktiivisesti kehitysapukomitean (DAC) mandaatin uusimiseen, millä pyritään komiteoiden välisen yhteistyön parantamiseen kehityksen kannalta johdonmukaisemman politiikan edistämiseksi.

Ulkoasiainministeriö osallistui keskeisesti kansainväliseen ilmastoneuvotteluprosessiin. Kansallinen valmistautuminen Kestävän kehityksen Rio+20 -seurantakokoukseen 2012 käynnistettiin. Suomen työ kestävän kehityksen kokonaisvaltaiseksi edistämiseksi sai kansainvälistä tunnustusta, kun tasavallan presidentti kutsuttiin YK:n pääsihteerin korkean tason kestävän kehityksen paneelin rinnakkaispuheenjohtajaksi yhdessä Etelä-Afrikan presidentin kanssa. Suomi antoi vahvan panoksen kansainvälisen ympäristöhallinnon vahvistamiseen tähtäävässä prosessissa sekä biodiversiteettisopimuksen kokouksessa.

Kehitysyhteistyömäärärahat olivat kertomusvuonna yhteensä noin 966 miljoonaa euroa, joka oli noin 0,55 % ennustetusta BKTL:sta. Edellisenä vuonna määrärahat olivat noin 916 miljoonaa, ja BTKL-osuus 0,53 %:a, eli kasvua oli 50 miljoonaa, mikä merkitsi 0,02-prosenttiyksikön kasvua BKTL:ssä. Varsinaisen kehitysyhteistyön ODA -kelpoiset määrärahat kasvoivat samaan aikaan noin 4 miljoonaa euroa ja nousivat 735 miljoonaan euroon. Määrärahojen merkittävää nousua pystyttiin hyödyntämään vahvistamalla Suomen asemaa ja profiilia kansainvälisessä yhteistyössä, mukaan lukien Suomen YK-turvallisuusneuvoston jäsenyyskampanja. Määrärahojen noustessa kehitysyhteistyöhallinnon riittävien henkilöstöresurssien varmistaminen on koettu haasteeksi. Suomi on sitoutunut Eurooppa-neuvoston

vuonna 2005 tekemään päätökseen saavuttaa 0,51 % minimitavoite vanhoille jäsenmaille vuoteen 2010 mennessä ja 0,7 % vuoteen 2015 mennessä.

Kehitysrahoituslaitosten rahoituspohjan turvaamiseksi Suomi teki päätöksen osallistua Afrikan kehityspankin, Latinalaisen Amerikan kehityspankin ja Maailmanpankin pääomakorotuksiin. Suomi osallistui myös Maailmanpankin Kansainvälisen kehitysjärjestön IDA:n ja Afrikan kehitysrahaston lisärahoituksiin. Kehitysmaiden velkatilanteen helpottamiseksi jatkettiin toimintaa monenkeskisen velkahelpotusaloitteen ja raskaasti velkaantuneiden kehitysmaiden HIPC -ohjelman puitteissa.

Humanitaarisen avun työtä leimasi sekä Haitin että Pakistanin tuhoisat luonnonkatastrofit, joista selviämistä Suomi tuki merkittävillä humanitaarisen avun panostuksilla. Katastrofiriskien ennaltaehkäisemistä pyritään valtavirtaistamaan Suomen kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä, ja kansallinen verkosto perustettiin sisäasiainministeriön johdolla laatimaan sektorille kansallinen valmiusohjelma. Kertomusvuoden aikana on panostettu humanitaarisen reformin juurruttamiseen YK-järjestelmässä sekä EU:n uuden humanitaarisen ja ruoka-avun neuvostotyöryhmän työskentelymetodien tiivistämiseen. Lissabonin sopimuksen kautta humanitaarinen apu sai laillisuuspohjan sekä humanitaarisen avun ja kriisivasteen komissaarin.

Suomen maabrändin kehittämisperustaa selvittänyt Jorma Ollilan johtama valtuuskunta sai työnsä valmiiksi. Brändivaltuuskunnan loppuraportti julkistettiin marraskuussa ja se sai julkisuudessa hyvän vastaanoton. Valtuuskunta nosti Suomen maabrändin keskeisiksi perustekijöiksi maan toimivuuden sekä luonto- ja koulutusosaamiseen. Valtuuskunta antoi lukuisille organisaatioille ja tahoille erilaisia tehtäviä Suomen maabrändin pohjan vahvistamiseksi pitkällä tähtäyksellä. Julkisuusdiplomatiaan panostettiin erityisesti 11 kohdemaassa, joissa toteutettiin Suomen vahvuuksiin perustuvaa viestintää, kulttuuria ja muuta promootiota. Toimintaa koordinoitiin julkisuusdiplomatian maaohjelmilla. Kansallista kulttuurivientiohjelmaa toteutettiin keskeisten ministeriöiden yhteistyöllä ja edustustoverkoston avulla.

Kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) vahvisti heinäkuussa antamassaan neuvoa-antavassa lausunnossa Kosovon itsenäisyysjulistuksen laillisuuden, jonka käsittelyyn Suomi osallistui sekä kirjallisesti että suullisesti. Syyskuussa yksimielisesti hyväksytyssä YK-päätöslauselmassa korostetaan Kosovon ja Serbian välisen dialogin aloittamista jonka edistämiseen EU on sitoutunut.

Kansainvälisten pakotejärjestelmien kehittämisessä Suomi jatkoi johdonmukaista toimintaansa oikeusturvanäkökohtien huomioimiseksi terrorisminvastaisissa pakotteissa. Pakotteisiin liittyvät tehtävät kotimaassa samoin kuin palvelun tarve yritysmaailman suuntaan ovat kasvaneet, erityisesti tiukennettujen Iran-pakotteiden hyväksymisen jälkeen. Terrorisminvastaisen kansainvälisen yhteistyön osalta hyvä tulos oli ICAO:n ilmailua koskevien terrorismisopimusten muutosten hyväksyminen.

Suomen sitoutunut toiminta kaikkein vakavimpien kansainvälisten rikosten rankaisemattomuuden vähentämiseksi jatkui. Kesäkuussa Kampalassa järjestetyn Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) Rooman perussäännön tarkistuskonferenssin merkittävin tulos oli päätös hyökkäysrikoksen määritelmän ja hyökkäysrikoksen käsittelemistä koskevien määräysten liittämisestä osaksi Rooman perussääntöä. Suomella oli vahva panos erityisesti uhriteeman käsittelyssä.

Kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä, erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa, osallistuttiin noin 300 asian käsittelyyn sekä päätelmien ja Suomen saamien tuomioiden täytäntöönpanoon. EU-tuomioistuimessa vireillä olevissa oikeudenkäyntiasioissa edistettiin aktiivisesti Suomen kantoja ja vastattiin komission Suomea vastaan käynnistämiin jäsenyysvelvoitteiden rikkomusmenettelyihin.

Odotukset ulkoasiainministeriön tarjoamia kansalaispalveluita kohtaan kasvoivat entisestään. Maahanmuuttokysymysten hoitaminen aiheutti merkittäviä resurssihaasteita, etenkin edustustoissa. Suomen ulkomaanedustustot myönsivät vuonna 2010 ennätykselliset yli miljoona Schengen-viisumia. Suomen suurin viisumiedustusto oli aiempien vuosien tapaan pääkonsulaatti Pietarissa. Edustustojen viisumitoimintojen kehittämistä jatkettiin. Viisumitoimintojen osittainen ulkoistaminen toteutettiin Moskovassa ja Kiovassa, ja sitä valmisteltiin Pietarissa. Kertomusvuonna aloitettiin kokeiluluontoisesti niin sanottujen liikkuvien passipisteiden käyttö Kanadassa ja Espanjassa. EU:n uutta viisumisäännöstöä ryhdyttiin pääosiltaan soveltamaan huhtikuussa ja siihen liittyvä esitys ulkomaalaislain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle joulukuussa.

Pohjoismaiden ministerineuvoston Suomen puheenjohtajuuskauden 2011 ohjelma ”Vihreä Pohjola – taitava ilmastotoimija” laadittiin läheisessä yhteistyössä eri hallinnonalojen kanssa. Pääministeri esitteli ohjelman neuvoston kokouksessa Reykjavikissa marraskuussa. Pohjoismaiden välisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön samoin kuin Baltian maiden kanssa tehtävän yhteistyön syventämistä ja laajentamista jatkettiin.

Suomen ja Venäjän suhteissa kuluva vuosi oli ennätysvilkas. Tasavallan presidentti teki valtiovierailun Venäjälle marraskuussa. Ulkomaankauppa- ja kehitysministerin johdolla tehtiin kaikkiaan neljä vienninedistämismatkaa Venäjän alueille, ja järjestettiin Suomen ja Venäjän välisen talouskomission kokous. Pitkäaikaiset neuvottelut Saimaan kanavan vuokrasopimuksesta saatettiin päätökseen ja sopimus allekirjoitettiin toukokuussa. Joulukuussa alkoi pitkään valmisteltu Helsinki-Pietari -nopeajunaliikenne. Suomen viisuminanto Venäjällä kasvoi voimakkaasti. Globaalin talouskriisin vuoksi voimakkaasti laskenut kauppavaihto kääntyi nousuun loppuvuodesta. Venäjän WTO -jäsenyysneuvotteluissa EU ja Venäjä pääsivät marraskuussa sopimukseen kahdenvälisistä kysymyksistä. Samassa yhteydessä saavutettiin Suomen aktiivisella myötävaikutuksella sopu myös tärkeässä puun vientitullikysymyksessä. Suomi on jatkanut aktiivista EU-vaikuttamista Venäjä-asioissa, painottaen erityisesti kauppa-, talous- ja liikkuvuuskysymyksiä sekä ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä. Uudella tavalla esille ovat nousseet perheoikeudelliset ja sosiaalisektorin kysymykset, ja Suomi on pyrkinyt tiivistämään niiden osalta viranomaisyhteistyötä. Lähialueyhteistyöstä valmisteltiin riippumaton kokonaisarviointi. Suomen ja Venäjän väliset EU:n rajat ylittävän yhteistyön ohjelmat (ENPI CBC) käynnistyivät Suomen aktiivisella myötävaikutuksella.

Alueellisessa yhteistyössä Itämeren alueella ja Pohjois-Euroopassa Suomi osallistui Euroopan unionin Itämeri-strategian toimeenpanon käynnistämiseen ja Itämeren valtioiden neuvoston toimintaan. Helmikuussa tasavallan presidentti ja pääministeri isännöivät Helsingissä Baltic Sea Action -huippukokouksen jonka tuloksena tehtiin yli 140 valtioiden, yritysten ja muiden toimijoiden sitoumusta Itämeren tilan ja merenkulun turvallisuuden parantamiseksi. Suomi osallistui pohjoisen ulottuvuuden uusien kumppanuuksien ja aloitteiden käynnistämiseen. Suomen arktinen strategia hyväksyttiin kesäkuussa. Strategian toimeenpanoa seuraamaan asetettiin arktinen neuvottelukunta.

Suomi kehitti kahdenvälisiä suhteitaan Itä-Euroopan ja Keski-Aasian valtioihin sekä jatkoi aktiivista osallistumista EU-politiikan toteuttamiseen alueella. Minskiin Valko-Venäjälle avattiin Vilnan suurlähetystön alainen yhdystoimisto lokakuussa. Kazakstaniin perustettu suurlähetystö avattiin virallisesti ulkomaankauppa- ja kehitysministerin VKE-matkan yhteydessä. Kansallisen kehitysyhteistyön alueellisen puiteohjelman, Laajemman Euroopan aloitteen, ohjelmat ovat käynnistyneet suunnitellulla tavalla ja ovat saavuttaneet pääsääntöisesti niille asetetut tavoitteet. EU-politiikassa painopiste oli unionin itäisessä kumppanuudessa, josta erityisesti neuvotteluissa assosiaatiosopimuksista viiden kumppanimaan kanssa. Suomi tuki Länsi-Balkanin maiden EU -lähentymistä, jossa saavutettiin edistystä. Montenegrolle myönnettiin jäsenehdokasmaa-asema. Länsi-Balkanin maiden viisumivapaus eteni, kun Albanialle ja Bosnia-Hertsegovinalle myönnettiin viisumivapaus. Neuvosto pyysi komissiota antamaan lausuntonsa Serbian EU-jäsenyyshakemuksesta. Kosovon EU-

lähentyminen eteni. Alueen maita tuettiin Suomen kehityspoliittisen puiteohjelman kautta. Ulkoasiainministeriö auttoi muita ministeriötä ja virastoja tarjoamaan konkreettista asiantuntija-apua ehdokasmaille EU:n laajentumistuesta rahoitettavin, näiden maiden jäsenyysvalmisteluja tukevin hankkein ja toimin.

Suomi osallistui aktiivisesti EU:n Lähi-itä-politiikan muotoiluun sekä tiivisti kahdenvälisiä suhteitaan alueen maihin. Tasavallan presidentti vieraili lokakuussa Jordaniassa, Israelissa ja palestiinalaisalueella. Ulkoasiainministeri vieraili tammikuussa Saudi-Arabiassa, Omanissa ja Qatarissa. Algeriaan ja Marokkoon sekä Syyriaan ja Libanoniin tehtiin korkean virkamiestason johdolla viennin- ja kansainvälistymisen edistämismatkoja. Alueen kaupallisen potentiaalin hyödyntämiseksi järjestettiin yhteistyössä Finpron kanssa Minä ja Mena - seminaari, johon osallistui laaja joukko yrityksiä ja muita tahoja. Suomi jatkoi muun EU:n tavoin Palestiinan valtioperspektiivin tukemista. Palestiinalaishallinnon kehityssuunnitelman toimeenpanoa avustettiin sekä kahdenvälisin hankkein että EU-mekanismin kautta. Suomi profiloitui UNRWA:n tukijana erityisesti Gazan lasten koulutusedellytysten puolestapuhujana.

Iranin jatkaessa uraanin rikastamista YK:n turvallisuusneuvoston ja IAEA:n päätöslauselmien vastaisesti, Suomi kannatti YK:n turvallisuusneuvoston päätöstä uusista pakotteista sekä EU:n niitä toimeenpanevia ja osittain pitemmälle meneviä pakotteita.

Kertomusvuonna laadittiin Afrikka Suomen ulkopolitiikassa -linjaus. Suomi jatkoi kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä toimintaansa Saharan eteläpuolisessa Afrikassa sekä tiivisti yhteistyötä alueellisten järjestöjen, erityisesti Afrikan Unionin kanssa. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri osallistui Afrikan unionin ulkoministerikokoukseen Addis Abebassa tammikuussa ja teki vienninedistämismatkan Nigeriaan maaliskuussa. Pääministeri vieraili Tansaniassa ja Etelä-Afrikassa maaliskuussa. Ulkoasiainministeri osallistui Pohjoismaat-Afrikka -ulkoministerikokoukseen Senegalissa toukokuussa. Pääministeri osallistui marraskuussa pidettyyn Afrikka- EU -huippukokoukseen Libyassa. Yhteistyötä YK:n kanssa kehitettiin aktiivisesti Somalia- ja Sudan -kysymyksissä. Maakohtaisten kehitysyhteistyöohjelmien toteutus pääsi kertomusvuonna täyteen vauhtiin pitkäaikaisissa yhteistyömaissa.

Poliittisen tason yhteydenpito Suomen ja Yhdysvaltojen välillä oli tiivistä ja yhteydet Yhdysvaltojen hallintoon vahvistuivat. Suomi sai kutsun presidentti Obaman koollekutsumaan ydinturvahuippukokoukseen, jossa Suomea edusti tasavallan presidentti. Useita ministereitä vieraili Yhdysvalloissa. Suomi kutsuttiin mukaan Yhdysvaltain vetämään puhtaan energian ministerikokoukseen. Ulkoministeri Clintonin vierailu Suomeen jouduttiin siirtämään myöhempään ajankohtaan Islannin tuhkapilven vuoksi. Suomen aloitteesta käynnistynyt EU:n ja Yhdysvaltain välinen transatlanttinen kestävän kehityksen kumppanuus vahvistui. Uuden EU-USA- energianeuvoston työ käynnistyi myönteisesti. Loppuvuodesta järjestetty EU-USA -huippukokous vahvisti talousyhteistyötä. Suomi edisti aktiivisesti myös transatlanttisen talousneuvoston vahvistamista ja sen koordinaatioroolin kehittämistä globaaleissa kauppakysymyksissä.

Vierailuvaihto Kanadaan oli vilkasta Vancouverin talviolympialaisten merkeissä. Maassa vierailivat tasavallan presidentti, ulkoministeri, työ- ja elinkeinoministeri sekä kulttuuri- ja urheiluministeri. EU ja Kanada jatkoivat neuvotteluja kattavasta kauppa- ja taloussopimuksesta.

Suomen poliittiset ja taloudelliset suhteet Aasiaan vahvistuivat edelleen. Tasavallan presidentti tapasi Kiinan presidentin Pekingissä ja vieraili Shanghain maailmannäyttelyssä. Pääministeri teki viralliset vierailut Indonesiaan ja Malesiaan sekä vienninedistämismatkan Intiaan. Pääministeri vieraili Shanghain maailmannäyttelyn päättäjäisissä ja tapasi Kiinan pääministerin. Ulkoasiainministeri vieraili Intiassa ja Afganistanissa. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri teki vienninedistämispainotteiset matkat Kiinaan, Intiaan, Etelä-Koreaan ja

Japaniin. Suomeen suuntautui huomattavan monta korkean tason poliittista vierailua Aasiasta. EU:n ja Etelä-Korean väliset neuvottelut laajasta kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta saatiin päätökseen, neuvottelut Kiinan, Mongolian ja eräiden muiden ASEAN -maiden kanssa edistyivät samoin kuin vapaakauppaneuvottelut Intian kanssa. Kehitysyhteistyötä Vietnamissa, Nepalissa, Afganistanissa ja Mekong-joen alueella toteutettiin kehityspoliittisen ohjelman pohjalta valituilla sektoreilla.

Suomen ja Latinalaisen Amerikan maiden väliset suhteet kehittyivät kokonaisuudessaan myönteisesti. Viennin ja yritysten kansainvälistymisen edistämisessä painottuivat tärkeimmät kumppanimaat kuten Brasilia sekä Bolivia. Tutkimus- ja teknologiayhteistyötä edistettiin etenkin Brasiliassa ja Chilessä. Kehitysyhteistyötä jatkettiin pääkumppanimaissa.

Oikeusministeriö

Demokratian toimivuus, perusoikeudet ja hyvä hallinto Annettiin perustuslain muuttamisesta esitys, jonka tavoitteena on vahvistaa edelleen valtiosäännön parlamentaarisia piirteitä ja parantaa kansalaisten osallistumismahdollisuuksia. Valmisteltiin esityksen edellyttämää lainsäädäntöä kansalaisaloitteesta.

Käynnistettiin yhdessä ulkoasiainministeriön kanssa Suomen ihmisoikeuspolitiikkaa käsittelevän selonteon seuranta ja kansallisen ihmisoikeustoimintaohjelman valmistelu.

Vuoden alusta perustetun demokratia- ja kieliasioiden yksikön koordinoimana valmisteltiin valtioneuvoston demokratiaverkostossa demokratiapoliittista keskusteluasiakirjaa ja valtioneuvoston periaatepäätöstä demokratian edistämisestä. Helmikuussa valmistuneen asiakirjakokonaisuuden tavoitteena on kansalaisten osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen. Periaatepäätöksen täytäntöönpanon seuranta käynnistettiin.

Kehitettiin verkkodemokratiaa, demokratiakasvatusta sekä lasten, nuorten ja maahanmuuttajien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia. Osallistuttiin Ruotsin ja Viron kanssa EU-rahoitteiseen projektiin sekä sisäasianministeriön koordinoimaan Yhdenvertaisuus etusijalle -hankkeeseen.

Ministeriön yhteydessä toimiva kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta selvitti järjestöjen taloudellisiin toimintaedellytyksiin, verotukseen, yleishyödyllisten palvelujen tuottamiseen ja heikommassa asemassa olevien osallisuuteen liittyviä ongelmia sekä kansalaisyhteiskunnan tietopohjan puutteita. Neuvottelukunta valmisteli myös esityksiä yhdistystoiminnasta ja järjestöjen rahoituksesta verkossa.

Jatkettiin puhelinuudistuksen valmistelua sen takaamiseksi, että kansalaiset saavat hallintolain mukaista maksutonta neuvontaa kaikista hallinnonalan virastoista.

Käynnistettiin vuoden 2009 kielilainsäädäntökertomuksen seuranta. Osallistuttiin valtion aluehallintouudistustyöhön sen varmistamiseksi, että kansalaisten kielelliset oikeudet eivät heikkene. Käynnistettiin selvitykset kielellisten oikeuksien toteutumisesta eri kielten osalta.

Saamelaiskulttuurikeskuksen rakentaminen käynnistettiin huhtikuussa. Marraskuussa sovittiin pohjoismaista saamelaissopimusta koskevien sopimusneuvottelujen aloittamisesta 2011 alussa. Saamelaiskäräjien saamelaiskäräjälain mukaisesti laatima kertomus toimitetaan eduskunnalle valtion tilinpäätöskertomukseen sisältyvän tuloksellisuusraportin liitteenä.

Vaalit ja puolueet Laadittiin keväällä esitykset eduskuntavaalien vaalijärjestelmän muuttamisesta sekä eduskuntavaalien ja presidentinvaalin ajankohtien muuttamisesta. Puoluerekisteriin merkittiin kaksi uutta puoluetta, minkä jälkeen rekisteröityjä puolueita on 17. Puoluerahoitusta koskeva uudistus tuli voimaan syksyllä. Sen pohjalta valmisteltiin puoluetuen käytön valvontaa koskevaa uutta ohjeistusta, joka on tarkoitus antaa valtioneuvoston asetuksella tammikuussa 2011.

Säädösvalmistelun kehittäminen Säädösvalmistelun kuulemisohjeet hyväksyttiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä, minkä jälkeen aloitettiin koulutus yhdessä valtiovarainministeriön kanssa. Käynnistettiin kolmivuotinen Sujuvampaan lainvalmisteluun -hanke yhteistyössä Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran kanssa. Ensimmäisessä vaiheessa uudistettiin lainvalmistelun työvaiheiden malli. Valtioneuvoston säädösvalmistelun kehittämistyöryhmä asetti asiantuntijaverkoston edistämään hyviä käytäntöjä säädösten vaikutusten ennakkoarvioinnissa.

EU ja kansainvälinen oikeusyhteistyö Lissabonin sopimus uudisti merkittävästi oikeudellista yhteistyötä EU:ssa ja vahvisti unionin perusoikeusulottuvuutta. Oikeudellisessa yhteistyössä sovellettiin tavallista lainsäädäntöjärjestystä. Osallistuttiin Lissabonin sopimuksen täytäntöönpanoon ja soveltamiseen muun muassa huolehtimalla EU:n kansalaisaloitetta koskevasta kansallisesta valmistelusta, kouluttamalla EU-valmistelijoita ja uudistamalla ohjeistusta. Määriteltiin yhdessä eduskunnan kanssa Suomen painopisteet EU:n oikeusalan yhteistyössä, kun unionissa ryhdyttiin toteuttamaan joulukuussa 2009 hyväksyttyä monivuotista oikeus- ja sisäasioiden ohjelmaa (ns. Tukholman ohjelma).

EU:ssa saavutettiin ensimmäisen lukemisen neuvottelutulos neuvoston ja Euroopan parlamentin välillä oikeudenkäynnin tulkkauksia ja käännöksiä koskevasta direktiivistä ja ihmiskauppadirektiivistä. Neuvostossa saavutettiin yhteisymmärrys lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja lapsipornografian torjumista koskevasta direktiivistä ja direktiivistä, joka koskee epäillyn ja syytetyn oikeutta saada tietoa häntä koskevasta syytteestä. EU:ssa neuvoteltiin useista direktiiviehdotuksista, kuten mm. lähestymiskieltojen vastavuoroisesta tunnustamisesta ja eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä. EU:n ja Japanin välinen oikeusapusopimus hyväksyttiin. Euroopan Neuvostossa (EN) neuvoteltiin naisiin kohdistuvan väkivallan vastaisesta yleissopimuksesta.

Arjen oikeussuhteet Perheoikeuden alalla hyväksyttiin avopuolisoiden yhteistalouden purkamista koskeva lainsäädäntö ja tarkistettiin edunvalvontaa koskevaa lainsäädäntöä. Adoptiolainsäädännön kokonaisuudistusta valmistellut työryhmä luovutti mietintönsä joulukuussa. Esitys holhoustoimesta ja holhoustoimen edunvalvontapalveluiden järjestämisestä hyväksyttiin joulukuussa. Valmisteltiin vuoden 2011 alussa käynnistettyä kahden vuoden kokeilua asiantuntija-avustajan käyttämisestä käräjäoikeudessa lapsen huoltoa, tapaamisoikeutta ja elatusta koskevassa tuomioistuinsovittelussa (ns. Follo).

Yhdistyslain päätöksentekoa, hallintoa ja tilintarkastusta koskevat lainmuutokset hyväksyttiin ja ne tulivat voimaan syyskuussa.

Kuluttajaluottolainsäädännön uudistus tuli voimaan joulukuussa. Maksupalvelulainsäädännön uudistus hyväksyttiin ja se tuli voimaan toukokuussa. Annettiin lokakuussa aikaosuuksien kauppaa koskeva kuluttajansuojalain muutosesitys ja asetettiin työryhmä selvittämään kuluttajaoikeudellisten periaatteiden toteutumista julkisissa hyvinvointipalveluissa.

Asunto-osakeyhtiölain uudistus tuli voimaan heinäkuussa. Sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamismenettelyä koskeva esitys annettiin syyskuussa. Maanvuokrausta tehostavat maanvuokralainsäädännön muutokset hyväksyttiin ja ne tulivat voimaan helmikuussa 2011.

Oikeusturvan kehittäminen Käräjäoikeusverkosto uudistettiin vuoden alusta ja käräjäoikeuksia on aiemman 51 asemesta 27. Käräjäoikeuksien toimintoja on keskitetty samoihin toimitiloihin ja uusia tilahankkeita käynnistetty. Uudistuksen toimivuutta on seurattu tarkoin ja järjestetty esimieskoulutusta. Ruotsin kielen asemasta on huolehdittu siten, että kaikissa kaksikielisissä käräjäoikeuksissa tulee olla tietty määrä tuomiopiirin vähemmistön kieltä täydellisesti hallitsevia käräjätuomareita. Kiinteistöjen kirjaamisasiat siirtyivät käräjäoikeuksilta Maanmittauslaitokselle vuoden alussa.

Oikeudenkäyntien viivästymistä selvittänyt työryhmä laati suunnitelman viivästymisongelman helpottamiseksi. Se hahmotteli muun muassa syytteestä sopimisjärjestelmän perusratkaisut jatkovalmistelun pohjaksi. Työryhmän työn pohjalta valmistellaan eduskunnan edellyttämä kokonaissuunnitelma oikeudenkäyntien joutuisuuden parantamiseksi. Suunnitelma on jatkoa aikaisemmille toimille oikeudenkäyntien viivästymisen ongelmien helpottamiseksi, joista on annettu selvitys eduskunnan perustuslakivaliokunnalle vuonna 2009.

Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämistä suunnitteleva toimikunta aloitti työnsä syksyllä. Tavoitteena on mahdollisimman tasakokoiset hovi- ja hallinto-oikeudet, mikä edellyttänee tuomioistuinten vähentämistä. Toimikunnan toimikausi päättyy helmikuun lopussa 2011.

Esitykset rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittämisestä hyväksyttiin. Sakkomenettelyuudistuksen voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Muutoksenhakua ja menettelyä hovioikeudessa koskeva uudistus, ml. jatkokäsittelyä koskevat säännökset, hyväksyttiin ja se tuli voimaan vuoden 2011 alussa. Hyväksyttiin säännökset tiedoksiannon tehostamisesta oikeudenkäynnissä ja ne tulivat voimaan kesäkuussa. Pysäköinnin valvontaa koskevan lainsäädännön uudistamista ja sovitteludirektiivin täytäntöönpanoa koskevat esitykset annettiin lokakuussa. IPR-asioiden keskittämistä markkinaoikeuteen valmisteltiin edelleen. Oikeudenkäyntiasiamiehinä ja -avustajia koskevan sääntelyn tarkistamista koskeva esitys annettiin joulukuussa.

Hallintolainkäyttöjärjestelmän kehittämistä jatkettiin vuonna 2007 asetetussa toimikunnassa ja sen alatyöryhmissä. Tehtävien jakoa hallintotuomioistuinten kesken pohtineen tasotyöryhmän mietintö luovutettiin marraskuussa ja prosessityöryhmän loppumietintö tammikuussa 2011. Oikaisuvaatimusmenettelyä koskeva lainsäädäntö tuli voimaan kesäkuussa.

Joulukuussa annettiin vakuutusoikeuslain muutosesitys, jonka tarkoituksena on vakuutusoikeuden käsittelyaikojen lyhentäminen sekä tuomioistuinprosessin läpinäkyvyyden ja vuorovaikutteisuuden lisääminen.

Annettiin joulukuussa esitys tuomioistuinten päällikkötuomareiden nimittämistoimivallan laajentamisesta määräaikaisten tuomareiden nimityksissä ja tuomarinvalintalautakunnalle lausuntoja antavien kokoonpanojen muuttamisesta. Joulukuussa annettiin esitys tuomioistuinharjoittelun laajentamisesta hovi- ja hallinto-oikeuksiin sekä tuomioistuinharjoittelijoiden toimivallan laajentamisesta.

Syyskuussa annettiin esitys tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista. Muutoksen tarkoituksena on sähköisen asioinnin lisäämiseksi porrastaa käräjäoikeudessa käsiteltävissä summaarisissa riita-asioissa perittävä oikeudenkäyntimaksu asian vireilletulotavan mukaan.

Velkahallinta ja maksuhäiriöpolitiikka Maksuhäiriömerkintöjä koskevat lainmuutokset tulivat voimaan huhtikuussa. Velkajärjestelyn maksuohjelman lyhentämistä koskeva lainmuutos tuli voimaan elokuussa. Työryhmä selvitti velkajärjestelyn edellytyksiä ja esteitä sekä menettelyn yksinkertaistamista. Tammikuussa asetettu konkurssilain tarkistamista pohtiva työryhmä antoi mietintönsä syyskuussa.

Vuoden alussa toimintansa aloitti ulosottotoimen keskushallintovirasto, Valtakunnanvoudinvirasto. Sen asettamassa työryhmässä valmisteltiin ehdotus ulosottolaitoksen toimipaikkaverkoston tiivistämiseksi.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden ehkäisemiseksi syyttäjäpanosta talousrikoksiin on vahvistettu. Päätoimisten talousrikossyyttäjien määrää on hallituskaudella lisätty neljällä, 31:een. Vuonna 2011 luku nousee 36:een. Poliisin ja syyttäjien esitutkintayhteistyötä on lisätty ja sen sisältöä kehitetty. Erikoisperinnän laajentaminen koko maan kattavaksi toteutuu keväällä 2011.

Kriminaalipolitiikka Oikeus- ja sisäasiainministeriöiden esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilain kokonaisuudistuksesta annettiin esitykset lokakuussa.

Hyväksyttiin eläinsuojelurikosten seuraamusten tehostamista sekä parisuhde- ja työpaikkaväkivaltaa koskevat rikoslainmuutokset. Annettiin esitykset lahjusrikoksia, rahanpesua ja raiskausta koskevista muutoksista. Annettiin esitys rasismin ja muukalaisvihan vastaisen EN:n lisäpöytäkirjan ja EU:n samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanosta. Annettiin EN:n yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvä esitys lasten suojelemiselta seksuaaliselta riistolta ja hyväksikäytöltä.

Tuomioiden huomioon ottamista koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanon edellyttämät lainsäädäntömuutokset tulivat voimaan. Myös eurooppalaista todisteiden luovuttamismääräystä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanon edellyttämät lainsäädäntömuutokset hyväksyttiin.

Annettiin esitykset Eurojustin vahvistamista koskevan neuvoston päätöksen, henkilön poissa ollessa tehtyjä päätöksiä koskevan puitepäätöksen sekä ympäristönsuojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan direktiivin täytäntöönpanosta. Esitetyt muutokset tulivat voimaan.

Asetettiin työryhmät valmistelemaan rikosrekisteritietojen vaihtamista koskevan puitepäätöksen ja ns. ECRIS -päätöksen sekä eurooppalaista valvontamääräystä koskevan puitepäätöksen täytäntöönpanoa. Vankien siirtoa ja vaihtoehtoisten seuraamusten vastavuoroista tunnustamista koskevien puitepäätösten täytäntöönpanoa valmistellut työryhmä antoi mietintönsä. Myös alusjäterikosdirektiivin täytäntöönpanosta annettiin mietintö.

Rikosseuraamusalan organisaatio uudistettiin vuoden alusta, jolloin Rikosseuraamusvirasto, Vankeinhoitolaitos ja Kriminaalihuoltolaitos yhdistyivät Rikosseuraamuslaitokseksi. Annettiin esitys elinkautiseen vankeuteen tuomitun vangin vapauttamismenettelyn kehittämisestä lisäämällä vankilassa tehtäviä riskiarvioita. Sen myötä tehostetaan ehdonalaisen vapauden valvontaa.

Rikosseuraamuslaitoksen laitoskantaa on viime vuosien aikana parannettu merkittävästi. Paljusellien (sellien, joissa ei ole wc:tä) määrää on vähennetty 508:sta 222:een vuosina 2009 ja 2010 Helsingin, Konnunsuon, Kuopion ja Keravan vankiloiden peruskorjausten ja osastojen sulkemisten yhteydessä. Vankeinhoidon taloudellinen tilanne on parantunut kahden viimeisen vuoden aikana lisämäärärahoilla ja toiminnan sisällön kehittämisellä. Vankien keskimäärä on vähentynyt vuodesta 2005 lähtien miltei 600 vangilla. Vuonna 2010 luku oli noin 3 300.

Mahdollisuudet tehostaa ulkomaisten vankien siirtoa kärsimään rangaistuksensa kotimaassaan ovat vähäiset perustuslain ja kansainvälisten sopimusten mukaan, ja siirrettävien vankien määrä on jäänyt pieneksi. Tällä hetkellä vanki voidaan siirtää vastoin tahtoa EN:n niiden jäsenmaiden välillä, jotka ovat järjestelyn hyväksyneet. Siirtämistä helpottaa jonkin verran EU:n neuvoston puitepäätös, jonka tulisi olla kaikissa EU-maissa voimassa viimeistään vuoden 2011 lopussa.

Valvotun koevapauden käyttö ei ole lisääntynyt tavoitteiden mukaisesti. Koevapaudessa oli vuoden 2010 lopussa keskimäärin alle 100 vankia tavoitteen ollessa 130. Maaliskuussa annettiin esitys vapaudessa toimeenpantavasta sähköisesti valvotusta valvontarangaistuksesta. Samaa valvontatekniikka voitaisiin käyttää avolaitoksissa. Tammikuussa asetettiin toimikunta selvittämään yhdyskuntaseuraamusten kehittämisen edellytyksiä ja valmistelemaan lainsäädännön kokonaisuudistusta.

Vuoden 2011 alusta tuli voimaan nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettu laki. Lain tarkoituksena on kartoittaa nuoren sosiaalista tilannetta ja rikokseen syyllistymiseen vaikuttaneita syitä sekä arvioida rikokseen syyllistymisen riskiä ja edellytyksiä tukea nuorta elämään ilman rikoksia. Seksuaalirikollisten uusintarikollisuutta vähentävää velvoitteellista lääkehoitoa seuraamusjärjestelmässä käsittelevä esitys annettiin joulukuussa.

Rikoksentorjuntaneuvosto on jatkanut kansallisen väkivallan vähentämisohjelman toimenpiteiden toteuttamista ja seurantaa. Paikallista turvallisuussuunnittelua on kehitetty erityisesti väkivallan ja muun rikollisuuden ehkäisyn näkökulmista. On parannettu edellytyksiä lähisuhde- ja perheväkivallan uhrin tunnistamiseksi ja väkivaltaan puuttumiseksi sekä kehitetty menetelmiä lähisuhteissa tai perheissä väkivallan uhriksi joutuneen auttamiseksi. Työ väkivallan riskien arviointimenetelmien kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi on käynnistynyt erityisesti lähisuhdeväkivallan uusiutumisen ehkäisemiseksi. On selvitetty ikääntyneiden riskiä joutua rikoksen kohteeksi ja kehitetty toimia uhriksi joutumisen ehkäisemiseksi.

Tuottavuus ja sähköinen asiointi Hallinnonalan tuottavuusohjelma sisältää yli 30 hankekokonaisuutta, joista suuri osa perustuu tietotekniikan hyödyntämiseen lisäämällä sähköisiä palveluja ja kehittämällä toimintaprosesseja. Syyttäjälaitoksen ja yleisten tuomioistuinten asianhallinnan kehittämishanke käynnistettiin. Hallinnon ja hallintotuomioistuinten välistä sähköistä asiointia kehitettiin yhdessä maahanmuuttoviraston kanssa. Saatettiin loppuun hallinto-oikeuksien päätösten sähköinen tiedoksianto veronsaajien oikeudenvalvontayksikköön. Sähköinen asiointi otettiin käyttöön oikeusapuhakemusten käsittelyssä.

Jatkettiin videoneuvottelujärjestelmien käytön laajentamista tuomioistuimissa. Joulukuussa voimaan tulleilla lainmuutoksilla sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa on luotu lainsäädännölliset puitteet sähköisen asioinnin nykyistä monipuolisemmalle ja tehokkaammalle käytölle. Lainsäädännön julkaisemista on uudistettu siten, että sähköinen säädöskokoelma on vuoden 2011 alusta lukien ensisijainen julkaisumuoto.

Ahvenanmaa Ahvenanmaa-asioiden yhteensovittamista valtioneuvoston piirissä jatkettiin. Annettiin ohjeet ja järjestettiin koulutusta ministeriöiden valmistelijoille Ahvenanmaan asemasta säädösvalmistelussa ja EU-asioissa. Annettiin esitys Ahvenanmaan itsehallintolain muuttamisesta liittyen maakuntapäivien asemaan EU:n jäsenvaltioiden kansallisille parlamenteille kuuluvassa toissijaisuusvalvonnassa. Valmisteltiin itsehallintolain mukaista maakuntalakien lainsäädäntövalvontaa sekä sopimusasetusten antamista ja kansainvälisten velvoitteiden voimaansaattamista. Annettiin asetukset laajakaistarakentamisen tukeen liittyvien hallintotehtävien hoitamisesta, ulkomaalaislain nojalla työ- ja elinkeinotoimistoille säädettyjen tehtävien hoitamisesta sekä Maarianhaminan lentoaseman yhteistyövaltuuskunnasta.

Sisäasiainministeriö

Poliisitoimi Poliisin hallintorakenneuudistuksen II vaihe on toteutettu suunnitelman mukaisesti.

Yleisen turvallisuuden taso on pysynyt hyvänä myös vuonna 2010, vaikka poliisille tulleiden hälytystehtävien keskimääräinen toimintavalmiusaika on hieman pidentynyt. Kiireellisissä A-luokan hälytystehtävissä poliisin toimintavalmiusaika oli keskimäärin 10,5 minuuttia ja näiden hälytystehtävien keskimääräinen käsittelyaika 3,8 minuuttia (kokonaisaikatavoite 12 minuuttia). A- ja B-luokan hälytystehtävissä poliisin toimintavalmiusaika puolestaan oli keskimäärin 17,4 minuuttia ja keskimääräinen käsittelyaika 5,7 minuuttia (kokonaisaikatavoite 21 minuuttia). Ihmisten kokema turvallisuuden tunne on kehittynyt myönteiseen suuntaan. Vuoden 2010 poliisibarometrin mukaan ihmisten huolestuneisuus eri rikollisuusilmiöistä on vähentynyt viime vuosina.

Poliisin ennalta estävää toimintaa on tehostettu, minkä arvioidaan osaltaan vaikuttaneet siihen, että muun muassa pahoinpitelyt ja vahingonteot yleisillä paikoilla ovat vähentyneet. Valtakunnallisilla valvontateemoilla on pystytty vaikuttamaan häiriökäyttäytymiseen yleisillä paikoilla ja liikenneturvallisuuteen. Toimenpiteitä on kohdistettu erityisesti nuoriin ja yleisillä paikoilla tapahtuvaan alkoholin käyttöön.

Poliisille ilmoitettujen rikosten kokonaismäärässä liikennerikkomusten osuus on entistä suurempi. Rikoslakirikosten määrä sen sijaan on edelleen laskussa. Rikosten selvitysprosentit ovat nousseet edelleen. Rikostorjunnan Netti -vinkkijärjestelmä on osoittautunut tehokkaaksi menetelmäksi.

Väkivallan kokonaisrikollisuuden vähentämisen osalta henkirikosten selvitystaso on säilynyt korkeana. Väkivaltarikosten määrä on ollut laskussa viime vuosina ja tilanne on tältä osin pysynyt ennallaan.

Omaisuusrikoksissa ulkomaalaisten henkilöiden tekemien rikosten määrä on lisääntynyt erityisesti varkausrikosten osalta. Huumausaineen käyttörikosten määrä on noussut. Talousrikosten määrässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Verkostomainen työskentely on tehostanut talousrikosten tutkintaa.

Poliisin lupapalvelujen saatavuutta on pyritty parantamaan erillisellä kehittämishankkeella, työhyvinvointia lisäävillä toimenpiteillä sekä aukioloaikojen yhtenäistämisellä.

Viides talousrikostorjuntaohjelma on laadittu ja käynnistetty sen toimenpiteet. Lisäksi on laadittu kansallinen terrorismintorjuntaohjelma ja käynnistetty sen toimeenpano.

Esitys poliisilaiksi valmistui määräajassa ja eduskunta on hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi ampuma-aselain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE106/2009vp). Lisäksi eduskunta on hyväksynyt hallituksen esitykset laeiksi järjestyslain 22 §:n, järjestyksen valvojista annetun lain ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta (HE 239/2009vp) ja hallituksen esityksen laiksi arpajaislain muuttamisesta (207/2010vp). Arpajaislain muuttamisesta on annettu em. lisäksi kaksi muutakin hallituksen esitystä. Lisäksi laadittiin valtioneuvoston esitys yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi.

Rajavartiolaitos Rajaturvallisuustilanne valtakunnan rajoilla ja Rajavartiolaitoksen valvomilla rajanylityspaikoilla on säilynyt vakaana. Globaali talouden taantuma pysäytti rajanylitysliikenteen kasvun vuonna 2009, mikä on tilapäisesti vähentänyt Rajavartiolaitoksen tarvetta kohdentaa lisäresursseja rajatarkastustehtäviin sekä antanut lisäaikaa rajatarkastusten

osittaiseen automatisointiin. Rajanylitysliikenne on kuitenkin palannut vuoden 2010 aikana aikaisemmalle kasvu-uralle. Vuonna 2010 itärajan rajanylitysliikenteen määrä oli suurempi kuin koskaan aikaisemmin. Rajavartiolaitoksen karkeiden arvioiden mukaan rajanylitysliikenne kasvaa 1,5−2 kertaa suuremmaksi kaakkoisrajalla noin vuosikymmenessä.

Vanhenevan ilma-alus- ja aluskaluston uudistaminen on aloitettu (partioveneet, helikopterit, ulkovartiolaiva, lentokoneiden valvontatekniikka). Hallituksen päätösten toimeenpano jatkuu 2010-luvun puoleen väliin saakka.

Rajavartiolaitoksen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta on parannettu kehittämällä toimintamahdollisuuksia Rajavartiolaitoksen tehtäväpiiriin kuuluvissa rikostorjuntatehtävissä sekä laaja-alaisissa turvallisuustehtävissä HARVA -alueella. Toimivaltaa on parannettu jatkamalla RVL:ta koskevan lainsäädännön uudistamista. Viranomaisten uusia yhteistyömuotoja on kehitetty ns. HARVA -pilotoinnissa.

Rajavartiolaitos on osallistunut aktiivisesti EU:n yhdennetyn rajaturvallisuusjärjestelmän ja yhteisen meripolitiikan kehittämiseen. Rajavartiolaitoksen panos EU:n rajaturvallisuusviraston toimintakyvyn kehittämisessä ja sen koordinoimissa operaatioissa on ollut vahva.

Rajavartiolaitos on turvannut strategiansa mukaisen kehittämisen ja yhteiskunnallisten odotusten mukaisen toiminnan jatkamalla vuosille 2009−2019 suunniteltua sisäistä 250−300 henkilötyövuoden voimavarasiirtoa.

Rajavartiolaitoksen suunnittelema sisäinen voimavarasiirto yhdessä jo tehtyjen merkittävien ilma-alus- ja vartioalusinvestointipäätösten kanssa varmistavat sen, että Rajavartiolaitoksella on tarvittavat voimavarat rajaturvallisuustehtäviin ja merellisiin turvallisuustehtäviin sekä niissä tarvittavan tekniikan uudistamiseen, mikäli tehtävissä, toimintaympäristössä ja kustannuksissa ei tapahdu merkittäviä muutoksia. Lähitulevaisuuden keskeisin haaste on kasvavan rajaliikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden varmistaminen kaakkoisrajalla ja pääkaupunkiseudulla.

Pelastustoimi ja hätäkeskukset Hallituksen esitys uudeksi pelastuslaiksi annettiin eduskunnalle 19.11.2010. Lakiesityksessä on erityisesti huomioitu onnettomuuksien ehkäisyn ja asumisturvallisuuden parantaminen. Pelastuslaitosten tekemät palotarkastukset suunnataan entistä paremmin riskien perusteella ja turvallisuutta edistävän tekniikan käyttöä lisätään. Lakiehdotuksen keskeinen tavoite on ehkäistä onnettomuuksia ennakolta ja erityisesti parantaa asumisen paloturvallisuutta sekä vähentää palokuolemia. Väestönsuojan rakentamisvelvollisuutta ehdotetaan kevennettäväksi. Uuden lain on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2011 aikana.

Savukkeille on säädetty paloturvallisuusvaatimukset (ns. itsestään sammuvat savukkeet). Lainsäädäntö tuli voimaan 1.4.2010. Erityisryhmien asumisessa tekninen suojaaminen on lisääntynyt tavoitteiden mukaisesti. Vuonna 2009 toteutetun paloturvallisuusselvityksen tulosten mukaan ryhmämuotoisen erityisasumisen asumisyksiköistä 89 %:ssa on laadittu turvallisuusselvitys ja yhteensä noin 30 %:ssa asumisyksiköistä on automaattinen sammutuslaitteisto. Lisäksi automaattinen sammutuslaitteisto oli suunnitteilla 371 toimipaikassa.

Huolehdittiin aluehallintovirastojen toiminnallisesta tulosohjauksesta pelastustoimen ja varautumisen vastuualueen osalta.

Hätäkeskustoiminnan ja tietotekniikan kehittämishanke (TOTI) on aloitettu syksyllä 2008. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän hankinta on aloitettu kesällä 2010. Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen hätäkeskusten aluejaosta 13.1.2010 ja sisäasiainministeriö päätöksen hätäkeskusten sijaintipaikkakunnista 9.3.2010. Helsingin hätäkeskuksen toiminta siirrettiin Keravalle Itä- ja Keski-Uudenmaan hätäkeskuksen kanssa yksiin toimitiloihin. Laki ja asetus

hätäkeskustoiminnasta on uusittu ja ne tulivat voimaan 1.1.2011. Ensimmäinen hätäkeskusten yhdistäminen uuden aluejaon mukaisesti tapahtuu vuoden 2011 aikana ja uudistus on toteutettu vuoteen 2015 mennessä.

Hätäkeskuslaitos on asettanut linjattujen muutosten toteuttamiseen oman strategisen muutoshankkeensa (HAKMU 1.4.2010–31.12.2015).

Pelastushenkilöstön toimintakykyä selvittänyt hanke päättyi vuoden 2009 lopussa ja loppuraportin toimenpide-ehdotusten toteuttaminen käynnistyi hallituksen iltakoulussa 19.5.2010 tekemien linjausten mukaisesti. Toimintavalmiusohjeen laatiminen käynnistettiin, työterveyttä ja työhyvinvointia edistämään perustettiin sisäasiainministeriön yhteyteen valtakunnallinen yhteistyöelin sekä käynnistettiin valmistelut pelastusalan koulutuksen kehittämiseksi ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan tehostamiseksi.

Maahanmuuttohallinto Kansainvälisen talouden kehitysnäkymien epävarmuudesta huolimatta ihmisten liikkuminen Euroopan unionissa ja EU:n ulkopuolelta jatkui. Maahanmuuttovirastossa tuli vireille vuonna 2010 50 730 asiaa. Oleskelulupahakemusten määrä kääntyi edelliseen vuoteen verrattuna nousuun, erityisesti perheenyhdistämisasioiden määrä kasvoi. Myös opiskelijoiden oleskelulupien määrä lisääntyi.

Ulkomaalaisasioiden sähköisen asiankäsittelyjärjestelmän UMAn ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön marraskuussa. Järjestelmän sisältämiä sähköisiä asioiden vireille tuloon ja päätöksen tiedoksiantoon liittyviä palveluja otetaan käyttöön ensi vuonna aluksi opiskelijan oleskeluluvissa ja jatkolupien myöntämisen yhteydessä. UMA:n myötä tilastointimahdollisuudet laajenevat, joten mittareita, seurantaa, raportointia ja analyysejä kehitetään tarpeita vastaaviksi.

Maahanmuuttovirastossa tehtyjen päätösten määrä ylitti asetetun tulostavoitteen. Ratkaistut asiat suhteessa vireille tuleviin asioihin ylittyivät noin neljällä prosentilla. Hakemusten käsittelyajoissa virasto pystyi pääosin saavuttamaan asetetut tavoitteet. Ns. selvien kansalaisuushakemusten käsittelyajat olivat hieman tavoitetta pidemmät. Myös ns. normaalissa turvapaikkamenettelyssä olevien hakemusten käsittelyajat ovat hieman tavoitetta pidempiä, mutta kaikkien turvapaikkahakemusten keskimääräinen tavoiteaika saavutettiin. Nopeutetussa menettelyssä asetettu tavoite ylitettiin 41 prosenttisesti. Maahanmuuttoviraston päätösten määrä henkilötyövuotta kohti (päätöstä/htv) oli 173 kun tavoite oli 154, eli ylitys on 12 %.

Turvapaikanhakijoiden vastaanottotoiminnan osalta Maahanmuuttovirasto on pystynyt hyvin ottamaan haltuun sille vuoden alusta siirtyneen vastaanottotoiminnan käytännön ohjauksen. Turvapaikanhakijamäärän vähentymisen seurauksena vastaanottokapasiteettia ollaan sopeuttamassa määriä vastaavalle tasolle.

Pääkaupunkiseudun aiesopimus tuli voimaan 1.1.2010. Se toteutetaan vuosina 2010–2012. Maahanmuuttajien aiesopimusta valmisteltiin keväästä 2008 alkaen yhteistyössä pääkaupunkiseudun kuntien (Helsinki, Espoo, Vantaa), ministeriöiden (SM, TEM, OPM), Uudenmaan TE -keskuksen (myöh. ELY) sekä pääkaupunkiseudun TE -toimistojen kanssa.

Käynnistettiin Osallisena Suomessa -hanke. Hankkeessa kehitetään maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukselle selkeä ja johdonmukainen toimintamalli, jolla luodaan edellytykset kaikkien maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukselle. Hanke toteutetaan sisäasiainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, opetusministeriön, Suomen Kuntaliiton, Suomen Kulttuurirahaston ja Svenska Kulturfodenin yhteistyöllä ja yhteisrahoituksella.

Maahanmuuttohallinnon sektorilla annettiin hallituksen esitys laiksi laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 3 ja 19 c §:n muut-

tamisesta (HE 25/2010 vp), hallituksen esitys laiksi kansalaisuuslain muuttamisesta (HE 80/2010 vp), Hallituksen esitys laeiksi ulkomaalaislain, ulkomaalaisrekisteristä annetun lain ja löytötavaralain muuttamisesta (HE 104/2010 vp), hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE185/2010 vp), EU:n paluudirektiivin täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 208/2010 vp), inkerinsuomalaisten paluumuuttoa koskeva hallituksen esitys ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 252/2010 vp) ja hallituksen esitys kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (HE 266/2010 vp). Uusi laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) hyväksyttiin 30.12.2010.

Poliisi on suunnannut sisämaan ulkomaalaisvalvontaan enemmän työaikaa ja turvapaikkatutkinnan tutkinta-aika on lyhentynyt 52 vuorokaudesta 38 vuorokauteen. Laittoman maahantulon vastaisen toimintasuunnitelman täytäntöönpano on aloitettu.

Muut keskeiset toimenpiteet Jatkettiin sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanon koordinointia ja seurantaa. Sisäisen turvallisuuden ohjelman toimeenpanoraportti valmistui huhtikuussa. Seurantatietojen mukaan ohjelman toimeenpano on edennyt hyvin. Toimenpiteistä, jotka eivät ole edenneet päätetyn mukaisesti, on koottu tiedot ja niistä vastuussa olevia on pyydetty kiinnittämään asiaan erityistä huomiota.

Paikallisen turvallisuussuunnittelun sekä elinkeinoelämän ja viranomaisten välisen yhteistyön kehittäminen olivat toiminnan painopisteitä harvaan asuttujen alueiden turvallisuustoimien jalkauttamisen ja kaupunkien turvallisuushankkeen ja -ohjelman edistämisen ohella.

Siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian täytäntöönpanoa on jatkettu ja kriisinhallintakeskuksen tulosohjausta on tehostettu. Erityistä huomiota on kiinnitetty siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien strategiseen ohjaukseen. Kansallisen ja EU-tason koordinaatiota on parannettu ja painotettu erityisesti oikeus ja sisäasioiden merkitystä ulko- ja turvallisuuspolitiikan alaan kuuluvien kriisinhallintakysymysten käsittelyssä.

On huolehdittu SOLID -rahastojen vastuu-, todentamis- ja tarkastusviranomaisten tehtävistä pyrkien rahastojen optimaaliseen hyödyntämiseen Suomessa. Rahastoprosessit on pyritty kytkemään mahdollisimman tiiviisti ministeriön budjetti- ja kehysprosessiin. Erityisesti on panostettu rahastojen kansallisen hallinnointiprosessin kehittämiseen.

On koordinoitu kansallista syrjinnän seurantajärjestelmää, jonka toimeenpanon keskeinen rakenne on laajapohjainen Syrjinnän seurantaryhmä. Annettiin uudet, yhdenvertaisuuslain mukaiset ”Yleiset suositukset yhdenvertaisuussuunnitelman sisällöiksi” kaikille suunnitelmavelvollisille viranomaisille.

Puolustusministeriö

Puolustuspolitiikka ja hallinto *Toimintaympäristön kehitys ja Suomen turvallisuus* Talouskriisin seurauksena monet eurooppalaiset valtiot ovat arvioineet puolustukseen ja kriisinhallintaan käytettävien resurssien käyttöä ja määrää. Tavoitteet ovat pääsääntöisesti yhtenevät: kustannus- ja menopaineiden hallinta sekä resurssien vapauttaminen organisaation ylläpidosta suorituskykyjen kehittämiseen. Kansainvälisen yhteisön huomio on kohdistunut myös Afganistanin, Lähi-idän ja Afrikan konflikteihin. Näiden konfliktien vaikutukset ovat maailmanlaajuiset. Erityisesti Afganistanin tilanne on korostanut kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan merkitystä ja vaativuuden kasvua. Vuoden lopulla Nato hyväksyi uuden strategisen konseptinsa, jossa todettiin toimintaympäristön ja uhkakuvien muutokset sekä vahvistettiin jäsenmaiden turvallisuuden takaaminen liittokunnan tärkeimmäksi tehtäväksi. Euroopan unionissa ryhdyttiin toimeenpanemaan Lissabonin sopimusta myös yhteisessä turvallisuus- ja puolustuspolitiikassa (YTPP). Keskeisiä elementtejä toimeenpanossa ovat olleet institutionaaliset muutokset turvallisuus- ja puolustuspoliittisten asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.

Puolustuspolitiikka Puolustuspolitiikassa noudatettiin hallitusohjelman linjauksia, joiden mukaan sotilasliittoon kuulumaton Suomi ylläpitää ja kehittää kansallista puolustusta ja uskottavaa suorituskykyä, osallistuu täysipainoisesti EU:n yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan ja kriisinhallintayhteistyöhön, kehittää rauhankumppanuutta Naton kanssa ja säilyttää mahdollisuuden hakea Naton jäsenyyttä.

Puolustushallinto osallistui Euroopan unionin yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistamiseen. YTPP:n sisältökysymyksissä painottuivat suorituskykyjen kehittäminen ja käyttö. Puolustushallinto osallistui suorituskykytyötä viitoittavan poliittisstrategisen ohjausasiakirjan laadintaan sekä talouskriisin myötä korostuneeseen keskusteluun suorituskykyyhteistyön syventämisestä etenkin niiden yhteiskäytön ja -omistuksen avulla. Osana valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon toimeenpanoa puolustusministeriön työryhmä arvioi Lissabonin sopimuksen avunantovelvoitteen ja yhteisvastuulausekkeen vaikutuksia puolustushallinnon näkökulmasta.

Puolustushallinto osallistui Naton rauhankumppanuusyhteistyöhön sekä kumppanuus- ja yhteistyöohjelmien kehittämiseen. Rauhankumppanuuden suunnittelu- ja arviointiprosessissa (PARP) puolustushallinto valitsi seuraavalle kuusivuotiskaudelle kumppanuustavoitteet, jotka tukevat sotilaallisten suorituskykyjen ja niiden yhteensopivuuden kehittämistä. Puolustusvoimien kehittämisohjelman ja kumppanuustavoitteiden integrointi saatettiin päätökseen. Lisäksi päätettiin osallistua Naton nopean toiminnan NRF-joukkoja täydentävään toimintaan osoittamalla suorituskykyjä määräajaksi NRF:n reservijoukkopooliin.

Uudistetun Pohjoismaisen puolustusalan yhteistyörakenteen (NORDEFCO) vakiinnuttamista jatkettiin puheenjohtajana 2010 toimineen Norjan johdolla. Keskeisimpinä aihealueina olivat suorituskyky-yhteistyön kehittäminen sekä puolustusteollisuuden yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen sekä NORDEFCOn ja Baltian maiden välinen yhteistyö. Lisäksi käsiteltiin mahdollista yhteispohjoismaista kontribuutiota YK-operaatioon, afrikkalaisten rauhanturvaamiskykyjen kehittämisen tukemista sekä yhteistyötä Afganistanissa. Puolustusministerikokouksen päätösten mukaisesti valmistellaan visiota suorituskyky-yhteistyön perusteista kymmenen vuoden aikajänteellä.

Asevalvonnan toimialalla käynnistettiin valmistelut liittymiseksi jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen keväällä 2012. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan linjauksen mukaisesti hallituksen esitys Ottawan sopimukseen liittymiseksi annetaan eduskunnalle keväällä 2011. Lisäksi puolustushallinto osallistui YK:n alaisen CCW-sopimuksen puitteissa käytäviin rypäleaseiden rajoittamista koskeviin neuvotteluihin sekä asevalvon-

tayhteistyön kehittämiseen joukkotuhoaseiden, -materiaalien sekä niihin liittyvän tietotaidon leviämisen estämiseksi.

Asevientipolitiikka Suomi on noudattanut puolustustarvikkeiden viennissä Euroopan unionin asevientiä koskevaa yhteistä kantaa. Vientilupapäätöksissä on otettu huomioon pyrkimys EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan vahvistamiseen myös puolustustarvikkeiden viennissä. Puolustusministeriö on lisäksi käynnistänyt maastavientilainsäädännön uudistustyön. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustustarvikkeiden viennistä, siirrosta, välityksestä ja kauttakuljetuksesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi saatetaan eduskunnan käsittelyyn keväällä 2011. Uudessa laissa toimeenpannaan vuonna 2008 hyväksytty direktiivi koskien EU:n sisäisiä puolustusmateriaalisiirtoja.

Sotilaallinen huoltovarmuus Kansallista sotilaallista huoltovarmuutta edistävien toimien lisäksi kansainvälinen verkottuminen on tärkeää. Puolustusmateriaalihankinnoille asetettu kaluston yhteensopivuusvaatimus mahdollistaa Suomen kansainvälisen huoltovarmuusyhteistyön. Huoltovarmuutta varmistetaan sekä kahden- että monenvälisillä sopimusjärjestelyillä. Euroopan puolustusviraston (EDA) huoltovarmuustyön puitteissa pyritään muun muassa hyödyntämään huoltovarmuutta koskevaa EDA-maiden laajuista puitesopimusta ja luomaan huoltovarmuusyhteyshenkilöverkosto. Myös pohjoismaiden välinen puolustusmateriaaliyhteistyöhanke sisältää mahdollisuuksia huoltovarmuuden edistämiseen.

Lainsäädäntö Hallitus antoi eduskunnalle esityksen sotilaskurinpitolain uudistamisesta (HE 225/2010), jossa laajennettiin muun muassa muutoksenhakuoikeutta ja täsmennettiin sitä koskevaa sääntelyä. Hallitus antoi myös lakiesityksen (HE 226/201) rikostorjunnasta puolustusvoimissa. Laki korvaisi poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain. Rikosten ennalta estämis- ja paljastamistehtävä erotettaisiin nykyistä selkeämmin rikosten selvittämistehtävästä ja säädettäisiin täsmällisemmin ja kattavammin puolustusvoimien rikostorjuntaa hoitavien toimivaltuuksista, tietojen saamisesta muilta viranomaisilta sekä henkilötietojen käsittelystä. Uutena asian säädettäisiin poliisin antamasta avusta silloin, kun puolustusvoimien rikostorjuntaa hoitavilla ei ole toimivaltaa tehtävien hoitamiseksi tarpeellisen toimenpiteen suorittamiseen.

Hallinnon kehittäminen Puolustusministeriön hallinnonalalla aloitettiin puolustusvoimien kokonaisvaltaiseen uudistamiseen tähtäävä suunnittelutyö, joka jatkuu edelleen. Tähän liittyen on haettu parhaita uudistamiseen liittyviä käytäntöjä sekä yksityiseltä sektorilta että julkishallinnosta. Puolustushallinnossa valmisteltiin lisäksi puolustusvoimien ruokahuollon yhtiöittämistä ja jatkettiin kumppanuusyhteistyötä eri palveluntuottajien kanssa. Kumppanuushankkeilla ja toimintamallien muutoksilla on vähennetty henkilötyövuosien määrää valtion tuottavuusohjelmassa asetettujen velvoitteiden mukaisesti. Puolustusvoimat on lisäksi yleisten suositusten mukaisesti hakenut toimintamenosäästöjä muun muassa ottamalla onnistuneesti käyttöön uudet matkapuhelin- ja videoneuvottelukäytännöt.

Puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminta Puolustushallinnon rakennuslaitoksen palvelutuotannon volyymissa ei tapahtunut suuria muutoksia edelliseen vuoteen nähden. Rakennuslaitos on vähentänyt edelleen henkilöstöään valtion tuottavuusohjelman mukaisesti. Vähentäminen on toteutettu luonnollista poistumaa hyväksi käyttäen. Rakennuslaitoksen jatkokehittämisen lähtökohdiksi on otettu poikkeusolojen tarpeiden huomioon ottaminen, laitoksen mukauttaminen puolustusvoimien uuteen johtamis- ja hallintojärjestelmään, sopimuskäytännön ja kustannustehokkuuden kehittäminen sekä palveluiden saatavuuden turvaaminen ja laitoksen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan. Rakennuslaitos valmisteli lisäksi puolustusministeriön joulukuussa 2008 päättämää keskusyksikön ja sen toimintojen siirtoa Haminaan vuoden 2011 alusta lukien.

Sotilaallinen maanpuolustus *Valmius ja suorituskyky* Puolustusvoimat saavutti sopeutetuilla resursseilla valmiudelle ja suorituskyvylle asetetut tavoitteet. Osa toiminnallisista tavoitteista on ajallisesti seuraaville vuosille jatkuvia. Lento- ja alustoiminta oli riittävää suorituskyvyn ylläpitämiseksi.

Tilannekuva ja aluevalvonta Puolustusvoimissa on siirrytty käyttämään operatiivisen tilannekuvan muodostamisessa, yllä-pidossa ja jakamisessa uutta portaalipohjaista tietojärjestelmää.

Meri- ja ilmatilannekuvayhteistyötä laajennettiin. Itämeren alueen SUCBAS-meritilannekuvayhteistyö sekä Euroopan laajuinen MARSUR-meritilannekuvahanke etenivät kohti operatiivista käyttöä. Samoin ASDE-ilmatilannekuvayhteistyö Suomen, Ruotsin, Norjan, Baltian maiden ja Naton kesken eteni.

Asevelvollisten koulutus Puolustusvoimat hyödynsi kattavasti reservin eri koulutusmuotoja. Joukkojen suorituskykyä kehitettiin suunnitelmien mukaisesti, ja koulutuksessa saavutettiin laadulliset tavoitteet. Puolustusvoimat koulutti kertausharjoituksissa noin 23 400 reserviläistä ja vapaaehtoisissa harjoituksissa noin 5 800 reserviläistä. Tämän lisäksi Maanpuolustuskoulutusyhdistykseltä tilattiin yli 17 000 koulutusvuorokautta sotilaallista koulutusta. Varusmiespalvelukseen astui kertomusvuonna noin 27 000 henkilöä. Varusmieskoulutuksen peruskoulutuskauden kokonaispoistuman kasvu näyttäisi pysähtyneen. Eräinä tähän vaikuttavina tekijöinä ovat olleet muun muassa varusmieskoulutuksen uusittu normisto, ennakkoterveystarkastuksen ohjeistus ja varusmieskoulutuksen toimivuuden turvaamisen ohjeistuksen jalkauttaminen sekä kutsunnoissa toteutettu tiukennettu palveluskelpoisuusarviointi. Vuonna 2010 kotiutuneiden varusmiesten maanpuolustustahto ja palvelusmotivaatio olivat edelleen hyvällä tasolla. Puolustusvoimat jatkoi toimenpiteitä asevelvollisuuden toimivuuden ja yhteiskunnallisen hyväksyttävyyden turvaamiseksi.

Puolustusvoimien materiaalihankinnat Hankinnoissa jatkettiin kansainvälisesti yhteen sopivien ratkaisujen toteuttamista, joilla pyrittiin myös jatkamaan eräiden puolustusvoimien nykyisten suorituskykyjen elinjaksoja. Hankinnoissa otettiin huomioon kotimaisen ylläpidon ja integraatiokyvyn turvaaminen sekä huolto-varmuuden asettamat vaatimukset. Tärkeimpiä tehtyjä hankintasopimuksia olivat maapuolustuksen osalta AMOS -kranaatinheitinjärjestelmiä koskeva sopimusmuutos, meripuolustuksen osalta Rauma-luokan ohjusveneiden peruskorjaus ja ilmapuolustuksen osalta Hornetin elinikä-pidennystä koskevat, suurelta osin kotimaiset hankinnat sekä valvontakoneen uusiminen.

Henkilöstö Puolustusvoimat jatkoi henkilöstörakenteen kehittämistä painopisteen ollessa uuden aliupseeriston muodostamisessa. Aliupseerien henkilöstö- ja koulutusjärjestelmää kehitettäessä on painotettu käytännönläheistä sotilasammatillista osaamista ja perusyksikön toimintaedellytysten takaamista. Aliupseerien virkoja ei ole kyetty täyttämään suunnitellusti. Myöskään sopimussotilaita ei ole kyetty palkkaamaan tarvittavaa määrää. Henkilöstöjärjestelmän kustannus-tehokkuutta on parannettu jatkamalla henkilötyövuosimäärän vähentämistä. Puolustusvoimien henkilöstön määrä väheni noin 40 henkilötyövuotta vuodesta 2009. Puolustusvoimien toimintamenomomentille kertyi noin 14 800 henkilötyövuotta. Tuottavuusohjelman mukainen henkilöstön vähentämisvelvoite on vaikeuttanut perusyksiköiden kouluttajahenkilöstön määrän lisäämistä kahden kouluttajan tavoitetasolle joukkuetta kohden.

Tilahallinta ja ympäristönsuojelu Puolustusvoimien alueisiin, toimitiloihin ja ympäristöön liittyviä toimintaedellytyksiä kehitettiin taloudellisten resurssien puitteissa alue-, tila- ja ympäristöhankkeilla turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon, puolustushallinnon strategisen suunnittelun ja viranomaismääräysten mukaisesti. Tilahallinnan painopiste oli terveyteen ja turvallisuuteen sekä ampuma- ja harjoitusalueisiin liittyvissä investoinneissa. Ympä-

ristönsuojelussa painopiste oli ampuma- ja harjoitustoiminnasta aiheutuvien ympäristöhaittojen hallinnan kehittämisessä sekä kestävän kehityksen edistämisessä.

Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategian (2006) toimeenpano ja sen yhteinen seuranta on edennyt suunnitellusti. Turvallisuus- ja puolustusasiain komitea on koordinoinut strategian päivitystyön hallitusohjelman sekä vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon edellyttämällä tavalla. Tähän liittyvä valtioneuvoston periaatepäätös Yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta annettiin 16.12.2010.

Muualta yhteiskunnasta tarvittavan tuen ohjeistusta valmisteltiin. Puolustusvoimat aloitti yhteistyön uusien aluehallintoviranomaisten kanssa ja jatkoi yhteistoimintasopimusten valmistelua. Maavoimien NH90 -kuljetushelikopteri oli ympärivuorokautisessa päivystysvalmiudessa, ja sitä käytettiin eri viranomaisten tukemiseen. Puolustusvoimat antoi virka-apua lähes 500 eri tehtävässä.

Hallinnon turvallisuusverkko (TUVE) -hankkeessa jatkettiin korkeaa varautumista ja tietoturvallisuutta tukevien infrastruktuurien ja palveluiden rakentamista. Hankkeen arvion mukaan turvallisuusverkon operointivaihe ja jatkokehittäminen voidaan aloittaa vuonna 2013.

Osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan Puolustusvoimat uudisti kriisinhallintajoukkorekisterin vuoden loppuun mennessä. Kriisinhallintajoukkojen evaluointia ja sertifiointia on jatkettu suunnitelmien mukaisesti. Naton rauhankumppanuusohjelman suunnittelu- ja arviointiprosessin (PARP) uudet tavoitteet hyväksyttiin keväällä 2010. Suomi on lisäksi osallistunut Euroopan unionissa tehtävään kriisinhallintajoukkojen toimintaperiaatteiden suunnittelu- ja valmistelutyöhön sekä kriisinhallinnan voimavarojen kehittämiseen. Tarkastelujaksolla toimeenpantiin päätös osallistua Naton nopean toiminnan NRF-joukkoja täydentävään toimintaan asettamalla suojelun erikoisosasto määrä-ajaksi NRF:n reservijoukkopooliin. EU:n taisteluosastojen henkilöstö koulutettiin vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Pohjoismaisessa taisteluosastossa on noin 200 sotilasta ja Alankomaiden johtamassa taisteluosastossa noin 100 sotilasta. Osastot ovat korkeassa valmiudessa puoli vuotta vuoden 2011 alusta alkaen.

Vuonna 2010 Suomi osallistui kahdeksaan sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon ja kahteen sotilastarkkailijaoperaatioon. Toiminnan painopiste oli Nato-johtoisessa ISAF-operaatiossa Afganistanissa, missä suomalainen kriisinhallintajoukko toimii osana Ruotsin johtamaa PRT:tä (provincial reconstruction team). Vuoden lopulla Suomella oli sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa yhteensä noin 350 rauhanturvaajaa. ISAF-operaatiossa suunniteltiin ja käynnistettiin yhteistoiminnassa Ruotsin kanssa PRT:n organisaatiomuutos. Tämän perusteella suomalaisen kriisinhallintajoukon vahvuutta nostetaan vaiheittain siten, että se on maaliskuussa 2011 enintään 195 henkilöä. Afganistanin asevoimia tukevissa OMLT-tehtävissä palvelevien määrä on kasvanut noin 30 henkilöön. Kosovossa suomalaisten johtaman Keskisen Taisteluosaston operatiiviset tehtävät päättyivät syyskuun lopussa, ja pääosa Suomen Kosovon kriisinhallinta-joukosta on kotiutettu. Vuoden 2011 alusta operaatiossa palvelee enintään 50 sotilasta. Suomen Tshadin kriisinhallintajoukko kotiutettiin heinäkuun alussa YK-operaation alasajoon liittyen. EU-johtoisen Bosnia-Hertsegovinan Althea-operaation vahvuus on kuusi sotilasta ja suunnitteilla on muutaman tehtävän lisääminen operaation koulutustuki- ja johto-organisaatioon. Huhtikuusta alkaen Suomi on osallistunut uuteen EU:n Somalian turvallisuusjoukkojen koulutusoperaatioon Ugandassa neljällä henkilöllä. Suomi päätti osallistua alusyksiköllä EU:n Atalanta-operaatioon Somalian rannikkovesille vuoden 2011 alussa. Lisäksi Suomi päätti käynnistää suunnittelun UNIFIL-operaatioon osallistumiseksi joukolla vuoden 2011 loppupuolella. Suomi jatkoi myös osallistumistaan YK:n kriisinhallintaoperaatioihin Lähi-idässä, Kashmirissa sekä Afrikassa sotilastarkkailijoilla ja esikuntaupseereilla yhteensä noin 20 sotilaalla.

Valtiovarainministeriö

Talous- ja finanssipolitiikka Maailmantalous kasvoi runsaat 4 %, euroalueen kokonaistuotanto 1,7 %. Kansainvälisessä taloudessa taantuman syvin vaihe oli ohitettu v. 2009 puoliväliin mennessä, mutta elvyttäviä toimia jatkettiin osittain. Taloudellista kehitystä leimasi epävarmuus, joka käynnistyi Kreikan valtion velkakriisistä, jatkui Irlannin pankkikriisinä ja heikensi euroalueen vakautta.

Suomessa bruttokansantuote kasvoi hieman yli 3 %, myös investoinnit lisääntyivät noin 3 % asuntorakentamisen vilkastuttua. Yksityinen kulutus lisääntyi vajaat 3 %, vienti noin 6 %. Työttömyysaste oli 8,4 %, työllisyysaste runsaat 68 prosenttia. Julkisyhteisöjen velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kohosi yli 6 prosenttiyksikköä ja julkisen talouden alijäämä oli noin 3 % bruttokansantuotteesta.

Valtiontalous Varsinaisen talousarvioesityksen lisäksi eduskunnalle annettiin neljä lisätalousarvioesitystä. Hallituksen talousarvioesityksen määrärahojen yhteismäärä oli 50 433 milj. euroa, joka eduskunnan käsittelyssä nousi 41 milj. eurolla. Lisätalousarvioissa määrärahoja lisättiin nettomääräisesti 1 271 milj. eurolla. Lisätalousarvioissa määrärahoja lisäsi etenkin Kreikan valtiolle myönnetty 1 600 milj. euron laina. Toisaalta Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan varattuja maksatusmäärärahoja vähennettiin 1 000 milj. eurolla. Kehyksen piiriin luettavat menot pysyivät vaalikauden kehyksen puitteissa.

Varsinaisessa talousarviossa budjettitalouden alijäämä arvioitiin 13 065 milj. euroksi. Neljännen lisätalousarvion jälkeen se oli 11 272 milj. euroa. Lisätalousarvioissa tuloarvioita korottivat etenkin aiemmilta vuosilta tilinpäätöksistä kertynyt ylijäämä (1 355 milj. euroa) ja verotuloarvioiden korotus (nettomääräisesti 1 111 milj. euroa). Tuloarviot nousivat nettomääräisesti 3 064 milj. eurolla, valtionvelan määrä kasvoi noin 11 miljardilla eurolla. Valtionvelan määrä suhteessa bruttokansantuotteeseen nousi ennakkotietojen mukaan runsaalla neljällä prosenttiyksiköllä 42 prosenttiin.

Euroopan unionin vuoden 2011 budjetin maksumäärärahat ovat 126,5 mrd. euroa, sitoumusmäärärahat 141,2 mrd. euroa. Maksumäärärahatason kasvu on 2,91 % vuoteen 2010 verrattuna.

Tuottavuus Tuottavuusohjelman toteuttaminen on edennyt pääosin tavoitteiden suuntaisesti. Tuottavuusohjelman toteuttamisessa ja jatkovalmistelussa on otettu huomioon eduskunnan eri yhteyksissä esittämät kannanotot. Hallitus on linjannut, että henkilökohtaisen eläkeikänsä jälkeen työuraansa jatkavien henkilöiden työpanos voidaan lukea osaksi viraston tuottavuustoimenpiteiden henkilötyövuosia. Henkilötyövuosiseurannan rinnalla seurataan myös henkilöstön työtyytyväisyyden, sairauspoissaolojen ja eläkkeelle jäämisen kehitystä. Valtion henkilöstön työtyytyväisyys ja työurien pituus on kehittynyt nousujohteisesti.

Verotus Ansiotulojen veroperusteita 2011 lievennetään noin 446 miljoonalla eurolla. Ansiotason sekä palkansaajamaksujen nousun työn verotusta kiristävää vaikutusta kompensoidaan noin 400 miljoonalla eurolla. Valtion tuloveroasteikon tulorajoja korotettiin ja työtulovähennystä kasvatettiin. Eläketulon verotusta kevennettiin noin 30 miljoonalla eurolla, jolloin eläketulon veroaste on korkeintaan vastaavan palkkatulon veroasteen tasolla. Perusvähennystä kasvatettiin noin 16 miljoonalla eurolla. Laki eräiden asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden veronhuojennuksista saatettiin voimaan, omaisuuden luovutustappioiden vähentämisaikaa pidennettiin kolmesta viiteen vuoteen ja yliopistoille ja korkeakouluille tehtyjen lahjoitusten vähennysoikeuden voimassaoloaikaa jatkettiin vuodella.

Ympäristöperusteista verouudistusta jatkettiin energiaverouudistuksella. Sekä liikenne- että lämmitys- ja voimalaitospolttoaineiden energiaverotus perustuu jatkossa polttoaineen ener-

giasisältöön ja poltosta syntyvään hiilidioksidipäästöön. Laatuporrastuksella otetaan lisäksi huomioon liikennepolttoaineiden lähipäästöt. Uudistuksen yhteydessä lämmityspolttoaineiden veroja korotettiin nettomääräisesti noin 730 miljoonalla eurolla. Yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa edistetään hiilidioksidiveron puolituksella. Turvetta ryhdytään verottamaan lievästi. Uudella jäteverolailla kannustetaan jätteiden hyötykäyttöön kaatopaikkasijoituksen sijasta, ja vero koskee yleisten kaatopaikkojen lisäksi yksityisiä kaatopaikkoja. Uusi makeisten ja jäätelön valmistevero yhdessä virvoitusjuomien valmisteveron korotuksen kanssa lisää valtion vuotuisia verotuloja 100 milj. eurolla. Tupakkaveroon tehtiin EU-direktiivin edellyttämät muutokset. Muuttoajoneuvo voidaan jatkossa säilyttää tietyin edellytyksin Suomessa, jos ulkomailla työskentelevä ei voi sitä käyttää turvallisesti oleskeluseudullaan.

Arvonlisäverotuksessa yleistä verokantaa korotettiin 22 prosentista 23 prosenttiin, elintarvikkeiden alennettua verokantaa 12 prosentista 13 prosenttiin ja toista alennettua verokantaa 8 prosentista 9 prosenttiin 1.7.2010 alkaen. Samalla ravintoloiden ruokatarjoilun veronkantaa alennettiin 22 prosentista 13 prosenttiin. Alennetun verokannan soveltamista eräisiin työvaltaisiin palveluihin jatkettiin vuoden 2011 loppuun. Veropetosten torjumiseksi käännetty verovelvollisuus otettiin käyttöön kasvihuonekaasujen päästöoikeuskaupassa 1.8.2010, ja järjestelmään siirrytään rakennusalalla vuoden 2011 huhtikuun alussa. Kiinteistöhallintapalvelujen oman käytön verotuksen alarajaa nostettiin 35 000 eurosta 50 000 euroon vuoden 2011 alusta. Vuoden 2011 maaliskuun alusta postin yleispalvelut vapautetaan verosta unionin oikeuden mukaisesti ja vuoden 2013 alusta maahantuonnissa pienintä kannettavaa arvonlisäveron määrää alennetaan 10 eurosta 5 euroon. Lisäksi arvonlisäverolakiin tehtiin eräitä EU:n direktiiveistä aiheutuvia muutoksia. Vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävän arvonlisäverohuojennuksen voimassaoloaikaa jatkettiin vuoden 2012 loppuun.

Verosopimukset Intian, Kazakstanin, Kiinan ja Puolan kanssa saatettiin voimaan, samoin Luxemburgin, Singaporen ja Sveitsin sopimusten muutospöytäkirjat. Tietojenvaihtoa veroasioissa koskevia sopimuksia tehtiin 15 valtion kanssa.

Selvitystä Tullin ja Verohallinnon verotustoimintojen uudelleenjärjestämiseksi jatkettiin. Vuoden 2011 alusta toimintansa aloittaa Verohallinnon yhteyteen perustettu Harmaan talouden selvitysyksikkö. Erityisesti kansainväliseen sijoitustoimintaan liittyvän verovalvonnan tehostamiseksi ns. vertailutieto-tarkastukset tehdään mahdolliseksi myös luottolaitoksissa.

Rahoitusmarkkinat Suomalaisille pankeille vuonna 2009 annettu mahdollisuus saada valtiontakausta varainhankinnalleen päättyi vuoden 2010 kesäkuun lopussa. Vastaavasti valtiolle annettu oikeus ostaa pankkien liikkeeseen laskemia pääomatodistuksia päättyi lokakuun lopussa. Yksikään suomalainen pankki ei käyttänyt valtion tarjoamaa tukea.

Euroalueen vakauden turvaamiseksi ja epävakauden leviämisen estämiseksi euroalueen valtionpäämiehet vahvistivat 25.3.2010 euroalueen jäsenmaiden olevan valmiita osallistumaan koordinoituihin kahdenvälisiin lainoihin Kreikan kanssa. Kreikan lainaohjelman suuruus on 110 miljardia euroa, josta Kansainvälisen Valuuttarahaston osuus on 30 miljardia euroa. Euroalueeseen kuuluvien maiden osuus on siten 80 miljardia euroa, josta Suomen osuus on 1,85 %. Eduskunta hyväksyi toukokuussa Kreikalle myönnettävien lainojen määräksi 1,6 miljardia euroa. Kreikka esitti virallisen tukipyynnön huhtikuussa, ja euroalueen päämiesten kokous hyväksyi Kreikan lainoittamisen 7.5.2010. Lainoista perittävä korko on vähintään Suomen valtion laina-ajaltaan vastaavasta lainanotosta maksaman koron suuruinen, ja lainaohjelma on kolmivuotinen. Lainat voidaan myöntää ilman vakuutta. Järjestelyyn liittyy Kreikan julkisen talouden tiukka sopeutusohjelma.

Tilanne rahoitusmarkkinoilla rauhoittui vain lyhyeksi ajaksi. Euroopan unionin talous- ja rahoitusasiat -neuvosto päätti Euroopan rahoitusvakausmekanismista, joka on suuruudeltaan

60 miljardia euroa. Lisäksi perustetaan euroalueeseen kuuluvien jäsenvaltioiden erityisrahoitusyhtiö, Euroopan rahoitusvakausväline (EFSF). Lainajärjestely on voimassa kolme vuotta. Suomen osuus 440 miljardin euron koko-naistakausvaltuuksista on enintään 7 920 miljoonaa euroa. Kansainvälinen valuuttarahasto on päättänyt osallistua tarvittaessa rahoitusjärjestelyihin enintään 250 miljardilla eurolla.

Syksyn aikana markkinahäiriöt jatkuivat. Marraskuussa Irlanti päätti hakea tukea taloutensa vakauttamiseksi. Tuen kokonaismääräksi sovittiin 85 miljardia euroa. Osana pakettia Suomi takaa Euroopan rahoitusvakausvälineen ottamia luottoja. Eurooppa-neuvosto päätti joulukuussa lisäksi pysyvästä kriisinhallintamekanismista, jonka avulla pyritään ennaltaehkäisemään uudet kriisit ja jolla luodaan pelisäännöt kriisiin ajautuneen maan talouden vakauttamiseksi. Uuden kriisinhallintamekanismin on tarkoitus korvata Euroopan rahoitusvakausväline, kun sen toiminta loppuu kesällä 2013.

Kansainväliset rahoituslaitokset Talouskriisin myötä kansainväliset rahoituslaitokset ovat kasvattaneet rahoitustaan voimakkaasi suuren kysynnän seurauksena. Mm. Maailmanpankin, Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin sekä Pohjoismaiden investointipankin pääomankorotuksista päätettiin.

Rahoitusmarkkinoiden sääntely Finanssikriisi ja valtioiden velkakriisi ovat johtaneet mittavaan kansainväliseen prosessiin rahoitusmarkkinoiden sääntelyn ja valvonnan uudistamiseksi. Kansallisen rahoitusmarkkinasääntelyn uudistamisessa saatettiin elokuun alusta voimaan uusi kiinnitysluottopankkilaki, jolla monipuolistettiin pankkien rahoitusmahdollisuuksia. Arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistuksella on tarkoitus mahdollistaa arvopaperien moniportainen omistajarakenne sekä hallintarekisteröinti myös suomalaisille sijoittajille sallituksi omistusmalliksi suoran omistuksen rinnalle. Vireillä oli myös lukuisia EU-sääntelyn täytäntöönpanoon liittyneitä hankkeita. Luottolaitostoiminnasta annettua lakia on muutettu talletussuojadirektiivin muutoksia vastaavasti talletussuojan tason ja määräaikojen osalta siten, että talletussuoja on nostettu 50 000 eurosta 100 000 euroon ja talletusten maksamiselle talletussuojarahastosta säädettyä enimmäisaikaa rajoitettu 20 työpäivään. Vireillä on mittava sijoitusrahastolainsäädännön muutoshanke, jolla pannaan täytäntöön uusi sijoitusrahastodirektiivi.

Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka Muutostilanteita varten on järjestetty yhteisiä tukipalveluja ja kehitetty ammattimaista henkilöstöjohtamista. On kehitetty johtamissopimusmalli, joka mahdollistaa tulospalkkioiden maksamisen. Sen mukainen sopimuskäytäntö on laajennettu kaikille hallinnonaloille. Naisten urakehitystä on edistetty, Tulevaisuuden johtajat -ohjelma jatkettu, samoin valtionhallinnon johdon foorumin kokoontumisia. Ylimmän johdon valintaperusteiden tarkennukset on tarkoitus tehdä valtioneuvoston ohjesääntöön. Valtiokonttorissa sijaitseva Valtion henkilöstöpalvelut -yksikkö tukee henkilöstömuutosten hallittua toteuttamista sekä eläköitymisen mahdollistamaa uudelleensijoittumista. Tuloksellisuutta ja palkkauksellista tasa-arvoa on edistetty muun muassa valtion virka- ja työehtosopimusten samapalkkaerällä ja virastoerällä.

Valtion virka- ja työehtosopimusratkaisussa sopimuskaudelle 2010−2012 toteutettiin ensimmäisen vuoden palkankorotuksissa yleistä, maltillista linjaa. Ratkaisussa olivat tärkeitä myös kysymykset henkilöstön asemasta ja palkkausjärjestelmistä valtionhallinnon organisaatiomuutoksissa. Sopimuksessa sovittiin, että organisaatiomuutoksissa jo perustetuissa virastoissa otetaan käyttöön valtion palkkausjärjestelmät ja linjattiin tulevien organisaatiomuutosten menettelyjä.

Hallinnon kehittäminen Aluehallintovirastot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset käynnistivät toimintansa. Aluehallintovirastot edistävät alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Elinkeino-, lii-

kenne- ja ympäristökeskukset edistävät alueellista kehittämistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla.

Toteutettuja, päätettyjä ja suunniteltuja alueellistamistoimia pääkaupunkiseudulta maan muihin osiin oli vuoden 2010 lopussa noin 4 230 henkilötyövuotta. Pääkaupunkiseudun ulkopuolisten alueiden välillä on siirtynyt noin 1 000 henkilötyövuotta eli alueellistamistoimet ovat koskeneet yhteensä noin 5 230 henkilötyövuotta.

Valtion liikelaitoksia koskevat lait tulevat voimaan 1.1.2011. Valtion liikelaitos voi vastaisuudessa toimia ainoastaan sidosyksikköasemassa (ns. in house -asema) ja tuottaa palveluja vain valtionhallinnolle. Lisäksi se voi tuottaa palveluja sellaisille yhteisöille, joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetulla määrärahalla.

Valtion IT-toiminnan keskeisimmät kehittämisohjelmat sähköinen asiointi, yhteentoimivuus, yhteiset tietojärjestelmät, perustietotekniikkapalvelut ja tietoturvallisuus on tarkoitus ottaa käyttöön vuosina 2010−2015. Valtionhallinnon yhteisiä IT -palveluja tarjoamaan perustettiin Valtiokonttoriin Valtion IT -palvelukeskus (VIP). Keskitetty Turvallisuusverkko – hanketta jatkettiin 31.12.2012 asti.

Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelman) tavoite on sähköistää 2013 mennessä kansalaisten ja yritysten keskeiset palvelut. Ohjelmaan sisältyy seitsemän palvelukokonaisuutta ja niihin liittyviä tukipalveluja. Julkisen sektorin tietojärjestelmien yhteentoimivuus ja yhteensopivuus on tarkoitus toteuttaa lainsäädäntöön perustuen viranomaistehtävänä. Hallituksen esityksen laeiksi julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 18 ja 36 §:n muuttamisesta (5.11.2010) mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi huolehtia julkisen hallinnon tietohallinnon yleisestä ohjauksesta.

Kunnat Kuntien hallinnonalakohtaiset valtionosuudet yhdistettiin. Valtionosuutta kunnille peruspalvelujen järjestämiseen maksettiin 7 796,7 miljoonaa euroa. Kuntajakolain mukaisiin laskennallisiin yhdistymisavustuksiin ja valtionosuuksien vähenemisen korvaamiseen käytettiin 109,6 miljoonaa euroa. Harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta myönnettiin 30 kunnalle yhteensä 20 miljoonaa euroa.

Eduskunnalle annettiin HE kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain muuttamisesta. Muutokset tuovat valtioneuvostolle toimivallan velvoittaa kunta yhteistoimintaan puitelaissa säädettyjen väestöpohjavaatimusten täyttämiseksi sekä velvoittaa kunnat siirtämään laissa määriteltävät sosiaalihuollon tehtävät hoidettavaksi väestöpohjavaatimuksen mukaisessa yhteistoiminnassa. Laki selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla tulee voimaan vuoden 2011 alussa. Ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön tilaama selvitys eri maiden metropolialueiden hallintomalleista valmistui. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon metropolipolitiikasta (VNS 9/2010).

Valmisteltiin viisi vuoden 2011 alusta voimaan tullutta kuntaliitosta. Näiden sekä yhden edellisenä vuonna valmistellun päätöksen myötä kuntien määrä väheni kuudella (kuntia nyt 336). Lisäksi valmisteltiin yksi vuonna 2013 voimaan tuleva viiden kunnan liitos. Vuoden 2011 alusta tuli voimaan kuusi kuntien osaliitosta. Kielteisiä osaliitospäätöksiä tehtiin kaksi. Kuntajakolain mukaisia erityisiä selvityksiä määrättiin toimitettavaksi yksi. Esiselvitysavustusta myönnettiin kuuteen kuntien yhdistymistä koskevaan selvitykseen, yhteensä 143 923 euroa. Kuntien yhteistoiminta-avustusta myönnettiin kuudelle yhteistoimintahankkeelle, yhteensä miljoona euroa. Vuoden aikana valmistui kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain 9 §:n mukainen arviointimenettely kolmessa erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevassa kunnassa, lisäksi menettely käynnistettiin kahdessa kunnassa.

Kuntien tuottavuusohjelmatyö käynnistettiin 20 suurimman kaupungin kanssa. Kuntalain kokonaisuudistuksen valmistelu käynnistettiin. Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta annettiin esitys eduskunnalle. Vuoden 2011 alusta voimaan tulleet muutokset koskevat mm. valtionosuusprosentin korottamista, IT-hankerahoitusta, veroperustemuutoksien kompensointia sekä erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevien kuntien arviointimenettelyn vakinaistamista. Vuoden 2012 alusta voimaan tulevilla laeilla 1092 ja 1094/2010 siirrettiin kansaneläkelaitoksen henkilöstöä koskevien eläkeasioiden hoito kunnalliselle eläkelaitokselle.

Valtiovarain controller -toiminto Vuotta 2009 koskeva valtion tilinpäätöskertomus annettiin eduskunnalle toukokuussa.

Valtion tilinpäätöskertomuksen ja hallituksen toimenpidekertomuksen yhdistämistä valmistellut työryhmä arvioi yhdistämisen edellyttämiä säädösmuutoksia ja esitti, ettei hallituksen toimenpidekertomuksen kanssa annettavia erilliskertomuksia enää annettaisi yhdistetyn kertomuksen yhteydessä. Tavoitteena on tietosisällön kärsimättä selkeyttää ja yksinkertaistaa valtioneuvoston raportointia eduskunnalle.

Valtion tasehallinnan kehittämishankkeen tavoitteena on parantaa tietopohjaa valtion pitkäaikaisista sitoumuksista.

Valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä oleva Euroopan unionin rakennerahastojen tarkastusviranomainen raportoi Euroopan komissiolle tarkastusten havainnoista vuotuisilla tarkastuskertomuksilla. Tarkastusten perusteella arvioitu menojen virhetaso jäi alle 2 prosentin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Koulutus- ja tiedepolitiikka Opintojen nopeuttamista ja nuorten työurien pidentämistä koskeva työryhmätyö valmistui. Käynnistettiin opetustoimen henkilöstön kehittämistä koskeva Osaava-ohjelma. Koulutuksen arviointia koskevat uudistukset tulivat voimaan 1.1.2010. Tuettiin kunta- ja palvelurakenneuudistuksen toimeenpanoa koulutuksen osalta.

Yleissivistävä koulutus Toteutettiin perusopetus paremmaksi ohjelmaa suuntaamalla voimavaroja perus-opetuksen laadun kehittämiseen. Painopistealueina ovat olleet perusopetuksen opetusryhmien koon pienentäminen, tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen, kerhotoiminnan ja kodin ja koulun yhteistyön kehittäminen. Oppilaan ohjauksen ja perusopetuksen vieraiden kielten valintojen monipuolistamisen kehittämistoimintaa jatkeiin. Huomiota kiinnitettiin koulukiusaamisen ehkäisyyn, perusopetuksen ylempien vuosiluokkien ja toisen asteen nivelvaiheen opetus- ja työmuotojen kehittämiseen, oppilashuollon laadun ja palvelurakenteen kehittämiseen sekä koulupudokkuuden ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Vahvistettiin varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa sekä kehitettiin koulua lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia edistäväksi yhteisöksi. Toimeenpantiin tehostettua ja erityistä tukea sekä henkilötietojen käsittelyä, salassapitoa ja luovuttamista koskevat säädösmuutokset. Vakiinnutettiin kouluyhteisön turvallisuutta edistävän Kiva-koulu- toimenpideohjelma perusopetuksen koulujen käyttöön. Tietoverkkovälitteisen peruslukutaidon ja matematiikan oppimisvaikeuksien oppimis- ja arviointiympäristöä kehitettiin edelleen ja laajennettiin tukemaan maahanmuuttajataustaisten lasten oppimista. Tuettiin perusopetuksen laatukriteereiden toimeenpanoa suuntaamalla opetuksen järjestäjille valtionerityisavusta laatukriteereiden käyttöönottamiseksi. Opetusministeriön työryhmä valmisteli toimenpide-ehdotukset lukiokoulutuksen kehittämiseksi.

Ammatillinen koulutus Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärää lisättiin 1.8.2010 lukien 2 750 opiskelijalla ja 1.1.2011 lukien 500 opiskelijalla. Lisäykset kohdennettiin koulutuksen järjestäjien hakemusten perusteella alueellisen työvoimatarpeen mukaan kasvukeskuksia painottaen. Lisäyksillä pyrittiin ensisijaisesti nuorten koulutukseen pääsyn edistämiseen, nuorisotyöttömyyden alentamiseen ja syrjäytymiskehityksen ehkäisemiseen. Lisäksi tavoitteena oli työttömien ja työttömyysuhan alaisten aikuisten koulutusmahdollisuuksien turvaaminen. Ammattiopistostrategian mukaista vauhdittamishanketta jatkettiin. Vuoden alusta lukien toteutui 5 järjestäjäfuusiota, joiden lisäksi yksi järjestämislupa peruttiin kokonaan. Opetus- ja kulttuuriministeriö teki lisäksi järjestämislupapäätökset vuoden 2011 alkuun ajoittuvasta kolmesta järjestäjä-fuusiosta ja yhdestä ylläpitäjävaihdoksesta. Ammatillisen koulutuksen säätely- ja ohjausjärjestelmän sähköistämistä valmisteltiin osana opetus- ja kulttuuriministeriön SALAMA -hanketta. Ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen kokeilu (ammattistartti) vakinaistettiin 1.8.2010 alkavasta koulutuksesta lukien. Ammattistartissa opiskeli lähes 1 500 opiskelijaa. Ammatillisen peruskoulutuksen tulosrahoituksen uudet indikaattorit ja mittarit otettiin käyttöön siten, että uudistus voitiin toimeenpanna vuoden 2011 alusta.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut Yliopistolaki astui voimaan 1.1.2010. Yliopistolaki lisäsi yliopistojen taloudellista ja hallinnollista autonomiaa ja antoi yliopistoille itsenäisen oikeushenkilöaseman. Uusimuotoiset yliopistot aloittivat toimintansa vuoden alusta ja samalla yliopistojen määrä väheni kuuteentoista. Teknillinen korkeakoulu, Helsingin kauppakorkeakoulu ja Taideteollinen korkeakoulu muodostivat Aalto-yliopiston, Joensuun ja Kuopion yliopistot Itä-Suomen yliopiston sekä Turun yliopisto ja Turun kauppakorkeakoulu yhdistyivät. Aalto-yliopisto ja Tampereen teknillinen yliopisto toimivat säätiöyliopistoina, muut yliopistot julkisoikeudellisina yliopistoina. Yliopistouudistukseen liittyen valtioneuvosto selkeytti yliopistojen varainkeruuta. Julkisoikeudellisten yliopistojen ja Aalto-yliopiston valtion vastinrahoitukseen oikeuttavaa varainkeruuaikaa jatketaan kuudella kuu-

kaudella 30.6.2011 saakka. Valtioneuvosto päätti jatkaa yliopistolle annettujen lahjoitusten verovähennysoikeutta vuoden 2011 loppuun saakka.

Opetus- ja kulttuuriministeriö antoi korkeakouluille kirjallisen palautteen korkeakoulujen toiminnasta. Palautteessa kiinnitettiin huomiota erityisesti rakenteellisen kehittämiseen, koulutus- ja tutkimustoimintaan sekä korkeakoulun asemoitumiseen korkeakoulukentässä

Korkeakoulujen rakenteellista kehittämistä jatkettiin. Sivistyspoliittinen ministeriryhmä linjasi rakenteellisen kehittämisen vauhdittamista kesäkuussa. Tavoitteena on laadun ja vaikuttavuuden vahvistaminen, alueellisesti vahvempi ja vaikuttavampi korkeakouluverkko, voimavarojen kohdentaminen, kansainvälisten menestysedellytysten vahvistaminen ja osaavan työvoiman saatavuuden parantaminen.. Ammattikorkeakoulusektorilla Pirkanmaan ammattikorkeakoulu ja Tampereen ammattikorkeakoulu fuusioituivat keväällä. Lisäksi strategisia yhteistyörakenteita kehitettiin Lapin korkeakoulukonsernin puitteissa, Kaakkois-Suomessa Mikkelin ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulujen sekä Itä-Suomessa Pohjois-Karjalan ja Savonia-ammattikorkeakoulun kesken. Ammattikorkeakoulujen rahoituksen ja ohjauksen kehittämistä koskeva selvitys valmistui ja lisäksi käynnistettiin taideyliopistoselvitys. Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen strategisia tavoitteita, profiloitumista ja painoaloja tuettiin yliopistojen strategia- ja ammattikorkeakoulujen hanke-rahoituksella.

Opintojen nopeuttamista ja nuorten työurien pidentämistä selvittänyt työryhmä ehdotti opiskelijavalintojen kehittämiseksi, että opiskelijat valittaisiin pääosin ylioppilas- tai ammattitutkinnon arvosanojen perusteella ja että haku tapahtuisi nykyistä laajempiin kokonaisuuksiin. Opiskelijavalintajärjestelmiä kehitetään tiiviissä yhteistyössä korkeakoulujen ja sidosryhmien kanssa. Hallituksen linjauksen mukaisesti nykyiset ammatti-korkeakoulujen ja yliopistojen hakujärjestelmät yhdistetään ja uusi sähköinen hakujärjestelmä otetaan käyttöön vuoden 2013 valinnoissa. Lisäksi opinto-ohjaajien koulutukseen osoitettiin lisärahoitusta. Osana aikuis-koulutuksen kokonaisuudistusta käynnistettiin korkeakoulujen oppisopimustyyppisiä täydennyskoulutusohjelmia.

Korkeakoulujen tutkinnonuudistuksen kansainvälinen arviointi valmistui vuoden lopussa. Korkeakoulujen kansainvälistymisstrategian toimeenpanoa jatkettiin. Kansainvälisiä maisteriohjelmia koskeva lukukausi-maksukokeilu koskien EU/ETA-maiden kansalaisia käynnistettiin ja koulutusviennin mahdollisuuksia edistettiin.

Tiedepolitiikka Painopisteitä olivat tutkimuksen laadun, tutkijankoulutuksen ja tutkijanuran kilpailukyvyn kehittäminen, tieteen ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen tehostaminen sekä kansainvälistyminen. Suomen tiedepoliittisia tavoitteita edistettiin osallistumalla aktiivisesti eurooppalaisen tutkimusalueen kehittämiseen. Sektoritutkimuksen neuvottelukunta ja sen jaostot arvioitiin. Työryhmämuistio Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen rakenteiden uudistamisesta valmistui ja esitysten pohjalta käynnistettiin valmistelutyö tavoitteena uudistusten voimaantulo vuoden 2012 alussa. Toimeenpantiin Helsingin yliopiston yhteydessä toimivan, kansallisia tehtäviä hoitavan Kansalliskirjaston arviointi. Tehtiin periaatepäätös arkistolaitoksen keskusarkiston perustamisesta Mikkeliin vähänkäytetylle aineistolle. Uusi laki Suomen Akatemiasta tuli voimaan ja Akatemian tieteellisten toimikuntien kolmevuotiskaudet alkoivat. Suomen Akatemia toteutti tutkimusinfrastruktuurihaun, joka kohdennettiin yliopistojen priorisoimiin laajoihin kokonaisuuksiin, jotka tukevat paikallisia tai kansallisen tiekartan mukaisia tutkimusinfrastruktuureja. Käynnistettiin ammattikorkeakoulujen tukityön kansainvälinen arviointi. Saatiin valtuus uuden supertietokoneen hankintaan, joka sijoitetaan Kajaaniin. Opetus- ja kulttuuriministeriön ja korkeakoulujen tietohallinnon yhteishankkeessa (XDW) kehitettiin yhteistä tietovarastoa opetus- ja tutkimushallinnon tarpeisiin. Vuoden ensimmäisessä elvyttävässä lisätalousarviossa osoitettiin rahoitusta kansallisten muistiorganisaatioiden keskeisten aineistojen turvaamiseen ja saattamiseen sähköiseen muotoon painottaen nuorten työllistämistä. Tutkimus- ja innovaationeuvosto hyväksyi koulutus-, tutkimus- ja innovaatiopoliittisen linjaraportin vuosille 2011−2015.

Aikuiskoulutus Jatkettiin ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen (AKKU) toimeenpanoa johtoryhmän ehdotusten pohjalta. Ehdotusten pohjalta lisättiin vuonna 2009 käynnistettyä korkeakoulutettujen oppisopimustyyppistä täydennyskoulutusta, lisättiin oppisopimuksena ja oppilaitosmuotoisena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta. AKKU-johtoryhmän linjausten mukaisesti aikuiskoulutusta suunnattiin taantuman vaikutusten lieventämiseen, maahanmuuttajien työllistymisen ja integraation tukemiseen sekä opetushenkilökunnan osaamisen varmistamiseen. Koulutukseen osallistumisasteen nostamiseksi lisättiin erityisesti vailla ammatillista koulutusta tai vanhentuneen koulutuksen varassa olevien, yrittäjien sekä pk-yritysten henkilöstön ja yli 55-vuotiaiden koulutusmahdollisuuksia. Oppisopimuskoulutuksena annettavan ammatillisen lisäkoulutuksen kiintiötä nostettiin 29 160 opiskelijapaikkaan. Oppisopimuskoulutuksen laadunvarmistusta kehitettiin erillisellä hankkeella ja selvitettiin oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän kehittämistarpeita eduskunnan lausuman edellyttämällä tavalla. Otettiin käyttöön ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoitusjärjestelmä. Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2008−2012 toimeenpanosuunnitelman mukaisesti uudistettiin vapaan sivistystyön lainsäädäntöä ja rahoitusmallia, käynnistettiin tilasto- ja tietopohjan kehittämishanke sekä ylläpitäjä- ja oppilaitosrakenteen kehittämisohjelma.

Opintotuki Hallituksen politiikkariihessä asettaman työurien pidentämistavoitteen edistämiseksi asetettu opintotuen kehittämisen johtoryhmä luovutti elokuussa toisen asteen opintotuen ja opiskelijoiden asumisen tukemisen kehittämislinjauksia koskevan mietinnön. Opintotuen kehittämisen johtoryhmän valmistelemien kehittämisehdotusten pohjalta laadittiin hallituksen esitys laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta käsiteltäväksi vuotta 2011 koskevan valtion talousarvion yhteydessä. Hallituksen esityksen mukaisesti 1.8.2011 lukien opintotuen myöntämiskäytäntö muuttuu korkeakoulujen kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaiseksi, opintojen edistymisen seurantaa tehostetaan sekä opintotuen riittävyys paranee: harjoittelupalkan tai oppilaitoksen maksaman apurahan perusteella tehtävä erillinen tarveharkinta poistuu, lainatakaus myönnetään korkea-kouluopiskelijalle nykyistä automaattisemmin, lukiolaisten lainatakausoikeus laajenee, ulkomailla opiskelevien lainatakaus nousee 160 eurolla ja korkoavustuksen tulorajat nousevat 54 prosentilla. Lisäksi asumislisäkuukausi lasketaan tukiaikaan ja jatko-opintojen tukiaikaa rajataan. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden oikeus koulumatkatukeen laajenee. Opintorahan ja sairauspäivärahan yhteensovitusta muutettiin 1.8.2010 lukien.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka Valmisteltiin valtion aluehallinnon uudistamisen toimeenpano kulttuurin sekä kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimen osalta. Toimeenpantiin ESR -ohjelmakauden 2007−2013 kehittämisohjelmat.

Taide- ja kulttuuripolitiikka Valmisteltiin ministeriön Kulttuuripolitiikan strategia 2020:n toimeenpano-ohjelma. Esityksestä Taiteen keskustoimikunnan muuttamisesta Taiteen edistämiskeskukseksi toteutettiin taiteilijaprofessorin virkojen muuttaminen taiteilija-apurahoiksi ja valtion taideteostoimikunnan siirto Valtion taidemuseon yhteyteen. Selvitys taiteilijoiden toimeentuloedellytysten parantamisesta valmistui. Käynnistettiin poikkihallinnollisen "Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia 2010−2014" -toimintaohjelman toimeenpano Jatkettiin taiteen ja kulttuurin saavutettavuusohjelma 2006−2010:n toteuttamista. Valmisteltiin yhteis-työssä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa Helsingin designpääkaupunki -hanketta koskeva valtioneuvoston periaatepäätös. Käynnistettiin nuorten kulttuurin ja taiteen alan ammattilaisten työllistämishankkeet kulttuurin toimialoilla.

Saatettiin päätökseen teattereiden, orkestereiden ja museoiden vuosina 2008−2010 toteutettu valtionosuusuudistus. Selvitys lastenkulttuuripoliittisesta ohjelmasta valmistui. Jatkettiin ja laajennettiin tanssin aluekeskushanketta. Jatkettiin selvityksiä lasten ja nuorten taideharrastuneisuudesta ja taiteen vapaan kentän toimintamahdollisuuksien parantamiseksi sekä laadit-

tiin politiikka-analyysi taidekasvatuksen ja -koulutuksen tilasta Suomessa. Käynnistettiin poikkihallinnolliset toimet taidekasvatuspalveluiden tarjonnan tehostamiseksi.

Laadittiin luovan talouden ja kulttuurin alueellisten kehittämistoimenpiteiden linjaus 2010−2020. Kulttuurin kansantaloudellista merkitystä kuvaavaa kulttuurin satelliittitilinpitoa laajennettiin aluetiedoilla. Selvitykset taiteen ja kulttuurin aluekeskusten toiminnasta ja kulttuurialan kolmannesta sektorista valmistuivat. Käynnistettiin kuntien tuki- ja kehittämispolitiikkaa koskeva selvitys. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän kulttuuriteemaryhmän Maaseudun kulttuuriohjelma 2010−2014 valmistui.

Valmisteltiin ja toimeenpantiin ministeriön johdolla Shanghain maailmannäyttelyn 2010 kulttuuriohjelmaa. Käynnistettiin opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteisrahoituksella Finpron luovien alojen vienninedistämisohjelma. Jatkettiin toimenpiteitä kulttuurin kansainvälisten suurtapahtumien tukemiseksi ja rahoittamiseksi. Valmisteltiin Suomen Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuuri- ja nuorisosektorin puheenjohtajuusohjelma vuodelle 2011. EU, Norja, Islanti ja Venäjä allekirjoittivat touko-kuussa pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden perustamisasiakirjan. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti osallistui kumppanuuden hankevalmisteluun osana Suomen ja Venäjän välistä lähialueyhteistyötä.

Jatkettiin elokuvan kokonaisrahoituksen vahvistamista, mikä on heijastunut elokuvien laatuun ja kansainväliseen menestykseen. Valmisteltiin hallituksen esitys kuvaohjelmalainsäädännön uudistamiseksi (HE 190/2010 vp) sekä Valtion elokuvatarkastamon muuttamista Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskukseksi. Lapset ja media -toimintaohjelmassa tuettiin mediakasvatusmateriaalien tuottamista, koulutusten järjestämistä, mediakasvatuksen tietopohjan lisäämistä sekä kirjastojen mediakasvatushankkeita.

Toteutettiin Valtion taidemuseon toiminnan ja organisaation kansainvälinen arviointi. Museoviraston strategian ja organisaation uudistus valmistui. Käynnistettiin paikallismuseotoiminnan kehittämishanke. Jatkettiin museoiden, teattereiden ja orkestereiden valtionosuusuudistuksen seurantaa. Laadittiin malli digitaalisten kulttuuriperintö- ja asiakirjaaineistojen pitkäaikaissäilytysjärjestelmäksi sekä jatkettiin kirjastojen, arkistojen ja museoiden aineistojen digitointia. Laadittiin yleisten kirjastojen laatusuositus kirjasto- ja tietopalvelujen kehittämisen tueksi. Tuettiin kirjastopalvelujen tuottamista asukkaiden lähipalveluina, yleisten kirjastojen yhteisten verkkopalvelujen kehittämistä ja osallistuttiin kirjastoverkon yhteisluettelon toteuttamiseen.

Annettiin ilmoitusmenettelyä koskeva hallituksen esitys (HE 235/2010 vp) luvattoman verkkojakelun vähentämiseksi. Jatkettiin aineettomien oikeuksien strategiaan liittyvien tekijänoikeutta koskevien toimien toteuttamista. Tekijänoikeusjärjestelmän kehittämiseksi julkaistiin hyvitysmaksua koskeva selvitys. Osallistuttiin Arjen tietoyhteiskunta -ohjelman toteuttamiseen kehittämällä kansallista digitaalista kirjastoa mm. ottamalla testikäyttöön kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteinen asiakasliittymä, edistämällä tekijänoikeudella suojattujen aineistojen verkkojakelua ja tuotekehitystä sekä parantamalla tekijänoikeusjärjestelmän toimivuutta.

Liikuntatoimi Valmisteltiin ohjelma maahanmuuttajien kotouttamiseksi liikunnan avulla. Huippu-urheilutyöryhmän muistio valmistui ja sen pohjalta Suomen Olympiakomitea aloitti huippu-urheilun muutosprojektin. Käynnistettiin Liikkuva koulu -hanke, jonka myötä jalkautetaan suomalaisiin peruskouluihin fyysisen aktiivisuuden suositukset. Lisätalousarviossa osoitetut 7,5 miljoonaa euroa kohdennettiin nuorten työllistymiseen liikunta-alalle (Sportti työllistää). Valmistauduttiin Euroopan Unionin Lissabonin sopimuksen tuomaan EU:n toimivallan vaikutuksiin urheilusektorilla. Jatkettiin kuntoilijoiden dopinginkäytön ehkäisyprojektia.

Tuettiin liikunnan kansatoiminnan kehittymistä mm. myöntämällä valtionavustuksia liikuntajärjestöille sekä tukemalla paikallisen seuratoiminnan kehittämishanketta. Jatkettiin lasten ja nuorten liikuntaohjelman, Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelman sekä Terveyttä edistävän liikunnan ohjelman tukemista. Myönnettiin kunnille liikuntapaikkarakentamisen hankkeisiin harkinnanvaraisia erityisavustuksia, jotta edellytykset laajoille käyttäjäryhmille tarkoitettujen liikuntapaikkojen rakentamiseksi lisääntyvät Suomessa.

Kehitettiin liikunta-alan osaamista sekä tiedolla johtamisen prosesseja mm. tukemalla liikuntatieteellisiä tutkimusprojekteja, liikuntatieteellisten tutkimusyhteisöjen toimintaa sekä osallistumalla valtion liikuntaneuvoston toteuttaman liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten arviointityöhön. Rahoitettiin liikunnan koulutuskeskusten toimintaa valtionosuusrahoituksella sekä harkinnanvaraisilla laatu- ja kehittämisavustuksilla. Nimitettiin työryhmä laatimaan esitykset liikunnan koulutuskeskusten ylläpitämislupien ja valtionrahoituksen kehittämiseksi.

Nuorisotoimi Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2007−2011 toimeenpanoa jatkettiin ja ohjelman toteutumisen arviointi aloitettiin. Nuorten aloitekanava- ja kuulemisjärjestelmä on käytössä 140 kunnassa. Tuettiin 123 valtakunnallista nuorisojärjestöä, nuorisotyön palvelujärjestöä sekä nuoriso-työtä tekevää järjestöä.

Kuntien nuorisotyön peruspalveluja tuettiin valtionosuuden lisäksi nuorisotilojen rakentamiseen, peruskorjaukseen ja varustamiseen myönnetyillä valtionavustuksilla. Vuoden aikana kehitettiin nuorten tieto- ja neuvontapalveluita sekä verkkomedioita myöntämällä valtionavustuksia yhteensä 75 hakijalle. Sähköiset tieto- ja neuvontapalvelut kattavat tällä hetkellä 271 kuntaa ja niiden piirissä on 85 % maamme 13−24 -vuotiaista nuorista. Nuorten työpajatoiminta on vakiintunut ja ministeriö jatkoi sen tukemista. Ministeriö jatkoi vuonna 2008 alkanutta etsivä työpari -toiminnan tukemista. Toimintavuonna myönnettiin tukea siten, että toiminta kattaa nyt 232 työntekijän voimin 192 kuntaa. Nuorisolain muutokset eduskunta hyväksyi elokuussa. Muutokset tulevat voimaan 1.1.2011 ja ne sisältävät säännökset kuntien monialaisesta nuoria koskevasta viran-omaisyhteistyöstä, etsivästä nuorisotyöstä sekä siihen liittyvästä tietojen luovuttamisesta. Ministeriö tuki 77 ehkäisevän päihde- ja huumetyön hanketta, joista pääosa kohdistuu suoraan nuorten parissa tehtävään työhön. Nuorten alkoholin ja huumeiden käyttö ja kokeilut ovat kääntyneet 2000-luvulla laskuun.

EU:n nuorisopolitiikassa toteutettiin nuorisotoimintaohjelman kansallinen väliarviointi. Euroopan neuvoston nuorisokomitealle valmisteltiin nuorten osallistumista ja vaikuttamista koskeva pilottihanke. Lapsi- ja nuorisopolitiikkaa kehitettiin hyvässä yhteistyössä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin politiikkaohjelman kanssa.

Maa- ja metsätalousministeriö

Maatalous ja maaseudun kehittäminen EU:n komissio antoi 18.11.2010 tiedonantonsa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisesta vuoden 2013 jälkeen. Siinä on otettu huomioon eurooppalaisen maatalouden tulevaisuuden haasteet - ruokaturva, ympäristönsuojelu, ilmastonmuutos ja maaseutualueiden talous ja työllisyys - ja eri maiden näkemyksiä politiikan kehittämisestä. Suomelle erityisen tärkeitä kysymyksiä ovat epäedullisten alueiden luonnonhaittakorvauksen kansallisen osarahoituksen säilyminen, maatalouden ympäristötuen kehittäminen ja EU:n kokonaan rahoittamien tuotantoon sidottujen tukien jatkuminen. Lisäksi tukijärjestelmiä on pystyttävä yksinkertaistamaan. Nykyistä vihreämpi maatalouspolitiikka perustuisi edelleen kahteen ns. pilariin; EU:n kokonaan rahoittamiin suoriin tukiin ja markkinatoimiin sekä EU-osarahoitteisiin maaseudun kehittämistoimiin, mutta mm. niiden kohdentumista tarkistettaisiin. Markkinatoimet säilytetään turvaverkkoina. Suomi kävi loppuvuodesta 2010 useita keskusteluja komission kanssa Suomen erityistarpeista. Keskustelut EU:n eri toimielimissä jatkuvat toukokuulle 2011, minkä jälkeen komissio esittää lainsäädäntöehdotuksensa tulevan politiikan sisällöstä.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistuksen (terveystarkastus) mukaan Suomen EU-tulotukien kokonaismäärä pysyy nykyisellä tasollaan ja Suomi sai poikkeuksen myöntää tuotantoon sidottua tukea 10 %, mikä antaa mahdollisuuden turvata maidon- ja naudanlihantuotantoa jatkossakin. Ratkaisuun liittyen siirryttiin vuonna 2010 tuotantoon sidotuista nautapalkkioista ns. artiklan 68 erityistukeen, jota maksetaan sonneista ja häristä, emolehmistä ja -hiehoista sekä lypsylehmistä. Uusia artiklan 68 erityistukia ovat lisäksi teuraskaritsan laatupalkkio sekä valkuais- ja öljykasvipalkkio, joita aletaan maksaa vuonna 2011. Myös tärkkelysperunan tuotantoa tuetaan vuodesta 2012 alkaen artiklan 68 erityistuella. Naudanlihan tuotantoa tuetaan artiklan 68 erityistuella koko maassa, mutta tukea painotetaan Etelä-Suomen taloudellisesti herkille alueille. Lypsylehmistä maksettava erityistuki on suunnattu muun muassa maitokiintiöjärjestelmän muutoksista aiheutuvan erityishaitan torjumiseksi yksinomaan Etelä-Suomen taloudellisesti herkille alueille. Lisäksi maidontuottajille maksettiin kertaluontoisesti ns. kriisitukea 4,7 milj. euroa. EU:n suoria tukia maksettiin 548 milj. euroa.

Uudistettu pohjoisen tuen järjestelmä muuttaa tuotteiden ryhmittelyä ja korvaa alueittaiset yksikkötukirajoitteet tuotteittaisella maksimikeskiarvotuella. Maa- ja puutarhatalouden väliaikaisen tuella helpotettiin vaikeammassa taloudellisessa asemassa olevia tiloja. Tukea maksettiin 22 milj. euroa. Muilta osin kansallisten tukien toteutus ei muuttunut. Kansallisia tukia maksettiin noin 572 milj. euroa.

Maatalouden ympäristötuen vaikuttavuutta on tehostettu ”Tehoa vesiensuojeluun (TEHO)” -hankkeen avulla ja testattu tarjouskilpailun hyödyntämistä maatalouden ympäristönsuojelussa (TARVEKE). Vuoden lopulla päättyneen HYÖTYLANTA -tutkimusohjelman avulla on selvitetty lannan sekä muiden eloperäisten jätteiden ja sivutuotteiden käsittelyä ja etsitty niille loppusijoitusvaihtoehtoja. Tavoitteena on erityisesti selvittää lannan ja muiden eloperäisten sivutuotteiden käyttökelpoisuutta energiatuotannossa. Maatalouden ympäristötuen vaikuttavuuden seurantatutkimuksen (MYTVAS 3) väliraportin mukaan maatalouden typpi- ja fosforikuormitus on vähentynyt maataloudessa käytettävien keinolannoitteiden määrän vähentyessä. Myönteistä on myös se, ettei ympäristötuki ole heikentänyt sadon määrää tai laatua. Ympäristötuki on edistänyt maatalousluonnon monimuotoisuutta paikallisesti esimerkiksi perinnebiotooppien, kosteikkojen ja luonnonhoitopeltojen ansiosta.

EU:n komissiolle tehtiin esitys vuosina 2011 ja 2012 päättyvien ympäristötuen sitoumusten jatkamiseksi ohjelmakauden loppuun. Suomella (maa- ja metsätalousministeriö) on vetovastuu EU:n Itämeristrategian painopistealueella 9 (kestävä maatalous, metsätalous ja kalastus). Työn käynnistämiseksi järjestettiin kaksi kansainvälistä seminaaria. Ympäristö oli myös

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman teemana, jonka puitteissa tuotiin esiin keinoja vesistö-kuormituksen vähentämiseen sekä maaseudun luonnon monimuotoisuuden ja maiseman ylläpitämiseen. Teemavuoden tuloksena esimerkiksi kosteikkoja on perustettu aktiivisesti.

Ympäristötuen erityistukisopimuksia haettiin yli 3 700 kpl noin 92 000 hehtaarin alalle. Eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi oli voimassa lähes 4 900 sitoumusta, joista noin 700 koski sikatiloja ja noin 4 200 nautatiloja. Ympäristötukea ja eläinten hyvinvointitukea maksettiin yhteensä noin 356 milj. euroa ja luonnonhaittakorvausta noin 419 milj. euroa.

Maa- ja puutarhatalouden viljelijätukia maksettiin yhteensä noin 1 895 milj. euroa eli noin 0,7 % enemmän kuin edellisvuonna.

Maatalouden rakennetukia sai hakea neljällä hakukierroksella. Merkittävin muutos oli sika- ja lihasiipikarjatalouden tuotantoa laajentavien investointien tukimahdollisuuden avaaminen 15.4.2010 lähtien vuosille 2010 ja 2011 asetetun laskennallisen 33 000 lisäeläinpaikan rajoissa. Lisäksi rahoitettiin maatalouden asuntolainoja ja porotalouden, luontaiselinkeinojen ja kolttien investointeja. Merkittäviä rahoitusrästejä ei siirtynyt vuodelle 2011. Maatilatalouden kehittämis-rahastoon osoitettiin lisärahoitusta. 30,94 milj. euroa. Rahoitusta myönnettiin noin 2 860 investointi- tai aloitustukihankkeelle. Avustuksia myönnettiin n. 96 milj. euroa (n. 2 800 hanketta), korkotukilainoja n. 235 milj. euroa (n. 1 730 hanketta) ja valtionlainoja noin 1,5 milj. euroa (32 hanketta). Esimerkiksi nuorten viljelijöiden aloitustukea myönnettiin 542 tilanpidon aloittamiselle. Sika- ja lihasiipikarjatalouden tuotantoa laajentaviin rakentamisinvestointeihin myönnettiin tukea 68 investoinnille, joihin sisältyvä laskennallinen lisäeläinpaikkamäärä oli 14 870 paikkaa.

Maatalousperäisten energialähteiden tuotantoa edistettiin mm. maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteiden avulla. Bioenergiatuotannon avustusjärjestelmän kautta edistettiin mm. biokaasulaitosinvestointeja ja maatilojen energiasuunnitelmien tekoa. Suunnitelmat ovat osa vapaaehtoista Maatilojen energiaohjelmaa, jolla edistetään EU:n energiapalveludirektiivissä asetettujen energiatehokkuustavoitteiden toteutumista maataloussektorilla.

"Huomisen ruoka" esitys kansalliseksi ruokastrategiaksi valmistui kesäkuussa. Esityksen pohjalta valmisteltiin valtioneuvoston selonteko ruokapolitiikasta, joka esiteltiin eduskunnalle loka-kuussa. Selonteossa määritellään toimenpiteitä, joiden avulla suomalainen ruokasektori pysyy kilpailukykyisenä. Suomalaisen ruokakulttuurin edistämisohjelmaa jatkettiin. Sen päätavoitteena on lisätä ruuan ja ruuan tekijöiden arvostusta, minkä lisäksi toimenpiteitä kohdistetaan lähi- ja luomuruoan edistämiseen, ravitsemuskäyttäytymisen ohjaamiseen sekä elintarvikealan kansainvälistymiseen.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toimenpiteiden toimeenpanoa maaseudun elinkeinoelämän monipuolistamiseksi jatkettiin. Nykyisellä ohjelmakaudella kehittämishankkeita ja yritysinvestointeja on tuettu noin 417 milj. eurolla. Vuonna 2010 käynnistyi runsaasti hankkeita mm. bioenergian tuotantoon ja bioenergian käytön liiketoimintamahdollisuuksien kehittämiseen sekä maidontuotannon kilpailukyvyn parantamiseen liittyen. Myös koulutushankkeita käynnistyi runsaasti mm. eläinten hyvinvointiin, maatalouden ympäristöasioihin ja energiantuotantoon, maiseman ja ympäristöhoitoon ja muuhun paikallisen osaamisen kasvattamiseen liittyen. Valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaista "Laajakaista kaikille 2015" -hanketta toteutettiin Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmassa yleishyödyllisinä investointeina. Yritystukirahoituksen osuus kaikesta alueellisesta ohjelman rahoituksesta on tällä hetkellä noin 33 %. Yritystukia voivat saada maaseudulla toimivat alle 10 henkilöä työllistävät yritykset. Eniten tukea ovat hakeneet bioenergia-, elintarvike- ja matkailualan yritykset, mutta kasvavasti myös hoiva-alan yritykset.

Vuonna 2010 viimeisteltiin Itä- ja Pohjois-Suomen tavoite 1-ohjelmien sekä Leader+ yhteisöaloiteohjelman loppukertomukset, loppulausumat ja loppumaksatuspyynnöt komissiolle.

Kertomusvuonna toteutettiin maaseutupoliittista kokonaisohjelmaa vuosille 2009–2013 ja vuonna 2009 annettua valtioneuvoston maaseutupoliittista selontekoa. Lisäksi valmisteltiin maaseutupoliittista periaatepäätöstä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Harvaan asutun maaseudun nykytilaa ja tarvittavia erityistoimenpiteitä selvittävän työryhmän työ valmistui.

Elintarvikkeet ja terveys Elintarvikelakia muutettiin 1.9.2010 alkaen muun muassa kalastus-tuotteiden jäljitettävyyden valvonnan parantamiseksi sekä elintarvikkeiden kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja valmistavien toimijoiden rekisteröimiseksi. Lisäksi elintarvikelakiin valmisteltiin muutoksia, joilla parannetaan valvonnan riskipohjaisuutta, vähennetään yrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa, lisätään valvontatulosten julkisuutta sekä siirretään pienteurastamojen ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksen ja valvonnan järjestämisvastuu kunnilta Elintarviketurvallisuusvirastolle. Unionitasolla jatkettiin kuluttajainformaatio- ja uuselintarvikeasetusten valmistelua. Kattavan Itämeren kalojen dioksiini- ja PCB-yhdisteitä koskevan tutkimushankkeen tulosten perusteella vaikutettiin komissioon, jotta kalankäytölle saadaan Suomessa vahvistettua suotuisat raja-arvot. Uusittiin erityisruokavaliovalmisteita, pakattua vettä sekä lisäaineiden puhtausvaatimuksia koskevat kansalliset säädökset. Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon elintarviketurvallisuudesta.

Eläintautilain kokonaisuudistusta koskevan lain valmistelu jatkui. Eläintunnistusjärjestelmää koskeva laki tuli voimaan 1.5.2010. Valmiutta suu- ja sorkkataudin varalta harjoiteltiin. Uuden eläinlääkintähuoltolain toimeenpano aloitettiin ja mm. aluehallintovirastoihin perustettiin 15 uutta virkaa vastaamaan täydentävien ehtojen ja eläinsuojelun valvonnasta. Kunnat perustivat 22 uutta virkaa vastaamaan paikallisesta valvonnasta. Hallituksen esitys eläinsuojelulain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle ja siihen sisältyvää lihantuotantoa varten kasvatettavien kanojen suojelua koskevan direktiivin edellyttämää säädösvalmistelua jatkettiin. Täydentävien ehtojen valvontaa laajennettiin lisäämällä hyvinvointia koskevia indikaattoreita suurimmalle osalle tuotantoeläimiä. Muutettiin eri eläinlajikohtaiset eläinsuojelua koskevat säädökset valtioneuvoston asetuksiksi vastaamaan perustuslain vaatimuksia lukuun ottamatta sikoja ja turkiseläimiä. Eläinsuojelulain kokonaisuudistuksen valmistelu aloitettiin. EU:n sivutuotteita koskeva toimeenpanoasetus hyväksyttiin ja kansallinen toimeenpano aloitettiin.

Eduskunta hyväksyi kasvinterveyslain muutoksen, jonka nojalla Elintarviketurvallisuusvirasto voi tarvittaessa delegoida vaarallisten kasvintuhoojien analysoinnin. Kemikaaliasioiden keskittämistä valmistelevat työryhmät saivat työnsä päätökseen ja kemikaaleja koskevat tehtävät siirtyvät vuonna 2011 Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes). Kasvinsuojeluaineiden kestävän käytön ohjelma valmistui, jonka täytäntöönpanosta Tukes vastaa. EU:n kasvinsuojeluaineasetuksen ja torjunta-aineiden kestävän käytön puitedirektiivin voimaansaattamiseksi aloitettiin kasvinsuojeluainelain kokonaisuudistus. Rehustrategia uudistettiin ja hallituksen esitys rehulain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle.

Eläinlääkärinammatin harjoittamislakia muutettiin siten, että tiedot eläinlääkäreistä kootaan julkiseen tietopalveluun, jonka kautta Elintarviketurvallisuusvirasto voi luovuttaa sähköisesti eläinlääkärirekisteristä eläinlääkärinammatin harjoittajia koskevia tietoja. Lainmuutoksella helpotettiin myös kansainvälisesti arvostettujen huippututkijoiden saamista yliopistoon eläinlääke-tieteelliseen opetus- ja tutkimustyöhön. Lainmuutos tuli voimaan 1.1.2011.

Metsätalous Toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten ja metsäsektorin rakennemuutoksen vuoksi metsäalan toimia linjaava Kansallinen metsäohjelma 2015 tarkistettiin. Valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksymän ohjelman tavoitteena on nostaa Suomen metsäala biotalouden edelläkävijäksi. Lähiajan keskeiset toimenpiteet liittyvät metsäsektorin ra-

kenteiden ja toimintatapojen uudistamiseen, alan kilpailukyvyn parantamiseen, liikenneverkon kehittämiseen, ammattitaitoisen työvoiman riittävyyteen, yrittäjyyden edellytysten parantamiseen sekä puun energiakäytön lisäämiseen. Julkisen vallan rahoitusmahdollisuuksien tiukentuessa ohjelmassa on haettu uusia markkinalähtöisiä toimintatapoja ja rahoitusmalleja tavoitteisiin pääsemiseksi.

Puun tarjontaa vilkastutti osaltaan kertomusvuoden loppuun voimassa ollut puun myyntitulojen 25 prosentin verohuojennus. Puukaupan toiminnan edistämiseksi ministeriö käynnisti puumarkkinatyöryhmän toiminnan, jonka tavoitteena on alan toimijoiden yhteistyönä edistää puumarkkinan toimivuutta ja vakautta.

Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden määrä sekä energiapuun korjuu nuorista metsistä säilyivät korkealla tasolla. Valtion tukirahoitusta oli käytössä 80,3 milj. euroa, missä lisäystä edellisvuoteen oli lähes miljoona euroa. Eniten tukea käytettiin nuoren metsän hoitoon ja energiapuun korjuuseen. Määrärahan lisääntymisestä huolimatta osa tukimaksatuksista siirtyi maksettavaksi vuoden 2011 määrärahasta. Työllisyysvaikutus oli noin 3 000 henkilötyövuotta.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteutusta jatkettiin. Valtion rahoitusta oli käytössä 10,3 milj. euroa, eli lähes kolmannes edellisvuotta enemmän. Kansallisen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian toteuttamiseksi eduskunta hyväksyi lain pienpuun energiatuesta. Uuden tukijärjestelmän tavoitteena on lisätä energiapuun korjuuta nuorista metsistä ja ensiharvennuskohteilta. Tukijärjestelmä tulee voimaan vuonna 2011 sen jälkeen, kun sille on saatu EU:n komission hyväksyntä. Samaan aikaan saatetaan voimaan uusi kestävän metsätalouden rahoituslaki (544/2007). Tuettavista toimenpiteistä poistuvat energia-puun korjuun ja haketuksen tukeminen ja ne korvataan uudella pienpuun energiatuella.

Hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi Suomen metsäkeskuksesta. Nykyisistä 13 metsä-keskuksesta muodostetaan vuoden 2012 alusta lukien valtakunnallinen metsäkeskus, johon siirretään myös osa Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tehtävistä. Uudella organisaatiolla tulee olemaan vahva strateginen rooli metsiin liittyvien elinkeinojen edistäjänä ja se mahdollistaa toimintaprosessien tehostamisen ja laadun parantamisen. Nykyisten metsäkeskusten liiketoiminta eriytetään selkeästi Suomen metsäkeskuksen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä.

Metsähallituksen uuden toimintamallin ja organisaation kehittämistä jatkettiin. Valmistelusta vastanneen ministerityöryhmän linjauksen mukaisesti uusi Metsähallitus tulisi toimimaan yhtenäisenä, maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön tulosohjaamana julkisoikeudellisena laitoksena. Uudelle Metsähallitukselle on tarkoitus säätää tarvittava päätösvalta julkisten hallintotehtävien hoitamista varten, minkä lisäksi Metsähallitus harjoittaisi luonnonvarojen käyttöön liittyvää liiketoimintaa. Markkinoilla toimivaa liiketoimintaa harjoitettaisiin yhtiö-muodossa riittävän läpinäkyvyyden ja kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi.

Metsäkeskukset ottivat kertomusvuonna käyttöön uuden metsävaratiedon keruujärjestelmän, joka on ensimmäinen osa mittavaa sähköisen asioinnin kehittämishanketta. Keruumäärä on tarkoitus nostaa 1,5 milj. hehtaariin nykyisestä noin 950 000 hehtaarista. Ajantasainen metsävaratieto on pohjana metsien käytön ja hoidon suunnittelussa, metsänomistajien neuvonnassa ja sähköisissä asiointipalveluissa. Metsävaratietoa voidaan siirtää ja luovuttaa maanomistajan luvalla.

Heinä- ja elokuun myrskyissä puustoa tuhoutui kaikkiaan noin 8 milj. kuutiometriä. Syksyn lisäbudjetissa myrskytuhoista kärsineiden yksityismetsien uudistamiseen osoitettiin lisämäärärahaa ns. Kemera-tukeen. Myrskytuhojen kartoitusmenetelmien kehittämistä jatketaan,

jotta jatkossa myrskytuhojen todellinen laajuus saadaan nopeammin ja tarkemmin selville. Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus laittomien hakkuiden ja laittoman puutuotteiden kaupan ehkäisemiseksi saatiin valmiiksi. Mahdollisen yleiseurooppalaisen metsäsopimuksen etujen ja haittojen arviointia jatkettiin. Kansainvälisissä ilmastoneuvotteluissa metsien rooli oli edelleen Suomelle keskeinen neuvottelukysymys. Cancunin kokouksessa asian käsittelyssä edistyttiin, mutta lopullista yhteisymmärrystä ei vielä saavutettu.

Kala-, riista- ja porotalous Maatalous- ja kalastusneuvostossa tehtiin päätös mm. Itämeren saaliskiintiöistä vuodelle 2011. Pohjanlahden silakkakanta on kaikkien aikojen suurin. Myös turskan pyyntimahdollisuudet kasvoivat, mutta kilohailin ja lohen pienenivät. Suomi osallistui edelleen Itämeren valvonnan ja tarkastusten yhteisohjelmaan kalastuksen valvonnan tehostamiseksi.

Lounais-Suomen rannikkovesillä aloitettiin poistokalastus. Tarkoituksena on kalakantojen rakenteen parantaminen ja ravinteiden poistaminen Itämerestä. Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman (2007–2013) täytäntöönpano jatkui suunnitellusti. Julkisesta rahoituksesta on sidottu yli 50 % ja maksettu lähes 30 %. Jalostuselinkeino on ollut eniten investointeja tehnyt toimiala.

Maa- ja metsätalousministeriö jatkoi kalastuslain kokonaisuudistusta työryhmän ja neljän jaoston avulla. Kalastuslain kokonaisuudistukseen liittynyt kalastuksen valvontaa koskeva hallituksen esitys kalastuslain muuttamiseksi annettiin Eduskunnalle.

Saimaannorpan ja muiden uhanalaisten eläinten suojelemiseksi annettiin Eduskunnalle kalastuslain muutosesitys. Muutos tuli voimaan vuonna 2010 mahdollistaen myös Etelä-Savon ELY-keskuksen ja kalastusoikeuden haltijoiden välisten sopimusten nojalla saimaannorpan sivusaaliskuolleisuuden vähentämiseksi tehtävät kalastusrajoitukset. Saimaannorpan suojelemiseksi tehtyjen kalastusrajoitustoimenpiteiden arvioimiseksi asetettiin pysyvä laajapohjainen seurantaryhmä. Ammattikalastajille räätälöitiin saimaannorppa-alueelle oma korvausjärjestelmä kalastusrajoituksista aiheutuneiden tulonmenetysten kompensoimiseksi. Lisäksi vuoden aikana jatkettiin valtakunnallisen kalatiestrategian laadintaa ja asetettiin Suomen ja Norjan yhteinen Tenon lohikannan tilaa seuraava tutkimusryhmä.

Riistataloudessa toimijoiden välistä yhteistyön tiivistämistä jatkettiin ja Julkisen riistakonsernin strategia päivitettiin. Riistahallinnon uudistamista jatkettiin hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti. Hallituksen esitys laiksi riistahallinnosta valmistui. Eduskunta hyväksynee lain vuonna 2011.

Hirvikannan kehitys oli vakaata, joskin riistavahinkolain voimaantulon myötä hirvien aiheuttamien vahinkojen korvaushakemusten kokonaissumma kasvoi huomattavasti. Suurpetokantoja sekä hallikantaa säädeltiin vahvistettujen hoitosuunnitelmien pohjalta. Suurpetojen aiheuttamien vahinkojen määrä saatiin käännettyä laskuun. Maksetut korvaukset kuitenkin kasvoivat riistavahinkolain vaikutuksesta.

Poronlihan tuottajahinta jatkoi nousua varsin voimakkaan laskun jäljiltä. Valtioneuvoston asetus poronhoitovuodelta 2010/2011 maksettavasta eläinkohtaisesta tuesta annettiin. Porolaidunten kuluneisuus näyttäisi edelleen olevan paikoittainen ongelma.

Vesitalous Laki ja asetus tulvariskien hallinnasta valmistuivat. Ministeriö asetti tulvariskien hallinnan koordinointiryhmän seuraamaan, ohjaamaan ja yhteen sovittamaan säädösten toimeenpanotyötä. Vuonna 2010 ei koettu pahoja tulvia.

Hallitus antoi lakiesityksen poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta siirtymäajan jälkeen 1.1.2014. Esityksen mukaan tulvista ai-

heutuvien rakennus- ja irtaimistovahinkojen korvaamisessa siirrytään yksityisiin vahinkovakuutuksiin.

Maa- ja metsätalousalueiden maankuivatustoimintaa kehitettiin. Kertomusvuoden lopulla perustettiin ELY-keskusten ja SYKEn edustajista koostuva peruskuivatus- ja ojitustoimitustehtävien verkosto sekä laaturyhmä. Tarkoituksena on osaamisen säilymisen turvaaminen sekä kehittämistoiminnan koordinointi tehtäväalueella.

Vesihuollon edistämisessä painopiste oli haja-asutusalueiden viemäriverkostojen laajentamisessa. Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän loppuraportti valmistui. Työryhmä ehdotusten tarkoituksena on parantaa vesihuoltoverkostojen ylläpitoa, vesihuoltolaitosten taloudenpidon läpinäkyvyyttä sekä hulevesien hallintaa. Vesihuoltolaitoksen tulisi laatia suunnitelma erityistilanteisiin varautumisesta, eriyttää vesihuoltotoiminnan taloudenpito ja julkaista toimintakertomus sekä vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut. Kunta vastaisi hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella. Loppuraportista saaduissa lausunnoissa ehdotukset saivat laajasti kannatusta, vaikkakin eräiden ehdotusten suhteen esitettiin myös arvostelevia kannanottoja.

Selvitystyö hedelmän- ja marjantuotannon esteistä pohjavesialueilla valmistui. Selvitetyistä kuudesta alueesta viidellä ilmeni rajoissa korjattavaa. Kiireellisiä selvitystarpeita todettiin noin 90 pohjavesialueella ja näiden lisäselvitysten kustannuksiksi arvioitiin runsaat 2 miljoonaa euroa. Pohjavesialueiden rajojen tarkistaminen voitiin kuitenkin käynnistää vain osalla kiireellisiksi katsotuista pohjavesialueista.

Suomen ja Ruotsin välinen uusi rajajokisopimus tuli voimaan 1.10.2010. Vesi- ja kalastusasiat kattavalla sopimuksella Tornionjoen vesistöalueelle muodostettiin Suomen ja Ruotsin kansain-välinen vesienhoitoalue sekä perustettiin Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio vesienhoitoa ja -suojelua, tulvariskien hallintaa ja muuta rajavesistöyhteistyötä varten.

Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri Kiinteistöjen kirjaamisasiat siirtyivät vuoden 2010 alusta käräjäoikeuksilta maanmittauslaitokselle. Kirjaamisprosessin suorituskyky, oikeusvarmuus ja asiakaspalvelun taso on turvattu siirron jälkeen. Yleisiä kartastotöitä koskeva strategia valmistui ja se määrittelee valtakunnallisen maastotietojärjestelmän kehittämisen suuntaviivat vuosille 2011–2020. INSPIRE-direktiivin toimeenpanoa jatkettiin asettamalla paikkatietoasiain neuvottelukunta ja käynnistämällä kansallisia tukipalveluita.

Uusjakojen tukemisvaroja suunnattiin pääosin peltotilusjärjestelyihin ja porrastamalla tukea hankkeen tuottaman hyödyn perusteella. Uusjakojen tukemisesta annettua lakia (24/1981) muutettiin siten, että valtion varoista maksettujen kustannusten takaisinperintää nopeutetaan tukemisvarojen kiertonopeuden parantamiseksi.

Luonnonvarat ja ilmastonmuutos Maa- ja metsätalousministeriössä valmisteltiin ilmasto- ja energiastrategian toimeenpanoa maa- ja metsätalouden osalta. Ministeriö osallistui EU:n komission ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanon valmisteluun ja YK:n uuden kansainvälisen ilmastosopimuksen valmisteluun maaperän- ja maatalouspäästöjen sekä metsien hiilinielujen osalta.

Jatkettiin ilmastonmuutoksen kansallisen sopeutumisstrategian toimeenpanoa hallinnonalalla ja kansallista ilmastonmuutokseen sopeutumisen koordinointia. Aloitettiin ilmastonmuutokseen sopeutumisen toimintaohjelman valmistelu.

Maa- ja metsätalousministeriön vastuulle on kuulunut kansallisen vieraslajistrategian sekä soiden ja turvemaiden kansallisen strategian valmistelu, joita kumpaakin viimeisteltiin. Luonnon monimuotoisuuden edistämisen osa-alueella valmisteltiin Suomen EU-linjauksia

sekä osallistuttiin kansainvälisesti biodiversiteettisopimuksen toimeenpanon uusien linjausten valmisteluun.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Liikenne kohtaa 2010-luvulla suuria uusia haasteita. Liikenteen toimivuuden takaaminen muuttuvissa oloissa, ilmastonmuutoksen hillintä ja turvallisuuden parantaminen edellyttävät uusien innovatiivisten keinojen ja erityisesti älyliikenteen käyttöönottoa ja uutta ajattelua koko liikennepolitiikkaan.

Liikenne- ja kuljetusmäärät ovat jälleen kääntyneet nousuun talouden elpymisen myötä. Rautateillä matkojen määrä kasvoi ennakkotietojen mukaan kaukoliikenteessä noin 3 %. Rautateiden lähiliikenteessä matkojen määrä kasvoi noin 2 %. Lentoliikenteessä matkustajien määrä väheni noin 7 %. Kotimaan matkustajamäärä väheni noin 14 %, ulkomaan matkustajamäärä 5 %. Henkilöautoliikenne on kasvanut vajaat 2 % pääteillä edellisvuoden tasosta. Laivaliikenteen matkustajamäärät kasvoivat noin 3 %. Tieliikenteessä kuljetettu tavaramäärä lisääntyi 15 % ja kuljetussuorite 8 %. Rautatiekuljetukset kasvoivat ennakkotietojen mukaan noin 9 %. Satamien kautta kuljetettu tavaraliikenne kasvoi noin 10 % edellisvuodesta, jolloin se väheni viidenneksen. Suomen ja Venäjän välisessä maantieliikenteessä liikennemäärät putosivat yli 30 % edellisvuodesta. Maantietransito putosi alle puoleen sekä arvolla että volyymilla mitattuna.

Tieliikenteessä kuolleiden määrän ennustetaan ennakkotietojen perusteella olevan 270:n tuntumassa vuonna 2010. Vuonna 2009 kuoli 279 ihmistä. Henkilöautossa matkustavien osuus liikennekuolemista on edelleen suurin. Pitkään jatkunut jalankulkijoiden ja polkupyöräilijöiden myönteinen turvallisuuskehitys on pysähtynyt.

Islannin tulivuoren purkautumista seurannut tuhkapilvi koetteli lentoliikenteen toimivuutta. Lentoyhtiöt joutuivat tarkastelemaan uudelleen kotimaan liikenteen toimintastrategiaansa FinnComm-lentoyhtiön lakkautettua väliaikaisesti lennot Poriin, Seinäjoelle ja Jyväskylään. Laadittiin selvitys kotimaan lentoliikenteen tilasta erityisesti Finncommin lakkauttamilla reiteillä.

Kahdenvälisiä lentoliikennesuhteita kehitettiin. Aloitettiin valmistelut Suomen ja Filippiinien välisen lentoliikennesopimuksen voimaansaattamiseksi. Joulukuussa eduskunnalle annettiin hallituksen esitys Suomen ja Ruotsin välisen valtion ja lentotiedotusalueiden rajat ylittävää toimintaa koskevan sopimuksen voimaansaattamiseksi.

Viestinnän ja tietoyhteiskuntapalveluiden markkinoiden kasvu jatkui. Kansalaisten päivittäisessä toiminnassa viestintäsektorin merkitys vahvistui ja viestintäpalveluiden käyttö kasvoi edelleen. Vuoden 2008 lopulla huonontunut talouskehitys sekä viestintäteknologian nopea kehitys aiheuttavat epävarmuustekijöitä ja edellyttävät sopeutumista sekä viestintä- että tietoyhteiskuntapolitiikalta. Taloustilanne ei ole kuitenkaan merkittävästi vaikuttanut viestintäpalveluiden kysyntään.

Tietoyhteiskunnassa ollaan siirtymässä uuteen vaiheeseen, jossa viestintäpalvelut ovat helposti ajasta ja paikasta riippumatta käytettävissä. Perinteiset televerkot korvautuvat internetverkoilla, laajakaista, langattomat tekniikat ja siru- ja älykorttitekniikat yleistyvät ja halpenevat sekä verkot ja päätelaitteet muuttuvat yhä itseohjautuvammiksi. Tapahtuva kehitys luo tietoyhteiskuntapalveluiden tarjonnalle ja viestintämarkkinoille uusia mahdollisuuksia, mutta sisältää myös mm. yksityisyyden suojaan, tekijänoikeuksiin ja kuluttajasuojaan liittyviä haasteita.

Liikennejärjestelmän kehittäminen Hallitusohjelman mukaisesti eduskunnalle keväällä 2008 annettua liikennepoliittista selontekoa on toteutettu. Liikenneministerin asettama selvitysmies on jättänyt ehdotuksen investointien rahoitusmalleista. Liikennejärjestelmän kehittämisen tehostamiseksi on käynnistetty Liikennerevoluutio -kehitysohjelma, jonka tavoit-

teena on luoda uusia, liikennejärjestelmän kehittämistä tehostavia ajattelu- ja toimintatapoja liikenne- ja yhdyskuntasuunnitteluun.

Älyliikenne Hallitus teki huhtikuussa 2010 periaatepäätöksen, joka vahvisti kansallisen älyliikenteen strategian ja toimintaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet. Linjauksia toteuttamaan on perustettu älyliikenteen neuvottelukunta ja toimenpideohjelman kärkihankkeita edistävät työryhmät. Älyliikenne merkitsee liikennepolitiikan uudistamista tieto- ja viestintäpolitiikan keinoin. Liikennejärjestelmän palvelukyky ja väylänpidon tuottavuus kasvavat, liikenneturvallisuus paranee ja joukkoliikenteen käyttö, pyöräily ja jalankulku lisääntyvät. Samoin edistetään ilmasto- ja ympäristöpolitiikan tavoitteita ja tietoyhteiskuntakehitystä.

Älyliikenteen laajamittaisella käytöllä valtio ja kunnat saavuttavat huomattavia tuottavuus- ja muita hyötyjä. Hallituksen linjauksen mukaisesti on edistetty myös toimialan aktiivista kansainvälistymistä mm. kansallisesti laajapohjaisella osallistumisella älyliikenteen maailmankonferenssiin lokakuussa Koreassa. Ministeriö sai tarkasteluvuonna kansainvälisesti arvostetun tunnustuksen toiminnastaan älyliikenteenedistäjänä eSafety Award palkinnon muodossa. Elokuussa 2010 käynnistettiin voimaantulleen EU:n älyliikennedirektiivin toimeenpano.

Liikenneverkko Vuoden 2010 talousarvio noudatti liikennepoliittisen selonteon investointilinjauksia ja käynnisti viisi uutta hanketta sekä turvasi Seinäjoki-Oulu-rataosan parantamishankkeen jatkon. Siten liikennepoliittisessa selonteossa vaalikaudelle 2007–2011 ajoitetuista hankkeista on tehty toteuttamispäätökset yhtä lukuun ottamatta, jonka suunnitteluvalmius ei vielä sallinut toteutuspäätöstä. Hallitus jatkoi puukuljetusten turvaamisen toimenpiteitä. Suunnitelman mukaan vuosina 2008–2012 toteutetaan noin 900 kohdetta. Toimilla poistetaan painorajoituksen uhka 8 500 km pituiselta soratieverkon osalta ja lähes 1 700 km:lta päällystettyä tieverkkoa. Yksityisteille on myönnetty lisäavustusta vuosille 2009─2011 10 miljoonaa euroa vuodessa. Lisäys suunnataan erityisesti puukuljetusten kannalta tärkeille yksityisteille. Puukuljetuksia turvaavat myös 2009 aloitettu Porokylä–Vuokatti -rataosan ja vuonna 2010 aloitetun Joensuu-Ilomantsi -rataosan sekä vuoden 2011 talousarviossa päätetyn Äänekoski−Haapajärvi -rataosan perusparannukset. Lisäksi korjataan ja kehitetään rautatieterminaaleja.

Turvallisuus Laki tieliikennelain muuttamisesta raskaan kaluston kuljettajien yläikärajasta luopumiseksi tuli voimaan helmikuun alusta. Annettiin HE 212/2010vp ajokorttilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ja HE 211/2010vp laiksi kuljettajantutkintotoiminnan järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. Nuorten autoilijoiden ja mopoilijoiden turvallisuuteen vaikuttavia konkreettisia keinoja selvitettiin työryhmässä, jonka loppuraportti valmistui huhtikuun lopussa 2010. Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunta on valmistellut uutta valtakunnallista liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Sen on määrä valmistua vuoden 2011 alkupuolella.

Ajoneuvolain muutoksen myötä ajoneuvon rekisteri-ilmoitusten sähköinen vastaanotto käynnistettiin Liikenteen turvallisuusviraston tarjoamissa sähköisissä palveluissa toukokuusta. Joulukuussa annettiin hallituksen esitys ajoneuvojen katsastuslupia koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Esityksen tavoitteena on katsastuksen laatua heikentämättä helpottaa uusien katsastustoimipaikkojen perustamista, lisätä katsastuspalvelujen alueellista saatavuutta ja tehostaa katsastusalan toimintaa katsastushintojen nousukehityksen hillitsemiseksi. Käynnissä olleen katsastuslupalainsäädännön uudistamisen vuoksi lain muutoksilla jatkettiin ajoneuvojen yksittäishyväksynnän suorittajaa koskevien väliaikaisjärjestelyjen voimassaoloaikaa kahdella vuodella eteenpäin.

Loppuvuodesta vahvistettiin lait alkolukon hyväksymisestä liikenteeseen ja alkolukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa. Lait tulevat voimaan 1.8.2011, mistä lähti-

en tilausajoina suoritettavissa koulu- ja päivähoitokuljetuksissa on käytettävä alkolukolla varustettuja ajoneuvoja.

Joulukuussa parafoitiin sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Venäjän federaation hallituksen välillä vaarallisten aineiden kuljetusten organisoimisesta Suomen ja Venäjän välisessä suorassa rautatieliikenteessä. Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta hyväksyttiin. Vaarallisten aineiden kuljetusstrategian II seurantaraportti julkaistiin.

Hallitusohjelman mukaisesti laadittu Itämeren meriturvallisuusohjelma valmistui keväällä 2009. Ohjelmaa hyödynnettiin eduskunnalle annetun Itämeriselonteon valmistelussa. Meriturvallisuusohjelman toteuttamista jatkettiin vuoden 2010 aikana.

Venäjä-yhteydet Saimaan kanavan vuokraamista koskeva valtiosopimus allekirjoitettiin Suomen ja Venäjän välillä 27.5.2010. Sopimuksen kansallinen hyväksyttämisprosessi eduskunnassa on kummassakin maassa käynnissä ja sopimuksen odotetaan tulevan voimaan vuoden 2011 alkupuolella. Vuokrasopimus tulee olemaan voimassa 50 vuotta.

Helsingin ja Pietarin välinen nopeajunaliikenne aloitettiin 12.12.2010. Matka-aika lyheni lähes kuudesta tunnista 3 tuntiin 36 minuuttiin. Hanketta on valmisteltu maiden hallintojen välillä vuodesta 1994 lähtien ja se on sisältänyt merkittävät panostukset ratainfrastruktuuriin ja uuteen kalustoon. Raja- ja tullitarkastukset tehdään liikkuvassa junassa sekä Suomen että Venäjän puolella.

Euroopan komissio aloitti lokakuussa rikkomusmenettelyn Suomen ja Venäjän välisestä lentoliikennesopimuksesta sopimuksen sisältämien EU-lainsäädännön vastaisuuksien takia. Suomi on pyrkinyt vuosien ajan Venäjän kanssa käydyissä konsultaatioissa muuttamaan sopimuksen EU-lainsäädännön mukaiseksi. Neuvottelut jatkuivat vuonna 2010.

Pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikkakumppanuuteen liittyvä kumppanuusmaiden ja Pohjoismaiden investointipankin (NIB) välinen sopimus allekirjoitettiin 8.6.2010 Saragozassa Espanjassa. Allekirjoittajaosapuolina olivat, Venäjä, Norja, Tanska, Ruotsi, Suomi, Saksa, Viro, Latvia, Liettua, Puola ja Valko-Venäjä. Kumppanuuden tarkoituksena on parantaa tärkeimpiä liikenneyhteyksiä ja logistiikkaa PU-alueella ja aktivoida taloudellista kasvua keskittymällä sekä alueellisesti että kansallisesti priorisoituihin hankkeisiin ja koordinoida yhteistyötä alueen kehityksen kannalta tärkeissä liikennepoliittisissa kysymyksissä. Kumppanuussihteeristön kotipaikaksi on sovittu Helsinki, jossa isäntäorganisaationa toimii Pohjoismaiden investointipankki NIB, jonka tiloissa sihteeristö aloittaa toimintansa 2011 alussa.

Elinkeinopolitiikka ja liikennemarkkinat Liikenteen elinkeinopoliittinen ohjelma julkaistiin heinäkuussa 2010. Liikenteen elinkeinopoliittisen ohjelman avulla pyritään parantamaan liikennepalveluja tarjoavien yritysten toimintaedellytyksiä, lisäämään kilpailua sekä parantamaan palveluiden tarjontaa ja laatua. Ohjelma kattaa kaikkien kulkumuotojen henkilö- että tavaraliikennemarkkinat. Ohjelmaan sisältyy yleiset liikenteen elinkeinopoliittiset sekä kulkumuotokohtaiset tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla pyritään vastaamaan liikenne-elinkeinon haasteisiin. Pääpaino toimenpiteissä on markkinoillepääsyn edistämisessä sekä liikennemarkkinoiden toiminnan tehostamisessa. Ohjelman tavoitteita ja toimenpiteitä pyritään sitomaan muuhun strategia-, suunnittelu- ja lainsäädännön valmistelutyöhön.

Toukokuussa 2010 julkaistiin rautateiden henkilöliikenteen kilpailutyöryhmän esitys. Työryhmän esitys sisältää ehdotukset toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä, jotta toiminnalliset, rakenteelliset ja lainsäädännölliset esteet poistettaisiin rautatiemarkkinoille pääsyltä. Lisäksi työryhmä esittää vaiheittaista etenemispolkua rautateiden henkilöliikenteen avaamisessa kilpailulle niin, että pääkaupunkiseudun lähiliikenne kilpailutettaisiin vuoden 2018 alusta

alkaen, kun nykyinen HSL:n ja VR-Yhtymä Oy:n ostoliikennesopimus päättyy. Pääkaupunkiseudun lähiliikenteen kilpailuttamisesta saatujen kokemusten perusteella kilpailuttaminen laajenisi alueellisesti muille kaupunkiseuduille ja kaukohenkilöliikenteeseen. Työryhmän esitys oli lausunnolla ja pääosa lausunnonantajista suhtautui työryhmän esitykseen myönteisesti. Liikenne- ja viestintäministeriössä on käynnistetty jatkotoimenpiteiden suunnittelu.

Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantamisesta annettua lakia (1277/2007) on sovellettu 1.1.2008 ja sen jälkeen syntyneisiin kustannuksiin. Miehistötukea saavien lastialusten määrä oli vuoden lopussa 100 ja matkustaja-alusten 13. Valtion vuoden 2010 talousarviossa kauppamerenkulun suoriin tukiin varattiin yhteensä 95,7 miljoonaa euroa.

Joukkoliikenne Itsekannattavaa liikennettä täydentävillä kannattamattoman liikenteen ostoilla, kaupunki-, ja seutulippujärjestelmien avustamisella sekä joukkoliikenteen kehittämistoimilla on edesautettu alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon saavuttamista ja tuettu tasapainoista aluekehitystä. Erityisesti maaseudulla ja pienillä kaupunkiseuduilla joukkoliikenteen kysyntä on vähentynyt ja kustannukset nousseet. Vuonna 2005 määriteltyä tavoitteellista peruspalvelutasoa on pidetty elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alueellisen ostoliikenteen lähtökohtana. Joukkoliikennelaki ja palvelusopimusasetus tulivat voimaan 3.12.2009. Lakiin sisällytettiin pitkät siirtymäsäännökset ja sen toimeenpano on menossa. Osana pitkäjänteistä rautatieliikenteen palvelujen kehittämisen turvaamista tehtiin vuonna 2009 VR Yhtymän kanssa kymmenen vuoden käyttöoikeussopimus, jossa VR:lle asetettiin liikenteen hoitamista koskeva julkisen palvelun velvoite. Keväällä 2009 julkaistiin joukkoliikenteen kehittämisohjelma "Arki paremmaksi, joukkoliikenne toimivaksi", jonka kärkitoimenpiteitä on lähdetty toteuttamaan.

Ympäristö EU:n taakanjakopäätöksen mukaan Suomen on vähennettävä kasvihuonekaasupäästöjä päästökaupan ulkopuolisilla toimialoilla (ml. liikenne) 16 % vuosina 2008–2020 verrattuna vuoteen 2005. Suomen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiassa liikenteelle asetettiin 15 % päästövähennystavoite. Keinot tavoitteeseen pääsemiseksi on linjattu liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan ilmastopoliittisessa ohjelmassa (ILPO), joka valmistui maaliskuussa 2009. Keskeisimmät keinot päästöjen vähentämiseksi ovat biopolttoaineiden käytön lisääminen, henkilöautokannan uudistaminen, liikenteen energiatehokkuuden parantaminen, kulkumuotojakaumiin vaikuttaminen, tieto- ja viestintäteknologian hyödyntäminen sekä mahdollisesti myös liikenteen uudet taloudelliset ohjauskeinot (verotus tai tienkäyttömaksut).

ILPO -ohjelman ensimmäinen seurantaraportti valmistui kesällä 2010. Seuranta kattaa vuodet 2008 (tilanne ennen ILPO:a) ja 2009 (ensimmäinen ILPO -ohjelman toteuttamisvuosi). Seurannan mukaan kotimaisen liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vähenivät vuonna 2008 noin 4 % ja vuonna 2009 noin 3 %. Päästökehityksen taustalla vaikuttivat mm. liikennesuoritteiden pieneneminen vuonna 2008, biopolttoaineiden käytön lisääntyminen ja uusien autojen ominaispäästöjen pieneneminen.

Liikenteen muiden ympäristökysymysten osalta jatkettiin vuonna 2005 valmistuneen ympäristöstrategian toteuttamista. Vuonna 2010 käynnistettiin myös uuden ympäristöstrategian valmistelutyö. Samoin valmisteltiin kansallista kävely- ja pyöräilystrategiaa.

Laki lentoliikenteen päästökaupasta tuli voimaan 1.2.2010. Lailla toteutetaan EU:n lentoliikenteen päästökauppadirektiivi, jonka tavoitteena on vähentää ilmailun kasvihuonepäästöjä EU-alueella taloudellisesti ja tehokkaasti. Päästökauppa aloitetaan kaikilla EU:n sisäisillä sekä EU:n ja kolmansien maiden välisillä reiteillä vuonna 2012. Päästökauppa koskee kaikkia EU:n alueelta lähteviä ja sinne saapuvia ilma-aluksia. Liikenteen turvallisuusvirasto on valmistautunut päästökaupan alkamiseen ja vastaanottanut ilma-alusten käyttäjien sille lähettämiä tarkkailusuunnitelmia.

Lentoliikenne on ensimmäinen liikennemuoto, joka on asettanut itselleen kansainvälisiä päästövähennystavoitteita. Poliittisista tavoitteista sovittiin Kansainvälisen siviiliilmailujärjestön yleiskokouksessa syksyllä 2010. Lentoliikenteen päästöt pyritään maailmanlaajuisesti jäädyttämään vuonna 2020. Tämän jälkeen lentoliikenne kasvaisi hiilineutraalisti. Vuoteen 2020 saakka päästöt tulevat kasvamaan, mutta eivät kuitenkaan samassa suhteessa lentoliikenteen kanssa, sillä samalla sovittiin myös lentoliikenteen energiatehokkuuden parantamisesta 2 prosentilla vuosittain vuoteen 2020 mennessä.

Viestintäverkot Laajakaistayhteyksien määrä on kertomusvuonna kasvanut voimakkaasti. Kotitalouksista 86 prosentilla oli käytössään laajakaistayhteys. Vuoden puolivälissä laajakaistaliittymiä oli 2,7 miljoonaa kappaletta, joista 1,2 miljoonaa liittymää oli mobiililaajakaistaliittymiä.

Joulukuussa 2008 tehdyn tietoyhteiskunnan infrastruktuurin parantamista koskevan periaatepäätöksen toimeenpanoa on jatkettu. Periaatepäätöksen edellyttämät ensimmäisen vaiheen säädösmuutokset on saatettu päätökseen. Vuoden 2010 heinäkuun alusta lukien kaikille kansalaisille taattiin vähintään 1 Mbit/s laajakaistayhteys.

Toisen vaiheen tavoitteena on, että lähes kaikki vakinaiset asunnot sekä yritysten ja julkishallinnon vakinaiset toimipaikat ovat vuoden 2015 loppuun mennessä enintään kahden kilometrin päässä vähintään 100 Mbit/s yhteydestä. Hankkeessa on yli vuoden valmistelun jälkeen siirrytty toteutusvaiheeseen. Ensimmäisen kuuden pilottihankkeen rakentaminen on alkanut kesällä 2010. Maakuntien liitot ovat kesän ja syksyn aikana kilpailuttaneet noin 100 päävaiheen hanketta, joiden rakentaminen on tarkoitus aloittaa keväällä 2011.

Eduskunta hyväksyi huhtikuussa vuoden 2011 alussa voimaan tulevat viestintämarkkinalain muutokset, joilla kuluttajan asemaa parannetaan korottamalla vakiokorvauksia ja säätämällä laajakaistayhteyden tiedonsiirtonopeuden vaihteluvälin ilmoittamisesta viestintäpalvelusopimuksissa.

Kansallisen tietoturvastrategian tavoitteiden saavuttamiseksi laadittiin arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunnan alaisessa tietoturvallisuustyöryhmässä vuoden 2009 lopulla toimenpideohjelma. Ohjelmassa määritellyt 9 hanketta käynnistyivät vuoden 2010 aikana. Hankkeiden on määrä päättyä helmikuussa 2011.

Hallitus antoi eduskunnalle lokakuussa hallituksen esityksen, jolla saatetaan osaksi kansallista lainsäädäntöä EU:ssa vuoden 2009 lopulla hyväksytyt muutokset viiteen sähköisen viestinnän direktiiviin.

Media Maanpäälliset digitaaliset television lähetysverkot kattavat 99,99 prosenttia väestöstä, muutoin vastaavat lähetykset voidaan ottaa vastaan satelliittivastaanottona. Kotitalouksista noin 47 % on liittynyt kaapelitelevisioverkkoon.

Anvia Oyj:lle myönnettiin kaksi uutta televisiotoiminnan verkkotoimilupaa huhtikuussa 2010 (VHF C ja UHF G). Syyskuussa valtioneuvosto muutti DNA Oy:lle että Anvia Oyj:lle myönnettyjä verkkotoimilupia siten, että yhtiöt voivat tarjota verkkopalvelua teräväpiirtolähetysten lisäksi myös standardilähetyksinä.

Kertomusvuonna myönnettiin ohjelmistotoimiluvat ohjelmistoluvat ensimmäisiin teräväpiirtolähetyksiin soveltuviin kahteen kanavanippuun (VHF A ja B) sekä julistettiin haettavaksi ohjelmistoluvat kolmanteen teräväpiirtolähetykset mahdollistavaan kanavanippuun (F). Lisäksi voitiin myöntää neljä uutta ohjelmistolupaa nykyisiin kanavanippuihin. Kanavanippuihin B C ja E myönnettiin neljä uutta ohjelmistolupaa. Voimassa olevien televisiotoiminnan ohjelmistolupien toimilupakautta kanavanipuissa B ja C jatkettiin vuoden 2016 loppuun.

Kertomusvuonna eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen televisio-ohjelmistojen siirtovelvoitteesta (must carry) sekä näkö- ja kuulovammaisia palvelevien television ääni- ja tekstityspalveluista. Lait tulevat voimaan 1.7.2011. Lisäksi eduskunta hyväksyi televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muutoksen, jolla pantiin täytäntöön EU:n audiovisuaalisia palveluita koskeva direktiivi. Muutokset tulivat voimaan 1.5.2010.

Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoitus vuodeksi 2011 turvattiin korottamalla televisiomaksua kuudella prosentilla vuoden 2011 alusta.

Kertomusvuonna myönnettiin yksi paikallinen radiotoimilupa pääkaupunkiseudulle. Uuden toimijan lähetykset alkavat vuoden 2011 puolella. Radiotoiminnan valtakunnallisen ja paikallisen toimiluvat julistettiin haettaviksi toimilupakaudelle 2012–2019.

Kertomusvuonna lehdistötukea myönnettiin 450 000 euroa. Tuki on suunnattu ruotsin, saamen ja romanin kielillä sekä viittomakielellä julkaistuille sanomalehdille ja verkkojulkaisuille sekä ruotsinkieliselle uutispalvelulle.

Tietoyhteiskunta Arjen tietoyhteiskunnan neuvottelukunta on toteuttanut tietoyhteiskunnan toimintaohjelmaa suunnitellun mukaisesti. Toimenpiteillä pyritään infrastruktuurin, innovaatioympäristön ja markkinoiden, sisältöjen ja palveluiden sekä osaamisen ja valmiuksien kehittämiseen. Hallituksen linjaamana tavoitteena on edistää sähköistä asiointia siten, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi on mahdollista vuoteen 2013 mennessä kattaen kaikki keskeiset palvelut. Eduskunnalle annettiin selonteko tietoyhteiskunnan tilasta ja kehityksestä marraskuussa. Joulukuussa julkaistiin uusi kansallinen tietoyhteiskuntastrategia: ”Tuottava ja uudistuva Suomi- Digitaalinen agenda vuosille 2011–2020”, joka on toteutettu laajapohjaisessa ja avoimessa yhteistyössä. Työryhmien toiminta on edennyt suunnitelmallisesti. Vuoden 2010 alkupuolella perustettiin kaksi uutta työryhmää selvittämään ns. Near Field Communication -teknologian käyttöönottoa ja julkisen tiedon saatavuus. Sähköisen laskutuksen työryhmän esittämiä kohdennettuja toimia on toteutettu mm. Verkkolaskufoorumin puitteissa.

Sähköisen tunnistamisen kehittämisryhmä on kertomusvuonna luonut puitteita toimiville vahvan sähköisen tunnistamisen palveluiden markkinoille syyskuussa 2009 annetun lain pohjalta.

Kansallista tietoturvastrategiaa koskevan periaatepäätöksen mukaisesti tavoitteiden saavuttamiseksi on toteutettu toimenpide-ohjelmaa. Strategian mukaisesti on keskitytty kolmeen painopistealueeseen: perustaitoihin arjen tietoyhteiskunnassa, tietoihin liittyvien riskien hallintaan ja toimintavarmuuteen sekä kilpailukykyyn ja kansainväliseen verkostoyhteistyöhön.

Sähköisten palvelujen käyttöä edistävään kansalaisille ja yrityksille suunnattuun viestintään ja tiedotukseen luotu yhteinen tietoyhteiskuntabrändi. on otettu käyttöön Suomi.fi-portaalissa ja kansalaisen asiointitilissä opastavissa toiminnoissa.

Kansallinen tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön suunnitelma julkaistiin joulukuun alussa. Suunnitelma on syntynyt *Tieto- ja viestintätekniikka koulun arjessa* -hankkeen tuloksena. Suunnitelmassa esitetään ne konkreettiset toimenpiteet joihin on ryhdyttävä, jotta tieto- ja viestintätekniikan opetuskäyttö saadaan vakiinnutettua kaikissa Suomen kouluissa. Toimenpide-ehdotukset perustuvat 20 hankekoulun kokemuksiin ja viimeaikaiseen tutkimukseen, erityisesti Opetusteknologia koulun arjessa -tutkimushankkeen 13 tutkimusyksikön tuottamiin tuloksiin. Hanketta koordinoi liikenne- ja viestintäministeriö ja se on toteutettu yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön, Opetushallituksen ja elinkeinoelämän kanssa.

Osallisuus Lasten ja nuorten laaja-alainen mediafoorumi on arvioinut median ja internetin roolia lasten ja nuorten arjessa. Mediafoorumin kolmessa vuonna 2009 toimineessa alatyö-

ryhmässä on tarkasteltu syvemmin pelimaailmaa, kansalaistaitojen määritelmää sekä internetissä toimivien sosiaalisten mediapalvelujen tarjoajien yhteisiä käytännesääntöjä. Liikenne- ja viestintäministeriö on osallistunut EU Kids Online – tutkimuksen rahoittamiseen. Tutkimuksessa on saatu Euroopan laajuisesti arvokasta tietoa lasten internetin käytöstä sekä siitä kuinka lapset kokevat esimerkiksi internetin haittoja.

Esteettömyys Ministeriö on valmistellut laajassa yhteistyössä esteetöntä tietoyhteiskuntaa koskevan toimenpideohjelman vuosille 2011–2015. Toimenpideohjelmassa on pyritty tunnistamaan niitä epäkohtia, jotka toimivat esteenä kansalaisten tasa-arvoiselle ja yhdenvertaiselle osallistumiselle tietoyhteiskunnassa. Ohjelmalla pyritään vähentämään näitä esteitä esittämällä toimenpidelinjauksia seuraaville viidelle vuodelle. Ohjelman tavoitteena on parantaa tietoyhteiskunnan esteettömyyttä kaikkien kansalaisten osalta.

Postitoiminta Hallitus antoi eduskunnan käsiteltäväksi esityksensä uudeksi postilaiksi. Esitys perustui keväällä 2010 ehdotuksensa jättäneen työryhmän ehdotuksiin. Esityksessä saatetaan voimaan EU:n kolmas postidirektiivi ja Maailman postiliiton (UPU) yleissopimus. Esitykseen sisältyy ehdotuksia, joilla postilainsäädäntö saatetaan vastaamaan muutoinkin toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia.

Omistajaohjaus Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa oli kertomuskauden aikana kolme valtion kokonaan omistamaa yhtiötä ja yksi liikelaitos: Finavia Oyj, Arctia Shipping Oy ja Meritaito Oy sekä Luotsausliikelaitos. Kertomuskauden aikana valmisteltiin Luotsausliikelaitoksen yhtiöittäminen valtion kokonaan omistamaksi osakeyhtiöiksi vuoden 2011 alusta. Suhdannetilanne on vaikuttanut edelleen kaikkiin yhtiöihin ja liikelaitokseen, vaikka suhdanteen osittainen parantuminen on myös näkynyt liiketoiminnassa.

Hallinnon kehittäminen Liikenne- ja viestintäministeriön liikennehallintoon perustettiin vuoden 2010 alussa kaksi uutta virastoa, Liikennevirasto ja Liikenteen turvallisuusvirasto. Ne korvasivat aiemmat kuusi liikennehallinnon virastoa. Uudistuksen tavoitteena on tehostaa kokonaisvaltaista liikennepolitiikan valmistelua ja liikennejärjestelmän kokonaisuutta väylä- tai liikennemuotokohtaisten tarkastelun sijasta. Virastojen henkilökunnasta alueellistetaan 245 henkilötyövuotta Lappeenrantaan ja Rovaniemelle vuoden 2015 loppuun mennessä. Vuoden 2010 alusta entiset Tiehallinnon tiepiirit sekä lääninhallitusten liikenneosastot ovat siirtyneet osaksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Ministeriön konsernistrategia päivitettiin vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia ja samalla se vakiinnutettiin osaksi ministeriön ja hallinnonalan tavoiteasetantaa. Strategiassa määritellyt hallinnonalan kuusi painopistettä[1] kytkevät yhteen ministeriön eri politiikkalohkojen keskeiset tehtävät ja tavoitteet.

Työ- ja elinkeinokeskukset yhdistyivät vuoden 2010 alussa osaksi perustettuja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia (ELY). TEM ja viisi muuta ohjaavaa ministeriötä ohjasivat ELY-keskuksia vuosille 2010–2011 laadittujen strategisten tulossopimusten puitteissa.

Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen Tilastokeskuksen arvion mukaan vuonna 2010 tutkimus- ja kehittämistoimintaan käytettiin 6,9 miljardia euroa (3,9 prosenttia bruttokansantuotteesta), josta julkisen sektorin osuus oli 2 miljardia euroa.

Eduskunnalle annettiin 6.10.2010 selvitys innovaatiopoliittisen selonteon toimeenpanosta. Valmisteltiin kemikaalituotevalvontatehtävien keskittämisestä hallituksen esitys, jonka mukaisesti Turvallisuus- ja kemikaalivirasto aloitti toimintansa 1.1.2011.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen Suomen matkailustrategiasta. Suomen mineraalistrategia ja yritysten kansainvälistymisen edistämistä koskeva strategia valmistuivat, samoin arvioinnit VTT:stä, GTK:sta ja väliarviointi osaamiskeskusohjelmasta.

Kysyntä- ja käyttäjälähtöisyyden edistämistä tukevan toimenpideohjelman toimeenpano jatkui. Selvitys kasvuyrittäjyyden toimintaedellytysten parantamiseksi valmistui. Yksityisten pääomasijoittajien verokannustimista hallitus sopi, että omaisuuden luovutustappioiden vähentämisaikaa pidennetään viiteen vuoteen.

EU:n kilpailukyky- ja työllisyysstrategian (EU 2020) sisältämistä lippulaivahankkeista julkistettiin lokakuun lopulla Innovation Union -aloite. Suomi on vahvasti vaikuttanut sen sisältöön, jossa painotetaan yhteiskunnallisiin haasteisiin vastaamista innovaatioiden avulla.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikassa painottuivat taantumaa seuranneen työttömyyden kasvun torjunta, yritysten toiminnan vakautus ja palvelujen vahvistaminen.

TE-toimistoissa oli työnhakijoina keskimäärin 502 695 henkilöä, joista työttöminä 266 468. Vuoden aikana päättyi 780 653 työttömyysjaksoa, joista 396 912 avoimille työmarkkinoille. TE-toimistoissa oli vuoden aikana avoinna 566 608 työpaikkaa, joista täyttyi 91 %. Noin 8 %:a työvoimaa hakeneista toimipaikoista koki rekrytointivaikeuksia. Työpaikkojen avoinna olon kesto oli vajaa 13 vuorokautta, ja kolme kuukautta ylittäneiden työttömyysjaksojen osuus alkaneista työttömyyksistä aleni 33 prosenttiin. Vaikeasti työllistyvien työttömien määrä oli keskimäärin 138 500.

Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimiin oli käytettävissä 588,5 miljoonaa euroa, jonka lisäksi työttömien aktivointiin kohdennettiin myös muiden hallinnonalojen resursseja. Aktiivitoimenpiteisiin osallistui keskimäärin 100 400 henkilöä, jolloin aktivointiasteeksi muodostui 27,4 prosenttia. Työvoimapoliittisessa aikuiskoulutuksessa oli keskimäärin 33 300 ja

[1] Autetaan nuoria työllistymään; edistetään uutta, kasvavaa ja kansainvälistyvää yritystoimintaa; vahvistetaan innovaatiotoiminnan edellytyksiä ja luodaan huippuluokan innovaatiokeskittymiä; lisätään työvoiman osaamista ja nopeutetaan työllistymistä työnantajien tarpeisiin; parannetaan tuottavuutta erityisesti julkisissa palveluissa ja työelämän laatua kaikilla toimialoilla; edistetään uusiutuvan energian käyttöä.

työllistämistoimenpiteissä oli keskimäärin 34 200 henkilöä. Työllistetyistä pitkäaikaistyöttömiä oli 14 000 ja vajaakuntoisuuden perusteella työllistettyjä 3 600. Työmarkkinatuen aktiivikäytön osuus toimenpiteistä oli 13 000, kuntouttavan työtoiminnan 8 000 ja työttömien omaehtoisen opiskelun osuus 6 000 henkilöä.

Vuoden alussa voimaan tulleilla julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain ja työttömyysturvalain muutoksilla parannettiin työnhakijoiden mahdollisuuksia opiskella omaehtoisesti ja samalla yhtenäistettiin työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen koulutuksen ajalta maksettavat etuudet. Julkisesta työvoimapalvelusta annettu laki muuttui 10.5.2010 siten, että työnhakijan palvelutarve arvioidaan ja hänen kanssaan laaditaan työllistymissuunnitelma kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Palkkatuen ja starttirahan myöntämisedellytykset muuttuivat siten, että säännöksissä otetaan aiempaa paremmin huomioon kilpailuneutraliteetti ja EU:n valtiontukisäännökset. Alle 25-vuotiaiden työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseksi palkkatuen ehtoja lievennettiin vuosiksi 2010–2011. Lisäksi työharjoittelun ja työelämävalmennuksen enimmäiskeston laskentaa koskevia säännöksiä yhtenäistettiin ja lievennettiin. Työttömyysturvalaissa säädetty työssäkäyntialueen määrittely muuttui kuntapohjaisesta kilometripohjaiseksi.

Äkillisiin rakennemuutoksiin varattujen yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden rahoituksen sekä investointiavustusten ehtoja muutettiin siten, että rahoitusta on mahdollista käyttää myös toimialakohtaisissa rakennemuutoksissa. Tämän perusteella meriteollisuus nimettiin äkillisen rakennemuutoksen toimialaksi.

Valtion erityisrahoitusyhtiöstä annettua lakia muutettiin yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain uudistamisen yhteydessä Finnvera Oyj:n ja Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen välisen tiedonvaihdon mahdollistamiseksi. Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annettuun lakiin otettiin säännökset, jotka mahdollistavat Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavan pääomasijoitustoiminnan. Eduskunnalle annettiin esitys ympäristötakauslain muuttamiseksi siten, että Finnvera Oyj voisi lain nojalla myöntää valtiontakauksia myös uusiutuvan energian ja energiatehokkuutta parantaviin hankkeisiin.

Finnvera Oyj:n suhdannerahoitusta myönnettiin vuonna 2010 yhteensä 105,3 miljoonaa euroa 303 yritykselle. Viennin jälleenrahoitusmallin ehtoja parannettiin siten, että kiinteäkorkoiset vientiluottotarjoukset annetaan OECD-ehtojen mukaisina, jolloin ehdot vastaavat korontasauksen ehtoja. Jälleenrahoitusta esitettiin jatkettavaksi vuoden 2011 kesäkuun loppuun.

Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluotoista annetun lain sisältämää korontasausluottojen myöntämisvaltuutta laskettiin 5 miljardiin euroon ja valtuutta jatkettiin vuoden 2015 loppuun. Korkotuki- ja takausprovisiotukia jatkettiin vuoden 2013 loppuun saakka siten, että turvataan valtion erityisrahoitusyhtiön mahdollisuudet myöntää osana rahoitusta korko- ja takausprovisiotukea.

Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä Hallitus antoi eduskunnalle esityksen kilpailulaiksi, jonka keskeisimmät muutokset koskevat seuraamusjärjestelmää, vahingonkorvausta, kilpailuasioissa noudatettavaa menettelyä ja yrityskauppavalvontaa. Lakiesitykset annettiin myös sähköistä huutokauppaa ja dynaamista hankintamenettelyä koskien.

Julkisten hankintojen oikeussuojajärjestelmä uudistui ja kansalliset kynnysarvot nousivat. Oikeussuojan osalta keskeisiä uudistuksia olivat seuraamusmaksun ja tehottomuusseuraamuksen käyttöönotto sekä suorahankintojen avoimuusvelvoitteen laajentaminen. Laki eräitä yrityksiä koskevasta taloudellisen toiminnan avoimuus- ja tiedonantovelvollisuudesta muuttui. Uudistuksessa muun muassa laajennettiin erilliskirjanpitovelvoitetta liikevaihdoltaan al-

le 40 miljoonan euron yrityksiin, joille on annettu yksin- tai erityisoikeuksia tai julkisen palvelun velvoite yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun (SGEI) tuottamiseksi.

Aineettomien oikeuksien strategian toimeenpano jatkui. Patentti- ja rekisterihallituksen toiminnan uudistaminen käynnistyi arvioinnin pohjalta. Tavaramerkkilain ja toiminimilain uudistamistarpeista, avoimen lähdekoodin oikeudellisista riskeistä sekä IPR-alan ryhmäpoikkeusasetuksien vaikutuksista tehtiin selvitykset. Patenttilain muuttamisesta ja Suomen liittymisestä patenttikäännösvaatimuksia koskevaan Lontoon sopimukseen annettiin hallituksen esitykset. Lisäksi käynnistettiin tilintarkastajajärjestelmän uudistaminen.

Palveludirektiivin edellyttämä hallinnollisen yhteyspisteen ja Yritys-Suomi -palvelussa olevan palveluyritysten asiointipisteen toiminnat vakiinnutettiin. Kuluttajapoliittisen ohjelman toteutus jatkui. Kuluttajien oman talouden hallintaa edistävä hankekokonaisuus saatiin päätökseen. Lisäksi annettiin hallituksen esitys uudeksi kuluttajaturvallisuuslaiksi.

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämisen toimintaohjelman täytäntöönpano jatkui keskittyen raskaimmiksi arvioituihin säädösalueisiin ja sähköisen asioinnin kehittämiseen. Lähtötasoarvio taakan kokonaismäärästä ja jakautumisesta valmistui.

Joustoturvatyötä jatkettiin muun muassa selvittämällä työehtosopimuksiin perustuvien paikallisten sopimusten juridiikkaa sekä ns. normaalisitovassa että yleissitovassa kentässä. Henkilöstörahastolain kokonaisuudistuksen myötä henkilöstörahastoon voi voittopalkkioiden lisäksi siirtää myös tulospalkkiota. Lisäksi lain soveltamisen alaraja laskee 30 työntekijästä kymmeneen ja laajenee myös kuntasektorille. Työpaikan yhteistoimintaa koskevien lakien valvonta siirtyi 1.9.2010 työ- ja elinkeinoministeriön yhteydessä toimivalle yhteistoiminta-asiamiehelle. Uudistuksen myötä valvonta tehostuu ja yritykset ja palkansaajat voivat saada tukea yhteistoimintalain soveltamisessa kustannuksitta. Työelämän laadun ja tuottavuuden samanaikaiseksi parantamiseksi valmisteltiin pysyvää TEM:n toimintatapamallia. Työolobarometrin ennakkotietojen mukaan palkansaajien antama arvosana työelämän laadusta parantui hieman edellisestä vuodesta.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka Aluestrategia 2020 -selvitys valmistui. Tavoitteena on suunnata tulevien vuosien aluekehitystyötä raportissa esitettyjen kannanottojen perusteella. Lisäksi kannanottoja käytetään muun muassa EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimien ja kansallisten toimenpiteiden suunnittelussa.

Tuettiin alueellisen koheesio- ja kilpailukykyohjelman (KOKO) toteuttamista 52 ohjelma-alueella ja seitsemässä verkostossa ohjelman vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi. Valmisteltiin maaseutupoliittinen periaatepäätös.

Maakuntaohjelmat ja niiden toteuttamissuunnitelmat valmistuivat kesällä. Maakuntien liitot muodostivat keskenään yhteistyöalueet alueiden kehittämislain 11 §:n mukaisesti.

Vuoden aikana käytiin paljon keskustelua koheesiopolitiikan ja EU:n budjetin uudistuksista. EU-ohjelmien toimeenpano sopeutettiin vallitsevaan talouden ja työllisyyden tilanteeseen. Tämä edellytti rahoituksen suuntaamista osin uudella tavalla. EAKR-ohjelmissa rahoitettiin teollisen rakennemuutoksen kohteeksi joutuneita alueita eri puolilla maata. ESR-ohjelmissa jatkui kasvavaan työttömyyteen reagoivat työvoimapoliittiset toimet sekä osaamisen, yrittäjyyden ja työvoiman sopeutumisen tukeminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen.

Energiapolitiikka Hallitusohjelman mukaisen Pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategian toimeenpano ja toimeenpanon seuranta jatkuivat. Energian ja erityisesti sähkön skenaariot uusittiin kevään uusiutuvan energian ja ydinvoimaan liittyvien päätösten perustaksi.

EU:n ns. ilmasto- ja energiapaketin toimeenpano jatkui. Päästökauppa-direktiivin päästöoikeuksien jakoon liittyvistä harmonisoiduista toimeenpanosäännöistä neuvoteltiin EU:n ilmastonmuutoskomiteassa ja sen alaisissa työryhmissä. Päästöoikeuksien huutokauppaasetus hyväksyttiin lopullisesti marraskuussa. Päästöoikeuksien harmonisoiduista ilmaisjakosäännöistä kaudelle 2013–2020 äänestettiin ilmastonmuutoskomiteassa joulukuussa. Päästökauppaan vuodesta 2013 tehtävien muutosten kansalliseksi täytäntöön panemiseksi valmisteltiin päästökauppalain kokonaisuudistus.

Valtioneuvosto teki 4.2.2010 periaatepäätöksen energiatehokkuustoimenpiteistä, joilla saavutetaan ilmasto- ja energiastrategiassa asetettu tavoite vuonna 2020. Kuluttajien energianeuvonnassa käynnistyi 14 pilottihanketta. Laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain muuttamisesta hyväksyttiin ja se tuli voimaan 1.12.2010.

Vuoden aikana valmisteltiin myös EU:n 3. energiasisämarkkinapaketin toimeenpanoa muun muassa kantaverkkoyhtiön omistukseen, energiamarkkinasääntöihin ja energiamarkkinoiden valvontaan liittyen. Lisäksi eduskunnalle annettiin tehoreservijärjestelmän jatkamisesta hallituksen esitys, jolla mahdollistetaan poistumisuhan alla olevien voimalaitosten käyttö talvella tehohuipun aikana.

Uusiutuvan energian edistämiseksi valmisteltiin lakiesitys uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta, joka sisälsi tuulivoimalla, biokaasulla, metsähakkeella ja puupolttoaineella tuotetun sähkön syöttötariffi-järjestelmän sekä kiinteän sähkön tuotantotuen tuulivoimalla, metsähakkeella, vesivoimalla ja biokaasulla tuotetusta sähköstä. Laki hyväksyttiin joulukuussa ja se tulee osittain voimaan 1.1.2011. Muilta osin laki saatetaan voimaan valtioneuvoston asetuksella, kun EU:n komissio on hyväksynyt lakiin sisältyvät valtiontuet.

Valtioneuvosto teki 6.5.2010 myönteiset periaatepäätökset Teollisuuden Voima Oyj:n Olkiluoto 4 -yksikön, siihen liittyvän Posiva Oy:n käytetyn polttoaineen huoltoa koskevan hankkeen ja Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoshankkeen osalta. Eduskunta hyväksyi päätökset, joiden ehtojen mukaan ydinvoimalaitosyksiköistä tulee jättää rakentamislupahakemukset viiden vuoden kuluessa. Fennovoima velvoitettiin ilmoittamaan käytetyn polttoaineen huollon järjestelyistä kuuden vuoden kuluessa. Ministeriöön toimitettiin hakemukset Talvivaara Oy:n kaivoksen uraanin hyödyntämisestä ja VTT:n tutkimusreaktorin käyttöluvan pidentämisestä vuoden 2023 loppuun. Hakemusten käsittely jatkuu pitkälle vuoden 2011 puolelle. Ydinvastuulain muuttamisesta annettiin hallituksen esitys joulukuussa.

Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman pääasiallisena tehtävänä on sovittaa yhteen niitä eri hallinnonaloilla valmisteltavia toimia, joilla työvoimapanoksen vähenemistä torjutaan, yrittäjyyden toimintaympäristöä edistetään sekä työelämän laatua ja työn tuottavuutta parannetaan.

Vuoden aikana valmistui useita politiikkaohjelman kannalta keskeisiä hankkeita ja ehdotuksia. Näitä olivat muun muassa ennakoinnin yhteistyöryhmän raportti työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoinnista alueilla ja nopeuttamistyöryhmän ehdotukset. Lisäksi vuoden aikana toteutettiin parannuksia yrittäjien sosiaaliturvaan, lyhennettiin maksuohjelman kestoa yksityishenkilön velkajärjestelyissä, otettiin käyttöön verotilijärjestelmä yritysten hallinnollisen taakan keventämiseksi, alennettiin julkisten hankintojen kynnysarvoa, poistettiin työnantajan kansaneläkemaksu ja siirryttiin ympäristölupamenettelystä kevyemmän rekisteröintimenettelyn piiriin.

Politiikkaohjelma järjesti nuorille yrittäjille Timangi 2010 -kilpailun, jossa palkitaan nuoria yrittäjiä ja yrittäjätiimejä, jotka rohkealla ja innovatiivisella yrittäjyysteollaan ovat nostaneet yrityksensä kasvuun. Kilpailu jatkuu myös vuonna 2011.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Yleistä Sosiaaliturvan haasteita olivat kansainvälinen taloustilanne, uuden teknologian vaikutukset, väestön ikääntyminen, työllisyys, hyvinvoinnin rahoitus, sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus, väestöryhmien väliset hyvinvointierot ja syrjäytyminen. Kokonaistuotannon kääntyminen kasvuun alkoi parantaa työllisyyttä ja samalla vähentää työttömyysturvan tarvetta.

Sosiaalimenot olivat vuonna 2010 noin 53,5 miljardia euroa. Suhteessa bruttokansantuotteeseen ne olivat noin 30 prosenttia, mikä on jonkin verran EU-maiden keskiarvoa korkeampi. Valtion talousarvion kautta menoista rahoitettiin vajaa kolmannes. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan suurimpia menoeriä olivat eläkkeet, perhe-etuudet, työttömyysturva sekä sairausvakuutus. Sosiaali- ja terveyspalvelujen julkiset menot olivat noin 14 miljardia euroa. Valtionosuusprosentti oli noin 34.

Hallitusohjelman toimeenpano eteni sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueella hyvin. Ministeriö valmisteli yhteensä 56 hallituksen esitystä. Lainsäädännön painotuksia olivat SATA-komitean ehdotusten toteuttaminen, Paras -uudistuksen jatkotyö sekä terveydenhuoltolaki. Aluehallintouudistus tuli voimaan 1.1.2010. Ministeriön strategia ”Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020” valmistui vuoden lopulla. Syksyllä 2009 toimintansa aloittaneen Lääkealan turvallisuus ja kehittämiskeskuksen siirtyminen Kuopioon jatkui. Hallinnonalan asiantuntijalaitosten yhteistyötä tiivistettiin asetuksella sosiaali- ja terveysalan asiantuntijalaitosten yhteenliittymästä.

Edistetään väestön terveyttä ja toimintakykyä Keskeisenä hankkeena jatkui Terveyden edistämisen politiikkaohjelma, joka toteutetaan vuosina 2007−2011. Ohjelmalla vahvistetaan terveyden edistämisen rakenteita, mm. kansansairauksien ehkäisyä, tuetaan terveitä elämäntapoja sekä edistetään uusia työmuotoja ja terveyttä edistäviä toimintamalleja. Terveyserojen kaventamiseen liittyvät hankkeet jatkuivat.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman, Kaste-ohjelma vuosille 2008−2011, avulla luotiin edellytyksiä käytännön tarpeista lähtevälle sosiaali- ja terveyspalvelujen valtakunnalliselle ja alueelliselle kehittämisyhteistyölle. Tässä työssä keskeisinä toimijoina ovat kunnat, sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymät, järjestöt, yksityiset sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottajat, yliopistot, oppilaitokset ja sosiaalialan osaamiskeskukset.

Sosiaali- ja terveysministeriö toimi aktiivisesti työ- ja elinkeinoministeriön johdolla toteutetussa hankkeessa, jossa keskitettiin kemikaalien tuotevalvonnan tehtäviä uuteen Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon. Tehtävien keskittäminen edistää EU:n kemikaalilainsäädännön toimeenpanoa ja terveyden- ja ympäristönsuojelun tavoitteita. Yhdessä aluehallintovirastojen kanssa selvitettiin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden muodostumista. Yhteistoiminta-alueita muodostuu Suomeen 70−75 kpl vuoden 2013 alkuun mennessä.

Lisätään työelämän vetovoimaa Työolot eivät ole muuttuneet merkittävästi viimeisen kymmenen vuoden aikana. Fyysinen ja henkinen kuormitus ovat pysyneet samalla tasolla. Tuki- ja liikuntaelinsairaudet sekä mielenterveyden häiriöt aiheuttavat suurimman osan sairauksista ja työkyvyttömyyseläkkeistä. Kuolemaan johtaneet työpaikkatapaturmat ovat vähentyneet. Taloudellinen taantuma selitti sairauspoissaolojen ja työtapaturmien vähenemistä. Laaja Masto-hanke jatkui; sen tavoitteena on vähentää mielenterveyden syistä aiheutuvaa työkyvyttömyyttä.

Työurien jatkamista koskevat toimenpiteet perustuivat ns. Ahtelan työryhmän ehdotuksiin.

Niiden perusteella asetettiin kaksi työryhmää: työterveyshuoltoryhmä ja työhyvinvointiryhmä. Työterveyshuoltotyöryhmän tehtävänä on tehdä ehdotus työterveyshuollon, terveydenhuollon yhteistyön, tietojärjestelmien ja työkyvyttömyysprosessin kehittämisestä, niin että se tukisi keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän nostamista kolmella vuodella vuoteen 2025 mennessä. Työhyvinvointiryhmän tehtävänä on kehittää varhaista puuttumista pitkittyvissä työkyvyttömyystapauksissa ja selvittää tarve säädellä työeläkelaitosten harjoittamaa työhyvinvointia sekä selvittää miten sairausvakuutusta voidaan kehittää työkyvyn palauttamista tukevaksi. Työryhmien määräaika on tammikuun loppu 2011. Verkostomaisesti toimiva Työhyvinvointifoorumi oli osana Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelmaa. Se liittyi myös Terveyden edistämisen politiikkaohjelmaan. Viestinnässä korostettiin työhyvinvoinnin merkitystä.

Aluehallintouudistuksessa työsuojelu organisoitiin aluehallintovirastojen yhteyteen viideksi työsuojelun vastuualueeksi. Uudistuksessa turvattiin työsuojeluvalvonnan itsenäinen ja riippumaton asema sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa. Työsuojelua koskevaa lainsäädäntöä valmisteltiin yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa. Työsuojelun valvontalain vaikutusta työsuojelun viranomaisvalvontaan selvitettiin tutkimuksella.

SATA-komitean ehdotusten pohjalta valmisteltiin lainsäädäntömuutoksia, joissa painotuksena oli mm. työterveyshuollon ennaltaehkäisevän työotteen vahvistaminen. Samoin jatkettiin työn kannustavuutta koskevaa kehittämistyötä. Pitkäaikaistyöttömien terveydenhuoltohanketta jatkettiin terveydenhuollon ja työvoimahallinnon yhteistyönä. Työeläkelaitosten vakavaraisuuden vahvistamista koskevaa lainsäädäntöä uudistettiin.

Työttömille maksettiin aktiiviajan korotettua tukea perusturvassa ja koulutusetuuksissa 1.1.2010 lukien. Kaikille työvoimakoulutuksessa, nyt myös omaehtoisessa koulutuksessa oleville, maksettiin ylläpitokorvausta. Aikuiskoulutusopiskelija oikeutettiin kahdeksan vuoden työhistorialla työttömyyspäivärahan suuruiseen tukeen 18 kuukauden ajalta. Yrittäjien asemaa parannettiin mm. työttömyysturvauudistuksilla.

Sosiaali- ja terveydenhuollon työvoiman saatavuuteen kiinnitettiin huomiota. Sektorin houkuttavuus työpaikkana on tavoitteena Kaste-ohjelmaan perustuvissa Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön -toimintaohjelmassa, Johtamisella laatua ja työhyvinvointia sosiaalialalle -ohjelmassa ja Toimiva terveyskeskus -ohjelmassa sekä Kaste-ohjelman mukaisissa kuntayhtymien kehittämishankkeissa kuten Vetovoimainen ja terveyttä edistävä terveydenhuolto sekä Rautaisia ammattilaisia perusterveydenhuoltoon -hankkeet.

Vähennetään köyhyyttä ja syrjäytymistä Pienituloisten asemaa kohennettiin useilla uudistuksilla. Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien indeksit jäädytettiin vuonna 2010. Pienituloisten asemaa parantaa takuueläkeuudistus, joka tulee voimaan 1.3.2011. Myös sairaus- ja vanhempainrahat sekä kuntoutusrahat sidottiin kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhön paluuta edistettiin 1.1.2010 alkaen kolmivuotisella lailla tarkistamalla tulorajoja. Kertomusvuonna hyväksyttiin ansaintarajan korottaminen vastaamaan takuueläkkeen suuruutta. Ylimääräistä rintamalisää saavan korotettuun ja ylimpään hoitotukeen ryhdyttiin maksamaan 1.9.2010 lukien veteraanilisää 50 euroa kuukaudessa.

Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa asettaa Eurooppa 2020 strategian toteuttamiseksi määrällisen tavoitteen vähentää köyhyys- ja syrjäytymisriskissä elävien henkilöiden lukumäärää. Suomen kansallinen ohjelma valmisteltiin. Sen mukaan tavoitteena on parantaa noin 150 000 köyhyysriskissä elävän henkilön asemaa. Keinoina ovat sosiaaliturvan kehittäminen sekä työllisyyden ja työ- ja toimintakyvyn parantaminen. Suomi toteutti osana EU:n kansal-

lista köyhyyden vastaista teemavuotta laajan kansallisen ohjelman, jossa kiinnitettiin huomiota köyhyydessä elävien asemaan. Syksyllä hyväksyttiin romanipoliittinen ohjelma.

Kaste-ohjelman avulla tuettiin hankkeita, joilla vahvistetaan osallisuutta sekä ehkäistään ja vähennetään syrjäytymistä. Painotuksina olivat mm. lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittäminen, mielenterveys- ja päihdepalvelut, pitkäaikaisasunnottomuuden vähentäminen sekä vammaispalvelujen kehittäminen. Raha-automaattiyhdistyksen tuottoja osoitettiin sosiaali- ja terveysjärjestöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen 278,2 milj. euroa.

Varmistetaan toimivat palvelut ja kohtuullinen toimeentuloturva Kunta- ja palvelurakenneuudistuksen (Paras -hanke) puitelain mukainen valmistelu, erityisesti sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämistä koskeva lainsäädäntötyö jatkui. Peruslinjauksia valmisteleva työryhmä antoi väliraporttinsa. Linjauksissa korostettiin mm. sosiaali- ja terveydenhuollon yhtenäisyyttä sekä sitä, että järjestämis- ja rahoitusvastuun tulee olla yhdellä riittävän vahvalla vastuutaholla.

Terveydenhuoltolaki vahvistettiin. Se tulee voimaan 1.5.2011. Perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteisen sisältölain tavoitteena on edistää terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta sekä vahvistaa palvelujen asiakaskeskeisyyttä, perusterveydenhuollon toimintaedellytyksiä sekä edistää ja ylläpitää väestön terveyttä ja hyvinvointia ja kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Terveydenhuoltolaki lisää potilaan mahdollisuuksia valita yli kuntarajojen häntä hoitava terveydenhuollon toimintayksikkö.

Sosiaalihuollon lainsäädännön uudistamistyöryhmä jätti esitykset uuden lainsäädännön peruslinjauksiksi. Tämän pohjalta ryhdyttiin valmistelemaan uutta sosiaalihuoltolakia. Sosiaalipalveluissa jatkettiin uuden päivähoitolain valmistelua ja lisättiin päivähoitolakiin kunnan rajat ylittävän päivähoidon saantimahdollisuus.

Lastensuojelulain toimeenpanoa jatkettiin ja valmisteltiin uudet lastensuojelulain muutokset. Lastensuojelun laatusuositukset ovat viimeistelyä vaille valmiit. Perhehoidon kehittämistä pohtiva työryhmä valmisteli ehdotukset kehittämisohjelmasta sekä esitykset perhehoidon lainsäädännön uudistamisesta. Vammaispalvelujen yhteensovittamista jatkettiin valmistelemalla kehitysvammaisten yksilöllisen asumisen ohjelmaa. Lisäksi valmisteltiin tulkkauspalvelujen siirto kunnilta Kansaneläkelaitokselle. Vammaispoliittinen ohjelma hyväksyttiin. Pitkäaikaishoivan uudistamisen työryhmä valmisteli esitykset hoivan kehittämisestä. Ns. vanhuspalvelulakia valmisteltiin. Laitoshoidossa oleville ryhdyttiin maksamaan eläkkeensaajan hoitotukea ja vammaistukea laitoshoidon ajalta.

Kaste-ohjelman palvelujärjestelmää koskevien tavoitteiden toteutumista edistettiin sektorirajoja ja toimintatapoja rikkovilla valtionavustushankkeilla. Ne kohdistettiin hankkeisiin, joiden tavoitteena ovat kestävät rakenteelliset ja toiminnalliset muutokset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä. Painotuksina olivat lasten, nuorten ja perheiden palvelut sekä mielenterveys- ja päihdepalvelujen uudistaminen. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluinnovaatiohanke jatkui.

Toimiva terveyskeskus -ohjelmalla aloitettiin pitkäaikaissairauksien terveyshyötymallin käyttöönotto. Malli sisältää näyttöön perustuvan pitkäaikaissairauksien ehkäisyn ja hoidon suomalaiseen terveydenhuoltoon. Tavoitteena on terveyskeskusten toimivuuden parantaminen.

Terveydenhuollon kansallisten tietojärjestelmäpalveluiden toimeenpanoa jatkettiin asiakastietolain ja eReseptilain mukaisesti. Asiakastietolain muutos hyväksyttiin. Sen mukaan operatiivista johtamista vahvistetaan, suostumuksen hallintaa yksinkertaistetaan, tietosisältöä

vaiheistetaan ja siirtymäaikoja muutetaan. eReseptilain muutoksella sähköisen reseptin siirtymäaikaa jatketaan. Kansaneläkelaitoksen vastuulla olevat sähköisen Reseptikeskuksen kansalliset palvelut valmistuivat. Arkistopalvelun perustoiminnallisuudet ovat testausvaiheessa.

Laajat tehtäväsiirrot mahdollistava terveydenhuollon ammattihenkilöitä koskeva lain muutos annettiin. Se on osa terveydenhuollon ammattihenkilöiden työnjaon ja tehtäväkuvien uudistamista, jossa hoitoon pääsyn ja hoidon aloittamisen turvaamiseksi laajennetaan lääkkeenmääräämisoikeutta.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategian valmisteluun sekä VALHA2010-harjoituksen suunnitteluun ja toteuttamiseen osallistuttiin hallinnonalan osalta.

Edistetään sukupuolten tasa-arvoa Toiminnan painopisteinä olivat hallituksen tasa-arvo-ohjelman toimeenpano yhdessä muiden ministeriöiden kanssa, tasa-arvoselonteon valmistelu ja hyväksyminen, kolmikantaisen samapalkkaisuusohjelman jatkaminen ja sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen edistäminen. Ensimmäinen tasa-arvoselonteko annettiin eduskunnalle lokakuussa 2010.

Isien osallistumista tuettiin siten, että isäkuukautta pidennettiin 24 arkipäivästä 36 arkipäivään 1.1.2010 alkaen. Perhevapaatyöryhmän työ jatkuu helmikuun loppuun 2011.

Kansainvälinen toiminta EU:n työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttajaasioiden neuvostossa keskityttiin EU2020 strategian toimeenpanoon, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisen laajentamiseen sekä koordinaation vahvistamiseen. Belgian kaudella saavutettiin ratkaisu direktiivistä rajaa ylittävässä terveydenhuollossa sovellettavista potilaiden oikeuksista. Direktiivi selkiyttää potilaiden oikeuksia, kun he hakeutuvat hoitoon toiseen EU:n jäsenvaltioon.

STM osallistui YK:n vuosituhattavoitteiden välitarkastelukokoukseen, jossa kiinnitettiin erityistä huomiota äiti- ja lapsiterveyden tavoitteiden jälkeenjääneisyyteen. WHO:n yleiskokous hyväksyi alkoholistrategian ja suosituksen elintarvikkeiden ja juomien markkinoinnista lapsille, terveystutkimusstrategian, suosituksen elinsiirroista sekä periaatteet terveydenhuollon henkilöstön kansainvälisestä rekrytoinnista. Influenssapandemian jatkotoimenpiteitä sekä varautumista jatkettiin. Suomi on UNAIDSin ohjelmatoimikunnan jäsen 2010−2011. Painotuksina on hallintomekanismien kehittäminen, palveluiden saatavuus, sukupuolinäkökulma ja AIDS humanitaarisissa katastrofeissa. OECD:n terveysministerit keskustelivat talouskriisin vaikutuksista terveyspalveluihin, terveyden edistämisestä ja terveydenhuollon laatukriteereistä.

Suomi toimi pohjoisen ulottuvuuden sosiaali- ja terveyskumppanuuden varapuheenjohtajana. Uudistetut asiantuntiryhmät jatkoivat hanketoimintaa ja poliittista vaikuttamistyötä etenkin hiv/aidsia, perus- ja vankilaterveydenhuoltoa, päihderiippuvuutta ja ei-tarttuvia tauteja koskevissa kysymyksissä. Valmisteltiin vuoden 2011 pohjoismaisen puheenjohtajuuskauden sosiaali- ja terveyssektorin ohjelma. Teemoja ovat hyvinvointi- ja terveysalan yhteistyö, rajaesteet, globalisaatio ja kestävä kehitys. Barentsin sosiaali- ja terveystyöryhmän puheenjohtajana Suomi painotti tarttuvien tautien torjuntaa sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä.

Ympäristöministeriö

Ilmastonmuutos Kansainvälisissä YK:n ilmastoneuvotteluissa edettiin Balilla vuonna 2007 sovitun työohjelman mukaisesti. Suomen neuvottelutavoitteet osana EU:n kantoja ja valmistautumista Cancúnissa joulukuussa pidettyyn COP-16 osapuolikokoukseen täyttyivät. Kokouksessa saatiin tärkeitä edistysaskeleita kansainvälisessä ilmastopolitiikassa kohti uutta ilmastosopimusjärjestelmää. Cancúnissa hyväksyttiin virallisesti merkittävä osa Kööpenhaminan sitoumuksen keskeisistä elementeistä. Ydinkysymykseksi nousivat Kioton pöytäkirjan toinen velvoitekausi, kaikkien maiden päästövähennyslupausten kirjaaminen osaksi virallisia neuvotteluteksteja sekä päästöjen mittaamiseen, raportointiin ja verifiointiin liittyvät toimet. Cancúnissa päätettiin uuden ilmastorahaston perustamisesta.

Ilmastonmuutoksen seuranta ja muutoksiin varautuminen säilyivät keskeisenä kysymyksenä myös muiden kansainvälisten ympäristösopimusten neuvotteluissa sekä Arktisen neuvoston ja Barentsin euroarktisen neuvoston työssä. Suomen arktinen strategia, joka hyväksyttiin 2010, nostaa ilmastonmuutoksen lisäksi keskeisesti esiin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen ja ympäristön saastumisen estämisen.

EU:n ilmasto- ja energiapaketin toimeenpano (muun muassa päästökauppadirektiivi ja vastuunjakopäätös) jatkui EU:ssa niin sanotussa komitologiassa toimeenpanoa täsmentävien päätösten käsittelyllä, sillä EU on oikeudellisesti sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Vertailukohtana ovat vuoden 1990 päästöt. Keskustelu EU:n siirtymisestä tiukempaan päästövähennysvelvoitteeseen osana kansainvälistä ilmastosopimusta alkoi Eurooppa neuvostossa ja ministerineuvostoissa. Toimenpidepakettiin kuuluvat myös direktiivi hiilen talteenottoa ja varastointia varten, sitoumukset uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämisestä sekä liikennettä koskevia erillismääräyksiä.

Ministeriöt ovat vastuualueillaan panneet toimeen hallituksen pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiaa sekä valtioneuvoston tulevaisuusselontekoa ilmasto- ja energiapolitiikasta. Ympäristöministeriön vastuulla ovat rakennuksiin, yhdyskuntarakenteeseen, fluorattuihin kasvihuonekaasuihin, jätteisiin ja osin päästöyksiköiden kauppaan liittyvät toimet. Strategian toteutusta on jatkettu ympäristöministeriössä eri tehtäväalueilla ja seuranta on liitetty osaksi ympäristöministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmaa. Ympäristöministeriö hyväksyi 2010 ensimmäiset kotimaiset yhteistoteutushankkeet, joiden avulla vähennetään Yaran typpihappotehtailla kasvihuonekaasujen päästöjä Kioto-kaudella yhteensä kaksi miljoonaa hiilidioksiditonnia.

Kioton pöytäkirjan toimeenpanossa Suomi oli kasvihuonekaasujen inventaariotietojen mukaan Kioton sitoumuskauden kahtena ensimmäisenä vuonna 2008 ja 2009 saavuttanut velvoitteensa ja oli noin 6 prosenttia alle vaaditun velvoitetason.

Ympäristönsuojelu Ympäristölupajärjestelmää kevennettiin ympäristönsuojelulain muutoksella siten, että eräät ympäristövaikutuksiltaan pienet toiminnot siirrettiin rekisteröintimenettelyyn. Muutos koski nestemäisten polttoaineiden jakeluasemia, pieniä energiatuotantoyksiköitä, asfalttiasemia ja kivenmurskaamoja. Ilmanlaatudirektiivin täytäntöön panemiseksi valmisteltu hallituksen esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa. Ympäristönsuojelulain ja -asetuksen uudistamishanke asetettiin. Sen tarkoituksena on lupa- ja valvontajärjestelmän kehittäminen ja keventäminen sekä teollisuuspäästödirektiivin (IED) saattaminen kansalliseen lainsäädäntöön.

Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistuksen ehdotukset valmistuivat ja hallituksen esitys jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi annettiin eduskunnalle lokakuussa. Ehdotukset jätealan alemmanasteisen sääntelyn kehittämiseksi valmistuivat joulukuussa. Uudella lainsäädännöllä pannaan täytäntöön EU:n uusi jätedirektiivi. Tavoitteena on edistää jätteen määrän

ja haitallisuuden vähentämistä, uudelleenkäyttöä, kierrätystä ja muuta hyödyntämistä sekä selkiyttää jätehuollon vastuunjakoa, täsmentää eri toimijoiden velvollisuuksia ja tehostaa jätehuollon valvontaa.

Valtiovarainministeriö ja ympäristöministeriö valmistelivat yhteistyössä esityksen uudeksi jäteverolaiksi, joka tuli voimaan vuoden 2011 alussa. Jäteveron veropohja laajeni yksityisiin kaatopaikkoihin ja myös jäteveron taso tarkistettiin. Vero kohdistuu hyödyntämiskelpoisen jätteen kaatopaikkakäsittelyyn, mikä edistää jätteen hyödyntämistä ja siten kaatopaikkakäsittelyä korvaavan teknologian ja myös innovaatioiden käyttöönottoa.

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa vuoteen 2016 asetettujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta tehtiin ensimmäinen väliarviointi. Tavoitteiden toteutumista seurataan toimenpiteiden vastuutahoille tehtyjen kyselyiden ja asetettujen indikaattoreiden avulla. Seurantaraportti julkistetaan vuoden 2011 alussa.

Laki öljysuojarahaston muutoksesta tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Öljysuojamaksu korotettiin 0,5 eurosta öljytonnilta 1,5 euroon. Samalla nostettiin rahaston pääomaraja viisinkertaiseksi. Korotus on määräaikainen ja se on voimassa kolmen vuoden ajan.

Ympäristöministeriön asettama työryhmä sai valmiiksi ehdotuksensa valmiussuunnitelmaksi isojen alusöljyvahinkojen torjunnan järjestämisestä, johtamisesta ja viestinnästä. Ehdotus viimeistellään saatujen lausuntojen perusteella. Merivoimien öljyntorjunta-alus Hallin 12 miljoonan euron määräinen peruskorjaus valmistui kesäkuussa.

Kansallisen kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman (KULTU) uudistamiseksi koottiin seurantaraportti ja käynnistettiin tutkimushankkeita. Osana valtioneuvoston kestäviä julkisia hankintoja koskevan periaatepäätöksen toteuttamista teetettiin selvitys julkisten hankintojen neuvontapalvelujen kehittämisestä. Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys EU-ympäristömerkin myöntämisjärjestelmästä sekä EU:n ympäristöjärjestelmän toimeenpanosta ja soveltamisesta. Osana Rio +20 -valmistelua Suomi johti kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittämistä koskevaa korkean tason työryhmän työskentelyä ja isännöi tätä koskevan kokouksen Helsingissä.

Ympäristöinnovaatiotarpeiden tunnistamiseksi arvioitiin erityisesti materiaalitehokkuuden lisäämiseen ja ilmastonmuutoksen hillintään liittyviä tehostamispotentiaaleja. Ympäristöministeriön johdolla toimineen ympäristöinnovaatiopaneelin suositusten valmistelu aloitettiin.

Hallituksen lakiesitys meriympäristön hoidosta ja suojelemisesta annettiin eduskunnalle joulukuussa. Merenhoitoa koskevat säännökset lisättäisiin vesienhoidosta annettuun lakiin. Meriympäristön hyvään tilaan pyritään laatimalla merenhoitosuunnitelma sekä sille toimenpideohjelma.

Itämeren suojelukomission (HELCOM) Itämeren suojelun toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan) toimeenpanoa on jatkettu yhteistyössä kaikkien Itämeren valtioiden kanssa. Moskovassa pidetyssä ministerikokouksessa maat vahvistivat sitoutuneisuutensa toimintaohjelman tavoitteiden toteuttamiseen. Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä on vaikutettu päätöksiin alusten rikki- ja typpipäästöjen vähentämiseksi. EU:n Itämeren alueen strategian ja sen toimintaohjelman toteutus on käynnistynyt vuoden 2010 aikana. Ympäristöministeriöllä on jaettu johtomaavastuu rehevöitymisen painopistealueesta yhdessä Puolan kanssa. Painopistealueen toiminnasta on raportoitu komissiolle kesäkuussa 2010.

Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU) on jatkettu ja tehty ohjelman kokonaisarviointi sekä linjattu kehittämistarpeita.

Valtioneuvosto hyväksyi joulukuussa 2009 vesienhoitosuunnitelmat, joissa on määritelty eri sektoreilla tarvittavat toimet pinta- ja pohjavesien hyvän tilan saavuttamiseksi. Vesienhoitosuunnitelmien pohjalta on laadittu vesienhoidon toteutusohjelma 2010−2015, jossa toimenpiteiden vastuutahoja ja toimeenpanon rahoitusta on tarkennettu. Toteutusohjelmaa on käsitelty laajasti muiden ministeriöiden ja sidosryhmien kanssa käydyissä neuvotteluissa. Vesien kunnostusstrategian laatiminen aloitettiin vuonna 2010.

Hallitus antoi helmikuussa Itämeri-huippukokouksessa sitoumuksen Saaristomeren tilan parantamisesta ja Suomen saattamisesta ravinteiden kierrätyksen mallimaaksi. Maatalouden vesiensuojelun tehostamiseksi on Lounais-Suomessa toteutettu ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalojen yhteisrahoituksella laajaa kolmevuotista pilottihanketta.

Haja-asutuksen jätevesien käsittelyä koskevan valtioneuvoston asetuksen toimeenpanoon liittyen lokakuussa annettiin hallituksen esitys laiksi ympäristönsuojelulain 18 ja 103 §:n muuttamisesta. Muutoksilla täsmennetään mahdollisuuksia poiketa jätevesiä koskevista asetuksen käsittelyvaatimuksista. Laki ehdotuksen käsittelyn yhteydessä eduskunta edellytti muutoksia myös hajajätevesiasetuksella säädettyyn puhdistustasoon. Voimassa oleva hajajätevesiasetus kumotaan ja korvataan uudella asetuksella eduskunnan edellyttämällä tavalla kevään 2011 aikana. Haja-asutuksen jätevesiin liittyvää tiedotusta ja neuvontaa sekä käytännön hankkeita on tuettu ympäristönsuojelun määrärahoista. Kiinteistökohtaisen neuvonnan yleissuunnitelma ja koulutusohjelma ovat valmistuneet ja neuvonta käynnistyy neljällä pilotilla vuonna 2011. Asutuksen jätevesien puhdistamista tukevia toimia kuten siirtoviemäreitä on rahoitettu.

Pintaveden ympäristönlaatunormidirektiivin kansallinen säädösvalmistelu on saatu valmiiksi. Pohjavesidirektiivin lainsäädännön toimeenpanon edellyttämät toimeenpano-ohjeet on valmisteltu.

Pietarin jätevesihuollon Neva-hankkeen kansainväliset toimitukset (320 miljoonaa euroa) käynnistyivät. Suomen rahoitus hankkeessa on 6,1 miljoonaa euroa. Lounaisen jätevedenpuhdistamon kemiallinen fosforinpoisto otettiin käyttöön. Lisäksi sovittiin Pietarin esikaupunkipuhdistamoiden saneeraushankkeen rahoitus, jossa Suomen osuus on miljoona euroa. Itämeren kaasuputken ympäristötiedon vaihtamisesta allekirjoitettiin Venäjän ja Suomen välinen yhteisymmärryspöytäkirja.

Suomen ympäristöteknologian viennissä suomalaisen vesiosaamisen klusterin käytännön toiminta aloitettiin muun muassa ympäristöministeriön aktiivisen tuen avulla.

Luonnonsuojelu Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen valtionmaiden luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännösten tarkistamista koskevasta luonnonsuojelulain osauudistuksesta. Valtionmailla sijaitsevien noin 1 800 suojelukohteen luonnonsuojelualueeksi perustamisen työohjelman valmistelua on jatkettu luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelun projektiryhmässä. Luonnonsuojelulainsäädännön toimivuuden kokonaisarviointi valmistui. Hallituksen esitys laiksi Selkämeren kansallispuistosta annettiin kesäkuussa ja Sipoonkorven kansallispuistosta joulukuussa.

Valtioneuvoston teki vuonna 2008 periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta vuosille 2008–2016 tarkoituksena parantaa nykyistä suojelualueverkkoa ja kehittää talousmetsien luonnonhoitoa. Ohjelman toimenpiteiden käynnistymisestä, etenemisestä ja kehitystarpeista valmistui väliarvio kesäkuussa. Muun muassa maanomistajien tekemien tarjousten pohjalta valtiolle hankittiin suojelutarkoituksiin 1 660 hehtaaria METSO-alueita ja yksityisiä luonnonsuojelualueita perustettiin ohjelman puitteissa 2 370 hehtaaria, joiden arvo oli yhteensä 21,3 miljoonaa euroa. Vanhojen suojeluohjelmien mukaisia päätöksiä oli vuoden lopulla toteuttamatta yksityismailla noin 14 000 hehtaaria.

Natura 2000 -verkoston valinta- ja hyväksymismenettely on saatu käytännössä lähes valmiiksi. Verkoston täydentämistä viidellä alueella Suomen talousvyöhykkeellä ja muilla avomerialueilla on valmisteltu.

Suomen luontotyyppien uhanalaisuudesta valmistuneen ensimmäisen koko maan kattavan selvityksen pohjalta valmisteltiin toimintaohjelma käytännön toimien suuntaamiseksi. Uhanalaisten lajien neljäs uhanalaisuustarkastelu julkistettiin joulukuussa.

Eduskunnalle annettiin joulukuussa hallituksen esitys maastoliikennelain osauudistuksesta. Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitys- ja täydennysinventointihanke 2010–2014 käynnistettiin. Ympäristöministeriön päätöksellä perustettiin valtakunnallinen luonnonsuojelulain mukainen maisemanhoitoalue Kairalan ja Luiron kyliin Pelkosenniemelle. Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytyksiä parannettiin valtioneuvoston periaatepäätöksen (VILMAT) mukaisesti tukemalla kuntien virkistysaluehankkeita.

Kansainvälisen biodiversiteettisopimuksen osapuolikokous Nagoyassa sopi kolmesta merkittävästä asiasta: geenivarojen jakamista koskevasta pöytäkirjasta, uudesta strategisesta suunnitelmasta sekä etenemisestä riittävien resurssien mobilisoimiseksi. Suomi toimitti kokousta varten biodiversiteettisopimusten yhteistyön edistämisestä koskevan kansainvälisen kokouksen raportin.

Asuminen Asuntorakentamisen elvytystä jatkettiin vuoden aikana. Korkotuetulla välimallilla tuettiin vuokra-asuntojen rakentamista ja valtion tukemien normaalien vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamiseen myönnettiin asuntokohtaista käynnistysavustusta, joka myönnettiin korotettuna Helsingin seudun aiesopimuskunnissa. Valtion tukemien asuntoaloitusten kokonaismäärä nousee vuosina 2009−2010 tehtyjen päätösten perusteella yhteensä noin 25 000 asuntoon. Asuntoyhteisöjen peruskorjauksien 10 prosentin suhdanneluontoista avustusta jatkettiin maaliskuuhun asti. Asumisoikeusasukkaiden asemaa parannettiin lakimuutoksella siten, että asukkaat pystyvät valvomaan kustannuksia paremmin ja voivat myös vaikuttaa vastikkeeseensa säästämällä hoitokuluissa. Lisäksi vahvistetaan viranomaisten valtuuksia valvoa asumisoikeusjärjestelmän tarkoituksenmukaista toteutumista.

Lähiöitä on kehitetty kilpailukykyisiksi ja toimiviksi asuntoalueiksi lähiöohjelmalla, jossa on runsaat 50 hanketta 14 kaupungissa. Hankkeissa on esimerkiksi parannettu asuinalueiden viihtyisyyttä, asukkaiden osallistumismahdollisuuksia ja toimintojen monipuolisuuden merkitystä vetovoimatekijänä. Pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämisohjelmaa toteutettiin hallituksen asettamien tavoitteiden ja kaupunkien kanssa solmittujen aiesopimusten mukaisesti. Asuntojen ja tukiasuntopaikkojen määrällinen tavoite on ylittymässä. Asunnottomien palvelujärjestelmää muutetaan "hoito ensin" -lähtökohdasta "asunto ensin" -periaatteella toimivaksi. Toteutettiin kehitysvammaisten asumisen ohjelmaa, jonka tavoitteena on vähentää laitospaikkoja ja tukea lapsuudenkodeista muuttoja. Kehitysvammaisten asuntokohteiden investointiavustus korotettiin enimmillään 50 prosenttiin kohteen kokonaisinvestoinnista. Palveluasumisen julkisen rahoituksen kokonaisuutta pohtineen työryhmän mietintö valmistui joulukuussa 2010.

Alueidenkäyttö Vuonna 2009 tarkistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toimeenpanoa seuraamaan ja edistämään asetettiin työryhmä. Yhteistyössä asian kannalta keskeisten ministeriöiden kanssa tunnistettiin kutakin hallinnonalaa koskevia kehittämistarpeita. Laadittiin selvitys kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteesta maakuntakaavoituksen edistämiseksi ja sitä koskevan ohjauksen tehostamiseksi. Vuoden aikana vahvistettiin 11 maakuntakaavaa ja ohjattiin noin 20 vireillä olevaa maakuntakaavaa. Ohjauksessa ovat painottuneet ilmastonmuutoksen hillintään liittyvät kysymykset, erityisesti kaupunkiseutujen yhdyskuntarakennetta ja vähittäiskaupan suuryksiköiden sijoittumista sekä tuulivoimaa ja turvetuotantoa koskevat alueidenkäytölliset ratkaisut. Joulukuussa annettiin maankäyttö- ja rakennuslain muutosesitys tavoitteena selkeyttää vähittäiskaupan suuryksiköiden sijainnin

ohjauksen tavoitteita ja periaatteita, vahvistaa seudullista näkökulmaa ja kokonaisvaltaista otetta kaupan palveluverkon kehittämisessä ja vahvistaa maakuntakaavoituksen asemaa vähittäiskaupan suuryksiköiden ohjauksessa.

Hallituksen ilmasto- ja energiastrategiaan liittyen tuulivoimarakentamista koskeva kaavoitus tai selvitys on käynnissä lähes kaikissa maakuntien liitoissa. Ympäristöministeriö rahoittaa maakuntien liittojen tuulivoimaselvityksiä, lisäksi on asetettu tuulivoimaselvitysten ohjausryhmä. Syyskuussa annettiin hallituksen esitys maankäyttö- ja rakennuslain muuttamiseksi siten, että tuulivoimaloiden rakennuslupien myöntäminen voisi perustua aikaisempaa laajemmin yleiskaavoitukseen. Tuulivoimarakentamisen kaavoitusta, vaikutusten arviointia ja lupamenettelyjä koskevan ohjeistuksen uudistaminen aloitettiin.

Ympäristöministeriö laati yhteistyössä SITRAn ja TEKESin kanssa toimenpideohjelman Energiaviisaan rakennetun ympäristön aika (ERA17). Siinä osoitettiin toimenpiteitä rakennusten ja yhdyskuntien toiminnan aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. Neljän ministeriön ja Suomen kuntaliiton yhteistyönä tehtiin tutkimus yhdyskuntarakenteen ja kasvihuonekaasujen päästöjen välisestä riippuvuussuhteesta. Tarkastelussa olivat kaupunkiseutujen rakenteen ja rakennusten teknologian kehitysmahdollisuudet. Näihin liittyvillä toimilla voidaan vähentää jopa noin 10 prosenttia Suomen vuotuisista kokonaispäästöistä.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon metropolipolitiikasta. Selonteko korostaa tarvetta jatkaa ja vahvistaa hallituskaudella aloitettua metropolipolitiikkaa ja siinä esitetään 26 kehittämisehdotusta. Näkökulmina ovat seudun uudistumiskyky, kansainvälisen aseman vahvistaminen, kestävä yhdyskuntarakenne, monikulttuurisuus, hyvinvoinnin turvaaminen, sosiaalinen eheys, seudun hallintarakenteet ja metropolipolitiikan toteuttamisvälineet. Metropolialueille kehitettyjen hallintomallien kansainvälisiä kokemuksia kartoittava hanke valmistui ja sen loppuraportti julkistettiin. Valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön työryhmä on valmistellut kaupunkiseutulinjauksiin liittyviä kunta- ja palvelurakenneuudistuksen selonteon edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia ja toimeenpanoa. Ryhmä on valmistellut esityksen laiksi selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla sekä selvittänyt ja arvioinut vaihtoehtoja, miten suurien kaupunkiseutujen yhdyskuntarakenteen ohjauksen sekä maankäytön ja liikenteen yhteensovittamisen edellytyksiä parannetaan. Ryhmä on myös valmistellut esityksiä kokeiluluonteisesti käyttöön otettavista seudun kuntien ja valtion välisistä aiesopimuksista. Tampereen seudun luonnos on valmistunut, Turun ja Oulun seuduilla työ jatkuu.

Eri ministeriöiden, kuntien ja rakennusalan toimijoiden kanssa on tehty elinympäristön suunnittelun ja laadun yhteistyötä, ja erityistä huomiota on kiinnitetty asemakaavoituksen kehittämiseen sekä elinympäristön turvallisuuteen, liikunnan ja virkistyksen olosuhteisiin, ympäristömelun ehkäisemiseen ja esteettömyyteen. Maaseudun kylien yleiskaavoitusta koskeva opasluonnos valmistui. Rantayleiskaavoituksen kehityksestä laadittiin selvitys, sen mukaan rantayleiskaavoitus on lisännyt rantarakentamisen suunnitelmallisuutta.

Rakentaminen Rakennuskanta sisältää merkittävän päästövähennysten potentiaalin, sillä noin 40 prosenttia kaikesta Suomessa käytetystä energiasta kulutetaan rakennuksissa. Uudisrakentamisen energiatehokkuutta koskevia rakentamismääräyksiä tiukennettiin vuoden 2010 alussa ja valmisteltavana olevilla uusilla määräyksillä on tarkoitus parantaa energiatehokkuutta edelleen 20 prosentilla vuodesta 2012 alkaen. Määräyksissä siirrytään kokonaisenergiatarkasteluun ja huomioon otetaan myös käytettävä energiantuotantotapa. Rakennusten energiatehokkuutta koskeva uudelleenlaadittu direktiivi edellyttää energiatehokkuusvaatimuksia myös korjausrakentamisessa ja sen toimeenpanon valmistelu on käynnistynyt. Energiatehokkuutta parantavia korjaushankkeita on tuettu suhdanneluonteisilla korjausavustuksilla vuoden 2010 aikana ja valmisteltu vuonna 2011 käyttöönotettavaa lämmitystapamuutosten avustusmenettelyä uusiutuvan energian käyttöönoton edistämiseksi asuinrakennuksissa.

Rakentamisen laadun parantamiseksi on valmisteltu rakennusvalvonnan kehittämistä, muun muassa rakennusvalvonnan kokoamista suuremmiksi yksiköiksi, osaamisen parantamista sekä rakentamista koskevien määräysten yhtenäisiä tulkintoja. Suunnittelijoiden pätevyyttä koskevan rakentamismääräyskokoelman osan uudistaminen on loppusuoralla ja korjausrakentamista koskevien määräysten valmistelu on aloitettu. Kantavien rakenteiden määräysten ja ohjeiden kokonaisuudistusta jatkettiin lausuntokierroksen jälkeen ja aloitettiin muokkaus lopullisiksi määräyksiksi ja ohjeiksi. Eurokoodi-standardien kansallisten liitteiden yhdeksän standardin paketti vahvistettiin ympäristöministeriön asetuksella.

Valtioneuvosto teki periaatepäätöksen toimenpiteistä rakennusten kosteusvaurioiden ja niiden aiheuttamien terveyshaittojen vähentämiseksi. Ympäristöministeriön johtamassa Kosteus ja hometalkoot -ohjelmassa on käynnistynyt hankkeita yhtenäisen koulutus- ja pätevöitymisjärjestelmän laatimiseksi, sisäilmaongelmien hoitamisen menettelyistä sekä sisäympäristönäytteille soveltuvan toksisuuden arviointimenetelmän kehittämiseksi. Puurakentamisen asemaa rakentamismääräyksissä arvioinut työryhmä esitti rakentamismääräyksiin useita puurakentamista helpottavia muutoksia. Pääosa ehdotuksista liittyy rakennusten palomääräyksiin, kuten puukerrostalojen paloteknisen suunnittelun yksinkertaistamiseen ja puisten pintarakenteiden käyttömahdollisuuksien laajentamiseen.

Korjausrakentamisen kehittämisen painopisteitä olivat kiinteistönpidon välineiden kehittäminen, kosteus- ja homevaurioiden torjunta, olemassa olevan rakennuskannan energiatehokkuuden parantaminen, esteettömyyden edistäminen sekä materiaalitehokkuuden lisääminen. Ohjattiin ja koordinoitiin useita lähiöohjelmaan sisältyviä korjaamista ja energiatehokkuutta koskevia hankkeita. Korjausrakentamisen viestinnän ja tiedon lisäämiseksi otettiin testikäyttöön Korjaustieto.fi -portaali sekä jatkettiin korjausneuvonnan koordinointiin liittyvää hankekokonaisuutta. Sähköisen asioinnin ja demokratian edistämisohjelmaan (SADe) kuuluvassa hankkeessa on suunniteltu Rakennettu ympäristö ja asuminen -palvelukokonaisuutta, johon kuuluvat rakennetun ympäristön lupien ja ARAn tukien sähköinen haku sekä asumiseen ja rakennettuun ympäristöön liittyvä kansalaisten tieto- ja palautepalvelu.

Laki rakennusperinnön suojelemisesta tuli voimaan 1.7.2010 ja se korvasi vanhan rakennussuojelulain.

II. Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi toimii aktiivisesti osana kansainvälistä yhteisöä kantaen osansa maailmanlaajuisesta yhteisvastuusta ja huolehtien omista vaikutusmahdollisuuksistaan. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikassa ja tehokkaaseen monenkeskiseen yhteistyöhön sekä uskottavaan maanpuolustukseen. Suomi vaikutti aktiivisesti ulko-, turvallisuus-, kehitys- ja kauppapoliittisten tavoitteidensa ja etujensa ajamiseksi kahdenvälisesti sekä EU:n ja muun monenkeskisen yhteistyön kautta. Suomen edustustoverkon aktiivinen toiminta oli tärkeää ja sen merkitys korostuu. Edustustoverkkoa arvioitiin ja kehitettiin ulkopoliittisen toimintaympäristön muutokset huomioiden, mukaan lukien Euroopan ulkosuhdehallinnon rakentaminen. Ulkoasiainministeriön toimintaa leimasivat kasvavat odotukset ja resurssihaasteet, etenkin kansalaispalveluiden, maahanmuuttokysymysten ja kehitysyhteistyöhallinnon osalta. Myös eräiden edustustojen vaikeutunut turvallisuustilanne aiheutti haasteita.

1. Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta

1.1 Euroopan unionin yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP)

Lissabonin sopimuksen voimaantulo toi mukanaan joukon rakenteellisia ja sisällöllisiä uudistuksia myös EU:n yhteiseen turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan. Suomi tukee vahvaa yhteistä turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa, ja osallistui aktiivisesti sen edistämiseen identifioimalla kehittämiskohteita ja tuottamalla niitä koskevia ehdotuksia ja ajatuksia kokonaisvaltaisen lähestymistavan sekä Lissabonin sopimuksen käsittämien institutionaalisten uudistusten aikaansaamiseksi.

Ulkoasiainministeri teki ehdotuksen Euroopan turvallisuusstrategian uudistamisesta vastaamaan muuttuneen maailman haasteita. Ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja esitteli asiaa Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 2010.

Vuotta 2010 leimasi EU:n ulkosuhdehallinnon ja siihen sisältyvien rakenteiden pystyttäminen, muun muassa kriisinhallinnan ja suunnittelun toimintalinja (Crisis Management and Planning Directorate, CMPD), johon koottiin kriisinhallinnan siviili- ja sotilassuunnittelijat. Lissabonin sopimuksen tuomien muiden uudistusten toimeenpanoa, muun muassa pysyvä rakenteellinen yhteistyö, pohjustettiin puheenjohtajamaiden Espanjan ja Belgian järjestämissä seminaareissa.

EU:lla oli kertomusvuoden lopussa käynnissä kolme sotilaallista kriisinhallintaoperaatiota ja 11 siviilikriisinhallintaoperaatiota. EU jatkoi Atalanta-merioperaatiota (EUNAVFOR Somalia) Maailman elintarvikeapuohjelman WFP:n kuljetusten suojaamiseksi ja merirosvouden torjumiseksi Somalian rannikolla. EU perusti keväällä 2010 EUTM Somalia-koulutusoperaation Somalian turvallisuusjoukkojen kouluttamiseksi Ugandassa. Bosnia-Hertsegovinassa jatkui EU:n sotilasoperaatio EUFOR Althea. Suomi jatkoi osallistumistaan kaikkiin EU:n sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin.

Suomen osallistumispanoksen kannalta keskeisimpinä siviilikriisinhallintaoperaatioina olivat edelleen EU:n oikeusvaltio-operaatio (EULEX) Kosovossa, EU:n Afganistanin poliisioperaatio (EUPOL Afghanistan) sekä EU:n tarkkailuoperaatio Georgiassa. Merkittävä, suurta osaa siviilikriisinhallintaoperaatioita koskeva haaste oli henkilöstön saatavuus. Erityisesti tämä koski EUPOL Afganistan-operaatiota.

EU:lla on vuoden 2007 alusta lähtien ollut valmius toteuttaa samanaikaisesti kaksi nopean toiminnan operaatiota tätä varten korkeaan valmiuteen asetetuilla taisteluosastoilla. Suomi

valmistautui kertomusvuonna osallistumaan 2011 alkupuoliskolla kahteen EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon.

Talouskriisi on korostanut monikansallisen suorituskyky-yhteistyön ja siviili-sotilassynergioiden hyödyntämisen tarvetta. EU:n sotilas- ja siviilikriisinhallintakykyjen määrällistä ja laadullista kehittämistä jatkettiin Headline Goal 2010 - ja Civilian Headline Goal 2010 -voimavaratavoitteiden puitteissa. Myös nopean toiminnan siviilivalmiusryhmien (Civilian Response Teams, CRT) työtä jatkettiin. Kokonaisvaltaisen lähestymistavan varmistamiseksi siviili- ja sotilaallisessa suorituskykytyössä laadittiin poliittis-strateginen ohjausasiakirja. Suomi osallistui aktiivisesti asiakirjan laadintaan ja kannatti myös yhteistyömahdollisuuksien selvittämistä suorituskykyjen yhteiskäytön ja -omistuksen osalta.

Työ siviili-sotilaskoordinaation edelleen kehittämiseksi, kokonaisvaltaisen lähestymistavan varmistamiseksi ja yhteistyön tiivistämiseksi muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa jatkui. Synergiatyössä edettiin kokonaiskuvan hahmottamisesta konkreettisten alueiden identifiointiin.

Suomi tuki Euroopan puolustusviraston työtä sotilaallisten suorituskykyjen parantamiseksi, puolustusmateriaalimarkkinoiden edelleen avaamiseksi, Euroopan puolustusteollisen pohjan vahvistamiseksi sekä puolustustutkimuksen tukemiseksi.

Suomi tuki EU-Nato -yhteistyön tiivistämistä. Tämä on erityisen tärkeää kriisinhallintaoperaatioissa, joissa EU ja Nato toimivat samoilla alueilla, kuten Afganistanissa ja Kosovossa. EU:n ja Naton yhteistyön ongelmat liittyvät erityisesti Turkin ja Kyproksen suhteisiin. Yhteistyötä on pyritty tekemään EU:n ehdotusten pohjalta muun muassa epävirallisissa tapaamisissa ja voimavarojen kehittämisessä. Pohjoismaiden vuonna 2008 tekemä aloite yhteistyön kehittämisestä sisältää edelleen monia käytännönläheisiä ehdotuksia yhteistyön tiivistämiseksi.

EU:n ja YK:n yhteistyö kriisinhallinnassa jatkui EU:n ja YK:n vuonna 2007 hyväksymän julkilausuman periaatteiden mukaisesti etenkin kriisinhallintaoperaatioissa. Myös EU:n ja Afrikan kumppanuus rauhan ja turvallisuuden alalla jatkui vuonna 2007 hyväksytyn yhteisen strategian mukaisesti. Marraskuun 2010 EU-Afrikka -huippukokouksessa hyväksyttiin yhteinen poliittinen julistus ja toimintaohjelma vuosille 2011–2013. Suomi jatkoi tukeaan Afrikan unionin kriisinhallintarakenteiden kehittämistä tukevalle harjoitusohjelmalle (Amani Africa) EU:n yhteistyöohjelman puitteissa.

1.2 Pohjois-Atlantin puolustusliitto (Nato), Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto (EAPC) ja rauhankumppanuus (PfP)

Naton tärkeimmät operaatiot kertomusvuonna olivat Afganistanin ISAF-operaatio ja Kosovon KFOR-operaatio. Suomi osallistui molempiin operaatioihin.

Naton huippukokouksen yhteydessä marraskuussa 2010 järjestettiin ISAF–operaatioon osallistuvien maiden kokous, jossa käsiteltiin turvallisuusvastuun siirtoa Afganistanissa. Suomesta kokoukseen osallistuivat tasavallan presidentti, ulkoasiainministeri ja puolustusministeri.

Maaliskuussa 2010 Suomi järjesti yhteistyössä Ruotsin kanssa kokonaisvaltaista kriisinhallintaa käsitelleen seminaarin osana Naton strategisen konseptin uudistustyöhön vaikuttamista. Lisäksi Suomi on tuonut esiin omia näkemyksiään Naton kumppanuuksien kehittämisestä muun muassa ulkoasiainministerin yhteydenpidolla Naton pääsihteeriin.

Kertomusvuonna toimeenpantiin päätös osallistua Naton nopean toiminnan joukkoja täydentävään toimintaan ilmoittamalla Natolle osallistumisesta NRF:n reservijoukkopooliin (RFP)

suojelun erikoisosastolla (SEO) vuonna 2012. Rauhankumppanuuden suunnittelu- ja arviointiprosessissa (PARP) valittiin kumppanuustavoitteet seuraavalle kuusivuotiskaudelle ja puolustusvoimien kehittämisohjelman ja rauhankumppanuustavoitteiden integrointi saatiin päätökseen. Ilmatilannekuvan vaihtamista koskevat yhteisymmärryspöytäkirjat (Air Situation Data Exchange, ASDE) allekirjoitettiin Suomen, Ruotsin, Norjan, Baltian maiden ja Naton kesken.

Lisäksi Suomi on kertomusvuonna jatkanut aktiivista osallistumistaan Naton siviilivalmiustoimintaan sekä osallistunut useisiin Naton puitteissa toimiviin vapaaehtoisrahastoihin, kuten Afganistanin armeijan ylläpitoa ja kouluttamista tukevaan rahastoon. Suomi jatkoi myös yhteistyön tiivistämistä Naton alaisten virastojen ja Naton osaamiskeskusten kanssa muun muassa käynnistämällä neuvottelut Naton tietotekniikka- ja tietoliikennepalvelulaitoksen (NCSA) ja Naton johtamisjärjestelmäviraston (NC3A) kanssa.

1.3 Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan

Suomen kriisinhallintatoiminnan painopisteitä vuonna 2010 olivat Afganistan ja Kosovo sekä siviilikriisinhallinnan osalta myös Georgia. Kosovon KFOR-operaation supistamisen myötä osallistumistaso sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa laski vuoden lopussa noin 240 sotilaaseen. Siviilikriisinhallintatehtävissä toimi vuoden lopussa noin 160 Suomen lähettämää asiantuntijaa, joista noin kolmannes oli naisia.

Kokonaisvaltaisen näkökulman vahvistamista kriisinhallinnassa jatkettiin vuonna 2009 julkaistun Suomen kokonaisvaltaisen kriisinhallintastrategian pohjalta. Keväällä 2010 ulkoasiainministeriö asetti pysyvän strategisen tason koordinaatioryhmän seuraamaan ja edistämään kriisinhallinnan kokonaisvaltaista kehittämistä. Lisäksi sisäasiainministeriön vetämä erillinen työryhmä on tarkastellut siviili-sotilaskoordinaation edistämistä kansallisten kriisinhallintavalmiuksien – erityisesti koulutustoiminnan – kehittämisessä. Kriisinhallintakeskuksen ja puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen yhteisen osaamiskeskuksen puitteissa järjestettiin ensimmäinen turvallisuussektorin uudistamiseen keskittyvä kurssi (Security Sector Reform, SSR). Lisäksi jatkettiin ICM-kurssin (Integrated Crisis Management) järjestämistä.

Länsi-Balkanilla sotilaallisen kriisinhallinnan osallistuminen on supistunut. Bosnia-Hertsegovinassa Suomi osallistuu EU-operaatio Altheaan kuudella sotilaalla sekä EU:n poliisioperaatioon (EU Police Mission, EUPM) kymmenellä asiantuntijalla. Kosovossa Naton KFOR -operaatiossa siirryttiin ehkäisevän läsnäolon toiseen vaiheeseen, minkä myötä myös Suomen joukkovahvuutta oli päätetty supistaa. Vuoden 2011 alusta lukien Suomi osallistuu KFOR:iin korkeintaan 50 sotilaalla. Siviilikriisinhallinnassa Suomi osallistuu EULEX Kosovo-operaatioon noin 60 asiantuntijalla.

Suomi jatkoi Afganistanin vakauttamiseen tähtäävää toimintaa osana kansainvälisen yhteisön pitkäjänteistä tukea. Eduskunnalle helmikuussa 2010 annetun selonteon eduskuntakäsittelyn jälkeen suomalaisten sotilaiden määrää ISAF -operaatiossa päätettiin nostaa siten, että kokonaisvahvuus vuoden 2011 alussa olisi enintään 195 sotilasta. Joulukuussa vahvuus oli noin 180 sotilasta. Osallistumisen painopiste säilyy Mazar-e-Sharifin PRT:ssä (Provincial Reconstruction Team).

Suomi on vahvistanut osallistumista Afganistanin armeijan mentorointiin ja kouluttamiseen. OMLT -tehtävissä (Operational Mentoring and Liaison Team) ja Naton koulutusmissiossa työskentelee lähes 30 suomalaista sotilasta. Suomi tuki Afganistanin armeijan kehittämistä Naton vapaaehtoisrahaston kautta 600 000 eurolla.

Suomen siviilikriisihallinnan painopisteenä Afganistanissa on EU:n poliisioperaatio EUPOL Afghanistan, johon Suomi osallistui joulukuussa noin 35 asiantuntijalla. Operaation johdos-

sa aloitti heinäkuussa prikaatikenraali Jukka Savolainen rajavartiolaitoksen esikunnasta. Suomalaisten asiantuntijoiden määrä nousi puolella vuoden 2010 aikana. Suomi toteutti EUPOL:ia tukevan, Afganistanin poliisi- ja syyttäjäviranomaisille tarkoitetun koulutusohjelman ensimmäisen vaiheen.

EU:n syyskuussa 2008 Georgiassa käynnistämän ETPP -siviilitarkkailuoperaation (EUMM) mandaattia päätettiin jatkaa kolmannella vuodella syyskuuhun 2011 saakka. Operaatiossa toimi kertomusvuoden lopussa 21 Suomen lähettämää asiantuntijaa. Suomalainen nimitettiin syyskuussa operaation varapäällikön tehtävään. Suomalaisasiantuntijat toimivat edelleen myös EU:n Etelä-Kaukasian erityisedustajan toimistossa ja rajavalvonnan tukitiimissä.

Suomi jatkoi osallistumistaan EUNAVFOR Atalanta-operaatioon esikuntaupseereilla, jotka toimivat operaatioesikunnassa Northwoodissa sekä alueella olevalla johtoaluksella. Lisäksi Suomi teki päätöksen osallistua operaatioon miinalaiva Pohjanmaalla alkuvuonna 2011. Atalanta-operaatio on onnistunut hyvin tehtävässään ottaen huomioon erittäin laajan operaatioalueen ja käytössä olevat voimavarat. Kestävä ratkaisu edellyttää vakauden ja oikeusvaltiokehityksen edistymistä Somaliassa.

EU perusti uuden EUTM Somalia-koulutusoperaation Somalian turvallisuusjoukkojen kouluttamiseksi Ugandassa. Koulutusoperaatio käynnistettiin huhtikuussa 2010. Tavoitteena on kouluttaa 2000 somalialaista sotilasta noin vuoden kuluessa. Suomi osallistuu EUTM -koulutusoperaatioon neljän henkilön kouluttajatiimillä, jossa on kolme sotilasta sekä tasaarvo- ja ihmisoikeusasioiden neuvonantaja. Ensimmäinen koulutusjakso päättyi lokakuussa ja toisen koulutusjakso alkaa alkuvuonna 2011.

Suomi jatkoi Sudanissa osallistumistaan YK:n ja Afrikan yhteisoperaatioon Darfurissa (UNAMID) keskimäärin kahdella suomalaisella poliisiasiantuntijalla. Suomalaiset poliisikouluttajat osallistuivat afrikkalaisten UNAMID- poliisien kouluttamiseen. Lisäksi tuettiin Etelä- ja Pohjois-Sudanin välisen rauhansopimuksen toimeenpanoa valvovaa YK:n UNMIS -operaatiota. Suomalainen siviilikriisinhallinnan asiantuntija tuki Afrikan unionin kriisinhallinnan harjoitusohjelmaa (Amani Africa) EU:n yhteistyöohjelman puitteissa.

Tshadissa Suomi osallistui noin 80 sotilaalla YK:n MINURCAT -operaatioon kesään 2010 saakka. Tasavallan presidentti teki huhtikuussa päätöksen suomalaisten rauhanturvaajien kotiuttamisesta ja viimeiset suomalaiset rauhanturvaajat palasivat Suomeen elokuun alussa. Suomalaisrauhanturvaajien tehtävänä oli partioinnin lisäksi muun muassa siviilien suojelu luomalla turvallinen toimintaympäristö, rikollisuuden torjunta sekä sen ehkäiseminen ja yhteydenpito avustusjärjestöihin. Suomalaisosasto kuului Irlannin johtamaan pataljoonaan. Päätös vetäytymisestä tehtiin tiiviissä yhteistyössä Irlannin kanssa.

Suomi jatkoi osallistumista sotilastarkkailijoilla ja esikuntaupseereilla YK-operaatioihin Kashmirissa (UNMOGIP), Lähi-idässä (UNTSO), Sudanissa (UNMIS) ja Liberiassa (UNMIL).

Siviilikriisinhallinnan osalta jatkettiin lähetettyjen asiantuntijoiden muodossa tukea EU:n komission rahoittamalle Moldovan ja Ukrainan rajavalvontaoperaatiolle (EUBAM), Irakin oikeusvaltio-operaatiolle (EUJUST LEX) sekä EU-operaatioille palestiinalaisalueilla (EUPOL COPPS ja EUBAM Rafah) ja Kongon demokraattisessa tasavallassa (EUPOL ja EUSEC RD Congo). Kahdessa jälkimmäisessä missioiden mandaattia vahvistettiin seksuaalisen väkivallan torjunnan osalta ja Suomi lähetti näihin tehtäviin kaksi gender -asiantuntijaa.

Suomalaisia asiantuntijoita toimi Etyjin kenttämissioissa Moldovassa, Azerbaidzhanissa, Kosovossa, Kirgisiassa, Tadzhikistanissa ja Turkmenistanissa. Lisäksi Suomi sekondeerasi asiantuntijoita kansainvälisten järjestöjen sihteeristöihin EU:n vaalitarkkailutehtäviin osallistui kertomusvuonna 18 suomalaista ja Etyjin vaalitarkkailutehtäviin 46 suomalaista. Li-

säksi kaksi suomalaista osallistui eurooppalaisen vaalitarkkailujärjestö ENEMO:n vaalitarkkailutehtäviin Kosovossa.

Suomi tuki syyskuussa EU:n pyynnöstä Pakistanin tulvauhrien avustamista strategisten kuljetusten sopimusjärjestelyn (Strategic Airlift Capability, SAC) mahdollistamalla avustuslennolla. Tämä oli ensimmäinen kerta, kun Suomi käytti SAC -järjestelyn tarjoamaa strategista kuljetuskykyä humanitaarisiin avustustehtäviin.

Pohjoismainen yhteistyö ulko- ja turvallisuuspolitiikan alalla kehittyi kuluneen vuoden aikana edelleen. Pohjoismaisten puolustushallintojen kesken on selvitetty pohjoismaiden yhteistyötä Afganistanissa ja yhteistyömahdollisuuksia osallistua YK-johtoiseen sotilaalliseen kriisinhallintaan. Lisäksi Pohjoismaat jatkoivat tukeaan Itä-Afrikan valmiusjoukon kehittämiselle.

Kansallisen YK-päätöslauselma 1325-toimintaohjelman, ”Naiset, rauha, turvallisuus”, täytäntöönpanoa edistettiin eri vastuutahojen toimesta. Ulkoministeriön johtama 1325-toimintaohjelman seurantaryhmä jatkoi toimintaansa. Suomi on toistuvasti painottanut päätöslauselma 1325:n korostamista kansainvälisten järjestöjen ja operaatioiden toiminnassa vaatien teeman sisällyttämistä yhteisiin lausuntoihin ja asiakirjoihin. Suomi on panostanut myös lähettämänsä kriisinhallintahenkilöstön kouluttamiseen 1325-teeman mukaisesti ja lähettää useita ihmisoikeus- ja/tai tasa-arvoneuvonantajia kriisinhallintaoperaatioihin. Suomessa järjestettiin 22.10. kansallinen 1325-juhlaseminaari liittyen päätöslauselman 10-vuotistaipaleeseen. YK:ssa useiden 1325-tapahtumien sarja huipentui turvallisuusneuvoston avoimeen istuntoon 26.11., jossa Suomea edusti sisäasiainministeri. Lisäksi ulkoasiainministeriössä on valmisteltu raporttia toimintaohjelman toimeenpanosta tukemaan 2011 alkavaa päivitysprosessia.

1.4 Kansainvälinen rauhanvälitystoiminta

Vahvistaakseen rooliaan rauhanvälityksessä Suomi julkisti toukokuussa aloitteen ”Suomen rauhanvälityksen suuntaviivoja”. Tavoitteena on etsiä uudenlaisia voimavaroja ja osaajia konfliktien ratkaisemiseksi sekä lisätä naisten osallistumista rauhanprosesseihin ja välitystehtäviin.

Suomi perusti yhdessä Turkin kanssa rauhanvälityksen ystäväryhmän (Friends of Mediation), johon kuuluu jäseniä kaikista maanosista. Ystäväryhmä tekee kansainvälistä rauhanvälitystä tunnetuksi sekä edistää eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Poliittisen ja taloudellisen tuen lisäämiseksi YK:n rauhanvälitystoiminnalle Suomi ja Turkki tekivät myös aloitteen YK:n yleiskokoukselle esitettävästä päätöslauselmasta.

Suomi tukee EU:n rauhanvälitystoimintaan liittyviä instrumentteja ja unionin kapasiteetin vahvistamista välitystoiminnan alalla. EU:n rauhanvälitystoimintaa koskeva ensimmäinen konsepti hyväksyttiin vuonna 2009 osana EU:n turvallisuusstrategian toimeenpanoa. Suomi teki yhdessä Ruotsin kanssa kertomusvuonna ehdotuksen Euroopan rauhaninstituutin perustamisesta. Instituutin avulla pyrittäisiin kehittämään unionista entistä aktiivisempi toimija kansainvälisessä rauhantyössä.

1.5 Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (Etyj)

Suomi jatkoi painopisteidensä edistämistä korostaen muun muassa Etyjin kriisinhallintakyvyn kehittämistä, pitkittyneiden konfliktien ratkaisua sekä ihmisoikeuksien edistämistä. Etyjin ensimmäinen huippukokous 11 vuoteen järjestettiin joulukuun alussa Astanassa, Kazakstanissa. Suomi osallistui huippukokoukseen tasavallan presidentin johtamalla valtuuskunnalla. Astanan huippukokouksessa hyväksyttiin konsensuksella poliittinen julistus, jonka poh-

jalta jatketaan muun muassa Euroopan turvallisuusyhteisön kehittämistä kokonaisvaltaisen turvallisuuden pohjalta.

Suomi osallistui Etyjin vaalitarkkailuun kaikissa merkittävissä vaaleissa. Suomi tuki hankevaroin muun muassa raja- ja pienasehankkeita sekä Laajemman Euroopan aloitteen (LEA) puitteissa useita hankkeita painopisteinä naisten oikeudet, vähemmistöt ja oikeusvaltiotoiminta.

1.6 Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta

Myönteinen ilmapiiri ydinaseriisunnan ja ydinaseiden leviämisen estämisen saralla säilyi. Yhdysvallat ja Venäjä pääsivät sopimukseen strategisten ydinaseiden rajoittamista koskevasta uudesta START-sopimuksesta. Yhdysvallat ratifioi sopimuksen, ja Venäjän ratifiointi on odotettavissa vuoden 2011 puolella. Merkittävää oli myös ydinsulkusopimuksen tarkastelukonferenssin onnistuminen toukokuussa. Konferenssissa hyväksyttiin toimintaohjelma sopimuksen kolmella painopistealueella: ydinaseriisunnassa, ydinaseiden leviämisen estämisessä ja ydinenergian rauhanomaisessa käytössä. Lisäksi hyväksyttiin merkittävä Lähi-idän joukkotuhoaseetonta vyöhykettä koskeva päätös. Näin onnistuttiin palauttamaan uskoa ydinsulkusopimukseen ydinaseriisuntaa ja ydinaseiden leviämisen estämistä sääntelevänä perussopimuksena ja kulmakivenä. Lopputulosta voi pitää Suomen kannalta hyvänä. Suomen esillä pitämä tavoite taktisten ydinaseiden vähentämisestä on loppuasiakirjassa mukana, joskaan ei niin selvästi kuin olisi ollut toivottavaa.

Myös ydinturvan alalla tehty työ myötävaikutti hyvän ilmapiirin säilymiseen. Suomi osallistui huhtikuussa presidentti Obaman koollekutsumaan ydinturvahuippukokoukseen Washingtonissa yhtenä 47 maasta. Kutsua on pidettävä osoituksena Suomen osaamisesta turvallisen ydinvoiman kehittäjänä sekä kansallisesti että kansainvälisessä yhteistyössä. Huippukokous sopi julkilausumasta ja neljän vuoden toimintaohjelmasta, jolla pyritään kaiken ydinmateriaalin turvaamiseen laittomilta haltuunotoilta.

Toisaalta ilmapiiriä heikensi se, että Geneven aseidenriisuntakonferenssi (CD) ei ole edelleenkään saanut sovittua neuvottelujen aloittamisesta. CD pääsi vuonna 2009 sopuun työohjelmasta, joka sisältää myös Suomen ja EU:n prioriteetteihin kuuluvat neuvottelut asekelpoisen hajoavan materiaalin tuotantokieltosopimuksesta. YK:n pääsihteerin syyskuussa New Yorkiin koolle kutsuma korkean tason kokous CD:n työn vauhdittamiseksi kiinnitti huomiota ongelmaan, mutta jäsenmaiden väliset erimielisyydet CD:n fokuksesta pysyivät ennallaan. Suomi esitti ulkoasiainministerin puheenvuorossa huolensa CD:n tulevaisuudesta ja tukensa kokouksen jälkiseurannalle.

Huoli ydinaseiden mahdollisesta leviämisestä nykyisten ydinasevaltojen ulkopuolelle oli esillä useilla kansainvälisillä foorumeilla. Keskeisiä Kansainvälisessä atomienergiajärjestössä IAEA:ssa käsiteltyjä ulkopoliittisia aiheita olivat kuluneenakin vuonna Iranin ydinohjelma sekä Pohjois-Korean, Syyrian ja Lähi-idän tilanteet. Suomi jatkoi tukeaan IAEA:n toiminnalle. Suomen suurlähettiläs johti IAEA:n budjettineuvotteluja ja sai ne onnistuneeseen päätökseen hallintoneuvostossa kesäkuussa 2010.

Suomi osallistui ydinkoekieltosopimuksen CTBT:n voimaantulon edistämiseen. Suomi järjesti yhdessä muiden CTBT:n ns. ystäväryhmän maiden kanssa tilaisuuden sopimuksen voimaantulon edistämiseksi New Yorkissa syyskuussa. Ulkoasiainministeri osallistui tilaisuuteen.

Suomi jatkoi tukeaan joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi ja ydinaineiden turvaamiseksi myös käytännön tasolla. Suomi tuki edelleen Norjan johtamaa hanketta Venäjän merenkulkumajakoiden radioaktiivisten virtalähteiden korvaamiseksi Suomenlahdella. Vuonna 2010 onnistuttiin käsittelemään 10 majakkaa. Suomi tuki myös Kirgisiassa Yhdysvaltojen

johtamaa hanketta, jolla pyritään parantamaan Kirgisian rajanylityspaikkojen valmiuksia estää ydin- ja radioaktiivisen materiaalin salakuljetusta. Lisäksi Suomi tuki yhdysvaltalaisen tutkimuslaitoksen Stimson Centerin hanketta, jolla pyritään edistämään joukkotuhoaseiden leviämisen vastaista työtä ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1540 toimeenpanoa erityisesti kehitysmaissa.

Myös kansainvälistä kiitosta saanutta kemiallisen aseen kieltosopimuksen täytäntöönpanoa tukevaa koulutusta kehitysmaiden kemisteille jatkettiin. Koulutuksen järjestämisestä vastaava Kemiallisen aseen kieltosopimuksen instituutti VERIFIN antoi vahvan asiantuntijapanoksensa myös sopimuksen valvontajärjestössä OPCW:ssä.

Suomi osallistui aktiivisesti kansainvälisen asekauppasopimuksen valmisteluihin sekä EU:n puitteissa että sopimusta valmistelevan komitean New Yorkissa heinäkuussa 2010 pidetyssä ensimmäisessä kokouksessa. Valmistelukomitea laati sopimuksen pohjan muodostavat elementit, joiden avulla varsinainen sopimusteksti laaditaan. Suomi osallistui myös aktiivisesti asekauppasopimukseen liittyvään kansalaisjärjestötoimintaan.

Suomi jatkoi aktiivista osallistumistaan pienaseiden laittoman leviämisen ehkäisemiseen tähtäävään työhön niin YK:ssa kuin Etyjissäkin. Suomi toimi yhtenä varapuheenjohtajana kesäkuussa pidetyssä YK:n pienasetoimintaohjelman toimeenpanoa käsitelleessä jäsenvaltioiden neljännessä kokouksessa. EU otti johdonmukaisesti esille pienaseiden laittoman leviämisen estämisen kolmansien maiden kanssa tehtävissä sopimuksissa. EU vahvisti tukeaan ilmateitse tapahtuvan pienaseiden laittoman kaupan ehkäisemiseksi.

Vuonna 2010 aloitettiin valmistelut Suomen liittymiseksi alkuvuodesta 2012 jalkaväkimiinat kieltävään Ottawan sopimukseen. Luonnos hallituksen esitykseksi valmistui joulukuussa ja se lähetettiin lausuntokierrokselle. Esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2011. Rypäleaseita koskevat neuvottelut jatkuivat Genevessä eräitä tavanomaisia aseita koskevan CCW-sopimuksen puitteissa. Ratkaisua ei kuitenkaan saatu vielä aikaiseksi ja neuvotteluja päätettiin jatkaa vuonna 2011.

1.7 Terrorismin- ja väkivaltaisen radikalisoitumisen vastainen yhteistyö

Terrorisminvastainen kansainvälinen yhteistyö jatkui aktiivisesti Suomen kannalta keskeisimpien toimijoiden EU:n ja YK:n puitteissa. Syyskuussa 2010 oli globaalin terrorisminvastaisen strategian toinen välitarkastelu. Yleiskokous vahvisti YK:n olevan vahvasti sitoutunut strategian toimeenpanoon, korosti ihmisoikeuksien kunnioittamisen tärkeyttä ja kehotti jäsenvaltioita mahdollisimman pian ratifioimaan terrorisminvastaiset yleissopimukset. Kansainvälisen ilmailujärjestön (ICAO) ilmailua koskevia terrorismisopimuksia muutettiin Pekingissä syyskuussa pidetyssä diplomaattikonferenssissa. Sopimusmuutoksilla muun muassa kriminalisoidaan lentokoneen käyttö aseena sekä laajasti ottaen kuljetusrikokset lentoliikenteessä. Neuvottelut YK:n kokonaisvaltaisesta terrorisminvastaisesta yleissopimuksesta jatkuvat edelleen. Suomi on aktiivisesti tukenut niiden loppuunsaattamista.

Suomi toimi aktiivisesti EU:n terrorismia ja ääriliikkeitä käsittelevissä työryhmissä. EU käy terrorisminvastaista dialogia keskeisten strategisten kumppaneiden kanssa. Suomi painottaa johdonmukaisesti ihmisoikeuksien, kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja pakolaisoikeuden kunnioittamista kaikessa terrorisminvastaisessa toiminnassa. Suomi pitää tärkeänä, että terrorisminvastaisessa työssä puututaan sen syntyyn vaikuttaviin syihin, kuten köyhyyteen, osattomuuteen ja epätasa-arvoon. Suomen ja Yhdysvaltain välillä allekirjoitettiin maaliskuussa kahdenvälinen sopimus yhteistyön tehostamisesta rikollisuuden estämiseksi ja torjumiseksi.

Suomi osallistui väkivaltaista radikalisoitumista ehkäisevään kulttuurien, uskontojen ja maailmankatsomusten lähentämiseen. Suomi toimi sekä ruohonjuuri- että korkealla valtiollisella

tasolla dialogiprosessien edistämiseksi tavoitteena rasismin, muukalaisvihan ja syrjäytymisen leviämisen estäminen. Dialogitoiminnan tavoitteena on lieventää poliittisin keinoin kulttuurien ja uskonnollisten liikkeiden vastakkainasettelua ja torjua ääriliikkeiden radikalisoitumista. Toiminta tukee hallituksen konfliktienehkäisyn ja kriisinhallinnan tavoitteita.

Huomattavimpia tilaisuuksia olivat Sivilisaatioiden Allianssin Forum Rio de Janeirossa ja Euroopan neuvoston sekä Ety-järjestön seminaarit uskonvapauden ja sananvapauden periaatteista. Suomi järjesti turvallisuusviranomaisille ja tutkimusyhteisölle suunnatun korkean tason seminaarin, jossa käsiteltiin muun muassa ääriliikkeiden radikalisoitumisen hillitsemistä.

2. Euroopan unionin laajentuminen, ulkosuhdetoiminta, naapuruuspolitiikka (ENP) ja kehityspolitiikka

2.1 Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta

EU:n ulkoinen toiminta kattaa eri välineitä kauppapolitiikasta ja kehityspolitiikasta yhteiseen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Lisäksi sisäisten politiikkojen ulkoisten ulottuvuuksien merkitys kasvussa, koska ne on Lissabonin sopimuksessa määritelty osaksi ulkoista toimintaa.

Lissabonin sopimuksella järjestettiin uudelleen unionin ulkoinen edustautuminen toiminnan tehostamiseksi ja unionin vaikutusvallan ja näkyvyyden parantamiseksi. Keskeisiä toimijoita ovat unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustaja sekä Eurooppaneuvoston pysyvä puheenjohtaja. Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen EU:n puheenjohtajavaltio on asteittain väistynyt unionin ulkoisesta edustamisesta uusien toimijoiden hyväksi. Joiltakin osin, kuten esimerkiksi YK:ssa on jouduttu turvautumaan siirtymäjärjestelyihin. Korkean edustajan tukena aloitti 1.12.2010 toimintansa Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH). Täyteen toimintavalmiuteen ulkosuhdehallinto päässee vuoden 2011 kuluessa. Suomi on jäsenmaavertailussa onnistunut tähän mennessä varsin hyvin saamaan osaavia suomalaisia Euroopan ulkosuhdehallintoon Suomen EU- ja ulkopoliittisia tavoitteita vastaaviin tehtäviin.

Suomi on hyödyntänyt unionia oman ulkopolitiikkansa ajamisessa ja painottanut Lissabonin sopimuksen täysimääräistä toimeenpanoa. Suomi on tukenut voimakkaasti Eurooppaneuvoston pysyvän puheenjohtajan, komission puheenjohtajan ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan työtä unionin yhtenäisen ulkopolitiikan toteuttamiseksi. Erityisesti on korostettu korkean edustajan merkitystä yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan (YUTP) eteenpäin viejänä ja kehittäjänä sekä tuettu hänen toimintaansa. Suomi on toiminut aktiivisesti ja aloitteellisesti YUTP:n eri sektoreilla.

Ulkoasiainministeri toi keskusteluun uuden lähestymistavan EU:n suhteissa sen kumppaneihin pohjautuen kunnioitukseen ja näiden tavoitteiden ymmärtämiseen (ns. arvokas ulkopolitiikka, Dignified Foreign Policy).

EU:n kauppapoliittinen valta laajeni Lissabonin sopimuksen myötä kattamaan suorat ulkomaiset investoinnit ja palvelut muutamin poikkeuksin. Myös polkumyynti- ja tasoitustullikomitea sisällytettiin osaksi komission antamaa uutta komitologia-asetusta. Lisäksi syksyllä 2010 valmistui EU:n uusi kauppastrategia tukemaan EU2020 -strategian toimeenpanoa.

Suomi osallistui aktiivisesti unionin uuden kauppastrategian laatimiseen korostaen tarvetta avoimen kauppapolitiikan periaatteiden säilyttämiseen sen johtoajatuksena. EU:n uuden investointipolitiikan osalta Suomi on pyrkinyt varmistamaan, että jäsenmaiden ja kolmansien maiden välisten investointisopimusten oikeudellinen asema säilyy kunnes korvaavasta me-

nettelystä on sovittu. Suomen tavoitteena on ollut samalla varmistaa, että tulevien yhteisösopimusten taso vastaa mahdollisimman hyvin kahdenvälisten sopimuksiemme tasoa.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n valmiuksia reagoida nopeasti muuttuvaan maailmaan ja globaaleihin haasteisiin vahvistetaan. Tähän EU tarvitsee nykyistä toimivampia kumppanuuksia keskeisten globaalien vaikuttajien kanssa. Kertomusvuonna käytiin neuvostossa ja Eurooppa-neuvostossa keskustelua unionin suhteista keskeisiin strategisiin kumppaneihin. Yhdysvallat, Venäjä ja Kiina olivat erityisesti esillä. Suomi on osallistunut keskusteluun aktiivisesti ja korostanut strategisten kumppanuuksien kehittämisessä tuloksellisuutta, kokonaisvaltaisuutta ja vastavuoroisuutta.

EU:n kehityspolitiikka kiinnittyy Euroopan ulkosuhdehallinnon myötä läheisemmin EU:n ulkoasioiden kokonaisuuteen, vaikka horisontaalinen kehitysosaaminen pysyy komissiossa. Euroopan ulkosuhdehallinto ja komissio vastaavat yhdessä kehitysyhteistyön maaohjelmoinnista. Keskeistä on, että köyhyyden vähentäminen on osaltaan kaiken EU:n ulkoisen toiminnan tavoite. Kehityspoliittisen johdonmukaisuus on varmistettava myös suhteessa unionin sisäisiin politiikkoihin.

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri teki kesäkuussa aloitteen EU:n globaalistrategian laatimiseksi, joka linkittäisi unionin sisäiset ja ulkoiset politiikat ja korostaisi kehityspolitiikan merkitystä unionin ulkosuhteiden määrittelyssä.

2.2 Euroopan unionin laajentuminen

Suomi jatkoi johdonmukaista tukeaan Euroopan unionin laajentumiselle korostaen yhteisten neuvotteluperiaatteiden ja jäsenyysehtojen noudattamista sekä annettujen sitoumusten täyttämistä. Unionin laajentuminen edistää koko maanosan hyvinvointia ja vakautta sekä lisää EU:n kansainvälistä painoarvoa. Jäsenyys edellyttää hakijamaalta unionin yhteisen lainsäädännön hyväksymistä ja toimeenpanoa sekä sitoutumista unionin arvoihin. Joulukuussa unionin neuvosto vahvisti laajentumisprosessin jatkamisen vuonna 2006 saavutetun yhteisymmärryksen pohjalta, joka perustuu sitoumusten kunnioittamiseen, ehdollisuuden noudattamiseen, parempaan kommunikaation sekä huomioi myös EU:n kapasiteetin integroida uusia jäseniä.

Jäsenyysneuvotteluja jatkettiin Turkin ja Kroatian kanssa. Islannin kanssa aloitettiin jäsenyysneuvottelut.

Kroatian neuvotteluissa edettiin loppuvaiheeseen. Kesäkuussa avattiin viimeiset jäljellä olleet Kroatian neuvotteluluvut. Kaiken kaikkiaan 28 neuvottelulukua 35:sta on jo suljettu. Joulukuun päätelmissä Kroatialta edellytettiin ponnisteluja erityisesti oikeuslaitosta ja perusoikeuksia sekä kilpailupolitiikkaa koskevien neuvottelulukujen sulkemisehtojen täyttämiseksi. Samanaikaisesti jäsenyysneuvottelujen kanssa etenivät Kroatian liittymissopimuksen valmistelut.

Turkin EU-jäsenyysneuvotteluissa avattiin vuonna 2010 yksi neuvotteluluku (elintarviketurvallisuus). Neuvotteluissa on näin avattu 13 lukua, joista yksi on ehdollisesti suljettu. Turkki on jatkanut poliittisia reformeja ja tehnyt muutoksia nykyiseen perustuslakiin. Suomi on tukenut Turkin EU-jäsenyystavoitetta ja korostanut jäsenyysneuvotteluiden merkitystä Turkin kehitykselle.

Komissio antoi helmikuussa lausunnon Islannin jäsenyyshakemuksesta ja suositteli jäsenyysneuvottelujen avaamista. Eurooppa-neuvosto päätti kesäkuussa neuvotteluiden avaamisesta ja neuvottelut käynnistyivät heinäkuussa. Jäsenyysprosessin ensimmäinen vaihe on EU:n ja ehdokasmaan lainsäädännön vertailu, joka käynnistyi marraskuussa. Suomi tuki Islannin valmistautumista neuvotteluihin suorilla virkamiestason yhteyksillä. Islannin ja

Alankomaiden sekä Britannian välinen kiista Icesave -talletuksista eteni loppuvuonna kohti ratkaisua.

Komissio suositteli marraskuussa jo toistamiseen jäsenyysneuvottelujen aloittamista Makedonian (FYROM) kanssa, mutta päätöstä ei vieläkään pystytty tekemään. Kreikka edellyttää, että maiden välinen kiista Makedonian nimestä on ratkaistu ennen kuin se hyväksyy jäsenyysneuvottelujen aloittamisen. Suomi tuki komission suositusta. Nimikiista on kahdenvälinen kysymys, jonka ratkaisun ei pidä olla Makedonian EU-etenemisen ehtona. Komissio antoi lausuntonsa Montenegron ja Albanian jäsenhakemuksista marraskuussa. Joulukuussa Eurooppa-neuvosto päätti myöntää Montenegrolle jäsenehdokasaseman. Molempien maiden tilannetta tarkastellaan uudelleen syksyllä 2011. Lokakuussa neuvosto pyysi komissiota valmistelemaan lausuntonsa Serbian jäsenyyshakemuksesta. Sen on tarkoitus valmistua syksyllä 2011. Bosnia-Hertsegovinan poliittinen tilanne jatkui kertomusvuonna vaikeana ja sen EU-lähentyminen hidastui. Suomi tukee Kosovon EU-lähentymistä, mutta sen EU-jäsenyysperspektiivi on vielä kaukana.

Länsi-Balkanin maiden ja Turkin EU-lähentymistä tuettiin komission IPA-instrumentin (Instrument for Pre-accession Assistance) avulla. IPA-tuki kohdistuu muun muassa julkishallinnon ja lainsäädännön uudistamiseen EU-tasolle, raja-alueyhteistyöhön, maaseudun kehittämiseen ja alueellisen yhteistyön tukemiseen. Kertomusvuonna Islanti otettiin IPA-tuen piiriin.

Suomi tuki laajentumisprosessissa mukana olevia maita myös Euroopan komission rahoittaman twinning- hanketoiminnan ja lyhytaikaisen TAIEX-asiantuntija-avun kautta, joita ulkoasiainministeriö ohjaa ja koordinoi kansallisesti.

Kertomusvuonna suomalaiset ministeriöt ja virastot tekivät 12 hanketarjousta, joiden kokonaisarvo on vajaat 14,2 miljoonaa euroa. Suomalaisvetoisia hankkeita oli kertomusvuoden lopussa käynnissä yhdeksän. Länsi-Balkanin maista twinning -yhteistyö on toistaiseksi ollut aktiivisinta Kroatian kanssa, jossa kertomusvuonna oli käynnissä kaksi hanketta. Makedoniassa voitettiin rakennerahastojärjestelmää ja ilmanlaadun mittausta koskevat hankkeet. Bosnia-Hertsegovinassa käynnistyi ensimmäinen, virkamieskoulutusjärjestelmän parantamiseen tähtäävä hanke. Turkissa Suomi aloitti kertomusvuonna julkisen talouden ja rajahallinnon kehittämishankkeet.

TAIEX-toimintaa järjestettiin kertomusvuonna esimerkiksi sähköisen hallinnon ja tilastotieteen aloilla muun muassa turkkilaisille ja serbialaisille. Lisäksi suomalaisia virkamiehiä osallistui asiantuntijoina TAIEX-tapahtumiin muun muassa Kroatiassa ja Turkissa. Erityisesti Turkki osoitti kiinnostusta TAIEX-yhteistyöhön Suomen kanssa.

2.3 Euroopan naapuruuspolitiikka (ENP)

Euroopan naapuruuspolitiikan (ENP) itäisen kumppanuuden puitteissa tiivistettiin EU:n suhteita Armenian, Azerbaidzhanin, Georgian, Moldovan, Ukrainan ja Valko-Venäjän kanssa riippuen kunkin maan omasta edistymisestä. Itäisen kumppanuuden epävirallinen ulkoministerikokous kesäkuussa ja varsinainen ulkoministerikokous joulukuussa vahvistivat EU-maiden tuen itäiselle kumppanuudelle. Suomi osallistui itäisen kumppanuuden temaattisiin kokouksiin ja asiantuntijapaneeleihin.

Suomi tuki itäisten kumppanimaiden ja EU:n kahdenvälisten suhteiden vahvistamista assosiaatiosopimuksin ja itäisen kumppanuuden monenvälisen yhteistyön kehittämistä. Suomi katsoo assosiaatiosopimuksien ja niiden puitteissa neuvoteltavien vapaakauppasopimuksien sekä ihmisten liikkuvuuden helpottamisen olevan tärkeä keino maiden omien uudistusten tukemiseksi.

EU-Ukraina – huippukokouksessa marraskuussa päätettiin viisumivapauteen tähtäävästä toimintasuunnitelmasta. Suunnitelmaa noudattamalla Ukraina voi edetä kohti viisumivapautta, muttei saa sitä automaattisesti. EU käynnisti Moldovan kanssa assosiaatiosopimusneuvottelut, viisumivuoropuheluun siirtymisen ja samalla tarkastellaan kattavaan vapaakauppasopimukseen johtavien neuvottelujen aloittamista. EU:n ja Etelä-Kaukasian maiden - Armenian, Azerbaidzhanin ja Georgian – väliset assosiaatiosopimusneuvottelut käynnistyivät heinäkuussa. EU:n ja Georgian väliset viisumihelpotus- ja takaisinottosopimus allekirjoitettiin ja niiden odotetaan astuvan voimaan 2011.

2.4 Euroopan unionin kehityspolitiikka

EU-yhteistyössä edistettiin aktiivisesti Suomen kehityspoliittisia prioriteetteja edellisenä vuonna hyväksytyn kehityspoliittisen EU-vaikuttamislinjauksen mukaisesti. Suomen kannalta yksi keskeisimpiä asioita oli EU:n valmistautuminen YK:n vuosituhattavoitteiden (MDG) tarkastelukokoukseen. Osaltaan vuosituhattavoiteteemaan liittyen Suomi piti aktiivisesti esillä aloitettamme viime vuonna lanseeratun EU:n ja USA:n välisen transatlanttisen kestävän kehityksen kumppanuuden edistämisestä. Kesäkuussa 2010 ulkomaankauppa- ja kehitysministeri teki aloitteen EU:n globaalistrategian laatimisesta. Aloitetta on edelleen kehitetty kytkemällä se EU:n kestävän kehityksen strategian uudistamiseen kattaen kaikki ulkosuhteet. Kokonaisuudessaan kehityspolitiikan osalta EU-yhteistyötä on vuonna 2010 leimannut epävarmuus, kun Euroopan ulkosuhdehallinto ei ole vielä täydessä toimintavalmiudessa.

Kertomusvuonna aloitettiin Suomen kehityspoliittisen EU-vaikuttamislinjauksen toimeenpano ja edistettiin tavoitteellista ja priorisoitua EU-vaikuttamista hallitusohjelman ja vuonna 2007 hyväksytyn kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti. Ohjelman tärkein tavoite on köyhyyden poistaminen sekä kestävän kehityksen edistäminen vuosituhattavoitteiden mukaisesti. Toimeenpanoa ohjaavia periaatteita ovat kehityspoliittinen johdonmukaisuus, täydentävyys ja vaikuttavuus sekä niin sanotut läpileikkaavat teemat eli sukupuolten välisen tasaarvon edistäminen, helposti syrjäytyvien ryhmien oikeudet sekä hiv/aids-kysymysten huomioiminen kaikessa kehitysyhteistyössä. Linjauksessa korostetaan EU:n globaalin roolin vahvistamista.

Vuoden 2009 EU-USA -huippukokouksessa hyväksytty aloite transatlanttisesta kestävän kehityksen kumppanuudesta on hyvä esimerkki Suomen onnistuneesta vaikuttamisesta EU:n globaalin roolin vahvistamiseksi. EU:n ja Yhdysvaltojen välisen tiivistetyn kehityspoliittisen vuoropuhelun kautta pyritään edistämään köyhyyden vähentämistä ja kestävää kehitystä sekä erityisesti kaikkein köyhimpien maiden asemaa. Vuonna 2010 pääteemoiksi valittiin ilmastonmuutos, ruokaturva ja vuosituhattavoitteet. Konkreettista edistystä onkin saavutettu nimenomaisesti ilmastonmuutoksen ja ruokaturvan osalta pilottimaissa, joihin Suomen vaikutuksesta saatiin mukaan pitkäaikaiset yhteistyömaamme Sambia (ruokaturva) ja Vietnam (ilmastonmuutos). Myötävaikutimme EU:ssa aktiivisesti myös USA:n ehdottaman globaaliterveysteeman mukaan ottamiseksi yhteistyöalaksi vuosituhattavoitteiden alla. Presidentti Obaman syyskuussa 2010 julkistaman USA:n uuden kehityspoliittisen linjauksen myötä yhtymäpintaa EU:n ja USA:n yhteistyölle kehityspolitiikassa on ollut enemmän kuin aiemmin. Suomi toimi kehityspolitiikan sisällyttämiseksi 2010 EU-USA -huippukokouksen agendalle. Siellä sovittiin muun muassa laajemmasta kehitysyhteistyön tuloksellisuusyhteistyöstä matkalla kohti Busanin korkean tason tuloksellisuusfoorumia 2011.

Espanjan EU-puheenjohtajuuskauden kehityspoliittinen agenda oli runsas ja neuvostossa hyväksyttiin useita merkittäviä kehityspolitiikkaa käsitteleviä päätelmiä pääosin komission tiedonantojen pohjalta. Toukokuussa hyväksytyssä EU:n kannassa vuosituhattavoitteita käsittelevään korkean tason tarkastelukokoukseen korostetaan muun muassa tarvetta kohdentaa toimia erityisesti vuoteen 2015 mennessä eniten vuosituhattavoitteista jäljessä oleviin maihin sekä niihin vuosituhattavoitteisiin, joissa kehitys on ollut hitainta. EU:n MDG -

kannassa vahvistetaan jälleen EU:n vuonna 2005 antamat kehitysyhteistyön määrärahojen kasvua koskevat sitoumukset (0,7 % BKTL:sta 2015 mennessä). Myös kesäkuun Eurooppaneuvoston päätelmissä vahvistetaan olemassa olevat sitoumukset ja pyydetään vuosittaista ODA -raportointia päämiestasolle. Espanjan kaudella hyväksyttiin neuvoston päätelmät, joiden perusteella EU:n kehitysyhteistyötä tullaan ohjaamaan kehitysmaiden ruokaturvan vahvistamiseksi ja maaseutukehityksen tukemiseksi, mitä Suomi on aktiivisesti tukenut. Samoin hyväksyttiin komission tiedonantojen pohjalta päätelmät koskien EU:n roolia globaaleissa terveyskysymyksissä ja terveyden edistämisessä sekä päätelmät verojärjestelmien kehittämisestä ja verohallinnon tukemisesta kehitysmaissa. Lisäksi kesäkuussa 2009 aloitettu Cotonoun kumppanuussopimuksen toinen tarkistus saatettiin loppuun keväällä 2010.

Belgian puheenjohtajuuskauden kehityspoliittisen agendan keskeisin sisältö syntyi komission lanseeraamien konsultaatioiden muodossa. Kolme rinnakkaista konsultaatioprosessia EU:n budjettituesta, EU:n kehityspolitiikan tulevaisuudesta ja ulkosuhderahoituksesta kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Niiden tulokset tulevat heijastumaan komission 2011 tiedonannoissa. Alustavaa ministeritason keskustelua käytiin syksyllä 2010. Suomi korosti kestävän kehityksen kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa on tasapainoisesti mukana taloudellinen, luonnontaloudellinen ja yhteiskunnallinen ulottuvuus. Belgian puheenjohtajuuskaudella hyväksyttiin vain kahdet neuvoston päätelmät: kehitysyhteistyön tuloksellisuudesta otsikolla ”molemminpuolinen vastuu ja läpinäkyvyys” sekä päätelmät EU:n ulkoisen avun vuosiraportista 2009. Ministeritasolla kuitenkin keskusteltiin lisäksi muun muassa innovatiivisista rahoitusmenetelmistä.

Lissabonin sopimus käynnisti merkittäviä muutoksia EU:n institutionaalisissa rakenteissa, tuoden muun muassa ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan ulkoasiainneuvoston kehitysministerikokoonpanon puheenjohtajaksi. Virallisesti EU:n ulkosuhdehallinto (EUH) aloitti toimintansa joulukuun alussa, mutta käytännössä kehityspolitiikan- ja yhteistyön osalta koko kertomusvuotta on leimannut jonkinasteinen odottamisen ilmapiiri. Osavastuu kehitysyhteistyöohjelmoinnista kuuluu Lissabonin sopimuksen mukaisesti EUH:lle yhteistyössä komission kanssa. Suomi on korostanut kehityspoliittisen asiantuntemuksen turvaamisen tarpeellisuutta uudessa institutionaalisessa tilanteessa EU:n globaalin roolin vahvistamiseksi.

EU-komission neuvotteluissa eri maaryhmien kanssa alueellisten talouskumppanuussopimusten (Economic Partnership Agreements, EPA) solmimiseksi ei tapahtunut mainittavaa edistystä vuonna 2010. Syynä neuvotteluiden venymiseen on ollut mm. Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren maiden heikko neuvottelukapasiteetti ja alueellisten rakenteiden puute. Suomi on painottanut tarvetta realistiseen tilannearvioon aikatauluineen siitä, minkä maiden tai maaryhmien kanssa on edellytyksiä sopimusten solmimiseen. Tämän jälkeen tulee priorisoida ja räätälöidä neuvottelutaktiikka sen mukaisesti ottaen huomioon WTO -sopimuksen sallimien joustojen hyödyntämisen. Positiivisena askeleena on kuitenkin tärkeätä mainita, että ensimmäisen täysimittaisen, Karibian neuvotteluryhmän (CARIFORUM) kanssa allekirjoitetun EPA -sopimuksen kansallinen ratifiointiprosessi on edennyt: hallituksen esitys annettiin ja eduskunnan vastaus saatiin syksyllä.

2.5 EU-tuomioistuinasiat ja rikkomusmenettelyt

Suomi osallistui vuonna 2010 noin 30 unionin tuomioistuimessa, unionin yleisessä tuomioistuimessa ja EFTA- tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyn kirjalliseen tai suulliseen vaiheeseen. Asiat koskivat muun muassa valtiontukia, tekijänoikeuksia, lähde- ja arvonlisäverotusta sekä asiakirjajulkisuutta.

Unionin tuomioistuin ja unionin yleinen tuomioistuin antoivat kertomusvuonna tuomionsa noin 25 asiassa, jonka käsittelyyn Suomi osallistui. Tuomiot koskivat muun muassa kansal-

lisia pelimonopoleja, asiakirjajulkisuutta, julkisia hankintoja ja EU:n ja sen jäsenvaltioiden välistä toimivallanjakoa ulkosuhteissa.

Suomi vastasi kertomuskautena noin 25 Euroopan komission Suomea vastaan vireillä olevassa rikkomusmenettelyssä Suomelle antamaan viralliseen huomautukseen ja perusteltuun lausuntoon. Lisäksi Suomi esitti huomautuksensa kahteen komission valtiontukien muodollisen tutkintamenettelyn aloittamista koskevaan päätökseen.

3. Ihmisoikeudet

3.1 Yleistä

Suomen ihmisoikeuspoliittista toimintaa kuvasi vuoden aikana aktiivisuus ja aloitteellisuus. Hallitus jatkoi valtioneuvoston eduskunnalle syyskuussa vuonna 2009 antaman ihmisoikeuspoliittisen selonteon täytäntöönpanoa huomioiden eduskunnan kannanoton tarpeellisista toimenpiteistä. Selonteossa linjataan Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan painopisteiksi naisten, lasten, alkuperäiskansojen, vammaisten henkilöiden sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien edistäminen.

Uuden ulottuvuuden ihmisoikeuspolitiikan tekemiseen loi rap-artisti Signmarkin nimittäminen ulkoasiainministerin erityisedustajaksi vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämiseksi. Vuoden aikana kiinnitettiin erityistä huomiota myös naisten ja lasten oikeuksiin sekä romanien tilanteeseen. Ulkoasiainministeriön johdolla valmisteltiin Suomen kansainvälistä romanivaikuttamisstrategiaa. Suomi liittyi Holocaust Task Forcen jäseneksi. Järjestö on hallitustenvälinen ja sen tarkoituksena on tukea holokaustin tiedostamiseen liittyvää kasvatusta ja tutkimusta sekä vaalia holokaustin muistoa.

Hallitus on jatkanut aktiivista vuoropuhelua ja yhteistyötä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ulkoasiainministeriön yhteydessä toimiva ja vuoden 2007 lopussa kahdeksannelle toimikaudelleen asetettu kansainvälisten ihmisoikeusasiain neuvottelukunta (IONK) jatkoi vuoden aikana arvokasta toimintaansa.

3.2 EU:n ihmisoikeustoiminta

EU on maailmanlaajuisena ihmisoikeuspoliittisena toimijana Suomen ihmisoikeuspolitiikan keskeinen kanava. Suomen tavoitteena on vahvistaa EU:n ihmisoikeustoiminnan johdonmukaisuutta ja tehokkuutta. Kertomusvuonna EU:ssa käytiin unionin ihmisoikeuspolitiikasta ja sen toimeenpanosta vilkasta keskustelua, johon Suomi osallistui aktiivisesti. Ulkoasiainministerin lanseeraaman arvokkaan ulkopolitiikan käsite toi keskusteluun hyödyllisen panoksen. Keskustelussa Suomi korosti muun muassa koherenssia unionin sisäisen ja ulkoisen ihmisoikeuspolitiikan välillä, tuki vahvojen ihmisoikeusrakenteiden luomista muotoutumassa olleeseen EU:n ulkosuhdehallintoon ja työskenteli neuvoston ihmisoikeustyöryhmässä tapahtuvan politiikan valmistelun tehostamiseksi etenkin ajamalla Bryssel-kokoonpanon perustamista. Yleisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan lisäksi Suomen tavoitteena on vahvistaa ihmisoikeusnäkökulmaa myös muilla politiikan aloilla kuten EU:n kriisinhallinnassa sekä oikeus- ja sisäasioissa. Kertomusvuonna Suomi julkaisi ihmisoikeuksia ja EU:n kriisinhallintaa koskevan käsikirjan.

EU on hyväksynyt toimintansa tueksi ihmisoikeussuuntaviivoja kuolemanrangaistuksesta, kidutuksesta, lapsista aseellisissa selkkauksissa, ihmisoikeuksien puolustajista, ihmisoikeusvuoropuheluista, lapsen oikeuksista sekä naisiin ja tyttöihin kohdistuvan väkivallan ja syrjinnän vastaisesta toiminnasta. Vuonna 2010 päivitettiin suuntaviivat lapsista aseellisissa selkkauksissa ja koottiin EU:lle keinovalikoima homo-, bi- ja transseksuaalisten henkilöiden kaikkien ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojaamiseksi. Suomi osallistui aktiivisesti työ-

hön. EU:n ulkoasiainneuvosto hyväksyi kesäkuussa lapsityötä koskevat päätelmät. Jatkona 2009 antamilleen päätelmille demokratian edistämisestä unionin ulkosuhteissa neuvosto hyväksyi joulukuussa ehdotuksen toimintaohjelman täytäntöönpanoa varten valittavista pilottimaista ja pyysi käynnistämään toimintaohjelman täytäntöönpanon. Joulukuussa EU:sta tuli vammaisten oikeuksia koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) yleissopimuksen sopimuspuoli. Lissabonin sopimuksen mukaan EU liittyy Euroopan ihmisoikeussopimukseen ja toimet EU:n liittymiseksi aloitettiin kesäkuussa. Suomi on osallistunut näihin neuvotteluihin.

3.3 Euroopan neuvosto ja Etyj

Suomi on pyrkinyt vahvistamaan Euroopan neuvoston (EN) roolia ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion edistämiseen keskittyvänä järjestönä ja tukenut EN:n pääsihteeriä tämän uudistuspyrkimyksissä järjestön työn selkeyttämiseksi ja tehostamiseksi. Etyjin inhimillisen ulottuvuuden puitteissa Suomi on jatkanut aktiivista toimintaansa ja korostanut muun muassa ihmisoikeussitoumusten tehokasta täytäntöönpanoa. Vuonna 2010 työtä Etyjissä leimasi valmistautuminen Astanassa pidettyyn huippukokoukseen myös järjestön inhimillisellä ulottuvuudella.

Suomi pyrkii osaltaan edelleen vaikuttamaan EN:n, EU:n ja Etyjin välisen yhteistyön vahvistamiseen keskittyen valittuihin prioriteettialoihin, kuten ihmiskaupan vastaiseen työhön, ja välttäen päällekkäisyyksiä. Tavoitteena on edelleen lisätä synergiaa kolmen osittain samoilla alueilla samoin tavoittein toimivan eurooppalaisen järjestön välillä. Suomen painopistealueina ovat olleet muun muassa naisten, lasten, alkuperäiskansojen ja vähemmistöjen, kuten romanien ja seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet. EN-edustuston aktiivinen toiminta romaniväestön puolesta johti muun muassa korkean tason konferenssin järjestämiseen Strasbourgissa lokakuussa 2010. Suomi on myös tukenut aktiivisesti edellä mainittua EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen, mistä käydään parhaillaan Euroopan neuvostonkin näkökulmasta merkityksellisiä neuvotteluja.

Suomen sopimusvelvoitteeseen perustuva ulkoasiainministeriön maksuosuus EN:lle oli vuonna 2010 noin 2,9 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi Suomi myönsi 530 000 euroa vapaaehtoisrahoituksena Suomen ihmisoikeuspoliittista profiilia ja tavoitteita tukeville toiminnoille ja hankkeille. Suomi rahoitti siviilikriisinhallintamäärärahalla vuoden aikana kahden asiantuntijan työtä EN:n sihteeristössä Strasbourgissa. Suomi on tukenut ihmisoikeustyötä myöntämällä tukea noin 45 000 euroa kansalaisjärjestötoiminnalle. Suomen pysyvä edustaja, suurlähettiläs Irma Ertman, on jatkanut tehtävässään EN:n ensimmäisenä lapsiasioiden temaattisena koordinaattorina. Lisäksi hän toimii EN:n budjetti-, hallinto- ja toimintaohjelmatyöryhmän puheenjohtajana. Edellisen lisäksi Suomen lähettämä asiantuntija pääsihteerin uudistusta tukevassa EN-sihteeristön sisäisen tarkastuksen ja evaluoinnin yksikössä voidaan nähdä osana Suomen panostusta pääsihteerin uudistushankkeen tukemiseksi.

Euroopan neuvostolle annettiin 2010 Suomen kolmas raportti kansallisten vähemmistöjen suojelua koskevan puiteyleissopimuksen täytäntöönpanosta, neljäs raportti alueellisia kieliä tai vähemmistökieliä koskevan eurooppalaisen peruskirjan täytäntöönpanosta sekä viides raportti uudistetun Euroopan sosiaalisen peruskirjan täytäntöönpanosta.

Euroopan neuvoston ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta tehdyn yleissopimuksen voimaansaattamista valmistellut työryhmä sai mietintönsä valmiiksi elokuussa 2010 ja luovutti sen ulkoasiainministerille. Mietintö on ollut laajalla, joulukuussa päättyneellä lausuntokierroksella. Hallituksen esitys annettaneen uudelle, vaalien jälkeen kokoontuvalle eduskunnalle syksyllä tai talvella 2011−2012.

3.4 Ihmisoikeuskysymykset Yhdistyneissä kansakunnissa

Suomi on ottanut vuoden 2010 aikana huomioon ihmisoikeuspoliittisessa selonteossa linjattuja painopisteitä kohdentaessaan toimintaansa YK:n ihmisoikeusneuvostossa ja yleiskokouksen III komiteassa. Erityistä huomiota on kiinnitetty YK:ssa muun muassa naisten ja alkuperäiskansojen oikeuksiin sekä kansallisesti että EU-koordinaation ja pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Suomi oli yleiskokouksen 65. istunnossa Pohjoismaiden puolesta vetovastuussa neuvotteluista, jotka liittyivät laittomia teloituksia koskevaan yhteispohjoismaiseen päätöslauselmaan. Vaikeimmaksi asiaksi päätöslauselmassa nousi seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä. YK:n yleiskokouksen 65. istunnon korkean tason osuuden yhteydessä Suomi järjesti seminaarin vammaisten henkilöiden oikeuksista. Ulkoasiainministeri esiintyi yleisötapahtumassa yhdessä rap-artisti Signmarkin kanssa.

Naisten oikeuksien asema YK-järjestelmässä vahvistui, kun YK:n yleiskokous päätti heinäkuussa yksimielisesti perustaa uuden tasa-arvojärjestön (UN Entity for Gender Equality and the Empowerment of Women, lyhyesti UN Women). Se yhdistää aiemmat naisten asemaan keskittyneet YK:n toimielimet. Järjestö aloittaa toimintansa vuoden 2011 alussa. Vuonna 2010 tuli kuluneeksi 15 vuotta YK:n naisten maailmankonferenssista ja siellä laaditun julistuksen ja toimintaohjelman hyväksymisestä. Julistuksen ja toimintaohjelman toimeenpanoa tarkasteltiin YK:n naisten aseman toimikunnan 54. istunnossa.

Vuonna 2010 Suomi vahvisti näkyvyyttään alkuperäiskansojen oikeuksiin liittyvissä kysymyksissä. Eva Biaudet valittiin huhtikuussa 2010 YK:n alkuperäiskansa-asioiden pysyvän foorumin jäseneksi toimikaudelle 2011–2013. YK:n alkuperäiskansojen oikeuksia käsittelevä erityisraportoija James Anaya vieraili saamelaisalueilla huhtikuussa 2010. Hän esittelee raporttinsa YK:n ihmisoikeusneuvoston yhdessä istunnossa 2011. Suomi vastasi pohjoismaisten alkuperäiskansojen oikeuksia koskevien puheenvuorojen valmistelusta sekä ihmisoikeusneuvoston 15. istunnossa että YK:n yleiskokouksen III komiteassa syksyllä 2010.

Suomi jätti syyskuussa 2010 hallituksen yhdistetyn 5. ja 6. määräaikaisraportin YK:n kidutuksen vastaiselle komitealle.

Suomi osallistui aktiivisesti ihmisoikeusneuvoston ja sen maakohtaisen määräaikaistarkastelun työryhmän toimintaan. Suomi ja Saksa esittivät ihmisoikeusneuvoston 13. istunnossa yhteisen päätöslauselman suurten tapahtumien vaikutuksista asumiseen sekä 15. istunnossa päätöslauselman, jolla jatkettiin oikeutta tyydyttävään asumistasoon tarkastelevan erityisraportoijan toimikautta kolmella vuodella. Suomi osallistui ensimmäistä kertaa oheistapahtumien järjestämiseen ihmisoikeusneuvoston istuntojen yhteydessä. Aiheina olivat lapsiin kohdistuva väkivalta, ikääntyvien henkilöiden oikeudet sekä seksuaalivähemmistöjen oikeudet. Suomi jatkoi aktiivista toimintaa sen puolesta, että kaikki ihmisoikeustoimijat, mukaan lukien kansalaisyhteiskunta, voisivat osallistua täysipainoisesti ihmisoikeusneuvoston toimintaan. Suomi puolusti myös ihmisoikeusvaltuutetun toimiston (OHCHR) sekä erityismekanismien itsenäisyyttä. Ihmisoikeusneuvoston toiminnan ja aseman tarkastelu aloitettiin syksyllä 2010. Suomi toimii Geneven tarkastelutyöryhmässä neuvottelujen fasilitaattorina erityismekanismien osalta. Vuonna 2010 ihmisoikeusneuvosto järjesti erityisistunnot ihmisoikeustuesta Haitin toipuessa maanjäristyksestä sekä Norsunluurannikon ihmisoikeustilanteesta presidentinvaalien jälkeen.

Ihmisoikeusneuvoston alaisessa maakohtaisessa määräaikaistarkastelussa käsitellään kaikkien YK:n jäsenmaiden ihmisoikeustilanteet neljän vuoden välein. Suomen määräaikaistarkastelu suoritettiin työryhmän ensimmäisessä istunnossa huhtikuussa 2008. Kesäkuussa 2010 Suomi antoi vapaaehtoisen välikatsauksen tarkastelussa saamiensa suositusten täytäntöönpanosta. Määräaikaistarkastelun ensimmäinen kierros saadaan päätökseen vuoden 2011 aikana. Suomen tavoitteena on, että tarkastelun toisella kierroksella keskitytään erityisesti aiempien suositusten seurantaan ja täytäntöönpanoon.

Suomi osallistui työryhmään, joka valmistelee yksilövalitusoikeuden mahdollistavaa valinnaista pöytäkirjaa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen.

Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta voimaansaattamista valmisteleva työryhmä on kokoontunut mietinnön laatimista varten. Voimaansaattamista koskeva mietintö on tarkoitus viimeistellä talvella 2011, minkä jälkeen mietintö lähetetään laajalle lausuntokierrokselle. Tämän jälkeen annettaneen hallituksen esitys pöytäkirjan ratifioinnista uudelle, vaalien jälkeen kokoontuvalle eduskunnalle syksyllä tai talvella 2011–2012.

Yhdistyneiden Kansakuntien kidutuksen ja muun julman, epäinhimillisen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen vastaisen yleissopimuksen valinnaisen pöytäkirjan voimaansaattamista valmistellut ulkoasiainministeriön työryhmä antanee hallituksen esityksen uudelle, vaalien jälkeen kokoontuvalle eduskunnalle syksyllä 2011.

3.5 Ihmisoikeustuomioistuinasiat vuonna 2010

Kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä, erityisesti Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa, osallistuttiin noin 300 eri vaiheissa vireillä olevan asian käsittelyyn sekä tuomioiden ja päätelmien täytäntöönpanoon.

Ihmisoikeustuomioistuimen Suomen hallitukselle vastinetta varten kommunikoimia uusia valituksia oli 25 kappaletta.

Ihmisoikeustuomioistuin antoi 18 Suomea koskevaa tuomiota. Näistä 17 tapauksessa todettiin ihmisoikeusrikkomus ja ne ovat tällä hetkellä Euroopan neuvoston ministerikomitean käsittelyssä täytäntöönpanon valvontaa varten. Lisäksi 13 valitusta poistettiin asialistalta tehdyn sovinnon ja kuusi hallituksen antaman yksipuolisen julistuksen johdosta.

Ihmisoikeustuomioistuimelle tehtiin 201 ulkomaalaisasiaa koskevaa väliaikaismääräyspyyntöä. Näistä ihmisoikeustuomioistuin ratkaisi 195 tapausta sekä myönsi väliaikaismääräyksen 80 tapauksessa, eväsi sen 110 tapauksessa ja jätti viidessä tapauksessa tutkittavaksi ottamatta liian myöhään tehdyn pyynnön. Seitsemässä tapauksessa ihmisoikeustuomioistuin poisti jo antamansa myönteisen päätöksen.

YK:n kidutuksen vastaisessa komiteassa oli vireillä yksi Suomea koskeva tapaus. Muissa kansainvälisissä lainkäyttö- ja tutkintaelimissä ei tullut vireille uusia tapauksia.

3.6 Maahanmuutto- ja pakolaiskysymykset

Suomi on tuonut eri kansainvälisillä foorumeilla aktiivisesti esiin maahanmuuttajien oikeudenmukaisen ja tasavertaisen kohtelun tärkeyttä, maahanmuuttopolitiikan kokonaisvaltaisuutta ja ihmisoikeuksien kunnioittamista. Osana EU:n ulkosuhteita Suomi on ollut mukana kehittämässä yhteistyötä lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa korostaen muun muassa suojelutarpeessa olevien henkilöiden tunnistamista. Suojelutarve on keskeinen kriteeri myös pakolaiskysymyksissä, joiden ratkaisemiseksi Suomi osallistuu vastaanottamalla kiintiöpakolaisia UNHCR:n esitysten pohjalta.

4. Kehityspolitiikka

4.1 Hallituksen kehityspoliittisen ohjelman toimeenpano

Valtioneuvoston vuonna 2007 hyväksymä kehityspoliittinen ohjelma asettaa Suomen kehityspolitiikan tärkeimmäksi tavoitteeksi köyhyyden poistamisen ja kestävän kehityksen edis-

tämisen vuonna 2000 asetettujen YK:n vuosituhattavoitteiden mukaisesti. Ohjelmassa korostuvat luonnontaloudellisesti, taloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestävä kehitys sekä aiempaa vahvemmin ympäristö- ja ilmastokysymykset, kriisien ennaltaehkäisy sekä tuki rauhanprosesseille.

Kertomusvuoden toimintaa leimasi kehityspoliittisen ohjelman toiminnallistaminen sekä aktiivinen kehityspoliittinen vaikuttaminen kansainvälisillä foorumeilla. Kehityspoliittinen ohjelma on tarjonnut toimivan viitekehyksen vastata ajankohtaisiin kehityspoliittisiin haasteisiin, jotka liittyvät talous- ja ruoka- ja energiakriiseihin sekä ilmastonmuutokseen. Ohjelmaa täydentämään ja sen toimeenpanoa tukemaan on kertomusvuoden aikana laadittu sektorikohtaisia linjauksia sekä uudistettu kehitysyhteistyön operatiivisia työkaluja. Kehityspoliittista johdonmukaisuutta edistettiin aktiivisesti kansallisella tasolla muun muassa valtionhallinnon toimijoiden parissa ja sektorikohtaisten klustereiden puitteissa sekä kansainvälisesti etenkin EU:ssa, OECD:ssä ja YK:ssa. Suomi järjesti kesäkuussa YK:n talous- ja sosiaalineuvosto ECOSOC:in kehitysyhteistyöfoorumin valmisteluseminaarin, jonka pääaiheena oli Suomen aloitteesta kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistaminen.

Taloudellisesti kestävän kehityksen edistämiseksi on korostettu kaupan ja kehityksen yhteyksien vahvistamista sekä yksityisen sektorin toiminnan tukemista. Suomi edistää kehitysmaiden taloudellisesti kestävää kehitystä muun muassa kauppaa tukevan kehitysyhteistyön (Aid for Trade, AfT) keinoin. Sen tavoitteena on tukea kehitysmaiden tuotannollisen kapasiteetin kehittymistä ja kasvattaa valmiuksia kaupankäyntiin. Kauppaa tukevassa kehitysyhteistyössä Suomi on koko hallituskauden panostanut etenkin maa- ja metsätalouden, kestävän energian tuotannon ja informaatioyhteiskuntakehityksen tukemiseen. Yksityisen sektorin toimintaedellytysten parantaminen ja yrittäjyyden edistäminen, erityisesti naisyrittäjyyttä, mikro- ja pienyrityshautomoita, yrittäjyyskoulutusta sekä maaseudun elinkeinotoimintaa vahvistamalla, ovat olleet tärkeitä teemoja. Kaupan ja kehityksen kysymysten integroiminen sektorikohtaiseen yhteistyöhön on kasvanut systemaattisesti koko hallituskauden ajan.

Yhteiskunnallisesti kestävä kehitys käsittää niin yksilön, yhteisön kuin koko yhteiskunnan kannalta tärkeitä asioita. Suomen kehityspolitiikassa ja -yhteistyössä yhteiskunnallinen kestävyys perustuu demokratiaan, ihmisoikeuksiin, hyvään hallintoon sekä oikeusvaltiokehitykseen. Nämä ovat samanaikaisesti edellytyksiä taloudellisesti kestävälle kehitykselle – yhdessä peruskoulutuksen, terveydenhuollon, ruokaturvan, vesiturvallisuuden ja kestävän väestöpolitiikan kanssa. Yhteiskunnallisesti kestävän kehityksen edistämisessä Suomi korostaa laajaa turvallisuuskäsitettä. Kokonaisvaltaisen lähestymistavan tavoitteena on huomioida turvallisuuden ja kehityksen väliset yhteydet ja edistää kriisinhallinnan, kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun johdonmukaisuutta. Vuonna 2009 laadittu Kehitys ja turvallisuus Suomen kehityspolitiikassa -asiakirja määrittelee painopisteet Suomen toiminnalle kehityksen ja turvallisuuden edistämiseksi politiikkavaikuttamisen sekä kehitysyhteistyövaroin rahoitettavan operatiivisen työn osalta. Sekä Suomessa että EU:ssa on tarkasteluvuonna kiinnitetty yhä enemmän huomiota kokonaisvaltaiseen näkökulmaan kehitys- ja turvallisuuskysymyksissä. Tämä merkitsee kasvavaa koordinointia kehitysyhteistyön, humanitaarisen toiminnan, sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan välillä. Tähän liittyy tarve kiinnittää entistä enemmän huomiota niin sanottuun jatkumoajatteluun eli humanitaarisen avun, jälleenrakennuksen ja kehitysyhteistyön väliseen koordinointiin varmistamalla riittävä rahoitus ja tiedonvaihto eri toimijoiden välillä. Suomen tavoitteita ja toimia tässä suhteessa ohjaa vuonna 2010 laadittu humanitaarisen avun, rauhan- ja jälleenrakennuksen ja kehitysyhteistyön yhteensovittamista koskeva sisäinen selvitys.

Luonnontaloudellisesti kestävän kehityksen saralla ruokaturvasta on tullut yksi kansainvälisen kehityspolitiikan keskeisimmistä aiheista. Kertomusvuonna valmistui maatalouden ja ruokaturvan kehityspoliittinen linjaus, jossa korostetaan tarvetta tuottaa taloudellisesti kannattavasti sekä luonnontaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestävällä tavalla ruokaa, rehua ja kuitua kasvavalle väestölle. Linjauksessa painotetaan kehitysmaiden ruokaturvan kehit-

tämistä vahvistamalla koko ruokaketjun toimintaa, tutkimusta, koulutusta, yksityisten ja julkisten toimijoiden kumppanuuksia sekä ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista. Koko hallituskauden ajan Suomi on vastannut ruokaturvahaasteeseen kasvattamalla maatalouden ja maaseudun kehityksen osuutta kehitysyhteistyöstä. Maataloussektorin osuus kahdenvälisestä kehitysyhteistyörahoituksesta on noussut vajaasta kahdesta yli kuuteen prosenttiin vuosina 2006–2010.

Luonnontaloudellisesti kestävää kehitystä Suomen kehitysyhteistyön kumppanimaissa on kertomusvuonna edistetty edellisvuonna valmistuneiden Kehityspoliittisen ympäristölinjauksen, Kehityspoliittisen metsälinjauksen sekä Suomen vesialan kansainvälisen strategian mukaisesti. Keskeisiä yhteistyön teemoja kertomusvuonna ovat olleet kehitysmaiden tukeminen ilmastonmuutoksen hillintätoimissa ja muutokseen sopeutumisessa; tähän työhön käytetyt varat ovat nousseet koko hallituskauden ajan. Ilmastosopimuksen Kööpenhaminan sitoumuksessa teollisuusmaat lupasivat kehitysmaille vuosina 2010–2012 ns. lyhytaikaista ilmastorahoitusta, josta Suomen osuudeksi on laskettu 110 miljoonaa euroa. Suomi on painottanut yhteistyössään energiatehokkuuden ja -säästön merkitystä sekä uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä. Vesialan päätavoite on vesiturvallisuuden edistäminen, jolla tarkoitetaan veteen kytkeytyvien, yksittäisten ihmisten ja ryhmien terveyteen ja hyvinvointiin, ravinnonsaantiin sekä muihin keskeisiin tarpeisiin liittyvien riskien minimoimista. Metsäalalla painottuu kestävä metsien hoito ja käyttö. Kestävällä metsätaloudella voidaan vähentää köyhyyttä ja sen avulla tuetaan usean YK:n ympäristösopimuksen toteutumista. Suomi tukee kansallisia metsäohjelmia, metsäsektorin roolin vahvistamista ilmastonmuutoksen torjunnassa ja siihen sopeutumisessa sekä metsien roolin ottamista huomioon kansallisessa maaseutu-, maankäyttö- ja maatalouspolitiikassa. Kahdenvälisessä yhteistyössä korostuvat yhteisö- ja yksityismetsätalous, jotka kannustavat maaseutuyhteisöjä metsien säilyttämiseen.

Läpileikkaavien teemojen sisällyttäminen ulkoministeriön uudistettavaan hankehallintoon on ollut pyrkimyksenä vuonna 2010. Hankesyklin eri vaiheissa on identifioitu ne työvaiheet ja -tavat, joiden kautta katsotaan, että tasa-arvon ja ihmisoikeuksien edistäminen sekä haavoittuvuuden ja eriarvoisuuden vähentäminen saadaan parhaiten rakennettua keskeiseksi osaksi kaikkea Suomen kehitysyhteistyötä. Läpileikkaavista teemoista ja tavoitteista laadittiin myös Internet-sivustot, jotka tarjoavat ohjeita ja taustatietoja. Suomen kehitysyhteistyön vaikuttavuuden vahvistamiseksi on kertomusvuonna jatkettu kehitysyhteistyön hallinnon kehittämistä mm. aktiivisesti työstämällä vuonna 2011 käyttöön otettavia kehitysyhteistyön asianhallintajärjestelmää (AHA KYT) ja uutta hankehallinnon käsikirjaa.

Kehitysyhteistyön evaluoinnin osalta kertomusvuoden toiminnan painopisteenä oli evaluointikapasiteetin vahvistaminen. Kehitysyhteistyön evaluointi sai henkilöresurssin lisäyksen ja loppuvuodesta ministeriössä käynnistyi evaluoinnin koulutus. Evaluoinneissa painottui kestävä kehitys ja köyhyys. Vuoden aikana valmistui seitsemän laajaa evaluaatiota: Egyptin ja Etiopian yhteistyöohjelmien evaluoinnit, vesi-, energia-, metsä- ja luonnonvarain- ja maataloussektorin evaluoinnit. Kattava synteesianalyysi vuosina 2008–2010 toimeenpannuista evaluoinneista totesi Suomen kehitysyhteistyön olevan tarkoituksenmukaista ja johdonmukaista. Puutteita löytyi suunnittelussa ja tulosperustaisessa seurannassa. Kiitosta sai Suomen kehitysyhteistyön toimintatapa ja asiantuntevuus. Hyvänä pidettiin myös sitä, että kehityspolitiikka kytkeytyy entistä enemmän ulkopolitiikkaan. Evaluointisuositusten täytäntöönpanoon liittyvä muodollinen päätösmenettely on vakiintunut. Tulosten toimeenpanon seurantamenettelyä rakennetaan parhaillaan sähköiseen muotoon. Kaikista valmistuneista evaluaatioista on järjestetty julkinen tulosten esittely ja keskustelutilaisuus. Painettujen evaluaatioraporttien jakelu on laaja. Vuoden aikana järjestettiin evaluoinnin teemapäivä. Suomi on myös osallistunut aktiivisesti avunantajien yhteisevaluaatioihin ja kansainvälisten evaluointiverkostojen työhön.

4.2 Julkinen kehitysrahoitus ja laajat kehitysresurssit

Kansainvälisen talous- ja finanssikriisin jälkimainingeissa julkisen kehitysrahoituksen merkitys kehitysmaille on kasvanut entisestään. Suomi on onnistunut lisäämään julkisia kehitysyhteistyövaroja aikana, jolloin useat muut avunantajat ovat niitä leikanneet. Kertomusvuonna julkisen kehitysyhteistyön määrärahat olivat yhteensä noin 966 miljoonaa euroa, mikä vastaa noin 0,55 % osuutta ennustetusta BKTL:sta. Vuoden 2010 budjetin mukaan Suomi ylittää Eurooppa-neuvoston asettaman 0,51 % BKTL-tavoitteen vuodelle 2010. Edellisenä vuonna määrärahat olivat noin 916 miljoonaa, ja BTKL-osuus 0,53 %:a, eli kasvua oli 50 miljoonaa, mikä merkitsi 0,02-prosenttiyksikön kasvua BKTL:ssä. Varsinaisen kehitysyhteistyön ODA-kelpoiset määrärahat kasvoivat kertomusvuonna noin 4 miljoonaa euroa ja nousivat 735 miljoonaan euroon. Valtioneuvoston kehyspäätöksessä on varauduttu varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahojen kasvuun siten, että määrärahojen taso nousee 0,58 %:iin (1 074 miljoonaa euroa) ennakoidusta BKTL:stä vuonna 2011. Suomi on sitoutunut Eurooppa-neuvoston vuonna 2005 tekemään päätökseen saavuttaa 0,51 % minimitavoite vanhoille jäsenmaille vuoteen 2010 mennessä ja 0,7 % vuoteen 2015 mennessä.

Määrärahojen merkittävää nousua pystyttiin hyödyntämään vahvistamalla Suomen asemaa ja profiilia kansainvälisessä yhteistyössä, mukaan lukien Suomen YK-turvallisuusneuvoston jäsenyyskampanja. Määrärahojen noustessa kehitysyhteistyöhallinnon riittävien henkilöstöresurssien varmistaminen on koettu haasteeksi.

YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen edellyttää julkisen kehitysrahoituksen kasvattamisen ohella kaikkien potentiaalisten kehitysresurssien hyödyntämistä. Niin sanotun laajan kehitysrahoituksen konsepti pitää sisällään julkisen kehitysrahoituksen lisäksi muun muassa kehitysmaiden kotimaisen rahoituksen, suorat ulkomaiset investoinnit ja muut yksityiset rahoitusvirrat, kansainvälisen kaupan, siirtolaisten rahalähetykset, yksityishenkilöiden rahalahjoitukset hyväntekeväisyyteen sekä muut mahdolliset kehitysmaita hyödyttävät innovatiiviset rahoitusmekanismit. Ministeri Väyrynen asetti huhtikuussa 2010 virallisen työryhmän pohtimaan keinoja lisätä kehitysrahoitusta ja edistää kumppanuuksia. Työryhmä luovutti raporttinsa suosituksineen ministerille joulukuussa 2010. Suositukset koskevat yksityisen ja julkisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden välisiä kumppanuuksia, yritysten yhteiskuntavastuun edistämistä, kehitysyhteistyölahjoitusten verovähennysoikeutta sekä kehityspoliittisten instrumenttien edelleen kehittämistä.

Ministeri Väyrysen asettama toinen työryhmä käsitteli puurakentamisen edistämistä kansainvälisesti. Sen suositukset koskevat mm. puun arvoketjun loppupään vahvistamista metsäalan kehitysyhteistyössämme. Raportti hahmottaa myös toimivia menettelytapoja joita käyttäen puurakentamisen suomalaisyritysten pääsisivät aikaisempaa enemmin lisää humanitäärisen avun hankintoihin.

Kehityspoliittisessa ohjelmassa painotetaan koko suomalaisen yhteiskunnan osallistumista kehitysyhteistyöhön ja kuluvan hallituskauden aikana ulkoasiainministeriö on aktiivisesti kehittänyt uusia kehityspoliittisia instrumentteja, joiden avulla muut valtionhallinnon toimijat, korkea-asteen oppilaitokset ja yritykset voivat tuoda suomalaista osaamista kehitysmaiden kestävään kehitykseen. Yhteistyötä ja kumppanuuksia yksityisen ja julkisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan toimijoiden kesken kehitysmaiden tukemiseksi tullaan edelleen vahvistamaan kehitysrahoitustyöryhmän raportin suosituksia hyödyntäen.

4.3 Kehityspoliittinen vaikuttaminen kansainvälisillä foorumeilla

Kansainvälisessä kehityspolitiikassa Suomen keskeiset vaikuttamiskanavat ovat YK-järjestelmä, Euroopan unioni, OECD:n kehitysapukomitea sekä kansainväliset kehitysrahoituslaitokset.

Suomi tukee YK:n aseman vahvistamista kansainvälisen kehityspolitiikan tärkeimpänä toimijana. YK:ssa Suomi vaikutti aktiivisesti erityisesti talous- ja sosiaalineuvostossa (ECOSOC) ja YK:n 65. yleiskokouksen taloudelliseen ja kestävään kehitykseen liittyviä asioita käsittelevässä II-komiteassa. Suomi oli aktiivisesti mukana vuonna 2010 järjestettävän korkean tason kehitysyhteistyöfoorumin (DCF) valmisteluissa ja järjesti kesäkuussa Helsingissä yhden sen valmistelusymposiumeista, johon osallistui yli 150 kansainvälisen kehitysyhteistyön asiantuntijaa. Suomi vaikutti aktiivisesti YK:n kehitysohjelman UNDP:n ja YK:n väestörahaston UNFPA:n johtokunnissa painottaen YK:n reformia ja vuosituhattavoitteiden toteuttamista sekä kestävän kehityksen edistämistä. Suomen tavoitteena oli järjestöjen varojen ohjaaminen erityisesti vähiten kehittyneille ja köyhille maille. Suomi osallistui aktiivisesti myös YK:n lastenrahaston UNICEF:n johtokunnan työskentelyyn.

Ilmastokysymyksissä Suomi on korostanut kehityspoliittisten periaatteiden noudattamista sekä profiloitunut mm. tasa-arvokysymysten esillä pitäjänä; Cancúnin ilmastokokouksen sopimuspaketissa tasa-arvonäkökulma onkin hyvin sisällytettynä. Suomi on toiminut aktiivisesti myös YK:n ympäristöohjelman (UNEP) kehittämiseksi, ja ympäristöministeri Lehtomäki valittiin heinäkuussa kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittämistä pohtivan ministeriryhmän rinnakkaispuheenjohtajaksi. Suomi toimi kertomusvuonna aktiivisesti kansainvälisten ympäristösopimusten toteutusta tukevan Maailmanlaajuisen ympäristörahaston (GEF) onnistuneissa lisärahoitusneuvotteluissa ja Suomen osuus GEF:n vuosien 2010–2014 rahoituksesta on 57 miljoonaa euroa.

EU on Suomelle keskeisin kehityspoliittisten sitoumusten ja niiden toimeenpanon viiteryhmä. Suomen kehityspoliittisen EU-vaikuttamislinjauksen mukaisesti EU-yhteistyössä edistettiin täydentävyyden, tuloksellisuuden ja johdonmukaisuuden periaatteiden pohjalta aktiivisesti Suomen kehityspoliittisia painopisteitä. Kertomusvuonna esillä olivat erityisesti transatlanttinen kestävän kehityksen kumppanuus, YK:n vuosituhattavoitteiden välitarkastelukonferenssiin valmistautuminen, esitys EU:n globaalistrategian luomisesta ja EU:n institutionaaliset kysymykset kehityspolitiikan näkökulmasta. Suomi edisti aktiivisesti transatlanttisen kestävän kehityksen vuoropuhelun syventämistä, mukaan lukien muun muassa globaaliterveysteeman mukaan ottamista vuosituhattavoitteiden osana. Samoin Suomi korosti transatlanttista kumppanuutta osana globaalia kehitysavun tuloksellisuuden toimintaa, erityisesti maatason yhteistyön kautta. Institutionaalisten muutosten osalta Suomi on tuonut aktiivisesti esille kestävän kehityksen ja kehityspolitiikan keskeistä roolia EU:n ulkosuhteissa Lissabonin sopimuksen mukaisesti sekä korostanut Euroopan komission ja ulkosuhdehallinnon saumattoman yhteistyön merkitystä, erityisesti kehitysyhteistyön ohjelmoinnin sujuvuuden ja laadun varmistamiseksi.

OECD:n kehitysapukomitea DAC (Development Assistance Committee) on ainutlaatuinen foorumi kahdenvälisten avunantajien dialogille sekä kehitysyhteistyön laadun arvioinnille ja kehittämiselle. Suomi katsoo DAC:n lisäarvon perustuvan sen ydintoimintoihin, joita ovat kehitysavun tilastointi, jäsenmaiden vertaistutkinnat, kehitysyhteistyön tuloksellisuuden vahvistaminen sekä politiikkaohjeistus. Kertomusvuonna Suomi osallistui aktiivisesti DAC:n työ- ja ohjelmakauden 2011–12 valmisteluun painottamalla DAC:n ydintoimintojen tärkeyttä sekä DAC:n kansainvälisen roolin ja lisäarvon terävöittämistä. Lokakuussa 2010 hyväksyttiin myös uusi DAC-mandaatti, jossa huomioitiin suuri osa Suomen kannoista. Politiikkajohdonmukaisuus lukeutuu Suomen kehityspolitiikan toimeenpanoa ohjaavana periaatteena myös Suomen OECD-vaikuttamisprioriteetteihin. Työryhmätasolla Suomi vaikutti köyhyyttä, ympäristöä sekä tasa-arvoa käsittelevien työryhmien johtajistossa. Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden osalta Suomi on ollut aktiivinen erityisesti kehitysrahoituksen ennakoitavuutta käsittelevässä työryhmässä, jossa Suomi oli edelläkävijä kahdenvälisten avunantajien toimintatapojen tarkastelua ja kehittämistä koskevassa työssä.

Kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten osalta Suomi vaikutti aktiivisesti vuonna 2010 Maailmanpankin hallintoreformiin, tavoitteena köyhimpien kehitysmaiden, erityisesti Afri-

kan maiden, osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien parantaminen, kuitenkin turvaten myös Suomen edustautumisen. Huhtikuussa päätetyn uudistuksen keskeisin tulos on tuntuva, viiden prosentin äänivallan siirto kehittyneiltä teollisuusmailta kehitys- ja transitiomaiden hyväksi. Samalla Maailmanpankille hyväksyttiin uusi strategia. Sen mukaisesti pankki keskittyy entistä tiiviimmin kehitysmaiden köyhyyden vähentämiseen erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, ilmastonmuutoksen vastaisiin ja siihen sopeuttaviin toimiin, ruokaturvan varmistamiseen, hyvän hallintotavan vahvistamiseen ja korruption vastaiseen taisteluun sekä erilaisten kriisien ennaltaehkäisyyn ja hallintaan tukemalla kehitysmaiden kriisien sieto- ja hallintakykyä erilaisin politiikka- ja rahoitustoimin. Kehityspankkien politiikkaohjaukseen on osallistuttu mm. pääomankorotusneuvotteluiden kautta sekä vaikuttamalla lisärahoituskausien painopisteiden muodostamiseen. Painopiste on ollut kehitysvaikutuksissa ja avun tuloksellisuudessa. Erityisteemoja ovat olleet hauraat valtiot, sukupuolten välinen tasa-arvo, ilmastonmuutos ja kriisirahoitus.

4.4 Kansalaisjärjestöyhteistyö

Ulkoministeriön tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle vuonna 2010 oli kaikkiaan 83,7 miljoonaa euroa, joka on 11 prosenttia varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoista. Ministeriö tukee miltei 300 järjestön kehitysyhteistyöhankkeita 90 maassa, myös maissa, joissa Suomella ei ole edustustoa. Valtaosa järjestöjen kehitysyhteistyöhankkeista toimii opetuksen, terveyden, hyvän hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan aloilla. Suurin osa avusta kohdistuu Afrikkaan ja Aasiaan. Suurimpia kohdemaita ovat Etiopia, Tansania, Kenia, Somalia, Intia ja Nepal.

Vuonna 2010 valmisteltiin kehityspoliittinen kansalaisyhteiskuntalinjaus tiiviissä yhteistyössä kansalaisyhteiskunnan kanssa. Uusi linjaus korvaa vuoden 2006 kansalaisjärjestölinjauksen ja sen päätavoite on vähentää kehitysmaiden köyhyyttä kestävällä tavalla. Tavoitteen saavuttamiseksi linjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota kehitysmaiden kansalaisyhteiskuntien kapasiteetin vahvistamiseen. Linjaus korostaa lisäksi Pariisin julistuksen ja Accran toimintaohjelman toimeenpanon merkitystä ja mahdollisuuksia avun tuloksellisuuden parantamiseksi. Linjauksessa ministeriö asettaa tavoitteeksi kumppanuuksien luomisen ja edistämisen kansalaisyhteiskunnan, julkisen hallinnon ja yksityisen sektorin välillä. Samoin suomalaisen kansalaisyhteiskunnan keskinäisen yhteistyön tiivistäminen asetetaan linjauksen yhdeksi päämääräksi. Yhteistyön toivottavana tuloksena ovat uudet innovaatiot ja hyvien käytäntöjen jakaminen.

Kertomusvuonna saatiin valmiiksi kumppanuusjärjestöjen ohjelmatuen ohjeet, järjestettiin säännönmukaisten seminaarien lisäksi nuorisoa, ruokaturvaa ja ympäristöä koskevat temaattiset työpajat ja näiden seurantajärjestelmä sekä osallistuttiin aktiivisesti samanmielisten avunantajamaiden yhteistyöhön avun ehtojen koordinoimiseksi ja harmonisoimiseksi.

5. Yhdistyneiden kansakuntien toiminta, kansainväliset kehitysrahoituslaitokset ja globaalikysymykset

5.1 Yleistä

Suomi jatkoi aktiivista, laajan turvallisuuden käsitteeseen perustuvaa YK-politiikkaa hallitusohjelman, ulkoasiainhallinnon YK-strategian ja monenkeskisen yhteistyön linjauksen sekä kehityspoliittisen ohjelman pohjalta. Suomi pyrki myös osaltaan vaikuttamaan YK:n aseman ja legitimiteetin vahvistamiseen muuttuvassa globaalihallinnossa. Suomi painotti YK-järjestelmän kokonaisvaltaisen uudistamisen merkitystä järjestön arvovallan, toimintakyvyn ja tehokkuuden parantamiseksi.

Suomi toimii YK:ssa korkealla kansallisella profiililla ja samalla osana Euroopan unionia. Myös Pohjoismaat muodostavat YK-asioissa tärkeän viiteryhmän. Yhteistyötä tehtiin lisäksi Pohjoismaiden ja Baltian maiden ns. NB8-kokoonpanossa.

Kahdenväliset YK-konsultaatiot käytiin kertomusvuonna Saksan kanssa. Keskustelut painottuivat yhteistyömahdollisuuksiin Saksan tultua valituksi turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2011–2012 ja Suomen ollessa ehdolla vaihtuvaksi jäseneksi sitä seuraavalle kaksivuotiskaudelle.

Suomi jatkoi ponnisteluja suomalaisten saamiseksi YK-virkoihin. Kertomusvuonna suurlähettiläs Antti Turunen nimitettiin YK:n pääsihteerin Georgia-edustajaksi.

Kansalaisjärjestökenttä on osallistunut YK-politiikan valmisteluun vuosittain järjestettävän ulkoasiainministerin kuulemisen kautta ja oli mukana syyskuussa New Yorkissa järjestetyssä vuosituhattavoitteiden tarkastelukokouksessa sekä sitä edeltäneessä kehityspoliittisen osaston järjestämässä kuulemistilaisuudessa.

5.2 YK:n yleiskokous ja turvallisuusneuvosto

Suomen painopisteitä YK:n 65. yleiskokouksessa olivat YK-strategiamme mukaisesti vuosituhattavoitteiden saavuttaminen, kestävän kehityksen vahvistaminen, ympäristö- ja ilmastokysymykset, rauhanvälitys, naisten aseman edistäminen konflikteissa, rauhanrakennustoiminta, hyvän hallinnon ja oikeusvaltiokehityksen tukeminen sekä rauhanturvatoiminnan vahvistaminen.

Suomen valtuuskuntaa YK:n 65. yleiskokouksessa johti presidentti Halonen. Valtuuskuntaan kuuluivat lisäksi ulkoasiainministeri Stubb, ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrynen sekä viestintäministeri Lindén.

Yleiskokouksen avajaisviikon päätapahtuma oli vuosituhattavoitteita (MDG) ja niiden saavuttamista käsitellyt huippukokous. Lisäksi avajaisviikon ohjelmaan kuului kansainvälisen biodiversiteettivuoden päätapahtuma sekä pieniä saarikehitysmaita koskeva ilmastonmuutos- ja kehityspainotteinen huippukokous. Suomen kannalta erityisen tärkeitä olivat presidentti Halosen rinnakkaispuheenjohtajuudet MDG-kokouksen temaattisessa osiossa sekä YK:n pääsihteerin kestävää kehitystä käsittelevässä korkean tason paneelissa, jossa presidentti Halonen toimii rinnakkaispuheenjohtajana yhdessä Etelä-Afrikan presidentin kanssa. Kestävän kehityksen paneeli kokoontui ensimmäiseen istuntoonsa YK:n yleiskokousviikon aikana.

Lissabonin sopimuksen myötä tavoitteena on viime vuonna ollut saada EU:n asema YK:n yleiskokouksessa selkiytettyä ja asiaa koskeva päätöslauselma hyväksyttyä. Suomi on korostanut asian etenemisessä laajapohjaisten konsultaatioiden merkitystä ja EU:n korkea edustaja Ashtonin vahvaa roolia prosessissa.

Suomen ja Turkin johdolla käynnistettiin rauhanvälitystä koskevan YK-päätöslauselman valmistelu (ks. kohta 2.4). Suomi korostaa YK:n, alueellisten järjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan yhteistyön tehostamista rauhanvälityksessä ja muun muassa naisten roolin vahvistamista rauhanvälittäjinä. Suomi pyrkii vahvistamaan rauhanvälityksen kansainvälisiä rakenteita, kuten YK:n sihteeristön osana toimivaa rauhanvälityksen tukiyksikköä (Mediation Support Unit).

YK:n turvallisuusneuvoston (TN) seurannassa Suomelle keskeinen kanava on EU:n artikla 34 -kokoukset, joissa turvallisuusneuvoston EU-jäsenet raportoivat ajankohtaisista tapahtumista. Keskeisiä alueellisia kysymyksiä neuvoston agendalla kertomusvuonna ovat olleet Afganistan, Pohjois-Korea, Lähi-itä, Sudan/Darfur, Somalia ja Kongo sekä muut Afrikan

kriisit. Vuonna 2010 tuli kuluneeksi 10 vuotta turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (Naiset, rauha ja turvallisuus) hyväksymisestä. TN:n juhlaistunnossa Suomea edusti ministeri Holmlund. Muita temaattisia, avoimia istuntoja järjestettiin Afrikan rauhanturvaamisesta, siviilien suojelusta, rauhanrakentamisesta, terrorismin vastaisesta toiminnasta sekä oikeusvaltiokehityksestä ja lapsista aseellisissa konflikteissa. Suomi käytti näissä avoimissa istunnoissa kuluneen vuoden aikana useita kansallisia tai yhteispohjoismaisia puheenvuoroja EU:n yhteisen puheenvuoron täydennykseksi. Suomi kanssasuositti TN:n hyväksymää päätöslauselmaa 1960 koskien seksuaalista väkivaltaa konflikteissa.

YK:n rauhanturvatoiminnan uudistamistyö jatkui YK:n sihteeristön New Horizon -aloitteen pohjalta. Suomi osallistui aktiivisesti YK:n rauhanturvaamistoiminnan ja kriisinhallinnan konseptuaaliseen kehittämiseen painottaen YK:n kriisinhallintatoiminnan kokonaisvaltaista kehittämistä. Osana YK:n kriisinhallintatoiminnan tukemista Suomi (UM, SM sekä PLM) järjesti yhdessä YK:n sihteeristön kanssa YK:n rauhanturvaoperaatioiden johtotehtäviin valmentavan Senior Mission Leaders–kurssin Helsingissä kesäkuussa.

Kertomusvuonna toteutettiin YK:n rauhanrakennusarkkitehtuurin väliarviointi. Suomi painottaa rauhanrakentamistoiminnan vahvistamista YK:ssa ja on jatkanut YK:n rauhanrakentamistoiminnan tukemista myös rahallisesti. YK:n rauhanrakentamisrahastoa (PBF, Peacebuilding Fund) tuettiin 2 miljoonalla eurolla vuonna 2010.

5.3. Suomen ehdokkuus YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi 2013–2014
Suomi pyrkii YK:n turvallisuusneuvoston (TN) vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2013–14. Suomella on rotaatioon perustuva Pohjoismaiden tuki. Vaali YK:n länsiryhmän maiden edustuksesta turvallisuusneuvostossa on kilpailtu ja toimeenpannaan YK:n yleiskokouksessa lokakuussa 2012. Ulkoasiainministerin erityisedustajan johtama kampanjaryhmä jatkoi kertomusvuonna toimintaansa jäsenyystavoitteen tukemiseksi ja mahdollisimman laajan tuen saamiseksi ehdokkuudelle. Keskeisiä toimintamuotoja olivat ministerin erityisedustajan bilateraalivierailut ja konsultaatiot, Suomen turvallisuusneuvostoehdokkuuden yhtenäinen ja johdonmukainen esilletuominen hallitustenvälisessä kanssakäymisessä sekä Suomen kansainvälisen näkyvyyden lisääminen etenkin YK-järjestelmässä. Suomen ehdokkuus turvallisuusneuvostoon oli korkealla tasolla esillä muun muassa YK:n yleiskokouksen avajaisviikolla New Yorkissa syyskuussa, Aasian ja Euroopan maiden yhteistyöfoorumi ASEM:n kokouksessa Brysselissä lokakuussa, EU-Afrikka-huippukokouksessa marraskuussa sekä Etyj-huippukokouksessa joulukuussa.

Suomen kampanja YK:n turvallisuusneuvoston jäseneksi perustuu valtionjohdon, ulkoasiainhallinnon ja edustustoverkon sekä sektoriministeriöiden kansainvälisten yhteistyöverkostojen tehokkaaseen käyttöön Suomen tunnettavuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi YK-järjestelmässä. Suomen ehdokkuutta tuettiin tasavallan presidentin, pääministerin, ulkoasiainministerin, ulkomaankauppa- ja kehitysministerin, ympäristöministerin, puolustusministerin, peruspalveluministerin, eurooppaministerin, viestintäministerin ja oikeusministerin kansainvälisissä yhteistyöhankkeissa ja tapaamisissa. TN-ehdokkuus oli myös keskeisesti esillä eduskunnan osallistuessa IPU:n yleiskokoukseen kesällä 2010. Turvaneuvostokampanjassa keskeinen toimija on Suomen YK-edustusto New Yorkissa.

5.4 YK:n talous- ja sosiaalisektori

Suomi osallistui aktiivisesti vuosituhattavoitteita (Millennium Development Goals, MDG) koskevaan korkean tason MDG-tarkastelukokoukseen, joka järjestettiin YK:n yleiskokouksen 65. istunnon avajaisviikolla New Yorkissa. Kokouksen tavoitteena oli nopeuttaa vuosituhattavoitteissa edistymistä, varmistaa vuosituhattavoitteiden keskeisyys YK:n asialistalla sekä tuoda esiin tavoitteet, joissa ei ole edistytty riittävästi ja joihin tulisi suunnata lisää voimavaroja. MDG-kokous koostui yleisistunnoista ja pyöreän pöydän keskusteluista ja sen yhteydessä järjestettiin lisäksi runsaasti erilaisia sivutapahtumia.

Suomella oli MDG-kokouksessa vahva korkean tason edustautuminen ja aktiivinen rooli. Tasavallan presidentti Halonen piti yleisistunnossa kansallisen puheenvuoron ja toimi rinnakkaispuheenjohtajana pyöreän pöydän keskustelussa, joka käsitteli kehityspolitiikan nousevia aiheita. Kokouksen kestävää kehitystä käsitelleessä pyöreässä pöydässä Suomen puheenvuoron käytti ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrynen. MDG-kokouksen alla järjestettyyn YK:n laajakaistakomission kokoukseen osallistui ministeri Suvi Linden. Ulkoministeri Stubb esiintyi vammaisten oikeuksia ja viittomakielisten asemaa käsitelleessä Suomen ”Label us Able” -seminaarissa ja yleisötilaisuudessa.

Suomi vaikutti aktiivisesti YK:n talous- ja sosiaalineuvostossa (ECOSOC) ja YK:n 65. yleiskokouksen taloudelliseen ja kestävään kehitykseen liittyviä asioita käsittelevän II-komitean työhön. ECOSOC:n vuosi-istunnon korkean tason osuus järjestettiin kesäheinäkuussa New Yorkissa. Korkean tason osuudessa järjestettiin myös vuotuinen ministeriarviotilaisuus, jossa käsiteltiin tasa-arvoon ja naisten voimaannuttamiseen tähtäävien kansainvälisten tavoitteiden ja sitoumusten toimeenpanoa. Suomen valtuuskuntaa johti ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrynen.

ECOSOC:n vuosi-istunnon yhteydessä järjestettiin myös korkean tason kehitysyhteistyöfoorumi DCF (Development Cooperation Forum). Vuonna 2005 YK:n yleiskokouksessa valtuudet saanut foorumi järjestettiin nyt toista kertaa ja sen puitteissa käsitellään erityisesti kansainvälisen kehitysyhteistyön tuloksellisuutta ja johdonmukaisuutta. Foorumin pääpuheenvuorot pitivät ministeri Väyrynen ja EU:n kehityskomissaari Andris Piebalgs. Suomi osallistui tiiviisti DCF:n valmisteluihin järjestämällä Helsingissä 3.-4. kesäkuuta DCF:n valmistelusymposiumin, johon osallistui yli 150 kehitysyhteistyön huippuasiantuntijaa eri puolilta maailmaa.

YK:n talous- ja sosiaalisektorilla Suomi on kohdistanut tukeaan priorisoimilleen järjestöille ja ohjelmille: YK:n kehitysohjelmalle UNDP:lle, väestörahasto UNFPA:lle, lastenrahasto UNICEF:lle, ympäristöohjelma UNEP:lle ja maailman elintarvikeohjelmalle WFP:lle. Vuonna 2010 nälkäisten ihmisten määrän arvioitiin olevan maailmassa jo yli miljardi.

Suomi on jatkanut aktiivista vaikuttamista myös YK:n keskeisissä terveysjärjestöissä ja -ohjelmissa mukaan lukien Maailman terveysjärjestö WHO, YK:n hiv/aids-ohjelma UNAIDS ja YK:n väestörahasto sekä Globaalirahasto (Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria). Suomi on painottanut terveyssektorin avussa terveysjärjestelmien kehittämistä ja hyvän hallinnon vahvistamista, perus- ja ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa ja terveyskasvatusta, äitien ja lasten terveydenhuoltoa, hiv/aidsin laaja-alaista ehkäisyä sekä eitarttuvien tautien ehkäisyä.

Suomen toimintaa YK:n ruoka- ja maatalousjärjestössä FAO:ssa ohjaavat Suomen maatalouspolitiikan painopisteet yleisten kehityspoliittisten tavoitteiden lisäksi. Järjestöä ollaan kehittämässä tehokkaammaksi. Suomi on tukenut rahallisesti FAO:n evaluointia ja reformia koskevaa toimintasuunnitelmaa ja seuraa tavoitteiden toteutusta FAO:n hallintoelimissä. Ruokaturvattomuus vaikuttaa ihmisten kehitykseen, sosiaaliseen ja poliittiseen vakauteen sekä vuosituhattavoitteiden saavuttamiseen. Maatalous on merkittävä tekijä ruokaturvan parantamisessa ja köyhyyden vähentämisessä.

Kestävää metsänkäyttöä muuttuvassa ilmastossa (Sustainable Forest Management in Changing Climate) koskevassa hankkeessa Suomi on merkittävä rahoittaja 14 miljoonalla eurolla vuosina 2009–2013.

5.5 YK:n apulaisasiantuntijatoiminta

YK:n apulaisasiantuntija- ja vapaaehtoistoimintaa tuettiin kahdeksalla miljoonalla eurolla. Suomi rahoitti 30 uutta YK:n apulaisasiantuntijaa sekä 16 YK:n vapaaehtoistyöntekijää

YK:n ja sen alaisten järjestöjen, kansainvälisten rahoituslaitosten ja eräiden tutkimusjärjestelmien palvelukseen. Kaiken kaikkiaan suomalaisia apulaisasiantuntijoita toimi kertomusvuoden lopussa 90 ja vapaaehtoisia 35 henkilöä 30:ssä eri YK-järjestössä ympäri maailman. Ulkoasiainministeriö käynnisti Suomen toteuttaman apulaisasiantuntijaohjelman evaluoinnin marraskuussa 2010. Evaluointi valmistuu syksyllä 2011.

5.6 Korruption vastainen toiminta

Kertomusvuonna käynnistyi YK:n korruptionvastaisen sopimuksen (UNCAC eli UN Convention Against Corruption) osapuolikokouksen päättämän globaalin vertaisarviointimekanismin toteutus. Suomi on tukenut sopimuksen toimeenpanoa ja vertaisarviointimekanismin aikaansaamista sekä YK:n Wienissä toimivan UNODC:n (UN Office of Drugs and Crimes) korruptionvastaista toimintaa. Suomi arvottiin lähes 30 muun maan kanssa ensimmäiseen arvioitavien ryhmään. Suomen arvioijiksi valittiin Kreikka ja Tunisia, jotka aloittivat arviointityönsä yhdessä UNODC:n edustajan kanssa kertomusvuoden syksyllä. Ministeriö osallistuu aktiivisesti kertomusvuonna hyväksytyn Suomen kansainvälisen korruptionvastaisen ohjelman toteutukseen muun muassa Suomen kansallisen korruptionvastaisen verkoston jäsenenä ja on tiivistänyt myös ministeriön sisäistä verkottumista ohjelman toteuttamiseksi.

Aihepiiriin liittyy myös OECD:n lahjonnanvastaisen sopimuksen (Anti-Bribery Convention) kertomusvuonna toteutettu ja OECD:ssä käsitelty Suomen maatarkastus, jonka suositukset edellyttävät muun muassa ministeriön toiminnan tehostamista (muun muassa lahjonnanvastaisen tietoisuuden parantamisessa, kehitysyhteistyösopimusten laatimisessa ja toteutuksen valvonnassa sekä korruptioepäilyjen raportoinnissa).

5.7 YK-reformit

Neuvottelut YK:n turvallisuusneuvoston uudistamisen osa-alueista jatkuivat yleiskokouksessa. Suomi katsoo turvallisuusneuvoston uudistamisen olevan olennainen osa koko YK-järjestelmän uudistamista. Uudistuksen myötä tulisi pyrkiä saamaan aikaan työmenetelmiltään uudistunut ja nykyistä kansainvälistä järjestelmää aidosti heijastava elin.

YK:n 65. yleiskokouksen syysistuntokaudella hallinto- ja budjettikomitean käsittelemän yleisen hallintoreformin osalta saavutettiin edistystä henkilöstöhallinnon sekä palvelusuhteiden etujen harmonisaation kehittämisessä ja virtaviivaistamisessa.

YK-järjestelmän sisäisen koherenssihankkeen (System-wide Coherence, SWC) tarkoituksena on parantaa YK:n kehityssektorin, humanitaarisen ja ympäristöalan toimijoiden välistä koordinaatiota ja toiminnan johdonmukaisuutta niin maa-, alue- kuin päämajatasolla. Uuden tasa-arvojärjestön (UN Women, ks. kohta 3.4) perustaminen oli merkittävä edistysaskel myös YK-reformien näkökulmasta.

Kenttätoimintaan kohdistuvalla Yksi YK–aloitteella (One UN Initiative) pyritään eri järjestöjen työskentelyyn yhden ohjelman, yhden johtajan, yhden budjetin ja yksien toimitilojen puitteissa. Aloitteen kahdeksasta ns. Delivering as One-pilottimaasta on saatu alustavia kokemuksia, joiden perusteella YK:n toiminta ja yhteistyö paikallisviranomaisten kanssa näyttävät tehostuneen. Pilottimaiden ohella toistakymmentä muuta kehitysmaata on ryhtynyt soveltamaan Yksi YK-aloitetta oma-aloitteisesti.

Kertomusvuonna YK:n ympäristöohjelman (UNEP) ministeriryhmä Suomen ja Kenian johdolla jatkoi työtä kansainvälisen ympäristöhallinnon vahvistamiseksi YK:n alaisuudessa. Helsingissä marraskuussa pidetyssä korkean tason kokouksessa hyväksyttiin loppuasiakirja, joka sisältää useita kansainvälistä ympäristöhallintoa vahvistavia toimenpiteitä. Kokouksen tulokset menevät UNEPin hallintoneuvoston käsiteltäviksi vuonna 2011 ja ovat osa YK:n kestävän kehityksen konferenssin (2012) valmisteluja. Suomi tukee YK:n ympäristöjärjes-

tön perustamista ja kansainvälisten ympäristötoimijoiden tehokasta koordinaatiota kestävän kehityksen instituutioiden viitekehyksessä.

5.8 YK:n alainen tiede- ja kulttuuritoiminta

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unescon toimialoilla Suomi pyrkii edistämään kestävää kehitystä, rauhan vahvistamista, kulttuurien välistä vuoropuhelua sekä tasa-arvoa koulutuksen, kulttuurin, viestinnän sekä tieteiden tarjoamin keinoin.

Kertomusvuonna Suomi on toteuttanut em. tavoitteita tukemalla muun muassa Unescon Education for all (EFA)–ohjelmaa, International Programme for the Development of Communication (IPDC)–ohjelmaa sekä antamalla tukea Unescon kansainväliselle koulutussuunnitteluinstituutille (IIEP). Suomen Unescolle antaman budjetin ulkopuolisen tuen uudeksi rahoituskohteeksi valittiin Unescon tilastoinstituutti UIS.

Suomen Unesco-edustusto on edistänyt suomalaisia ehdokkuuksia Unescon sihteeristön virkoihin. Pohjoismainen ja EU-yhteistyö on ollut tiivistä ja tuloksellista. Koulutuskysymyksissä on korostettu Suomen kehityspolitiikan mukaisia tavoitteita, kuten tyttöjen ja naisten koulutusta.

YK:n pääsihteerin alaisuuteen kuuluvan Sivilisaatioiden Allianssin toiminta käynnistyi Espanjan ja Turkin valtioiden aloitteesta vuonna 2006. Suomi osallistui kertomusvuonna kolmanteen korkean tason foorumiin Riossa toukokuussa ministeri Thorsin johdolla.

Sivilisaatioiden Allianssin Välimeristrategia ja sen toimintaohjelma hyväksyttiin Maltan ministerikokouksessa marraskuussa 2010.

5.9 Globaalihallinta ja kansainvälisen arkkitehtuurin muuttuminen

Suomi näkee perinteisten monenkeskisten instituutioiden tehtäväksi hakea yhteisiä ratkaisuja kaikkia koskettavien ongelmien hallinnan parantamiseksi ja vakaan kehityksen turvaamiseksi. Suomi edistää kansainvälisen yhteistyöarkkitehtuurin uudistamista eri järjestöjen päätöksentekoelimissä. Suomi seuraa huolella uudenlaisia yhteistyöjärjestelyjä kuten G20-ryhmää, johon voidaan vaikuttaa parhaiten Euroopan unionin yhteisen politiikan kautta.

YK:n jäsenmaiden piirissä on kannettu huolta järjestön merkityksen säilyttämisestä monenkeskisen yhteistyöjärjestelmän keskiössä. Suomi tuki yleiskokouksen syyskaudella hyväksymää uutta päätöslauselmaa YK:n vahvistamisesta globaalihallinnon osana.

5.10 Tietoyhteiskunta

Suomi jatkoi vuosien 2003 ja 2005 YK:n tietoyhteiskuntahuippukokousten (World Summit on Information Society, WSIS) aikana omaksuttua korkeaa profiilia säilyttämällä ICT-sektorin yhtenä kehitysyhteistyön prioriteettialueena ja osallistumalla aktiivisesti WSIS-prosessin toimeenpanoon ja sen seurantamekanismeihin. YK:n yleiskokous hyväksyi tavoitteidemme mukaisesti internetin hallintofoorumille viiden vuoden jatkomandaatin. Internetin nimi- ja osoitejärjestelmästä vastaavan ICANNin toiminnan avoimuutta ja tilivelvollisuutta koskeva tarkastelu saatiin päätökseen. Internetin kansainvälistyminen eteni vuoden 2010 aikana, jolloin otettiin käyttöön ylätason verkkotunnuksia myös muilla kuin latinalaisella merkistöllä kirjoitettuna. Viestintäministeri Lindén toimi komissaarina ITU:n ja UNESCO:n perustamassa laajakaistakomissiossa (Broadband Commission for Digital Development).

5.11 Kansainvälinen ympäristöpolitiikka

Suomi painottaa kehityspolitiikassaan aiempaa vahvemmin ilmasto- ja ympäristökysymyksiä sekä kestävää metsätaloutta, jotka korostuvat myös monenkeskisessä yhteistyössä. Suomi tukee erityisesti köyhimpien ja haavoittuvimpien maiden energiansaantia sekä edistää niiden sopeutumista ilmastonmuutoksen seurauksiin. Suomi panostaa kehitysmaiden ympäristöosaamisen ja kapasiteetin vahvistamiseen kansainvälisessä ilmastoneuvotteluprosessissa ja keskeisten ympäristösopimusten toimeenpanossa. Lisäksi Suomi kiinnitti erityistä huomiota tasa-arvoon, tavoitteena edistää naisten asemaa kansainvälisessä ilmastopolitiikassa – Cancúnin sopimuspaketissa näkökulma onkin hyvin sisällytettynä.

Suomen hallitusohjelman mukainen yhteistyö ympäristö- ja ilmastokysymyksissä ja niiden esillä pitäminen kansainvälisillä forumeilla (UNFCCC, UNDP, UNEP, GEF, UNFF, UNCCD, Maailmanpankki ja alueelliset kehitysrahoituslaitokset) toteutui suunnitellusti, ja myös naisten aseman edistämistä kansainvälisessä ilmastopolitiikassa tuettiin hanketasolla. Kansallista puhtaan kehityksen mekanismin (CDM) osto-ohjelmaa toteutettiin asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Ilmastokysymykset ja erityisesti Cancúnin ilmastokokouksen valmistelut nousivat kansainvälisen ympäristöpolitiikan keskipisteeseen ja olivat siten keskeisiä myös EU:n asialistalla. Ympäristöneuvosto hyväksyi lokakuussa kansainvälistä ilmastopolitiikkaa koskevat päätelmät Cancúnin ilmastokokoukseen valmistautumiseksi. Suomi myötävaikutti osana EU:ta Cancúnin ilmastokokouksen tulokseen, joka ylitti odotukset. Lopputuloksena saatiin aikaan osapuolikokouksen päätökset, jotka ovat tärkeitä edistysaskeleita kansainvälisessä ilmastopolitiikassa ja matkalla kohti uutta ilmastoregiimiä. Tärkeimpiä saavutuksia Cancúnissa olivat edistyminen rahoitusarkkitehtuurissa, kehitysmaiden metsäkadon vähentämiseen tähtäävässä REDD+-mekanismissa sekä päästöjen raportoinnissa ja kansainvälisessä arvioinnissa (MRV). Rahoituksen osalta niin lyhyen kuin pitkänkin aikavälin rahoitustavoitteeksi kirjattiin Kööpenhaminan sitoumuksen luvut (30 miljardia USD 2010–2012 ja 100 miljardia USD vuoteen 2020 mennessä). Lisäksi sovittiin lyhyen aikavälin vuosittaisesta raportoinnista.

Ilmastoneuvottelujen yksi keskeisimmistä kysymyksistä on rahoitus. Tärkein rahoitusta koskeva päätös on Kööpenhaminan sitoumuksessa sovitun uuden ilmastorahaston perustamisen vahvistaminen ja sitä koskevan valmisteluprosessin käynnistäminen. Rahastosta tulee sopimuksen rahoitusmekanismin yksi (GEF:n ohella) operatiivinen yksikkö, joka toimii myöhemmin sovitulla tavalla osapuolten (COP) ohjauksessa. Suomi on valmistellut kantoja mm. rahoituksen lähteisiin ja sen hallinnointiin osana EU:ta. EU-maat lupasivat lyhyen aikavälin ilmastorahoitukseen kehitysmaille vuosina 2010−2012 yhteensä 7,2 miljardia euroa, josta Suomen osuus on 110 miljoona euroa. Valtioneuvoston kehyspäätöksessä (31.3.2010) todettiin, että vuosina 2010 ja 2011 Suomen kehitysyhteistyömäärärahat ylittävät kansainväliset sitoumuksemme, joten ilmastorahoituksen osalta tehdyt sitoumukset voidaan toteuttaa näinä vuosina niiden puitteissa. Sitoumus toteutetaan nettokasvuna vuoden 2009 ilmastorahoituksen tasoon nähden. Suomen vastauksessa EU:lle arvioitiin nettokasvun eli Suomen lyhyen aikavälin ilmastorahoituksen osuudeksi vuonna 2010 24,5 miljoonaa euroa.

Ilmastonmuutos oli myös keskeisesti esillä kahdenvälisissä keskusteluissa ja kansainvälisissä dialogeissa, kuten Delhissä helmikuussa järjestetyssä kestävän kehityksen huippukokouksessa, johon osallistui pääministeri Vanhanen. Suomi korostaa metsien merkitystä erityisesti ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Kertomusvuonna Suomi osallistui YK:n metsäfoorumin (UNFF) 8. istuntoon, jonka teemoina olivat metsiin liittyvät ympäristökysymykset ja metsien kestävän hoidon ja käytön rahoitus. Lisäksi Suomi osallistui YK:n aavikoitumissopimuksen 9. osapuolikokoukseen. Kokous saattoi onnistuneesti päätökseen kaikissa keskeisissä asioissa 10-vuotisstrategian toimeenpanoon liittyvät uudistukset.

Kansainvälisen ympäristörahoituksen osalta merkittävä prosessi kertomusvuonna on ollut Maailmanlaajuisen ympäristörahaston (GEF) 5. lisärahoitusneuvottelut vuosille 2010−2014. Suomi ajoi menestyksekkäästi neuvotteluissa GEF:n merkittävää lisärahoitusta sen aseman vahvistamiseksi keskeisenä kansainvälisten ympäristösopimusten rahoitusmekanismina, kemikaalipääalueen laajennusta sekä sukupuolinäkökulman vahvistamista poikkileikkaavana teemana. Keskeisellä sijalla oli myös institutionaalisten uudistusten tarve GEF:n toiminnan tehostamiseksi. Lisärahoitusneuvottelut saatiin päätökseen keväällä 2010 ja kokonaisrahoituksen kasvu oli 35 %. Suomi on tukilupauksellaan (n. 80 % kasvu, yhteensä 57,3 miljoonaa euroa) eniten tukeaan kasvattaneiden rahoittajien joukossa.

Suomi toteutti puhtaan kehityksen mekanismin toimintasuunnitelmaa tekemällä päästövähennysten ostosopimuksia Kiinassa ja Etelä-Afrikassa. Suomi käynnisti vuoden 2012 jälkeiseen aikaan kohdistuvan päästövähenemien hankinnan liittymällä Aasian kehityspankin Future Carbon Fund -hiilirahastoon. Ulkoministeriön hankerahoituksella on tuettu kehitysmaiden puhtaan kehityksen mekanismin valmiuksien parantamista.

Suomi on johdonmukaisesti pyrkinyt vahvistamaan ja tehostamaan YK:n ympäristöohjelman (UNEP) toimintaa osana ympäristö- ja kehityspoliittisia tavoitteitaan. Osana YK-reformia Suomi on ajanut kansainvälisen ympäristöhallinnon vahvistamista, tavoitteenaan YK:n ympäristöjärjestön (UNEO) perustaminen UNEP:n pohjalta. Ympäristöministeri valittiin heinäkuussa kansainvälisen ympäristöhallinnon kehittämistä pohtineen ministeriryhmän rinnakkaispuheenjohtajaksi. Suomi on tukenut UNEP:n toiminnan vahvistamista myös ympäristödiplomatian ja konfliktien jälkeisen toiminnan alueilla ja edistänyt sen ympäristöturvallisuusasiantuntemuksen laajempaa hyödyntämistä YK-järjestelmässä. YK:n rauhanrakentamiskomission käytössä New Yorkissa on toiminut suomalainen ympäristödiplomaatti.

Erityisesti kehitysmaiden kestävään kaupungistumiseen liittyviä kysymyksiä käsittelevän YK-asuinyhdyskuntaohjelman (UN-Habitat) toimintaan ja työhön on vaikutettu hallintoneuvostossa ja pysyvien edustajien kokouksissa sekä kahdenvälisissä tapaamisissa.

Kertomusvuonna on jatkettu valmisteluja YK:n Kestävän kehityksen konferenssin (Rio+20) järjestämiseksi Rio de Janeirossa vuonna 2012, 20 vuotta alkuperäisen konferenssin jälkeen. Kokouksen teemoina tulevat olemaan vihreä talous sekä kansainvälinen kestävän kehityksen hallinto. Suomi valmistautuu kokoukseen erityisesti EU:n kestävän kehityksen politiikan kautta. YK:n pääsihteeri on kutsunut tasavallan presidentti Tarja Halosen rinnakkaispuheenjohtajaksi kestävän kehityksen paneeliin, jonka työ osaltaan vaikuttaa YK:n laajaan kestävän kehityksen agendaan.

YK:n kestävän kehityksen toimikunta (CSD) on sopinut 14-vuotisesta työohjelmasta, jonka tavoitteena on Johannesburgin toimintasuunnitelman toteutuksen poliittinen ja käytännön sitoumusten valmistelu. Suomi osallistui keväällä 2010 CSD-18:n istuntoon. Kaksivuotisen syklin teemoina olivat kestävän kulutuksen ja tuotannon 10-vuotisohjelma, liikenne, kemikaalit, jätehuolto ja kaivostoiminta.

5.12 Kansainväliset kehitysrahoituslaitokset

Kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten piirissä Suomen tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat Maailmanpankkiryhmä, Afrikan, Aasian ja Latinalaisen Amerikan alueelliset kehitysrahoituslaitokset sekä Kansainvälinen maatalouden kehittämisrahasto (IFAD). Suomi vaikuttaa kehitysrahoituslaitosten politiikkamuodostukseen, tavoitteisiin ja toimintaan osallistumalla laitosten strategiseen päätöksentekoon pääomankorotusneuvottelujen ja rahastojen lisärahoitusneuvottelujen yhteydessä sekä rahoituslaitosten johtokuntien kautta. Johtokunnissa pääsääntöisenä yhteistyöryhmänä ovat muut Pohjoismaat. Kolmantena vaikutuskanavana ovat kahdenväliset kumppanuudet rahoituslaitosten kanssa.

Kansainvälisen talouskriisin lisättyä kehitysrahoituslaitosten rahoituksen kysyntää voimakkaasti tulivat kaikkien kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten pääomankorotukset ajankohtaisiksi. Vuonna 2010 Suomi päätti osallistua Maailmanpankin sekä Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kehityspankkien pääomankorotuksiin. Pääomankorotusprosessien lisäksi Suomi osallistui myös Maailmanpankin IDA:n (International Development Association) sekä Afrikan ja Latinalaisen Amerikan kehityspankkien pehmeäehtoisten rahastojen (AfDF ja FSO) lisärahoitukseen ja vaikutti näiden lisärahoituskausien painopisteiden muotoutumiseen. Painopiste päättyneillä neuvottelukierroksilla oli kehitysvaikutuksissa ja avun tuloksellisuudessa. Erityisteemoja ovat olleet hauraat valtiot, sukupuolten välinen tasa-arvo, ilmastonmuutos ja kriisirahoitus.

Talouskriisi toi Maailmanpankin hallintouudistuksen toiseen vaiheeseen uutta kiireellisyyttä. Suomi ajoi tässä prosessissa köyhimpien kehitysmaiden, erityisesti Afrikan, osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien parantamista. Suomi toimi Maailmanpankin äänivaltakysymyksessä aktiivisesti osana pohjoismais-baltialaista äänestysryhmää korostaen rahoitusvastuun ja vaikutusvallan yhteyttä. Uudistuksen keskeisin tulos on tuntuva, viiden prosentin äänivallan siirto kehittyneiltä teollisuusmailta kehitys- ja transitiomaiden hyväksi. Kehitysmaiden velkatilanteen helpottamiseen Suomi on vaikuttanut sekä rahoituslaitosten politiikkaohjauksella että monenkeskisten velkahelpotusaloitteen (MDRI) ja raskaasti velkaantuneiden kehitysmaiden velkahelpotusaloitteen HIPC:n kautta. Suomi on osallistunut myös innovatiivisia kehitysrahoitusmekanismeja edistävien maiden ryhmän toimintaan (Leading Group on Innovative Financing for Development).

Erityisesti vuonna 2010 Suomi ajoi kehitysrahoituslaitoksissa niiden tuloksellisuuden vahvistamista yleisesti sekä talouskriisiin ja ilmastonmuutokseen vastaamista. Kussakin rahoituslaitoksessa on hyväksytty sen omaan lisäarvoon ja täydentävyyteen perustuvat politiikka- ja toimintaohjelmat. Maailmanpankille hyväksyttiin keväällä uusi strategia. Sen mukaisesti pankki keskittyy entistä tiiviimmin kehitysmaiden köyhyyden vähentämiseen erityisesti Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, ilmastonmuutoksen vastaisiin ja siihen sopeuttaviin toimiin, ruokaturvan varmistamiseen, hyvän hallintotavan vahvistamiseen ja korruption vastaiseen taisteluun sekä erilaisten kriisien ennalta ehkäisyyn ja niiden hallintaan tukemalla kehitysmaiden kriisien sieto- ja hallintakykyä erilaisin politiikka- ja rahoitustoimin.

Talouskriisin vaikutukset näkyivät edelleen kertomusvuoden aikana kaikkien kansainvälisten rahoituslaitosten toimintapainotuksissa. Ne suuntasivat sekä lyhyen että pitemmän ajan toimenpiteitä ja lisäresursseja vaikeuksiin ajautuneiden talouksien auttamiseen. Yhä laajenevan kriisin myötä resurssitarpeet nousivat nopeasti. Osana ulkoministeriön ruokaturvan ja ilmastomuutoksen pitkän aikavälin ohjelmia Suomen tukea Kansainväliselle maataloustutkimusjärjestelmälle (CGIAR) jatkettiin ruokaturvan parantamiseksi.

Ilmastonmuutokseen vastaaminen oli kaikissa kehitysrahoituslaitoksissa kertomusvuonna näyttävästi esillä. Kehitysrahoituslaitokset ovat laatineet kukin omia linjauksiaan ja perustaneet lukuisia temaattisia erityisrahastoja. Pohjoismaisen kehitysrahasto (NDF) suuntaa jatkossa kaiken rahoituksensa lahjamuotoiseen ilmastorahoitukseen vuonna 2009 tehdyn päätöksen mukaisesti.

Kumppanuussopimukset monenkeskisten yhteistyöorganisaatioiden kanssa tukevat valtioneuvoston kehityspoliittisen ohjelman temaattisia painopistealueita. Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja siihen sopeutuminen sekä kestävä kehitys korostuvat. Perusrahoituksen lisäksi Suomi vaikuttaa pankkien toimintaan erilaisten rahastojen kautta. Talouskriisiin ja ilmastonmuutokseen vaikuttaminen näkyi myös rahastoyhteistyössä. Ilmastonmuutoksen vastaista työtä kehitysrahoituslaitoksissa rahoittavat Suomen tukemat Maailmanpankin kestävän kehityksen rahasto (ESSD) sekä metsä-hiilirahasto. Myös Latinalaisen Amerikan kehityspankissa Suomi tukee ilmastonmuutoksen hillitsemiseen tähtäävää SECCI-rahastoa.

Kansainvälisistä rahoituslaitoksista vastaavien suomalaisviranomaisten koordinaatio jatkui tiiviinä. Suomi osallistuu myös epävirallisen EU- ja eurooppalaisten maiden yhteistyöhön. Pohjoismaisten Maailmanpankin ja IMF:n äänestysryhmien kesken tehtiin myös tiivistä G20 -ryhmän kehityspoliittiseen agendaan vaikuttavaa työtä.

5.13 Humanitaarinen toiminta

Humanitaariseen apuun käytettiin kertomusvuonna 81 miljoonaa euroa ja humanitaariseen miinatoimintaan 5 miljoonaa euroa. Apu kohdennettiin tarvearviointien pohjalta mahdollisimman oikea-aikaisesti YK-järjestelmän, Punaisen Ristin liikkeen ja suomalaisten kansalaisjärjestöjen kautta konfliktien ja luonnononnettomuuksien uhreille Afrikassa, Aasiassa, Lähi-idässä ja Latinalaisessa Amerikassa. Afrikka oli suurin vastaanottaja ja sinne kohdennettiin yli kolmannes Suomen tuesta. YK-järjestöistä suurimmat avun vastaanottajat olivat UNHCR, WFP, UNICEF, ja UNRWA. YK:n roolin vahvistamista humanitaarisen avun koordinaatiossa tuettiin rahoittamalla OCHA:n toimintaa. Suomi osallistui aktiivisesti myös YK:n keskitetyn hätäapurahaston CERF:n neuvonantavan työryhmän työskentelyyn.

Haitin maanjäristys ja Pakistanin tulvat olivat kertomusvuoden suuria luonnonkatastrofeja, joihin kohdennettiin yhteensä yli 14 miljoonaa euroa. Luonnonkatastrofeista aiheutuvat avun tarpeet sekä Aasiassa, Afrikassa että Latinalaisessa Amerikassa ovat selvästi kasvaneet entisestä. Myös ruokakriisi ja kansainvälisen talouden taantuma jatkuivat ja nostivat avun tarvitsijoiden määrää.

Suomi panosti EU:n uuden humanitaarisen ja ruoka-avun työryhmän ja neuvoston aluetyöryhmien välisen yhteistyön ja koherenssin tiivistämiseen sekä uuden elintarvikeavun sopimuksen neuvottelua edistävään toimintaan. Temaattisista asiakokonaisuuksista keskityttiin YK:n humanitaarisen reformin tukemiseen erityisesti maatasolla, humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyön yhteensovittamiseen, katastrofien ennaltaehkäisyyn, sekä ns. hyvän humanitaarisen avunannon periaatteiden toimeenpanoon. Kertomusvuonna perustettiin sisäasiainministeriön puheenjohdolla toimiva työryhmä, jonka työn tuloksena valmisteltiin luonnononnettomuuksien vahinkojen rajoittamiseen tähtäävä kansallinen toimintaohjelma.

6. Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ja kaupallis-taloudellisten etujen edistäminen

6.1 Maailman kauppajärjestö (WTO)

Maailman kauppajärjestön (World Trade Organization, WTO) Dohan kauppaneuvottelukierroksen (Doha Development Agenda, DDA) käynnistämisestä tulee vuonna 2011 kuluneeksi 10 vuotta. Neuvottelut jatkuivat kertomusvuonna tiiviinä, mutta toivottua läpimurtoa niiden päättämiseksi ei saatu aikaan. Vuosi 2011 nähdään yleisesti ratkaisevana Dohan kierroksen kannalta johtuen vuodelle 2013 ajoittuvista Yhdysvaltain presidentinvaaleista. Mikäli neuvotteluja ei saada päätökseen vuoden 2011 aikana, kierros saattaa ajautua useamman vuoden mittaiselle neuvottelutauolle.

Suomen ja EU:n tavoitteena Dohan neuvotteluissa on kunnianhimoinen, tasapainoinen ja kaikki neuvottelualueet kattava lopputulos, joka vapauttaa kauppaa Suomen vientiteollisuudelle tärkeissä tuotteissa ja varmistaa suomalaisen maatalouden toimintaedellytykset. Neuvottelutuloksen halutaan samalla vahvistavan WTO:n sääntöarkkitehtuuria, monenkeskistä kauppajärjestelmää yleensä sekä edesauttavan kehitysmaiden integroitumista kansainväliseen talouteen.

Suomi on tuonut WTO:ssa osana EU:ta aktiivisesti esiin ilmasto- ja ympäristöpolitiikan sekä kauppapolitiikan yhtymäkohtia. Suomi vaikutti osana EU:ta aktiivisesti ympäristötuottei-

den tullienalennusneuvotteluihin, joilla pyritään sopimaan kauppapolitiikan kontribuutiosta kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin. Työ on osa laajempia ympäristötuotteiden kaupan vapauttamisneuvotteluja, joita käydään osana Dohan kierrosta. Myös neuvottelut WTO:n julkisten hankintojen sopimuksen uudistamisesta jatkuivat ja niissä päästiin kertomusvuonna loppuvaiheeseen. Keskeisin avoin kysymys on markkinoillepääsy. Suomi tuki aktiivisesti EU:n etenemistä neuvotteluissa.

WTO:n maatutkintaelimen puitteissa ryhdyttiin vuonna 2009 valvomaan kansainvälisen talouskriisin lieveilmiönä lisääntyviä kauppaa rajoittavia toimenpiteitä. Toimet ovat viimeisten kahden vuoden kuluessa lisääntyneet, mutta huoli massiivisesta protektionismin aallosta ei kuitenkaan toistaiseksi ole toteutunut. Suomi on korostanut johdonmukaisesti EU:n sisäisessä kannanmuodostuksessa tarvetta pidättyä protektionistisista toimista vaatien samaa unionin kauppakumppaneilta.

Venäjän WTO-jäsenyyttä koskevat neuvottelut saivat merkittävän sysäyksen, kun Venäjä ja USA asettivat yhteiseksi tavoitteekseen Venäjän mahdollisimman nopean liittymisen järjestöön. Maat onnistuivat saamaan kahdenväliset neuvottelunsa päätökseen lokakuun alussa. EU:n ja Venäjän välisissä neuvotteluissa saavutettiin läpimurto marraskuun lopulla ja sopimus jäljellä olevista avoimista kysymyksistä vahvistettiin lopullisesti EU:n ja Venäjän välisessä huippukokouksessa Brysselissä 7.12. Sopimus kattaa EU:n ja Suomen kannalta tärkeimmän kysymyksen Venäjän asettamista puun vientitulleista. Suomi vaikutti aktiivisesti ministeri- ja virkamiestasolla sekä komissioon että Venäjään sopimuksen aikaansaamiseksi. Saavutetun sopimuksen mukaan Venäjä laskee vientitullien tasoa jopa 60-70% nykyisestä WTO-jäsenyyden astuessa voimaan. Kahdenvälinen sopimus mahdollistaa neuvottelujen keskittymisen täysipainoisesti monenkeskisen prosessiin päättämiseen Genevessä. Tämän hetkinen arvio on, että Venäjä voisi liittyä WTO:hon vuoden 2011 lopulla.

6.2 Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD)

Järjestöpolitiikan päällimmäisenä tavoitteena oli saada OECD:lle hyväksytty rooli taloudellisen globaalihallinnan analyytikkona, taustoittajana ja politiikkasuosittelijana järjestön vahvuusalueilla. Suomi tuki näitä pyrkimyksiä. Osana tätä tavoitetta OECD rakensi ja syvensi ns. tiivistetyn kanssakäymisen muotoja G20-rakenteeseen kuuluvien mutta OECD:hen kuulumattomien viiden nousevan talouden Kiinan, Intian, Indonesian, Etelä-Afrikan ja Brasilian kanssa.

Laajentumisprosessin aktiivinen tukeminen tuotti tulokseksi Slovenian, Israelin ja Viron hyväksymisen OECD:n jäseniksi sekä lopulta Venäjän kelpoisuusehtojen tarkasteluun komiteoittain.

Suomi ohjasi hallinnonalojensa asettamien priorisointien mukaisesti järjestön sisältötyön suunnittelua ja budjetointia vuosia 2011−2012 varten tavoitteenaan saada sisältötyö tuottamaan vastauksia Suomenkin politiikkahaasteisiin. Kertomusvuonna käsiteltiin ja julkistettiin Suomea koskevat talouspolitiikan ja julkishallinnon maatutkinnat sekä lahjonnanvastaisen sopimuksen maakohtainen toimeenpanoraportti.

6.3 EU:n kahdenväliset ja alueelliset vapaakauppaneuvottelut

Vuonna 2010 allekirjoitettiin EU:n ja Etelä-Korean välinen vapaakauppasopimus ja se astunee voimaan 1.7.2011. Kyseessä on EU:n ensimmäinen ”uudenaikainen sopimus”, joka sisältää laajasti velvoitteita kaupan eri aloilta. Sopimuksen sisältö on Suomen tavoitteiden mukainen ja sen odotetaan lisäävän Suomen ja Etelä-Korean välistä kauppaa merkittävästi.

Vuoden aikana saatiin päätökseen myös EU:n vapaakauppaneuvottelut Perun ja Kolumbian sekä Keski-Amerikan maiden kanssa. Sopimukset parantavat suomalaisyritysten mahdolli-

suuksia sijoittautua ja käydä kauppaa sopimuskumppaneiden kanssa sekä vahvistavat toimintaympäristön vakautta näissä maissa. Erityisesti Keski-Amerikan maiden kanssa tehtävässä sopimuksessa huomioidaan neuvottelukumppanin kehitystason mukaiset erityistarpeet hallitusohjelman mukaisesti. Sopimukset allekirjoitetaan vuonna 2011.

Kertomusvuoden kuluessa EU aloitti vapaakauppaneuvottelut Singaporen ja Malesian kanssa. Mercosurin kanssa käytävät neuvottelut käynnistettiin uudelleen yli viisi vuotta kestäneen tauon jälkeen. Intian, Kanadan ja Singaporen kanssa käytävissä neuvotteluissa edistyttiin merkittävästi, mutta Ukraina-neuvotteluissa eteneminen hidastui maan sisäpoliittisen tilanteen johdosta. Edellä mainitut neuvottelut pyritään saamaan päätökseen vuoden 2011 aikana.

EU:n ja Venäjän väliset vapaakauppasopimusneuvottelut odottavat enää Venäjän WTO-jäsenyyden muodollista toteutumista, mutta käytännössä tilannetta mutkistaa Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin välisen tulliliiton syntyminen, mikä siirtää osan Venäjän kauppapoliittisesta toimivallasta tulliliiton yhteisille elimille. EU pyrkii neuvottelemaan mahdollisimman pitkälle menevistä kauppa- ja investointisäännöistä meneillään olevissa EU- Venäjä-perussopimusneuvotteluissa ennen vapaakauppasopimusneuvottelujen käynnistymistä. Perussopimusneuvottelujen osalta EU:n esitykset vastaavat hyvin Suomen tavoitteita.

EU neuvottelee paraikaa myös kumppanuus- ja yhteistyösopimuksesta Kiinan kanssa. Sopimuksella pyritään vahvistamaan kahdenvälisiä kauppa- ja investointisuhteita sekä yhteistyötä. Kauppaa merkittävien kumppanien kuten Intian, Brasilian, Yhdysvaltojen, Kiinan ja Japanin kanssa pyritään myös helpottamaan sääntely-yhteistyön ja -dialogien muodossa.

6.4 Kauppakiistat

Airbus - Boeing -kiistassa saatiin kertomusvuonna paneelipäätökset. Kyseessä on EU:n kannalta suurin yksittäinen kauppariita. Päätökset eivät kuitenkaan ole lopullisia. Lopullisilla tuloksilla saattaa olla vaikutuksia muun muassa valtioiden tukipolitiikkojen tulkintoihin. EU:n vastatoimet jatkuvat edelleen niin kutsutussa Byrd Amendment -tapauksessa, joka koskee Yhdysvaltain polkumyynti- ja tasoitustulleista keräämien varojen suorittamista valituksen tehneille amerikkalaisyrityksille.

6.5 Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen (VKE)

VKE-toiminnalla tuetaan suomalaisten yritysten vientiponnisteluja ja kansainvälistymistä sekä pyritään turvaamaan yrityksille yhdenvertaiset edellytykset kilpailijoihin nähden maailmalla.

Ulkoasiainhallinnon edustustoverkon VKE-palveluja verkottajana, kumppanuuksien edistäjänä ja yleisen markkinakehityksen seuraajana saatettiin kertomusvuonna entistä tehokkaammin suomalaisen elinkeinoelämän käyttöön. Viennin ja kansainvälistymisen edistämisessä ulkoasiainministeriöllä on keskeinen asema erilaisten toimijoiden kentässä. Ulkoasiainministeriöllä on tärkeä rooli myös osana innovaatiojärjestelmämme ulkoista ulottuvuutta. Tavoitteena on luoda suurlähetystöihin tukeutuva House of Finland -konsepti ja poistaa ulkomaantoimintojen päällekkäisyydet.

Hallitus panosti kansallisen VKE-strategian ja erillisen arktisen strategian sekä sektorikohtaisten strategioiden laadintaan ja toimeenpanoon (koulutusvienti, hoito- ja hoivapalvelujen vienti). Yhteistyötä kotimaisten VKE -toimijoiden välillä kehitettiin ja ulkoasiainministeriön panosta niin sanotussa ennakointiyhteistyössä vahvistettiin. Ulkoasiainministeriön asema yhtenä FinNode -toiminnan perusjäsenistä TEM:in, Finpron ja Tekesin rinnalla vahvistettiin.

Vienninedistämismatkoja järjestettiin vuonna 2010 muun muassa Kiinaan, Intiaan, Venäjälle (mm. Kazan, Novosibirsk, Jekaterinburg), Kazakstaniin, Koreaan, Japaniin, Nigeriaan, Syyriaan ja Libanoniin. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri sekä korkean tason yritysvaltuuskunta osallistuivat myös Tasavallan Presidentin Venäjän-vierailulle. Suomeen suuntautuneet korkean tason vierailut tarjosivat niin ikään mahdollisuuden suomalaisyritysten viennin ja kansainvälistymisen tukemiseen sekä yritysten toiminnan esittelyyn. Työtä Suomen ulkomailla toimivien kunniakonsuleiden integroimiseksi Suomen VKE -toimijoiden joukkoon jatkettiin.

Suomalaisyritysten vienti- ja tuontikaupan esteiden poistamiseen kiinnitettiin erityistä huomiota vallinneen talouskriisin jälkimainingeissa. Suomalaisyritysten kohtaamien ongelmien ratkaisemiseksi toimittiin aktiivisesti. Suomen kansallisten toimenpiteiden lisäksi työssä hyödynnettiin Euroopan komission tarjoamia yhteistyömahdollisuuksia unionin markkinoillepääsystrategian puitteissa. Monia suomalaisyritysten ilmoittamia ongelmia pystyttiin ratkaisemaan. Merkittävimmät jäljellä olevat ongelmat on saatu sisällytettyä hyvin EU:n kauppapoliittiselle asialistalle.

6.6 Investointien edistäminen

Hallitus tuki Suomesta ja Suomeen suuntautuvia sijoituksia kehittämällä niitä koskevaa kansainvälistä sopimusarkkitehtuuria ratifioimalla ja voimaansaattamalla kahdenvälisiä investointien edistämistä ja suojaamista koskevia sopimuksia (Nepal, Montenegro ja Panama) sekä osallistumalla aktiivisesti niitä koskevaan kansainväliseen sisältötyöhön OECD:ssa ja UNCTADissa.

Lissabonin sopimuksen voimaantulon jälkeen investoinnit siirtyivät EU:n yhteisen kauppapolitiikan piiriin. Suomi vaikutti kertomusvuonna aktiivisesti unionin uuden investointipolitiikan kehittämiseen yhtenä keskeisenä tavoitteena varmistaa, että jäsenmaiden olemassa olevat kahdenväliset investointisuojasopimukset pysyvät voimassa kunnes ne korvautuvat yhteisösopimuksilla.

6.7 Tuontipolitiikka

Suomen tuontipolitiikan tavoitteena on turvata suomalaisen teollisuuden raaka-aineiden saatavuus, elinkeinoelämän ja kuluttajien tuontiin liittyvät intressit sekä kauppa- ja kehityspoliittisten tavoitteiden yhteensovittaminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Kertomusvuoden aikana Suomi vaikutti eri tuontijärjestelmiä koskeviin sääntelyuudistus- ja neuvotteluprosesseihin, joista keskeisimpiä olivat EU:n etuusalkuperäsääntöuudistus, tuontisuojainstrumenttien uudistus, yleisen tullietuusjärjestelmän (Generalized System of Preferences, GSP) uudistus sekä EU:n aloittamat uudet vapaakauppaneuvottelut ja talouskumppanuussopimusneuvottelut.

6.7.1 Kehitysmaatuonnin helpottaminen ja kauppaa tukeva kehitysyhteistyö

Kehitysmaatuonnin osalta keskeiset tavoitteet ovat kehitysmaiden kaupankäyntiedellytysten parantaminen ja kaupan kasvattaminen. Työ jakautuu kolmeen pilariin. Ensimmäinen koskee kehitysmaatuontiin kohdistuvia kaupanesteitä, joihin vaikutetaan kauppapoliittisen ja maakohtaisen asiantuntemuksen avulla. Toisessa pilarissa kauppaan ja kehitykseen kohdennettuja kehitysyhteistyövaroja ohjataan kehitysmaiden tuotantokapasiteetin vahvistamiseen tuonnin helpottamisen kannalta keskeisillä aloilla ja kolmannessa edistetään kehitysmaatuontia erityisesti Finnfundin hallinnoiman Finnpartnership liikekumppanuusohjelman kautta.

Kauppaa tukevan kehitysyhteistyön toimintasuunnitelmaa (2008−2011) on toimeenpantu aktiivisesti taloudellisen toimintaympäristön, tuotannollisen perustan, taloudellisen infra-

struktuurin sekä kaupankäyntimahdollisuuksien kehittämiseksi ja laajentamalla sektoriohjelmia (erityisesti maatalous, metsä, energia, informaatioyhteiskuntakehitys) yrittäjyyden, arvoketjujen kehittämisen ja kaupankäyntimahdollisuuksien suuntaan sekä rahoittamalla tähän teemaan kohdistuvia hankkeita. Yhteistyö on laajentunut mm. kehityspoliittisten puiteohjelmien (esim. Laajemman Euroopan aloite) myötä alueelliseen suuntaan. Yhteistyö ulkoisten sidosryhmien kanssa, mukaan lukien yritykset ja muut elinkeinoelämän toimijat sekä kansalaisjärjestöt, on ollut vahvaa.

Kauppa ja kehitys -teemaan liittyvää monenkeskistä ja kahdenvälistä tukea kasvatettiin myös kertomusvuonna. Suomen painopisteinä ovat erityisesti yksityissektorin toimintaedellytysten vahvistaminen, kestävän taloudellisen kehityksen tukeminen ja naisten aseman parantaminen kansainvälisessä kaupassa. Suomi on noussut merkittävien rahoittajien ja vaikuttajien joukkoon tärkeimmissä monenkeskisissä kauppa- ja kehitysjärjestöissä kuten ITC, EIF, WTO, UNCTAD ja UNIDO.

GSP-tullietuusjärjestelmää koskeva säännöstö umpeutuu vuoden 2011 lopussa. Uudistuneen päätöksentekoprosessin johdosta uutta EU-asetusta ei saada valmiiksi ennen aiemman umpeutumista. Komission, jäsenmaiden ja Euroopaan parlamentin yhteistyössä valmistellaan nykyisen asetuksen pidentämistä enintään kahdella vuodella tai siihen saakka, kunnes uusi asetus voidaan saattaa voimaan. Suomi osallistui kertomusvuonna aktiivisesti valmisteluprosessiin. Suomen tavoitteena on GSP+ -järjestelmän selkeyttäminen ja tehostaminen sekä sen läpinäkyvyyden parantaminen. GSP-järjestelmässä sovellettava alkuperäsääntöuudistus astuu voimaan vuoden 2011 alusta.

6.7.2 Kauppapoliittiset suojainstrumentit

Kauppapoliittisten suojainstrumenttien (polkumyynti-, tasoitustulli- ja suojatoimenpiteet) käyttö kansainvälisessä kaupassa on lisääntynyt talouskriisin johdosta jonkin verran, mutta kuitenkin odotettua vähemmän. Nykyisen talouskriisin erityispiirteenä ovat olleet erityisesti kehitysmaiden aloittamat suojatoimitutkinnat, joiden ongelmina ovat usein alhaiset standardit.

EU:ssa on jatkettu vuonna 2009 aloitettua keskustelua keinoista, joilla voidaan lisätä polkumyyntitutkintojen avoimuutta ja kehittää menettelyjä yrityslähtöisemmiksi nykyisen polkumyyntiperusasetuksen puitteissa. Muun muassa komission nettisivuille on lisätty hyödyllistä tietoa vireillä olevista tutkinnoista ja tätä menettelyä kehitetään edelleen yhteistyössä yritysten kanssa. Loppuvuodesta julkaistiin EU:n viejille tarkoitettu opas, jossa kerrotaan menettelyistä yritysten joutuessa kolmansien maiden aloittamien tutkintojen kohteeksi. Suomi on osallistunut työhön aktiivisesti.

6.7.3 Sektorikohtaiset kauppapoliittiset erityiskysymykset

Hallitus pyrki kertomusvuoden kuluessa turvaamaan suomalaisen terästeollisuuden toimintaedellytyksiä vaikuttamalla muun muassa vientimarkkinoiden avoimuuteen sekä varmistamaan aktiivisella tuontipolitiikalla raaka-aineiden saannin ja markkinoiden häiriöttömän toiminnan.

Teräs ja tekstiilit ovat EU:n kauppapoliittisessa järjestelmässä erityisasemassa muihin teollisuustuotteisiin nähden. Tämä perustuu niiden perinteisesti vahvaan asemaan unionissa sekä siihen, että erityisesti terässektorin on suhdanneherkkänä alana katsottu vaativan tietyissä tilanteissa erityisten kauppapoliittisten keinojen käyttöä alan toimintaedellytysten takaamiseksi. Rajoitus- ja tarkkailutoimenpiteitä on viime vuosina karsittu selvästi aiempaan nähden, mutta tiettyjä erityisjärjestelyjä pidetään edelleen voimassa. EU soveltaa määrällisiä tuontirajoituksia enää Valko-Venäjään ja Pohjois-Koreaan (tekstiilit) sekä Venäjään ja Ka-

zakstaniin (teräs). Rajoitustoimet poistuvat automaattisesti maiden tullessa WTO:n jäseniksi.

Raaka-aineiden ja muiden tuotantopanosten saanti nousi kertomusvuonna keskeiseksi kysymykseksi myös mineraali-, elektroniikka-, kemian- ja metsäsektorilla. Suomi toimi aktiivisesti sekä kahdenvälisesti että EU:n uuden raaka-ainestrategian puitteissa suomalaisen elinkeinoelämän etujen turvaamiseksi. EU määritteli strategian puitteissa 41 mineraalia kriittisiksi unionin etujen kannalta. EU on monen raaka-aineen osalta riippuvainen tuonnista. Ulkoasiainministeriö osallistui lokakuussa hyväksytyn kansallisen mineraalistrategian valmistelutyöhön.

Vuoden 2010 aikana raaka-aineiden saatavuus, vientirajoitukset ja erityisesti Kiinan toimet olivat esillä useilla foorumeilla. Maailman kauppajärjestön paneelikäsittelyssä vireillä olevan Kiinan mineraalien vientirajoituksia koskevan paneelikäsittelyn ohella esillä olivat Kiinan toimet harvinaisten maametallien viennin rajoittamiseksi. Kiina vastaa tällä hetkellä noin 97 % harvinaisten maametallien tuotannosta maailmassa. Kyseisiä metalleja käytetään erityisesti high-tech-tuotannossa ja niiden kysyntä on kasvanut viime vuosina merkittävästi.

EU:n laittomien hakkuiden kauppaa koskevan toimintasuunnitelman (Forest Law Enforcement, Governance and Trade, FLEGT) toteuttaminen jatkui kertomusvuonna. Laittomien hakkuiden kauppaa koskevien FLEGT-lisätoimenpiteiden käsittely jatkui puutavaraa ja puutuotteita markkinoille tuovien toimijoiden velvollisuuksien vahvistamiseksi. Asiaa säätelevän asetusehdotuksen käsittelyssä Suomi vaikutti aktiivisesti turvatakseen teollisuuden ja muiden alan toimijoiden edut.

WTO:n informaatioteknologiasopimuksen (Information Technology Agreement, ITA) uudistamista valmisteltiin yhteistyössä Euroopan komission kanssa ja EU:n tavoitteet vastaavat hyvin Suomen näkemyksiä. Neuvottelujen aloittamista viivästyttänyt WTO:n riitojenratkaisuun viety riita koskien eräitä neuvottelujen kohteena olevia tuotteita päätyi Suomen tavoitteiden mukaiseen lopputulokseen.

6.8 Vientivalvonta

Suomi osallistui aktiivisesti neuvotteluihin EU:n Iranin pakotteita koskevasta neuvoston päätöksestä sekä 27.10. voimaan tulleesta asetuksesta 961/2010, joka rajoittaa laajasti yhteydenpitoa, kauppaa ja rahaliikennettä iranilaisten tahojen kanssa. Asetuksella kielletään kaksikäyttötuotteiden vienti Iraniin (pl. tietoliikenne ja tiedon suojaus) sekä keskeisten laitteiden ja teknologian myynti, toimitus tai siirto iranilaisille henkilöille, yhteisöille tai elimille tai Iranissa käytettäväksi öljyn ja maakaasun jalostuksessa, etsinnässä ja tuotannossa sekä maakaasun nesteytyksessä. Ulkoasiainministeriö lisäsi kertomusvuonna Iranin pakotteita koskevaa neuvontaa yrityksille.

Ulkoasiainministeriö käsitteli kertomusvuonna yli 320 kaksikäyttötuotteita koskevaa vientilupahakemusta. Lupahakemusten lukumäärä on kasvanut edellisestä vuodesta. Lisäksi ulkoministeriön kaksikäyttötuotteita sekä puolustustarvikkeita ja siviiliaseita käsittelevän vientivalvontatyöryhmän (VVTR) välityksellä annettiin lausunto noin 250 vientilupahakemuksesta, joista noin 150 koski puolustustarvikkeita ja siviiliaseita.

Kaksikäyttötuotteiden vientivalvontalakia modernisoidaan kattamaan viennin lisäksi myös ko. tuotteiden kauttakulku ja välitys neuvoston vientivalvonta-asetuksen 428/2009 mukaisesti. Hallituksen esitys on parhaillaan eduskunnan käsittelyssä.

Vientivalvontaan liittyvää yritysten palvelua on haluttu parantaa luomalla vahvalla salaustasolla toimiva sähköinen asiointipalvelu, jota koskeva hanke on saatettu loppuvaiheeseen ja jonka käyttöönotto pyritään toteuttamaan alkuvuodesta 2011.

Neuvoston alatyöryhmässä 2007 valmisteltu ehdotus ja sittemmin komission 2008 tekemä virallinen aloite EU:n uusista kaksikäyttötuotteiden sektorikohtaisista yleisvientiluvista on Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä Euroopan Parlamentin ensimmäisessä lukemisessa ja sen käsittely jatkuu myös EU:n neuvostossa 2011.

6.9 Muut kysymykset

EU:n uuden kauppapoliittisen strategian käsittely käynnistyi komission tiedonannon pohjalta marraskuussa. Uudessa strategiassa keskeisenä tavoitteena on tehostaa työtä EU:n kauppapolitiikan päämäärien saavuttamiseksi. Suomi vaikutti aktiivisesti strategian muotoiluun korostaen kaupan vapauttamisen merkitystä kasvulle ja työllisyydelle. Suomi korosti myös tarvetta globaalin kilpailun kiristyessä vahvistaa EU:n sisäisten ja ulkoisten politiikkojen johdonmukaisuutta.

Ilmastoneuvotteluissa Suomi jatkoi aktiivista vaikuttamista EU:n linjaan teollis- ja tekijänoikeuksien turvaamiseksi teknologiansiirtokysymyksissä. Suomi korosti, ettei oikeuksia tule heikentää osana ilmastosopimusta, vaan niistä tulee tarvittaessa neuvotella Maailman henkisen omaisuuden järjestössä (World Intellectual Property Organization, WIPO) ja WTO:ssa osana järjestöille kuuluvaa toimivaltaa. Oikeuksien heikentämisellä olisi negatiivisia vaikutuksia sekä yritysten halulle osallistua teknologiansiirtoon että investoida tutkimus- ja kehitystoimintaan. Cancúnissa joulukuussa sovitussa osapuolipäätöksessä teollis- ja tekijänoikeuksia ei mainita.

Neuvottelut useammankeskisestä väärentämisenvastaisesta kauppasopimuksesta (ACTA, Anti-Counterfeiting Trade Agreement) saatiin kertomusvuonna päätökseen, ja EU parafoi sopimustekstin 26.11.2010. Sopimuksella luodaan yhtenäiset, vahvemmat kansainväliset standardit teollis- ja tekijänoikeuksien loukkausten torjumiseksi ja loukkauksiin puuttumiseksi. Myös sopimusosapuolten välistä yhteistyötä vahvistetaan ja luodaan kanava parhaiden käytänteiden levittämiselle. Sopimus edistää osaltaan hallituksen innovaatiopoliittisia tavoitteita ja täyttää Suomen keskeiset neuvottelutavoitteet.

Hiilivuotoriskin torjuminen kansainvälisen kaupan sääntöjä noudattaen muodostui Eurooppa-neuvoston päätelmien linjaukseksi Suomen korostaessa kunnianhimoista kansainvälistä ilmastosopimusta parhaimpana tapana edetä asiassa. Päätelmät jättävät mahdollisuuden rajasuojatoimien käytölle maita kohtaan, joiden ilmastositoumukset eivät täytä unionin vaatimuksia. Suomi on vastustanut rajasuojatoimien käyttöä, koska ne saattavat johtaa vastatoimenpiteiden kierteeseen ja siten heikentää kaupan ja talouskasvun edellytyksiä. Cancunin ilmastoneuvottelujen lopputuloksesta komissio tulee tekemään arvionsa mm. hiilivuotoriskin osalta vuoden 2011 alkupuolella.

7. Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset

Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) Rooman perussäännön tarkistuskonferenssissa Kampalassa tehtiin historiallinen päätös hyökkäysrikosmääräysten liittämisestä osaksi perussääntöä. Hyökkäysrikostoimivallan käytön alkamisajankohdasta päätetään kuitenkin aikaisintaan vuonna 2017. Suomi ja Chile valmistelivat konferenssiin Rooman perussäännöllä luodun järjestelmän vaikutusta uhreihin ja rikoksista kärsineisiin yhteisöihin koskeneen käsittelyn, jossa myös ICC:n uhrirahaston johtokunnan puheenjohtajalla Elisabeth Rehnillä oli näkyvä rooli. Suomi allekirjoitti ICC:n kanssa sopimuksen tuomioiden täytäntöönpanosta. Suomi rahoitti 2010 muun muassa ICC:n uhrirahastoa ja todistajiensuojelurahastoa. Taloudellista tukea annettiin myös Sierra Leonen erityistuomioistuimelle, ns. punakhmerioikeudenkäynneille Kambodžassa ja muulle kaikkein vakavimpiin kansainvälisiin rikoksiin liittyvää rankaisemattomuutta vähentävälle toiminnalle.

Aikaisempien tilanteiden lisäksi ICC:n käsiteltäväksi tuli vuonna 2010 Kenia, joka on ensimmäinen syyttäjän aloitteesta käynnistynyt tutkinta. Kahdessa tilanteessa on edetty oikeudenkäynteihin, joita on käynnissä neljää syytettyä vastaan. Sudanin presidentin osalta annettiin 2010 pidätysmääräys myös joukkotuhonnasta. Sudan kieltäytyy YK:n turvallisuusneuvoston sille asettaman velvoitteen vastaisesti yhteistyöstä ICC:n kanssa. Afrikan unioni (AU) päätti, että AU:n jäsenvaltiot eivät tee ICC:n kanssa yhteistyötä Sudanin presidentin pidättämiseksi, ja vaati edelleen turvallisuusneuvostoa lykkäämään ICC-käsittelyä. AU-päätöksistä huolimatta yksittäiset afrikkalaiset sopimusvaltiot ovat antaneet julkisesti tukea ICC:lle.

Entisen Jugoslavian ja Ruandan ad hoc–sotarikostuomioistuinten toiminta pyritään saattamaan päätökseen vuoden 2014 loppuun mennessä. Tuomioistuimille luodaan pienimuotoisempi seuraaja, jonka toiminta käynnistyy Haagissa kesällä 2013 ja Arushassa kesällä 2012. Sierra Leonen erityistuomioistuimen toiminta on tarkoitus saada päätökseen helmikuussa 2012. Käsiteltävänä on enää oikeudenkäynti Charles Tayloria vastaan.

Kansainvälinen tuomioistuin (ICJ) vahvisti heinäkuussa antamassaan neuvoa-antavassa lausunnossa Kosovon itsenäisyysjulistuksen laillisuuden. Suomi osallistui ICJ:n käsittelyyn sekä kirjallisesti että suullisesti. Syyskuussa yksimielisesti hyväksytyssä YK-päätöslauselmassa korostetaan Kosovon ja Serbian välisen dialogin aloittamista, jonka edistämiseen EU on sitoutunut.

YK:n yleiskokouksen VI -komiteassa keskeisiä kysymyksiä olivat oikeusvaltioperiaatteen edistäminen, johon liittyen päätettiin korkean tason kokouksen järjestämisestä vuonna 2012, ja rikosoikeudellisen universaalitoimivallan ulottuvuus ja soveltaminen. Punaisen Ristin kansainvälinen komitea (ICRC) julkaisi kansainvälisen humanitaarisen oikeuden nykytilaa ja keskeisiä haasteita arvioineen kaksivuotisen tutkimuksensa tulokset, joiden mukaan suurimpana haasteena säilyy normien tehokkaampi kansallinen täytäntöönpano. Suomi on osallistunut aktiivisesti ns. Kööpenhaminan-prosessiin, jonka tarkoituksena on päästä yhteisymmärrykseen tietyistä vähimmäisstandardeista, joita sovellettaisiin vapaudenriistoihin kaikkien sotilasoperaatioiden yhteydessä.

Suomi on johdonmukaisesti kiinnittänyt huomiota pakotelistauksia koskevan prosessin puutteisiin yhdessä samanmielisten maiden kanssa. YK:n turvallisuusneuvoston ns. Al-Qaida-pakotekomitean yhteyteen lisätty Ombudsperson-tehtävä parantaa listattujen henkilöiden mahdollisuutta saada listauksensa perustelut tutkituiksi. EU:n yleisen tuomioistuimen syyskuussa antama tuomio ns. Kadi II–tapauksessa on merkittävä riittävien oikeusturvatakeiden tulkinnan kannalta. Ombudsperson-tehtävän perustaminen ei tuomioistuimen näkemyksen mukaan ole riittävä tae oikeusturvan toteutumiseksi. EU:n neuvosto ja komissio ovat valittaneet päätöksestä, joka asettaa nykyisen pakotejärjestelmän perusteet vakavan haasteen eteen. YK:n turvallisuusneuvosto on jatkuvasti kiristänyt Iraniin kohdistuvia pakotteita ja EU on lisäksi määrännyt omia pidemmälle meneviä pakotteitaan. Lokakuussa voimaan tullut EU:n asetus rajoittaa laajasti yhteydenpitoa, kauppaa ja rahaliikennettä iranilaisten tahojen kanssa.

Merioikeuden alalla ajankohtaiset kysymykset koskivat erityisesti elollisen luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä ja kestävää käyttöä aavalla merellä sekä kansainvälisen merirosvouksen vastaisia toimia. Somalian rannikon merirosvoutta käsittelevän kontaktiryhmän oikeudellinen työryhmä jatkoi toimintaansa Tanskan vetämänä.

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnan edellyttämän mukaisesti eduskunnalle annettiin hallituksen esitys laiksi EU:n sotilaallisen kriisinhallintaoperaation EUNAVFOR Atalantan yhteydessä merirosvoudesta tai aseellisesta ryöstöstä epäiltyä koskevan rikosasian käsittelystä. Kyseisellä lakiehdotuksella varmistetaan pidätettyjen merirosvojen tuomittavaksi siirtämistä koskevat menettelyt siten, että ne ovat kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja Suomen

perustuslain mukaisia. Tämä huomioon ottaen tasavallan presidentti päätti 3.12.2010 suomalaisen aluksen lähettämisestä operaatioon.

Eduskunta hyväksyi Pohjoismaiden välillä tehdyn turvallisuusluokitellun tiedon vastavuoroista suojaamista koskevan sopimuksen. Neuvottelut kahdenvälisestä tietoturvallisuussopimuksesta jatkuivat Ison-Britannian, Alankomaiden, Luxemburgin ja Sveitsin kanssa.

Lissabonin sopimuksen annettua velvoittavan oikeusperustan EU:n liittymiselle Euroopan ihmisoikeussopimukseen, neuvosto antoi komissiolle neuvotteluvaltuudet ja -ohjeet kesäkuussa, jonka jälkeen liittymissopimusta koskevat neuvottelut ovat alkaneet. Suomi on edustettuna ihmisoikeussopimuksen sopimuspuolia edustavassa Euroopan neuvoston puolelle perustetussa neuvotteluryhmässä, jonka kanssa komissio käy neuvotteluita.

Etyjin oikeushenkilöllisyyssopimus pysyi edelleen agendalla. Sopimus on neuvoteltu valmiiksi jo vuonna 2007, mutta sitä ei ole saatu vielä hyväksyttyä, vaikka periaatteessa kaikki Etyjin osallistujavaltiot kannattavat sopimusta. Sopimusta käytetään pelinappulana järjestön kontrollia ja osallistujavaltioiden voimatasapainoa sekä Etyjin instituutioiden ja kenttämissioiden asemaa ja tulevaisuudennäkymiä koskevassa poliittisessa keskustelussa.

Pitkäaikaiset neuvottelut Saimaan kanavan vuokrasopimuksesta saatettiin päätökseen ja sopimus allekirjoitettiin 27.5.2010. Eduskunta hyväksyi sopimuksen 7.12.2010.

Etelämannersopimuksen osapuolten vuosittaisessa konsultatiivikokouksessa Uruguayssa käsiteltiin muun muassa ilmastonmuutosta Etelämantereen kannalta ja Etelämantereelle suuntautuvan turismin vaikutuksia.

Ulkoasiainministeriössä valmisteltiin ja annettiin eduskunnalle kertomusvuonna 5 valtiosopimuksen hyväksymistä koskevaa hallituksen esitystä, jotka koskivat Kansainvälisen rikostuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa, taloudellista yhteistyötä Intian kanssa, pohjoismaista tietoturvallisuutta, EY-CARIFORUM -talouskumppanuutta ja EU-perussopimusten siirtymämääräyspöytäkirjan muuttamista. Vuonna 2010 saatettiin Suomessa voimaan kaikkiaan 45 monenvälistä, 31 kahdenvälistä, 2 pohjoismaista ja 4 kansainvälisen järjestön kanssa tehtyä valtiosopimusta tai –sopimuksen muutosta. Lisäksi yksi monenvälinen sopimus kumottiin. Kertomusvuonna ulkoasianministeriöstä esiteltiin myös hallituksen esitykset, jotka koskivat ulkomaalaislain muutosta, kaksikäyttötuotteiden vientivalvontalain muutosta, edellä mainittu EUNAVFOR Atalanta -operaatioon liittyvää siirtomenettelylakia, kemiallisten aseiden kieltosopimuksen voimaansaattamislain muutosta ja ulkomaanedustuksen korvauslain muutosta.

8. Kansalaispalvelut

8.1 Konsulipalvelut

Suomen kansalaisten ja Suomessa pysyvästi asuvien ulkomaalaisten odotukset ulkoasiainministeriön tarjoamia kansalaispalveluita kohtaan ovat kasvaneet entisestään. Suomalaiset liikkuvat, asioivat, opiskelevat ja työskentelevät entistä enemmän ulkomailla. Tilastokeskuksen mukaan suomalaiset tekevät vuosittain noin 6,5 miljoonaa ulkomaanmatkaa. Suomen suurlähetystöt ulkomailla hoitavat vuosittain noin 50 000 suomalaisten avustustapausta.

Ulkoasiainministeriön kriisivalmiuksien kehittäminen on jatkunut. Suurlähetystöjen valmiussuunnitteluun liittyvään harjoitteluun on panostettu ja vuoden 2010 aikana järjestettiin kattava, terrori-iskuun liittyvän kriisiharjoitus yhteistyössä useiden muiden viranomaisten ja Berliinin edustuston kanssa. Vuoden aikana valmisteltiin uuden, kattavamman ja tehok-

kaamman matkustusilmoitusjärjestelmän käyttöönottoa. Tavoitteena on ottaa uusi järjestelmä käyttöön vuoden 2011 aikana.

Matkustusturvallisuuteen liittyvät palvelut ovat edelleen ulkoasiainministeriön internetsivujen luetuin osio. Konsuliasioiden yksikkö on tiivistänyt yhteistyötä kansallisella tasolla turvalliseen matkailuun laajasti liittyvien organisaatioiden kanssa. Konsuliasioiden yksikkö kokoontuu säännöllisesti muun muassa matkanjärjestäjien keskusliiton, vakuutusyhtiöiden, poliisin sekä Suomi-seuran edustajien kanssa.

Perheoikeudellisella puolella konsuliasioiden yksikön tärkein uudistus on ollut elatusavun perintää koskevien keskusviranomaistehtävien siirto oikeusministeriölle vuoden 2011 alusta.

Median kiinnostus konsuliasioiden yksikön toimialaan kuuluviin kysymyksiin on jatkunut korkeana.

EU-konsuliyhteistyö on tiivistynyt ja siirtynyt entistä enemmän EU:n sisäiseen intranettiin. Vuoden aikana EU-yhteistyössä on tavoiteltu muun muassa EU:n yhteisen konsulikoulutuksen aloittamista, jonka on tarkoitus toteutua vuonna 2011. Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä perustetun EU:n ulkosuhdehallinnon hyödyntäminen erityisesti kolmansissa maissa tapahtuvissa kriisitilanteissa on tärkeää. Pidemmällä tähtäyksellä EU:n ulkosuhdehallinnon edustustot voisivat mahdollisesti parantaa myös yksittäisten konsuliasiakkaiden palvelutasoa, kansallisia ulkoasianhallintoja täydentävästi.

8.2 Viisumipolitiikka

Maahanmuuttokysymysten hoitaminen aiheutti merkittäviä resurssihaasteita, etenkin edustustoissa. Viisumihakemusten käsittelyn aktiivinen kehittäminen on jatkunut. Kehittämistoimille oli tarvetta, sillä viisumihakemusten määrä nousi vuonna 2010 kaikkien aikojen ennätykseen. Miljoonas Suomen maailmalla vastaanottama viisumihakemus käsiteltiin Pietarissa jouluaattona. Suomen suurimmissa viisumiedustustoissa Pietarissa, Moskovassa, Petroskoissa ja Kiovassa otettiin käyttöön internet-pohjainen viisumihakemus- sekä ajanvarausjärjestelmä. Järjestelmän käyttöönottoa muissakin edustustossa alettiin valmistella. Viisumitoimintojen osittainen ulkoistaminen toteutettiin Moskovassa ja Kiovassa. Käynnistettiin myös valmistelu Pietarin pääkonsulaatin viisumitoimintojen ulkoistamiseksi vuoden 2011 alkupuolella. Aloitettiin myös kokeiluluontoisesti niin sanottujen liikkuvien passipisteiden käyttö Kanadassa ja Espanjassa.

EU:n uutta viisumisäännöstöä ryhdyttiin pääosiltaan soveltamaan huhtikuussa ja siihen liittyvä esitys ulkomaalaislain muuttamiseksi annettiin eduskunnalle joulukuussa.

Edustustot osallistuvat maahantulolupa-asioihin liittyvällä toiminnallaan unionin neliportaisen rajaturvallisuusmallin toteutukseen laittoman maahanmuuton lähtö- ja kauttakulkumaissa, sillä yhteistä viisumipolitiikkaa käytännössä toteuttavat edustustot ovat tehokas työkalu estettäessä laitonta maahanmuuttoa, ihmiskauppaa, alipalkattujen työntekijöiden hyväksikäyttöä sekä rikollisuuden ja terrorismin leviämistä Schengen-alueelle. Ministeriö osallistui aktiivisesti kansallisen laittoman maahantulon toimenpideohjelman valmisteluun ja toteuttamiseen.

9. Edustustoverkko

Suomen edustustoverkko koostuu 99 toimipisteestä 77 eri maassa. Ulkoasiainministeriö on tehnyt hallitusohjelman mukaisesti laajan kartoituksen edustustoverkosta. Alueellisia painopisteitä tarkastellaan jatkuvasti ja rajallisia resursseja kohdennetaan joustavasti uudelleen. Kertomusvuonna tehtiin päätökset suurlähetystöjen sulkemisesta Caracasissa Venezuelassa

ja Manilassa Filippiineillä. Caracas suljetaan kesällä 2011 ja Manila vuoden 2012 loppuun mennessä. Päätettiin myös nimittää Algerissa Algeriassa olevaan suurlähetystöön residentti suurlähettiläs vuonna 2011. On perusteltua pohtia eri hallinnonaloihin liittyvien ulkomaantoimipisteiden yhdistämistä suurlähetystöihin tukeutuviksi Suomi-keskuksiksi toimintakyvyn ja kustannustehokkuuden lisäämiseksi.

Euroopan unionin ulkosuhdehallinto vahvistaa unionin yhteistä toimintaa ja sitä kautta myös Suomea. Se lisää varsinkin pienempien jäsenmaiden tiedonsaannin ja vaikutusmahdollisuuksien maantieteellistä kattavuutta. Euroopan ulkosuhdehallinto ei poista tarvetta kansalliseen edustautumiseen. Näköpiirissä ei ole, että EU:n edustustot korvaisivat kansalliset edustustot.

10. Julkisuusdiplomatia ja viestintä

10.1 Julkisuusdiplomatia, Suomen maakuvan kehittäminen ja kulttuurivienti

Suomen maabrändin kehittämiseksi nimitetty Jorma Ollilan johtama korkean tason valtuuskunta työskenteli aktiivisesti ja kävi laajaa kansalaiskeskustelua maabrändistä. Valtuuskunnan raportti valmistui marraskuussa ja sai hyvän vastaanoton. Raportissa määritettiin Suomen maabrändi-identiteetti ja tavoitemielikuva vuonna 2030. Raportti pitää sisällään lukuisia tehtäviä eri tahoille tavoitteen saavuttamiseksi. Raportissa tuettiin House of Finland -toimintakonseptin kehittämistä, eli eri ministeriöiden ulkomaantoimipisteiden yhdistämistä vahvoiksi ja monipuolisiksi, suurlähetystöihin tukeutuviksi Suomi-keskuksiksi. Toimintamallin avulla voitaisiin vahvistaa Suomen kansainvälistä vaikuttavuutta ja terävöittää viestintää sekä saavuttaa säästöjä.

Julkisuusdiplomatiaa vahvistettiin erityisesti 11 kohdemaassa, Brasiliassa, Egyptissä, Intiassa, Kiinassa, Puolassa, Ranskassa, Saksassa, Turkissa, Venäjällä, Ukrainassa ja Yhdysvalloissa. Niissä toimeenpantiin viestintää, kulttuuria ja muuta promootiota koordinoidusti hyödyntävät julkisuusdiplomatian maaohjelmat. Myös muut edustustot hyödynsivät julkisuusdiplomatian työkaluja omassa toiminnassaan aiempaa tehokkaammin Suomen poliittisten, taloudellisten ja muiden tavoitteiden saavuttamiseksi. Julkisuusdiplomatian kansallista koordinaatiota kehitettiin Finland Promotion Board:issa osana maabrändityötä.

Kansallisen kulttuurivientiohjelman toteuttamista jatkettiin aktiivisesti ministeriöiden yhteistyöllä ja ulkoministeriön edustustoverkon avulla. Edustustojen ja kulttuuri- ja tiedeinstituuttien yhteistyön tiivistämistä jatkettiin laatimalla yhteistyöasiakirjat, joissa määritellään yhteiset kulttuuriviennin tavoitteet ja toiminta.

10.2 Viranomais- ja kansalaisviestintä

Viestinnässä kokeiltiin sosiaalisen median välineitä ja luonnosteltiin linjausta sen hyödyntämiseksi. Useat edustustot avasivat Facebookiin omat sivut. Ne toimivat hyvin erityisesti matkustamiseen liittyvän tiedon välittämisessä ja hyviä kokemuksia saatiinkin niin kutsutun tuhkakriisin ja Thaimaan levottomuuksien aikana. Kriisiviestinnän valmiuksia tehostettiin sisäisin koulutustilaisuuksin sekä kehittämällä viestintäpäivystystä. Matkustusturvallisuuteen liittyvän tiedon tarvetta heijasti se, että ministeriön verkkosivuilla vierailtiin erityisen vilkkaasti tuhkakriisin aikana.

Tiedotusta ulko- ja turvallisuuspolitiikan ajankohtaisaiheista lisättiin taustatilaisuuksilla toimittajille. Kehitysviestinnässä keskityttiin erityisesti kehitysyhteistyön tulosten viestintään. Suomalaisten osallistumisen ja yhteiskunnallisen keskustelun lisäämiseksi jatkettiin vaikuttajaohjelmaa sekä käynnistettiin toimittajien kehityspolitiikan perehdyttämisohjelma Kehitys-akatemia. Talouselämän vaikuttajille räätälöitiin Lähi-idän, Persianlahden ja Poh-

jois-Afrikan talouspotentiaalia valottava korkean tason seminaari. Suurlähettiläspäivien avoimuutta lisättiin tarjoamalla suurlähettiläitä median haastateltaviksi päivien teemoista. Kansalaisten kehitysyhteistyökeskustelua aktivoitiin muun muassa laajalla työllä kehitystä–kampanjalla.

Kansalaiskeskustelun syventämiseksi ja aktivoimiseksi EU-kysymyksistä järjestettiin eri puolilla Suomea useita keskustelu- ja tiedotustilaisuuksia sekä seminaareja. Lisäksi järjestettiin erilaisia luentotilaisuuksia, osallistuttiin messuille ja asiakaspalvelua toteutettiin aikaisempien vuosien mukaisesti eri maakunnissa kautta koko Suomen.

Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa pidettyjen seminaarien ja tilaisuuksien aiheina olivat: Kiinnostaako ura EU:ssa?, EU arjessa ja Miksi Suomi on Afganistanissa? Näiden lisäksi järjestettiin talousseminaareja, opettajaseminaareja ja Studia Generalia-yleisöluentosarja.

Uusia julkaisuja ja esitteitä tuotettiin 12 kappaletta, lisäksi 1 kolumnikirja ja Kansalaisen Itämeri-kirja.

11. Alueellinen yhteistyö

11.1. Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyö ja pohjoismainen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö

Pohjoismaiden ministerineuvoston (PMN) puheenjohtajamaana toimineen Tanskan puheenjohtajakauden ohjelman teema oli globalisaatio haasteena ja mahdollisuutena. Pohjoismaat ovat PMN:n asettamassa erityistyöryhmässä jatkaneet tiivistä yhteistyötään YK:n Cancúnin ilmastokonferenssin alla, pyrkien edistämään konferenssin menestyksekästä toteuttamista.

Pääministereiden kokouksissa käsiteltiin Euroopan taloustilannetta ja sen heijastuksia pohjoismaihin. Globalisaatiofoorumin pääteemana oli ”Vihreä kasvu”, josta pääministerit pyysivät ministerineuvostoa valmistelemaan raportin Suomen puheenjohtajakaudelle. Asialistalla olivat myös yhteiset sähkömarkkinat, rajaesteet, taloudellinen yhteistyö EU:ssa, Islannin EU-jäsenyys ja Pohjoismaiden edelläkävijäasema ilmastoasioissa. Muista asioista esillä oli muun muassa Afganistanin tilanne, Itämeri ja arktinen yhteistyö.

Pohjoismaiset yhteistyöministerit pitivät kertomusvuonna kolme virallista kokousta. Suomen puheenjohtajuuskaudella 2007 käynnistettyjä globalisaatiohankkeita on nyt 21 seitsemällä sektorilla. Huippututkimusaloitteen kuusi tutkimusohjelmaa on käynnistetty. Yhteispohjoismaiset panostukset Shanghain maailmannäyttelyn yhteydessä toteutettiin hyvällä menestyksellä. Ministerineuvoston yhteistyölle Länsi-Pohjolan naapureiden muun muassa Kanadan kanssa valmisteltiin uudet suuntaviivat, jotka on tarkoitus hyväksyä Suomen puheenjohtajuuskaudella 2011.

Pohjoismaiden neuvoston istunnossa Reykjavikissa hyväksyttiin uudet suuntaviivat yhteistyöstä Valko-Venäjän kanssa. Toistaiseksi PMN ei avaa omaa informaatiokonttoria Minskiin. Sen merkittävä tuki Vilnassa toimivalle valkovenäläisiä opiskelijoita tukevalle European Humanities Universityn toiminnalle jatkuu.

PMN:n sihteeristön toimiminen Pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden sihteeristönä ensimmäiset kolme vuotta vahvistettiin. Naapuruusohjelmien puitteissa yhteistyö jatkui Luoteis-Venäjän ja Baltian maiden kanssa. Yhteistyö keskittyy liikkuvuusohjelmiin uusien suuntaviivojen mukaisesti. PMN osallistuu aktiivisesti EU:n Itämeri-strategian eräiden lippulaivahankkeiden toimenpanoon ja rahoitukseen.

Rajaesteiden poistaminen on prioriteetti. Eri ministerineuvostojen alaisissa kokoonpanoissa käsiteltiin yhteensä 42 rajaestettä, joista 8 saatiin ratkaistua kertomusvuonna. Rajaestetyötä tukevan ja myös ratkaisuehdotuksia työstävän Rajaestefoorumin toimikautta jatkettiin vuoden 2013 loppuun. Haloo-Pohjola-tiedotuspiste toimii rajaestetyön tukipalveluna.

Pohjoismaisten kielten ymmärtämiseen kiinnitettiin Tanskan kaudella huomiota eri yhteyksissä. Tässä yhteydessä käynnistettiin Pohjoismainen kielikampanja, jonka kohteena ovat erityisesti lapset ja nuoret. Kampanja jatkuu Suomen puheenjohtajuuskaudella 2011.

Vuoden 2010 aikana jatkettiin pohjoismaiden ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön tiivistämistä koskeneen, vuonna 2009 julkaistun Norjan entisen ulko- ja puolustusministeri Thorvald Stoltenbergin selvityksen käsittelyä. Useat sen ehdotuksista perustuvat olemassa olevaan yhteistyöhön ja kertomusvuonna yhteistyötä kehitettiin ehdotusten pohjalta joustavasti, erilaisissa kokoonpanoissa. Suomi on tukenut etenemistä pohjoismaisessa yhteistyössä.

Pohjoismaiset ulkoministerit totesivat ettei yhteiselle satelliittijärjestelmälle ole tarvetta, mutta yhteistyötä on syytä tiivistää eurooppalaisissa puitteissa. Ulkoministerit päättivät myös, että CERT-viranomaisten (Computer Emergency Response Team) välisen yhteistyöverkoston perustamisen jatkoedellytyksiä selvitetään.

Myös Stoltenbergin raportin ehdotus pohjoismaisesta solidaarisuusjulistuksesta oli ministeritason keskustelussa esillä vuoden aikana. Ulkoministerikokouksen julkilausumassa marraskuussa vahvistettiin uudelleen vuonna 2009 todettu pohjoismaiden välinen yhteenkuuluvuus. Samalla sovittiin aiheeseen palattavan myöhemmässä vaiheessa. Pohjoismaiden ulkomaankauppaministerit kokoontuivat myös PN:n istunnon yhteydessä. Pääaiheet olivat Dohan kauppaneuvottelukierroksen tilanne sekä EU:n ja EFTA:n vapaakauppaneuvottelut. Lisäksi käsiteltiin EU:n sisämarkkinoiden kehittämiseen liittyvää pohjoismaista yhteistyötä sekä Venäjän WTO- ja OECD-jäsenyyttä.

Puolustusalan yhteistyössä on siirrytty uuteen kokonaisvaltaiseen yhteistyörakenteeseen (Nordic Defence Cooperation, NORDEFCO). Norja oli sen puheenjohtaja vuoden 2010 ajan. Yhteistyö jakautuu viiteen yhteistoiminta-alueeseen, joilla järjestäydyttiin ja laadittiin toimintasuunnitelmat. Lähtökohta on ollut, että Suomi osallistuu vain sellaisiin työryhmiin, joiden toiminta palvelee puolustusvoimien toimintojen kehittämistä. Suomen tällä hetkellä johtamassa voimavarayhteistyössä on toteutettu kansallisten kehittämissuunnitelmien vertailu ja identifioitu ns. top ten -kärkihankkeet. Ilmavoimien rajat ylittävä harjoitustoiminta on saatu alkuun.

Pohjoismaisessa NORDEFCO-yhteistyössä operaatioita koskevan yhteistoiminta-alueen painopisteeksi on asetettu pohjoismainen yhteistyö ISAF-operaatiossa. Pohjoismaat selvittivät mahdollisuutta yhteiseen kontribuutioon YK:n rauhanturvaoperaatioissa lähivuosina, mutta tämän edellytykset todettiin kuitenkin vähäisiksi. Pohjoismaat ovat jatkaneet tukea afrikkalaisten rauhanturvavalmiuksien kehittämiselle.

11.2 Ruotsi, Viro, Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö

Suomen ja Ruotsin välinen erityissuhde jatkui kertomusvuonna tiiviinä. Vuonna 2009 onnistuneesti vietetyn Märkesåret - Merkkivuosi 1809 laajapohjainen päätöskonferenssi järjestettiin tammikuussa. Tässä yhteydessä korostettiin tarvetta jatkaa ja edelleen kehittää Merkkivuoden yhteistyösaavutuksia eri seurantatoimin, mahdollisesti myös toistuvissa hallitusten yhteistyökokouksissa. Tämän 2010 käynnistyneen seurantatyön tavoitteena on parantaa maiden taloutta ja kilpailukykyä tutkimuksen avulla sekä lähentämällä niiden kulttuurielämää, työmarkkinoita ja elinkeinoelämää toisiinsa.

Suomen ja Viron kahdenvälisen yhteistyön tiivistäminen pääministerien vuonna 2009 sopimissa prioriteettiteemoissa eteni hyvin kertomusvuonna, vaikka talouskriisillä voi jossain määrin nähdä olleen hidastava vaikutus etenemiseen. Tieto- ja viestintäteknologiayhteistyön tiivistämisessä jatkettiin hyvää yhteistyötä, joka heijastui myös EU2020-strategian digitaaliagendan kehittämisessä. Suomen ja Viron pääministerit lähettivät (yhdessä Hollannin ja Tanskan kanssa) puheenjohtaja van Rompuylle, EU-kollegoilleen ja komissiolle yhteiskirjeen ennen kesäkuun Eurooppa-neuvostoa. Pääministerit sopivat panostavansa edelleen yhteistyön tiivistämiseen vuonna 2011.

EU:n valtionvarainministerit tekivät Brysselissä heinäkuussa lopullisen päätöksen Viron liittymisestä euroalueeseen 1.1.2011 alkaen. Viron euroalueeseen liittyminen on suomalaisyritysten etu. Suomi on Viron tärkein kauppakumppani ja toiseksi tärkein investoija. Suomen valtiojohto ilmaisi selkeästi tukensa Viron europyrkimyksille ja monet Virossa toimivat suomalaisen elinkeinoelämän edustajat esiintyivät mediassa euron käyttöönoton tueksi. Euroon käyttöönoton juhlallisuuksissa Tallinnassa 31.12.2010 Suomea edusti Eurooppaministeri Astrid Thors.

Islannin EU-jäsenyyshakemus, kansainvälisen rahoitus- ja talouskriisin vaikutukset, energiaturvallisuuteen liittyvät alueelliset hankkeet sekä EU:n Itämeren alueen strategia olivat keskeisiä teemoja Pohjoismaiden ja Baltian maiden (NB) yhteydenpidossa kertomusvuonna. NB8–yhteistyön kehittämistä pohtimaan valtuutettiin kesällä Latvian entinen pää- ja ulkoministeri Valdis Birkavs ja Tanskan entinen puolustusministeri Søren Gade, eli ns. ”NB - viisaat”. He antoivat ulos raporttinsa Riian ulkoministerikokouksessa elokuussa. Viisaiden raportin 38 suositusta tähtäävät pohjoismaisbalttilaisen -yhteistyön kehittämiseen ja syventämiseen keskittyen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Koordinaatiokaudellaan vuonna 2011 Suomi on lupautunut edistämään viisaiden raportin suosituksia ja tukemaan niiden toimeenpanoa.

Latvia toimi kertomusvuonna NB-maiden ulkopoliittista yhteistyötä koordinoivana maana ja isännöi elokuussa Riiassa maiden ulkoministerikokouksen. Sen johtava teema oli keskustelu NB-yhteistyön tehostamisesta ja uudesta konseptista viisaiden raportin pohjalta. Ulkoministerien muut keskusteluaiheet kokouksessa olivat Afganistanin näkymät, ETYJin Astananhuippukokoukseen valmistautuminen sekä Nato uuden strategisen konseptin hyväksyntä ennen marraskuun Lissabonin huippukokousta.

Energia-asiat olivat näkyvästi läsnä NB-alueen maiden välisessä yhteistyössä ja keskustelussa. Itämeren kaasuputken (Nord Stream) rakentaminen pääsi etenemään hyvin ja Itämeren maiden väliset kiistat sen rakentamisesta laantuivat. Itämeren alueen kahdeksan EU-jäsenmaan ja Euroopan komission BEMIP–hanke (Baltic Energy Market Interconnection Plan) etenee. Se pohtii energiahankkeita, joilla Viro, Latvia ja Liettua voitaisiin yhdistää laajempiin EU:n energiaverkkoihin. Tarkoituksena on liittää Baltian maiden sähkö- ja kaasuverkot uusin yhteyksin EU-alueen, mukaan luettuna Pohjoismaiden, verkkoihin sekä viitoittaa uuden voimantuotannon rakentamista. Rakennettavat uudet merenpohjakaapelit Estlink-2 sekä Ruotsin ja Liettuan yhdistävä NordBalt saivat merkittävän rahoitustuen Euroopan komission elvytyspaketista.

Suomen ja Viron välistä Balticconnector-kaasuputkisuunnitelmaa koskeva selvitys on valmistumassa. BEMIP:n LNG taskforce jatkoi Baltian maiden ja Suomen yhteisen LNG-terminaalin rakentamisedellytysten selvittelyä. West-Baltic taskforce selvittää Puolan, Saksan, Tanskan ja Ruotsin kaasun hankinnan ja toimitusreittien monipuolistamista ottaen huomioon Tanskan kaasukenttien ehtymisen. BEMIP-hankkeisiin kuuluu myös Liettuan ja Puolan välisen kaasunsiirtoyhteyden kehittäminen (nk. Amber Stream). BEMIP-suunnitelman ohella ovat Baltian maat ja Puola jatkoivat 2009 lopussa suljetun Liettuan Ignalinan ydinvoimalaa korvaavan Visaginasin ydinvoimalahankkeen suunnittelua. Se tosin

kohtasi vastaiskun, kun ainoa strategisen rahoitustarjouksen tehnyt eteläkorealainen KEPKO vetäytyi hankkeesta marraskuussa.

11.3 Itämeren alueen yhteistyö

Eurooppa-neuvosto hyväksyi lokakuussa 2009 komission esityksen Euroopan Unionin Itämeren alueen strategiaksi. Strategia on laatuaan ensimmäinen unionin sisäinen makroalueellinen ohjelma, jonka tarkoituksena on yhdistää yhteisöpolitiikkaa, unionin rahoittamia ohjelmia sekä komission, jäsenvaltioiden, alueellisten ja yksityisten tahojen toimintaa Itämeren ympäristön, talouden kehityksen ja turvallisuuden eteen.

Suomi osallistui alusta pitäen aktiivisesti strategian ja siihen liittyvän toimintaohjelman laatimiseen. Itämeri-strategia nähdään yhtenä Suomen tärkeimpänä vaikutuskanavana Suomen oman Itämeri-politiikan päämäärien ajamisessa. Itämeren alueen strategia auttaa merellisen ympäristön suojelun tehostamisessa ja voimakkaasti kasvavan alusliikenteen turvallisuuden parantamisessa. Myös taloudellisen toimintaympäristön kehittäminen ja alueen sisäisen turvallisuuden varmistaminen ovat Suomen priorisoimia strategian tavoitteita. Keskeiset haasteet Itämeren alueella ovat luonteeltaan rajat ylittäviä ja edellyttävät myös EU:n ja Venäjän välistä yhteistyötä. Suomi painottaakin Venäjän, Valko-Venäjän ja Norjan kanssa toteutettavien yhteisten Itämeri-hankkeiden merkitystä entistä tiiviimmän yhteistyön aikaansaamiseksi. Pohjoisen ulottuvuuden kumppanuudet ovat tähän tarkoitukseen hyvin soveltuvia instrumentteja.

Strategian toimeenpano on ollut käynnissä nyt jo vuoden ajan kaikilla 15 painopistealueella, joista neljällä Suomella on yhteensovittamisvastuu: rehevöitymisen vastaiset toimenpiteet, kestävä maa-, metsä- ja kalatalous, turvallinen merenkulku ja sisäisen turvallisuuden vahvistaminen. Jo ensimmäisenä vuonna tulokset toimeenpanosta ovat olleet lupaavia: useita uusia projekteja on käynnistetty, jo vireillä olleet hankkeet ovat vauhdittuneet ja yhteistyömuodot ovat vahvistuneet.

Valtioneuvoston kanslia ja ulkoasiainministeriö ovat pitäneet huolta Suomen strategiatyöhön osallistumisen koordinoinnista kotimaassa, hoitaneet yhteydenpidon Itämeren alueen EU-maihin ja Euroopan komissioon ja osallistuneet alueen maiden Itämeri-koordinaatiosta vastaavien virkamiesten yhteiskokouksiin Euroopan komission kanssa. Näissä yhteyksissä on keskitytty strategian tehokkaan toimeenpanon varmistamiseen ml. tarvittavien rahoitusmahdollisuuksien täsmentämiseen ja kehittämiseen.

Itämeren alueen yhteistyön vauhdittamiseksi erityisesti ympäristönsuojeluun ja merenkulun turvallisuuteen liittyvissä asioissa kutsuivat Tasavallan Presidentti Tarja Halonen ja pääministeri Matti Vanhanen yhdessä Elävä Itämeri-säätiön kanssa koolle Itämeri-huippukokouksen (Baltic Sea Action Summit) helmikuussa. Kokouksen järjestelyistä vastasi ensisijaisesti ulkoasiainministeriö. BSAS -hanke perustuu käytännönläheisten, Itämeren suojelua ja ympäristön tilaa vahvistavien sitoumusten saamiseen niin julkista valtaa kuin yksityisiä yrityksiä ja kansalaisjärjestöjä edustavilta tahoilta. Kokous oli menestys: kaikki Itämeren alueen valtiot osallistuivat kokoukseen korkealla poliittisella tasolla ja kaiken kaikkiaan osallistujia oli lähes 400. Sitoumusten hankinta on jatkunut koko vuoden ajan ja niitä on kertynyt kaiken kaikkiaan jo noin 170 kpl. Ulkoasiainministeriö osallistuu valtiollisten sitoumusten toimeenpanon seurantatyöhön. Hankkeena BSAS tukee niiden Itämeren ympäristön suojeluun liittyvien tavoitteiden toteuttamista, joihin alueen valtiot ovat sitoutuneet Itämeren suojelukomissio HELCOM:n Itämeren toimintaohjelman (2007) toteuttamiseksi.

Itämeren valtioiden neuvoston (CBSS) ja muiden alueellisten neuvostojen välistä yhteistyötä tiivistetään. Suomi on ollut aloitteellinen keskustelussa alueellisen yhteistyön kohdentamisesta ja koordinoinnista.

11.4 Pohjoinen ulottuvuus

Pohjoisen ulottuvuuden ulkoministerikokous järjestettiin Oslossa marraskuussa. Edellisestä ulkoministerikokouksesta 2008 kulunut kausi on ollut pohjoisen ulottuvuuden laajentumisen aikaa. Erityisesti uusi liikenne- ja logistiikkakumppanuus nähdään merkittäväksi alueellisen yhteistyön muodoksi. Kumppanuuden sihteeristö perustettiin Helsinkiin Pohjoismaiden investointipankin yhteyteen. Suomi osallistui aktiivisesti uusien liikenne- ja logistiikkakumppanuuden sekä kulttuurikumppanuuden työn käynnistämiseen sekä pohjoisen ulottuvuuden ympäristökumppanuuden ja sosiaali- ja terveyskumppanuuden toimintaan. Pohjoisen ulottuvuuden instituutti ja Pohjoisen ulottuvuuden yritysneuvosto ovat vakiinnuttaneet toimintaansa.

11.5 Barents- ja Arktinen yhteistyö

Suomi terävöitti arktista politiikkaansa vuonna 2010 julkaisemalla ensimmäisen arktisen strategiansa sekä osallistumalla aktiivisesti Arktisen neuvoston työryhmätyöskentelyyn, neuvoston vahvistamista käsittelevään keskusteluun sekä EU:n arktisen politiikan muovaamiseen.

Valtioneuvoston laatima arktinen strategia luovutettiin eduskunnalle kesäkuussa. Strategian toimeenpanoa seuraamaan asetettiin arktinen neuvottelukunta, joka käynnisti työskentelynsä. Suomelle tärkeitä arktisen politiikan sektoreita ovat ympäristö, talous, liikenne ja infrastruktuuri sekä alkuperäiskansakysymykset. Arktinen strategia sisältää toimenpideehdotuksia Suomen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä EU:n arktisen politiikan suuntaviivojen hahmottamiseksi.

Suomi teki esityksiä Arktisen neuvoston vahvistamisesta ja tuki pysyvän sihteeristön perustamista. Suomi suhtautui myönteisesti tarkkailijajäsenten rooliin osana tavoitetta vahvistaa Arktista neuvostoa. Työryhmätasolla käsiteltiin ilmastonmuutokseen, kestävään kehitykseen, terveyteen ja hyvinvointiin sekä ympäristönsuojeluun liittyviä kysymyksiä. Arktisen neuvoston alaisuudessa saatettiin päätökseen arktista meri- ja lentopelastussopimusta koskevat neuvottelut.

Euroopan unionin arktisen politiikan hahmottelu jatkui vuonna 2010. Euroopan parlamentti laati unionin arktista politiikkaa käsittelevän katsauksen, jossa linjataan unionin toimintaa arktisella alueella. Suomi osallistui aktiivisesti unionin arktisen politiikan muovaamiseen.

Barents-yhteistyö jatkui aktiivisena Barentsin euroarktisen neuvoston ja Barentsin alueneuvoston puitteissa suomalaisedustajien osallistuessa usean neuvostojen alaisen työryhmän työskentelyyn. Suomi toimi Barentsin euroarktisen neuvoston terveystyöryhmän puheenjohtajana.

11.6 Lähialueyhteistyö

Valtioneuvoston hyväksymän Suomen lähialueyhteistyön strategian mukaisesti lähialueyhteistyön ensisijainen kohdealue oli Luoteis-Venäjän federaatiopiiri. Osaa hankkeista toteutettiin lisäksi Venäjän keskushallinnon kanssa. Ukrainan kanssa tehtävä lähialueyhteistyö rajoittui säteily- ja ydinturvahankkeisiin.

Lähialueyhteistyössä tavoitteena on tukea Suomen lähialueiden taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä sekä edistää suomalaisten viranomaisten, elinkeinoelämän ja kansalaisten yhteistyöedellytyksiä lähialueilla. Suomen ja Venäjän välisessä hankeyhteistyössä painopisteenä oli taloudellisen yhteistyön edistäminen, jossa aiheina olivat mm. innovaatioyhteistyö, energiatehokkuus ja rajat ylittävä yritysten verkostoituminen. Lisäksi tuettiin erityisesti Itämeren suojelua edistävää ympäristöalan yhteistyötä ja ydinturvallisuuden parantamista sekä

ehkäistiin Suomeen haitallisesti kohdistuvia ilmiöitä, kuten järjestäytynyttä rikollisuutta ja huumeiden ja tartuntatautien leviämistä. Hankkeilla edistettiin myös hallinnon ja oikeusjärjestelmän uudistuksia sekä kansalaisyhteiskunnan vahvistamista.

Suomi myötävaikutti aktiivisesti EU:n puitteissa toteutettavien Suomen ja Venäjän välisten raja-alueyhteistyöohjelmien (ENPI CBC) käynnistymiseen vuonna 2010. Lähialueyhteistyön yhteensovittamista näiden ohjelmien kanssa jatkettiin mm. tehostamalla Suomen sisäistä yhteistyötä ja koordinointia eri toimijoiden välillä. Vuoden 2010 lähialueyhteistyömäärärahoista osoitettiin n. 1 miljoonaa euroa taloudellista yhteistyötä edistäviin hankkeisiin, joilla täydennetään ENPI CBC -ohjelmia.

Suomen lähialueyhteistyöstä valmisteltiin ensimmäistä kertaa kaikki toimintasektorit kattava riippumaton kokonaisvaltainen evaluointi, jonka mukaan lähialueyhteistyö on ollut onnistunutta ja tuloksellista. Evaluaatioraportissa suositellaan yhteistyön jatkamista tietyin uudistuksin. Tuloksia hyödynnetään yhteistyön kehittämisessä.

Vuoden 2010 talousarviossa osoitettiin lähialueyhteistyöhön yhteensä 21,1 miljoonaa euroa, joista 19,5 miljoonaa euroa ulkoasiainministeriön pääluokassa. Sekä suomalaisten kansalaisjärjestöjen hanketoimintaa lähialueilla että suomalaisten pk-yritysten etabloitumishankkeiden valmistelua tuettiin vuoden aikana 1,5 miljoonalla eurolla.

12. Länsi- ja Keski-Eurooppa (mukaan lukien Länsi-Balkan)

12.1 Suhteet muihin EU:n jäsenmaihin

Yhteistyö EU-jäsenmaiden kanssa jatkui tiiviinä keskeisten EU-kysymysten osalta. Hallituksen eri ministerit tekivät noin sata vierailua alueen maihin edistäen näin aktiivisella poliittisen tason vuoropuhelulla Suomen näkemyksiä EU:ssa, tiedonsaantia sekä hankkien tukea Suomen EU-kannoille. EU-kysymyksistä oli keskusteluissa keskeisimpinä esillä Lissabonin sopimuksen täytäntöönpano, taloustilanne, Eurooppa 2020-strategia ja laajentuminen. Samoin edistettiin vuoropuhelua lukuisissa ministereiden muiden kokousten yhteydessä järjestetyissä kahdenvälisissä tapaamisissa. Korkean poliittisen tason vierailujen lisäksi tiiviillä virkamiestason vierailuvaihdolla edistettiin Suomen tavoitteiden toteutumista. Vierailujen suunnitteluun, tulokselliseen läpivientiin ja seurantaan kiinnitettiin seurantakaudella erityistä huomiota.

Suomen kattava edustustoverkko EU:n kaikissa jäsenmaissa (Maltaa lukuun ottamatta) oli tehokas tiedonhankinnan ja vaikuttamisen kannalta. Edustustojen raportointi talouskriisistä ja asemamaiden toimista ja kannoista tähän liittyen oli hyödyllistä, varsinkin talouskriisin keskeisistä maista. Suomen näkemyksiä talouskriisistä välitettiin vierailujen ohella myös edustustojen kautta eri pääkaupunkeihin. Loppuvuodesta käytiin EU-maissa vilkasta keskusteluja muun muassa romanien asemasta. Tässäkin teemassa edustustojen raportointi ja yhteydenotot olivat tarpeellista etenkin vaikuttamisen kannalta. Edustustot toimivat aktiivisesti eritoten asemamaan kannalta merkittävissä kysymyksissä, kuten Kyproksen neuvottelutilanteen seurannassa.

Päätöksenteko 27 jäsenmaan unionissa on sirpaloitunutta, minkä vuoksi tehokas ja kohdennettu ennakkovaikuttaminen ja seuranta EU-jäsenmaissa koko valtioneuvostokentän kattavissa asioissa on yhä tärkeämpää. Edustustoverkon rooli tässä toiminnassa on keskeinen ja sen tuoma lisäarvo on merkittävä.

12.2 Suhteet Euroopan talousalueeseen ja Sveitsiin

Neuvosto hyväksyi kahden vuoden välein tehtävät päätelmät EU:n ja EFTA-maiden suhteista, joiden todettiin jatkuneen hyvinä ja läheisinä. Sveitsiä koskevissa päätelmissä korostui EU:n yhä voimakkaampi tavoite saada muutoksia Sveitsin ja EU:n kahdenväliseen sopimusverkostoon, jonka hallinnointi on osoittautunut monimutkaiseksi. Suomen EU:n ja Sveitsin välistä suhdetta koskevien kantojen valmistelu käynnistettiin. Islannin EU-jäsenyysneuvottelut alkoivat ja Suomi tarjosi Islannin neuvottelijoille tukea niiden valmistelussa. Sopimukset Norjan, Islannin ja Liechtensteinin osallistumisesta ETA-alueen taloudellisen ja sosiaalisen koheesion tukemiseen vuosille 2009−2013 hyväksyttiin lopullisesti ja niiden toimeenpano aloitettiin. Kalatuotteiden kauppaa koskevat protokollat Norjan ja Islannin kanssa allekirjoitettiin. Neuvosto hyväksyi EU - Sveitsi-sopimuksen maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden maantieteellisistä merkinnöistä ja EU-Norja -sopimuksen perusmaataloustuotteiden kaupasta. Suomen ja Liechtensteinin välinen verotusta koskeva tiedonvaihtosopimus allekirjoitettiin joulukuussa yhdessä muiden pohjoismaiden vastaavien sopimusten kanssa.

12.3 Suhteet Länsi-Balkanin maihin ja Turkkiin

Vierailuvaihto Länsi-Balkanin maiden kanssa oli kertomusvuonna varsin tiivistä. Päätavoitteena on ollut tukea alueen maiden EU-lähentymistä ja kehittää kahdenvälisiä suhteita. Suomea arvostetaan Länsi-Balkanilla EU:n laajentumiselle antamamme johdonmukaisen tuen ansiosta. Ulkoasiainministeri Stubb teki alkuvuodesta kattavan matkan alueelle vieraillen Bosnia-Hertsegovinassa, Kosovossa, Kroatiassa, Makedoniassa ja Serbiassa. Myös puolustusministeri Häkämies vieraili Kosovossa. Suomessa vierailivat ulkoministerit Albaniasta, Kroatiasta, Montenegrosta ja Serbiasta sekä pääministerit Kroatiasta ja Kosovosta. Kauppavaihto Suomen ja Länsi-Balkanin maiden kanssa on toistaiseksi vaatimatonta.

Suomi tuki myös kahdenvälisen kehitysyhteistyön keinoin kehitystä Länsi-Balkanilla. Aluetta koskevan kehityspoliittisen puiteohjelman (v. 2009–2013) suunniteltu rahoituskehys on yhteensä 37,5 miljoonaa euroa. Puiteohjelman temaattiset painopisteet ovat vakaus ja turvallisuus, kauppa ja kehitys, ympäristö ja yhteiskunnallinen kestävyys. Maakohtainen painopiste Länsi-Balkanilla on Kosovo. Alueellisen yhteistyön painopisteenä on ympäristö. Alueen edustustoilla, mukaan lukien Ankaran suurlähetystö, oli käytettävissään paikallisen yhteistyön määrärahoja 850 000 €.

Suomen ja Turkin kahdenväliset suhteet vahvistuivat edelleen ja maiden välillä jatkettiin tiivistä vierailuvaihtoa poliittisella, virkamies- ja asiantuntijatasolla. Turkin pääministeri Erdoğan ja valtiovarainministeri Şimşek vierailivat syksyllä 2010 Suomessa. Turkin ulkoministeri Davutoglu saapui maaliskuussa ulkoasiainministeri Stubbin kutsumana Saariselälle pohtimaan EU:n globaalia roolia ja naapuruuspolitiikkaa. Maa- ja metsätalousministeri Anttila vieraili Turkissa vuoden lopulla. Maiden välinen kauppavaihto lähti talouskriisin jälkeisestä notkahduksesta taas kasvuun. Suomi toi aktiivisesti esille Turkin kasvavan alueellisen roolin merkityksen myös EU:lle. Suomen ja Turkin välinen ulkopoliittinen yhteistyö aktivoitui YK:ssa, jossa Suomi ja Turkki perustivat rauhanvälityksen ystäväryhmän.

13. Venäjä sekä Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia ja Keski-Aasia

13.1 Venäjä

Suomen ja Venäjän kahdenväliset suhteet kehittyivät suotuisasti. Korkean tason vuoropuhelu ja vierailuvaihto olivat ennätysvilkkaita. Kuluneen vuoden merkittäviä saavutuksia kahdenvälisessä yhteistyössä olivat Saimaan kanavan vuokrasopimuksen jatkaminen ja Helsingin ja Pietarin välisen nopeajunaliikenteen alkaminen.

Kansainvälisen talouskriisin vuoksi voimakkaasti laskenut kauppavaihto kääntyi nousuun. Suomalaisen elinkeinoelämän kiinnostus Venäjän markkinoita kohtaan kasvoi. Suomen ja Venäjän välistä taloudellista yhteistyötä edistettiin muun muassa talouskomission puitteissa, korkean tason tapaamisten ja erillisten, erityisesti Venäjän alueille suuntautuneiden vienninedistämismatkojen kautta.

EU ja Venäjä saavuttivat kahdenvälisen sopimuksen Venäjän WTO-jäsenyyden ehdoista. Samassa yhteydessä saavutettiin Suomen aktiivisella myötävaikutuksella sopu Venäjän raakapuun vientitulleja koskevassa kysymyksessä, joka on pitkään ollut esillä niin kahdenvälisesti kuin EU-tasollakin. Venäjä ilmoitti nykyisen tullitason säilyvän WTO-jäsenyytensä toteutumiseen saakka, jonka se arvioi tapahtuvan vuoden 2011 aikana.

Kansalaistason kontaktit Suomen ja Venäjän välillä lisääntyivät. Suomen viisuminanto Venäjällä kasvoi voimakkaasti. Suomen edustustot Venäjällä myönsivät vuonna 2010 kaikkiaan noin 960 000 viisumia, joista 80 % oli monikertaviisumeja. Venäläisten matkailijoiden määrä Suomessa kasvoi niin ikään voimakkaasti, mikä asetti ajoittain haasteita sujuvan rajanylityksen takaamiseksi. Lisääntyneen kanssakäymisen seurauksena Suomen ja Venäjän väliset perheoikeudelliset ja sosiaalisektorin kysymykset nousivat uudella tavalla esiin, erityisesti julkisuudessa. Suomi pyrki kehittämään viranomaisten välistä yhteistyötä ja kannusti Venäjää liittymään näitä kysymyksiä koskeviin kansainvälisiin ja monenkeskisiin sopimusjärjestelyihin.

Suomi jatkoi aktiivista toimintaansa Euroopan unionin Venäjä-politiikan kehittämiseksi. Suomen erityisiä painopistealueita EU-Venäjä-yhteistyössä olivat talousasiat, liikkuvuuteen liittyvät kysymykset sekä ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö. EU:n ja Venäjän väliset neuvottelut uudesta perussopimuksesta jatkuivat. Edistymisen Venäjän WTO-jäsenyyskysymyksessä toivotaan edesauttavan myös neuvotteluja uudesta perussopimuksesta. EU ja Venäjä sopivat modernisaatiokumppanuutta koskevista avainaloista. Suomi tuki Venäjää modernisaatiopyrkimyksessään niin EU-tasolla kuin kahdenvälisesti. Suomi painotti modernisaatioon liittyvässä yhteistyössä talouden lisäksi myös muiden yhteiskunnan osa-alueiden kehittämistä. Suomi on vaikuttanut EU:n vuosien 2014–2020 rahoituskehyksen valmisteluun EU:n ja Venäjän väliset ENPI CBC -raja-alueyhteistyöohjelmien riittävän rahoituksen ja joustavan toimeenpanon turvaamiseksi seuraavan rahoituskehyksen puitteissa. Hallituksen Venäjä-toimintaohjelman toimeenpano jatkui ja maaliskuussa 2011 pidettävän, järjestyksessään toisen Venäjä-foorumin valmistelu käynnistyi.

13.2 Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia ja Keski-Aasia

Suomi jatkoi suhteiden kehittämistä Itä-Euroopan, Etelä-Kaukasian ja Keski-Aasian maihin kahdenvälisesti ja EU:n kautta. Kahdenvälisiä suhteita tiivisti vilkas vierailuvaihto alueen maiden kanssa. Suomi avasi 1.10.2010 Vilnan suurlähetystön alaisen yhteystoimiston Minskiin, Valko-Venäjälle. Suomi edisti vientiä alueen maihin, joihin kohdistui suomalaisyritysten mielenkiintoa.

Suomen ja alueen maiden kahdenväliset suhteet monipuolistuivat ja laajenivat uuden kehityspoliittisen puiteohjelman, Laajemman Euroopan aloitteen, toimeenpanon käynnistyttyä suunnitellulla tavalla. Puiteohjelma kattaa Itä-Euroopan (Moldova, Ukraina, Valko-Venäjä), Etelä-Kaukasian (Armenia, Azerbaidzhan, Georgia) ja Keski-Aasian (Kazakstan, Kirgisia, Tadzhikistan, Turkmenistan, Uzbekistan) ja tukee kehitysyhteistyön keinoin alueen laajaalaista vakautta sekä taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä hyödyntäen mahdollisuuksien mukaan suomalaista osaamista. Kehityspoliittinen toimikunta tutustui Laajemman Euroopan aloitteen ohjelmiin Georgiassa ja Armeniassa.

EU:n ja Valko-Venäjän välisten suhteiden myönteinen kehitys jatkui vuoden mittaan, kunnes 19.12.2010 järjestetyt presidentin vaalit ja niitä seuranneet väkivaltaisuudet ja pidätykset

muuttivat tilanteen. Suomi on kannattanut muutoksen edistämistä maassa erimuotoisen vuoropuhelun kautta, mm. maan ottamista mukaan Pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuksiin. Vuonna 2010 EU ei toimeenpannut viisumipakotteitaan Valko-Venäjän johtoa kohtaan.

EU jatkoi Keski-Aasian maiden kumppanuusstrategian toimeenpanoa ja vahvisti läsnäoloaan avaamalla edustustot Kirgisiaan ja Tadzhikistaniin. Suomi osallistui kumppanuusstrategiaan hanketoimintaan rajavalvonnan sekä ympäristön aloilla. Unioni valmistautuu neuvotteluihin Kazakstanin kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen kehittämisestä.

14. Aasia ja Oseania

Suomen suhteet Aasiaan kehittyivät suotuisasti. Vierailuvaihto oli poikkeuksellisen tiivistä ja korkeatasoista. Vienninedistämismatkoille osallistui korkean tason yritysvaltuuskuntia. Suomeen suuntautuvia tärkeitä vierailuja oli useita erityisesti Kiinasta ja Vietnamista sekä muista Suomelle tärkeistä maista. YK:n turvaneuvostokampanjan saralla useiden Aasian alueen maiden johto esitti tukensa Suomen ehdokkuudelle. Hallitus osallistui aktiivisesti Aasian ja Euroopan yhteistyöfoorumin ASEM:in puitteissa tapahtuvaan yhteistyöhön ja ASEM 8 -huippukokouksen valmisteluihin. Huippukokous järjestettiin lokakuussa Brysselissä ja tarjosi mahdollisuuden kahdenvälisiin tapaamisiin. Suomen valtuuskuntaa johti pääministeri Kiviniemi.

14.1 Etelä-Aasia

Suomi lisäsi ja tehosti kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä tukeaan Afganistanin vakauttamiseksi kehitysyhteistyön, siviilikriisinhallinnan ja sotilaallisen kriisinhallinnan keinoin sekä kiinnitti erityistä huomiota tasa-arvo- ja ihmisoikeuskysymyksiin. Suomi lisäsi kehitysyhteistyötään maan pohjoisosassa Mazar-e-Sharifin alueella, jossa myös suomalaiset rauhanturvaajat toimivat. Suomi on mukana Afganistanin vakautuksen kansainvälisessä koordinaatiossa ja osallistui tammikuussa Lontoossa ja heinäkuussa Kabulissa järjestettyihin ministerikokouksiin. Ulkoministeri Stubb vieraili Afganistanissa kesäkuussa.

Suomi kiinnitti enenevässä määrin huomiota Afganistanin vakauttamisen alueelliseen näkökulmaan ja lisäsi merkittävästi tukeaan Pakistanille mm. liittymällä Afganistanin vastaisia raja-alueita kehittävään Maailmanpankin rahastoon.

Suomi jatkoi taloudellisten ja poliittisten suhteiden kehittämistä Intiaan. Intiassa vierailivat pääministeri Vanhanen, ulkoministeri Stubb sekä ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrynen, puolustusministeri Häkämies ja viestintäministeri Lindén. Uudistettu Suomen ja Intian välinen taloudellista yhteistyötä koskeva sopimus allekirjoitettiin Intian kauppaministeri Sharman vieraillessa Suomessa.

Suomen ja Nepalin väliset kehitysyhteistyöneuvottelut järjestettiin Helsingissä marraskuussa. Maiden välinen kehitysyhteistyö kasvaa ja sitä jatketaan erityisesti luonnonvara- ja opetussektoreilla. Nepalin ulkoministeri Koirala vieraili Suomessa. Myös Malediivien presidentti Nasheed vieraili Suomessa.

14.2 Itä-Aasia

Suomen suhteissa Itä-Aasiaan korostuivat aiempien vuosien tapaan kaupallis-taloudelliset suhteet. Suomi osallistui menestyksekkäästi omalla paviljongilla Expo 2010 -maailmannäyttelyyn Shanghaissa. Puolen vuoden aikana maailmannäyttelyssä vieraili tasavallan presidentin ja pääministerin lisäksi yhteensä kymmenen suomalaisministeriä. Vienninedistäminen yhdessä elinkeinoelämän kanssa oli oleellinen osa vierailuja.

Suomi ja Kiina juhlivat diplomaattisuhteiden 60. juhlavuotta, jonka puitteissa Kiinan varapresidentti Xi vieraili Suomessa yritysvaltuuskunnan kanssa. Ulkoasiainministeriö julkisti heinäkuun alussa ensimmäisen Suomen Kiina-toimintaohjelman, jossa nivotaan yhteen Suomen valtionhallinnon tavoitteet Kiinaan suuntautuvassa toiminnassa. Ulkoministeriö on toiminut aktiivisesti valtionhallinnon ja elinkeinoelämän Kiina-verkoston koordinoijana.

Kaksinkertaisen verotuksen estävä sopimus allekirjoitettiin Kiinan kanssa toukokuussa. Ulkoministeriön rahoittama oikeudellisen yhteistyön kolmivuotisohjelma käynnistyi kahden Kiinan maakunnan kanssa. Yhteistyön teemoja ovat oikeusvaltion kehittäminen, oikeusjärjestelmän parantaminen ja vankeinhoito.

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrynen johti vienninedistämismatkan Tokioon Souliin marraskuussa. Vierailulla oli mukana eri aloja edustanut yritysvaltuuskunta. Vierailu oli ensimmäinen ministeritason vienninedistämismatka Japaniin kymmeneen vuoteen. Japanin prinsessa Takamado vieraili Suomessa kesä−heinäkuun vaihteessa. Vierailullaan hän keskusteli tasavallan presidentin ja opetusministeri Virkkusen kanssa Suomen ja Japanin yhteistyöstä erityisesti tieteen ja koulutuksen aloilla.

Korean hallituksen panostukset tietoyhteiskuntaan ja vihreään talouskasvuun tarjoavat lupaavia liiketoimintamahdollisuuksia myös suomalaisyrityksille.

Mongolian presidentti Elbegdorjin vierailu Suomeen käynnisti yhteistyön rauhanturvakoulutuksen alalla, metsäsektorilla ja poronhoidossa. Vierailu avasi myös yrityksille investointimahdollisuuksia mm. kaivossektorilla.

14.3 Kaakkois-Aasia ja Oseania

Vierailuvaihto Kaakkois-Aasian maiden kanssa oli hyvin vilkasta. Pääministeri Vanhanen vieraili Indonesiassa ja Malesiassa huhtikuussa, eduskunnan puhemies Niinistö Vietnamissa tammikuussa. Vietnamin presidentti Triet teki valtiovierailun Suomeen toukokuussa ja Singaporen presidentti Nathan lokakuussa.

Sisäministeri Holmlund ja työministeri Sinnemäki kävivät Vietnamissa syyskuussa. Sisäministerin vierailulla allekirjoitettiin yhteistyöpöytäkirja rikosten torjunnassa. Työministerin vierailulla keskityttiin Cleantech- ja ICT-yhteistyöhön.

EU:n vapaakauppaneuvottelut ASEAN:in kanssa etenivät luopumalla toistaiseksi kaikki maat kattavasta sopimustavoitteesta ja ryhtymällä neuvotteluihin kahdenvälisten sopimusten saavuttamiseksi. Kahdenväliset neuvottelut aloitettiin ensimmäisenä Singaporen kanssa. Vietnamin ja EU:n välinen kumppanuus- ja yhteistyösopimus saatiin valmiiksi syyskuussa.

Suomi osallistui aktiivisesti EU:n Burma/Myanmar–politiikan uudistamiseen, johon kuuluu EU:n pyrkimys aktiivisempaan roolin poliittisessa prosessissa ja maan kehityksessä. Maassa käytiin syksyllä sotilasjuntan määräämillä rajoituksilla järjestetyt parlamenttivaalit, jonka jälkeen Aung San Suu Kyi vapautettiin.

Suomi toteuttaa kehitysyhteistyötä Mekong-joella alueellisten ja temaattisten hankkeiden kautta. Pääteemoina Mekongin alueella ovat luonnonvarat, maaseutukehitys ja uusiutuva energia. Sen puitteissa aloitettiin muun muassa Laosissa kartoitushanke ja ympäristöhallinnon tukihanke. Vesialalla jatkettiin tukea alueelliselle vesidialogille. Energia- ja ympäristökumppanuushankkeen (EEP) ensimmäinen alueellinen foorumi järjestettiin lokakuussa Laosissa.

Suhteita Australian ja Uuden Seelannin kanssa poliittisella tasolla tuettiin ministeritapaamisissa kansainvälisissä konferensseissa. Uuden Seelannin kanssa pidettiin myös korkean ta-

son virkamieskonsultaatiot Helsingissä. Suomi laajensi diplomaattisuhteidensa verkostoa solmimalla diplomaattiset suhteet Mikronesian ja Naurun kanssa.

15. Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka ja Karibia

15.1 Pohjois-Amerikka

Transatlanttisten suhteiden edistäminen sekä kahdenvälisesti että EU:n kautta jatkui vilkkaana. Vierailuaktiviteetti oli intensiivistä varsinkin Suomesta Yhdysvaltoihin. EU:n piirissä Suomi panosti aktiivisesti transatlanttisten suhteiden kehittämiseen. Erityisesti Suomi pyrki tehostamaan transatlanttista yhteistyötä tukemalla voimakkaasti EU:n korkean edustajan ja uuden ulkosuhdehallinnon toimintaa.

Poliittisen tason yhteydenpito Suomen ja Yhdysvaltojen välillä oli tiivistä ja yhteydet Yhdysvaltojen hallintoon vahvistuivat. Suomi sai kutsun presidentti Obaman koollekutsumaan ydinturvahuippukokoukseen, jossa Suomea edusti tasavallan presidentti Halonen. Sisäministeri Holmlundin keväisellä vierailulla allekirjoitettiin kahdenvälinen sopimus rikosten estämiseksi. Yhdysvalloissa vierailivat lisäksi mm. hallinto- ja kuntaministeri Kiviniemi, oikeusministeri Brax ja ympäristöministeri Lehtomäki. Suomi kutsuttiin lisäksi mukaan Yhdysvaltain heinäkuussa vetämään puhtaan energian ministerikokoukseen (Clean Energy Ministerial), jossa Suomea edusti valtiosihteeri Nevamäki työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Ulkoministeri Clintonin jo sovittu vierailu Suomeen jouduttiin viime hetkellä siirtämään myöhempään ajankohtaan Islannin tuhkapilven aiheuttaman tilanteen vuoksi. Suomeen kuitenkin suuntautui korkean virkamiestason vierailuja Yhdysvalloista. Yhteistyötä jatkettiin myös Yhdysvaltain kongressin kanssa kongressiavustajien vierailulla Suomeen.

Suomen ja Yhdysvaltojen väliset taloussuhteet olivat aktiiviset. Yhdysvallat oli edelleen Suomen tärkein Euroopan ulkopuolinen kauppa- ja investointikumppani. Lupaavia yhteistyöaloja ovat mm. energia-, ympäristö- sekä bioteknologia-alat.

Suomen laaja-alaisen Yhdysvallat-toimintaohjelman valmistelu käynnistettiin syksyllä hyödyntäen transatlanttista yhteistyöverkostoa sekä valtionhallinnossa että keskeisissä sidosryhmissä.

Pohjois-Amerikassa toimiville kunniakonsuleille järjestettiin keväällä koulutusta. Tavoitteena on kehittää kunniakonsuleitten toimintaa vastaamaan entistä paremmin kaupallis-taloudellisen yhteistyön edistämiseen ja julkisuusdiplomatian tarpeisiin.

EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä yhteistyössä edistettiin Suomen aloitteesta käynnistynyttä transatlanttista kestävän kehityksen kumppanuutta. Yhteistyöaloja on ruokaturva, vuosituhattavoitteiden saavuttaminen, ilmasto sekä terveys. Uuden energianeuvoston työ käynnistyi myönteisesti ja varsinkin energiaturvallisuuden sektorilla on ollut aktiivista toimintaa. Loppuvuodesta järjestetty EU-USA-huippukokous vahvisti myös talousyhteistyötä laajentamalla transatlanttisen talousneuvoston mandaattia. Suomi myötävaikutti myös aktiivisesti talousneuvoston roolin vahvistamiseen globaaleissa kauppakysymyksissä. Lisäksi perustettiin Internet-turvallisuuden tehostamiseen keskittyvä työryhmä.

Vierailuvaihto Kanadaan oli myös vilkasta. Maassa vierailivat Presidentti Halonen, ulkoministeri Stubb, työ- ja elinkeinoministeri Pekkarinen sekä kulttuuri- ja urheiluministeri Wallin. Kanadan ulkoministeri Cannon puolestaan teki kahdenvälisen vierailun Suomeen. Kanadan kanssa yhteistyötä on kehitetty aikaisemmin valmistellun toimintaohjelmien pohjalta. Suomi edisti voimakkaasti Suomen ja Kanadan kahdenvälistä yhteistyötä innovaatio- sekä tutkimus- ja kehityssektoreilla. Yhteistyötä on tehty erityisesti Albertan ja Ontarion provins-

sien kanssa, niin julkishallinnon kuin tutkimuslaitosten ja korkeakoulujen osalta. Albertan provinssin korkeakoulu- ja teknologiaministeri Horner vieraili Suomessa.

EU-yhteistyön puitteissa Suomi osallistui aktiivisesti keväällä järjestetyn EU-Kanada–huippukokouksen valmisteluihin korostaen erityisesti arktisten kysymysten tärkeyttä. Huippukokouksessa annettiin myös tuki EU:n ja Kanadan välisten talous- ja kauppasopimusneuvotteluiden edistämiselle. Tavoitteena on saattaa neuvottelut päätökseen vuoden 2011 aikana. Suomi myötävaikutti myös aktiivisesti EU:n tavoitteeseen uudistaa Kanadan kanssa vuonna 1976 solmittu puitesopimus kattamaan laajasti osapuolten välinen yhteistyö.

15.2 Latinalainen Amerikka ja Karibia

Suomen toiminnassa Latinalaisessa Amerikassa korostui edelleen jatkuvuus, johon kuuluu aktiivinen työ Suomen kahdenvälisten suhteiden, kehitysyhteistyön ja Suomen elinkeinoelämän etujen edistämiseksi. Suomessa vierailivat kertomusvuonna Bolivian presidentti sekä Uruguayn ja Nicaragaun ulkoministerit. Lisäksi useita poliittisen tason tapaamisia järjestettiin EU:n ja Latinalaisen Amerikan huippukokouksen yhteydessä Madridissa toukokuussa.

Kokonaisuudessaan Latinalaisen Amerikan ja Suomen väliset taloudelliset ja kaupalliset suhteet säilyivät edellisvuosien tasolla, minkä lisäksi uutta potentiaalia kartoitettiin etenkin Brasiliassa, Boliviassa, Uruguayssa ja Karibialla. Kertomusvuonna tehtiin päätös sulkea Suomen Caracasin suurlähetystö vuonna 2011.

Brasiliaan aikaisemmin suuntautuneet vienninedistämisponnistelut saivat myönteistä jatkoa Brasiliasta Suomeen suuntautuneena kiinnostuksena. Meksiko oli itsenäisyytensä 200-juhlavuotensa ansiosta näkyvästi esillä Suomessa laajan ”Meksiko-Suomi 2010”-näyttelyn merkeissä. Toisaalta näkyvyyttä sai myös kansalaisaktivisti Jyri Jaakkolan surma Meksikossa huhtikuussa ja Suomen panos sen selvittämispyrkimyksissä.

Suhteita Karibian alueellisten järjestöjen ja alueen eräiden maiden kanssa tiivistettiin. Ulkoministeri Stubb tapasi YK:n yleiskokouksen yhteydessä Karibian alueen yhteistyöelimen CARICOM:in ulkoministerit. Haitissa tammikuussa tapahtunut tuhoisa maanjäristys johti laaja-alaiseen humanitaariseen apuun ja jälleenrakennukseen. Suomen hallituksen myöntämä kokonaistuki nousi yhteensä lähes 20 milj. euroon. Tuki sisältää mm. humanitaarisen avun, jälleenrakennustuen, velkahelpotukset ja kansalaisjärjestötuen.

EU:n ja Latinalaisen Amerikan ja Karibian (LAC) korkein yhteistyöfoorumi, joka toinen vuosi pidettävä EU LAC -huippukokous, järjestettiin toukokuussa Madridissa. Suomesta kokoukseen osallistuivat tasavallan presidentti Halonen ja ulkoasianministeri Stubb sekä virkamiesvaltuuskunta. Huippukokous hyväksyi laajan kommunikean sekä kattavan toimintaohjelman seuraavaksi kahdeksi vuodeksi. Edelleen hyväksyttiin EU LAC -säätiön perustaminen ja Latinalaisen Amerikan investointirahaston (LAIF) periaatteet. EU piti huippukokoukset myös strategisten kumppaneidensa Meksikon ja Brasilian kanssa, solmi assosiaatiosopimuksen Keski-Amerikan maiden ja kauppasopimuksen Perun ja Kolumbian kanssa. Mercosur-neuvottelut alkoivat uudelleen loppuvuodesta.

Nicaraguan kanssa jatkui kehitysyhteistyö terveydenhuollon, maaseudun ja hallinnon kehittämisen aloilla. Kehitysyhteistyövaroja pyrittiin kuitenkin ohjaamaan yhä enemmän kansalaisyhteiskunnan ja yksityissektorin kautta. Nicaraguan ulkoministeri Santos vieraili Suomessa marraskuussa, jollon hän esitti pyynnön saada perustaa Nicaraguan suurlähetystö Helsinkiin.

Keski-Amerikassa alueellinen kehitysyhteistyö suunnattiin ohjelmiin, joiden tavoitteena on edistää kestävää kehitystä ja auttaa alueen maita sopeutumaan ja hidastamaan ilmastonmuu-

tosta. Alueellista yhteistyötä jatkettiin erityisesti energia- ja ympäristökumppanuushankkeen (EEP) ja ympäristön kannalta kestävän metsähankkeen (FINNFOR) puitteissa.

Andien alueellisessa kehitysyhteistyössä keskeisinä painopisteinä pysyivät ilmastonmuutos, metsä ja uusiutuva energia. Alueelliset metsä- sekä energia- ja ympäristökumppanuusohjelmat saatiin toteutusvalmiuteen. Ilmastonmuutokseen sopeutumista edistäviä hankkeita suunniteltiin. Luonnon monimuotoisuutta ja alkuperäisväestön kaksikielisyysopetusta koskevien hankkeiden toteutus käynnistettiin. Viranomaisten välistä institutionaalista yhteistyötä käynnistettiin kalanviljelyn ja geologian alalla.

16. Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka

16.1 Lähi-idän rauhanprosessi, Israel ja palestiinalaisalueet

Suomen kahdenväliset suhteet sekä Israelin että Palestiinalaishallinnon kanssa ovat hyvät ja ongelmattomat. Suomi pyrki sekä osana EU:ta että kahdenvälisesti vaikuttamaan osapuoliin, jotta neuvottelut saataisiin käynnistettyä uudestaan. Sekä palestiinalaisten että Israelin ulkoministerit vierailivat Suomessa kesällä. Ulkoministeri Stubb oli tavannut Israelin ulkoministerin jo alkuvuonna Brysselissä. Lokakuussa tasavallan presidentti Halonen vieraili Jordaniassa, Israelissa ja miehitetyllä palestiinalaisalueella tavaten alueen keskeiset päättäjät. Ulkoministeri Stubb osallistui matkaan, ja vieraili myös saarretussa Gazassa.

Toukokuussa kansainvälisen yhteisön huomio kiinnittyi voimakkaasti Gazan saartoon. Syynä oli Turkista kohti Gazaa lähtenyt avustuslaivue, jonka Israel pysäytti väkivaltaisesti. Välikohtauksessa kuoli useita avustuslaivalla olleita turkkilaisia, ja Turkin ja Israelin välit tulehtuivat pahoin. Tapauksen jälkeen EU antoi päätelmät, joissa puututaan voimakkaasti Gazan saartoon.. EU:n tavoitteena on saarron täysi purku, Israelin legitiimit turvahuolet huomioiden. Suomi tukee EU:n siviilikriisihallintatoimien lisäämistä Gazan rajaliikenteeseen liittyen nopeallakin aikataululla, mikäli tilanne kehittyy niin, että näistä toimista on gazalaisille hyötyä.

Israelin ja palestiinalaisten suorat neuvottelut alkoivat syyskuussa, mutta keskeytyivät pian kiistoihin, jotka koskevat Israelin jatkuvaa siirtokuntarakentamista miehitetyillä alueilla. Yhdysvaltojen uudella hallinnolla on poikkeuksellisesti ollut kauden alusta asti aktiivinen ote Lähi-idän rauhanprosessiin. Sen aikaansaama myönteinen henki on kuitenkin vähitellen hieman hiipunut. Silti Yhdysvaltain panos välittäjänä on toistaiseksi välttämätön ja keskeinen.

Palestiinalaispuolella jatkuu sekä poliittinen että fyysinen hajaannus: Hamas hallitsee eristettyä Gazaa ja Fatah Länsirantaa. Länsirannalla Palestiinalaishallinto toteuttaa onnistuneesti uudistushankkeita, joiden avulla kehitetään alueen instituutioita siten, että mahdollisesti aikaansaatava valtio voi toimia. Israelissa voimakkaan oikeistolainen mutta sisäisesti ristiriitainen hallitus on vallassa toista vuotta. Hallituksessa on edustettuna mm. ääriuskonnollisia puolueita ja toisaalta ulkoministeri Liebermanin sekulaari, mutta voimakkaan nationalistinen puolue.

Poliittisen tilanteen sanelemana valtaosa Suomen kahdenvälisestä kehitysyhteistyöstä kohdistui Länsirannalle. Suomi päätti pitkäaikaisen kahdenvälisen yhteistyön hankkeensa opetussektorilla, mutta aloittaa opetusalan sektoriohjelman tukemisen 2011 lähtien. Vesisektorilla käynnistettiin kolmivuotinen yhteistyö Jerusalemin luoteispuolella sijaitsevien kylien vesihuollon parantamiseksi. Lisäksi Suomi jatkoi tukeaan siviilipoliisin kehittämiselle Länsirannalla, sekä Palestiinalaishallinnon kehitys- ja uudistussuunnitelman toimeenpanoa EU:n komission Pegase-mekanismin kautta. Pegase-mekanismin kautta tukea ohjautui myös Gazaan. Gazassa Suomi tuki jälleen YK:n palestiinalaispakolaisjärjestö UNRWA:n järjestämää

Summer Games -tapahtumaa. Lisäksi Suomi antoi humanitaarista apua UNRWA:n ja Kirkon ulkomaanavun kautta.

Muilla Lähi-idän rauharaiteilla (Israel ja Libanon; Israel ja Syyria) ei ole vuoden aikana edistytty. Libanonin ja Israelin välillä oli kesällä lyhyt rajakahakka, ja tilanne rajalla on jatkunut kireänä. Syyria on jatkanut Libanonissa toimivan Hizbollah-järjestön aseistamista kattavasti sekä suoraan että Iranin välikätenä. Iranin presidentin lokakuinen vierailu Libanonissa kiristi Israelin ja Libanonin välejä entisestään..

Syyrian tavoitteena on lähentää suhteitaan EU:hun ja Yhdysvaltoihin. Samalla se ylläpitää tiiviitä suhteita mm. Iraniin. EU on valmis allekirjoittamaan assosiaatiosopimuksen Syyrian kanssa, mutta Syyria ilmoitti noin vuosi sitten haluavansa vielä tutkia sopimuksen taloudellisia vaikutuksia. Suomi tukee assosiaatiosopimuksen tekemistä Syyrian kanssa. Syyria on toistuvasti ilmoittanut olevansa valmis jatkamaan Gazan sodan vuoksi katkenneita rauhanneuvotteluja Israelin kanssa, mikäli Turkki jatkaa välittäjän. Turkki ei kuitenkaan halua jatkaa välittäjänä, eikä Israel halua jatkaa neuvotteluja, ellei Syyria ota etäisyyttä Iraniin.

16.2 Persianlahden alue

Irakissa Suomen ja EU:n tavoitteena on maan sisäinen vakauttaminen ja sen alueellisen aseman normalisoiminen. Näitä edistetään tukemalla Irakin kansallista sovintoprosessia ja kannustamalla naapurimaita tiiviimpään yhteistyöhön Irakin hallituksen kanssa. EU kuuluu yhteistyön tärkeimpiin ulkopuolisiin tukijoihin yhdessä Yhdysvaltojen ja YK:n kanssa. Maaliskuussa järjestetyt parlamenttivaalit antoivat osaltaan merkkejä Irakin sisäpolitiikan vakiintumisesta. Hallituksenmuodostamisprosessi osoittautui kuitenkin vaikeaksi ja pitkälliseksi. Irakin sisäisen tilanteen vakautuminen on nyt myös jopa entistä tärkeämpää Yhdysvaltojen seitsemän vuotta kestäneen sotilasoperaation virallisesti päättyessä elokuun lopussa ja amerikkalaisten taistelujoukkojen vetäytyessä maasta. Maahan jäi kuitenkin vielä 50 000 amerikkalaista sotilaskouluttajaa vuoden 2011 loppuun.

Suomi ei ole enää jatkanut Irakin tukemista kehitysyhteistyövaroista. Suomi kuitenkin jatkaa osallistumista EU:n oikeusvaltio-operaation EUJUST LEX:in toimeenpanoon mm. kolmen lähetetyn asiantuntijansa voimin sekä on osallistunut irakilaisten tuomarien, poliisien ja vankeinhoidon asiantuntijoiden kouluttamiseen muun muassa ihmisoikeuskysymyksissä.

Iran ei edelleenkään noudattanut YK:n turvallisuusneuvoston ja Kansainvälisen atomienergiajärjestön IAEA:n päätöslauselmia, vaan jatkoi mm. uraanin rikastamista niiden vastaisesti. EU ja Suomi ovat tukeneet EU3+3-ryhmän (Yhdysvallat, Venäjä, Kiina, Iso-Britannia, Ranska ja Saksa) noudattamaa ns. kahden raiteen politiikkaa, jonka mukaisesti pakotteilla tapahtuvan painostuksen ohella Iranille pidetään ovea auki neuvotteluille. Pakoteraide voimistuikin merkittävästi kesän 2010 kuluessa kun ensin YK:n turvallisuusneuvosto kesäkuun alussa hyväksyi Iranin ydinohjelmaa koskevan sanktiopäätöslauselman ja USA tiukensi omia Iran-pakotteitaan heinäkuun alussa. EU hyväksyi autonomiset Iran-pakotteensa heinäkuun lopussa ja ne astuivat voimaan lokakuun lopulla. Iran suostuikin palaamaan neuvottelupöytään joulukuun alussa EU3+3-ryhmän kanssa ja neuvotteluja aiotaan jatkaa alkuvuonna 2011. Pakoteregiimin tiukentuminen on merkittävällä tavalla vaikuttanut mm. Suomen Iranin vientiin. Iranin ihmisoikeustilanne on jatkunut huolestuttavana. EU teki vuonna 2010 useita ulostuloja Iranin ihmisoikeustilanteesta, muun muassa kuolemantuomioista. EU pyrkii löytämään parhaat mahdolliset keinot Iranin ihmisoikeustilanteen edistämiseksi.

Arabiemiraattien liiton energiaministeri Mohamed bin Dhaen al Hamli vieraili Suomessa lokakuussa ja Suomen elinkeino-, viestintä- ja puolustusministerit vierailivat Arabiemiraateissa. Suomen ja Arabiemiraattien välinen koulutusyhteistyöhanke pääsi konkreettiseen vaiheeseen kahden rehtorin ja kolmenkymmenen opettajan aloittaessa työnsä Abu Dhabin ja Al Ainin kaupungeissa syyskuussa. Koulutusyhteistyötä on päästy aloittamaan myös Saudi-

Arabian kanssa. Suomen peruskoulujärjestelmän menestyminen kansainvälisissä vertailuissa näyttääkin antavan hyvän pohjan koulutusviennillemme koko Persianlahden alueella. Tämä ehkä osaltaan tasapainottaa alueen vientimme vähenemistä viime vuosina kansainvälisen talouskriisin myötä.

Ulkoasiainministeri Alexander Stubb vieraili Saudi-Arabiassa tammikuussa 2010 tavaten muun muassa kuningas Abdullahin, ulkoministeri Saud al-Faisalin, apulaissisäministeri Muhammad bin Naif bin Abdul-Azizin sekä shura-neuvoston puhemies Abdullah bin Muhammad al-Sheikhin. Kyseessä oli ensimmäinen ulkoministerivierailu Suomesta Saudi-Arabiaan sitten vuoden 1979.

16.3 Pohjois-Afrikka

Suomen kauppavaihto Pohjois-Afrikan maihin on edelleen reilusti ylijäämäinen. Suomi tukee aluetta kehitysyhteistyön määrärahoista kohdentamalla apunsa alueellisiin ympäristöalan hankkeisiin, joilla edistetään kansainvälisten ympäristösitoumusten toimeenpanoa Pohjois-Afrikan maissa. Suomi ja Egypti kävivät korkean virkamiestason konsultaatiot Helsingissä. Kahdenvälisiä suhteita kehitettiin edelleen mm. korkotukiluotto- ja institutionaalisen yhteistyön instrumentteja hyödyntäen. Neuvottelut EU:n ja Libyan välisestä puitesopimuksesta jatkuivat. Tavoitteena on EU:n ja Libyan välisten suhteiden vahvistaminen sekä selkeän, pitkäaikaisen yhteistyökehyksen luominen kaupallis-taloudelliselle, poliittiselle ja sektorikohtaiselle yhteistyölle. Algeria jatkoi taloutensa monipuolistamiseen pyrkivää politiikkaa mutta hidasti kahdenvälisen kaupan vapauttamista EU:n kanssa. Kiinnostus Suomen kanssa tehtävää taloudellista ja koulutusyhteistyötä kohtaan tuli esiin mm. yritys-, korkeakoulu- ja virkamiesvierailujen yhteydessä. EU:n neuvottelut Marokon kanssa kahdenvälisen kaupan vapauttamisesta ja EU:n myöntämän erityisaseman sisällöstä jatkuivat. Länsi-Saharassa oli levottomuuksia marraskuussa. YK:n johdolla käydyt neuvottelut eivät juuri edistyneet.

16.4 Välimeren unioni

Välimeren unionin instituutioiden rakentaminen jatkui Pariisin huippukokouksen 2008 evästysten mukaisesti, mutta Lähi-idän tilanteen vuoksi hallitusten välinen toiminta on ollut kangertelevaa jo vuodesta 2009 lähtien. Vuonna 2010 kyettiin pitämään neljä sektoriministerikokousta, mutta sääntömääräinen vuodelle 2010 suunniteltu huippukokous jouduttiin siirtämään tulevaisuuteen Israelin ja arabimaiden suhteiden huonontumisen johdosta.

17. Afrikka

Ulkoministeriö laati Afrikka Suomen ulkopolitiikassa -linjauksen, jossa määritellään Suomen tavoitteita kaikilla ulkopolitiikan lohkoilla. Suomi jatkoi kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä toimintaansa Afrikassa toteuttaen Afrikka Suomen ulkopolitiikassa–linjausta ja Afrikka Suomen kehityspolitiikassa–puiteohjelmaa sekä tiivistämällä yhteistyötä alueellisten järjestöjen, erityisesti Afrikan unionin kanssa. Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrynen osallistui Afrikan unionin ulkoministerikokoukseen Addis Abebassa tammikuussa. Ministeri Stubb osallistui Pohjoismaat-Afrikka -ulkoministerikokoukseen Senegalissa toukokuussa. Pääministeri Kiviniemi osallistui marraskuussa pidettyyn Afrikka-EU -huippukokoukseen Libyassa. Lisäksi Helsingissä järjestettiin joulukuussa yksi huippukokouksen virallisista oheistatapahtumista ”Euro-Africa Week on ICT Research and e-infrastructures”.

Suomi vahvisti kahdenvälisiä suhteita ja yhteistyötä sekä vaikutti EU:n ulkosuhteisiin liittyvään kannanmuodostukseen ja toimintaan erityisesti silloin kun kyseessä oli Suomelle tärkeät maat ja alueet. Näitä ovat pitkäaikaiset yhteistyömaat Etiopia, Kenia, Mosambik, Sambia ja Tansania sekä Afrikan Sarven alue, erityisesti Sudan ja Somalia. Muista alueen krii-

seistä eniten huomiota saivat Zimbabwe, Suuret Järvet ja Kongon demokraattinen tasavalta sekä loppuvuodesta Norsunluurannikko.

17.1. Itä-ja Länsi-Afrikka

Suomen toimet rauhanprosessien edistämiseksi, konfliktien estämiseksi ja kriisien hallitsemiseksi kohdistettiin erityisesti Afrikan sarven alueelle Sudaniin ja Somaliaan. Suhteita Länsi-Afrikkaan kehitettiin muun muassa tasavallan presidentin matkan seurannan ja YK:n turvallisuusneuvostokampanjan kautta. Länsi-Afrikassa kaupallista kiinnostusta Suomella on erityisesti Nigeriaan, jonne tehtiin ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrysen johdolla vienninedistämismatka.

Afrikan sarvi naapurimaineen, Keski-Afrikka ja Afrikan Suuret järvet ovat myös Suomen humanitaarisen avun pääkohdealueita. Koko mantereelle kohdennettiin humanitaarista apua 33,7 miljoonaa euroa.

Hallituksen kehityspoliittisen ohjelman pohjalta laadittujen maakohtaisten kehitysyhteistyöohjelmien toteutus pääsi kertomusvuonna täyteen vauhtiin pitkäaikaisissa yhteistyömaissa Etiopiassa, Keniassa ja Tansaniassa. Alueellisen ja temaattisen yhteistyön painopiste oli Afrikka-puiteohjelman mukaisesti Länsi-Afrikassa.

Etiopiassa kehitysyhteistyötä on laajennettu siten, että yhteistyöohjelma kattaa nykyisin vesihuollon lisäksi myös vesivarojen ja luonnonvarojen kestävän käytön ja mittavan maaseudun kehitysohjelman, joka pyrkii kestävän luonnonvarojen käytön kautta edistämään pientilojen tuotantoa. Vesi- ja ympäristöohjelmassa on Suomen tuella kehitetty tehokas yhteisörahoitusmalli, jota ollaan laajentamassa koko Etiopian vesisektorin käyttöön. Lisäksi Suomi jatkoi opetuksen laadun kehittämisohjelman tukemista avunantajien yhteisrahaston kautta.

Suomen ja Kenian välisen bilateraalisen yhteistyön suuret ohjelmat luonnonvara- ja maaseutukehityssektoreilla käynnistyivät kuluneen vuoden aikana. Suomen harjoittaman kehitysyhteistyön kolmas painopiste Keniassa on ollut tuki perustuslain uudistukselle ja muille käynnissä oleville yhteiskunnallisille reformeille. Tärkeä yhteistyöalue on ollut myös Suomen käynnistämä twinning-yhteistyö YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 (”Naiset, rauha ja turvallisuus”) toimeenpanemiseksi Keniassa.

Tansaniassa Suomen tuki on keskittynyt kestävään luonnonvarapolitiikkaan etenkin metsäsektorilla, alueelliseen ja paikalliskehitykseen ja köyhyydenvähentämisen budjettitukeen. Uusina yhteistyön kohteina käynnistyivät tietoyhteiskunnan kehittämishanke, Dar es Salaamin sähköistyshanke ja perunanviljelyn kehittämishanke. Pääministeri Matti Vanhasen Tansanian vierailun yhteydessä maaliskuussa avattiin Dar es Salaamissa kestävän kehityksen johtamistaidon instituutti. Suomi osallistui myös lokakuun vaalien tarkkailun tukemiseen. Yhteistyön läpileikkaavina teemoina ovat erityisesti hyvän hallinnon, yritystoiminnan ja kansalaisyhteiskunnan kehittäminen. Itä-Afrikan yhteisön kanssa allekirjoitettiin uusi kaksivuotinen yhteistyösopimus.

Suomi osallistui aktiivisesti pitkäaikaisten kumppanimaiden kehitystä koskeviin keskusteluihin osana kussakin maassa toimivia kansainvälisten yhteistyökumppaneiden ryhmiä. Esimerkkinä tällaisista keskusteluista voidaan mainita Tansaniassa joulukuun alussa käyty kansallinen politiikkadialogi ja sitä seurannut kehityspartnereille tarkoitettu budjettituen vuosiarvio.

Korkean tason vierailuvaihto oli Suomen ja alueen maiden välillä oli suhteellisen vilkasta. Merkittävimmät vierailut vuonna 2010 olivat pääministeri Matti Vanhasen vierailu Tansaniaan, Etiopian ulkoasianministeri Seyoum Mesfinin vierailu Suomeen, ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Väyrysen vienninedistämismatka Nigeriaan, Kenian metsäministerin Noah

M. Wekesan Suomen vierailu. Vierailujen yhteydessä keskusteltiin kehitysyhteistyön toimintaedellytyksistä, yhteistyön painopisteistä, kaupallisten suhteiden edistämisestä, ajankohtaisista alueellisista ja kansainvälisistä kysymyksistä, maiden poliittisesta tilanteesta sekä maahanmuuttokysymyksistä.

Suomen keskeiset toimet rauhanprosessien edistämiseksi ja konfliktien estämiseksi Afrikan sarven, Sudanin, Länsi-Afrikan ja Suurten järvien alueella ovat osa EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa sekä sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa. Suomi toimi näillä alueilla tiiviissä yhteistyössä AU:n ja YK:n sekä alueellisten järjestöjen kanssa. Suomi on lähettänyt siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita sekä Sudanin yhteiseen Darfurin rauhanturvaoperaatioon (UNAMID) että Etelä- ja Pohjois-Sudanin välisen rauhansopimuksen (CPA) toimeenpanoa valvovaan YK:n rauhanturvaoperaatioon (UNMIS). Lisäksi Suomi osallistui myös noin 80 sotilaalla YK:n MINURCAT-operaation Tshadissa kesään 2010 saakka, jatkoi osallistumista esikuntaupseereilla Atalanta-operaatioon merirosvouden torjumiseksi Somalian rannikolla ja päätti osallistumisesta aluksella Atalanta-operaatioon alkuvuonna 2011. Suomi osallistuu myös EUTM Somalia-operaatioon, joka kouluttaa Somalian turvallisuusjoukkoja Ugandassa. Suomesta operaatioon on lähetetty kolme sotilaskouluttajaa sekä tasa-arvo ja ihmisoikeusasiantuntija.

Ulkoministerin Afrikan Sarven erityisedustaja Pekka Haavisto on jatkanut tehtävässään ja edustanut Suomea Afrikan Sarvea koskevissa kansainvälisissä kokouksissa sekä ja pitänyt yhteyttä alueen eri toimijoihin. Haavisto on erityisesti edistänyt Suomen suhteita YK:n suuntaan ja pyrkinyt aktiivisesti etsimään keinoja, kuinka Suomi voisi tukea YK:ta Somalian rauhanprosessissa. Sudanissa Suomi on keskittynyt vuonna 2005 solmitun rauhansopimuksen toimeenpanon seurantaan. Sopimuksen mukaisesti maassa järjestettiin huhtikuussa ensimmäiset parlamenttivaalit 24 vuoteen. Lisäksi maa on valmistautunut kansanäänestykseen, jossa etelä saa rauhansopimuksen mukaisesti päättää asemastaan. Suomi on tukenut rahallisesti Afrikan unionin korkean tason Sudan-paneelin työtä, jota johtaa Etelä-Afrikan entinen presidentti Thabo Mbeki. Mbekin johdolla osapuolet ovat pyrkineet löytämään ratkaisuja rauhansopimuksen toimeenpanon avoinna oleviin kysymyksiin.

Suurten järvien alueella Suomi osallistui alueen rauhanprosessien tukemiseen osana EU:ta sekä yhteistyössä muun kansainvälisen yhteisön kanssa. Suomi tuki konfliktin ehkäisyä sekä siviilikriisinhallinnan ja siviilisotilasyhteistyön kehittämistä EU:n kautta alueella.

17.2. Eteläinen Afrikka

Zimbabwen vallanjakosopimuksen toimeenpanossa saavutettiin jossain määrin edistystä, mutta monet olennaiset uudistukset ovat aloittamatta tai kesken ja ihmisoikeuksia loukataan edelleen. Etelä-Afrikan presidentti Zuman välitystoiminta ei ole tuottanut tuloksia. EU:n ja Zimbabwen välinen dialogi ei myöskään ole edistynyt merkittävästi. Kansainvälinen yhteisö mukaan lukien Suomi tuki Zimbabwen kansalaisia kansainvälisten järjestöjen kautta ja on valmis tukemaan Zimbabwen jälleenrakentamista, kun edellytykset siihen ovat olemassa.

Sambiassa Suomi pyrkii ohjelmakokonaisuuteen, joka tukee yksityissektoripohjaista tuotannon ja kaupan kehitystä luonnontaloudellisesti kestävällä tavalla. Apu kanavoitiin yksityissektorin tukiohjelmien, maaseutukehityshankkeen, julkishallinnon kehittämisohjelman, yleisen budjettituen ja Afrikan kehityspankin hallinnoiman kastelujärjestelmähankkeen kautta. Suomi toimi hallitukseen päin ympäristö- ja luonnonvarasektorin avun koordinoijana. Suomen ja Sambian hallitusten väliset yhteistyöneuvottelut järjestettiin Lusakassa toukokuussa. Keskusteluissa vahvistettiin Suomen jatkavan tukea pääosin nykyisillä sektoreilla.

Mosambikissa Suomen avun päätavoitteena on tukea köyhyydenvähentämisohjelman toimeenpanoa. Apu kanavoitiin yleiseen budjettitukeen sekä opetukseen, terveyteen ja maaseutukehitykseen. Kesällä käynnistyi laaja tiede-, teknologia- ja innovaatioalan yhteistyöohjel-

ma sekä maaseudun kehittämishankkeen toinen osa. Suomi toimi vuoden 2010 alkupuolen Mosambikin avunantajien budjettitukiryhmän (G19) puheenjohtajana.

Suomen ja Etelä-Afrikan kahdenvälisten suhteiden kehittäminen jatkui aktiivisena. Suhteissa panostettiin erityisesti tietoyhteiskunta-alan ja tiede- ja teknologia-alan kumppanuuksiin. Pääministeri Matti Vanhanen teki virallisen vierailun Etelä-Afrikkaan maaliskuussa 2010 ja valtiovarainministeri Jyrki Katainen vieraili maassa elokuussa. Molempiin vierailuihin liittyi korkeatasoinen yritysvaltuuskunta. Suomen ja Namibian suhteita vahvistettiin kaupan ja investointien aloilla. Institutionaalinen yhteistyö käynnistyi mineraali- ja energiapolitiikka-aloilla.

Opetusministeri Virkkunen vieraili Namibiassa helmikuussa ja Namibian opetusministeri Abraham Iyambo vieraili Suomessa lokakuussa. Opetusministeriöt käynnistivät yhteistyövalmistelut. Presidentti Martti Ahtisaari vieraili Namibiassa maaliskuussa ja Namibian turvallisuusministeri Suomessa elokuussa.

Eteläisessä Afrikassa Suomi suunnitteli ja käynnisti alueellisia kehitysyhteistyöhankkeita tietoyhteiskunta-, kauppa- ja kehitys- sekä luonnonvarojen kestävän käytön aloilla.

III. Toimenpiteet valtiopäiväpäätösten johdosta

Valtioneuvoston kanslia

Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko
VNS 6/2004 vp — EK 35/2004 vp
Puolustusvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 21.12.2004, että seuraavan vuoden 2008 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun erityisesti turvallisuusympäristön arvioinnin osalta kytketään eduskuntaryhmät sekä asianomaiset valiokunnat seurantaryhmän muodossa ja että eduskunnan asianomaiset valiokunnat pidetään myös muutoin ajan tasalla selonteon valmisteluista.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin pohjoisen Euroopan alueellisen yhteistyön kehittämiseksi tavoitteena tehostaa nykyistä toimintaa, poistaa päällekkäisyyksiä ja kehittää EU:n Pohjoisen ulottuvuuden ohjelmaa osana EU:n naapuruuspolitiikkaa.
>
> 4. Eduskunta edellytti, että valtioneuvosto ryhtyy siviilikriisinhallintaa koskevan lainsäädännön kehittämisen ohella toimiin siviilikriisinhallintaa koskevien kansallisten voimavarojen ja asiantuntemuksen sekä EU:n siviilikriisinhallintapolitiikan vahvistamiseksi ja että valtioneuvosto laatii asiasta eduskunnalle selvityksen viimeistään vuoden 2006 aikana.

1. Vuoden 2008 valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon valmisteluun liittyen on toiminut turvallisuus- ja puolustuspoliittinen seurantaryhmä, jossa on ollut kaikkien eduskuntaryhmien edustus sekä ulkoasiainvaliokunnan ja puolustusvaliokunnan edustus. Seurantaryhmä jätti asiasta raportin 27.6.2008. Suomen turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko annettiin eduskunnalle 5.2.2009.

Kohtaan 2. vastaus on ulkoasiainministeriön osuudessa ja kohtaan 4. sisäasiainministeriön osuudessa.

Valtion omistajapolitiikka
HE 80/2007 vp — EV 143/2007 vp
Talousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 18.12.2007, että valtio ottaa omistajapolitiikassaan huomioon suurten teollisuusyritysten työllisyys- ja aluetaloudelliset vaikutukset.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että valtion osakemyynneistä saamia tuloja kohdennetaan myös uuden yritystoiminnan aikaansaamiseen ja kasvuyritysten rahoitukseen.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus antaa talousvaliokunnalle selvityksen valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain toimivuudesta ja omistajapolitiikan toteutuksesta kuluvan vaalikauden aikana.

1. Valtioneuvosto on omistajapolitiikkaa koskevassa periaatepäätöksessään 7.6.2007 tehnyt seuraavan linjauksen, joka on eduskunnan lausuman mukainen:

"Kaikissa omistusjärjestelyissä yleisenä lähtökohtana on parhaan taloudellisen kokonaistuloksen saavuttaminen. Kriteerinä ei ole yksinomaan yhtiön tai osakkeiden myyntihinta, vaan

huomiota kiinnitetään erityisesti kansantalouden kilpailukyvyn ja talouden kilpailullisuuden parantamiseen, kotimaisen teollisuuden ja talouselämän toimialakohtaisten toimintaedellytysten turvaamiseen, osaamisen säilyttämiseen ja lisäämiseen sekä työllisyyden turvaamiseen.

Omistusjärjestelyjen ja osakemyyntien tavoitteena on myös mahdollisimman vakaan omistuspohjan turvaaminen. Kotimaisten instituutioiden ja piensijoittajien sekä kyseisen yhtiön henkilöstön mahdollisuuksia tulla osakkeenomistajiksi ja osallistua osakemyynteihin edistetään soveltuvin tavoin."

Periaatepäätöksen mukainen arviointi tehdään jokaisessa tapauksessa erikseen. Tällä vaalikaudella toteutetuista valtion osakemyynneistä Kemira Oyj:n osakkeiden myynti (2007) kotimaiselle teolliselle sijoittajalle korosti nimenomaan vakaan omistuspohjan ja yhtiön pitkäjänteisen kehittämisen tärkeyttä.

3. Hallitusohjelman mukaan hallitus raportoi omistajapolitiikasta eduskunnalle vuosittain vuodesta 2008 alkaen. Ensimmäinen selvitys on annettu syksyllä 2008 ja sen jälkeen kesällä 2009 ja 2010. Eduskunta on syksyllä 2009 tehnyt ensimmäiset uuden lain mukaiset päätökset yhtiökohtaisten omistusrajojen muuttamisesta. Uuden lain toimivuutta pidetään tähänastisten kokemusten perusteella hyvänä.

Solidium Oy:n toiminta on käynnistetty eduskunnan myötävaikutuksella joulukuussa 2008 ja yhtiölle on siirretty valtion vähemmistöosuudet kaikkiaan yhdeksässä pörssinoteeratussa yhtiössä. Yhtiö toimii valtioneuvoston hyväksymien omistajapoliittisten linjausten mukaisesti pitkäjänteisenä ja vastuullisena suomalaisena omistajana.

Tikkurila Oyj:stä tuli maaliskuussa 2010 Solidiumin kymmenes sijoituskohde Tikkurilan listautuessa NASDAQ OMX Helsingin pörssiin. Tikkurilan omistus syntyi Kemiran jakaessa 86 prosenttia Tikkurilan osakkeista Kemiran osakkeeomistajille eriyttääkseen Tikkurilan omaksi pörssiyhtiökseen. Solidium myi marraskuussa koko Tikkurila-omistuksensa eli 14,7 prosenttia yhtiön oskekannasta kotimaisille ja kansainvälisille instituutiosijoittajille. Myynnin jälkeen Tikkurilan pääomistus on edelleen kotimaisilla tahoilla.

Keväällä 2010 Solidium Oy hankki kaiken kaikkiaan 10,0 prosentin omistuksen Tieto Oyj:n osakkeista tullen Tieto Oyj:n suurimmaksi osakkeenomistajaksi.

Solidium vähensi marraskuussa 2010 omistustaan Sponda Oyj:ssä 34,3 prosentista 15,2 prosenttiin. Merkittävän osan osakkeista ostivat Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen ja Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma ja loput osakkeista myytiin kotimaisille ja kansainvälisille sijoittajille.

Kohtaan 2. vastaus on valtiovarainministeriön osuudessa.

Hallituksen Itämeripolitiikka
K 2/2007, K 3/2007, K 5/2007 vp — EK 18/2007 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 24.10.2007 mietinnön mukaisen kannanoton, jonka mukaan eduskunnalla ei ole huomautettavaa kertomusten johdosta, mutta eduskunta edellytti valtioneuvostolta selontekoa Itämeripolitiikasta.

Valtioneuvosto antoi kesäkuussa 2009 eduskunnalle selonteon Itämeren haasteista ja Itämeri-politiikasta. Selonteossa linjataan hallituksen toimia Itämeren merellisen ympäristön parantamiseksi, meriliikenteen turvallisuuden lisäämiseksi ja taloudellisen yhteistyön tiivistä-

miseksi alueella. Selonteossa keskitytään Suomen kannalta tärkeimpiin ja kiireellisimpiin toimiin Itämerellä. Hallitus esittää toimenpiteitä, joilla voidaan mm. vähentää rehevöitymistä aiheuttavaa ravinnekuormitusta sekä parantaa meriliikenteen turvallisuutta ja öljyntorjuntavalmiuksia. Selontekoon kirjattujen toimenpiteiden toteuttamisesta annetaan seurantaraportti ennen hallituskauden loppua.

Hallituksen Itämeripolitiikka
K 2/2008 vp — EK 1/2009
Ulkoasiainvaliokunta

> 1. Käsitellessään Hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2007 Ulkoasiainvaliokunta esitti kannanottonaan, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selonteon Itämeripolitiikasta kevätistuntokauden 2009 aikana.

Vastaus lausumaan on edellä olevan lausuman Hallituksen Itämeripolitiikka K 2/2007, K 3/2007, K 5/2007 vp — EK 18/2007 vp yhteydessä.

Hallituksen toimenpidekertomus v. 2008
K 1/2009 vp — EK 5/2010 vp
Perustuslakivaliokunta
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.3.2010, että hallitus ottaa asianmukaisesti huomioon sekä muut tähän mietintöön että liitteinä oleviin lausuntoihin sisältyvät sellaiset eduskunnan aikaisempia lausumia koskevat huomautukset ja muita seikkoja koskevat lausumat, jotka kohdistuvat hallitukseen.

Valtioneuvosto päätti 30.3.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallituksen esitykset, versioiden samansisältöisyys
K 1/2009 vp — EK 5/2010 vp
Perustuslakivaliokunta

> Käsitellessään Hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2008 perustuslakivaliokunta ehdotti eduskunnan hyväksyttäväksi mm. kannanoton:
> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että hallituksen esitysten painetut ja sähköiset versiot ovat samansisältöisiä ja että sähköisiä versioita voidaan käyttää valiokunta-asiakirjoissa sekä eduskunnan vastausten laadinnassa ja antaa asiasta selvityksen perustuslakivaliokunnalle vuoden 2010 loppuun mennessä.

Selvitys annettiin perustuslakivaliokunnalle joulukuussa 2010.

Valtioneuvoston kanslia asetti esiselvitystyön jälkeen 15.6.2010 hankkeen, jonka tehtävänä on uudistaa valtioneuvoston päätösasiakirjojen tuotantotapa siten, että asiakirjat laaditaan ja käsitellään työvälineellä, joka tukee asiakirjojen eheää siirtoa organisaatiosta ja tietojärjestelmästä toiseen. Asiakirjat laaditaan työvälineellä ministeriöiden ja eduskunnan yhdessä määrittelemien asiakirjan rakenteiden mukaisiksi. Rakenteinen asiakirjojen valmistelu edistää käytännössä sähköisten työvälineiden yhteentoimivuutta ja asiakirjojen julkaisemista eri muodoissa. Työväline on tarkoitus ottaa käyttöön ministeriöissä vuoden 2012 alkupuolella.

Hankkeeseen liittyy vuonna 2010 toteutettu säädöskokoelmassa ja valtiopäiväasiakirjoissa julkaistavien asiakirjojen rakenteiden ja metatietojen määrittely. Rakennemäärittelyt on teh-

ty mm. seuraaville asiakirjatyypeille: hallituksen esitys, vahvistettava laki, asetus, valtioneuvoston kirjelmä, hallituksen kirjelmä ja valtioneuvoston selonteko.

Asiakirjojen rakenteistamistyöväline tulee olemaan ministeriöiden esittelijöiden tai heidän avustajiensa käytössä heidän valmistellessaan niitä valtioneuvoston päätösasiakirjoja, jotka julkaistaan valtiopäiväasiakirjoissa tai säädöskokoelmassa. Asiakirjat välitetään valtioneuvostosta eduskunnalle edelleen valtioneuvoston sähköisen päätöksentekojärjestelmän (PTJ) avulla. Asiakirjojen valmistelu uudella työvälineellä korvaa nyt käytössä olevat asiakirjapohjat (nk PTJ-asiakirjapohjat).

Työvälineen käyttöön oton jälkeen eduskunta saa PTJ:ltä hallituksen esitykset sähköisinä xml-asiakirjoina, joita ei tarvitse eduskunnan järjestelmissä enää muuntaa toiseen muotoon. Hallituksen esityksen painetun ja sähköisen version samansisältöisyys voidaan varmistaa sillä, että PTJ:ltä eduskuntaan siirtyvä ja painotaloon lähetettävä versio on se, joka on valtioneuvoston yleisistunnossa tai tasavallan presidentin esittelyssä hyväksytty.

Asiakirjojen sähköisen muodon vakiinnuttaessa asemaansa ja käyttökelpoisuuttaan eduskunnan ja valtioneuvoston päätöksenteossa on mahdollista kehittää asiakirjojen siirron toimintatapoja sujuvimmiksi ja varmemmiksi.

Valtioneuvoston kanslia pitää hyvänä asiakirjojen sähköisten muotojen vakiinnuttamista siten, että asioiden käsittely voidaan aloittaa eduskunnassa sähköisen asiakirjan pohjalta, käsittely voidaan suorittaa sähköisen asiakirjan pohjalta ja eduskunnan vastauksen viralliseksi muodoksi vastaavasti hyväksyttäisiin sähköinen muoto. Valtioneuvoston työssä on sähköisen version rinnalla käytettävä myös paperiversiota. Silloin, kun paperiversion on oltava painettu, eikä sähköisen version tuloste riitä, painetulle versiolle edellytetyistä nykyisistä tiukoista aikatauluista olisi mahdollista joustaa.

Asiakirjojen sähköisen muodon vakiintuessa tulevaisuudessa käsittelyn pohjaksi, on erikseen sovittava menettelytavoista ja vastuista korjata asiakirjan sähköisen muodon mahdolliset tekniset virheet. Kun on kysymys valtioneuvoston päätösasiakirjoista, vastuu siitä, että sähköinen ja painettu versio ovat yhtäpitävät, kuuluu aina valtioneuvoston työnjaon mukaisesti valmisteluvastuussa olevalle ministeriölle, ministerille ja esittelevälle virkamiehelle.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009
VNS 1/2009 vp — EK 17/2009 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 17.6.2009 seuraavat ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaiset kannanotot:

1. Eduskunta edellyttää, että turvallisuus- ja puolustuspoliittista selontekomenettelyä jatketaan ja että valtioneuvosto ryhtyy välittömiin toimiin menettelyn kehittämiseksi ottaen huomioon mietinnössä esitetyt näkemykset mukaan lukien laajan turvallisuuskäsityksen määritelmä.

2. Eduskunta edellyttää, että selonteosta kehitetään kokonaisvaltainen turvallisuusstrategia, joka ohjaa tasapainoisesti kaikkien turvallisuuden alalla toimivien hallinnonalojen kehittämistä, mukaan lukien voimavarat.

3. Eduskunta edellyttää, että selkeään toimeksiantoon perustuva parlamentaarinen seurantaryhmä asetetaan jatkossakin tukemaan selonteon valmistelua.

4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto sisällyttää seuraavaan turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon seikkaperäisen arvion, miten puolustusvoimien rakenteita on suunniteltu muutettaviksi tulevilla selontekokausilla. Näin tulee tehdä varsinkin jos rahoituksen taso jää alle esitetyn esimerkiksi talous- ja finanssikriisin johdosta.

5. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien kehittämiseksi tasolle, joka mahdollistaa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen kestävän kohottamisen vähintään siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian määrittämälle vähimmäistasolle.

6. Eduskunta edellyttää, että eduskunnalle annetaan tarpeen mukaan selvitys pohjoismaisen puolustusalan kehittämistä ja syventämistä koskevien uusien päätösten valmistelusta.

1. Valtioneuvosto asetti 17.12.2009 komitean tekemään kokonaisvaltaisen selvityksen yhteiskunnan varautumisesta. Komitea luovutti mietintönsä valtioneuvostolle 22.12.2010. Komitea korostaa selontekomenettelyä keskeisenä suomalaisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan linjausten välineenä. Komitea ehdottaa, että selontekomenettelyä kehitetään asettamalla selontekojen laatimiselle kulloinkin nykyistä selkeämpi tavoitteellinen aikataulu. Samoin komitea ehdottaa selontekomenettelyn keventämistä niin, että selontekoa voitaisiin tarvittaessa täydentää uudella selonteolla, joka olisi suppeampi tai laajempi tilanteen mukaan. Komitean mukaan varautumisen ja myös selonteon lähtökohtana tulee olla mahdollisimman laaja turvallisuuskäsitys, jolloin voidaan puhua kokonaisturvallisuudesta.

Valtioneuvosto ottaa komitean ehdotukset tarkempaan tarkasteluun.

2. Valtioneuvoston 17.12.2009 asettama komitea linjaa valtioneuvostolle 22.12.2010 luovuttamassaan mietinnössä, että laajan turvallisuusajattelun omaksuminen ja varautuminen myös uudentyyppisiin ja ennakoimattomiin uhka- ja häiriötilanteisiin edellyttää selonteon laajentamista uudentyyppisten turvallisuuskysymysten tarkasteluun. Näin selonteko voisi nykyistä paremmin antaa eduskunnan tukemia lähtökohtia muiden ohjausasiakirjojen laatimiselle, lähinnä Yhteiskunnan turvallisuusstrategian ja sisäisen turvallisuuden ohjelman kokoamiselle sekä näin selkeyttää myös näiden alempien ohjauskeinojen keskinäistä hierarkiaa.

Valtioneuvosto tarkastelee komitean ehdotuksen toteuttamiskelpoisuutta ja mahdollista toteuttamistapaa.

3. Seurantaryhmän asettamisesta päätetään, kun seuraavan selonteon valmistelu aloitetaan.

Kohtiin 4. ja 6. vastaus on puolustusministeriön osuudessa ja vastaus kohtaan 5. on sisäasiainministeriön osuudessa.

EU-politiikka
VNS 4/2009 vp — EK 7/2009 vp
Suuri valiokunta

Eduskunta hyväksyi 27.5.2009 selonteon johdosta suuren valiokunnan kannantoton, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää valtioneuvoston ryhtyvän mietinnössä esitettyihin toimenpiteisiin.

Selonteon jatkotyönä valtioneuvoston kansliassa laadittiin EU-vaikuttamisselvitys, jossa linjataan, miten Suomi voi vaikuttaa entistä paremmin EU:n päätöksiin ja toimintaan.

Itämeren haasteet ja Itämeripolitiikka, valtioneuvoston selonteko
VNS 6/2009 vp — EK 4/2010 vp
Ympäristövaliokunta

Eduskunta hyväksyi 10.3.2010 selonteon johdosta seuraavat kannanotot, joissa edellytetään, että:

1. Hallitus tehostaa Itämeren suojelun ja tutkimuksen koordinaatiota sekä suojelutoimenpiteiden vaikuttavuuden arviointia.

2. Hallitus sitoutuu Itämeren hyvän tilan saavuttamiseksi HELCOMin Itämeren toimintaohjelman tavoitteisiin (ravinnekuormitus, meriturvallisuus, biodiversiteetti ja haitalliset aineet) ja edistää Itämeren valtioiden toimintaohjelmaan sitoutumista sekä toteuttaa välttämättömät kansalliset toimenpiteet kattavasti ja suunnitelmallisesti.

3. Hallitus parantaa maatalouden ympäristötukitoimenpiteiden vaikuttavuutta ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi kohdentamalla tukitoimia alueellisesti sekä tila- ja lohkokohtaisesti kustannustehokkaalla tavalla kytkien yhteen uusiutuvan energian hyödyntämisen ja ravinteiden kierrätyksen.
4. Hallitus sitoutuu Itämeren meriturvallisuuden kehittämiseen edelleen sekä meriliikenteen ohjaus- ja ilmoittautumisjärjestelmän laajentamiseen koko Itämeren kattavaksi ja turvaa öljyntorjunnan riittävät resurssit.

5. Hallitus sitoutuu tehostamaan yhdyskuntajätevesien typenpoistoa Itämeren vaikutusalueella sijaitsevilla kotimaisilla jätevedenpuhdistamoilla sekä nopeuttaa tarvittavia toimenpiteitä.

6. Hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin Itämeren rannikkoalueiden vähäarvoisten kalakantojen poistokalastuksessa ammattikalastusta hyödyntäen.

7. Hallitus ryhtyy kiireellisiin toimenpiteisiin eduskunnan aikaisemmin edellyttämän nykyistä laaja-alaisemman Merikeskuksen perustamiseksi sekä turvaa merentutkimuksen ja erityisesti vedenalaisen luonnon monimuotoisuutta koskevan tutkimuksen riittävät resurssit.

Valtioneuvosto päätti 29.4.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto teki 23.11.2006 periaatepäätöksen ”Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015”. Ohjelmassa määritellään toimia, joiden tavoitteena on saavuttaa vesien hyvä tila ja estää tilan heikkeneminen. Ohjelma koskee sisävesiä, rannikkovesiä ja pohjavesiä. Suuntaviivat tukevat alueellisten vesienhoitosuunnitelmien laatimista. Ne tukevat myös EU:n meristrategiadirektiivin ja HELCOMin toimintaohjelman toimeenpanoa.

Tavoitteiden saavuttamiseksi toimitaan kuudella päätavoitealueella. Nämä ovat rehevöitymistä aiheuttavan ravinnekuormituksen vähentäminen, haitallisista aineista aiheutuvien riskien vähentäminen, vesirakentamisen ja vesistöjen säännöstelyn haittojen vähentäminen, pohjavesien suojelu, vesiluonnon monimuotoisuuden suojelu sekä vesien kunnostus. Valtioneuvosto hyväksyi 10.12.2009 seitsemän vesienhoitosuunnitelmaa, joiden tavoitteena on toimia siten, että eri toimialoilta peräisin olevaa kuormitusta vähennettäisiin niin, että vesien hyvä tila voitaisiin saavuttaa vuoteen 2015 mennessä. Valtioneuvosto hyväksyi 17.2.2011 vesienhoidon toteutussuunnitelman 2010−2015. Valtaosa Suomesta Itämereen tulevasta kuormituksesta on maalta peräisin olevista kuormituslähteistä. Vesienhoidon toimin vaikutetaan myös Itämeren kuormitukseen. Vesienhoidon toteutumisen väliarvio tehdään vuonna 2012, jonka jälkeen aloitetaan vesienhoitosuunnitelmin tarkistus.

EU:n meristrategiadirektiivin toimeenpanemiseksi on ympäristöministeriön johdolla aloitettu merenhoidon suunnittelu, jonka tarkoituksen on vuoteen 2015 mennessä laatia Suomen merialueita koskeva merenhoitosuunnitelma sekä sen toimenpideohjelma. ja ryhtyä sen mukaisiin toimiin Itämeren hyvän tilan saavuttamiseksi vuoteen 2020 mennessä.

Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelman (VELMU) toteutusta pyritään edistämään vuoden 2011 valtion talousarviossa ympäristöministseriön pääluokkaan lisätyn Itämerimomentin turvin.

2. Suomi on hyvin sitoutunut toimimaan sekä kansallisesti että HELCOM-yhteistyössä Itämeren maiden kanssa Itämeren hyvän ekologisen tilan saavuttamiseksi.

Suomi panee HELCOMin toimintaohjelmaa täytäntöön valtioneuvoston hyväksymillä tavoite- ja toimenpideohjelmilla sekä voimassa olevalla lainsäädännöllä. Näissä valtakunnallisissa ohjelmissa on asetettu meriensuojelun tavoitteet ja esitetty toimet, joilla niihin pyritään. Lisäksi on vesienhoitoalueittain hyväksytty EU:n vesipuitedirektiivin mukaiset vesienhoitosuunnitelmat. Kymijoen−Suomenlahden vesienhoitosuunnitelma kattaa HELCOMin toimintaohjelmassa typpi- ja fosforikuormitukselle asetetut vähennystavoitteet (150 tn P ja 1200 tn N). Kokemäenjoen–Saaristomeren–Selkämeren vesienhoitosuunnitelmassa on esitetty toimet, joilla parannetaan Saaristomeren vesien tilaa. Tilannekatsaus Suomen HELCOM:n Itämeren suojelun toimintaohjelman toteutuksesta valmistui vuonna 2010.

3. Itämeri-selontekoa laadittaessa oletettiin, että valtaosa ympäristötuen perustukisitoumuksista uusittaisiin vuoden 2012 alusta viideksi seuraavaksi vuodeksi. Suomi valmisteli alkuvuoden 2010 aikana ravinnetasetoimenpiteen, joka olisi ollut nykyistä kehittyneempi, mutta olisi edellyttänyt ympäristötukisitoumusten laajaa muuttamista. Komissio kuitenkin ilmoitti kesällä 2010, että jäsenvaltioiden tulisi mieluummin jatkaa nykyisiä 5-vuotisia sitoumuksia ohjelmakauden loppuun vuosina 2012 ja 2013 kuin tehdä uusia 5-vuotisia sitoumuksia. Kahden vuoden välein tapahtuvaa tukiehtojen laajaa muuttamista ei voida pitää tarkoituksenmukaisena myöskään toimenpiteiden tehokkaan ja pitkäaikaisen toteutuksen kannalta.

Edellä kuvattujen syiden takia vuonna 2012 päättyvien ympäristötukisitoumuksien voimassaoloaikaa päätettiin jatkaa kahdella vuodella. Vastaavasti vuonna 2013 päättyviä sitoumuksia jatkettaisiin yhdellä vuodella. Näin seuraavan kauden ympäristötuki pystytään aloittamaan "puhtaalta pöydältä". Sitoumuksen voimassaoloajan pidentäminen on luonteeltaan tekninen toimenpide, johon ei voi sisältyä isoja sitoumusehtojen tai tukitasojen muutoksia. Selonteon linjauksia noudatetaan edelleen tehtäessä erityistukisopimuksia kuluvan ohjelmakauden aikana sekä valmisteltaessa ympäristötukijärjestelmää uudelle ohjelmakaudelle.

Ympäristötukijärjestelmän vaatimukset tulevat muuttumaan huomattavasti seuraavalla ohjelmakaudella niin kansallisten kuin kansainvälistenkin suunnitelmien perusteella. Komission uutta kautta koskevan tiedonannon perusteella suoriin tukiin lisättäisiin uudella ohjelmakaudella ympäristöelementti, millä on vaikutuksia myös ympäristötuen toimenpiteisiin.

Uuden ympäristötuen valmistelu aloitetaan Suomessa vuoden 2011 alussa Itämeri-selonteon ja vesienhoitosuunnitelmien ja toteutusohjelman linjausten mukaisesti. Käytettävissä ovat silloin myös Teho-, Hyötylanta- ja Tarveke -hankkeista ja seurantatutkimuksista saadut tulokset ja suositukset. Keskeisiä toimenpiteitä ovat lannoituksen oikea taso ja ravinnetaseiden hyödyntäminen, peltojen talviaikainen kasvipeitteisyys ja muokkauksen vähentäminen sekä suojavyöhykkeet ja kosteikot.

4. Suomi on osallistunut aktiivisesti sekä Itämeren piirissä että eurooppalaisessa viitekehyksessä tapahtuvaan meriturvallisuutta parantavaan toimintaan. Suomi koordinoi yhdessä Tanskan kanssa EU:n Itämeristrategian prioriteettialuetta 13: meriturvallisuus.

EU:n laajuista merellisten viranomaisten yhteistä tiedonvaihtoympäristöä kehitetään komission ohjaamana. Komissio julkaisi 21.10.2010 (COM(2010) 584) tiekartan jatkokehitystyön ohjaamiseksi. Keskeisenä työkaluna tiedonvaihtoympäristön luomisessa on komission asettama MARSUNO- projekti, johon Suomi osallistuu. Projektissa kehitetään viranomaisten kansallista ja kansainvälistä tiedonvaihtoympäristöä, jota hyödynnetään meriturvallisuuden ylläpitämisessä, meriympäristön suojelussa sekä kalastuksen valvonnassa, ulkorajojen vartioinnissa ja muissa lainvalvontatoimissa. Tärkeässä roolissa projektissa on jäsenmaiden yhteistyön lisäksi yhteistyö kolmansien maiden kanssa. Suomen kansallisen METO- yhteistyön sisällyttäminen projektiin ja sitä kautta mallin markkinointia merellisten viranomaisten yhteistyömuotona valmistellaan METO- viranomaisten kesken.

Puolustushallinto osallistuu myös Itämeren alueen SUCBAS meritilannekuvayhteistyöhön. Hankkeen esisopimus on allekirjoitettu vuonna 2009 ja vuoden 2011 aikana on tarkoitus käynnistää operatiivinen vaihe. Lisäksi puolustushallinto osallistuu Euroopan puolustusviraston johtamaan MARSUR meritilannekuvahankkeeseen. Operatiivinen vaihe käynnistyy 1.6.2011 ja kaikki mukana olevat (15) jäsenmaat ovat ilmaisseet halukkuutensa osallistua.

SUCBAS ja MARSUR hankkeet eivät luo uutta infrastruktuuria, vaan yhteen liittävät olemassa olevien valvontasensorien tuottamaa tietoa ja tilannekuvaa. Molemmat hankkeet käyttävät samaa teknologiaa, eivätkä ne kilpaile keskenään. Myös Euroopan rajavalvontaviraston (FRONTEX) merivalvontaan liittyvä hankeen tekninen määrittely hyödyntää samoja vaatimuksia kuin MARSUR.

Euroopan meriturvallisuusvirasto (EMSA) on tehnyt uuden Pohjois-Itämerta koskevan sopimuksen suomalaisen varustamoliikelaitoksen Arctia Shipping Oy:n kanssa jäänmurtaja Kontiosta, joka on käytettävissä öljyntorjuntaan Pohjoisella Itämerellä heinäkuusta 2010 alkaen 31.3.2013 asti ja mahdollisesti vielä lisäksi kolmen vuoden ajan.

Merivoimille hankittava uusi monitoimialus tulee käyttöön vuoden 2011 alussa. Monitoimialus pystyy huolehtimaan sellaisista vaativista torjunta- ja pelastustehtävistä, joista nykyiset torjunta-alukset eivät selviydy tai selviytyvät vain avovesikautena. Aluksella on öljyntorjuntavalmius 1.4.2011 alkaen ja kaikkien ympäristövahinkojen torjuntavalmius 1.9.2011 alkaen.

Rajavartiolaitos on saanut tilausvaltuuden yhden uuden avomerellä ja jäissä toimintakelpoisen monitoimialuksen (öljy- ja aluskemikaalivahinkojen torjuntaan kykenevä ulkovartiolaiva) hankkimiseen. Alus valmistuu suunnitelmien mukaan 2013.

5. Yhdyskuntajätevesiasetuksessa on säädetty vähimmäisvaatimukset, jotka jätevesien käsittelyn tulee täyttää. Typpeä on poistettava silloin, kun typpikuorman vähentämisellä voidaan parantaa vesien tilaa. Lupaehdoissa on tällöin yleisesti käytetty typenpoistolle vähintään 70 prosentin puhdistusvaatimusta.

Suomen Itämeren suojeluohjelman toteuttamisen seurauksena jätevesien typenpoisto on parantunut ja jätevesistä aiheutuva typpikuormitus vesiin on alentunut.

Jätevedenpuhdistamoiden typenpoistoa on toteutettu valtioneuvoston vuonna 2002 Suomen Itämeren suojeluohjelmasta antamansa periaatepäätöksen mukaisesti siten, että enintään 30 % yli 10 000 asukkaan jätevedenpuhdistamoille tulevasta typestä saa kulkeutua vesialueille, joissa typpi säätelee rehevöitymistä. Tämän periaatteen toteuttaminen sisältyy myös valtioneuvon hyväksymään vesien suojelun suuntaviivoihin vuoteen 2015, jotka on otettu huomioon vesienhoitoalueiden vesienhoitosuunnitelmissa, jotka valtioneuvoston hyväksyi vuoden 2009 lopussa. Jätevedenpuhdistamon typenpoiston tehostamistarpeen tarkastelussa voidaan ottaa huomioon jätevedenpuhdistamolla poistuvan typen lisäksi myös typen poistuminen vesistä sellaisilla vesialueilla, joissa rehevöitymistä säätelee fosfori. Typestä rehe-

võityviksi merialueiksi ohjelmassa määriteltiin Merenkurkusta etelään olevat merialueet, ellei ympäristölupahakemuksen tutkimuksin voitu toisi osoittaa. Edellä mainittuja ohjelmien periaattteita on toteutettu määrätietoisesti jätevedenpuhdistamoiden ympäristölupien tarkistuksissa.

Suomenlahden, Saaristomeren ja Selkämeren rannikoilla ja sinne suoraan laskevien jokien varsilla oleville yli 10 000 asukkaan jätevedenpuhdistamoiden ympäristöluvissa on säännöllisesti niiden tarkistamisen yhteydessä asetettu vaatimukset typen poistolle.

Tehostettujen vaatimusten toteuttaminen edellyttää poikkeuksetta puhdistamoiden muutos- ja laajentamisinvestointeja, joiden toteuttaminen on jatkuvasti toiminnassa olevalla puhdistamolla usein vuosia kestävä vaativa rakennushanke.

Jätevesien vuosittaisen typpikuormituksen on arvioitu alenevan tasaisesti vaikka tulokuormitus puhdistamoilla jatkuvasti lisääntyy muuttoliikkeen sekä lisääntyvien haja-asutusalueiden jätevesilietteiden määrän vaikutuksesta. Typenpoiston tehostamistoimien tuloksena yhdyskuntajätevesien vuotuinen typpikuormitus on vähentynyt noin 800 tonnia vuodessa 2005 tasosta. Vuonna 2009 typen kokonaiskuormitus oli noin 10 700 tonnia. Itämeri-selonteossa esitetyn mukaisesti jätevesien typpikuormitus vesiin alenee vuoteen 2015 mennessä noin 9 500 tonniin vuodessa vaikka puhdistamoille tulevan kuormituksen on arvioitu lisääntyvän nykyisestä noin 10 %.

6. Vajaahyödynnettyjen särkikalojen nk. poistokalastusta koskeva pilottihanketta on toteutettu keväästä 2010 alkaen. Laajamittaisen vesien laatua parantavan poistokalastuksen aloittamiselle sisävesillä ja merialuilla myönnettiin 1,4 miljoonaa euroa vuoden 2011 budjetissa.

7. Vuonna 2009 toteutettu meriasioiden ja merentutkimuksen kokoaminen Suomen ympäristökeskukseen ja toisaalta Ilmatieteen laitokseen on toteutettu onnistuneesti ja laitosten välinen yhteistyö on toimivaa SYKEn uuden toimitilan rakentamista Viikkiin on myös edistetty. Olisi tärkeää, että uudet toimitilat saataisiin käyttöön mahdollisimman pian, ja että nyt kolmeen eri toimipisteeseen hajautettu merentutkimus saataisiin koottua yhteen.

Ulkoasiainministeriö

Suomalaisten ehdokkaiden sijoittuminen avaintehtäviin YK:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä, tukeminen
Hallituksen toimenpidekertomus v. 2008
K 1/2009 vp — EK 5/2010 vp
Ulkoasiainlakivaliokunta

Eduskunta hyväksyi 18.3.2010 seuraavan kannanoton:

5. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto tukee aktiivisesti suomalaisten ehdokkaiden sijoittumista avaintehtäviin YK:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä.

Valtioneuvosto päätti 30.3.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ulkoasiainministeriön johtoryhmä asetti jo vuonna 2008 osastojen välisen työryhmän, jonka tehtävänä oli laatia esitys siitä, miten UM voi tehokkaammin tukea suomalaisten hakijoiden sijoittumista kansainvälisiin järjestöihin.

Työryhmän selvitys kattaa ne prioriteettisektorit, joille suomalaista asiantuntemusta tuetaan. Suomen kansallisessa intressissä on edustautuminen Suomen ulkopolitiikan tavoitteiden kannalta tärkeillä sektoreilla. Näitä ovat mm. kriisinhallinta; erityisesti korkean tason siviili- ja sotilastehtävät (EU, YK, ETYJ). Painopisteitä ovat lisäksi ympäristö, ilmasto, turvallisuus ja kehitys, viestintäala sekä kansainvälisen oikeuden osalta kansainväliset rikostuomioistuimet, Euroopan neuvosto ja YK-elimet. Lissabonin sopimuksen voimaantulon myötä keskeisenä vaikutuskanavana on lisäksi EU:n ulkosuhdehallinto.

Työryhmä suositteli priorisoitujen järjestöjen ja kenttätehtävien osalta edustustoverkoston aktivoimista kartoittamaan avoimeksi tulevia korkean tason tehtäviä, joiden osalta ulkoasiainministeriö arvioi yhdessä sektoriministeriöiden kanssa mahdollisuudet löytää niihin suomalaisia ehdokkaita. Sektoriministeriöt ja ko. alan viranomais-tahot ovat keskeisessä asemassa sopivien ehdokkaiden löytämiseksi.

YK:n avaintehtävien osalta vuonna 2010 YK:n pääsihteerin edustajaksi Georgiaan nimitettiin suurlähettiläs Antti Turunen. Tämän lisäksi Eva Biaudet tuli vuonna 2010 valituksi luottamustehtävään YK:n alkuperäiskansafoorumin jäseneksi kaudelle 2011−2013. Ulkoasiainministeriö ja sen alaiset ulkomaanedustustot työskentelivät aktiivisesti näiden valintojen toteutumiseksi. Vuonna 2010 käynnistyi myös eräitä korkean tason hakuprosesseja, joiden lopputulos ei ole tätä laadittaessa tiedossa.

Suomi toimi aktiivisesti ja hyvin tuloksin suomalaisten saamiseksi Suomen EU- ja ulkopoliittisia tavoitteita vastaaviin merkittäviin EU-tehtäviin. Näitä olivat EU:n neuvoston sihteeristön tiedotuspäällikkö (Reijo Kemppinen), EU:n Afganistanin poliisioperaation päällikkö (Ilkka Savolainen) sekä Euroopan ulkosuhdehallinnon osalta tilannekeskuksen päällikkö (Ilkka Salmi) ja yhden keskeisen työryhmän (siviilikriisinhallinta, Mika-Markus Leinonen) puheenjohtaja.

Suomen ihmisoikeuspolitiikka, valtioneuvoston selonteko
VNS 7/2009 vp — EK 3/2010 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 3.3.2010 selonteon johdosta mietinnönmukaisen kannanoton, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää valtioneuvostonryhtyvän seuraaviin toimenpiteisiin:

1. Valtioneuvosto toiminnallaan ja taloudellistenvoimavarojen kohdentamisella toteuttaa aktiivisesti selonteossa linjattuja tavoitteita; valtioneuvosto muun muassa varmistaa riittävät resurssit ja muut käytännön edellytykset sille, että Suomella on kyky ratifioida uudet kansainväliset ihmisoikeussopimukset poliittisen harkinnan jälkeen viivytyksettä.

2. Valtioneuvosto etenee ripeästi valmisteluissa kansallisen ihmisoikeusinstituution perustamiseksi.

3. Valtioneuvosto hyväksyy seuraavan vaalikauden alussa kansallisen toimintaohjelman perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta Suomessa.

4. Valtioneuvosto antaa seuraavan vaalikauden lopulla eduskunnan käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon Suomen ihmisoikeuspolitiikasta, joka painottuu Suomen kansainvälisen toiminnan tavoitteisiin, mutta sisältää myös arvion edistyksestä kansallisen toimintaohjelman toteuttamisessa.

5. Valtioneuvosto käsittelee kohdassa 4 tarkoitetussa selonteossa myös voimavarojen kohdentamista ihmisoikeuspolitiikkaan.

1. Valtioneuvoston eduskunnalle syyskuussa vuonna 2009 antamassa Suomen ihmisoikeuspolitiikan selonteossa linjataan Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan painopisteiksi naisten, lasten, alkuperäiskansojen, vammaisten henkilöiden sekä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien edistäminen. Valtioneuvosto on selonteon mukaisesti kohdentanut ihmisoikeuspoliittista toimintaansa ja Suomen antamaa rahoitusta näille paino-pistealueille sekä EU:ssa, YK:ssa että muilla kansainvälisillä foorumeilla ja kahdenvälisissä suhteissaan. Painopisteisiin liittyvät toimenpiteet vuonna 2010 on lueteltu erillisessä liitteessä.

Valtioneuvosto on kertomusvuonna pyrkinyt kohdentamaan voimavaroja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ratifiointitehtäviin. Vuonna 2011 aloittaville valtiopäiville annetaan hallituksen esitykset useiden ihmisoikeussopimusten hyväksymisestä. Valtioneuvoston voimavaroja koskevat yleiset rajoitukset ovat kuitenkin edelleen asettaneet rajoituksia riittävien voimavarojen kohdentamiselle.

2. Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laeiksi eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain ja valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain muuttamisesta (HE 205/2010 vp) ehdotetaan toiminnallisesti itsenäisen ja riippumattoman Ihmisoikeuskeskuksen perustamista eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteyteen. Ihmisoikeuskeskukselle säädettävät perus- ja ihmisoikeuksien edistämistehtävät kattaisivat yhdessä oikeusasiamiehen laillisuusvalvontatehtävien kanssa Yhdistyneiden Kansakuntien vahvistamien ns. Pariisin periaatteiden mukaiselle kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle kuuluvan tehtäväkokonaisuuden. Oikeusasiamiehen laillisuusvalvontatehtävät muodostaisivat Pariisin periaatteiden mukaisen valinnaisen kantelutehtävän. Esitys on eduskunnan perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä.

3. Valtioneuvoston selonteko Eduskunnalle Suomen ihmisoikeuspolitiikasta 2009 sisälsi ensimmäisen kerran hallituksen yleisen katsauksen Suomen omaan ihmisoikeustilanteeseen.

Selvitys laadittiin ministeriöiden välisenä yhteistyönä, jota oikeusministeriö tältä osin koordinoi. Oikeusministeriö on koordinaatioroolissaan aloittanut selonteon seurantatoimenpiteet ja valmistelut kansallisen toimintaohjelman laatimiseksi yhteistyössä ministeriöiden kanssa. Kansallinen ihmisoikeustoimintaohjelma olisi tarkoitus hyväksyä seuraavan hallituskauden alussa. Sen valmistelu edellyttää laajapohjaista valmistelua hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan piirissä.

4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa seuraavan vaalikauden lopulla eduskunnan käsiteltäväksi valtioneuvoston selonteon Suomen ihmisoikeuspolitiikasta, joka painottuu Suomen kansainvälisen toiminnan tavoitteisiin, mutta sisältää myös arvion edistyksestä kansallisen toimintaohjelman toteuttamisessa. Valtioneuvosto ryhtyy toimiin tämän osalta seuraavalla hallituskaudella, ja sisällyttää voimavarojen kohdentamisen tarkastelun kyseiseen selontekoon.

Afganistanin tilanne ja Suomen osallistuminen ISAF-operaatioon, valtioneuvoston selonteko
VNS 1/2010 vp — EK 6/2010 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 9.4.2010 valtioneuvoston selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

1. Eduskunta hyväksyy suomalaisten joukkojen väliaikaisen vahventamisen, mutta edellyttää, että valtioneuvosto täydentää suomalaisen joukon tehtäviin ja sijoittumiseen liittyviä tietoja suunnitteluvaiheen jälkeen antamalla niistä ulkoasiainvaliokunnalle selvityksen.

2. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto sisällyttää jatkossa käynnissä olevia kriisinhallinta-operaatioita koskeviin selontekoihin tai selvityksiin arvion kriisinhallinnan vaikuttavuudesta.

Sotilaiden määrää nostettiin ISAF-operaatiossa runsaalla 50 sotilaalla siten, että kokonaisvahvuus vuoden 2011 alussa olisi enintään 195 sotilasta. Joulukuussa 2010 vahvuus oli noin 180 sotilasta.

Suomen osallistuminen EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon EUNAVFOR Atalantaan
VNS 5/2010 vp — EK 28/2010 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 26.11.2010 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

Eduskunta hyväksyy suomalaisten joukkojen osallistumisen operaatioon.

Valtioneuvosto päätti 2.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Suomi osallistuu EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon EUNAVFOR Atalantaan Somalian rannikolla ja sen läheisillä merialueilla miinalaiva Pohjanmaalla ja alustarkastusosastolla kokonaisvahvuutena noin 120 sotilasta toimien operaatioalueella 1.2.–30.4.2011.

Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Ruotsin, Suomen, Viron, Irlannin ja Norjan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.–30.6.2011, Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Alankomaiden, Suomen, Saksan, Itävallan ja Liettuan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.–30.6.2011
VNS 8/2010 vp — EK 35/2010 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 10.12.2010 selonteon johdosta seuraavan kannanoton:

Eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle seuraavan hallituskauden alussa hallitusohjelmaan perustuvan kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan tavoitelinjauksen.

Valtioneuvosto päätti 16.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Suomalainen sotilasosasto asetettiin korkeaan valmiuteen osana Ruotsin, Suomen, Viron, Irlannin ja Norjan muodostamaa EU:n taisteluosastoa (noin 200 sotilasta) sekä osana Alankomaiden, Suomen, Saksan, Itävallan ja Liettuan muodostamaa EU:n taisteluosastoa (noin 100 sotilasta). Valmiusjakso on 1.1.–30.6.2011. Tarvittaessa valmiudessa olevien joukkojenkäyttämisestä EU:n taisteluosasto-operaatiossa tehdään erillinen päätös sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain pohjalta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Hallituksen toimenpidekertomus 2009
K 5/2010 vp
Ulkoasiainvaliokunta

Ulkoasianvaliokunta lausui käsitelleessään hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2009:

1. että hallituksen toimenpidekertomukseen sisältyy vastaisuudessa eri hallinnonalat kattava kehityspoliittisen johdonmukaisuuden toteutumisen seuranta ja että toimenpidealoite (TPA 81/2009) otetaan huomioon mietinnössä esitetyllä tavalla,

2. että EU-koordinaatiota käytetään säännönmukaisesti ja tehokkaasti kehityspoliittisen johdonmukaisuuden toteuttamiseksi,

3. että kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan vahvistamiseksi eduskunnalle tulisi laatia vaalikauden alussa kehityksen ja turvallisuuden strategian toimintalinjaus ja

4. että valtioneuvosto selvittää seuraavan vaalikauden alussa ulkoasiain-, puolustus- ja sisäasiainministeriön yhteisen vakautusrahaston perustamismahdollisuuden.

Lausumat otetaan huomioon ja toimenpiteitä selostetaan seuraavissa hallituksen toimenpidekertomuksissa.

Oikeusministeriö

Korvausten takaisinperintä
HE 36/1992 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 2.6.1992, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lainsäädäntömme eri aloilla olevat korvausten takaisinperintää koskevat säännökset yhtenäistetään siten, että säännökset velvoittavat yhtenäisillä perusteilla takaisinperintään.

Uusi hallintolaki (434/2003) tuli voimaan vuoden 2004 alusta. Alun perin tarkoituksena oli ottaa tähän lakiin yleisiä säännöksiä myös muun muassa julkisoikeudellisista saatavista. Tällaisten säännösten tarve jätettiin kuitenkin erikseen selvitettäväksi. Takaisinperinnästä säädetään nykyisin eri tuki- ja korvausmuotojen omissa säännöksissä. Vuonna 2001 annettu valtionavustuslaki (688/2001) sisältää lisäksi yleisiä säännöksiä, joita noudatetaan perittäessä takaisin harkinnanvaraisia valtionavustuksia.

Oikeusministeriössä on vuonna 2004 valmistunut selvitys julkisoikeudellisiin velkasuhteisiin sovellettavan yleislainsäädännön tarpeesta ja mahdollisista tuossa yleislaissa säänneltävistä kysymyksistä. Selvityksen perusteella yleislailla olisi tarpeen säännellä julkisoikeudellisten saatavien korosta, vanhentumisesta, kuittaamisesta sekä perusteettoman edun palauttamisesta erityisesti niissä tilanteissa, joissa ei ole voimassa sovellettavissa olevaa muuta lainsäädäntöä. Lausuntokierroksella yleislainsäädännön näin muotoiltua alaa on pidetty lähtökohtaisesti kannattavana.

Suunniteltu lainsäädäntö olisi soveltamisalaltaan merkittävästi rajatumpi kuin ponnessa tarkoitettu yleislainsäädäntö. Asian valmistelu tullee kuitenkin kestämään useita vuosia, sillä resurssien vähäisyyden vuoksi valmistelua ei ole kyetty vielä aloittamaan.

Uuden lainsäädännön valmistelu ei estä yhdenmukaistamasta eri hallinnonalojen tukien takaisinperintää koskevaa sääntelyä, jos tätä pidetään tarpeellisena lainsäädännön selkeyden parantamiseksi. Tällaisesta valmistelusta vastaa kukin ministeriö omalla hallinnonalallaan.

Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka
HE 57/2000 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.9.2000, että selvitetään, voidaanko Helsingissä ja muualla maassa sijaitsevien tuomioistuinten välisiä juttujakaumia tasapainottaa siten, että eri syistä yhteen tuomioistuimeen sijoitettuja asiaryhmiä siirretään käsiteltäväksi muualla kuin Helsingissä sijaitseviin tuomioistuimiin.

Hovioikeuksien tuomiopiireistä annettua valtioneuvoston päätöstä muutettiin 1.1.2005 lukien. Muutoksella pyrittiin helpottamaan ruuhkautuneiden hovioikeuksien, erityisesti Helsingin hovioikeuden, työtilannetta ja tasaamaan käsittelyaikaeroja. Vuoden 2010 alusta voimaan tulleen käräjäoikeuksien rakenneuudistuksen vuoksi myös hovioikeuksien tuomiopiirejä muutettiin vastaamaan uutta käräjäoikeusorganisaatiota.

Vuonna 2006 annettiin eduskunnalle hallituksen esitys (202/2006) laiksi valitusasioiden siirtämiseksi toisessa hovioikeudessa käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi. Esitys kuitenkin raukesi eduskunnassa. Yksinkertaisten velkomusasioiden (ns. summaaristen asioiden) käsittelyn tehostamista selvittänyt työryhmä esitti vuonna 2006 oikeuspaikkasäännöstön muuttamista siten, että em. asioita olisi mahdollista siirtää ruuhkaisista tuomioistuimista vähemmän ruuh-

kautuneisiin. Lausuntokierroksen perusteella päädyttiin siihen, että riidattomien velkomusasioiden siirtely tuomioistuimesta toiseen ei ole toteuttamiskelpoinen ehdotus.

Toukokuun 1 päivänä 2008 voimaan tulleella autoverolain muutoksella (267/2008) näiden asioiden käsittely hajautettiin kaikkiin alueellisiin hallintotuomioistuimiin. Oikeusministeriö on tehnyt valtiovarainministeriölle aloitteita lainvalmistelun käynnistämiseksi arvonlisäveroasioita koskevien valitusten käsittelyn hajauttamiseksi kaikkiin alueellisiin hallinto-oikeuksiin. Oikeusministeriön asettaman hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietinnössä tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken (OM 78/2010) on arvonlisäveroasioiden hajauttamisen lisäksi ehdotettu harkittavaksi myös arvonlisäveroa, valmisteveroa, ajoneuvoveroa ja polttoainemaksua koskevien asioiden hajauttamista Helsingin hallinto-oikeudesta kaikkiin hallinto-oikeuksiin. Lisäksi on ehdotettu turvapaikkaa ja muuta kansainvälistä suojelua koskevien asioiden hajauttamista Helsingin hallinto-oikeudesta useampaan kuin yhteen hallinto-oikeuteen.

Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämistä suunnittelevan toimikunnan tehtävänä on laatia ehdotus hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämiseksi siten, että tavoitteena on muun ohella asiamäärältään ja rakenteeltaan mahdollisimman tasakokoiset hovi- ja hallinto-oikeudet. Myös tätä kautta haetaan ratkaisuja juttukantojen tasapainottamiseksi.

Asia ei anna enemmälti aihetta toimenpiteisiin.

Rikesakkolainsäädäntö, blankorangaistussäännökset, syyntakeisuus
HE 44/2002 vp — EV 261/2002 vp
Lakivaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 31.1.2003 että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, täyttääkö blankorangaistussäännökset rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen vaatimukset ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön uudistamiseksi.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että ennen rikoslain voimaantuloa hallitus varmistaa, että rikoslain ja mielenterveyslain säännökset mahdollistavat vaarallisten syyntakeettomana rangaistukseen tuomitsematta jätettyjen tahdosta riippumattoman hoidon.

1. Hallituksen esityksessä 94/2009 vp ehdotettiin rangaistusmääräys- ja rikesakkomenettelyn korvaamista uudella summaarisella menettelyllä. Lisäksi ehdotettiin, että rikesakkorikkomuksista säädettäisiin vastaisuudessa lain tasolla ja että lainsäädäntöön tehdään myös muut blankorangaistussäännösten vaativat muutokset. Hallituksen esityksestä pyydettiin perustuslakivaliokunnan lausunto. Valiokunta katsoi, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä (PeVL 7/2010 vp). Lait on hyväksytty ja vahvistettu (EV 84/2010 vp; L 754–777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla.

2. Blankorangaistussäännöksiä on käsitelty rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta edellisessä kohdassa mainitussa hallituksen esityksessä 94/2009 vp ja perustuslakivaliokunnan lausunnossa 7/2010 vp rikesakkosäännösten uudistamiseen liittyen.

3. Sosiaali- ja terveysministeriössä on valmisteltavana hallituksen esitys rikos- ja mielenterveyslain yhteensovittamisesta vuonna 2006 valmistuneen sosiaali- ja terveysministeriön työryhmämuistion pohjalta (STM:n työryhmämuistioita 2005:20). Työryhmä ehdotti mielenterveyslakia muutettavaksi siten, että niin sanottu kriminaalipotilas voitaisiin määrätä tahdosta

riippumattomaan hoitoon myös muun vakavan mielenterveyden häiriön kuin mielisairauden perusteella. Lainmuutoksia valmistellaan sosiaali- ja terveysministeriön työryhmässä.

Vuoden 2010 alussa tuli voimaan lainsäädäntö, joka mahdollistaa rangaistukseen tuomitsematta jätetylle määrätyn psykiatrisen sairaalahoidon siirtämisen järjestettäväksi siihen valtioon, jonka kansalainen hoitoon määrätty on tai jossa hänellä on kotipaikka.

Valvottu läpilasku
HE 31/2003 vp — EV 92/2003 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 23.12.2003, että valvottua läpilaskua koskevat säännökset valmistellaan ja annetaan eduskunnan käsiteltäviksi mahdollisimman pian.

Vuoden 2010 alussa on tullut voimaan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistoiminnasta annettu laki (687/2009), jonka 4 §:ssä säädetään menettelystä valvotun läpilaskun toteuttamisessa. Lokakuussa 2010 eduskunnalle on annettu hallituksen esitykset (HE 222/2010 vp ja HE 224/2010 vp), joissa uuteen pakkokeinolakiin ja uuteen poliisilakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset valvotun läpilaskun käyttämisen edellytyksistä rikosten selvittämisessä, paljastamisessa ja estämisessä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Yhdenvertaisuuslaki ja perusoikeudet
HE 44/2003 vp — EV 95/2003 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 5.12.2003, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

1. Oikeusministeriö asetti 25.1.2007 toimikunnan uudistamaan yhdenvertaisuuslainsäädäntöä. Uudistuksen tavoitteena on selkeyttää ja mahdollisuuksien mukaan yhdenmukaistaa nykyistä yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja syrjintää koskevaa sääntelyä. Lähtökohtana on yhdenvertaisuuden suojan vahvistaminen siten, että lainsäädäntö kattaa nykyistä selkeämmin eri syrjintäperusteet, soveltuu yhdenmukaisemmin eri elämänaloihin ja asettaa erilaiset syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamisen yhteydessä tarkistetaan tarvittavassa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

Uudistuksen yhteydessä otetaan huomioon voimassa olevaan yhdenvertaisuuslainsäädäntöön, erityisesti naisten ja miesten tasa-arvosta annettuun lakiin (609/1986) ja yhdenvertaisuuslakiin (21/2004) liittyvät erityispiirteet. Lähtökohtana on, ettei yhdenmukaisempaa lainsäädäntöä valmisteltaessa nykyisen lainsäädännön mukaista suojan tasoa heikennetä eikä nykyisiin lakeihin kirjattuja seuranta-, valvonta- ja edistämisvelvoitteita ja niihin liittyviä toimivaltuuksia kavenneta, vaan niitä pyritään edelleen vahvistamaan.

Toimikunta antoi toimeksiantonsa mukaisesti välimietinnön tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarpeesta ja -vaihtoehdoista 31.1.2008. Toimikunnan määräaikaa jatkettiin 14.4.2008 ja 3.11.2009. Toimikunnan mietintö valmistui 15.12.2009. Mietintö sisältää ehdotuksen uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Valmis-

telutyötä on mietinnön pohjalta jatkettu. Uudistuksen vaatimia lisäresursseja ei kuitenkaan ole toistaiseksi saatu järjestetyiksi. Hallitus jatkaa asian valmistelua.

Perintätoimeksiantojen rajoitukset
HE 21/2004 vp — EV 247/2004 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.12.2004, että hallitus selvittää saatavien perinnästä annetun lain 9 §:ään sisältyvien, perintätoimeksiantoja koskevien rajoitusten tarkoituksenmukaisuuden.

Oikeusministeriö on teettänyt Oikeuspoliittisella tutkimuslaitoksella selvityksen toimeksiantoantorajoitusten käytännön merkityksestä ja vaikutuksista. Selvitys on valmistunut syksyllä 2009 (oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 98). Selvityksessä tuodaan esiin perusteita sekä toimeksiantorajoitusten poistamiselle että niiden säilyttämiselle. Selvitys ei siten osoita ainakaan kiireellistä uudistustarvetta. Asiaa voi olla tarkoituksenmukaista pohtia siinä yhteydessä, kun perintää koskevaa lainsäädäntöä muiltakin osin uudistetaan EU:n maksuviivästysdirektiivin uudistamisen johdosta. Lainvalmistelu on tarkoitus aloittaa vuonna 2011.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Isyyslain voimaanpanolain säännös kanneajasta
HE 56/2004 vp — EV 27/2005 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.4.2005, että hallitus selvittää, millaisia ongelmia isyyslain voimaanpanosta annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentista aiheutuu, ja antaa eduskunnan käsiteltäviksi tämän selvityksen perusteella mahdollisesti tarpeellisiksi osoittautuvat lakiehdotukset.

Isyyslainsäädännön ajanmukaisuuden kokonaistarkastelu tulee ajankohtaiseksi vuonna 2011 alkavalla vaalikaudella. Kysymys, mitä ongelmia isyyslain voimaanpanosta annetun lain 7 §:n 2 momentista aiheutuu ja mitä ongelmia toisaalta aiheutuisi sen kumoamisesta, on tarkoituksenmukaista selvittää tuossa yhteydessä. Oli pitkään epäselvää, miten mainittua säännöstä on arvioitava Suomen ihmisoikeusvelvoitteiden valossa. Korkein oikeus katsoi tapauksessa KKO 2003:107, ettei mainitun säännöksen soveltaminen ollut ristiriidassa perustuslaissa säädetyn syrjintäkiellon eikä myöskään Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten kanssa. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi heinäkuussa 2010 kaksi ratkaisua, joissa säännöksen soveltaminen oli arvioitavana. Ihmisoikeustuomioistuin katsoi kummassakin tapauksessa, että säännöksen soveltaminen punnitsematta keskenään valittajan ja miehen tai hänen oikeudenomistajiensa etua sekä yleistä etua loukkasi sopimuksen 8 artiklaa. Nämä ratkaisut ovat luoneet edellytykset säännöksen muutostarpeiden selvittämiselle.

Automaattinen liikennevalvonta
HE 16/2005 vp — EV 164/2005 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.11.2005, että automaattisen liikennevalvonnan vaikutuksia seurataan ja että tällaisen valvonnan lisäämisen ohella myös perinteisen liikennevalvonnan suorittamiseen osoitetaan voimavaroja.

Eduskunnan lausuma liittyy huhtikuussa 2006 voimaan tulleeseen niin sanottuun rikosoikeudelliseen haltijavastuumenettelyyn (jäljempänä kevennetty menettely). Se mahdollistaa automaattisessa liikennevalvonnassa paljastuneesta ylinopeudesta tai joukkoliikennekaistalla ajosta määrättävän rikesakon lähettämisen suoraan ajoneuvon rekisteriin merkitylle omistajalle tai haltijalle. Jos rikesakkoa vastustetaan, poliisi suorittaa esitutkinnan kuljettajan selvittämiseksi.

Kokemuksia automaattisesta liikennevalvonnasta ja kevennetystä menettelystä

Automaattista liikennevalvontaa on viime vuosien aikana laajennettu niin, että vuoden 2009 loppuun mennessä automaattisesti valvottuja tieosuuksia on yli 3000 kilometriä.

Suomessa toimii seitsemän liikenneturvallisuuskeskusta, joiden sijoituspaikat ovat Helsinki, Hyvinkää, Lahti, Pori, Tampere, Leppävirta ja Oulu. Vuonna 2007 valtakunnallisesti käyttöönotetun toimistosovelluksen myötä kokemukset kevennetystä menettelystä ovat olleet myönteisiä.

Vuonna 2010 (joulukuun 7 päivään mennessä) automaattisessa liikennevalvonnassa paljastuneista liikennerikoksista on lähetetty 202 294 huomautusta ja 150 447 kevennetyn menettelyn rikesakkoa postitse ajoneuvon omistajalle tai haltijalle. Sen lisäksi poliisi on antanut henkilökohtaiseksi tiedoksi rikkomuksen tehneelle kuljettajalle 33 662 rikesakkoa ja 13 988 rangaistusvaatimusta. Automaattisessa liikennevalvonnassa on käsitelty yhteensä 400 391 seuraamusta.

Vuoden 2009 vastaavan aikaan verrattuna huomautukset lisääntyivät 99 684 (97 %), kevennetyn menettelyn rikesakot vähenivät 5 892 (- 4 %), rikesakot vähenivät 2 031 (-6 %) ja rangaistusvaatimukset vähenivät 11 814 (-45 %)

Poliisin ja kuntien yhteistyön tiivistäminen

Kuntien osallistumista automaattiseen liikennevalvontaan selvittänyt, oikeusministeriön 30.10.2007 asettama työryhmä luovutti mietintönsä 16.6.2008. Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi laki poliisin ja kuntien välisestä yhteistoiminnasta automaattisessa liikennevalvonnassa. Laki mahdollistaisi kunnan osallistumisen liikennevalvontaan poliisin ohjauksessa ja valvonnassa. Lisäksi rikesakkolakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rikesakon voisi kevennetyssä menettelyssä määrätä myös poliisin toimistohenkilökuntaan kuuluva tai liikennevalvontaan osallistuvan kunnan virkamies.

Mietintö oli laajalla lausuntokierroksella. Lausuntoyhteenveto on julkaistu oikeusministeriön julkaisusarjassa ’lausuntoja ja selvityksiä’ (2008:23).

Biometriset tunnisteet
HE 25/2005 vp — EV 92/2006 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.6.2006, että hallitus käynnistää biometrisiä tunnisteita ja niiden käyttöä koskevan yleisen henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön valmistelutyön.

Tarvittavat yleiset säännökset biometristen tunnisteiden käsittelystä valmistellaan oikeusministeriössä osana henkilötietolain (523/1999) yleistä tarkistamista ottamalla huomioon liikenne- ja viestintäministeriössä tehty asiaa koskeva selvitystyö.

Surmansa saaneen läheiselle aiheutuneen kärsimyksen korvaaminen
HE 192/2005 vp — EV 186/2005 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2005, että uuden rikosvahinkolain vaikutuksia seurattaessa arvioidaan surmansa saaneiden läheisten asemaa sekä tarvetta säätää heille oikeus korvaukseen kokemastaan kärsimyksestä ja että samassa yhteydessä arvioitavaksi otetaan myös vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a § ja sitä koskeva soveltamiskäytäntö.

Oikeusministeriössä on vuonna 2009 tehty selvitys, jossa on arvioitu surmansa saaneen läheisten korvaussuojaa koskevia vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:ää ja rikosvahinkolain 8 §:n 3 momenttia sekä niitä koskevaa soveltamiskäytäntöä (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:14).

Selvityksen mukaan on tarpeen harkita eräitä toimenpiteitä surmansa saaneen läheisten korvaussuojan parantamiseksi, jotta rikosvahinkolain uudistuksessa läheisten korvaussuojalle asetetut tavoitteet toteutuvat nykyistä paremmin. Läheisille suoritettavan kärsimyskorvauksen palauttamista rikosvahinkolakiin ei sitä vastoin ole pidetty tarpeellisena. Selvityksen mukaan myöskään vahingonkorvauslain 5 luvun 4 a §:n muuttamiselle ei ole tarvetta.

Selvitys on ollut laajalla lausuntokierroksella, jonka tuloksista on laadittu tiivistelmä (oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:26). Valtaosa lausunnonantajista on yhtynyt selvityksen johtopäätöksiin.

Selvityksen ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella surmansa saaneen läheisten korjaussuojaan on ehdotettu parannusta rikosvahinkolain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä (HE 251/2010 vp), joka on eduskunnan käsiteltävänä.

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Ulosottoviranomaiselle tehtävät ilmoitukset ja ulosoton asiamieskielto
HE 83/2006 vp — EV 275/2006 vp
Lakivaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 31.1.2007, että hallitus seuraa alaikäisestä velallisesta holhousviranomaiselle tehtävää ilmoitusta koskevien säännösten toimivuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin sääntelyn edelleen kehittämiseksi.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, olisiko tarkoituksenmukaista ja myös velallisten oikeusturva ja heidän maksettavakseen tulevat perintäkustannukset huomioon ottaen perusteltua sallia asiamiehen käyttäminen julkisten saatavien ulosotossa.

1. Alaikäisestä velallisesta holhousviranomaiselle tehtävää ilmoitusta koskevat säännökset tulivat voimaan 1.1.2008. Oikeusministeriö on sopinut maistraattien toiminnan kehittämisestä vastaavan yksikön kanssa siitä, että ulosotto ilmoittaa maistraatille, onko alaikäisen velka maksettu ulosotossa. Jos näin on, maistraatin ei tarvitse ryhtyä asiassa muihin toimiin. Täten voidaan säästää maistraatteja turhilta yhteydenotoilta. Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

2. Oikeusministeriö on teettänyt Oikeuspoliittisella tutkimuslaitoksella selvityksen asiamieskiellon käytännön merkityksestä ja vaikutuksista. Selvitys on valmistunut syksyllä 2009 (oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 98). Selvityksessä tuodaan esiin perusteita sekä asiamieskiellon poistamiselle että sen säilyttämiselle. Selvitys ei siten osoita ainakaan kiireellistä uudistustarvetta. Asiamieskieltoa koskevaa kysymystä voi olla tarkoi-

tuksenmukaista pohtia siinä yhteydessä, kun perintää koskevaa lainsäädäntöä muiltakin osin uudistetaan EU:n maksuviivästysdirektiivin uudistamisen johdosta. Lainvalmistelu on tarkoitus aloittaa vuonna 2011.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Terrorismin ennaltaehkäisy
HE 81/2007 vp — EV 107/2007 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2007, että hallitus selvittää, ovatko rikoslainsäädäntöön nykyisin sisältyvät valmistelutyyppisiä tekoja koskevat rangaistussäännökset johdonmukaisia ja vastaavatko ne riittävästi vakavien rikosten torjunnan asettamia vaatimuksia.

Oikeusministeriö on 17.3.2008 antanut eduskunnan lakivaliokunnalle lausunnon törkeän ryöstön valmistelun säätämistä rangaistavaksi koskevasta lakialoitteesta LA 124/2007 vp. Lausunnossa on myös yleisesti selvitetty valmistelun kriminalisointiin liittyviä rikosoikeudellisia kysymyksiä ja ongelmia.

Ylipäänsä rikoksen valmistelun kriminalisointiin liittyvät rikosten tekemisen estämistä koskevat poliisin toimivaltuudet. Niitä koskevat uudistusehdotukset ovat parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä (Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi HE 224/2010 vp ja samaan kokonaisuuteen liittyvä Hallituksen esitys Eduskunnalle esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi, HE 222/2010). Tämän lainsäädäntötyön lopputulosten perusteella voidaan arvioida sitä, miten hyvin rikosten estämistä koskevilla poliisin toimivaltuuksilla voidaan puuttua rikoksiin jo varhaisessa vaiheessa.

Rikosten ennalta estäminen ja rikosten valmistelun rangaistavuus kuuluvat kysymyksinä asiallisesti yhteen, koska tehokas ennalta estävä toiminta vähentää osaltaan tarvetta kriminalisointien ulottamiseen hyvin varhaiseen valmisteluvaiheeseen. Edellä mainittujen esitysten tultua hyväksytyksi oikeusministeriössä saatetaan loppuun käynnissä oleva arviointi tarpeesta erikseen kriminalisoida eräiden törkeiden rikosten valmistelu.

Sakon muuntorangaistuksen kehittäminen
HE 164/2007 vp — EV 79/2008 vp
Lakivaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 18.6.2008 hallituksen huolehtivan siitä, että poliisin sakotusohjetta päivitetään ensi tilassa ottaen huomioon muun muassa viimeaikainen oikeuskäytäntö sekä tarpeen mukaan muutoinkin selkeytetään, ja että valmistellaan tarvittavat ehdotukset sääntelyksi, jolla rajataan rangaistusmääräysmenettelyn käyttö pois tilanteista, joissa tekijä on menettelyllään osoittanut piittaamattomuutta lain kielloista tai käskyistä, annettavaksi eduskunnalle rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kokonaisuudistuksen yhteydessä taikka tarvittaessa erillisenä esityksenä niin, että esitys on mahdollista saattaa voimaan samanaikaisesti nyt hyväksytyn lakiehdotuksen kanssa.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää viipymättä yhdyskuntaseuraamuksen kehittämistä koskevan kokonaistarkastelun ja huolehtii, että sen yhteydessä tai erillisenä työnä valmistellaan oikeusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, valtiovarainministeriön, kuntasektorin sekä muiden asiaan kuuluvien toimijoiden yhteistyönä vuoden 2009 loppuun mennessä eduskunnalle antamista varten tarvittavat ehdotukset

sakon muuntorangaistusjärjestelmän ulkopuolelle jääville soveltuvaksi yhdyskuntaseuraamukseksi tai muuksi muuntorangaistuksen korvaavaksi toimeksi.

3. Eduskunta edellytti, että oikeusministeriö seuraa ja arvioi sakon muuntokiellosta aiheutuvia vaikutuksia kiinnittäen huomiota muiden seikkojen ohella sakkovankien määrän kehitykseen, sakkotulojen määrään, sakkorangaistuksen uskottavuuteen rikosoikeudellisena seuraamuksena sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö syyllistyy toistuvasti vähäisiin rikoksiin, vaikutuksiin rikollisuuteen kokonaisuutena, vaikutuksiin kaupan alan yritysten kannalta sekä käräjäoikeuksien, kuntien ja muiden asianomaisten viranomaisten toimintaan ja että oikeusministeriö antaa asiasta selvityksen lakivaliokunnalle vuoden 2010 loppuun mennessä.

1. Oikeusministeriön asettama työryhmä selvitti sakon muuntorangaistusjärjestelmän uudistamista 30.10.2009 valmistuneessa mietinnössä. Ehdotuksen mukaan myös rangaistusmääräysmenettelyssä tuomitut sakot voisivat tulla muuntokelpoisiksi tietyin edellytyksin, jos sama henkilö on rangaistusmääräysmenettelyssä tuomittu sakkoon kolme kertaa vuoden aikana. Työryhmän ehdotusten jatkovalmistelussa ilmeni, että työryhmän esittämä malli lisäisi sakkovankien määrää niin paljon, että valtioneuvoston 25.5.2007 tekemän kehyspäätöksen mukainen minimitaso ylittyisi. Tämän vuoksi työryhmän ehdotuksen mukaisen esityksen antamisesta luovuttiin.

2. Kohdassa 1 todettu oikeusministeriön asettama työryhmä selvitti myös mahdollisuutta ottaa käyttöön nimenomaan sakkovangeille tarkoitettu yhdyskuntaseuraamus. Työryhmä totesi, että nykyisistä yhdyskuntaseuraamuksista voisi sakon muuntorangaistuksena tulla kyseeseen lähinnä yhdyskuntapalvelu tai valmisteilla oleva valvontarangaistus. Toteuttamiskelpoista vaihtoehtoa muuntorangaistuksen täytäntöönpanolle vankilassa ei kuitenkaan ole löydetty. Selvitystyötä jatketaan yhdyskuntaseuraamusten kehittämistä koskevassa kokonaistarkastelussa, jota varten oikeusministeriö asetti toimikunnan tammikuussa 2010. Toimikunnan määräaika päättyy 31.12.2011.

3. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen selvitys sakon muuntorangaistuksen vähentämisen vaikutuksista valmistui joulukuussa 2010. Sakkovankien määrää ja sakkotulojen kehitystä koskeva selvitys on viimeistelyvaiheessa ja se toimitetaan eduskunnalle tammikuun aikana.

Alkoholimainonnan rajoitukset
HE 84/2008 vp — EV 95/2009 vp
Lakivaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.2009, että hallitus selvittää kevätistuntokauden 2010 loppuun mennessä 1.1.2008 voimaan tulleiden alkoholimainintarajoitusten vaikutukset sekä arvioi mielikuvamainontaa koskevien lisätoimenpiteiden tarpeen.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 8.9.2009 työryhmän selvittämään 1.1.2008 voimaan tulleiden alkoholimainonnan rajoitusten vaikutuksia, arvioimaan mielikuvamainontaa koskevien lisätoimenpiteiden tarpeellisuutta ja kokoamaan tutkimustietoa alkoholimainonnan vaikutuksista nuoriin ja nuoriin aikuisiin.

Työryhmän muistio julkistettiin 3.6.2010 ja siitä pyydettiin viranomais- ja järjestötahoilta lausunnot 1.7.2010. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut lausuntoja syksyn aikana ja tarvittavien toimenpiteiden valmistelu on kesken.

Viestintärauha
HE 232/2008 vp — EV 94/2009 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.6.2009, että oikeusministeriö yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden ja muiden toimijoiden kanssa laatii vaalikauden loppuun mennessä kokonaisvaltaisen selvityksen oikeussuojakeinoista modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan sekä ryhtyy arvioinnin perusteella tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin.

Kysymyksessä on erittäin laaja ja vaikea asiakokonaisuus. Asian valiokuntakäsittelyssä oikeusministeriö edellytti työtä vastaavien lisäresurssien saamista selvityksen laatimiseen. Näitä ei saatu. Oikeusministeriössä ei ole toistaiseksi resurssipulan vuoksi ryhdytty konkreettisiin toimenpiteisiin asian johdosta. Oikeusministeriö on aikaisemmin jo ilmoittanut, että käytössä olevilla voimavaroilla eduskunnan edellyttämässä aikataulussa ei tulla pysymään. Vuoden 2010 aikana on kuitenkin päätetty, että vuonna 2011 arvioidaan viestintärauhaan, erilaiseen häirintään ja kunnianloukkaustekoihin liittyvän rikosoikeudellisen sääntelyn ajanmukaisuutta ja kattavuutta. Tulevan lainvalmistelun organisoinnista ei ole vielä päätetty. Valmistelutyössä on perusteltua muiden kysymysten ohella tarkastella kokonaisvaltaisesti – myös muutoin kuin viestintäteknologiaan rajoittuen – häirintäkäyttäytymistä koskevien kriminalisointien ajanmukaisuutta.

Hissin jälkiasennuksen kustannukset
HE 24/2009 vp — EV 206/2009 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.12.2009, että hallitus huolehtii siitä, että yhtiöiden ja niiden osakkeenomistajien käytettävissä on internetpohjainen palvelu, jonka avulla yksittäinen yhtiö ja sen osakkaat voivat helposti selvittää, miten hissin jälkiasennuksen kustannukset jakautuvat rahamääräisesti kyseisessä yhtiössä.

Oikeusministeriö on selvittänyt internetpohjaisen palvelun toteuttamista yhteistyössä ympäristöministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, Patentti- ja rekisterihallituksen ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA:n kanssa. Tavoitteena on, että palvelu olisi käytettävissä vuoden 2011 loppuun mennessä.

Pikaluottojen ja muiden kulutusluottojen tarjoajien rekisteröinti
HE 64/2009 vp — EV 132/2009 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.10.2009, että hallitus antaa vielä tällä vaalikaudella esityksen lainsäädännöksi, jolla säädetään kulutusluottojen myöntäminen rekisteröintiä edellyttäväksi elinkeinoksi ja näin helpotetaan viranomaisten mahdollisuuksia valvoa pikaluottojen ja muiden kulutusluottojen tarjoajien toimintaa sekä puuttua lainvastaiseen toimintaan sanktioiden avulla mm. poistamalla kulutusluottojen tarjoajia rekisteristä. Valmisteltavalla lainsäädännöllä on pyrittävä turvaamaan myös se, että kulutusluottojen tarjoajilla on riittävä ammattitaito ja että he ovat luotettavia.

Kulutusluottolainsäädännön kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys annettiin maaliskuussa 2010 (HE 24/2010 vp). Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset, mukaan lukien luotonantajien rekisteröintiä koskeva laki, hyväksyttiin kesäkuussa ja lait tulivat voimaan 1 päivänä joulukuuta 2010. Rekisteröinnin edellytyksenä lain mukaan on luotonanta-

jan luotettavuus ja ammattitaitoisuus. Lisäksi laki sisältää sanktiot, joilla voidaan puuttua luotonantajien lainvastaiseen toimintaan. Lausumassa edellytetyt toimet on siten toteutettu.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Maksupalvelulain soveltamisen seuranta
HE 169/2009 vp — EV 38/2010 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 9.4.2010, että hallitus seuraa tiiviisti sääntelyn vaikutuksia tietoyhteiskuntakehitykseen ja sähköisten palveluiden tarjontaan ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin EU-sääntelyn muuttamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 29.4.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö seuraa tiiviisti maksupalvelulain soveltamista ja vaikutuksia. Lain taustalla olevassa maksupalveludirektiivissä on uudelleentarkastelua koskeva säännös, jonka mukaan komissio esittää viimeistään 1.11.2012 kertomuksen direktiivin täytäntöönpanosta ja vaikutuksista sekä tarvittaessa sen tarkistamista koskevan ehdotuksen. Oikeusministeriö pyrkii omalta osaltaan siihen, että komission kertomuksen ja mahdollisen tarkistusehdotuksen pohjaksi saadaan Suomesta riittävän kattavat tiedot.

Esitutkinnan, syyteharkinnan ja oikeudenkäyntien joutuisuuden parantaminen
Hallituksen toimenpidekertomus v. 2008
K 1/2009 vp — EK 5/2010 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 18.3.2010 seuraavan kannanoton:
>
> 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus laatii kokonaissuunnitelman esitutkinnan, syyteharkinnan ja oikeudenkäyntien joutuisuuden parantamiseksi.

Valtioneuvosto päätti 30.3.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat yhteisen työryhmän, joka sisällytti mietintöönsä suunnitelman toimista, joilla oikeudenkäyntien pitkittymistä voitaisiin ehkäistä. Eduskunnan edellyttämää kokonaissuunnitelmaa asetettiin työryhmän mietinnön pohjalta laatimaan jatkotyöryhmä, jonka toimikausi päättyy 28.2.2011.

Saamen kielen elvyttäminen
Hallituksen toimenpidekertomus v. 2008
K 1/2009 vp — EK 5/2010 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 18.3.2010 seuraavan kannanoton:
>
> 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tehostettuihin toimenpiteisiin saamen kielen elvyttämiseksi; erityistä huomiota on kiinnitettävä uhanalaisten inarinsaamen ja koltansaamen säilymisen turvaamiseen.

Valtioneuvosto päätti 30.3.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Suomen ihmisoikeuspolitiikasta eduskunnalle 3.9.2009 annetussa selonteossa (VNS 7/2009) hallitus on asettanut tavoitteekseen saamen kielen elvyttämisohjelman laatimisen. Selonteon mukaan ohjelmatyössä kartoitettaisiin jo toteutettavat toimet ja hankkeet sekä asetettaisiin tavoitteeksi nykyistä kokonaisvaltaisempi ja pitkäjänteisempi toiminta saamen kielten säilymisen ja kehittämisen varmistamiseksi. Erityishuomiota tulisi kiinnittää pienten kielten, inarin- ja koltansaamen, säilyttämiseen. Kielellisten oikeuksien turvaamisen kannalta keskeisiä ovat varhaiskasvatus, opetus, sosiaali- ja terveyspalvelut, kulttuuri ja media sekä elinkeinopolitiikka.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut 24.9.2010 työryhmän, jonka tehtävänä arvioida saamen kielten tilannetta ja sen parantamiseksi tehtyjä toimenpiteitä kaikkien kolmen Suomessa puhutun saamen kielen osalta sekä arviointiin perustuen laatia ehdotus kokonaisvaltaiseksi ja pitkäjänteiseksi saamen kielen elvyttämisohjelmaksi, sekä ohjausryhmän, joka seuraa ja ohjaa hankkeen etenemistä.

Asettamispäätöksen mukaan elvyttämisohjelman tulee sisältää ehdotuksia, jotka koskevat saamen kielten tutkimusta ja kielenhuoltoa, saamen kielen opetusta ja saamenkielistä koulutusta, saamenkielisen kulttuurin tukemista, saamenkielistä päivähoitoa ja kielipesätoimintaa sekä muita sellaisia yhteiskuntaelämän osa-alueita, joilla vahvistetaan saamelaisten oikeutta tosiasiallisesti vaalia ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan valtakunnallisesti. Työryhmän ja ohjausryhmän määräaika päättyy 31.12.2011.

Pikaluottojen sääntely
HE 24/2010 vp — EV 89/2010 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 9.6.2010, että hallitus seuraa uuden lainsäädännön vaikutusta niin sanottuja pikaluottoja tarjoavien yritysten toimintaan ja ryhtyy tarvittaessa lisätoimiin näiden luottojen aiheuttamien sosiaalisten ongelmien vähentämiseksi.

Lait tulivat voimaan 1.12.2010. Hallitus seuraa tarkoin niiden vaikutusta pikaluottoyritysten toimintaan ja ryhtyy tarvittaessa lausumassa edellytettyihin lisätoimiin.

Sisäasiainministeriö

Peitetoiminta ja valeosto
HE 34/1999 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 29.11.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että tarkkaan seurataan peitetoiminnan ja valeoston käyttöä poliisin toiminnassa, ja siitä, että peitetoiminnasta vuosittain eduskunnan oikeusasiamiehelle annettava kertomus sisältää oikeusasiamiehen suorittaman valvonnan kannalta riittävät tiedot, sekä siitä, että lisäksi selvitetään, mikä merkitys telepakkokeinoilla, teknisellä valvonnalla ja teknisellä tarkkailulla on rikosten torjunnassa ja tutkinnassa.

Sisäasiainministeriö asetti 27.11.2001 peitetoiminnan ja valeostojen seurantaryhmän, jonka tehtävänä on toiminnan ja koulutuksen seuranta, toiminnassa havaituista laillisuusvalvonnan kannalta tärkeistä seikoista raportoiminen poliisin ylijohdolle, kehittämisehdotusten tekeminen sekä eduskunnan oikeusasiamiehelle annettavan selvityksen valmisteluun osallistuminen. Peitetoiminnan ja valeostojen seurantaryhmän kokoonpanoon osallistuvat poliisihallinnon ulkopuolelta edustajat valtakunnansyyttäjänvirastosta, käräjäoikeuslaitoksesta, tullihallituksesta sekä rajavartiolaitoksen esikunnasta.

Salaisten pakkokeinojen asiankäsittelyjärjestelmä (SALPA) otettiin käyttöön 1.11.2004. SALPA-järjestelmän kautta tapahtuu tiedonhankinta- ja pakkokeinojen asiankäsittely ja asiakirjatuotanto. Valtakunnallisesti keskitettyä SALPA-järjestelmää ylläpitää keskusrikospoliisi. SALPA-järjestelmässä on tiedonhankintakeinojen käytön laillisuutta varmistavia ominaisuuksia ja tiedonhankintakeinojen käyttö on tehty laillisuusvalvojille läpinäkyväksi. Laillisuusvalvojan käyttäjäoikeuksia järjestelmään on annettu yli 200 valvojalle, jotka toimivat eri hierarkiatasoilla. Poliisi- ja pakkokeinolain mukaisina salaisina pakkokeinoina järjestelmässä on asiat koskien telekuuntelua, televalvontaa, matkaviestimien sijaintitiedon hankkimista ja teknistä tarkkailua. Myös muu tiedonhankinta teleyrityksiltä on keskitetty tämän järjestelmän kautta tapahtuvaksi.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on päätöksessään 13.5.2005 (DNRO 1844/2/03) telepakkokeinojen käyttöä ja valvontaa koskevassa asiassa todennut mm., että poliisihallinnon sisäisessä laillisuusvalvonnassa on viime aikoina toteutettu merkittäviä uudistuksia: ”Erityisesti SALPA-järjestelmää pidän edistyksellisenä ja merkittävänä tekijänä salaisten pakkokeinojen käytön lainmukaisuudesta varmistumisessa ja asiantilan seuraamisessa. Katson, että minulla ei ole aihetta tässä yhteydessä enemmälti puuttua salaisten pakkokeinojen käytön valvontajärjestelyihin.”

Sisäasiainministeriön asettamana selvitysmiehenä apulaisoikeuskansleri Jaakko Jonkka selvitti 1.8.2004−31.10.2004 poliisin johtamisjärjestelmää ja sisäistä laillisuusvalvontaa. Selvityksessään (Sisäasiainministeriön julkaisuja 48/2004) selvitysmies teki muun muassa epäkonventionaalisten tiedonhankintakeinojen valvontaan liittyviä ehdotuksia, joista keskeisimmät on toteutettu.

Sisäasiainministeriö on vuosittain raportoinut eduskunnan oikeusasiamiehelle edellä mainituista tiedonhankinta- ja pakkokeinojen käytöstä, niiden vaikuttavuudesta ja valvonnasta. Nämä keinot ovat osoittautuneet tarpeellisiksi törkeiden rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi ja niiden avulla on voitu paljastaa ja selvittää sellaisia rikoksia, jotka muutoin olisivat jääneet selvittämättä. Tutkinnanjohtajien tekemien arvioiden mukaan vuonna 2005 käytettyjen salaisten pakkokeinojen merkitys rikosten ennalta estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä on ollut joko ratkaiseva tai tärkeä telekuuntelun osalta 60

prosentissa tapauksia, televalvonnan osalta 57 prosentissa tapauksia ja teknisen kuuntelun osalta 60 prosentissa tapauksia. Vuotta 2006 koskevat vastaavat luvut ovat telekuuntelun osalta 75 ja televalvonnan osalta 61 prosenttia. Viime vuosien osalta luvut ovat samaa vaikuttavuusluokkaa. Peitetoiminta ja valeostot ovat olleet hyvin merkityksellisiä esitutkintaa suuntaavina keinoina ja operaatioille asetetut tavoitteet ovat pääosin toteutuneet. Keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja sisäasiainministeriö suorittavat vuosittain valeostoon ja peitetoimintaan liittyviä tarkastuksia.

Sisäasiainministeriö on antanut 1.4.2008 voimaan tulleen asetuksen poliisin tiedonhankinnan järjestämisestä ja valvonnasta (174/2008). Asetus sääntelee muun muassa valeostoon ja peitetoimintaan liittyvää keskitettyä järjestelyä, koulutusta, päätöksentekomenettelyä, toimenpiteiden käyttöä sekä valvontaa. Sisäasiainministeriön poliisiosasto on antanut 7.7.2008 voimaan tulleen määräyksen (SM-2008-01401/Ri-2) poliisin salaisen tiedonhankinnan järjestämisestä, käytöstä ja valvonnasta. Määräyksessä määritellään tarkemmin muun muassa valeoston ja peitetoiminnan menettelytavoista. Määräyksellä on velvoitettu, että keskusrikospoliisi huolehtii valeostoa ja peitetoimintaa koskevan erillisen toimintaa ohjaavan käsikirjan päivittämisestä ja kutsuu tähän päivitysryhmään edustajat poliisilaitoksista ja suojelupoliisista.

Telepakkokeinoja, teknistä valvontaa ja teknistä tarkkailua koskevia säännöksiä on tarkistettu sekä 1.1.2004 voimaan tulleiden esitutkinta- ja pakkokeinolakien osittaisuudistuksilla (645−646/2003) että 20.7.2005 voimaan tulleella poliisilain osittaisuudistuksella (525/2005).

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 12.3.2007 toimikunnan, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistukseksi. Toimikunnan tuli sisältökysymysten osalta selvittää tarpeellisin osin esitutkintaviranomaisten toimivaltuussäännöksiä selvittäneen selvityshenkilön OTL, VT Klaus Helmisen 3.7.2006 antamassa selvityksessään esille nostamat kysymykset. Asettamispäätöksen mukaan toimikunnan tehtävänä oli pyrkiä säännöskokonaisuutta selkeyttäviin ja säännösten soveltamista helpottaviin lakisystemaattisiin ja lakiteknisiin ratkaisuihin. Erityistä huomiota oli tällöin kiinnitettävä nykyisin poliisilain 3 luvussa olevaan tiedonhankinnan sääntelyyn ja pakkokeinolain 5 a luvussa olevaan telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen tarkkailun sääntelyyn sekä tiedonhankinta- ja pakkokeinoasioiden tuomioistuinkäsittelyä koskeviin säännöksiin. Nykyiset asetuksentasoiset säännökset oli perustuslain edellyttämässä laajuudessa siirrettävä tarkistettuina lain tasolle.

Toimikunta luovutti hallituksen esityksen muotoon laatimansa mietinnön oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle 17.4.2009. Mietintö on julkaistu oikeusministeriön komiteanmietintönä 2009:2.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 30.9.2009 ohjausryhmän, jonka tehtävänä oli sovittaa yhteen esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistuksen jatkovalmistelu. Ohjausryhmän tehtävänä oli sovittaa yhteen hallituksen esityksen muotoon laadittavat ehdotukset toimikunnan mietinnön ja sen eriävien mielipiteiden sekä mietinnöstä annettujen lausuntojen pohjalta siten, että oikeusministeriö huolehtii rikosten selvittämiseen liittyvän lainsäädännön (nykyisin esitutkintalaki ja pakkokeinolaki) esittelystä ja sisäasiainministeriö huolehtii rikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyvän lainsäädännön (nykyisin poliisilaki) esittelystä. Ohjausryhmän toimikausi päättyi 30.4.2010.

Sisäasiainministeriö asetti 12.10.2009 sisäisen koordinaatioryhmän, jonka tehtävänä on huolehtia esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistukseen sisältyvän sisäasiainministeriön hallituksen esityksen valmistelusta. Hankkeen määräaika päättyi 30.4.2010.

Hallituksen esitys Eduskunnalle poliisilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 224/2010 vp.) annettiin Eduskunnalle 29.10.2010. Samaan aikaan Eduskunnalle annettiin hallituksen esitys esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamiseksi (HE 222/2010 vp.).

Arpajaisvalvonta
HE 197/1999 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 26.10.2001 hallituksen huolehtivan siitä, että arpajaisten toimeenpanon yhteiskunnallisia vaikutuksia seurataan jatkuvasti ja että arpajaisten toimeenpanon valvonta muodostetaan organisaatioltaan yhtenäiseksi ja resursseiltaan riittäväksi sekä että samalla järjestetään valvontaorganisaation yhteyteen ainakin arpajaisten toimeenpanon tarkoituksenmukaisuuden arviointia suorittava esimerkiksi neuvottelukunta-tyyppinen elin, jonka tehtäväala olisi laajempi kuin nykyisen tavara-arpajaislautakunnan.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että seurataan uuden lainsäädännön toimivuutta tavara-arpajaisten ja bingo-pelien osalta sekä muutoinkin yleishyödyllisten yhteisöjen, muun muassa urheiluseurojen, varainhankinnan kannalta ja ryhdytään tarvittaessa seurannan edellyttämiin lainvalmistelutoimenpiteisiin.
>
> Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että selvitetään erikseen sähköisissä verkoissa harjoitettavan arpajaistoiminnan sekä kansallista että kansainvälistä, uutta arpajaislainsäädäntöä täydentävää, sääntelytarvetta ja mahdollisuuksia.

Sisäasiainministeriön poliisiosastolle on 1.7.2002 tehdyllä päätöksellä perustettu Riihimäelle Arpajais- ja asehallintoyksikkö. Yksikkö vastaa muun muassa arpajais-, viihdelaite- ja rahankeräyslainsäädännössä sisäasiainministeriölle säädetyistä tehtävistä.

Valtioneuvosto asetti 16.4.2004 jäsenistöltään laaja-alaisen Rahapelifoorumin, jonka tehtävänä oli valmistella kansallisen rahapelipolitiikan linjaukset ottamalla huomioon rahapelitoiminnan kansainvälistymisen vaikutukset ja rahapelitoimintaan kytkeytyvät sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset. Rahapelifoorumin linjaukset valmistuivat maaliskuussa 2006. Linjauksissa käsitellään rahapelien osalta rahapelien nykytilaa, haasteita, rahapeliyhteisöjen ohjauspolitiikkaa, lupa- ja valvontaviranomaisten toimintaa, pelien saatavuutta ja pelien ominaisuuksia, pelihaittojen ehkäisyä ja hoitoa sekä pelihaittojen tutkimusta. Rahapelifoorumin toimikausi päättyi pääministeri Matti Vanhasen I hallituksen lopettaessa toimintansa.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus ryhtyy tarpeellisiin toimiin rahapelaamiseen liittyvien sosiaalisten ongelmien rajoittamiseksi, rikollisuuden torjumiseksi ja yksinoikeuden säilyttämiseksi sekä sen takaamiseksi, että viranomaisilla on riittävät voimavarat laittomaan pelitarjontaan puuttumiseksi. Hallitusohjelmassa todetaan vielä erikseen, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin yksinoikeusjärjestelmän säilyttämiseksi muuttuvassa kansainvälisessä tilanteessa. Näiden tavoitteiden toteuttamiseksi sisäasiainministeriö asetti 30.11.2007 arpajaislain uudistamista koskevan hankkeen. Ensimmäisen vaiheen hallituksen esitys annettiin 26.6.2008 ja sitä täydentävä hallituksen esitys annettiin 5.12.2008. Hallituksen esitykset sisältävät muun muassa ehdotukset Rahapelifoorumin linjauksiin liittyvistä säädösesityksistä.

Toisessa vaiheessa työryhmä on antanut ehdotuksensa rahapelien toimeenpanoa koskevan yksinoikeusjärjestelmän perusteista.

Arpajaislain uudistamista koskevan hankkeen loppuraportti luovutettiin ministerille 28.4.2009. Toisen vaiheen hallituksen esitys on annettu 22.10.2010.

Yleishyödyllisten yhteisöjen varainhankinnan edellytyksiä parannettiin 1.7.2006 voimaan tulleella uudella rahankeräyslailla. (Kts. lisäksi kohta Rahankeräykset HE 102/2005 vp - EV 203/2005 vp)

Ulkomaalaisviraston toiminta
HE 15/2000 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.6.2000 hallituksen huolehtivan siitä, että ulkomaalaisviraston työtapoja kehitetään, palvelukykyä parannetaan ja virastolle turvataan asianmukaiset henkilöstövoimavarat, jotta muun muassa käsittelyaikoja saadaan kauttaaltaan nopeutettua.

Viraston nettomäärärahataso on vuodesta 1996 yli kaksinkertaistunut. Viraston määrärahakehys on kuitenkin valtion tuottavuusohjelman johdosta viime vuosina pienentynyt. Samaan aikaan viraston asiamäärät ovat voimakkaasti kasvaneet.

Ulkomaalaisviraston toimintaa selvitettiin alustavasti viraston toimintojen alueellistamista koskevan selvitysmiehen selvityksen yhteydessä. Sisäasiainministeriö toteutti vuonna 2004 Ulkomaalaisviraston tulostavoitteiden toteutumisen ja alueellistamisen toimeenpanon ohjaushankkeen. Hankkeen tavoitteena oli erityisesti turvapaikkapäätöksenteon ja kansalaisuushakemusten ratkaisujen nopeuttaminen sekä alueellistamisen käynnistämiseksi ja sen tehokkaaksi hyväksikäyttämiseksi päätöksenteossa.

Ulkomaalaisvirasto muuttui vuoden 2008 alussa Maahanmuuttovirastoksi. Sisäasiainministeriö toteutti vuonna 2008 selvityshankkeen maahanmuuttohallinnon ja Ulkomaalaisviraston toiminnan kehittämiseksi. Selvityshankkeen painopiste oli Maahanmuuttoviraston palvelun, toiminnan laadun ja rakenteiden kehittämisessä. Selvityksen pohjalta valmisteltiin ehdotukset muun muassa säädöksiksi, joilla siirrettiin turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskusten ohjaukseen ja turvapaikanhakijoiden sijoittamiseen kuuluva toimivalta ja tarvittavat virat Maahanmuuttovirastolle vuoden 2010 alusta. Maahanmuuttovirastoon perustettiin uusi yksikkö vastaanottoasioiden hoitamista varten. Tehtävien siirrolla kehitetään ja tehostetaan turvapaikkamenettelyä ja turvapaikanhakijoiden vastaanottotoimintaa.

Maahanmuuttovirastossa on toteutettu vuodesta 2006 alkaen ulkomaalaisprosessien sähköistämishanketta, joka nopeuttaa päätöksentekoprosesseja. Kyseessä on merkittävä tuottavuushanke, johon valtiovarainministeriö on osoittanut tuottavuuden edistäminen -määrärahaa. Ulkomaalaisasioiden sähköinen asiainkäsittelyjärjestelmä UMA on kaikkien maahanmuuttohallinnon viranomaisten yhteinen työväline, joka alentaa asiankäsittelyn kustannuksia ja tehostaa asian käsittelyä yhdenmukaistamalla prosesseja. UMA- järjestelmän ensimmäinen vaihe otettiin käyttöön marraskuussa 2010. Sähköisen asioinnin käyttöönotto tulee tehostamaan ja nopeuttamaan asioiden käsittelyä järjestelmän käyttöönoton toisessa vaiheessa vuoden 2011 aikana.

Maahanmuuttovirastossa on toteutettu asiakaspalvelun kokonaisvaltainen kehittämisprojekti vuosien 2008 ja 2009 aikana. Virastolle on laadittu muun muassa asiakaspalvelustrategia ja koko henkilöstö on käynyt asiakaspalvelukoulutuksen. Osana kehittämistyötä virasto on myös solminut yhteispalvelusopimuksen Helsingin kaupungin maahanmuuttajien neuvontapisteen kanssa. Vuoden 2010 aikana otettiin käyttöön sähköinen palvelukäsikirja, jolla yhtenäistetään ja kohotetaan palvelun laatua ja ohjataan myös yhteispalvelupistettä. Viraston lomakkeet uusittiin vuonna 2010. Uudistetut lomakkeet ennakoivat sähköistä asiankäsittelyä

ja sähköistä asiointia. Itsepalvelukanavana kehitettiin nettisivuja asiakaslähtöisemmiksi ja lisättiin asiakastiedottamista. Vuoden 2010 aikana virastossa valittiin pääasialliseksi henkilökohtaisen palvelun kanavaksi puhelin ja otettiin käyttöön uudet asiakohtaiset puhelinpalvelunumerot asiakaspalvelun neuvontapuhelimen lisäksi.

Vuoden 2008 jälkipuoliskolla turvapaikanhakijoiden määrä kasvoi voimakkaasti ja määrä säilyi korkeana vuoden 2009 aikana. Vuonna 2010 hakijoiden määrä kääntyi laskuun ja väheni kolmanneksen. Hakijoita saapui vuoden 2010 aikana 4 018, kun vuonna 2009 hakijoita oli 5 988. Turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2010 170 vuorokautta. Niin sanotussa nopeutetussa menettelyssä käsiteltyjen turvapaikkahakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli 53 vuorokautta, ja puolestaan normaalissa menettelyssä keskimääräinen käsittelyaika oli 304 vuorokautta. Turvapaikkapäätöksentekoon kohdennettiin lisäresursseja Maahanmuuttovirastolle vuoden 2009 lisätalousarvioissa yhteensä 4−5 milj. euroa. Myöskin vuoden 2010 talousarvioon sisältyi Maahanmuuttoviraston toimintamenoihin 2,750 milj. euron lisäys vuoden 2009 talousarvion tasoon nähden turvapaikkapäätöntekoon rekrytoidun lisähenkilöstön palkkauksen jatkamiseksi. Myös vuonna 2011 osa turvapaikkapäätöksentekoon palkatusta määräaikaisesta lisähenkilöstöstä jatkaa talousarvioon sisältyvän 2,880 milj. euron määrärahan turvin. Vuoden 2011 aikana, jos hakijamäärät eivät käänny nousuun, turvapaikkahakemusten keskimääräiset käsittelyajat lyhenevät.

Läpivientiajat oleskeluluvissa ovat olleet tavoitteiden mukaiset eikä suuria viiveitä tai ruuhkia ole muutoin kuin perheenyhdistämishakemuksissa. Perheenyhdistämishakemusten määrä lisääntyi johtuen kasvaneesta turvapaikanhakijamäärästä vuosina 2008 ja 2009. Turvapaikanhakija, joka on saanut myönteisen oleskeluluvan, voi hakea perheensä yhdistämistä Suomeen. Hakemusten käsittelyn ruuhkautuminen on ongelmallista, sillä perheenyhdistämiselle on EU direktiivin (2003/86/EY) ja ulkomaalaislain mukaisesti säädetty enintään 9 kuukauden käsittelyaika, vaikka poikkeuksellisissa olosuhteissa määräaika voidaan ylittää. Maahanmuuttovirasto on pyrkinyt sisäisesti resursseja kohdentamalla purkamaan ruuhkautunutta hakemuskäsittelyä. Prosessia ei kuitenkaan pystytä merkittävästi nopeuttamaan ilman lisäresursseja, sillä hakemusten käsittely on työlästä. Pakolaistaustaisia (esim. somalialaiset) hakijoita joudutaan lähes aina kuulemaan suullisesti, sillä lähes kaikki hakijat ovat luku- ja kirjoitustaidottomia, eikä heillä ole esittää juurikaan luotettavaa asiakirjanäyttöä henkilöllisyydestään ja perhesiteestään.

Viraston kansalaisuusyksikössä on vuoden 2010 aikana siirrytty prosessinjohtamisjärjestelmään, jossa muun muassa on tarkoituksena prosessien jatkuvaan tarkasteluun perustuva toiminnan tehostaminen. Kansalaisuushakemusten keskimääräinen käsittelyaika oli noin 1 vuosi 1 kuukausi (385 vrk, lokakuun 2010 lopun tilanne). Vuoden 2010 lopussa käsittelyssä olevat kansalaisuushakemukset olivat tulleet vireille pääsääntöisesti vuosien 2008−2010 aikana. Aikaisempien vuosien (2007 ja 2006) hakemuksia oli ratkaisematta 227. Erityisesti 2006−2007 hakemukset perustuvat mm. lainvoimaisen rikostuomion odottamiseen, jos tuomiosta riippuu, tuleeko päätös olemaan myönteinen vai kielteinen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ulkomaalaislain seuranta ja kehittäminen
HE 28/2003 vp, 151/2003 vp — EV 37/2004 vp
Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 23.4.2004 hallituksen seuraavan tarkkaan uuden ulkomaalaislain toimivuutta ja soveltamista ottaen seurannassa huomioon muun ohella lapsen asemaan ja etuun liittyvät eri kysymykset, ulkomaalaisten opiskelijoiden ja muidenkin ulkomaalaisten työnteko-oikeuden helpottaminen ja laajentaminen, ulkomaalaisasioiden käsittelyn nopeuttaminen kokonaisuutena ja erityisesti turvapaikkamenette-

lyssä selvissä tapauksissa, Ulkomaalaisviraston omaa päätöksentekoa koskevan valitusoikeuden käytön laajuus ja ulkomaalaishallinnon tehostaminen sekä seurannan ja siihen liittyvän selvitystyön perusteella valmistelevan eduskunnalle annettavaksi – tarvittaessa nopeasti ja yksittäisinäkin asioina – uutta ulkomaalaislakia koskevat muutosehdotukset.

2. Eduskunta edellytti lisäksi hallituksen valmistelevan kiireellisesti eduskuntakäsittelyä varten ulkomaalaislakia täydentävinä normeina ihmiskaupan uhrien asemaa koskevat säännökset, henkilön maasta poistamisen täytäntöönpanoon liittyvät menettelytapasäännökset mukaan lukien pakko- ja voimakeinojen käyttäminen, poikkeuksellisia oloja varten tarpeelliset poikkeamismahdollisuudet ulkomaalaislain säännöksistä sekä henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevat säännökset valmiuslain mukaisiksi toimivaltuuksiksi.

1 Ulkomaalaislaki (301/2004) tuli voimaan 1.5.2004. Lain soveltamista on seurattu pyytämällä pian voimaantulon jälkeen arvioita ulkomaalaislain toimivuudesta ja soveltamisesta tahoilta, jotka olivat mukana ulkomaalaislain valmistelussa. Lisäksi palautetta on saatu lain voimaantulon jälkeen pidetyissä koulutustilaisuuksissa ja muutoinkin lain soveltajilta.

Eduskunnan kiireellisesti edellyttämistä ulkomaalaislain muutosehdotuksista on valmisteltu seuraavat. Ulkomaalaisten opiskelijoiden asemaa koskeva ulkomaalaislain muutos tuli voimaan 1.2.2006. Lainmuutoksen tarkoituksena on edistää ulkomaalaisten opiskelijoiden hakeutumista ja sijoittumista suomalaiseen työelämään. Voimaan tulleella lailla laajennettiin ulkomaalaisten opiskelijoiden työnteko-oikeutta ja mahdollistettiin heidän jäämisensä Suomeen opintojen jälkeen työnhakutarkoituksessa. Lailla pyritään helpottamaan ulkomaalaisten opiskelijoiden jäämistä Suomeen töihin opintojen päätyttyä. Hallitus on esittänyt ulkomaalaisten opiskelijoiden työnteko-oikeuden laajentamista entisestään (HE 269/2009 vp). Ulkomaalaisille opiskelijoille esitetään rajoittamatonta työnteko-oikeutta. Tämän lisäksi ulkomaalaiset opiskelijat voisivat valmistumisen jälkeen jäädä Suomeen hakemaan töitä nykyisen kuuden kuukauden sijasta yhdeksän kuukauden ajaksi.

Ulkomaalaislain muutos, jolla pyritään parantamaan ilman huoltajaa olevien alaikäisten turvapaikanhakijoiden asemaa, tuli voimaan 1.2.2007. Ulkomaalaislakiin lisättiin säännökset vastaanottokeskusten ja lupaviranomaisten välisestä tiedonkulusta ja ilman huoltajaa olevan alaikäisen vanhemman tai hänen tosiasiallisesta huollostaan vastanneen henkilön jäljittämisestä. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että lapsen edun toteutumisesta ja ilman huoltajaa tulleiden turvapaikanhakijalasten asemasta tehdään selvitys. Vähemmistövaltuutetun tekemä selvitys julkistettiin tammikuussa 2010.

Tilapäisellä oleskeluluvalla oleskelevien ulkomaalaisten perheenjäsenten työnteko-oikeutta laajennettiin perheenyhdistämisdirektiivin kansallista voimaansaattamista koskevalla ulkomaalaislain muutoksella, joka tuli voimaan 1.7.2006. Sisäasiainministeriö on lokakuussa 2007 asettanut hankkeen ulkomaalaislain työntekijän oleskelulupajärjestelmän uudistamiseksi. Tavoitteena on ennen kaikkea selkeyttää ja yksinkertaistaa järjestelmää. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa 2009. Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislakia ja ulkomaalaisrekisteristä annettua lakia. Lupahakemusmenettely ehdotetaan muutettavaksi yksivaiheiseksi, mikä tehostaisi valvontaa ja nopeuttaisi menettelyä. Hallitusohjelman mukaisesti luovuttaisiin työvoiman saatavuusharkinnasta. Työntekijän oleskeluluvan saaminen edellyttäisi kuitenkin, että työnantaja on ensin yrittänyt rekrytoida työntekijöitä EU:n ja Euroopan talousalueen valtioiden alueelta sekä Sveitsistä. Tästä tulisi esittää Maahanmuuttovirastolle tarvittava selvitys. Muihin kuin työnteon perusteella myönnettyihin oleskelulupiin sisältyisi jatkossa työnteko-oikeus.

Ulkomaalaisasioiden käsittelyä on pyritty nopeuttamaan erilaisin toimin. Turvapaikkapäätösten keskimääräiset käsittelyajat Maahanmuuttovirastossa olivat vuoden 2010 aikana (ti-

lanne 31.10.2010) 239 vuorokautta. Niin sanotussa normaalissa menettelyssä käsittelyaika oli 344 vuorokautta ja nopeutetussa menettelyssä 78 vuorokautta. Ulkomaalaisasioiden sähköinen asiankäsittelyjärjestelmä (UMA) otettiin käyttöön vuoden 2010 marraskuussa. Käyttöönotto tapahtuu vaiheittain. Ensimmäisessä vaiheessa UMA -järjestelmä sisältää perustoiminnallisuudet, jotka tuovat eniten hyötyä mahdollisimman laajalle käyttäjäkunnalle. UMA:n odotetaan nopeuttavan käsittely- ja ratkaisutoimintaa.

Sisäasiainministeriö asetti marraskuussa 2007 selvityshankkeen maahanmuuttohallinnon ja Ulkomaalaisviraston toiminnan kehittämiseksi. Selvitysmieheksi nimettiin ministeri Ole Norrback. Selvityshankkeen painopiste oli Maahanmuuttoviraston palvelun, toiminnanlaadun ja rakenteiden kehittämisessä. Selvityshankkeen raportti julkaistiin 30.4.2008. Selvitysmies teki useita ehdotuksia maahanmuuttohallinnon ja Maahanmuuttoviraston uudistamisesta, muun muassa ehdotuksia tehtävien siirroista hallinnon toimijoiden välillä ja Maahanmuuttoviraston asiakaspalvelun sekä maahanmuuton palveluprosessien ja palveluverkon kehittämisestä. Eduskunta hyväksyi 10.11.2009 hallituksen esityksen eräiden tehtävien siirtämistä Maahanmuuttovirastoon koskevaksi lainsäädännöksi. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2010. Maahanmuuttovirastolle siirrettiin toimivalta turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, ulkomaalaisten säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanon ohjaus.

Maahanmuuttoviraston oman valitusoikeuden käyttöä on seurattu vuodesta 2004 alkaen, jolloin virasto sai oikeuden hakea valituslupaa. Virasto käytti vuonna 2005 muutoksenhakuoikeuttaan hakemalla korkeimmalta hallinto-oikeudelta valituslupaa hallinto-oikeuden päätökseen 11 tapauksessa ja vuonna 2006 20 tapauksessa. Vuonna 2007 valituslupaa haettiin 11 kertaa ja 8 kertaa vuonna 2008. Vuonna 2009 virasto haki valituslupaa 13 kertaa ja 47 kertaa vuonna 2010. Valituslupaa on haettu yhteensä 110 tapauksessa. Valituslupahakemuksista 77 on jo käsitelty KHO:ssa, ja näistä 53 valituslupahakemusta on hyväksytty. Maahanmuuttovirasto on käyttänyt harkitusti oikeuttaan hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Lain muutoksen tavoite on tältä osin toteutunut.

2. Ihmiskaupan uhrin asemaa koskevat ulkomaalaislain muutokset tulivat voimaan 31.7.2006. Ulkomaalaislakiin lisättiin säännökset ihmiskaupan uhrille myönnettävästä oleskeluluvasta sekä säännös harkinta-ajan myöntämisestä ihmiskaupan uhrille. Ihmiskaupan vastaista toimintaa on edelleen kehitetty säätämällä vähemmistövaltuutetun tehtäväksi toimia kansallisena ihmiskaupparaportoijana. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen vähemmistövaltuutetusta ja syrjintälautakunnasta annetun lain muuttamisesta joulukuussa 2008. Laki tuli voimaan 1.1.2009. Maahanmuuttoviraston maasta poistamista koskeva ohje on uudistettu 2.2.2009. (Poliisin ohje käännyttämistä ja karkottamista koskevan päätöksen täytäntöönpanosta on uudistettu 21.2.2008 ja uusi määräys ulkomaalaisen maasta poistamista koskevan päätöksen täytäntöönpanon vastuunjaosta on annettu 12.5.2009.) Sisäasiainministeriö asetti 23.9.2009 hankkeen Euroopan parlamentin ja neuvoston paluudirektiivin (EYVL L 348 24.12.2008) täytäntöönpanemiseksi. Direktiivi sisältää säännökset jäsenvaltioissa sovellettavista yhteisistä vaatimuksista ja menettelyistä palautettaessa laittomasti oleskelevia kolmansien maiden kansalaisia pakko- ja voimakeinojen käyttäminen mukaan lukien. Hallituksen esitys eduskunnalle annettiin lokakuussa 2010. Esityksessä ehdotetaan selkiytettäväksi myös ulkomaalaislain maastapoistamispäätösten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevia säännöksiä. Eduskunnan lausuma poikkeuksellisia oloja varten tarpeellisista poikkeamismahdollisuuksista ulkomaalaislain säännöksistä sekä henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevista säännöksistä on saatettu valmiuslakitoimikunnan tietoon ja valmisteltavaksi. Valmiuslakitoimikunta päätyi ehdotuksessaan siihen, että valmiuslakiin ei oteta henkilöiden laajamittaista maahantuloa koskevaa toimivaltasäännöstä.

Ulkomaalaislain muutostarpeiden seuranta sekä maahanmuuttohallinnon kehittäminen on jatkuva prosessi. Ulkomaalaislakia on sen yli kuusi ja puoli vuotta sitten voimaan tulleen

kokonaisuudistuksen jälkeen muutettu ja päivitetty eri syistä useaan eri otteeseen. Erilaisia muutoslakeja on vuoden 2010 loppuun mennessä hyväksytty eduskunnassa yhteensä 25.

Eduskunnan lausumassa olleet seikat on eri muodoissaan otettu huomioon niin, että asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Poliisilain kokonaisuudistus
HE 266/2004 vp, LA 58/2005 vp – EV 83/2005 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 22.6.2005, että eduskunnalle antamista varten valmistellaan poliisilain säännösten pohjalta huolellisesti poliisilain kokonaisuudistus siten, että sääntelyesitys muodostuu mahdollisimman selkeäksi ja johdonmukaiseksi sisältäen kunkin yksitäisen pykälän täsmälliset ja muutoinkin asianmukaiset perustelut.

Sisäasiainministeriö asetti 11.1.2006 OTL, VT Klaus Helmisen selvityshenkilöksi selvittämään esitutkintaviranomaisten toimivaltuussäännöksiä. Tehtävänä oli laatia selvitys siitä, mitä muutoksia tulisi tehdä poliisi-, esitutkinta- ja pakkokeinolakiin sekä asiasisällöltään niihin liittyviin muihin säädöksiin ja miten tämän lainsäädäntökokonaisuuden selkeyttä ja ymmärrettävyyttä voitaisiin parantaa esimerkiksi muuttamalla normien sijoittelua ja ryhmittelyä. Selvityksessä tuli kartoittaa nykylainsäädännön systematiikka, ongelmat ja muutostarpeet, tarpeet lainsäädännön selkeyttämiselle ja yhtenäistämiselle sekä arvioida esitutkintaviranomaisten rooleja. Selvityksessä tuli huomioida toimivaltuuksien käyttämiseen liittyvät valvonta- ja oikeussuojajärjestelyt, perus- ja ihmisoikeusnäkökohdat sekä niihin liittyvä Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ja laillisuusvalvojien ratkaisukäytäntö. Selvityshenkilö luovutti loppuraporttinsa 3.7.2006.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 12.3.2007 toimikunnan, jonka tehtävänä oli valmistella ehdotus esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain kokonaisuudistukseksi. Toimikunnan tuli sisältökysymysten osalta selvittää tarpeellisin osin edellä mainitussa selvityksessä esille nostetut kysymykset. Asettamispäätöksen mukaan toimikunnan tehtävänä oli pyrkiä säännöskokonaisuutta selkeyttäviin ja säännösten soveltamista helpottaviin lakisystemaattisiin ja lakiteknisiin ratkaisuihin. Erityistä huomiota oli tällöin kiinnitettävä nykyisin poliisilain 3 luvussa olevaan tiedonhankinnan sääntelyyn ja pakkokeinolain 5 a luvussa olevaan telekuuntelun, televalvonnan ja teknisen tarkkailun sääntelyyn sekä tiedonhankinta- ja pakkokeinoasioiden tuomioistuinkäsittelyä koskeviin säännöksiin. Nykyiset asetuksentasoiset säännökset oli perustuslain edellyttämässä laajuudessa siirrettävä tarkistettuina lain tasolle.

Toimikunta luovutti hallituksen esityksen muotoon laatimansa mietinnön oikeusministeriölle ja sisäasiainministeriölle 17.4.2009. Mietintö on julkaistu oikeusministeriön komiteanmietintönä 2009:2.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 30.9.2009 ohjausryhmän, jonka tehtävänä on sovittaa yhteen esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistuksen jatkovalmistelu. Ohjausryhmän tehtävänä on sovittaa yhteen hallituksen esityksen muotoon laadittavat ehdotukset toimikunnan mietinnön ja sen eriävien mielipiteiden sekä mietinnöstä annettujen lausuntojen pohjalta siten, että oikeusministeriö huolehtii rikosten selvittämiseen liittyvän lainsäädännön (nykyisin esitutkintalaki ja pakkokeinolaki) esittelystä ja sisäasiainministeriö huolehtii rikosten estämiseen ja paljastamiseen liittyvän lainsäädännön (nykyisin poliisilaki) esittelystä. Ohjausryhmän toimikausi päättyy 30.4.2010.

Sisäasiainministeriö asetti 12.10.2009 sisäisen koordinaatioryhmän, jonka tehtävänä on huolehtia esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistukseen sisältyvän si-

säasiainministeriön hallituksen esityksen valmistelusta. Hankkeen määräaika päättyi 30.4.2010.

Hallituksen esitys poliisilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 224/2010 vp.) annettiin eduskunnalle 29.10.2010.

Henkilötietojen suojaa koskeva yleissääntely
HE 25/2005 vp — EV 92/2006 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.6.2006, että hallitus käynnistää biometrisiä tunnisteita ja niiden käyttöä koskevan yleisen henkilötietojen suojaa koskevan lainsäädännön valmistelutyön.

Valtioneuvosto päätti 20.7.2006 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Biometristen tunnisteiden tai muiden sähköisten tunnistamiskeinojen ja -välineiden käyttöä on arvioitava henkilötietolain (523/1999) mukaan. Biometrisiin tunnisteisiin ja niiden käyttöön liittyvän henkilötietojen suojaa koskevan yleislainsäädännön valmistelu kuuluu oikeusministeriön toimialaan ja tarkempi vastaus tältä osin löytyy oikeusministeriön hallinnonalan osasta.

Sisäasiainministeriössä valmisteltiin hallituksen esitys passilain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 234/2008 vp), joka annettiin eduskunnalle 29.1.2009. Ehdotuksessa esitettiin muun muassa passin haltijan sormenjälkitiedon lisäämistä passin tietosiruun. Laki astui voimaan 29.6.2009. Mahdolliset esitykset biometristen tunnisteiden käyttöönotosta henkilökorteissa tehdään myöhemmin. Biometristen oleskelulupakorttien käyttöönottoa koskeva hallituksen esitys (HE 104/2010) ulkomaalaislain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta annettiin eduskunnalle 16.7.2010.

Selviämisasematoiminnan ja muun akuutin päihdehuollon kehittäminen
HE 90/2005 vp – EV 94/2006 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 5.9.2006 hallituksen selvittävän mahdollisuudet edistää selviämisasematoiminnan ja muun akuutin päihdehuollon kehittämistä yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ja poliisin kanssa.

Sisäasiainministeriö on yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa asettanut 3.11.2009 päihtyneiden kiinniottamista, kuljettamista, kohtelua ja hoitoa selvittävän työryhmän. Työryhmän tehtävänä on muun muassa selvittää toimivaltaan liittyvinä kysymyksinä viranomaisten toimivaltuuksien rajat sekä erityisesti päihtyneiden säilyttämiseen ja kuljettamiseen liittyvät ongelmat. Työryhmän tehtävänä on myös selvittää mahdollisuudet perustaa selviämisasemia. Hankkeen tavoitteena on selvittää kokonaisvaltaisesti päihtyneiden kiinniottamiseen, kuljettamiseen, säilyttämiseen ja hoitoon liittyvät vastuu-, toimivalta- ja resurssikysymykset ja tehdä asiassa konkreettiset esitykset.

Päihteisiin ja päihdetyöhön liittyvät kysymykset, kuten lainsäädäntö ja ohjaus, kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

Rahankeräykset
HE 102/2005 vp — EV 203/2005 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2005 hallituksen huolehtivan uudistuksen tehokkaasta tiedottamisesta sekä tarkkaan seuraavan uuden rahankeräyslain soveltamista ja toimivuutta ottaen huomioon muun ohella rahankeräyksen määritelmään samoin kuin yleishyödyllisen toiminnan määritelmään liittyvät rajanvetotilanteet, rahankeräysten tehokkaan valvonnan ja väärinkäytösten torjunnan sekä arvioivan erikseen mahdollisuutta erityisestä syystä myöntää evankelis-luterilaiselle kirkolle tai ortodoksiselle kirkkokunnalle taikka niiden seurakunnalle tai seurakuntayhtymälle rahankeräyslupa.

Rahankeräyslain uudistamista koskeva hallituksen esitys (HE 102/2005) on hyväksytty eduskuntakäsittelyssä joulukuussa 2005. Rahankeräyslaki (255/2006) ja sitä täydentävä valtioneuvoston asetus rahankeräyksistä (503/2006) tulivat voimaan 1.7.2006. Lailla selvennetään rahankeräystoiminnan eroa yleishyödyllisten toimijoiden muuhun varainhankintaan ja erityisesti kaupankäyntiin. Lailla turvataan yleishyödyllisten yhteisöjen mahdollisuudet omaehtoiseen varainhankintaan varmistamalla lahjoittajien luottamus varainhankinnan asianmukaisuuteen. Tässä tarkoituksessa tehostetaan rahankeräysten valvontaa tarkentamalla muun muassa tilitystä koskevia säännöksiä ja parantamalla valvontaviranomaisten toimintamahdollisuuksia. Rahankeräysrikoksen enimmäisrangaistus nousi kuudesta kuukaudesta vankeutta enintään kahteen vuoteen vankeutta.

Rahankeräysten valvontaa varten tullaan perustamaan poliisin pitämä valtakunnallinen rahankeräysten valvontatiedosto. Sisäasiainministeriö on 15.3.2007 asettanut hankkeen valmistelemaan rahankeräysten valvontarekisteriä. Valvontarekisterin valmistelua jatketaan edelleen.

Kotouttamislain kehittäminen
HE 166/2005 vp — EV 214/2005 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2005 hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin kotouttamislain kehittämiseksi ja tarkistamiseksi ainakin siten, että erityistä huomiota kiinnitetään sääntelyn täsmällisyyteen, johdonmukaisuuteen ja normien välisiin suhteisiin siltä osin kuin kysymys on maahanmuuttajan oikeuksista ja velvollisuuksista, viranomaisten vastuista ja toimivaltuuksista sekä yksilön oikeusturvaan liittyvistä seikoista ja muista hyvän hallinnon takeista.

Hallitus ottaa hallintovaliokunnan lausuman huomioon valtioneuvoston 19.10.2006 päättämän hallituksen maahanmuuttopoliittisen ohjelman toimeenpanoon liittyvän lainsäädännön valmistelussa.

Hallitus antoi kotouttamislain toimeenpanosta eduskunnalle selonteon (VNS 4/2008 vp) lokakuussa 2008, johon kesäkuussa 2009 antamassaan vastauksessa eduskunta totesi ehdotetun kotouttamislain kokonaisuudistuksen tarpeelliseksi. Edellinen kotouttamislaki oli valmisteltu ja tullut voimaan aikana, jolloin pakolaisuus ja muut humanitaariset syyt olivat merkittävimmät maahanmuuton perusteet. Kotouttamisen haasteita oli tarkasteltava uudelleen, koska maahanmuutto Suomessa on kasvanut huomattavasti ja maahanmuuton perusteet ovat myös moninaisemmat kuin ennen. Sisäasiainministeriö asetti 14.4.2009 hankkeen kotouttamislain kokonaisuudistukseksi. Lakiehdotus valmisteltiin sisäasianministeriössä virkatyönä. Hankkeen tukena oli laaja-alainen eri ministeriöiden, alue- ja paikallistason ja järjestöjen edustajista sekä muista toimijoista koostuva ohjausryhmä, joka kokoontui yhteensä kahdeksan kertaa. Ohjausryhmä asetti valmistelunsa tueksi myös viisi erillistä alatyöryh-

mää. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämiseksi annettiin 15.10.2010. Eduskunta hyväksyi lain kotoutumisen edistämisestä 8.12.2010 ja laki vahvistettiin 30.12.2010.

Samanaikaisesti kotouttamislain kokonaisuudistuksen kanssa sisäasiainministeriö on yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön, opetusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä Kuntaliiton kanssa valmistellut esityksen määräaikaisen kokeilulain laatimiseksi tavoitteena maahanmuuttajien kotouttamisen tehostaminen tarvittaessa hallinnonalan rajat ylittävin toimenpitein. Tarkoituksena on toteuttaa uusia kotouttamisen toimintamalleja, lisätä maahanmuuttajien työllistymistä sekä tehostaa valtion ja kuntien yhteistyötä. Kokeilulakiesitystä valmistellut työryhmä luovutti raporttinsa *Maahanmuuttajien tehokkaan kotouttamisen kolme polkua* 18.11.2009.

Kotouttamislain kokonaisuudistuksen ja kokeilulakiesityksen sovittamiseksi yhteen sisäasiainministeriö valmisteli määräaikaisen kokeilun sisällyttämisen uudistettuun kotouttamislakiin. Tavoitteena on, että kokeiluaikana (2011–2013) arvioitaisiin ja verrattaisiin kokeilumallin vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta nykyiseen ohjauksen ja kotoutumiskoulutuksen malliin erilaisissa maahanmuuttokunnissa ja olosuhteissa. Arviointiin perustuen päätettäisiin kokeilun jatkamisesta tai mallin vakiinnuttamisesta.

Kokeilun täytäntöönpanon tueksi sisäasiainministeriö on 22 päivänä maaliskuuta 2010 asettanut Osallisena Suomessa -hankkeen. Hankkeen asettamispäätöksen mukaan kokeilua täytäntöön panemaan valitaan noin kymmenen kokeilukuntaa. Kunnan ja työhallinnon yhteishankkeissa myös kunnassa toimiva TE-toimisto osallistuisi hankkeen suunnitteluun ja täytäntöönpanoon. Yksittäisten kokeiluhankkeiden toimenpiteet ja tarkempi sisältö täsmentyisivät kuntien ja TE-toimistojen hankehakemuksissa.

Kokeiluhankkeissa otettaisiin huomioon ja toteutettaisiin hankkeen asettamispäätöksen mukaisesti asetetun koulutuksen kehittämisryhmän suosituksia kokeilun toimenpiteiksi. Kotoutumiskoulutuksen kehittämisryhmä vastaa uudistettavan kotoutumiskoulutuksen sisällön ja vaihtoehtoisten toteuttamistapojen kehittämisestä. Kehittämissuunnitelmassa otetaan huomioon eri maahanmuuttajaryhmien tarpeet ja lähtökohdat sekä opetuksen tavoitteellisuus, suunnitelmallisuus, jatkuvuus ja laatu. Opetuksen sisältöä koskevat kehittämissuunnitelmat perustuvat ja ottavat huomioon Opetushallituksen maahanmuuttajille suunnatut opetussuunnitelmat. Lisäksi otetaan huomioon eri hankkeita, joissa on kehitetty sekä aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta että maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjausta.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin ottaen huomioon hallintovaliokunnan lausumat VNS 4/2008 vp−EK 16/2009 vp ja HE 185/2010 vp−EV 239/2010 vp. Asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa HE 185/2010 vp−EV 239/2010 vp. lausuman yhteydessä.

Kansainvälistä suojelua koskevien säädösten soveltaminen ja seuranta
HE 166/2007 vp — EV 4/2009 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.2.2009 hallituksen tarkkaan seuraavan 1) tilapäisen oleskeluluvan saaneiden määriä ja asemaa, 2) maasta poistamisen esteiden päättymistä ja maasta poistamisen tehokkuutta tilapäisten oleskelulupien perusteiden lakatessa, 3) kansainvälistä suojelua koskevien säännösten soveltamista eri vaikutuksineen ja 4) koko ulkomaalaislain ja maahanmuuton erilaisia yhteiskunnallisia vaikutuksia taloudelliset vaikutukset mukaan lukien. Lisäksi eduskunta edellyttää hallituksen 5) toimivan yhtenäisen kansainvälistä suojelua koskevan eurooppalaisen politiikan edistämiseksi ja 6) ryhtyvän seurannasta johtuviin tarpeellisiin toimenpiteisiin muun muassa lainsäädännön muuttamiseksi.

1−2. Ulkomaalaislain 51 §:ssä säädetään tilapäisen oleskeluluvan myöntämisestä maasta poistamisen estymisen vuoksi. Vuonna 2009 turvapaikkamenettelyssä myönnettyjen tilapäisten oleskelulupien määrä oli vähäinen; marraskuun loppuun mennessä Maahanmuuttovirasto myönsi 19 tällaista oleskelulupaa. Vuonna 2010 tällaisia lupia myönnettiin alle kymmenen. Maahanmuuttoviraston käytäntö tilapäisten oleskelulupien myöntämisessä 51 §:n perusteella on muuttunut siksi, että maalinjauksia on muutettu niiden lähtömaiden osalta, joista valtaosa aikaisemmin oleskeluluvan 51 §:n perusteella saaneista turvapaikanhakijoista on saapunut Suomeen. Linjausten muutoksen vuoksi poliisi on lähettänyt ulkomaalaislain 210 §:n nojalla muutamia kymmeniä jatkolupahakemuksia ratkaistavaksi Maahanmuuttovirastoon. Jatkolupaharkinnassa virasto on tutkinut voidaanko henkilölle myöntää uusi tilapäinen tai jatkuva oleskelulupa vai onko maasta poistamisen esteen päätyttyä määrättävä henkilö poistettavaksi maasta. Vuonna 2009 tehtiin yksi kielteinen jatkolupapäätös henkilölle, joka oli saanut ensimmäisen oleskeluluvan turvapaikkamenettelyssä ulkomaalaislain 51 §:n perusteella. Myös vuonna 2010 valtaosa päätöksistä oli myönteisiä.

3−4. Vuoden 2009 aikana toteutettiin hallituksen puoliväliarviossaan edellyttämä turvapaikkaselvitys, jossa tarkasteltiin Suomen kansainvälistä suojelua koskevaa lainsäädäntöä ja käytäntöä etenkin suhteessa muihin Pohjoismaihin. Selvitykseen sisältyi myös tiettyjen perheenyhdistämissäännösten ja palautuskäytäntöjen vertailu. Lisäksi selvitettiin säännösten ja käytäntöjen tehokkuutta turvapaikanhakijamäärien kasvaessa ja etsittiin keinoja perusteettomien hakemusten vähentämiseksi. Selvityksessä ehdotettuja toimenpiteitä, joilla järjestelmää voidaan tehostaa ja etenkin turvapaikanhakijoiden vastaanotosta aiheutuvia kustannuksia laskea, on toteutettu vuoden 2009 lopulta. Maahanmuuttoviraston, poliisin, rajaviranomaisten ja vastaanottokeskusten yhteistyötä on tiivistetty turvapaikkaprosessin sujuvuuden lisäämiseksi. Sekä Maahanmuuttovirasto että poliisi ovat tehostaneet turvapaikkahakemusten seulontaa sellaisten hakemusten priorisoimiseksi, jotka on todennäköisesti mahdollista ratkaista nopeasti. Helsingin vastaanottokeskuksissa on kehitetty erityisesti ruokapalveluja tarjoavaa transit-majoitusta tukemaan nopeutetussa menettelyssä ratkaistavien turvapaikkahakemusten käsittelyä. Etätulkkauksen ja -puhuttelun teknisiä valmiuksia on vahvistettu ja uusi tekniikka on otettu käyttöön. Kielianalyysejä on teetetty selvästi entistä enemmän ja Maahanmuuttovirasto selvittää parhaillaan noin viiden sadan tehdyn kielianalyysin vaikutusta turvapaikka-asian ratkaisemiseen. Lääketieteellisiä ikätutkimuksia teetettiin vuoden 2010 aikana 66 tapauksessa, ja asiaa koskevaa käytännön ohjeistusta valmistellaan parhaillaan.

5. Vuosien 2009 ja 2010 aikana käsiteltiin EU:n neuvostossa komission muutosehdotuksia lähes kaikkiin niihin EU-säädöksiin, jotka muodostavat yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän. Suomi toimi aktiivisesti tehokkaamman ja yhdenmukaisemman sääntelyn edistämiseksi kaikilla turvapaikkajärjestelmän osa-alueilla ja tuki puheenjohtajavaltion ponnisteluja säädösten hyväksymiseksi Tukholman ohjelman aikataulussa vuoteen 2012 mennessä. Etenkin nopea edistyminen EU:n turvapaikkaviraston perustamisesta koskevissa neuvotteluissa oli tärkeä askel kohti entistä yhtenäisempää järjestelmää. Lisäksi eri yhteyksissä korostettiin jäsenvaltioiden velvollisuutta noudattaa jo sovittuja yhteisiä säännöksiä, mitä edellyttää myös Dublin-järjestelmän soveltaminen. Kysymys Kreikan turvapaikkajärjestelmän puutteista ja niiden korjaamisesta sekä siihen liittyvästä Dublin-siirtojen keskeytymisestä nostettiin esiin paitsi EU- ja pohjoismaisella tasolla, myös Kreikan viranomaisten ja poliittisen johdon kanssa.

6. Hallitus antoi eduskunnalle 13.11.2009 turvapaikkaselvitykseen liittyvän ulkomaalaislain muutosehdotuksen (HE 240/2009 vp). Lakiehdotus hyväksyttiin toukokuussa 2010 ja muutokset tulivat voimaan 1.8.2010. Muutokset koskevat perheen yhdistämissäännöksiä ja turvapaikanhakijoiden työnteko-oikeutta. Tämän lisäksi lakiin lisättiin säännökset iän selvittämisestä. Maaliskuussa 2010 eduskunnalle annettiin muutosehdotus lakiin maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta. Esityksessä ehdotettiin, että Suomesta turvapaikkaa hakeneet EU-kansalaiset eivät enää kuuluisi turvapaikanhakijoiden vas-

taanoton piiriin sen jälkeen, kun he ovat saaneet hakemukseensa kielteisen päätöksen. Lakiehdotus hyväksyttiin kesäkuussa 2010 ja lainmuutokset tulivat voimaan 1.7.2010. Sisäasiainministeriössä on myös valmisteltu maahanmuuttajien kotouttamista ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskevan lain kokonaisuudistus. Hallituksen esitys kotoutumisen edistämisestä (HE 185/2010 vp) annettiin eduskunnalle lokakuussa 2010. Lakiesitys hyväksyttiin 8.12.2010. Hallituksen esitys kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta (HE 266/2010 vp) annettiin eduskunnalle marraskuussa 2010.

Hätäkeskusuudistuksen toimeenpano
VNS 3/2007 vp - EK 4/2008 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta hyväksyi 10.4.2008 seuraavan kannanoton:
1. Hätäkeskusuudistuksen toimeenpanoa on jatkettava hallintovaliokunnan mietinnön HaVM 3/2008 vp mukaisesti.

2. Valtioneuvoston on annettava hallintovaliokunnalle hätäkeskusuudistuksen toimeenpanosta perustuslain 47 §:n 2 momentin tarkoittama kirjallinen selvitys vuoden 2010 syyskuun loppuun mennessä.

3. Hallintovaliokunnan mietinnön HaVM 3/2008 vp perusteluissa lausuttuun viitaten valtioneuvoston on annettava hallintovaliokunnalle perustuslain 47 §:n 2 momentin tarkoittama kirjallinen selvitys, mikäli hätäkeskusten aluejakoa aiotaan muuttaa.

Sisäasiainministeriö asetti 11.11.2008 hätäkeskustoiminnan kehittämishankkeen, jonka tuli tehdä esitys Hätäkeskuslaitoksen keskeisistä strategisista linjauksista vuoden 2009 aikana. Hanke antoi hätäkeskustoiminnan kehittämisestä loppuraportin 17.3.2009 (Strategiatyöryhmän loppuraportti, Sisäasiainministeriön julkaisu 7/2009). Sisäasiainministeriö päätti hätäkeskustoiminnan strategisista linjauksista 15.5.2009.

Hätäkeskustoiminnan ja tietotekniikan kehittämishanke (TOTI) on aloitettu syksyllä 2008. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän hankinta on aloitettu kesällä 2010. Valtioneuvosto on tehnyt päätöksen hätäkeskusten aluejaosta 13.1.2010 ja sisäasiainministeriö päätöksen hätäkeskusten sijaintipaikkakunnista 9.3.2010. Laki ja valtioneuvoston asetus hätäkeskustoiminnasta ja tulivat voimaan 1.1.2011. Ensimmäinen hätäkeskusten yhdistäminen uuden aluejaon mukaisesti tapahtuu vuoden 2011 aikana ja uudistus on toteutettu vuoteen 2015 mennessä.

Hätäkeskuslaitos on asettanut linjattujen muutosten toteuttamiseen oman strategisen muutoshankkeensa (HAKMU 1.4.2010–31.12.2015).

Kannanoton kohtaan 2 liittyvä perustuslain 47 §:n 2 momentin tarkoittama selvitys annettiin Eduskunnan hallintovaliokunnalle 30.9.2010.

Kannanoton kohtaan 3 liittyvä perustuslain 47 §:n 2 momentin tarkoittama selvitys annettiin Eduskunnan hallintovaliokunnalle 29.10.2009. Hallintovaliokunta antoi hätäkeskusten aluejaosta lausunnon HaVL 27/2009 vp–MINS 5/2009 vp.

Siviilikriisinhallintaan osallistuvan henkilöstön palvelussuhteen ehdot
HE 46/2008 vp — EV 53/2008 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.6.2008 hallituksen huolehtivan siitä, että henkilöstöä edustavilla valtion pääsopijajärjestöillä on käytettävissään sellaiset neuvottelu- ja osallistumisjärjestelmät, jotka takaavat näille henkilöstöjärjestöille aidon mahdollisuuden vaikuttaa siviilikriisinhallinnan henkilöstön palvelussuhteen ehtoihin.

Valtioneuvosto päätti 25.6.2008 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin. Sisäasiainministeriö kutsui koolle siviilikriisinhallintaan osallistuvaa henkilöstöä edustavat valtion pääsopijajärjestöt (Pardia, JUKO ja JHL) 19.12.2008. Järjestöille esiteltiin siviilikriisinhallintaan osallistumisen kansalliset järjestelyt, palvelussuhteen ehdot sekä osallistumistilanne ja -näkymät. Jatkotapaamisissa pyritään sopimaan pysyvästä järjestelystä, jolla taataan osapuolten aito mahdollisuus vaikuttaa siviilikriisinhallintaan osallistuvan henkilöstön palvelussuhteen ehtoihin. Järjestelmän kehittämistä jatkettiin vuonna 2009.

Sisäasiainministeriö asetti 31.3.2009 siviilikriisinhallinnan neuvottelukunnan yhteistyön ja koordinoinnin tukemiseksi. Neuvottelukunnan tehtävänä on valtioneuvoston hyväksymän siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian toimeenpanon seuranta, keskustella siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien kehittämisestä, toimia eri hallinnonalojen sekä kansalaisyhteiskunnan välisenä keskustelufoorumina ja antaa suosituksia siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien kehittämiseksi. Henkilöstöä edustavia valtion pääsopijajärjestöjä (Pardia, JUKO, JHL) pyydettiin asettamaan edustajansa neuvottelukuntaan. Tällä menettelyllä taataan eri osapuolten mahdollisuus vaikuttaa siviilikriisinhallintaan osallistuvan henkilöstön palvelussuhteen ehtoihin.

Henkilöstöä edustavat valtion pääsopijajärjestöt (Pardia, JUKO, JHL) ovat asettaneet edustajaansa siviilikriisinhallinnan neuvottelukuntaan. Järjestöjen edustajat ovat osallistuneet aktiivisesti neuvottelukunnan kokouksiin ja näin voineet osaltaan vaikuttaa asiantuntijoiden palvelussuhteen ehtoihin.

Kotouttamislain uudistaminen
VNS 4/2008 vp — EK 16/2009 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.6.2009 hallituksen antavan hallintovaliokunnalle vuoden 2012 loppuun mennessä kirjallisen selvityksen niistä toimenpiteistä, joihin hallitus on ryhtynyt hallintovaliokunnan mietinnössä todettujen seikkojen ja selonteosta ilmenevien kehittämisehdotusten osalta ottaen huomioon muun muassa kotouttamisen rahoituksen lisätarve, sekä niistä tuloksista, joita on saavutettu kotouttamisessa.

Sisäasiainministeriö asetti kotouttamislain toimeenpanosta annetun selonteon ehdotuksen mukaisesti 14.4.2009 hankkeen kotouttamislain kokonaisuudistukseksi. Kokonaisuudistuksen tavoitteeksi asetettiin muun muassa lain soveltamisalan muuttaminen siten, että se ottaisi huomioon maahanmuutossa ja toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Lakiehdotus valmisteltiin sisäasianministeriössä virkatyönä. Hankkeen tukena oli laaja-alainen eri ministeriöiden, alue- ja paikallistason ja järjestöjen edustajista sekä muista toimijoista koostuva ohjausryhmä, joka kokoontui yhteensä kahdeksan kertaa. Ohjausryhmä asetti valmistelunsa tueksi myös viisi erillistä alatyöryhmää. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämiseksi annettiin 15.10.2010. Eduskunta hyväksyi lain kotoutumisen edistämisestä 8.12.2010 ja laki vahvistettiin 30.12.2010.

Lailla tuetaan ja edistetään kotoutumista sekä maahanmuuttajan osallisuutta yhteiskunnassa. Kotouttamista koskevaa sääntelyä selkiytetään säätämällä kotouttamisesta ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta eri laeissa. Lain soveltamisalaa laajennetaan koskemaan kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia. Kotoutumista edistävien yksilöllisten toimenpiteiden henkilöpiiri määriteltäisiin toimenpidekohtaisesti. Maahanmuuttajan kotoutumista edistävistä toimenpiteistä säädetään siten, että ne muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Kotoutumisen ja työllistymisen nopeuttamiseksi laissa säädetään kotoutumisen alkuvaiheen palveluista. Laissa määritetään kotoutumisen edistämisen yleiset tavoitteet paikallistasolla ja säädetään valtion kotouttamisohjelmasta. Viranomaisten tehtäväjaosta säädetään nykyistä selkeämmin ja yksityiskohtaisemmin. Laissa säädetään kansainvälistä suojelua saavien ja eräiden muiden henkilöiden kuntaan osoittamisesta ja kunnalle valtion varoista maksettavista korvauksista. Laki sisältää säännökset määräaikaisesta kokeilusta aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen ja maahanmuuttajalasten ja -nuorten opetuksen uusien mallien kokeilemiseksi. Laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2011. Kokeilua koskevilta osin laki tuli kuitenkin voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011 ja on tarkoitettu olemaan voimassa vuoden 2013 loppuun.

Kokonaisvaltainen ja systemaattinen selvitys voimassa olevista ulkomaalaislain perheenyhdistämissäännöksistä ja niiden soveltamisesta
HE 240/2009 vp — EV 79/2010 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 26.5.2010, että valtioneuvosto antaa hallintovaliokunnalle ennen 16 päivää lokakuuta 2010 kokonaisvaltaisen ja systemaattisen selvityksen voimassa olevista ulkomaalaislain perheenyhdistämissäännöksistä ja niiden soveltamisesta,
>
> 1) joka kattaa oleskeluluvan myöntämisedellytysten arvioinnin lisäksi Suomeen muuttoon ja kotouttamiseen liittyvät taloudelliset ja sosiaaliset tekijät sekä erilaisiin etuuksiin ja toimenpiteisiin liittyvät kustannukset,
>
> 2) jossa arvioidaan, olisiko perheen yhdistämiselle tarpeen asettaa kotoutumista tukevia edellytyksiä, kuten asuntoedellytys ja perheenkokoajan asumisaikaedellytys, ja
>
> 3) jossa verrataan Suomen nykyisiä perheen yhdistämistä koskevia säännöksiä ja käytäntöjä muiden EU- ja pohjoismaiden vastaaviin sen arvioimiseksi, muodostavatko Suomen säännökset vetovoimatekijöitä turvapaikan hakemiselle ja humanitäärisluonteiselle maahanmuutolle.

Valtioneuvosto päätti 10.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sisäasiainministeriö antoi hallintovaliokunnalle selvityksen 22.12.2010 saatuaan lisäaikaa sen antamiseen. Siinä käsiteltiin ensin Euroopan ihmisoikeussopimuksen perhe-elämän suojaa koskevaa säännöstä ja Euroopan unionin perheenyhdistämisdirektiiviä sekä kerrottiin pohjoismaiden ja eräiden EU-maiden käytännöistä. Vertailun tuloksena voitiin havaita, että pakolaisten ja toissijaista suojelua saaneiden sekä työn tai elinkeinon harjoittamisen perusteella maahan muuttaneiden perheiden yhdistämisen edellytykset ovat olennaisilta osiltaan samanlaiset Suomea lähellä olevissa maissa, erojen kasvaessa mentäessä kauemmaksi. Mitä tulee humanitaarista suojelua ja yksilöllisistä inhimillisistä syistä oleskeluluvan saaneiden perheenjäsenten maahanmuuton edellytyksiin vertailu on vaikeaa, sillä muiden maiden lupakategorioista ei ole riittävän tarkkaa tietoa saatavissa. On ilmeistä, että ne vaihtelevat eri maissa. Näitä kysymyksiä ei oikeastaan ole käsitelty EU:n piirissä tai muilla kansainvälisillä forumeilla.

Selvityksessä tuotiin esille se, kuinka perhe-elämän suojaa koskevia sääntöjä tulee tarkastella erikseen eri tilanteissa: perheenkokoaja asuu Suomessa pysyväisluontoisesti / tilapäisluontoisesti; on kyseessä ydinperhe / muu omainen; on kyseessä aikaisemmin vietetyn mutta keskeytyneen perhe-elämän jatkaminen / uuden perhe-elämän aloittaminen eli perheen muodostaminen. Ulkomaalaislaissa edellytykset vaihtelevat Suomessa olevan perheenkokoajan mukaan esimerkiksi seuraavissa ryhmissä: Suomen kansalaisen, EU-kansalaisen tai nk. inkeriläisen perheenjäsen.

Selvityksessä keskityttiin Suomessa pysyväisluontoisesti asuvan kolmannen maan kansalaisen ydinperheen jäsenen perheen yhdistämisen edellytyksiin, joka on perustavaa laatua oleva tilanne. Yleisenä lähtökohtana Suomessa on toimeentuloedellytys, josta on erinäisiä poikkeuksia. Hallitus oli selvittänyt myös asumisaikavaatimuksen käyttöönottoa, mutta oli luopunut tästä lausuntokierroksella saadun kielteisen palautteen johdosta.

Osoituksena siitä, että hallitus on koko toimintansa ajan pyrkinyt seuraamaan tarkkaan politiikan toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta, ovat eräät viime aikoina tehdyt tiukennukset käytäntöihin. Nykyään edellytetään toimeentuloedellytyksen täyttämistä kansainvälistä suojelua saaneen uuden perheenjäsenen maahanmuutolta. Kotouttamislakia uudistettaessa luovuttiin myös perheenjäsenen Suomeen muuttomatkojen korvaamisesta lukuun ottamatta pakolaiskiintiössä otettujen perheenjäseniä.

Selvityksessä kerrottiin lisäksi maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyvien erityispalveluiden taloudellisista kustannuksista, kunnalle maksettavista laskennallisista korvauksista ja muista kustannuksista. Lisäksi kuvattiin perusopetukseen valmistavaa opetusta ja kielikoulutuksia sekä kotoutumiskoulutusta ja näiden kustannuksia.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009
VNS 1/2009 vp — EK 17/2009 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> 5. Eduskunta edellytti 17.6.2009, että valtioneuvosto ryhtyy toimiin siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien kehittämiseksi tasolle, joka mahdollistaa Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen kestävän kohottamisen vähintään siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian määrittämälle vähimmäistasolle.

Siviilikriisinhallinnan kansallinen strategia (v. 2008) asetti tavoitteeksi nostaa Suomen osallistumisen vuositasolla 150 siviilikriisinhallinnan asiantuntijaan (tavoitteellinen asiantuntijoiden vähimmäistaso). Turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa määritellään tavoitteeksi kasvattaa huomattavasti eri siviilikriisinhallintaoperaatioissa palvelevien suomalaisten asiantuntijoiden määrää nykyisestä noin 150:stä. Selonteossa myös todetaan, että tämä edellyttää määrärahojen lisäämistä sekä asiantuntijoiden lähettämiseen että siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien kehittämiseen. Selonteon mukaan kotimaan valmiuksien kehittäminen ja riittävän tason ylläpitäminen on edellytys Suomen osallistumisen laajentamiselle kansainvälisiin siviilikriisinhallintaoperaatioihin.

Suomen siviilikriisinhallintaosallistuminen on nostettu reilusti siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian määrittämälle vähimmäistasolle (162 henkilöä 12/2010). Suomen siviilikriisinhallintaosallistumista käsitellään säännöllisesti Eduskunnalle annettavissa puolivuosittaisissa kriisinhallintakatsauksissa.

Kotimaan valmiuksien osalta operatiiviset tehtävät kuuluvat sisäasiainministeriön alaiselle Kriisinhallintakeskukselle, joka kouluttaa ja rekrytoi siviilikriisinhallinnan asiantuntijat sekä huolehtii rekrytointiin liittyvästä henkilöstöhallinnosta, materiaalista ja logistiikasta sekä tutkimuksesta ja kehittämisestä. Kriisinhallintakeskus toimii valtiotyönantajan edustajana

lähetetyille siviilikriisinhallinnan asiantuntijoille ja ylläpitää operaatioihin liittyvää tilannekuvaa ja päivystysjärjestelmää. Kriisinhallintakeskus on operatiivisten tehtävien osalta toimeenpannut ja toteuttanut siviilikriisinhallinnan kansallisen strategian tavoitteita. Tavoitteiden toteutus on osa keskuksen ja ministeriön välistä tulossopimusta.

Suomen siviilikriisinhallintaosallistumisen tärkein viitekehys on Euroopan unioni, jonka kymmenessä operaatiossa työskentelee yli 90 % kaikista asiantuntijoista. Erityisen vaativien operaatioiden, kuten Afganistanin, Afrikan ja Kosovon siviilikriisinhallintaoperaatioiden, kasvaneiden haasteiden vuoksi EU on asettanut lisää vaatimuksia jäsenmaille ja niiden lähettämille asiantuntijoille. Ruotsin puheenjohtajakaudella toistettiin vaatimus operaatiota edeltävästä jäsenmaan järjestämästä perus- ja operaatiokohtaisesta perehdytyskoulutuksesta, sekä määritettiin uusia henkilöstölle asetettavia ammatillisia vaatimuksia. Kotimaan valmiuksista huolehtimalla Suomi vastaa EU:n asettamiin vaatimuksiin.

Vuoden 2010 aikana Kriisinhallintakeskus on järjestänyt yli 70 koulutustapahtumaa, joissa on koulutettu 274 asiantuntijaa. Tästä määrästä suomalaisia on ollut 206. Siviilikriisinhallinnan koulutuksia on järjestetty yhteistoiminnassa Puolustusvoimien kansainvälisen keskuksen, Poliisiammattikorkeakoulun sekä Raja- ja merivartiokoulun kanssa. Kansainvälisen pelastustoimen henkilöstöä on koulutettu 330 henkeä. Edellä mainittujen koulutusten lisäksi lähes kaikki henkilöt ovat saaneet perehdytyskoulutuksen välittömästi ennen lähtöä.

Edellä mainitut uusia siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita kouluttavat peruskoulutukset ovat avainasemassa siviilikriisinhallinnan kansallisen tavoitteen mukaisen asiantuntijoiden vähimmäismäärän pitämisessä kestävästi 150 asiantuntijan tasolla. Kriisinhallintakeskuksen laskelmien mukaisesti se tarkoittaa vuositasolla vähintään neljän peruskoulutuksen järjestämistä, joista kaksi on poliisikoulutuksia. Peruskoulutuksissa pitäisi kyetä kouluttamaan vuositasolla vähintään 80 uutta asiantuntijaa, joista puolet poliisihenkilöstöä, halutun asiantuntijatason ylläpitämiseksi. Tämän lisäksi erikoistumiskoulutuksissa asiantuntijoita on koulutettava erikoistumista vaativiin siviilikriisinhallintatehtäviin.

Saavuttaakseen osallistumistason tavoitteen Suomi on asettanut vuonna 2010 eri operaatioihin ehdolle noin 200 asiantuntijaa, joista lähes joka toinen on valittu operaatioon. Valituista asiantuntijoista noin 30 prosenttia on naisia, joiden osallistumisen määrää keskus on pyrkinyt määrätietoisesti lisäämään. Suomalaisia asiantuntijoita on myös valittu korkeatasoisiin tehtäviin.

Voidaankin todeta, että siviilikriisinhallinnan kansallisessa strategiassa asetetut tavoitteet ovat suurimmaksi osaksi jo toteutettu tai ovat toteutumassa. Suomi on jo ennen kansallista strategiaa ollut edelläkävijä siviilikriisinhallinnassa. Siviilikriisinhallintaa koskeva laki tuli voimaan vuoden 2005 alusta ja vuonna 2007 toimintansa aloittanut Kriisinhallintakeskus on saanut kansainvälisesti tunnustusta ammattimaisesta osaamisestaan. Siviilikriisinhallinnan kansallinen strategia vuodelta 2008 oli ensimmäinen strategia EU:n jäsenmaiden keskuudessa. Siviilikriisinhallinnasta on jo tehty Suomelle vaikuttava kansainvälinen käyntikortti, ja tästä on hyvä edelleen jatkaa kehittämistä.

Siviilikriisinhallintaa rahoitetaan kahdelta eri budjettimomentilta. Ulkoasiainministeriön siviilikriisinhallintamomentilta (24.10.21) rahoitetaan asiantuntijoiden lähettämisestä syntyvät kustannukset, joista suurimpana ovat palkat ja olosuhdekorvaukset. Vuoden 2009 kokonaismääräraha oli noin 18,2 miljoonaa euroa, josta sisäasiainministeriölle osoitettiin asiantuntijoiden kuluihin 15,5 milj. euroa. Vuonna 2010 ulkoasiainministeriön määräraha oli noin 18,4 miljoonaa euroa, josta osoitettiin asiantuntijoiden kuluihin 17 miljoonaan euroa.

Vuoden 2010 joulukuussa toimi 162 asiantuntijaa eri operaatioissa. Ulkoasiainministeriön määräraha riitti kattamaan osallistumisen aiheuttamat kustannukset. Sen sijaan UM:n määrä-

rahan puitteissa ei ole mahdollista kasvattaa huomattavasti eri siviilikriisinhallintaoperaatioissa palvelevien suomalaisten määrää, kuten turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa linjataan.

Sisäasianministeriön siviilikriisinhallinnan toimintamenomomentilta (26.01.01) rahoitetaan kotimaan valmiuksista eli asiantuntijoiden koulutuksesta, rekrytoinnista ja tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvat kustannukset. Määräraha vuodelle 2009 oli 1,5 miljoonaa euroa.

Vuoden 2010 talousarvioon eduskunta myönsi kertaluonteisesti 135 000 euroa siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien ylläpitämiseksi. Määräraha on mahdollistanut kriisinhallintakeskuksen koulutustason säilyttämisen samalla tasolla kuin vuonna 2009.

Vuoden 2010 lisätalousarvion yhteydessä eduskunta myönsi siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksiin 200 000 euron niin ikään kertaluonteisen lisämäärärahan. Määrärahan käyttösuunnitelman mukaisesti valtaosa määrärahasta käytettiin siviilikriisinhallinnan peruskoulutuksen lisäämiseen asiantuntijoiden saatavuuden varmistamiseksi.

Kokonaisuudessaan vuoden 2010 siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien määräraha oli 1 825 000 euroa.

Osa lakisääteisistä Kriisinhallintakeskuksen toteuttamista kansallisten valmiuksien operatiivisista tehtävistä rahoitetaan määräaikaisella ja alueellisella Euroopan sosiaalirahaston projektirahoituksella, joka muodosti noin 35 % kotimaan valmiuksien toimintarahoituksesta vuonna 2009 päättyen kokonaan vuoden 2010 loppuun mennessä.

Euroopan sosiaalirahaston uudella määräaikaisella (2011−2012) projektirahoituksella voidaan turvata Kriisinhallintakeskuksen tutkimus- ja kehitystoiminnan jatkuminen.

Vuoden 2011 talousarvio sisältää 200 000 euron tasokorotuksen lisäksi siviilikriisinhallinnan asiantuntijan lähettämisen Suomen EU-edustustoon. Tällöin siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksien määräraha, kun otetaan huomioon vuoden 2010 kertaluonteisen lisäyksen poisto (135 000 euroa), on 1 890 000 euroa.

Määräraha mahdollistaa operaatioissa palvelevien suomalaisten asiantuntijoiden määrän pitämisen n.160 henkilön tasolla vuonna 2011. Se ei kuitenkaan mahdollista selonteossa mainittua suomalaisten asiantuntijoiden määrän huomattavaa lisäämistä tästä vähimmäistasosta kansainvälisissä siviilikriisinhallintaoperaatioissa.

Ulkomaalais-, maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikan seuranta
HE 185/2010 vp — EV 239/2010 vp
Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.12.2010 hallituksen antavan eduskunnalle vaalikausittain ulkomaalais-, maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikasta ja sen toimivuudesta selonteon, jossa muun ohella verrataan Suomen maahanmuuttoa koskevia säännöksiä, käytäntöjä ja taloudellisia etuuksia muihin EU-maihin muun muassa sen arvioimiseksi, muodostavatko Suomen säännökset, käytännöt tai taloudelliset etuudet vetovoimatekijöitä turvapaikan hakemiselle tai humanitaariselle maahanmuutolle.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan turvapaikkamenettelyn nopeuttamisesta käsittelyaikojen lyhentämiseksi olennaisesti ja pysyvästi.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus varaa valtion talousarvioesityksiin riittävän rahoituksen kotoutumisen edistämisestä annettavan lain tehokkaaseen ja kattavaan toimeenpanoon kuntakorvausten korottaminen mukaan lukien.

4. Eduskunta edellytti hallituksen antavan vuoden 2011 loppuun mennessä hallintovaliokunnalle selvityksen, jossa arvioidaan
1) asetetaanko kotoutumisen edistämisestä annettavassa laissa tarkoitetun perustietoaineiston omaksuminen Suomen kansalaisuuden saamisen edellytykseksi hakijoille tehtävässä testissä,
2) voidaanko kotoutumistukea maksaa maahanmuuttajille kieli- ja muiden opintojen edistymisen perusteella ja
3)onko syytä ohjata maahanmuuttajien kotoutumisen alkuvaiheen koulutusta nykyistä suuremmassa määrin ja pitkäjänteisemmin kansalais-, työväen- ja kansanopistojen tehtäväksi.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Lausuman johdosta toteutettuja toimenpiteitä selostetaan vuoden 2011 toimintakertomuksessa.

Puolustusministeriö

Puolustusvoimien toiminta työnantajana
HE 199/2005 vp — EV 201/2005 vp
Puolustusvaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2005, että puolustusvoimat toimii jatkossakin hyvän työnantajan tavoin ja suhtautuu palvelussuhteen jatkoa koskeviin pyyntöihin lähtökohtaisesti myönteisesti painottaen erityisesti alle 60 prosentin eläkekertymän merkitystä jatkoaikaa harkittaessa.

Sotilasviranhaltijoiden jatkoaikahakemuksiin on suhtauduttu puolustusvoimissa myönteisesti, kun jatkoaika on ollut puolustusvoimien toiminnan kannalta tarkoituksenmukaista. Puolustusvoimien sotilasviroissa toimivien eläkekertymä heidän saavuttaessaan eroamisiän vaihtelee sotilashenkilöstöryhmittäin. Tämä johtuu muun muassa upseerien, erikoisupseerien, opistoupseerien ja aliupseerien palvelukseen tulon, koulutustaustan sekä eroamisiän määräytymisperusteiden erilaisuudesta.

60 prosentin eläkekertymän saavuttaminen eroamisikään mennessä tulee olemaan haasteellisinta aliupseereille, joiden rekrytointi on painottunut 1990-luvulle ja sen jälkeen. Pääesikunnan selvityksen mukaan esitykset palvella määräajan eroamisiän jälkeen on yhtä poikkeusta lukuun ottamatta hyväksytty.

Puolustusministeriö ja sotilashenkilöstöä edustavat henkilöstöjärjestöt ryhtyivät yhteistyössä arvioimaan syksyllä 2010 ammattisotilaiden eroamisikäjärjestelmää suorituskykyvaatimusten kannalta. Arvioinnin on tarkoitus valmistua helmikuussa 2011.

Asevelvollisten taloudelliset etuudet
HE 37/2007 vp — EV 110/2007 vp
Puolustusvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.12.2007, että hallitus ryhtyy toimiin varusmiespalvelusajan ottamiseksi huomioon eläkkeen määräytymisessä sekä kotiuttamisrahan maksamiseksi palveluksesta kotiutuville. Eduskunta edellyttää lisäksi, että asevelvollisille kuuluvia taloudellisia etuuksia kehitetään edelleen.

Asevelvollisten taloudellista ja sosiaalista asemaa on pyritty kehittämään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti. Pääesikunnassa laadittiin vuonna 2000 ensimmäinen Asevelvollisten etuusohjelma vuosille 2000−2004, jonka perusteella puolustusministeriö asetti Asevelvollisten taloudellista ja sosiaalista asemaa selvittävän työryhmän vuodeksi 2004. Asevelvollisten etuuksien kehittämistä jatkoi puolustusministeriön koordinoiva poikkihallinnollinen yhteistyöfoorumi, joka on toiminnassaan systemaattisesti korostanut asevelvollisten taloudellisten ja sosiaalisten etujen parantamisen sekä heidän yhteiskunnallisen asemansa (työelämä, opinnot) arvostamisen merkitystä.

Yhteistyöfoorumin linjausten mukaisesti asevelvollisten taloudellisia etuuksia on parannettu vuosina 2006−2010 seuraavasti:

- Asevelvollisten päivärahoja korotettiin palvelusaikojen (6-9-12 kk) mukaan porrastettuna vuonna 2007 ja asevelvollisten päivärahoja ja erilliskorvauksia vuonna 2009. Esitys päivärahojen ja erilliskorvausten korottamiseksi vuonna 2011 on vireillä puolustusministeriössä.
- Maksuttomien lomamatkojen määriä on korotettu vuosina 2006 ja 2008 siten, että käytännössä kaikki varusmiesten julkisin kulkuvälinein tekemät lomamatkat ovat maksuttomia.

- Reserviläispalkkojen tasoa on tarkistettu vuonna 2007 ja reserviläispalkan maksuperusteet uusittu vuonna 2008, jolloin reserviläispalkka sidottiin puolustusministeriön palkkataulukkoon.
- Sotilasavustuslakia uudistettiin vuonna 2009 siten, että omaisuuden vaikutus sotilasavustuksen myöntämiseen poistui.

Asevelvollisten taloudellisen ja sosiaalisen aseman kehittämisalueita, jotka vielä ovat toteutumatta, ovat kotiuttamisraha, eläkkeen kertyminen varusmiespalvelusajalta ja varusmiespalveluksen hyväksiluettavuus siviiliopinnoissa. Puolustusministeriö pyrkii omalta osaltaan vaikuttamaan niihin ministeriöihin, joiden vastuulle kyseiset asiakokonaisuudet kuuluvat. Puolustusministeriö pitää näiden asevelvollisten taloudellis-sosiaaliseen asemaan ja samalla palvelus-motivaatioon liittyvien elementtien selvittämisen jatkamista välttämättömänä ns. perinteisten etuuksien kehittämistä unohtamatta. Nämä ehdotukset on kirjattu syyskuussa 2010 raporttinsa antaneen, asevelvollisuuden yhteiskunnallisia vaikutuksia selvittäneen Siilasmaan työryhmän raporttiin. Osa ehdotuksista voidaan saattaa käytäntöön viipymättä puolustusministeriön omin toimenpitein. Muiden osalta tehdään tarvittavat lisäselvitykset.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009
VNS 1/2009 vp — EK 17/2009 vp
Ulkoasiainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 17.6.2009 seuraavat ulkoasiainvaliokunnan mietinnön mukaiset kannanotot:
>
> 4. Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto sisällyttää seuraavaan turvallisuus- ja puolustuspoliittiseen selontekoon seikkaperäisen arvion, miten puolustusvoimien rakenteita on suunniteltu muutettaviksi tulevilla selontekokausilla. Näin tulee tehdä varsinkin jos rahoituksen taso jää alle esitetyn esimerkiksi talous- ja finanssikriisin johdosta.
>
> 6. Eduskunta edellyttää, että eduskunnalle annetaan tarpeen mukaan selvitys pohjoismaisen puolustusalan kehittämistä ja syventämistä koskevien uusien päätösten valmistelusta.

4. Seuraavaan selontekoon tullaan kirjaamaan Eduskunnan edellyttämä seikkaperäinen arvio puolustusvoimien toiminnan ja rakenteiden uudistamista koskevista suunnitelmista. Alustava valmistelu on käynnistetty, mutta varsinaiset selvitykset laaditaan uuden hallituksen ohjauksessa.

6. Eduskunnalle on annettu selvitys Pohjoismaisen puolustusalan yhteistyön kehittymisestä vuoden 2010 loppupuolella.

Uudistetun Pohjoismaisen puolustusalan yhteistyörakenteen (NORDEFCO) vakiinnuttamista jatkettiin puheenjohtajana 2010 toimineen Norjan johdolla. Keskeisimpinä aihealueina olivat suorituskyky-yhteistyön kehittäminen sekä puolustusteollisuuden yhteistyömahdollisuuksien selvittäminen sekä NORDEFCOn ja Baltian maiden välinen yhteistyö. Lisäksi käsiteltiin mahdollista yhteispohjoismaista kontribuutiota YK-operaatioon, afrikkalaisten rauhanturvaamiskykyjen kehittämisen tukemista sekä yhteistyötä Afganistanissa. Puolustusministerikokouksen päätösten mukaisesti valmistellaan visiota suorituskyky-yhteistyön perusteista kymmenen vuoden aikajänteellä.

Valtiovarainministeriö

Valtion toimintojen sijoittaminen
HE 237/2001 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 24.4.2002 hallituksen huolehtivan siitä, että valtion keskushallinnon yksikköjen ja valtakunnallisesti tai keskitetysti hoidettavien valtion toimintojen sijoittaminen pääkaupunkiseudun sijasta maan eri osiin otetaan aina selvitettäväksi, kun perustetaan uusi yksikkö, olemassa olevaa toimintaa oleellisesti laajennetaan tai olemassa olevaa toimintaa organisoidaan merkittävästi uudelleen ja että sijoittamispäätöksessä painotetaan erityisesti alueellisia näkökohtia ja vaikutuksia.

Hallitus on menetellyt eduskunnan tarkoittamalla tavalla. Vuonna 2002 tulivat voimaan laki (362/2002) ja valtioneuvoston asetus (567/2002) valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista koskevasta toimivallasta. Valtioneuvoston asetusta on muutettu vuosina 2006 ja 2008 (201/2006, 349/2008). Näissä säädöksissä otetaan huomioon eduskunnan esittämät näkökohdat.

Aina kun on perustettu uusi yksikkö, olemassa olevaa toimintaa on oleellisesti laajennettu tai organisoitu merkittävästi uudelleen, on toimittu eduskunnan ja alueellistamissäädösten edellyttämällä tavalla.

Alueellistamista jatketaan kahdella edellisellä vaalikaudella saavutetun kehitysuran mukaisesti. Alueellistamisen tavoitteena on 4 000−8 000 työpaikan sijoittaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle päätöksinä vuoteen 2011 ja toteutuneina vuoteen 2015 mennessä.
Alueellistamistoimia — toteutetut, lisäksi päätetyt ja suunnitelmat — oli vuoden 2010 lopussa työpaikkasiirtoina pääkaupunkiseudulta maan muihin osiin noin 4 200 henkilötyövuotta (nettoluku). Lisäksi pääkaupunkiseudun ulkopuolella alueiden välisenä työpaikkasiirtymänä sijoituspaikkakunnille on siirtynyt noin 1 000 henkilötyövuotta. Alueellistamistoimet ovat siten koskeneet noin 5 200 henkilötyövuotta (bruttoluku).
Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Arvopapereiden välillinen säilytys
HE 110/2003 vp — EV 12/2004 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.3.2004, että hallitus ratkaisee arvopapereiden välilliseen säilytykseen arvo-osuusjärjestelmän ulkopuolella liittyvät oikeudelliset kysymykset siten, että eri osapuolten oikeudet ja velvollisuudet säännellään luotettavalla tavalla ja valmistelee niistä esitykset eduskunnalle.

Valtiovarainministeriö on 2.2.2009 asettanut arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus -työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotukset uudeksi arvopaperimarkkinalaiksi mukaan lukien arvopaperien välillistä säilytystä koskevaksi lainsäädännöksi. Työryhmän määräaika päättyy 31.1.2011.

Työryhmä on toimeksiantonsa mukaisesti valmistellut uutta esineoikeudellista lainsäädäntöä arvopaperien välillisestä säilytyksestä. Sääntelyn tarkoituksena on lisätä sijoittajansuojaa selventäen välillisesti säilytettyihin arvopapereihin liittyviä oikeuksia ja niiden käyttöä. Lainsäädännön tarkoituksena on mahdollistaa se, että arvopaperien moniportainen hallinta ja hallintarekisteröinti voidaan sallia myös suomalaisille sijoittajille suoralle omistukselle rinnakkaisena suomalaisten arvo-osuuksien säilytysmuotona. Osana työryhmän ehdotuksia ar-

vopaperien säilytys ja hoito ehdotetaan säädettäväksi sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa (922/2007) tarkoitetuksi sijoituspalveluksi, jota voisi harjoittaa jatkossa vain toimiluvan saanut sijoituspalveluyritys tai luottolaitos. Työryhmä on ottanut ehdotuksissa huomioon viranomaisten, erityisesti verottajan, tietojensaannin turvaamisen ja viranomaisten välisen yhteistyön lisäämisen.

Arvopaperien välilliseen säilytykseen liittyen on vireillä useita kansainvälisiä hankkeita. Työryhmä on ottanut työssään huomioon Euroopan unionissa valmisteilla olevat arvopaperien välillistä säilytystä koskevan arvopaperilakidirektiivin, arvopaperikeskuksia koskevan sääntelyn ja rahoitusvälineiden markkinat -direktiivin (2004/39/EY) uudelleentarkastelun valmistelun sekä Euroopan keskuspankin yhtenäistä selvitystoiminnan teknistä järjestelmää koskevan Target2-Securities -hankkeen. Työryhmä on arvioinut, että kansainvälisen käytännön mukainen moniportainen järjestelmä tukisi Suomen pääomamarkkinoiden kehittämistä ja kilpailukykyä.

Arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys eduskunnalle annetaan mahdollisimman pian. Valtiovarainministeriö valmistelee samassa yhteydessä myös tarvittavat verolainsäädännön muutokset.

Rahoitusvakuudet
Verosäännökset
HE 133/2003 vp – EV 121/2003 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.12.2003, että hallitus pikaisesti valmistelee tarvittavat muutokset verolainsäädäntöön ja antaa ne eduskunnan käsiteltäviksi, jotta rahoitusvakuuslain tarkoitusta voidaan tehokkaasti hyödyntää.

Rahoitusvakuuksien verokohtelun mahdollisia muutostarpeita koskeva tarkastelu on aloitettu. Selvitys jatkuu vuonna 2011.

Kotikuntaratkaisu
HE 67/2004 vp — EV 99/2004 vp
Hallintovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 21.6.2004 hallituksen selvittävän eri näkökohdat huomioon ottaen, onko voimassa olevaa kotikuntalain sääntelyä täydennettävä siten, että maistraatin tekemä ratkaisu henkilön kotikunnasta muodostuu selkeästi eri tahoja sitovaksi valituskelpoiseksi hallintopäätökseksi.

1. Sisäasiainministeriö asetti 1.11.2005 hankkeen (SM097:00/2005) selvittämään kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitetun maistraatin tekemän kotikuntaratkaisun oikeudellisen luonteen muutostarpeita ja niistä mahdollisesti johtuvia lainsäädäntö- ja muita toimenpiteitä. Selvitystyö valmistui kesäkuussa 2006 ja siitä pyydettiin lausunnot oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, sisäasiainministeriön kuntaosastolta, korkeimmalta hallinto-oikeudelta, hallinto-oikeuksilta, Kansaneläkelaitokselta, verohallitukselta, Väestörekisterikeskukselta, maistraateilta, Suomen Kuntaliitolta sekä Kuusankosken ja Oulun kaupungeilta. Asian valmistelussa tehtyjen selvitysten ja annettujen asiantuntijalausuntojen perusteella päädyttiin siihen, ettei kotikuntalain 9 §:ssä tarkoitettua kotikuntamerkintää ole perusteltua muuttaa oikeudelliselta luonteeltaan viranomaisia yleisesti sitovaksi ja valituskelpoiseksi hallintopäätökseksi. Tähän johtopäätökseen vaikutti erityisesti kotikuntamerkintöjen suuri määrä, asianosaispiirin epämääräisyys, merkinnän tai päätöksen tiedoksiannon ongelmallisuus, hallinnonalakohtaiset erityiset sääntelytarpeet, vaikutukset muutoksenhakujen määriin ja sisäl-

töön, vaikutukset kunnalliseen itsehallintoon ja kansalaisten asemaan, vaikutukset viranomaisten työmääriin ja resursseihin sekä vaikutukset atk-järjestelmille.

Sisäasiainministeriö päätti kuitenkin toteuttaa seuraavat toimenpiteet:
– Ministeriö antoi 14.2.2007 Väestörekisterikeskukselle tehtäväksi yhteistyössä maistraattien kanssa suunnitella ja toteuttaa kotikunnan määräytymistä koskevan koulutusohjelman kuntien, Kelan ja verottajan paikallistoimistojen henkilöstölle sekä tarvittavassa laajuudessa myös muille paikallishallinnon viranomaisille. Koulutusohjelma on toteutettu vuoden 2008 aikana.
– Ministeriö asetti 21.8.2007 työryhmän, jonka tehtävänä oli kehittää kotikuntatietojen ilmoituskäytäntöjä eräiden viranomaisten ja maistraattien välillä. Työryhmässä olivat edustettuina sisäasiainministeriö, oikeusministeriö, Kansaneläkelaitos, Verohallitus, Väestörekisterikeskus, maistraatit ja Suomen Kuntaliitto. Työryhmä siirrettiin vuoden 2008 alusta lukien valtiovarainministeriön toimialalle. Työryhmän toimikausi päättyi 30.4.2008. Työryhmän loppuraportti on jaettu kesällä 2008 mahdollisia toimenpiteitä varten oikeusministeriölle, sosiaali- ja terveysministeriölle, Kansaneläkelaitokselle, Verohallitukselle, Väestörekisterikeskukselle, maistraateille ja Suomen Kuntaliitolle. Valtiovarainministeriö on pyytänyt oikeusministeriötä jakamaan raportin hallintotuomioistuimille ja Suomen Kuntaliittoa huolehtimaan, että se jaetaan kunnille. Tekemiensä selvitysten perusteella työryhmä ehdotti, että Väestörekisterikeskus antaisi maistraateille toimialakohtaiset käytännesäännöt, joilla pyrittäisiin selkiyttämään viranomaisten välistä yhteistyötä kotikuntatietojen ilmoittamisessa ja välittämisessä. Käytännesääntöjen valmistelu on Väestörekisterikeskuksessa vireillä ja ne pyritään antamaan vuoden 2011 aikana. Lisäksi työryhmä ehdotti, että valtiovarainministeriö asettaisi työryhmän selvittämään millä lainsäädännöllisillä toimenpiteillä olisi mahdollista asettaa hallintotuomioistuimille sekä sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisille velvollisuus tai oikeus ilmoittaa ainakin sellaisista henkilön kotikuntatietoja koskevista päätöksistään tai ratkaisuistaan rekisterihallinnon viranomaisille, joissa on poikettu väestötietojärjestelmään talletetusta henkilön kotikunta- ja asuinpaikkatiedosta. Työryhmä on tarkoitus asettaa vuoden 2011 aikana.

Asiassa tehtyjen selvitysten ja niihin perustuvien linjausten mukaan ei ole oikeudellisia perusteita eikä käytännön tarpeita täydentää kotikuntalain säännöksiä siten, että henkilön kotikunnasta tekemä maistraatin ratkaisu muodostuisi selkeästi eri tahoja sitovaksi valituskelpoiseksi hallintopäätökseksi. Asiaan liittyvät ongelmat voidaan tehtyjen selvitysten ja niiden mukaisten linjausten perusteella parhaiten ratkaista hallinnollisilla ja muilla käytännön toimenpiteillä. Näiden seikkojen johdosta asia ei anna enää aihetta lausumassa edellytettyihin toimenpiteisiin.

Alueellistamishankkeet
VNS 3/2004 vp — EK 21/2004 vp
Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 28.10.2004 hallituksen huolehtivan siitä, että alueellistamistarkasteluun otetaan koko valtion hallinto — mukaan lukien muussakin kuin virastomuodossa hoidettavat valtion toiminnot — ministeriöiden ydinosia lukuun ottamatta ja siitä, että alueellistamistoimenpiteistä valtiolle siirtymävaiheessa aiheutuvien ylimääräisten menojen kattamiseen varataan vuosittain valtion talousarvioon riittävät määrärahat.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että alueellisen kehittämisen kannalta merkittäviä taloudellisia voimavaroja kootaan yhteen, alueellistetaan ja lisätään sitomattomien maakunnallisten kehittämisvarojen osuutta sekä siitä, että maakunnan liittojen roolia aluekehityslain mukaisina aluekehitysviranomaisina vahvistetaan alu-

eellistettujen ja alueellistettavien voimavarojen suuntaamisessa muun muassa lisäämällä maakuntaohjelmien toteuttamissuunnitelmien sitovuutta ja vaikuttavuutta.

3. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan tarkkaan alue- ja rakennepolitiikkaan liittyvien toimintajärjestelmien ja menettelytapojen toimivuutta ja aluepolitiikan vaikuttavuutta sekä ryhtyvän seurannan edellyttämiin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Muussa kuin virastomuodossa hoidettavia valtion toimintoja hoitavat lähinnä säätiöt, yhdistykset, valtion talousarvion ulkopuoliset rahastot, valtionenemmistöiset ja valtion osakkuusyhtiöt sekä valtion liikelaitokset. Nykyisen alueellistamislain (362/2002) mukaan sitä ei sovelleta valtion liikelaitoksiin.

Valtiovarainministeriön asettama työryhmä selvitti vuoden 2010 loppuun mennessä muussa kuin virastomuodossa hoidettavien valtion toimintojen alueellistamismahdollisuuksia periaatteellisella tasolla. Työryhmä kartoitti muussa kuin virastomuodossa valtion tehtäviä hoitavat organisaatiot ja teki ehdotuksensa siitä, minkä organisaatioiden osalta voitaisiin ainakin tarkastella alueellistamismahdollisuuksia. Työryhmä katsoi, että aina kun alueellistamisasetuksen mukaiset ehdot täyttyvät, tulee harkita organisaation vaihtoehtoista sijoittumismahdollisuutta pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Vaihtoehtoista sijoitusmahdollisuutta harkittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota alueellistamisen taloudellisiin vaikutuksiin.

Alueellistamishankkeita on rahoitettu:
— hallinnonalan kehyksessä ”lainana” hallinnonalan sisällä,
— käyttämällä hallinnonalan sisällä muodostuvaa, hallinnonalalle jäävää tuottavuuden kehittämisestä muodostuvaa säästöä,
— valtiovarainministeriön tuottavuusrahalla, kun kyseessä on valtiovarainministeriön tuottavuushankkeeksi hyväksymä hanke, esimerkiksi muodostettaessa tukipalveluista palvelukeskusta.

Valtiovarainministeriön pääluokassa momentilla 28.40.20 on ollut määräraha työhyvinvoinnin edistämiseen, mitä on voitu käyttää myös henkilöstön muutokseen sopeuttamisen tukemiseen alueellistamishankkeiden yhteydessä. Vuoden 2009 talousarviossa tarkoitukseen varattu 680 000 euron määräraha myönnettiin kokonaisuudessaan Valtiokonttorille sen henkilöstöpalvelut -yksikön menoihin. Määräraha oli tarkoitettu muun muassa muutoshankkeiden edellyttämien henkilöstöpalvelujen järjestämiseen ja henkilöstön uudelleensijoittumisen tukemiseen. Vuosien 2010 ja 2011 talousarvioissa vastaava määräraha on varattu suoraan Valtiokonttorin toimintamenoihin.

2. Alueellisen kehittämisen voimavarojen kulkua on koottu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohjausprosessiin ja keskusten ohjausasiakirjoissa suunnataan suuri osa alueiden kehittämisen kannalta merkittävistä valtion talousarvion määrärahoista. Ohjausprosessissa maakunnan liittojen laatimilla maakuntaohjelmilla on entistä suurempi merkitys voimavarojen alueellisessa suuntaamisessa sekä strategia-asiakirjojen ja strategisten tulossopimusten laadinnassa.

Arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus
HE 38/2005 vp — EV 71/2005 vp
Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 10.6.2005, että hallitus saatuaan kokemuksia myös uudesta voimaantulevasta lainsäädännöstä ryhtyy valmistelemaan arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistusta siinä ilmenneiden tulkintaongelmien poistamiseksi.

Arvopaperimarkkinalainsäädäntö on ollut viime vuosina useiden osittaisuudistusten kohteena, joiden perustana on ollut EU:n rahoituspalveluiden toimintasuunnitelmaan sisältyneiden arvopaperimarkkinadirektiivien kansallinen täytäntöönpano. Valtiovarainministeriö on 2.2.2009 asettanut arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus -työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotukset uudeksi arvopaperimarkkinalaiksi, arvopaperien välillistä säilytystä koskevaksi lainsäädännöksi, arvo-osuuslainsäädäntöä koskeviksi muutoksiksi sekä muiksi tarvittaviksi säädöksiksi. Kokonaisuudistuksen keskeisiä tavoitteita ovat arvopaperimarkkinalainsäädännön toimivuuden, selkeyden ja ymmärrettävyyden varmistaminen sekä se, että lainsäädäntö edistää Suomen markkinoiden kilpailukykyä. Työryhmän määräaika päättyy 31.1.2011.

Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esitys viimeistellään ja se annetaan eduskunnalle mahdollisimman pian.

Valtionosuusuudistus
HE 88/2005 vp — EV 191/2005 vp
Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 13.12.2005 hallituksen seuraavan tarkkaan valtionosuusuudistuksen ensimmäisen vaiheen eri valtionosuuskertoimien ja laskentaperusteiden toimivuutta sekä muutoinkin uudistuksen vaikutuksia ja ottavan seurannassa ilmenneet seikat huomioon valtionosuusuudistuksen toisessa vaiheessa.

2. Eduskunta edellytti hallituksen varautuvan siihen, että valtionosuusuudistuksen ensimmäisen vaiheen valtionosuusperusteiden muutoksista johtuvia huomattavia valtionosuusmenetyksiä voidaan tarvittaessa ottaa huomioon myönnettäessä kunnille harkinnanvaraisia rahoitusavustuksia siirtymäkauden 2006—2008 aikana, ja ottaen huomioon vuoden 2009 alusta mahdollisesti säädettävät rahoitusjärjestelmän muutokset, tarvittaessa vielä mainitun siirtymäkauden jälkeenkin.

3. Eduskunta edellytti hallituksen lastensuojelulain uudistamisen yhteydessä kiireellisesti selvittävän lastensuojelukertoimen toimivuutta ottaen huomioon kertoimen kehittämisessä, että siihen voidaan sisällyttää huostaanottomäärän ohella valtionosuuskriteerit täyttävä lasten avohuollon määräytymisperuste, ja että tilastointia tähän liittyen kehitetään, sekä selvitystyön perusteella valmistelevan eduskunnalle antamista varten tarvittavat muutosehdotukset ensi tilassa ja jopa ennen lastensuojelulakiin liittyvien kehittämishankkeiden ja muiden uudistusten toteuttamista.

4. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan ja arvioivan ammattikorkeakoulujen rahoitusjärjestelmän toimivuutta ja uudistuksen vaikutuksia muun muassa järjestelmän läpinäkyvyyteen, koulutuksen tuloksellisuuteen ja laatuun sekä rahoitusperustaan, ja ensi tilassa ryhtyvän tarvittaessa seurannan ja arvioinnin perusteella tarpeellisiin lainsäädäntötoimenpiteisiin.

Valtionosuusuudistuksen toisen vaiheen lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2010 alusta. Kuntatalouden kiristymisen johdosta se toteutettiin niin, että vain välttämättömät perustemuutokset tehtiin. Kuntakohtaiset muutosvaikutukset ensimmäisen vaiheen perusteisiin eliminoitiin samasta syystä siirtymätasauksella. Siten ei ole tarvetta harkinnanvaraisella avustuksella tasata siirtymävaikutuksia. Myöskään lasten avohuollon tai muuta ennaltaehkäisevien kustannusten kerrointa ei kuntakohtaisten muutosvaikutusten johdosta tässä vaiheessa voitu sisällyttää järjestelmään. Vuonna 2009 on valmisteltu ammattikorkeakoulujen ohjauksen muutos vuoden 2010 alusta. Aloituspaikkasäätelyn sijasta sovitaan koulutusalakohtaisista tutkintotavoitteista.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Keskus-, alue- ja paikallishallinnon henkilöstöpolitiikka
Julkisen sektorin henkilöstöpolitiikka
VNS 2/2005 vp - EK 6/2006 vp
Hallintovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.3.2006 hallituksen huolehtivan siitä, että hallintovaliokunnalle annetaan vuoden 2008 loppuun mennessä selvitys maamme keskus-, alue- ja paikallishallinnon sekä julkisen sektorin henkilöstöpolitiikan tilasta, tehdyistä toimenpiteistä, saavutetuista tuloksista sekä kehittämistarpeista.

2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että muun muassa valtiontalouden kehysmenettelyssä valtion henkilöstömäärä arvioidaan kaavamaisen laskentamallin sijasta ottaen huomioon valtion tehtävät sekä tuottavuutta tehostavien hankkeiden ja prosessien hyödyt.

3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että hallintovaliokunnalle annetaan vuosittain selvitys alue- ja paikallishallinnolle asetetuista palvelutavoitteista ja niiden toteutumisesta, lääninhallitusten arvioinnin piiriin kuuluvien julkisten peruspalvelujen tilasta sekä peruspalveluohjelmasta.

1. Valtiovarainministeriö esitti 13.6.2008 hallintovaliokunnalle, että selvitys keskus-, alue- ja paikallishallinnon sekä julkisen sektorin henkilöstöpolitiikan tilasta, tehdyistä toimenpiteistä ja, saavutetuista tuloksista sekä kehittämistarpeista annettaisiin hallintovaliokunnalle vuoden 2009 lopussa, jotta selvitykseen saataisiin monien uudistusten, kuten esimerkiksi aluehallintouudistuksen, osalta parempi ja kattavampi kuva toimeenpanosta ja tuloksista. Hallintovaliokunta hyväksyi selvityksen antamisen uuden aikataulun. Selvityksen valmistelusta on vastannut valtiovarainministeriö. Selvityksen valmistelua varten ministeriöille lähetettiin kysely 26.6.2009. Ministeriötä pyydettiin raportoimaan vastauksissaan tehdyistä toimenpiteistä, saavutetuista tuloksista ja kehittämistarpeista hallinnon rakenteissa, ohjausjärjestelmissä ja palvelutuotannossa. Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmän käsiteltyä selvitystä 10.12.2009 on selvitys ”Parempaa palvelua — tehokkaampaa hallintoa” toimitettu eduskunnan hallintovaliokunnalle.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2. Valtiontalouden kehyspäätökseen ei sisälly hallinnonalojen henkilöstömäärää vaan pelkästään tuottavuusohjelman mukaisista toimenpiteistä johtuva henkilötyövuositarpeen väheneminen hallinnonaloittain. Vuosittaisen talousarvion selvitysosissa hallinnonalojen henkilöstömäärä todetaan hallinnonalan ministeriön esittämässä muodossa. Ministeriön arviossa otetaan huomioon toteutunut kehitys, tuottavuusohjelman budjettivuotta koskevat tavoitteet sekä muista syistä johtuvat muutokset. Valtionhallinnon tuottavuutta parannetaan kaikilla hallinnonaloilla toteutettavilla toimilla. Kaavamaista laskentamallia tuottavuusohjelman henkilöstötavoitteille ei ole vaan tuottavuustoimenpiteiden henkilöstövähennystavoitteita asetettaessa huomioidaan hallinnonalojen ehdotukset ja toimenpiteet sekä erilaiset tehtävät ja mahdollisuudet tuottavuuden edistämisessä. Henkilöstön luonnollinen vaihtuvuus otetaan huomioon. Hallitus on huomioinut osana tuottavuusohjelmaa työurien pidentämisen. Ohjelmassa on myös varmistettu sektoritutkimuslaitosten mahdollisuus ottaa vastaan muuta kuin valtion piiristä tulevaa tutkimusrahoitusta ja virastojen mahdollisuus käyttää harjoittelijoita. Henkilötyövuosiseurannan rinnalla seurataan myös henkilöstön työtyytyväisyyden, sairauspoissaolojen ja eläkkeelle jäämisen kehitystä. Niinpä tuottavuustavoitteet mitattuna henkilöstötarvetta pienentävänä vaikutuksena vaihtelevat hallinnonaloittain noin 3−24 %:n välillä kokonaishenkilöstömäärästä vuosina 2005−2015. Koko valtionhallinnossa vaikutus on kes-

kimäärin noin 12 % suhteessa vuoden 2005 henkilöstömäärään. Kaikille valtionhallinnon virastoille tai toiminnoille ei ole kohdistettu tuottavuustavoitetta. Tuottavuustoimenpiteet ja niiden henkilöstövaikutusten mitoitus, kohdentaminen ja ajoitus perustuvat ensisijaisesti ministeriöiden esityksiin.

3. Ministeriöt ovat asettaneet valtion paikallis- ja aluehallinnolle palvelujen saatavuutta koskevat konkreettiset ja mitattavat palvelutavoitteet vuodesta 2006 alkaen. Palvelutavoitteiden toteutumista käsitellään vuosittain ministeriöiden ja alaisen hallinnon välisissä tuloskeskusteluissa. Lääninhallitukset ovat suorittaneet vuosittain peruspalvelujen alueellista arviointia. Lääninhallituksia ohjaavat ministeriöt ja keskusvirastot määrittävät arviointikohteet. Lääninhallitukset ovat tehneet alueelliset arviointiraportit, joiden pohjalta on valmisteltu valtakunnallinen peruspalvelujen arviointiraportti kevään 2009 aikana. Arviointiraportti, joka sisälsi myös keskeiset arviot palvelutavoitteiden toteutumasta, on toimitettu hallintovaliokunnalle. Vuodesta 2010 alkaen peruspalvelujen alueelliset arviointiraportit valmistellaan aluehallinto-virastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteistyönä.

Lausuman kohdan 2 mukainen menettely valtion henkilöstömäärän arvioinnista sekä kohdan 3 edellyttämä selvitys palvelutavoitteista, peruspalvelujen tilasta ja peruspalveluohjelmasta on vakiintunut vuosittaiseksi käytännöksi, minkä vuoksi kyseiset kohdat ehdotetaan poistettaviksi.

Työnantajan ja henkilöstön välinen yhteistoiminta kunnissa
HE 267/2006 vp — EV 308/2006 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.2.2007, että hallitus
> – yhdessä kunta-alan työmarkkinajärjestöjen ja Kuntaliiton kanssa tarkoin seuraa yhteistoiminnan kehittymistä käytännössä ja erityisesti sitä, miten henkilöstösuunnitelmat laaditaan, miten määräaikaisten työsuhteiden käyttö kehittyy ja miten henkilöstösuunnitelmilla edistetään työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä sekä ikääntyvien työntekijöiden erityistarpeiden ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen huomioon ottamista, ja
> – antaa seurannan tuloksista työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle selvityksen vuoden 2010 kevätistuntokauden loppuun mennessä.

Hallitus on 4.11.2010 antanut eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle sen edellyttämän selvityksen asiassa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Valtion omistajapolitiikka ja osakemyyntitulojen käyttö
HE 80/2007 vp — EV 143/2007 vp
Talousvaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti, että valtion osakemyynneistä saamia tuloja kohdennetaan myös uuden yritystoiminnan aikaansaamiseen ja kasvuyritysten rahoitukseen.

Hallitusohjelmassa on sovittu, että osakkeiden vuotuisten myyntitulojen ylittäessä 400 milj. euroa, voidaan ylityksestä enintään 25 % kuitenkin enintään 150 milj. euroa käyttää kertaluonteisiin osaamista, innovaatioita ja talouden kasvua edistäviin investointeihin kehyksen estämättä. Vuonna 2010 osakkeiden myyntitulot eivät ylittäneet 400 milj. euron rajaa, joten edellä mainitun säännön mukaan kohdennettavaa rahoitusta ei kertynyt.

Talletussuojalainsäädäntö ja pankkien kilpailu
HE 132/2007 vp — EV 141/2007 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.12.2007, että hallitus seuraa talletussuojalainsäädännön vaikutuksia pankkien kotimaiseen ja kansainväliseen kilpailuun. Jos kilpailuvääristymiä tai muita epäkohtia ilmenee, hallituksen tulee valmistella lakiin tarvittavat muutokset.

Euroopan Unionin neuvoston ja Euroopan Parlamentin käsiteltävänä on parhaillaan talletussuojadirektiivin muutos, jolla pyritään vähentämään eroja jäsenvaltioiden talletussuojajärjestelmissä erityisesti talletussuojajärjestelmän etukäteisrahoituksen osalta. Ehdotuksen yhtenä keskeisenä tarkoituksena on yhtenäistää Euroopassa jäsenvaltioiden talletussuojajärjestelmien kannatusmaksut. Komission ehdotus ja siihen liittyvä hallituksen kanta on saatettu eduskunnan tiedoksi kirjelmällä U 29/2010 vp. Komission ehdotus vastaa Suomen tavoitteita talletussuojajärjestelmien ja niiden etukäteisrahoituksen yhtenäistämisestä. Valtiovarainministeriö vaikuttaa aktiivisesti asian käsittelyyn EU:ssa ja katsoo, että asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin ainakaan ennen kuin asian käsittely EU:ssa on saatu valmiiksi.

Lisäksi talletussuojan yläraja on jo harmonisoitu direktiivillä 2009/14/EY siten, että kaikissa jäsenvaltioissa on vuoden 2011 alusta lukien sovellettava yhtenäistä 100 000 euron ylärajaa. Direktiivi on Suomessa pantu täytäntöön luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta annetulla lailla, joka tuli voimaan 31.12.2010. Valtiovarainministeriö katsoo, että toteutettu talletussuojan ylärajan täysharmonisointi osaltaan poistaa merkittäviä pankkien kansainväliseen kilpailutilanteeseen liittyneitä epäkohtia.

Autoveron muutosten vaikutukset
HE 147/2007 vp — EV 125/2007 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2007, että hallitus seuraa autoveron muutosten vaikutuksia autokannan uusiutumiseen, joukkoliikenteen käyttöön ja liikenteen hiilidioksidipäästöihin sekä toimittaa tästä selvityksen valtiovarainvaliokunnalle alkuvuonna 2010.

Hallitus on antanut asiasta selvityksen valtiovarainvaliokunnalle keväällä 2010.

Lausuma ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kiinteistörahastolainsäädäntö
HE 175/2008 vp — EV 46/2009 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 28.4.2009, että hallitus seuraa kiinteistörahastolainsäädännön toimivuutta ja soveltamisalan asianmukaisuutta, esimerkiksi kiinteistörahastotoiminnan laajentamismahdollisuuksia infrastruktuurihankkeisiin, ja tarvittaessa valmistelee muutokset lainsäädäntöön sekä antaa vuoden 2010 loppuun mennessä talousvaliokunnalle selvityksen seurantansa tuloksista ja mahdollisista toimenpiteistä.

Kiinteistörahastolainsäädännön muutos tuli voimaan 1.1.2010, joten sen soveltamisesta ei ole kertynyt vielä kokemuksia. Sama koskee muutokseen liittyvää lakia eräiden asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden veronhuojennuksesta (299/2009) samoin kuin viimeksi mainitun lain muuttamisesta annettua lakia (919/2010), jotka tulivat voimaan 17.11.2010.

Yhteismetsät de minimis -järjestelmässä
HE 206/2008 vp — EV 205/2008 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.2008, että yhteismetsiin liittyvät ongelmat de minimis järjestelmässä ratkaistaan ja hallitus antaa asiasta esityksen siinä aikataulussa, että säännöksiä voidaan soveltaa jo vuoden 2008 verotuksessa.

Valtiovarainministeriössä on pohdittu erilaisia vaihtoehtoja yhteismetsien verokohteluun liittyvien valtiontuki -kysymysten ratkaisemiseksi erityisesti nk. de minimis -järjestelmässä. Siirtymällä yhteismetsien verokohtelussa yhtymä- eli osakastasoiseen verotukseen voitaisiin periaatteessa ratkaista de minimis -tuen enimmäismäärän laskentaan liittyvät ongelmat. De minimis -tukien laskenta osakastasolla edellyttäisi kuitenkin yhteismetsien saamien tukien symmetristä kohtelua myös kestävän metsätalouden rahoituslain (544/2007) nojalla maksettavien nk. kemera -tukien osalta. Koska siirtymistä osakaskohtaiseen tukitarkasteluun jälkimmäisten osalta ei ole pidetty toteuttamiskelpoisena, on päädytty siihen, ettei yhteismetsien verokohteluun ole tällä hetkellä tarkoituksenmukaista tehdä muutoksia.

Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Investointipäätökset ja taseinformaatio
VNS 2/2008 vp — EK 6/2008 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 21.5.2008 selonteon johdosta valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisen kannanoton, että eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta, mutta
>
> eduskunta edellyttää, että valtion talousarviokäytäntöä uudistetaan siten, että talouden ohjauksessa otetaan käyttöön valtion taloudellista asemaa kuvaava taselaskelma investointipäätösten tukemiseksi sekä pääoman tehokkaan käytön edistämiseksi. Uudistukset tulee valmistella niin, että ne ovat otettavissa käyttöön seuraavan hallituskauden alkaessa.

Valtion tilinpäätökseen nykyisin sisältyvän valtion talousarviotaloutta koskevan taseen tietoja voidaan jossakin määrin käyttää hyväksi investointipäätöksiä tehtäessä ja valtion pääoman käytön tehokkuutta arvioitaessa. Taseen hyväksikäyttömahdollisuuksia voidaan myös parantaa esimerkiksi laajentamalla taseen kattavuutta valtion konsernitilinpäätöksen suuntaan. Tähän liittyen valtiovarainministeriössä on meneillään valtion konsernitaseen laatimiseen liittyvä kehitystyö.

Laskentatoimen kehittäminen ja parantunut taseinformaatio eivät kuitenkaan edellytä talousarvion rakenteen tai sisällön muuttamista. Talousarviota koskevaa päätöksentekoa ei ole esimerkiksi pelkästään seuraavaa varainhoitovuotta koskevan ennakoivan tuloslaskelman ja taseen laatimiseksi syytä uudistaa siten, että talousarvion nykyiset määrärahat jaettaisiin lisäksi erikseen pääomamenoihin kuten investointimenoihin (tase) ja vuosittaisiin käyttömenoihin (tuotto- ja kululaskelma). Talousarvion määrärahoista on perusteltua päättää resurssien kohdentamisen sekä julkisten menojen ja finanssipolitiikan suunnittelun kannalta tarkoituksenmukaisina hallinnollisina, toiminnallisina tai muina kokonaisuuksina sitomatta päätöksentekoa siihen, mikä osa kyseisestä määrärahasta on tarkoitus käyttää tasevaikutteisiin eriin ja mikä osa pelkästään vuosittaisiin menoihin. Tietoa määrärahan suunnitellusta käytöstä investointeihin tai muihin pääomamenoihin ja toisaalta vuosittaisiin käyttömenoihin voidaan tuottaa ja raportoida muilla tavoilla.

Aluehallintouudistus
HE 59/2009 vp — EV 150/2009 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 11.11.2009 hallituksen huolehtivan siitä, että eduskunnalle annetaan seikkaperäinen selonteko vuoden 2012 loppuun mennessä aluehallintouudistuksen toimeenpanosta ja toteutumisesta ottaen huomioon muun ohella 1) uudistuksen eri tavoitteet, 2) virastojen ja keskusten toiminta-ajatus, toimiala ja tehtävät, 3) aluejakojen toimivuus, 4) asiakas- ja kansalaislähtöisyyden toteutuminen sekä palvelujen saatavuus kielelliset palvelut mukaan lukien, 5) ohjausjärjestelmä ja johtaminen, 6) taloudelliset resurssit ja henkilöstön asema, 7) tuottavuus ja vaikuttavuus, 8) asioiden käsittelyn riippumattomuus ja puolueettomuus sekä oikeusturva, 9) viranomaisyhteistyö eri hallinnon tasoilla ja niiden välillä ja 10) alueellisen tahdonmuodostuksen käytännön vaikuttavuus valtion toimenpiteissä sekä että tarvittaessa ryhdytään jo aikaisemmin uudistuksen seurannan edellyttämiin toimenpiteisiin.

HE 161/2009 vp — EV 205/2009 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta edellytti 4.12.2009 hallituksen huolehtivan siitä, että 1) välittömästi ryhdytään selvittämään niitä kysymyksiä, jotka mahdollisesti liittyvät sisäisiin oikeudellisiin jännitteisiin päätösvallan ja muun puhevallan käyttämisessä uusissa aluehallinnon viranomaisissa ja että 2) samalla ryhdytään selvittämään uudistuksesta mahdollisesti johtuvia hallinto-oikeuksien alueellisen toimivallan sääntelyn epäselvyyksiä sekä, että 3) ensitilassa ryhdytään selvitystyön tai muutoin ilmenevien seikkojen edellyttämiin toimenpiteisiin.

Hallinto- ja kuntaministeri on 21.1.2010 asettanut aluehallinnon uudistamishankkeen seurantaryhmä, jonka toimikausi on 21.1.2010—31.12.2012. Seurantaryhmän tehtävänä on:
1. Seurata ja edistää uudistuksen toimeenpanoa ja etenemistä sekä aluehallinnon uudistamishankkeelle asetettujen tavoitteiden toteutumista.
2. Tehdä seurannan perusteella ehdotuksia mahdollisista kehittämistoimenpiteistä.
3. Seurata Tampereen yliopiston arviointihankkeen etenemistä ja tuloksia sekä ottaa ne soveltuvin osin huomioon työryhmän työssä.
4. Osallistua eduskunnalle vuoden 2012 loppuun mennessä annettavan selonteon laadintaan (EV 150/2009 vp.).
5. Koordinoida eduskunnan lausumassa (EV 205/2009 vp.) edellytettyjen toimenpiteiden toteuttamista.
6. Tehdä selvitys ja tarvittavat toimenpide-ehdotukset uudistuksen ulkopuolelle jääneistä organisaatioista tai niille kuuluvista viranomaistehtävistä ja niiden kytkemisestä osaksi nyt perustettavaa valtion aluehallinnon viranomaisorganisaatiota hallituksen esityksessä (HE 59/2009 vp) tarkoitetulla tavalla
7. Ohjata Keski-Pohjanmaan maakunnan sijoittumista uusien aluehallintoviranomaisten toimialueisiin koskevaa yksityiskohtaista selvitystyötä.
8. Tehdä uudistusta koskevia muita tarvittavia selvityksiä ja kehittämisehdotuksia.

Seurantaryhmässä ovat edustettuina kaikki aluehallinnon viranomaisten toiminnalliseen ohjaukseen osallistuvat ministeriöt, valtioneuvoston kanslia, puolustusministeriö, aluehallintovirastot, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, maakunnan liitot, Suomen Kuntaliitto sekä asianomaiset henkilöstöjärjestöt.

Seurantaryhmän alaisuudessa ovat työskennelleet seuraavat työryhmät:
— Keski-Pohjanmaan sijoittamisen selvitysryhmä, toimikausi oli 15.3.2010−18.6.2010.

— Toimintojen kokoamista uusiin aluehallintoviranomaisiin selvittävä työryhmä, toimikausi oli 9.3.2010–31.10.2010.
Keski-Pohjanmaan sijoittamisen selvitystyöryhmän loppuraportti käsiteltiin Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 23.9.2010. Valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön tekemän esityksen pohjalta todettiin, ettei aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimialueita muuteta.

Toimintojen kokoamista aluehallintoviranomaisiin selvittäneen työryhmän ehdotukset käsiteltiin Hallinnon ja aluekehityksen ministerityöryhmässä 9.12.2010. Ehdotusten jatkovalmistelu tehdään vuoden 2011 aikana.

Lisäksi vuoden 2010 alussa voimaan tulleen aluehallintouudistuksen täytäntöönpanoa varten on asetettu aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten palkkausjärjestelmän ohjausryhmä, jonka toimikausi oli 18.2.2010–31.12.2010. Vuoden 2010 aikana on valmisteltu valtion virkaehtosopimuksen mukainen väliaikainen palkkausjärjestelmä, jonka avulla on saatu uusissa aluehallintoviranomaisissa uusien ja muuttuneiden tehtävien palkkaus vastaamaan tehtävien nykyistä vaativuutta. Valtiovarainministeriö antoi 20.12.2010 Eduskunnan hallintovaliokunnalle perustuslain 47 §:n 2 momentissa tarkoitetun kirjallisen selvityksen aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten palkkausjärjestelmien valmistelutilanteesta.

Tampereen yliopiston hallintotieteiden keskus on valtiovarainministeriön toimeksiannosta seurannut aluehallintouudistuksen valmistelu- ja toteuttamisvaiheita. Helmikuussa 2010 valmistuneessa väliraportissa esitettiin tutkijoiden arvioita valmisteluvaiheesta. Toimeksiannon loppuraportti, jossa arvioidaan aluehallintouudistuksen toteuttamista, valmistuu tammikuun lopussa 2011.

Seurantaryhmän työsuunnitelman mukaan eduskunnan edellyttämän (EV 150/2009 vp) selonteon valmistelu on tarkoitus käynnistää vuoden 2011 ensimmäisen puolivuotiskauden aikana niin, että selonteko voidaan asetetun määräajan puitteissa toimittaa eduskunnalle.

Eduskunnan vastaukseen (EV 205/2009 vp) liittyen aluehallinnon uudistamishankkeen seurantaryhmän tietoon ei ole toistaiseksi tullut sellaisia vastauksessa tarkoitettuja ongelmia tai epäkohtia, jotka olisivat vaatineet keskitetysti ohjattuja ja välittömiä toimenpiteitä. Eduskunnan vastauksessa edellytetty selvitystyö on aloitettu asianomaisissa ministeriöissä.

Edellä mainitun lausuman 1 kohdan osalta ympäristöministeriö on ilmoittanut, että aluehallintovirastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten asianomaisten vastuualueiden virkamiehille järjestetyillä neuvottelu- ja koulutuspäivillä on käsitelty puhevallan käyttämiseen ja toimivaltaan liittyviä oikeudellisia kysymyksiä ja ongelmatilanteita. Ministeriön toimesta on myös kiinnitetty erityistä huomiota ympäristöasioiden valvontatehtävien puolueettomaan hoitamiseen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten vastuualueiden välillä ja keskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueen sisällä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009) 20 §:n mukaiseen menettelyyn (kollisiotilanteiden ratkaiseminen) ei ole jouduttu turvautumaan. Sen sijaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 6 a §:n mukaisesti on tällaisia tilanteita jouduttu ratkaisemaan ympäristöministeriön päätöksellä. Aluehallintoviraston pyytäessä lausuntoa ympäristölupa-asioissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta on yleinen menettelykäytäntö ollut se, että elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen eri vastuualueet ovat antaneet asiassa itsenäisen lausunnon oman toimialansa osalta. Näin on voitu varmistaa asian laajapohjainen valmistelu ja se, että erilaisten näkökohtien puolueeton yhteensovittaminen ja huomioon ottaminen lupaharkinnassa on jäänyt toimivaltaisen aluehallintoviraston ympäristölupavastuualueen tehtäväksi.

Edellä mainitun lausuman 2 kohdan osalta oikeusministeriö on ilmoittanut, että aluehallintoviranomaisten toimivallan ja hallinto-oikeuksien alueellisen toimivallan sääntelyyn liittyvät epäselvyydet ovat oikeusministeriön tiedossa ja asiaa on käsitelty työryhmämietinnössä Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken (OM 78/2010). Aluehallinnon viranomaisia ohjaavien ministeriöiden kesken ei kuitenkaan ole vielä tehty päätöksiä epäselvyyksien ratkaisemisen edellyttämistä yhteisistä toimenpiteistä. Asia on tarkoitus käsitellä aluehallinnon uudistamishankkeen seurantaryhmässä.

Yrittäjien matkakustannusten vähentäminen
HE 133/2009 vp — EV 208/2009 vp
Valtiovarainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.11.2009, että yrittäjien matkakustannusten vähentämiseen liittyvät ongelmat selvitetään kokonaisvaltaisesti vuoden 2010 loppuun mennessä. Selvitys on tehtävä ottaen huomioon kaikki eri yritysmuodot ja myös tilapäisistä työmatkoista aiheutuvien matkakustannusten vähennysoikeus.

Valtiovarainministeriö on toimittanut eduskunnalle 23.12.2010 päivätyn selvityksen yrittäjien matkakustannusten vähentämisestä.

Kuntien valtionosuudet
HE 174/2009 vp — EV 223/2009 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2009 hallituksen huolehtivan siitä, että 1) kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamista jatketaan saattamalla valtionosuuksien määräytymisperusteet ajan tasalle vastaamaan kuntien erilaisia olosuhteita ja palvelutarpeita sekä siitä, että 2) samalla kustannusneutraliteettiperiaatteesta poiketen lisätään selkeästi valtionosuuksia kuntien lakisääteisten tehtävien turvaamiseksi.

Vuoden 2010 alusta voimaan tulleen valtionosuusjärjestelmän tarkistuksen toimivuutta ja valtionosuusperusteiden uudistamistarvetta arvioidaan järjestelmän kehittämisen jatkotyössä. Rahoitusta koskevat esitykset tehdään kehys- ja talousarvioesitysten antamisen yhteydessä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ulkomaisen selvitysyhteisön toiminta
HE 187/2009 vp — EV 241/2009 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2009, että hallitus seuraa, kuinka sääntely vaikuttaa arvopaperimarkkinoiden luotettavuuteen, rahoitusmarkkinoiden vakauteen ja sijoittajansuojaan sekä pörssin toimintaan Suomessa. Hallituksen on valmisteltava tarpeelliset muutokset lainsäädäntöön, jos epäkohtia käytännössä ilmenee.

Valtiovarainministeriö on seurannut eduskunnan lausumassa edellytetyllä tavalla ulkomaisia selvitysyhteisöjä koskevan sääntelyn vaikutuksia arvopaperimarkkinoiden luotettavuuteen, rahoitusmarkkinoiden vakauteen ja sijoittajansuojaan sekä pörssin toimintaan Suomessa. Yksi ulkomainen selvitysyhteisö toimi vuonna 2010 rajan yli Suomeen ja kilpailun odotetaan lisääntyvän uusien selvitysyhteisöjen aloittaessa toimintansa vuoden 2011 aikana. Palveluntarjonnan kasvu edistää välillisesti myös pörssin toimintaa Suomessa. Sääntelyssä ulkomaisille toimijoille asetettu lupavaatimus edistää arvopaperimarkkinoiden luotettavuutta

ja vakautta sekä lisää sijoittajansuojaa, kun Suomen viranomaiset arvioivat ulkomaisten toimijoiden edellytyksiä toimia Suomen markkinoilla ja tekevät yhteistyötä ulkomaisten selvitysyhteisöjen kotivaltion viranomaisten kanssa.

Valtiovarainministeriö on ottanut arviossaan huomioon komission 15.9.2010 tekemän ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi OTC-johdannaissopimuksista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä (U 38/2010 vp), joka koskee muun muassa selvitysyhteisöjen valtioiden rajat ylittävää toimintaa Euroopan unionissa. Asetus tullee voimaan keväällä 2011. Asetuksen voimaantulo tullee edellyttämään muutoksia ulkomaisia ja kotimaisia selvitysyhteisöjä koskevaan sääntelyyn. Muutokset valmistellaan mahdollisesti arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistusta koskevan hallituksen esityksen yhteydessä, joka annetaan eduskunnalle mahdollisimman pian.

Kunta- ja palvelurakenneuudistus, valtioneuvoston selonteko
Valtion ja kuntien tietojärjestelmien yhteensopivuus
VNS 9/2009 vp — EK 11/2010 vp
Hallintovaliokunta

Eduskunta hyväksyi 4.6.2010 selonteon johdosta kannanoton:

1. Eduskunta yhtyy selonteon kannanottoihin ja linjauksiin ja

2. Eduskunta samalla edellyttää hallituksen huolehtivan siitä, että valtion ja kuntien tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kehittämiseksi eduskunnalle annetaan jo meneillään olevalla vaalikaudella tarvittavat säädösehdotukset, joilla voidaan toteuttaa julkisen hallinnon viranomaisten tietojärjestelmien yhteentoimivuuden varmistavat menetelmät ja standardit ja joilla kunnat sekä muu julkinen hallinto velvoitetaan ottamaan käyttöön yhteentoimivuuden varmistavat menetelmät ja standardit sekä että näihin tarkoituksiin varataan riittävät taloudelliset resurssit.

Valtioneuvosto päätti 17.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitus on 5.11.2010 antanut eduskunnalle hallituksen esityksen laeiksi julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 18 ja 36 §:n muuttamisesta. Perustuslakivaliokunta on 2.12.2010 antanut asiassa lausunnon. Hallituksen esitys on parhaillaan eduskunnan hallintovaliokunnan käsittelyssä. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laeiksi julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta sekä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 18 ja 36 §:n muuttamisesta ehdotetaan säädettäväksi laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta. Esityksen mukaan valtiovarainministeriön tehtävänä olisi huolehtia julkisen hallinnon tietohallinnon yleisestä ohjauksesta. Lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvat muun muassa valtion viranomaiset ja laitokset sekä kunnalliset viranomaiset. Yhteentoimivuuteen pyritään ottamalla käyttöön yhtenäiset julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin suunnittelu- ja kuvaamisjärjestelmät, yhteentoimivuuden edellyttämät kuvaukset ja määritykset sekä julkisen hallinnon tietohallinnon yhteiset palvelut sekä yhtenäisen toiminnan kannalta tarpeelliset muut toimenpiteet. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää lakiehdotuksessa tarkoitetun standardin sisältämästä julkisen hallinnon tietohallinnon yhteisestä kokonaisarkkitehtuurista ja sen edellyttämien yhteentoimivuuden kuvausten ja määritysten sisällöstä ja velvoittavuudesta.

Arvonlisävero, soveltamiskäytäntö
HE 41/2010 vp — EV 111/2010 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellytti 24.6.2010, että hallitus seuraa lainmuutoksen vaikutuksia soveltamiskäytäntöön ja arvioi sen pohjalta lain muutostarpeita sekä toimittaa tästä selvityksen valtiovarainvaliokunnalle vuoden 2012 loppuun mennessä.

Valtiovarainministeriö on ryhtynyt yhteistyössä Verohallinnon kanssa selvitystyöhön liittyvien toimenpiteiden suunnitteluun.

Sokeria sisältävien elintarvikkeiden valmisteverotus
HE 148/2010 vp — EV 189/2010 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa sokeria sisältävien elintarvikkeiden valmisteverotuksen kehittämistä siten, että terveysvaikutukset asetetaan nykyistä selkeämmin lain tavoitteeksi ja että erityisesti selvitetään tuotteiden sokeripitoisuuden käyttöönotto veron perusteena. Hallituksen tulee myös seurata nyt hyväksyttävän lain vaikutuksia kuluttajien terveyteen sekä kaupalle ja teollisuudelle. Samoin tulee seurata myös lain mahdollisia vaikutuksia harmaan talouden aiheuttamiin ongelmiin. Hallituksen tulee hyödyntää tehtäviä selvityksiä terveysvaikutteisten verojen käyttöönoton edistämiseksi Euroopan unionissa.

Valtioneuvosto päätti 16.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtiontalouden kehykset vuosille 2011–2014
Talouden kestävyys, työllisyys ja talouskasvu
VNS 2/2010 vp — EK 12/2010 vp
Valtiovarainvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 10.6.2010 selonteon johdosta kannanoton:

1. Eduskunta yhtyy selonteon kannanottoihin ja linjauksiin.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii omalta osaltaan toimenpiteistä, joilla turvataan julkisen talouden kestävyys ja huolehditaan erityisesti työllisyyden ja talouskasvun edistämisestä.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallitus painottaa vuoden 2011 talousarvioesityksessään julkisen talouden tasapainottamista. Vuoden 2011 alussa toteutettavat veronkorotukset lisäävät julkisen talouden kokonaistuloja. Kokonaismenojen kasvua rajoittavat mm. verrattain maltilliset palkankorotukset ja menopuolen elvytystoimien asteittainen purkaminen. Sovittujen arvonlisäveron, energiaverojen, makeis- ja virvoitusjuomaverojen sekä jäteveron korottaminen ovat osa hallituksen toimintalinjaa julkisen talouden tasapainottamiseksi. Toimenpiteet muuttavat finanssipolitiikka elvyttävästä kiristävään suuntaan.

Hallitus on sitoutunut jatkamaan Vanhasen II hallituksen ohjelmassa sovitun mukaista kehysmenettelyä ja noudattamaan toukokuussa 2007 vahvistettua vaalikauden kehystä. Hallituksella on valmius kehyksen sisäisiin siirtoihin kasvun ja työllisyyden edistämiseksi.

Hallitus jatkaa jo pitkään noudatettua toimintalinjaa, jossa varaudutaan väestön nopean ikääntymisen aiheuttamiin menopaineisiin julkiseen talouteen. Valtio on hyvien aikojen kurinalaisella finanssipolitiikallaan vähentänyt velkaantuneisuuttaan ja siten korkomenojaan. Tällä tavoin on luotu tilaa väestön ikääntymisestä aiheutuvalle menojen kasvulle. Työeläkkeitä on rahastoitu, minkä vuoksi nousupaine eläkemaksuissa jää olennaisesti pienemmäksi kuin eläkemenoissa. On tehty useita eläkeuudistuksia, jotka vahvistavat merkittävästi eläkejärjestelmän rahoituksen kestävyyttä.

Hallitus on jatkanut tuottavuuden parantamista julkisessa hallinnossa. Talouspoliittinen ministerivaliokunta totesi 23.11.2010, että tuottavuusohjelman toteuttaminen etenee pääosin vuoden 2010 talousarvioesityksessä asetettujen tavoitteiden suuntaisesti. Kokonaisuutena vuosien 2005–2011 tavoitteiden toteutumista tarkastellaan seuraavan kerran talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa helmi-maaliskuussa 2011, kun vuoden 2010 toteutuma on tiedossa.

Hallituksen mukaan tuottavuusohjelma on avainasemassa myös kuntien menojen hillinnässä. Valtiovarainministeriön asettama tuottavuusohjelman koordinaatio- ja seurantaryhmä seuraa kuntasektorin tuottavuuden kehitystä, ohjaa kuntia kärkihankkeiden toteuttamisessa sekä valmistelee ehdotuksen kuntasektorin tuottavuustavoitteiksi.

Kaksikymmentä suurinta kuntaa kehittää tuottavuutta henkilöstön, osaamisen ja työhyvinvoinnin, palvelujärjestelmän, prosessien ja sähköisten palvelujen, palveluverkkojen ja toimitilojen, organisaation ja rakenteiden, hankintojen, johtamisjärjestelmän sekä tuottavuusmittareiden osa-alueilla. Kaikilla osa-alueilla on käynnistetty kärkihankkeita. Kunnat kehittävät tuottavuutta myös osana toiminnan ja talouden suunnittelua.

Kunta- ja palvelurakenteita uudistetaan vuoden 2012 loppuun voimassa olevan kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun puitelain, lain perusteella annettujen valtioneuvoston asetusten mukaisesti sekä eduskunnan kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annettuun selontekoon antaman kirjelmän mukaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä
HE 73/1999 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.1999, että hallitus selvittää opiskelijoiden asumislisäjärjestelmän vaikutukset opiskelijoiden asumisolosuhteisiin ja mahdollisuuden opiskelijoiden asumisen tukemiseen ympärivuotisesti.

Opiskelijoiden asumisen tukijärjestelmä uudistettiin 1.5.2000 lukien siten, että lapsiperheitä ja omistusasunnossa asuvia lukuun ottamatta kaikki opiskelijat kuuluvat saman asumisen tukijärjestelmän piiriin. Ne opiskelijat, jotka aikaisemmin ovat saaneet yleistä asumistukea, siirtyvät asumislisän piiriin liukuvasti asumistuen vuositarkistusten yhteydessä. Uudistuksen yhteydessä opintotuen asumislisän tukiprosentti korotettiin 67 prosentista 80 prosenttiin, mikä merkitsi olennaista tuen tason paranemista jo aiemmin opintotuen asumislisän piiriin kuuluneille opiskelijoille. Puolison tulot otetaan huomioon asumislisää myönnettäessä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön arvion mukaan uudistus on sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti parantanut ja yhtenäistänyt opiskelijoiden asumisen tukea.

Vuokraraja korotettiin viimeksi 214,44 eurosta 252 euroon 1.11.2005 lukien. Opetus- ja kulttuuriministeriön katsoo, että asumislisän riittävyyden takaamiseksi ja asumisentukijärjestelmien yhteensovittamiseksi olisi ensisijaista nostaa edelleen asumislisän vuokrarajaa vuokratason nousun perusteella. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa muiden asumisen tukijärjestelmien kehitystä ja pyrkii korottamaan tarvittaessa asumislisän vuokrarajaa. Puolison tulojen huomioonottamisesta luovuttiin asumislisää myönnettäessä 1.1.2009 lukien. Muutos parantaa opintotuen riittävyyttä ja päätoimisen opiskelun edellytyksiä.

Opintotuen kehittämiskysymyksiä kartoitetaan 2.3.2009 asetetussa opintotuen kehittämisen johtoryhmässä. SATA-komitean alaisessa asumistuen kehittämistä valmistelevassa työryhmässä on arvioitu myös asumisen tukijärjestelmien yhdistämistä. Esitys tarkoittaisi osittain opintotuen asumislisäjärjestelmän lakkauttamista. Opintotuen kehittämisen johtoryhmän täsmennetyn toimeksiannon (30.7.2009) mukaisesti johtoryhmä otti kantaa asumisen tukien yhdistämiseen opiskelijoiden toimeentulon kannalta ja kartoitti asumislisän kehittämistarpeita elokuussa 2010 luovuttamassaan mietinnössä (Opintotuen rakenteen kehittäminen). Toisen asteen opintotuen ja opiskelijoiden asumisen tukemisen kehittämislinjaukset, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:8).

Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä
HE 206/2002 vp — EV 306/2002 vp
Sivistysvaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakoulujen opiskelijakuntien toiminnalle turvataan taloudelliset resurssit suuntaamalla opiskelijakunnille rahoitusta osana ammattikorkeakoulujen rahoitusta.
>
> 3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijoille turvataan terveydenhuoltopalvelut opiskelupaikkakunnalla.

2. Eduskunta hyväksyi lain ammattikorkeakoululain muutoksesta (413/2005), johon sisältyy säännökset ammattikorkeakoulun opiskelijakunnasta. Opiskelijakunnan tehtävien toteuttamisesta aiheutuvat menot suoritetaan opiskelijakunnan omaisuudesta ja toiminnasta saatavil-

la tuloilla sekä jäsenmaksuilla, joita opiskelijakunnalla on oikeus määrätä jäsentensä suoritettavaksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on vuosittain myöntänyt Suomen ammattikorkeakouluopiskelijakuntien liitto SAMOK ry:lle valtionavustusta opiskelijakuntien toiminnan ja tehtävien tukemiseen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

3. Opiskeluterveydenhuollon järjestämistä selvittänyt työryhmä luovutti ehdotuksensa 16.12.2009 peruspalveluministeri Paula Risikolle. Työryhmä ehdotti, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuolto järjestettäisiin YTHS-mallin mukaisesti. Tällöin ammattikorkeakouluopiskelijoiden palvelut toteutuisivat yhdenmukaisesti yliopistoopiskelijoiden kanssa. Tämä edellyttäisi YTHS:n toiminnan laajentamista ammattikorkeakoulujen sijaintipaikkakunnille, muutoksia AMK-opiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rahoitustapaan, rahoitusosuuksien jatkoselvittämistä rahoittajaosapuolten kanssa, lainsäädännön tarkistamista rahoituksen osalta ja AMK-opiskelijoiden maksamaa terveydenhoitomaksua.

Toissijaisesti työryhmä ehdotti ammattikorkeakouluopiskelijoiden palvelujen järjestämistä nykyisen käytännön mukaisesti oppilaitoksen sijaintikunnan järjestämänä (ns. sijaintikuntamalli). Työryhmä vahvistaisi kuitenkin opiskelijaterveydenhuollon rahoitusta. Sijaintikunnalle korvattaisiin nykyistä paremmin palveluista aiheutuvat kustannukset. Vieraspaikkakuntalaisten opiskelijoiden kotikunnat osallistuisivat palveluiden järjestämisestä aiheutuvien kustannusten rahoittamiseen.

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta selvitetään vuonna 2011 alkavalla kokeilulla. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan, ohjaamaan ja seuraamaan ammattikorkeakoulujen opiskeluterveydenhuollon kokeilua.

Asia kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vastuualueelle.

Tekijänoikeuslaki, vaikutusten seuraaminen
HE 28/2004 vp — EV 100/2005 vp
Suuri valiokunta ja sivistysvaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti 5.10.2005, että tekijänoikeuslain 25 i §:ään hyväksytyn korvaussäännöksen poistamisen vaikutuksia seurataan ja että tekijänoikeuslain mukaiset oikeudet jatkossa turvataan Suomen kansainvälisten sitoumusten edellyttämällä tasolla tilanteissa, joissa jakeluvelvoitteen alaa mahdollisesti muutetaan tai uusia tai uudentyyppisiä televisio- tai radiolähetysten välittämistapoja otetaan käyttöön tai vastaanottotavat merkittävästi muuttuvat.
>
> 3. Eduskunta edellytti hallituksen selvittävän toisaalta vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia ja toisaalta historiallisiksi katsottavien valokuvien tekijänoikeussuojaa koskevat määrittelyt ja tulkintaongelmat sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

2. Viestintämarkkinalain 134 §:n mukainen jakeluvelvoitteen alaisten televisio- ja radiolähetysten edelleen lähettämisen ala on vuonna 2006 pysynyt ennallaan. Tekijänoikeuslain 25 i §:ään tehdyt muutokset ja korvausoikeuden poistaminen eivät ole aiheuttaneet muutoksia tekijänoikeuslain mukaisten oikeuksien toteutumiseen.

Eduskunnan käsittelyssä on vuoden 2006 lopulla hallituksen esitys laiksi televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 4 ja 7 §:n muuttamisesta. DVB-H-verkossa tapahtuvan lähettämisen osalta esityksessä on kiinnitetty huomiota myös tekijänoikeuskysymyksiin. Opetusministeriö on sekä esitystä valmistelleelle liikenne- ja viestintäministeriölle että eduskunnassa asiaa käsitteleville valiokunnille ilmaissut kantanaan, että DVB-H-verkon lähetysoikeuksiin liittyviä kysymyksiä ei tule ratkoa lain säännöksillä vaan oikeudenhaltijoiden ja lähettäjäyritysten välisillä sopimuksilla.

Tammikuun 1 päivänä 2008 voimaan tulleessa viestintämarkkinalain muutoksessa (1329/2007) televisio- ja radio-ohjelmien siirtovelvoitetta on rajoitettu niin, että velvoitteen piiriin kuuluvat Yleisradio Oy:n julkisen palvelun televisio- ja radio-ohjelmistot sekä kaupalliset vapaasti vastaanotettavat valtakunnalliset televisio- ja radio-ohjelmistot. Maksulliset televisio-ohjelmistot eivät enää kuulu siirtovelvoitteen piiriin, vaan niiden edelleen lähettäminen on oikeudenhaltijoiden lisensioitavissa.

Liikenne- ja viestintäministeriö on esittänyt lokakuussa 2009 luonnoksen hallituksen esitykseksi laiksi viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamiseksi. Luonnoksen mukaan ohjelmistojen siirtovelvoitetta ehdotetaan rajoitettavaksi nykyisestä siten, että sen piiriin jäisivät julkisen palvelun ohjelmistojen lisäksi vain ne vapaasti vastaanotettavat ohjelmistot, joihin on liitetty suomen tai ruotsinkielisten ohjelmien tekstitys tai äänitekstitys. Jakeluvelvoitteen alasta poistuvien ohjelmistojen edelleen lähettäminen kaapelitelevisioverkoissa edellyttäisi sopimista oikeudenhaltijoiden kanssa ja korvausten maksamista.

Laki viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamisesta (732/2010) tulee voimaan 1.7.2011. Lain perustelujen pohjalta voidaan arvioida, että siirtovelvoitteen piiristä poistuu tällöin 4–5 kaupallista televisiokanavaa. Jatkossa näiden kanavien edelleen lähettäminen edellyttää asianomaisten oikeudenhaltijoiden lupaa. Tekijänoikeuslain 25 i §:ssä säädetyn tekijänoikeuden täysrajoituksen vaikutusala toisin sanoen kaventuu. Samaan aikaan siirtovelvoite kuitenkin laajenee lain perustelujen mukaan myös jollakin muulla kuin yleisesti kaapelitelevisioverkossa käytetyllä tekniikalla toteutettuun kaapelitelevisioverkkoon, jos verkkopalvelun tarjoaja myös tarjoaa katsojille laitteita, joiden avulla ohjelmistojen vastaanottaminen tavanomaisilla kuluttajalaitteilla on mahdollista. Siirtovelvoite laajenisi näin ollen ns. iptv-lähetyksiin.

Eduskunta on edellä mainitun viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamisen yhteydessä hyväksynyt lausuman, joka sisältyy eduskunnan vastaukseen EV 103/2010 vp – HE 13/2010 vp: "2. Eduskunta edellyttää, että jos verkko- ja palvelutarjonta vuosien 2011–2016 välisenä aikana kehittyy tavalla, jota ei voida nyt ennakoida, ja kehitys johtaa tekijöiden tai kansalaisten kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tekijänoikeuslain 25 i §:n muutostarpeiden arvioimiseksi."

3. Opetusministeriö esittää seuraavan selvityksen valokuvien suojan kehityksestä. Oikeudesta valokuvaan säädettiin Suomessa erillisessä valokuvalaissa vuosina 1927–1995. Tässä laissa kaikki valokuvat olivat samanarvoisia, eikä suojan saaminen edellyttänyt tekijänoikeuden tavoin omaperäisyyttä. Vuonna 1995 valokuvan suoja siirrettiin tekijänoikeuslakiin, jolloin teostasoon yltävät valokuvat tulivat teoksina tekijänoikeussuojan piiriin. Muut valokuvat saivat edelleen ns. tavallisen valokuvan suojaa tekijänoikeuslain 49 a §:ään otettujen säännösten mukaisesti.

Valokuvien suojan liittämistä tekijänoikeuslakiin koskevassa hallituksen esityksessä (HE 287/1994 vp) ei ole nähty suuria ongelmia valokuvateosten teostaso-määrittelyn osalta, toisin sanoen sen suhteen, mitkä valokuvat katsotaan tekijänoikeussuojaan yltäviksi ja mitkä jäävät sen alle. "Eron tekeminen ehdotettavan 49 a §:n suoja-aikaa vanhempien valokuvateosten ja vapaaksi tulleiden muiden valokuvien välillä ei eroa siitä nykyisen lain mukaisesta rajanvetotilanteesta, joka aiheutuu valokuvalain mukaan suojattujen kuvien kansainvälisen

suojan rajoittumisesta sellaisiin kuviin, jotka ovat Bernin sopimuksen mukaan valokuvateoksia." (s. 56)

Vuoden 1995 uudistusta tehtäessä teosvalokuvien ja 49 a §:n mukaisten valokuvien suoja-aika oli 50 vuotta. Tekijänoikeuden osalta suoja-aika laskettiin tekijän kuolemasta, muiden valokuvien suojan osalta valokuvan ottamisesta. Vuoden 1996 alussa tekijänoikeudellinen suoja-aika piteni 70 vuodeksi.

Vuoden 2006 alussa voimaan tulleet muutokset tavallisen valokuvan suojan sisältöön ovat edelleen lähentäneet teosvalokuvien ja muiden valokuvien suojaa toisiinsa. Kaikki valokuvat nauttivat samanlaista suojaa 50 vuoden ajan kuvan ottamisesta. Tekijänoikeuslaissa säädetty valokuvien laaja oikeudellinen suoja on selvä poikkeus tekijänoikeuden perusprinsiipeistä: suojaa saavat kaikki valokuvat riippumatta kuvien omaperäisyydestä.

Arkistoissa ja museoissa olevien valokuvien osalta vuonna 2007 voimaan tulleet uudet sopimuslisenssisäännökset mahdollistavat vanhojen valokuvien käyttöä koskevien oikeuksien hankintaa opetusministeriön hyväksymän järjestön välityksellä. Vanhojen valokuvien käyttöoikeuksia koskeva kysymys on myös laajan eurooppalaisen selvittelyn kohteena osana eurooppalaisen digitaalisen kirjaston perustamista koskevaa hanketta. Erityiskysymyksenä tässä selvittelyssä ovat niiden valokuvien käyttö, joiden oikeudenhaltijoita ei pystytä tunnistamaan tai tavoittamaan.

Edellä esitetyn perusteella opetus- ja kulttuuriministeriö katsoo, ettei lainsäädännön muuttamiseen ole tarvetta.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta enää aihetta toimenpiteisiin.

Opintotuki, kehittäminen
HE 11/2005 vp — EV 57/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 1.6.2005 toimeentulotuen saamisen perusteita muutettavaksi siten, että opintolainan lisäys ei heikennä toimeentulon saamisen edellytyksiä perheellisillä.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että suomalaista hyvää rakenteeltaan oikeansuuntaista opintotukijärjestelmää kehitetään opintorahapainotteisena ja vastaisuudessakin ohjataan varoja opintorahan ja opiskelijoiden asumislisän korottamiseen.

1. Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan toimeentulotukilainsäädännössä ei voi suosia jotain tiettyä asiakasryhmää. Menettely asettaisi keskenään erilaiseen asemaan paitsi toimeentulotuen saajat yleensä, myös vielä opiskelijat keskenään. Perheelliset tulee ottaa huomioon etuusjärjestelmissä muulla tavoin. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa perheellisten opiskelijoiden tilannetta ja arvioi saatujen kokemusten perusteella, tulisiko lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellista tukea kehittää erityisillä toimenpiteillä.

Hallitusohjelman mukaisesti opiskelijan omat tulorajat nousivat 30 prosenttia 1.1.2008 lukien ja opintorahoja korotettiin 15 prosenttia 1.8.2008 lukien. Lisäksi 1.11.2007 lukien vanhempien tulorajat nousivat 30 prosenttia, mikä paransi opintotukea niillä opiskelijoilla, joilla tukea myönnettäessä otetaan huomioon vanhempien tulot. Ratkaisujen myötä opintotuen käyttöasteen oletetaan kohentuvan ja opintotuen määrärahat kasvavat yhteensä 41,8 miljoonalla eurolla vuonna 2009. Opintorahan reaalisen arvon kohentuminen ja opiskelijan omien tulorajojen korottaminen vuoden 1998 tapahtuneen ansiotasonkehityksen perusteella kohen-

tavat tuntuvasti noin 300 000 opiskelijan toimentuloa siten, että heillä on aiempaa paremmat edellytykset keskittyä päätoimiseen opiskeluun.

Opetusministeriö asetti huhtikuussa 2008 työryhmän, jonka tehtävänä on laatia ehdotuksia siitä kuinka opintotuen keinoin voitaisiin parantaa niiden opiskelijoiden taloudellista toimeentuloa ja opiskeluedellytyksiä, joilla on huollettavanaan alaikäisiä lapsia. Työryhmä luovutti mietinnön opetusministeriölle 7.4.2009. Ehdotusten toteuttamisedellytyksiä on tarkoitus arvioida opintotuen rakenteellisen kehittämisen yhteydessä.

Hallituksen politiikkariihessä asettaman työurien pidentämistavoitteen edistämiseksi 2.3.2009 asetetun opintotuen kehittämisen johtoryhmän ehdotukset valmistuivat vaiheittain; ehdotukset opintotukijärjestelmän rakenteelliseksi kehittämiseksi tavoitteena päätoimiseen opiskeluun kannustaminen korkeakouluissa valmistui joulukuussa 2009 ja muut opintotukijärjestelmää, eli toisen asteen tuen kehittämistarpeita koskevat kehittämisehdotukset 2010 elokuussa. Opintotuen kehittämisen johtoryhmän valmistelemien kehittämisehdotusten pohjalta laadittiin hallituksen esitys laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta käsiteltäväksi vuotta 2011 koskevan valtion talousarvion yhteydessä. Hallituksen esityksen mukaisesti 1.8.2011 lukien opintotuen myöntämiskäytäntö muuttuu korkeakoulujen kaksiportaisen tutkintorakenteen mukaiseksi, opintojen edistymisen seurantaa tehostetaan sekä opintotuen riittävyys paranee: harjoittelupalkan tai oppilaitoksen maksaman apurahan perusteella tehtävä erillinen tarveharkinta poistuu, lainatakaus myönnetään korkeakouluopiskelijalle nykyistä automaattisemmin, lukiolaisten lainatakausoikeus laajenee, ulkomailla opiskelevien lainatakaus nousee 160 eurolla ja korkoavustuksen tulorajat nousevat 54 prosentilla. Lisäksi asumislisäkuukausi lasketaan tukiaikaan ja jatko-opintojen tukiaikaa rajataan. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden oikeus koulumatkatukeen laajenee.

Opintotukea on tarkoitus kehittää valtiontaloudellisten edellytysten puitteissa edelleen opintotuen kehittämisen johtoryhmän ehdotusten pohjalta. Korkeakoulututkintoa suorittavien opintolainavähennysjärjestelmän toimivuuden ja kehittämistarpeiden arviointi on tarkoitus käynnistää 2011. Tavoitteena on kehittää järjestelmää nopeampaan valmistumiseen kannustavaan suuntaan. Lisäksi erityisesti toisen asteen opintotuen koulutukseen kannustavuutta on tarpeen parantaa. Tavoitteena on vanhempien tuloihin perustuvasta tarveharkinnasta luopuminen itsenäisesti asuvien 18−19-vuotiaiden osalta. Opintoihin keskittymisen ja tehokkaan opiskelun edistämiseksi arvioidaan myös edellytykset tarkistaa opintorahan ja asumislisän tasoa kustannuskehityksen perusteella sekä ottaa käyttöön opintorahan huoltajakorotus.

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot
HE 14/2005 vp — EV 59/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.6.2005, että ammattikorkeakoulujen ylempien tutkintojen määrä mitoitetaan ottaen huomioon työelämän tarpeet, korkea laatu turvataan ja että ammattikorkeakoulujen järjestämään aikuiskoulutukseen varataan riittävä rahoitus.
>
> Eduskunta edellytti, että hallitus antaa viiden vuoden kuluttua selonteon ylempien ammattikorkeakoulututkintojen asemasta työelämässä ja uudistuksen vaikutuksista koulutusjärjestelmäämme ja työelämään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavista koulutusohjelmista ammattikorkeakoulun esityksestä. Osana ohjausprosessia ammattikorkeakoulut voivat esittää uusia ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia koulutusohjelmia vuosittain. Ohjelmien tavoitteena on työelämän ja työyhteisöjen kehittäminen. Uusista koulutusohjelmista päätettäessä arvioidaan muun muassa työelämän tarpeita, työelä-

mäyhteistyötä opintojen suunnittelussa ja ammattikorkeakoulujen mahdollisuuksia toteuttaa laadukasta koulutusta. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus vakinaistettiin vuonna 2005. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta on käynnistetty ammattikorkeakoulujen kaikilla koulutusaloilla. Vuosina 2002–2009 ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja ja näitä edeltäneitä ammattikorkeakoulun jatkotutkintoja on suoritettu yhteensä 2 400.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on rahoittanut vuodesta 2006 lähtien ammattikorkeakoulujen yhteistä ylempien ammattikorkeakoulututkintojen kehittämisverkostoa, jolla tuetaan ylempien ammattikorkeakoulututkintojen laadun, työelämälähtöisyyden ja tunnettuuden kehittämistä

Ylempien ammattikorkeakoulututkintojen rahoitus on osa ammattikorkeakoulujen valtionosuusrahoitusta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö jatkaa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen toimeenpanon seurantaa. Korkeakoulujen arviointineuvosto toteutti vuoden 2010 aikana korkeakoulujen tutkinnonuudistuksen arvioinnin, jossa arvioitiin tutkinnonuudistuksen tuloksena vuonna 2005 syntyneen kaksiportaisen tutkintorakenteen toimivuutta ja selkeyttä. Arviointiin sisältyi myös ylempien ammattikorkeakoulututkintojen profiilin tarkastelua.

Hallitus antaa talvella 2011 eduskunnalle sen edellyttämän selonteon ylempien ammattikorkeakoulututkintojen asemasta työelämässä ja tutkintojärjestelmän uudistuksen vaikutuksista koulutusjärjestelmään ja työelämään.

Nuorisojärjestöjen rahoitus
HE 28/2005 vp — EV 219/2005 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 19.12.2005, että hallitus esimerkiksi nuorisolain 11 §:n avulla turvaa sellaisten valtakunnallisten järjestöjen rahoituksen, jotka voimassa olevan lain perusteella saavat valtion varoista yleisavustusta vuonna 2005, mutta uuden lain voimaan tultua menettävät kelpoisuutensa tällaisen avustuksen saamiseen.

Uusi nuorisolaki (72/2006) tuli voimaan 1.3.2006 ja järjestöavustusten osalta 1.1.2007. Valtakunnalliset nuorisojärjestöt, nuorisotyön palvelujärjestöt ja muut nuorisotyötä tekevät järjestö hakivat vuoden 2007 toiminta-avustuksia 30.11.2006 mennessä. Eduskunnan asettama edellytys otettiin huomioon avustuspäätösten valmistelussa ja päätöksissä siten, että nuorisolain mukaan avustuskelpoisuutensa menettäneet valtakunnalliset nuorisojärjestöt saivat avustuksen valtakunnallisina nuorisotyötä tekevinä järjestöinä. Vuosien 2008 ja 2009 valtakunnallisten järjestöjen avustuksissa otettiin huomioon eduskunnan vuonna 2005 asettama edellytys.

Vuonna 2009 opetusministeriö tuki 122 valtakunnallista nuorisojärjestöä, nuorisotyön palvelujärjestöä sekä muita nuorisotyötä tekeviä järjestöjä yhteensä 14,026 miljoonalla eurolla.

Vuonna 2010 valtakunnallisia nuorisojärjestöjä, nuorisotyön palvelujärjestöjä sekä muita nuorisotyötä tekeviä järjestöjä tuettiin yhteensä 15,3 milj. eurolla. Samalla huolehdittiin siitä, että ne järjestöt, jotka menettivät nykyisen nuorisolain (72/2006) voimaan tullessa avustuskelpoisuutensa valtakunnallisina nuorisojärjestöinä ovat saaneet vastaavaa avustusta muina nuorisotyötä tekevinä järjestöinä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin ja lausuma ehdotetaan poistettavaksi tältä seurantalistalta.

Toisen asteen opiskelijoiden opintotuki
HE 9/2006 vp — EV 38/2006 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 26.4.2006, että toisen asteen opiskelijoiden opintotukijärjestelmän toimivuus selvitetään pikaisesti kokonaisuutena ja varmistetaan opiskelijoiden välinen yhdenvertaisuus sekä ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin.

Opetusministeriön käynnistämä toisen asteen opiskelijoiden toimeentuloa koskevan kyselytutkimus valmistui kesällä 2007. Tutkimuksen tuloksia on hyödynnetty toisen asteen tuen kehittämistarpeita arvioitaessa.

Opintotukea myönnettäessä huomioon otettavia vanhempien tulorajoja korotettiin 11.11.2006 lukien 15 prosentilla ja edelleen 1.11.2007 lukien 30 prosentilla. Tulorajojen korotus parantaa erityisesti alle 20-vuotiaiden toisen asteen opiskelijoiden opintotukea. Vanhempien tuloihin perustuvan tarveharkinnan lieventymisen myötä opintoraha nousee nyt tuen piirissä olevilla keskimäärin 34 euroa ja asumislisä 67 euroa kuukaudessa. Uudet tuen piirin tulijat saavat opintorahaa keskimäärin 46 euroa ja asumislisää 86 euroa kuukaudessa.

Hallitusohjelman mukaisesti opintorahaa korotetaan 15 prosentilla kaikilla koulutusasteilla ja opiskelijan omia tulorajoja korotetaan 30 prosentilla, jotta opintotuki turvaisi päätoimisen opiskelun aikaista toimeentuloa, edistäisi tehokasta opiskelua ja tutkinnon suorittamista tavoiteajassa. Korotukset toteutuvat mahdollisimman tasapuolisesti eri-ikäisille, eri tavalla asuville ja eri koulutusasteilla opiskeleville. Toisen asteen pieniin opintorahoihin korotus toteutetaan tästä syystä pääsääntöisesti euromääräisenä.

Ratkaisun myötä esimerkiksi muussa kuin korkeakoulussa opiskelevan itsenäisesti asuvan 20-vuotiaan opintotuen enimmäismäärä nousee 648 eurosta 747,60 euroon, josta opintorahan ja asumislisän osuus on 60 prosenttia ja vanhempansa luona asuvan alle 18-vuotiaan opintotuen enimmäismäärä nousee 368 eurosta 500 euroon Lisäksi opiskelijalla voi olla muita tuloja opintotuen ohella nykyistä enemmän. Tyypillinen yhdeksän kuukautta tukea nostavan vuosituloraja nousee 2 760 eurolla 11 850 euroon. Nykyisin opiskelija ei ole oikeutettu tukeen lainkaan jos vuositulo ylittää 17 170 euroa. Tämä raja nousee 5 160 eurolla 22 330 euroon.

Opintotuen kehittämisen johtoryhmän luovutti toimeksiantonsa (30.7.2009) mukaisesti ehdotukset opintotukijärjestelmän rakenteelliseksi kehittämiseksi muuta kuin korkeakoulutusta koskien elokuussa 2010. (Opintotuen rakenteen kehittäminen. Toisen asteen opintotuen ja opiskelijoiden asumisen tukemisen kehittämislinjaukset, opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2010:8).

Hallitus päätti vuotta 2011 koskevan talousarvion valmistelun yhteydestä tietyistä opintotuen rakenteen uudistamisehdotuksista ja antoi eduskunnalle esityksen laeiksi opintotukilain sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain muuttamisesta käsiteltäväksi vuotta 2011 koskevan valtion talousarvion yhteydessä. Hallituksen esityksen mukaisesti 1.8.2011 lukien toisen asteen opintotuki muuttuu siten, että harjoittelupalkan tai oppilaitoksen maksaman apurahan perusteella tehtävä erillinen tarveharkinta poistuu, lukiolaisten lainatakausoikeus laajenee, ulkomailla opiskelevien lainatakaus nousee 160 eurolla ja korkoavustuksen tulorajat nousevat 54 prosentilla. Lisäksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden oikeus koulumatkatukeen laajenee.

Opintotukea on tarkoitus kehittää valtiontaloudellisten edellytysten puitteissa edelleen opintotuen kehittämisen johtoryhmän ehdotusten pohjalta. Erityisesti toisen asteen opintotuen koulutukseen kannustavuutta on tarpeen parantaa. Tavoitteena on vanhempien tuloihin perustuvasta tarveharkinnasta luopuminen itsenäisesti asuvien 18−19-vuotiaiden osalta. Opintoihin keskittymisen ja tehokkaan opiskelun edistämiseksi arvioidaan myös edellytykset tarkistaa opintorahan ja asumislisän tasoa kustannuskehityksen perusteella sekä ottaa käyttöön opintorahan huoltajakorotus.

Koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminta
HE 33/2006 vp — EV 88/2006 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.6.2006, että varataan riittävät voimavarat koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan tukemiseen valtakunnallisesti niin, että toimintaa voidaan kehittää turvaamaan oppilaille asianmukaiset kirjasto- ja tietopalvelut sekä yhteydet tietovarantoihin.

Kirjasto- ja tietopalvelujen valtion aluehallintoviranomaiset ovat informaatio-ohjauksella ja täydennyskoulutuksella edistäneet vuosittain koulujen ja yleisten kirjastojen yhteistyötä oppilaiden ja opettajien kirjasto- ja tietopalvelujen parantamiseksi. Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015 Yleiset kirjastot -ohjelmassa painotetaan koulujen ja kirjastojen yhteistyön tärkeyttä perus- ja toisen asteen oppilaiden kirjastopalvelujen järjestämiseksi. Ohjelman mukaisesti oppilaiden kirjastopalvelut voidaan ratkaista tehokkaasti ja taloudellisesti panostamalla suunnitelmalliseen yhteistyöhön ja yhteisten voimavarojen järkevään kohdentamiseen. Sekä koulutoimen että yleisen kirjastotoimen valtionrahoitus määräytyy laskennallisesti kunnan peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmän mukaisesti. Harkinnanvaraisilla avustuksilla on tuettu kuntien koulutoimen ja kirjastotoimen yhteistyön kehittämishankkeita.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta enää aihetta toimenpiteisiin.

Tekijänoikeuslain lainauskorvausjärjestelmä
HE 126/2006 vp — EV 226/2006 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2006, että valtion talousarviossa osoitetaan lisämääräraha, jolla mahdollistetaan tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevien kirjastojen ottaminen tekijänoikeuslain 19 §:n tarkoittaman lainauskorvausjärjestelmän piiriin.

Tekijänoikeuslain 19 §:n muutos toteutettiin siten, että järjestely täyttäisi vain vuonna 1992 annetun niin sanotun vuokraus- ja lainausdirektiivin (92/100/ETY) vähimmäisvaatimukset. Lainauskorvausjärjestelmän soveltamisala on näin mahdollisimman rajoitettu ja ulottuu käytännössä vain yleisiin kirjastoihin. Lainauskorvausjärjestelmän toteutuksen alkaessa vuodesta 2007 lähtien selvitetään mahdollisuudet eduskunnan lausuman mukaiseen soveltamisalan laajennukseen.

Lainauskorvausjärjestelmän laajentaminen tutkimus- ja opetustoimintaa palvelevista kirjastoista tapahtuvaan lainaamiseen sisältyi valtion talousarvion valmisteluun opetusministeriössä keväällä 2007. Kulttuurimäärärahojen niukkuuden vuoksi lisämääräraha tähän tarkoitukseen ei kuitenkaan voitu esittää lopullisessa talousarvioehdotuksessa.

Vuoden 2008 valtion talousarvio sisältää määrärahan lainauskorvauksen maksamiseen vain yleisistä kirjastoista tapahtuvan lainaamisen osalta.

Tarvittavaa määrärahan korotusta ei ole saatu sisällytetyksi vuoden 2009 valtion talousarvioon.

Tarvittavaa määrärahan korotusta ei ole saatu sisällytetyksi vuoden 2010 valtion talousarvioon.

Asia ei anna valtioneuvoston taholta enää aihetta toimenpiteisiin.

Koulutuspoliittinen selonteko
VNS 4/2006 vp — EK 35/2006 vp
Sivistysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 17.11.2006 hallituksen huolehtivan siitä, että valtakunnallisessa koulutustarpeen ennakointi- ja mitoitussuunnittelussa otetaan nykyistä paremmin huomioon maakuntien ja alueiden laatimat koulutuksen mitoitussuunnitelmat.

Työvoima- ja koulutustarpeen ennakointijärjestelmää on kuluvalla hallituskaudella uudistettu työn-, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelman puitteissa toimineen ennakoinnin yhteistyöryhmän ehdotusten pohjalta. Ko. yhteistyöryhmän täsmensi alueellisen ennakoinnin vastuita alla esitetyllä tavalla.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) laatii keskipitkän ja pitkän aikavälin työmarkkinoiden rakenne-ennusteet koulutustarpeen ennakoinnin pohjaksi. VATT on laatinut ennusteet myös maakunnittain ja maakunnan liitot ovat voineet kommentoida analyysia jo sen valmisteluvaiheessa.

Osana alueiden kehittämistä koskevan lain uudistusta maakunnan liitoille annettiin tehtäväksi keskipitkän ja pitkän aikavälin koulutustarpeen ennakoinnin koordinaatio osana koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnittelua. Opetushallitus tukee liittoja niiden ennakointityössä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tulee käymään maakunnan liittojen kanssa vuoropuhelua alueellisista koulutustarjonnan tavoitteista kevään ja kesän 2011 aikana.

Lukion suullisen kielitaidon arviointi
HE 98/2008 vp — EV 207/2008 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.12.2008, että hallitus seuraa lukion opiskelijan suullisen kielitaidon arviointia koskevan lainmuutoksen käytännön toteuttamista ja erityisesti sitä, saavatko opiskelijat yhtä paljon opetusta opiskelupaikasta riippumatta. Hallituksen tulee tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin, jos osoittautuu, ettei muutos ole tarkoituksenmukainen kieltenopetuksen syventävien opintojen tai opiskelijoiden tasapuolisen kohtelun kannalta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa Helsingin yliopiston tekemän lukion suullisen kielitaidon kurssin toteutumisen seurantahankkeen, joka valmistuu vuonna 2013. Hankkeen tavoitteena on tuottaa palaute- ja tutkimustietoa arvioinnin toteutumisesta ja seurauksista. Tarkoituksena on kartoittaa, kuvailla ja analysoida lukion suullisen kielitaidon kurssin toimeenpanoa sekä opetussuunnitelman toteutumista eri puolilla maata. Lisäksi tavoitteena on kerätä ja muokata kieltenopettajien koulutukseen sopivia työmuotoja sekä monipuolistaa arviointia.

Oppisopimuskoulutus, rahoitusjärjestelmä
HE 119/2008 vp — EV 188/2008 vp
Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 9.12.2008, että oppisopimuskoulutuksen rahoitukseen tehtyjen muutosten vaikutuksia seurataan tarkoin ja ryhdytään välittömästi korjaaviin toimenpiteisiin, mikäli uudistus vääristää oppisopimuskoulutuksen tarjontaa aloittain tai muutoin selvästi hankaloittaa oppisopimuskoulutuksen järjestämistä tarvetta vastaavasti. Opetusministeriön on annettava asiasta selvitys sivistysvaliokunnalle vuoden 2009 loppuun mennessä.

1. Tasavallan presidentti vahvisti 19.12.2008 lain opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta. Laki tuli voimaan 1.1.2009. Lailla muutettiin oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintaa siten, että se on aiemman 77 prosentin asemesta 63,13 prosenttia ammatillisen koulutuksen keskimääräisestä yksikköhinnasta. Muutoksen tarkoituksena oli yhtäältä saada oppisopimuksena järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta vastaamaan aikaisempaa paremmin koulutuksen järjestämisestä aiheutuneita todellisia kustannuksia ja toisaalta varmistua, ettei valtion erikoisoppilaitosten siirto osaksi muita ammatillisen erityisopetuksen järjestäjiä lisää asukaskohtaista kunnan rahoitusosuutta.

Yksikköhintojen alentamista koskevan hallituksen esityksen (HE 119/2008) käsittelyssä eduskunta antoi lausuman, jonka mukaan VOS-2010 valtionosuusuudistuksen yhteydessä tulee selvittää mahdollisuudet ottaa oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmässä käyttöön oma kustannuspohja. Lisäksi aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen johtoryhmä otti toisessa väliraportissa (OPM 2009:11) kantaa oman kustannuspohjan käyttöön ottamiseksi oppisopimuskoulutuksen rahoituksen perusteena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 12.2.2010 työryhmän, jonka tehtäväksi annettiin selvittää oppisopimuskoulutuksen rahoitusjärjestelmän toimivuutta kokonaisuutena, oman kustannuspohjan soveltuvuutta rahoituksen määräytymisperusteena, opiskelijamäärien säätelyn ja kiintiöinnin uudistamistarpeita, rahoituksen perusteena olevien opiskelijamäärien laskennan uudistamistarpeita sekä työpaikalla tapahtuvan koulutuksen toteuttamiseen tarkoitettujen koulutuskorvausjärjestelmän toimivuutta. Työryhmä on saanut työnsä valmiiksi ja loppuraportti valmistuu tammikuussa 2011.

Aikuiskoulutuksen kokonaisuudistusta valmistelleen johtoryhmän toisen väliraportin ehdotusten mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö asetti 4.12.2009 laajapohjaisen kehittämishankkeen oppisopimuskoulutusta koskevan viranomaistoiminnan kehittämiseksi sekä laadukkaan koulutuksen ja yhdenmukaisten hallinnollisten menettelyjen varmistamiseksi. Työryhmässä ovat edustettuina opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen lisäksi oppisopimuskoulutuksen sekä ammatillisen ja aikuiskoulutuksen järjestäjiä edustavat yhdistykset sekä työelämän valtakunnalliset järjestöt. Hanketta valmistelevan työryhmän loppuraportin määräaika oli 31.10.2010. Loppuraportti julkaistaan helmikuun alussa 2011.

Yliopistouudistus, toteutumisen ja vaikutusten seuraaminen
HE 7/2009 vp — EV 103/2009 vp
Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.6.2009, että hallitus seuraa yliopistouudistuksen toteutumista sekä vaikutuksia ja antaa asiasta selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2012 kevätistuntokaudella.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa, miten yliopistot järjestävät liikuntapalveluja opiskelijoille, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi.

3. Eduskunta edellytti, että lukukausimaksukokeilun tuloksia arvioidaan huolellisesti ja arvioinnin kriteerit määritellään mahdollisimman nopeasti.

4. Eduskunta edellytti, että koulutuksen ja tutkimuksen kehittämiseksi ja laadun turvaamiseksi yliopistolle turvataan riittävä perusrahoitus. Rahoitusta tulee kanavoida tasapuolisesti kaikille tieteenaloille.

5. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan siitä, että yliopistokeskuksille suunnataan vuosittain vähintään nykyisen tasoiset määrärahat.

1. Syksyllä 2009 käydyissä opetusministeriön ja yliopistojen välisissä sopimusneuvotteluissa keskusteltiin mm. yliopistouudistuksesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa yliopistojen toimintaa tilinpäätösten ja muun ministeriön edellyttämän raportoinnin kautta. Opetus- ja kulttuuriministeriö järjestää vuosittain korkeakoulujen johdon seminaarin, jossa on mahdollisuus keskustella yliopistojen rehtoreiden kanssa mm. yliopistouudistuksen toteutumisesta ja vaikutuksista. Hallitus antaa yliopistouudistuksen toteutumisesta ja vaikutuksista selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2012 kevätistuntokaudella.

2. Vuonna 2009 opetusministeriön rahoittamassa, SYLin ja Suomen yliopistojen rehtorien neuvoston KYKY-hankkeessa kartoitettiin ja koottiin yliopisto-opiskelijoiden opiskelukykyä (ml. fyysistä ja psyykkistä jaksamista tukeva yliopistoliikunta) edistäviä hyviä käytäntöjä ja laadittiin valtakunnalliset suositukset opiskelukyvyn edistämiseksi yliopistoyhteisöissä. Vuonna 2010 hankkeen tavoitteena on ollut levittää hyviä käytäntöjä ja suosituksia ja tukea opiskelukykymallin hyödyntämistä osana korkeakoulujen opetuksen kehittämistä.

Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ja Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus ovat yhteistyössä mm. Opiskelijoiden liikuntaliiton (OLL) ja ylioppilaskuntien kanssa tehneet Opiskelijan yliopisto -selvitykset vuosina 2005, 2006 ja 2008. Selvitysten tavoitteena on ollut tuottaa tietoa yliopistojen opiskeluympäristöjen toimivuudesta. Otuksessa on käynnissä opiskelijan korkeakoulu -selvitys, jossa tarkastelu laajennetaan myös ammattikorkeakouluihin. Selvityksessä kartoitetaan myös opiskelijan hyvinvointia tukevien liikuntapalvelujen tilaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tukenut Opiskelijoiden liikuntaliiton OLL ry:n, Suomen yliopistot yhdistys UNIFIN:n ja Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto ARENEN yhteistyötä korkeakouluopiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien järjestämiseksi. Opiskelijoiden Liikuntaliiton hallitus asetti 15.4.2010 korkeakululiikunnan asiantuntijaryhmän, jonka toimintaa ministeriö rahoittaa. Työryhmän tehtävänä on laatia suositus korkeakoulujen toimivista liikuntapalveluista ja ehdotukset siitä, miten ne voidaan toteuttaa. Lisäksi työryhmä tekee ehdotukset siitä, kuinka korkeakoulujen liikuntapalveluita voidaan arvioida ja seurata korkeakoulutasolla ja valtakunnallisesti. Työryhmän työ julkistetaan opetus- ja kulttuuriministeriön seminaarissa vuoden 2011 helmikuussa.

3. Korkeakoulujen lukukausimaksukokeilu on käynnistynyt vuoden 2010 alusta. Kokeilun aikana selvitetään, mitä vaikutuksia maksullisiin koulutusohjelmiin siirtymisestä on korkeakoulujen kansainvälistymiselle, suomalaisen korkeakoulutuksen vetovoimalle, opiskelijavirroille ja vieraskielisen korkeakoulutuksen laadulle

Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti lukukausimaksukokeilun seurannasta kesäkuussa 2010 työryhmän valmisteleman seuranta- ja arviointisuunnitelman pohjalta. Seuranta- ja arviointisuunnitelman toteuttamisesta vastaa tätä tehtävää varten asetettu työryhmä. Olemassa ole-

van tilastoaineiston ja selvitysten lisäksi seurannassa kootaan määrällistä ja laadullista tietoa korkeakouluille ja opiskelijoille suunnatuilla kyselyillä. Käytännön kokemusten kartoittamiseksi ja hyvien käytänteiden jakamiseksi seuranta- ja arviointityöryhmä järjestää vuosittain teemakeskusteluja ja työseminaareja korkeakouluille ja sidosryhmille. Työryhmän ensimmäinen väliraportti kokeilun käynnistymisvaiheesta valmistuu keväällä 2011. Lukukausimaksukokeiluun osallistuu yhdeksän yliopistoa ja kymmenen ammattikorkeakoulua.

4. Valtion rahoituksella turvataan kaikkien yliopistojen edellytykset lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Valtion rahoitus yliopistojen menoihin määräytyy kaikille yliopistoille samojen periaatteiden mukaisesti. Yliopistojen perusrahoituksen laskennallisella mallilla turvataan pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet kannustaen yliopistoja samalla profiloitumisen ja jatkuvan laadun parantamisen ohella tuottavaan ja taloudelliseen toimintaan.

Hallituksen tavoitteena on, että muutosvaiheessa yliopistojen keskinäiset rahoitussuhteet eivät olennaisesti muutu ja että pidemmällä aikavälillä toiminnan tuloksellisuus heijastuu yksittäisen yliopiston saamaan rahoitukseen.

Vuosien 2009 ja 2010 talousarvioiden yhteydessä on tehty lukuisia päätöksiä, joilla turvataan yliopistojen maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta. Lisäksi yliopistokehystä tullaan vuodesta 2011 lähtien korottamaan kertaluonteisia eriä lukuun ottamatta yliopistoindeksin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Yliopistoille osoitettava valtion rahoitus lisääntyy vuonna 2011 edellisestä vuodesta 160 miljoonaa euroa. Yliopistojen rahoituksen pitkäjänteisyyden vahvistamiseksi mahdollisesti tehtävistä muista pysyvistä tasokorotuksista tai kertaluonteisista erityispanostuksista tehdään päätökset tulevien kehyspäätösten yhteydessä.

Viime kädessä yliopistot päättävät autonomiansa puitteissa, minkä rahoituksen ne katsovat eri toiminnoille tai yksiköille tarkoituksenmukaiseksi osoittaa ministeriön kanssa sovittujen ja yliopiston sisällä asetettavien omien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

5. Opetus- ja kulttuuriministeriö osoittaa kaudella 2010–2012 yliopistokeskuksia koordinoiville yliopistoille rahoitusta osana valtakunnallisia erityistehtäviä. Rahoitusta osoitetaan 670 000 euroa kutakin yliopistokeskusta kohden, mikä vastaa vuoden 2009 talousarviossa yliopistokeskusten kehittämiseen ja koordinointiin varatun rahoituksen tasoa. Yliopistoindeksin mukainen vuotuinen kustannustason nousu vaikuttaa myös yliopistokeskusten koordinaatiorahoitukseen. Valtakunnallisten erityistehtävien lisäksi yliopisto saa rahoitusta perusrahoituksen laskennallisten panos/tuotos -kriteerien kautta, joista osa liittyy myös yliopistokeskuksissa tapahtuvaan toimintaan.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Ammattikorkeakoulut, toiminnan seuraaminen
HE 26/2009 vp — EV 102/2009 vp
Sivistysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 16.6.2009, että hallitus seuraa ammattikorkeakoulujen koulutusmääriä, koulutuksen sisällön kehittämistä ja opiskelijoiden sijoittumista työmarkkinoille.

2. Eduskunta edellytti, että ammattikorkeakoulujen lukukausimaksukokeilun tuloksia arvioidaan huolellisesti ja arvioinnin kriteerit määritellään mahdollisimman nopeasti.

3. Eduskunta edellytti, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon tilannetta seurataan.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa miten ammattikorkeakoulut järjestävät liikuntapalveluja opiskelijoille ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin opiskelijoiden liikuntamahdollisuuksien edistämiseksi.

1. Opetus- ja kulttuuriministeriö, ammattikorkeakoulujen ylläpitäjät ja ammattikorkeakoulut ovat sopineet ammattikorkeakoulujen perusrahoituksen perusteena olevavasta opiskelijamäärästä sopimuskaudelle 2010–2012 koulutusaloittain. Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa sopimuksen opiskelijamäärien suhdetta toteutuneisiin opiskelijamääriin. Seurannassa otetaan huomioon nuorten ja aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen, ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen, ammatillisten erikoistumisopintojen, avoimen ammattikorkeakouluopetuksen ja maahanmuuttajien valmentavan koulutuksen opiskelijat koulutusaloittain sekä opettajankoulutuksen opiskelijat.

Koulutuksen sisällön kehittämiseen liittyen korkeakoulujen arviointineuvosto jatkaa koulutuksen arviointitoimintaa. Arvioinnin tuloksia hyödynnetään koulutuksen kehittämistyössä

Opiskelijoiden sijoittumista työmarkkinoille seurataan opetusministeriön ja ammattikorkeakoulujen yhteisesti sopimien tavoitteiden ja niihin liittyvien tunnuslukujen avulla sekä opetus- ja kulttuuriministeriön ammattikorkeakouluille antamassa kirjallisessa palautteessa. Työmarkkinoille sijoittumisessa käytetään apuna myös ennakointitoimintaa, jolla koulutusta pyritään sovittamaan työvoimatarpeiden mukaisesti.

2. Korkeakoulujen lukukausimaksukokeilu käynnistyy vuoden 2010 alusta. Kokeilun aikana selvitetään, mitä vaikutuksia maksullisiin koulutusohjelmiin siirtymisestä on korkeakoulujen kansainvälistymiselle, suomalaisen korkeakoulutuksen vetovoimalle, opiskelijavirroille ja vieraskielisen korkeakoulutuksen laadulle. Opetusministeriö on asettanut työryhmän seuraamaan ja arvioimaan lukukausimaksukokeilua. Työryhmän tehtävänä on tehdä esitys kokeilun seurantaindikaattoreista, muusta kerättävästä seurantatiedosta ja arviointikriteereistä sekä arvioida kokeilun tuloksia ja kokeilulle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Opetus- ja kulttuuriministeriö päätti lukukausimaksukokeilun seurannasta kesäkuussa 2010 työryhmän valmisteleman seuranta- ja arviointisuunnitelman pohjalta. Seuranta- ja arviointisuunnitelman toteuttamisesta vastaa tätä tehtävää varten asetettu työryhmä. Olemassa olevan tilastoaineiston ja selvitysten lisäksi seurannassa kootaan määrällistä ja laadullista tietoa korkeakouluille ja opiskelijoille suunnatuilla kyselyillä. Käytännön kokemusten kartoittamiseksi ja hyvien käytänteiden jakamiseksi seuranta- ja arviointityöryhmä järjestää vuosittain teemakeskusteluja ja työseminaareja korkeakouluille ja sidosryhmille. Työryhmän ensimmäinen väliraportti kokeilun käynnistymisvaiheesta valmistuu keväällä 2011. Lukukausimaksukokeiluun osallistuu yhdeksän yliopistoa ja kymmenen ammattikorkeakoulua.

3. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon tilannetta on kartoitettu opiskeluterveydenhuollon järjestämistä selvittäneessä työryhmässä, joka päätti työnsä 16.12.2009. Opiskelijoiden terveyspalveluiden saatavuudessa opiskelupaikkakunnalla on vielä ongelmia. Työryhmä päätyi esittämään ensisijaisena ratkaisuvaihtoehtona ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä YTHS-mallin mukaisesti. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kautta selvitetään vuonna 2011 alkavalla kokeilulla. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän valmistelemaan, ohjaamaan ja seuraamaan ammattikorkeakoulujen opiskeluterveydenhuollon kokeilua.

Asia kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan vastuualueelle.

4. Vuonna 2010 toteutettiin Opiskelijan ammattikorkeakoulu korkeakoulu -selvitys, jossa aiempien vuosien selvityksiä yliopistojen opiskeluympäristöjen toimivuudesta laajennetaan koskemaan myös ammattikorkeakouluja. Selvityksessä kartoitetaan myös opiskelijan hyvinvointia tukevien liikuntapalvelujen tilaa.

SAMOK ry toteuttaa opiskelijoiden opiskelukykyä edistävää Yhteinen ammattikorkeakoulu -hankketta vuosina 2010–2011.

Suomen Akatemia, lainuudistuksen toteutumisen seuraaminen
HE 27/2009 vp — EV 164/2009 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.11.2009, että hallitus seuraa Suomen Akatemiaa koskevan lainuudistuksen toteutumista ja vaikutuksia ja antaa asiasta selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2012 kevätistuntokaudella.

Laki Suomen Akatemiasta ja asetus tulivat voimaan 1.1.2010. Valtioneuvosto on 10.12.2009 nimittänyt Suomen Akatemian hallituksen jäsenet ja tieteellisten toimikuntien puheenjohtajat ja jäsenet toimikaudeksi 1.1.2010–31.12.2012. Akatemia uudisti johtosääntönsä vastaamaan uutta lainsäädäntöä 1.1.2010 alkaen. Akatemia toteutti 2009–2010 vuodenvaihteessa tarvittavat tutkijavirkamuutoksesta aiheutuneet toimenpiteet mm. toimintaohjeen Akatemian virkatutkijoille, päätöksen periaatteista lakkaavia virkoja korvaavissa rahoituspäätöksissä ja rahoituspäätökset. Opetus- ja kulttuuriministeriö käy vuosittain sopimusneuvottelut tiedelaitosten kanssa. Näissä vuosittaisissa sopimusneuvotteluissa on mahdollista keskustella myös lainuudistuksen toteutumisesta ja vaikutuksista. Keväällä 2010 opetus- ja kulttuuriministeriön ja Suomen Akatemian välisissä tulosneuvotteluissa koskien vuotta 2011 sovittiin, että Akatemia raportoi ministeriölle 31.10.2011 mennessä Suomen Akatemian lakiuudistuksen toteutumisesta ja vaikutuksista. Suomen Akatemia teetti kesällä 2010 kyselyn akatemiaprofessoreille ja akatemiatutkijoille tutkijavirkamuutoksesta. Vastaukset olivat positiivisia ja kysely tullaan uusimaan myös vuonna 2011. Lisäksi opetusministeriö järjestää vuosittain yliopistojen tutkimusvararehtoreiden ja ministeriön väliset tapaamiset (1–2 krt/v.), joissa keskustellaan mm. tiedepolitiikan ajankohtaisista kysymyksistä, tutkijakoulutuksesta ja tutkijaurasta. Hallitus antaa lainuudistuksen toteutumisesta ja vaikutuksista selvityksen sivistysvaliokunnalle vuoden 2012 kevätistuntokaudella.

Ammatillinen koulutus, ammattistartin seuraaminen
HE 107/2009 vp — EV 138/2009 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.11.2009, että opetusministeriö seuraa ammatillisen koulutuksen ohjaavaan ja valmistavaan koulutukseen pääsyä, koulutuksen määrää, alueellisen saatavuuden kattavuutta ja koulutuksen vaikuttavuutta ja antaa asiasta selvityksen sivistysvaliokunnalle vuonna 2012.

Opetusministeriö käynnisti syksyllä 2006 ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen kokeilun, ammattistartin myöntämällä kokeiluluvan 56 koulutuksen järjestäjälle. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien fuusiot ovat vähentäneet tasaisesti myös ammattistarttikokeilua järjestävien koulutuksen järjestäjien lukumäärää: vuoden 2009 alussa kokeilukoulutuksen järjestäjiä oli 48 ja vuoden 2010 alussa 43. Kokeilu päättyi syksyllä 2010.

Ammattistartti on tarkoitettu erityisesti perusopetuksen päättäneille nuorille, joilla ei vielä ole selkiintynyttä käsitystä ammatinvalinnastaan tai joilla ei ole riittäviä valmiuksia jatkokoulutukseen hakeutumiseen tai opinnoista suoriutumiseen. Startilla madalletaan nuorten

siirtymäkynnystä perusopetuksesta ammatilliseen peruskoulutukseen sekä vähennetään opintojen alkuvaiheen keskeyttämistä ja parannetaan koulutuksen läpäisyä. Ammattistarttiin voivat osallistua myös ammatillisen koulutuksen tai lukion keskeyttäneet. Ammattistartista opiskelija voi hakea tai siirtyä joustavasti tutkintoon johtavaan koulutukseen, kun se on opiskelijan kannalta tarkoituksenmukaista.

Ammattistarttikokeilussa mukana olleet koulutuksen järjestäjät pitävät koulutusta tarpeellisena ja koulutus on löytänyt oman paikkansa perusopetuksen ja toisen asteen nivelvaiheen koulutuksena. Kokeilun tulokset ja palautteet ovat olleet positiivisia. Koulutuksen järjestäjät ovat kehittäneet ja ottaneet käyttöön monia uusia toimintatapoja.

Ammattistarttikokeilun yhteydessä tehdyn seurantaselvityksen mukaan ammattistartin opiskelijoista noin 70 % jatkoi vuoden sisällä opintojaan joko ammatillisessa perustutkintoon johtavassa koulutuksessa, lukiossa tai muussa koulutuksessa tai oli siirtynyt työelämään. Ammattistarttia voidaan pitää toimivana perusopetuksen ja ammatillisen koulutuksen nivelvaiheen käytänteenä, joka tukee omalta osaltaan onnistuneita koulutussiirtymiä ja opiskelijoiden elinikäisten opinpolkujen jatkumoa.

Ammattistarttikoulutus vakinaistettiin vuoden 2010 alusta voimaan tulleella lailla syksyllä 2010 alkavasta koulutuksesta lukien. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi 49 koulutuksen järjestäjälle luvan vakinaisen ammattistarttikoulutuksen järjestämiseen.

Syksyllä 2010 ammattistarttikoulutuksen aloitti 1 400 opiskelijaa, joista 1 020 oli perusopetuksen samana keväänä päättäneitä.

Vuoden 2010 ensimmäiseen lisätalousarvioon sisältyi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärän lisääminen 1 000 opiskelijalla. Nämä opiskelijapaikat kohdennettiin erityisesti ammattistarttikoulutusta järjestäville koulutuksen järjestäjille.

Oppimisen tukeminen
Erityisopetus
HE 109/2009 vp — EV 90/2010 vp
Sivistysvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 8.6.2010, että hallitus seuraa sitä, toteutuuko oppilaan oikeus erityiseen tukeen hänen oppimisedellytystensä mukaisesti, ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin, jos osoittautuu, että oppilaan mahdollisuudet saada oppimiseen tukea tarpeen mukaan ja mahdollisuudet tuloksekkaaseen oppimiseen heikentyvät. Opetus- ja kulttuuriministeriön tulee antaa asiasta sivistysvaliokunnalle selvitys vuoden 2013 loppuun mennessä.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että valtiontalouden kehyksissä ja tulevissa valtion talousarvioissa otetaan huomioon perusopetuslain erityisopetusta ja muuta erityistä tukea koskevien lainmuutosten johdosta syntyvät lisärahoitustarpeet.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tilannut tutkimuksen, jonka tarkoituksena on selvittää, miten erityisopetus on järjestetty kunnissa ja millaiset tekijät vaikuttavat erityisopetuksen järjestämiseen sekä erityisesti millä tavoin erityisopetusta ja erityisopetuksen rahoitusta koskevat lainsäädäntöuudistukset ja laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta vaikuttavat erityisopetuksen järjestämiseen ja resurssointiin kunnissa.

Valtion talousarviossa vuodelle 2011 on kohdennettu 17 milj. euroa tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetuksen ja tukitoimien vahvistamiseen sekä oppimisvaikeuksien varhaisesta tunnistamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Vapaa sivistystyö, selvittäminen
HE 175/2009 vp — EV 232/2009 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2009, että hallitus selvittää vapaan sivistystyön osalta,
>
> onko avustuksina myönnettävä rahoitusmalli tarkoituksenmukainen vai tulisiko laatu- ja kehittämisrahoitus siirtää osaksi valtionosuusrahoitusta,
>
> miten taiteen perusopetuksen järjestäminen kansalaisopistossa mahdollistetaan vain yleisen oppimäärän osalta ja
>
> mahdollisuudet korottaa taiteen perusopetuksen yksikköhintaa niin, etteivät yksikköhintojen eroavaisuudet ohjaisi kuntien päätöksiä taiteen perusopetuksen järjestämisessä.
>
> Hallituksen tulee antaa mahdollisesti tarvittavat esitykset säädösten muuttamiseksi eduskunnalle viivytyksettä.

Osana vapaan sivistystyön kehittämisohjelman toimeenpanoa on momentin 29.30.30 avustusrahoitusta uudistettu vuoden 2010 alusta niin, että avustukset muodostuvat vapaan sivistystyön 1) keskeisiä tavoitteita tukevista laatu- ja kehittämisavustuksista, 2) oppilaitos- ja ylläpitäjärakenteen kehittämistä tukevista avustuksista, 3) aliedustettujen ryhmien opiskelua tukevista opintoseteliavustuksista ja 4) ylimääräisistä avustuksista. Laatu- ja kehittämisrahoitus osoitetaan vapaan sivistystyön oppilaitoksille vuosille 2010–2012 sovittujen tavoitteiden mukaisesti harkinnanvaraisina avustuksina. Laskennallisena valtionosuusrahoituksena jaettava laatu- ja kehittämisrahoitus edellyttää kattavaa tilasto- ja tietopohjaa. Opetusministeriö, sittemmin opetus- ja kulttuuriministeriö, on asettanut 26.10.2009 vapaan sivistystyön tilasto- ja tietohankkeen selvittämään vapaan sivistystyön rahoituksen, ohjauksen, seurannan ja kehittämisen edellyttämät tietotarpeet ja tekemään esitykset vapaan sivistystyön tietopohjan kehittämisestä 30.8.2011 mennessä.

Opetusministeriön 26.10.2009 asettama vapaan sivistystyön rahoitusryhmä on jättänyt ehdotuksensa ministeriölle 15.3.2010. Rahoitustyöryhmän tehtävänä oli muun ohessa selvittää vapaan sivistystyön oppilaitoksissa, lähinnä kansalaisopistoissa, järjestettävän taiteen perusopetuksen asema ja rahoitus. Työryhmän ehdotusten ja saatujen lausuntojen pohjalta laadittava selvitys taiteen perusopetuksen järjestämisestä kansalaisopistossa annetaan eduskunnalle kuluvan vaalikauden aikana.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut 19.10.2010 työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää tavoitesopimusmenettelyn soveltuvuus liikunnan koulutuskeskusten valtionrahoituksen ja -ohjauksen kehittämiseksi sekä laatia ehdotus liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön rahoituksen kehittämisestä. Työryhmän määräaika on 30.4.2011.

Maa- ja metsätalousministeriö

Perunan rengasmätä
HE 87/1995 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.11.1995, että maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä n:o 41/1994 vp ja maa- ja metsätalousministeriön 13.10.1995 päivätyssä selvityksessä esitetyt toimenpiteet, niitä tarpeen vaatiessa vielä tehostaen, toteutetaan välittömästi pyrkimyksenä luoda Suomesta rengasmädästä vapaa alue kolmessa vuodessa.

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan pyynnöstä maa- ja metsätalousministeriö on toimittanut 18.11.1997 valiokunnalle suunnitelman perunan rengasmädän hävittämistoiminnan tehostamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunnalle on lisäksi toimitettu 1998–2007 selvitykset toimenpiteistä rengasmädän hävittämiseksi.

Uusien rengasmätäesiintymien löytyminen on vakiintunut matalalle tasolle maamme ruokaperunatuotannossa. Siemenperunatuotanto on vapaa rengasmädästä.

Maa- ja metsätalousministeriö on Eviran kanssa asettanut rengasmädän torjunnan kasvinterveystoimien painopisteeksi vuosina 2010–2011.Laboratoriotoimintaa on kehitetty ja selvitys on meneillään kartoitusten ja valvonnan tasosta sekä säädösmuutostarpeesta.

Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito
HE 212/1997 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti, kiinnittäen samalla huomiota nuoren metsän hoitotarpeen laajuuteen ja kiireellisyyteen, että myös metsätalouden organisaation kautta ohjataan varoja työllisyystöihin.

Valtio edistää yksityismetsissä tehtäviä metsänhoito- ja perusparannustöitä sekä energiapuun korjuuta myöntämällä ns. Kemera-tukea kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) nojalla. Tuen myöntämisestä, maksamisesta ja käytön valvonnasta vastaavat alueelliset metsäkeskukset.

Kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) 1.12.1999 voimaan tullut muutos mahdollistaa valtion tuen myöntämisen myös energiapuun haketukseen, mikä osaltaan edistää hoitotöiden tekemistä ja työllisyyttä.

Laki kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain muuttamisesta, jossa säädetään mahdollisuudesta rahoittaa työllisyystyönä tehtävää nuoren metsän hoitoa ja energiapuun korjuuta puuntuotannon kestävyyden turvaamiseksi myönnettävällä valtion tuella ja työministeriön asetus työllisyystyönä teetettävästä nuoren metsän hoidosta tulivat voimaan 15.5.2001.

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli vuoden 2005 aikana kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain uudistamista.

Eduskunta hyväksyi uuden kestävän metsätalouden rahoituslain (544/2007) vuonna 2007. Uuden lain keskeisin tavoite on lisätä tukien vaikuttavuutta niin, että käytettävissä olevilla resursseilla saadaan aikaan entistä enemmän hyvin hoidettuja metsiä. Resurssien käytön kannalta suurimmassa työlajissa, nuoren metsän hoidossa, tarkoituksena on suunnata hoito-

töiden painopistettä varhaisempaan taimikkovaiheeseen, jolloin työ on metsänhoidollisesti vaikuttavampaa ja edullisempaa kuin myöhäisemmissä kehitysvaiheissa.

Eduskunta hyväksyi vuonna 2010 lain kestävän metsätalouden rahoituslain muuttamisesta ja lain pienpuun energiatuesta. Pienpuun energiatuki korvaa nykyiset kestävän metsätalouden rahoituksesta annettuun lakiin (1094/1996) sisältyvät energiapuun korjuun ja haketuksen tuet. Se on tarkoitus saattaa voimaan samanaikaisesti kestävän metsätalouden rahoituslain (544/2007) kanssa valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana vuoden 2011 aikana.

Vuonna 2010 yksityismetsissä tehtävien metsänhoito- ja perusparannustöihin sekä energiapuun korjuuseen ja haketukseen oli myönnetty määrärahaa valtion talousarvion momentilta 30.60.44 Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen yhteensä 72,28 milj. euroa. Lisäksi tuen suuresta kysynnästä johtuen vuoden 2010 neljännessä lisätalousarviossa myönnettiin 8 milj. euron lisämääräraha.

Valtion rahoittamilla metsänhoito- ja metsänparannustöillä on vuosittain saavutettu noin 3 000 henkilötyövuoden työpanos. Varsinkin Itä- ja Pohjois-Suomessa toiminnalla on luotu työpaikkoja syrjäisillä maaseutualueilla, joilla muu elinkeinotoiminta ei välttämättä pysty väestöä työllistämään.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Siemenhuollon toimivuuden ja siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaaminen
HE 45/2000 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.6.2000, että hallituksen tulee vaikuttaa EU:n komissioon siten, että komissio tekee ehdotuksen, joka mahdollistaa toimenpiteet maamme siemenhuollon toimivuuden ja Suomen oloissa käyttökelpoisen siemenen perinnöllisen monimuotoisuuden turvaamiseksi siten kuin eduskunta on jo aikaisemmin edellyttänyt.

Euroopan Unionin neuvosto on kylvösiemendirektiivin muutosten käsittelyn yhteydessä antamassaan lausunnossa joulukuussa 1998 todennut, että sellaisia tarjottuja siemeneriä, joita ei voida pitää viljelyyn sopivina maassa tai maissa, joissa on ylipääsemättömiä siementen tarjontaongelmia, ei huomioida. Samalla neuvosto toteaa, että poikkeuksen kohteena oleva markkina-alue on tarkoin rajattava ja että poikkeusalueen hallinnointi on hoidettava mahdollisimman nopeasti. Komissio on tehnyt päätöksen Suomen aloitteesta, että jäsenvaltio voi itse säätää tietyissä olosuhteissa alueellaan markkinoitavan kylvösiemenen itävyydestä. Jäsenvaltion on kuitenkin ilmoitettava tarpeestaan poikkeusmenettelyyn muille jäsenvaltioille ja komissiolle. Ellei muista jäsenvaltioista ole saatavilla sopivaa kylvösiementä, jäsenvaltio voi päättää poikkeuksesta sallia markkinoida alueellaan rajoitetun ajan ja määrän kylvösiementä alennetulla itävyydellä. Poikkeuskäytäntö on jo erittäin vakiintunutta.

Hukkakauran torjunnan tehostaminen
HE 50/2001 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2001 hukkakauran torjunnan tehostamiseksi, että valtion talousarvioesityksessä osoitetaan vuosittain riittävät varat niin hukkakauran valvontatoimenpiteisiin kuin hukkakauran torjunnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen ja että hukkakauran torjunnassa vallitsevasta tilanteesta maassamme toimitetaan vuosittain selvitys eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Vuoden 2009 talousarviossa oli hukkakaurakorvauksiin momentilla 30.30.41 varattu 100 000 euroa hukkakauran torjuntakustannuksiin ja 20 000 euroa hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimiseen. Maa- ja metsätalousministeriö on tehnyt vuonna 2007 selvityksen hukkakauralainsäädännön vaikutuksista. Selvityksessä korostetaan hukkakauran torjuntasuunnitelmien olennaista merkitystä hukkakauran torjunnassa (työryhmämuistio MMM 2007:18). Maa- ja metsätalousministeriö teetti myös MTT:n taloustutkimuksella vuonna 2009 selvityksen hukkakauran aiheuttamista kustannuksista. Selvityksen mukaan edullisimmaksi yhteiskunnan kannalta näyttäisi tulevan vaihtoehto, jossa hukkakaura-alaa pyritään vähentämään maltillisesti nykytasosta, mahdollisesti keskittyen aluksi hävittämään kaikkein pahimmat esiintymät.

Siemenperunakeskus
HE 70/2002 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 17.6.2002, että nykyisin Siemenperunakeskuksella olevaa tehtävää tutkia ja kehittää korkealaatuisen siemenperunan tuotantotekniikkaa nimenomaan Suomen pohjoisiin oloihin sopivaksi tulee jatkaa Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen Ruukin tutkimusasemalla ja että valtion talousarviossa osoitetaan vuosittain perunaviljelyä koskevaa tutkimus- ja kehitystoimintaan riittävät määrärahat.

2. Eduskunta edellytti, että Siemenperunakeskusta osakeyhtiöksi muutettaessa maamme huoltovarmuus perunantuotannon osalta turvataan muun muassa siten, että valtio säilyttää osakkuutensa yhtiössä niin kauan kuin yhtiön kansallisen huoltovarmuuden takaavien toimintatavoitteiden saavuttamisen varmistaminen sitä edellyttää.

Maa- ja elintarviketalouden tutkimuslaitos (MTT) on maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksessa oleva tutkimuslaitos, joka saa tulonsa lähes kokonaisuudessaan valtion talousarviosta. MTT:n tulossopimuksessa määritellään vuosittain maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen painopistealueet ja tärkeimmät tutkimuskohteet.

Suomen Siemenperunakeskus (SPK) Oy:n osakassopimuksessa valtio sitoutuu siihen, ettei se myy omistamastaan 22 %:n osuudesta osakkeita ennen 1.9.2007. Toistaiseksi valtio ei ole myynyt osakkuuttaan. Huoltovarmuuden kannalta olisi edelleen olennaista, että valtion omistusosuus säilyisi jatkossakin. Omistusosuudella voidaan varmistaa jatkossakin, että Siemenperunakeskus tuottaa puhdasta siemenaineistoa kotimaisiin pohjoisiin olosuhteisiin. Valtioneuvoston asetuksen (344/2003) mukaan on mahdollista maksaa korvausta kansallisesti tärkeiden peltokasvien jalostustyöstä, mutta myös kantasiementuotannosta. Huoltovarmuuskeskus on rahoittanut Siemenperunakeskuksen kantasiementuotantoa.

Liito-oravan suojelu
HE 73/2003 vp, LA 154/2003 vp — EV 52/2004 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV (a) tarkistamiseksi Suomen ja liito-oravan osalta, mikäli liito-oravakannan osoitetaan olevan niin runsas ja vakaa, ettei sitä voida enää pitää kyseisessä liitteessä tarkoitettuna yhteisön tärkeänä pitämänä lajina, joka edellyttää tiukkaa suojelua.

2. Eduskunta edellytti, että liito-oravan suojeluun liittyvälle viranomaistoiminnalle asetettavista lisätehtävistä ja joutuisuusvaatimuksesta valtiolle aiheutuvat lisäkustannukset otetaan asianmukaisesti huomioon talousarviota laadittaessa.

3. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan selkeän viranomaismenettelyn ohjeistamisesta liito-oravan suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn siten, että tarvittavat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajien tasavertainen kohtelu sekä liito-oravan asianmukainen suojelu turvaten.

4. Eduskunta edellytti, että metsätalouden ympäristötukeen osoitettava määräraha mitoitetaan valtion talousarviota laadittaessa niin suureksi, että liito-oravan suojelusta aiheutuvat lisäkustannukset tulevan asianmukaisesti huomioon otetuiksi.

1. Ympäristöministeriö on rahoittanut vuonna 2003 alkanutta tutkimusta Suomen liito-oravakannan koon selvittämiseksi ja kannan seurannan järjestämiseksi. Alustava selvitys kannan koon arvioinnista valmistui vuoden 2006 alkupuolella. Tutkimuksen tulokset antavat nyt ensimmäistä kertaa tilastollisesti luotettavan kuvan Suomen liito-oravakannan suuruudesta. Vastaavantasoisen tiedon saaminen kannan pidempiaikaisesta kehityksestä edellyttää kuitenkin jatkotutkimuksia. Kannan kehityksen on raportissa arvioitu alustavasti olevan laskeva. Ympäristöministeriö on rahoittanut tähän liittyvää jatkotutkimusta. Tutkimuksessa käytettyä kartoitusruutuverkostoa käytetään jatkoseurannassa. Seurannan alustavien tulosten perusteella vaikuttaa siltä, että kannan kehityksen suunta on edelleen laskeva. Seurantaa on kuitenkin tarpeen jatkaa.

Lajien uusin uhanalaisuuden tarkastelu "Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010" valmistui 1.12.2010. Liito-orava määritettiin edelleenkin vaarantuneeksi (Vulnerable, VU) lajiksi. Uhanalaisuuden syiksi ja lajia uhkaaviksi tekijöiksi katsottiin metsien uudistamis- ja hoitotoimet, puulajisuhteiden muutokset sekä lahopuun vähentyminen.

EU:n jäsenvaltiot ovat vuonna 2007 toimittaneet Euroopan komissiolle luontodirektiivin 17 artiklan edellyttämät raportit direktiivissä lueteltujen luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelun tason arvioinnista ja kehityksestä. Komissio on vuonna 2009 laatinut jäsenvaltioiden laatimien raporttien pohjalta koko EU:n aluetta koskevan yhteenvedon. Tarkastelu koskee kokonaisvaltaisesti kaikkia direktiivin liitteiden lajeja ja luontotyyppejä. Aloitteen tekeminen liitteiden mahdollisesta muuttamisesta kuuluu Euroopan komissiolle. Päätös mahdollisesta liitteiden muuttamisesta tehtäisiin todennäköisesti normaalissa lainsäädäntömenettelyssä.

Ministerineuvosto on Suomen puheenjohtajuuskaudella vuoden 2006 loppupuolella ja siis Suomen puheenjohdolla tekemissään päätelmissä (Biodiversiteetin köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2010 mennessä, 18.12.2006) muun ohella todennut, että luontodirektiivin liitteiden tarkasteluun ryhdyttäisiin vuonna 2010, kun riittävä luonnontieteellinen tieto lajien ja luontotyyppien suojelun tasosta on olemassa. Biologista monimuotoisuutta koskevan EY:n toimintasuunnitelman loppuraportissa vuonna 2010 liitteiden tarkastelua ei ole kuitenkaan nostettu esiin. Ottaen huomioon vasta valmistuneen Suomen lajien uusimman uhanalaistarkastelun tulokset ja kannan kehitystä koskevat seurantatiedot, ympäristöministeriö ei katso perustelluksi ryhtyä enempiin toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV(a) muuttamiseksi lajin osalta.

2. Liito-oravan suojeluun liittyvät tehtävät ovat osa metsäkeskuksen normaalia metsälain valvonta- ja tarkastustoimintaa. Valtionhallinnon tuottavuusohjelma on pienentänyt metsätalouden edistämis- ja valvontaorganisaatioiden valtionapua. Metsäkeskusten valvonta- ja tarkastustoiminnan valtionapu on kuitenkin pyritty turvaamaan.

3. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö antoivat 30.6.2004 metsäkeskuksille ja alueellisille ympäristökeskuksille yhteisen ohjeen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämisestä ja turvaamisesta metsien käytössä. Tähän liittyen aiheesta on järjestetty kenttäkoulutusta sekä laadittu menettelyä koskevia prosessikaavioita ja päätösmalleja. Ympäristöhallinnolle kuuluvat em. päätösprosessit ovat olleet yhtenä ympäristöhal-

linnon laatujärjestelmän kehittämiskohteena vuoden 2005 aikana. Viranomaispäätöksissä on erityistä huomiota kiinnitetty siihen, että tarvittavat päätökset saataisiin aikaan ilman viivytystä, käytännössä on pyritty noudattamaan 30 vrk:n määräaikaa. Päätösten asiasisältö ja muoto ovat pääosin muotoutuneet melko yhtenäisiksi. Tällä on pyritty varsinkin metsänomistajien tasavertaisen kohtelun toteuttamiseen. Vuonna 2010 jatkettiin liito-oravatietojen siirron kehitystyötä. Tavoitteena on yhtenäistää ja nopeuttaa tiedon siirtoa ELY-keskusten ja metsäkeskusten välillä.

Yhteiseen ohjekirjeeseen sisältyvät myös ohjeet liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen yksityiskohtaiseksi määrittämiseksi. Määrittämistä koskevia, luonnonsuojelulain 72 a §:n mukaisia päätöksiä oli 1.10.2010 mennessä tehty alueellisissa ympäristökeskuksissa kaiken kaikkiaan 1 367 kappaletta. Päätösten mukaisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen yhteenlaskettu pinta-ala on 272 hehtaaria, joten nämä paikat ovat pinta-alaltaan varsin suppeita.

Lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelusta maksettavan korvauksen edellytyksenä on, että suojelusta alueen omistajalle aiheutuva haitta on merkityksellinen. Ympäristövaliokunta on lausunnossaan hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 2005 kiinnittänyt huomiota ympäristöministeriön näkemykseen em. haitankynnyksen euromääräisestä arvosta suhteessa esimerkiksi muuhun lainsäädäntöön sisältyvän huomattavan haitan vastaavaan euromääräiseen arvoon (YmVL 25/2006 vp). Valiokunta edellytti, että ministeriön tuli tarkistaa asiaa koskeva ohjeistuksensa.

Korvauskynnyksen yksityiskohtainen määrittyminen muotoutuu käytännössä oikeuskäytännön, ts. asiaa koskevien oikeustapausten kautta. Lisääntymis- ja levähdyspaikan suojeluun liittyen toistaiseksi vain yksi tapaus on edennyt toimitusmiesten ja käräjäoikeuden (maaoikeuden) päätösten kautta korkeimpaan oikeuteen. Korkein oikeus ei ottanut tuomiossaan suoraan kantaa korvauskynnyksen absoluuttiseen tasoon, vaan katsoi, että ko. tapauksessa merkityksellisen haitan kynnys oli ylittynyt. Korkein oikeus korosti tuomiossaan myös sitä, että yksittäistapauksissa ratkaisu jää monien arvionvaraisten seikkojen harkinnan varaan. Asia palautettiin lunastustoimikunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Viime aikoina on tullut vireille muitakin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilyttämiseen liittyviä tapauksia, jotka ovat johtaneet korvaustoimituksiin. Korkeimman oikeuden tuomion ja vuoden aikana kertyneiden muiden korvaustapausten perusteella ympäristöministeriö on päättänyt luopua antamasta yleisiä ohjeellisia raja-arvoja merkitykselliselle haitalle. Näin ollen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan rajaamista ja metsänkäsittelyä koskevasta päätöksestä mahdollisesti maksettava korvaus jää ympäristökeskuksen ja maanomistajan välillä sovittavaksi siten, että kuhunkin tapaukseen liittyvät osatekijät voidaan ottaa huomioon. Korvauskynnystä koskeva oikeuskäytäntö tulee ajan myötä yhtenäistämään arviointia.

4. Liito-oravan suojelua voidaan korvata metsätalouden ympäristötuella silloin, kun se sijaitsee kohteella, joka täyttää kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) 19 §:ssä asetetut edellytykset.

Metsätalouden ympäristötuen käyttö oli vuonna 2006 4,104 milj. euroa, vuonna 2007 4,104 milj. euroa ja vuonna 2008 4,355 milj. euroa ja vuonna 2009 5,2 milj. euroa. Vuonna 2010 ympäristötuen käytön arvioidaan nousevan 6,5 milj. euroon.

Maa- ja metsätalousministeriö viittaa vastauksen osalta myös ympäristöministeriön osuudessa olevaan lausumaan HE 76/2003 vp.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Metsäkauriin metsästys
HE 278/2004 vp, LA 16/2005 — EV 31/2005 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.4.2005, että hallitus seuraa metsäkauriin metsästyksen saalismäärien sekä metsäkauriskannan kehitystä samoin kuin metsäkauriin aiheuttamien vahinkojen korvauskäytäntöä ja että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan seurannan tuloksista selvitys vuoden 2006 loppuun mennessä.

Laki metsästyslain muuttamisesta (314/2005) tuli voimaan 1.8.2005. Lain mukaisesti metsäkauriin metsästyksessä ei ole enää kuluvan metsästysvuoden aikana tarvittu riistanhoitopiirin myöntämää pyyntilupaa, vaan metsäkaurista on voitu metsästää säädetyn metsästysajan puitteissa, ellei riistanhoitopiiri ole kieltänyt taikka rajoittanut metsästyslain (615/1993) 38 §:n nojalla metsäkauriin metsästystä toimialueensa riistanhoitoyhdistysten alueilla.

Metsästyslain muuttamisesta annetun lain siirtymäsäännöksen mukaisesti metsäkauriiden aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeviin, viimeistään vuonna 2005 vireille tulleisiin korvaushakemuksiin sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vuonna 2005 aiheutuneet metsäkaurisvahingot korvataan vielä vuoden 2006 talousarvion momentilta 30.40.41 (Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen) siten kuin valtioneuvoston asetuksessa hirvieläinvahinkojen korvaamisesta (1162/2000) säädetään. 1.1.2006 tai sen jälkeen aiheutuneita metsäkaurisvahinkoja ei korvata, ellei lain 87 §:n 1 momentin mukaisesti erityisestä syystä valtioneuvoston asetuksella säädetä, että metsäkauriin tai muunkin pykälässä mainitsemattoman riistaeläimen aiheuttamat vahingot korvataan valtion varoista.

Tarkoituksena oli, että lainmuutoksen vaikutusten seuraamista jatketaan ja että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan seurannan tuloksista selvitys vuoden 2006 loppuun mennessä. Kyseinen selvitys seurannan tuloksista on toimitettu maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin. Lausuma esitetään poistettavaksi.

Tilatukijärjestelmä
HE 17/2005 vp — EV 93/2005 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 22.6.2005, että hallitus seuraa uudistuksen tilakohtaisia, alueellisia ja tuotantosuuntakohtaisia vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin epäkohtien poistamiseksi kansallisin toimin, jotta tukimenetykset eivät johda tilanteisiin, joissa tilojen toimeentulo ja kehittäminen vaarantuvat.

2. Eduskunta edellytti, että elintarvikeomavaraisuuden ja teollisuuden kotimaisen raaka-aineen saannin turvaaminen on jatkossakin keskeinen tavoite hallituksen maamme maa- ja elintarviketaloutta koskevassa päätöksenteossa.

3. Eduskunta edellyttää, että Euroopan yhteisön päätöksenteossa Suomen kannanottojen eräänä keskeisenä tavoitteena on maataloushallinnon byrokratian karsiminen ja että tilatukijärjestelmän toimeenpanon edellyttämiin organisaatio- ja henkilöstökustannuksiin osoitetaan varat siten, etteivät kustannukset rasita maataloustuottajille kohdennettavia tukivaroja.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, joilla uusille, tuotantoansa laajentaville ja tuotantosuuntaansa vaihtaville viljelijöille taataan yhteisön säännösten puitteissa mahdollisuudet saada tukioikeuksia, siten, että viljelijöiden yhdenvertaisuus toteutuu.

5. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ruokohelven ja muiden monivuotisten kasvien energiaviljelyn saattamiseksi tukikelpoiseksi tuotantomuodoksi luonnonmukaisen tuotannon yhteydessä tavanomaisella viljelymenetelmällä.

6. Eduskunta edellytti sen selvittämistä, aiheutuuko tilatukijärjestelmän tukioikeuksien siirtokelpoisuudesta vaikutuksia jo kiinnitettyjen maatalouskiinteistöjen vakuusarvoihin siten, että vakuuksien riittävyydestä syntyy epävarmuutta.

1. Tilatukimalli on pyritty rakentamaan siten, että tukien kokonaismuutokset tiloilla, eri tuotantosuunnissa ja eri alueilla olisivat mahdollisimman vähäiset, kun tarkastelussa otetaan huomioon myös kansalliset tuet, luonnonhaittakorvaus ja maatalouden ympäristötuki.

Tilojen taloudelliseen tilanteeseen vaikuttavat useat tilatukiuudistuksen ulkopuoliset tekijät kuten markkinatuottojen, kustannusten ja muiden tukien muutokset. Tilat pyrkivät lisäksi sopeuttamaan mahdollisuuksien mukaan toimintaansa kulloiseenkin toimintaympäristöön. Tilatukiuudistuksen tilakohtaisia, alueellisia ja tuotantosuuntakohtaisia vaikutuksia maatilojen taloudelliseen tilanteeseen voidaan karkealla tasolla arvioida esimerkiksi kannattavuuskirjanpitotilojen tulosten perusteella.

MTT Taloustutkimuksen kannattavuuskirjanpidon tulosten mukaan maatalouden kannattavuus on vuosina 2008–2010 hieman matalammalla tasolla kuin ennen vuotta 2006. Tosin kannattavuuskehitys on ollut erilaista eri tuotantosuunnissa. Kuitenkin tilatukiuudistuksen vaikutusta tilojen kannattavuuteen on lähes mahdotonta erottaa muista kannattavuuteen vaikuttavista tekijöistä.

2. Hallituksen tavoitteena on, että maataloustuotanto jatkuisi koko Suomessa ja kotimaiselle elintarvikeketjulle tuotettaisiin sen tarvitsema määrä korkealaatuista raaka-ainetta. Vuonna 2010 kotieläintalouden tuotteiden tuotantomäärissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2010 viljasato oli määrältään vuosikymmenen pienin matalasta hehtaarisadosta ja pienentyneestä vilja-alasta johtuen. Vuonna 2010 keskeisten maataloustuotteiden tuotantomäärät vastasivat naudan- ja lampaanlihaa, ruista sekä öljy- ja valkuaiskasveja lukuun ottamatta kotimaista kysyntää. Näiden tuotteiden tuotanto on ollut kotimaista kysyntää pienempi jo aiempinakin vuosina. Tukipolitiikan soveltamiseen kyseisten tuotteiden osalta on kiinnitetty erityistä huomiota poliittisessa valmistelussa ottaen huomioon EU:n yhteisen maatalouspolitiikan asettamat rajoitteet ja kansallisen tuen tukijärjestelmää rajoittavat komission päätökset.

3. Suomen keskeisenä tavoitteena on maatalouden tukijärjestelmien yksinkertaistaminen ja maataloushallinnon byrokratian karsiminen silloin, kun se on mahdollista.

Käsiteltäessä komission tiedonantoa yksinkertaistamisesta ja paremmasta sääntelystä yhteisen maatalouspolitiikan alalla Suomi piti tärkeänä, että lainsäädännön tulisi olla mahdollisimman selkeää ja johdonmukaista toimeenpano-ongelmien välttämiseksi ja viljelijöiden ja muiden maataloussektorin toimijoiden oikeusturvan varmistamiseksi. Yksinkertaistamisen tulisi aina johtaa käytännössä havaittaviin vaikutuksiin joko viljelijöiden tai yritysten tasolla tai tukijärjestelmien toimeenpanossa ja valvonnassa. Nämä näkökohdat tulisi ottaa huomioon kaikessa lainsäädännössä niin neuvoston kuin komissionkin tasolla. Maatalouden valtiontukisääntöjen uudistamisen yhteydessä Suomi kannatti valtiontukisääntöjen uudistamista ja valtiontukisääntöjen yksinkertaistamista.

Maataloustuottajille kohdennettavat tuet perustuvat yhteisösäädöksiin ja komission hyväksymiin tukiohjelmiin. Tuet maksetaan täysimääräisesti tuottajille. Tilatukijärjestelmän toimeenpanon edellyttämät organisaatio- ja henkilöstökustannukset rahoitetaan muista varoista.

Vuoden 2007 lopussa valmistui maa- ja metsätalousministeriön asettaman selvitysmiehen raportti maatalouden tuki- ja valvontajärjestelmän yksinkertaistamisesta. Selvitysmiehen tehtävänä oli tarpeettoman byrokratian karsimiseksi arvioida maatalouden tuki- ja valvontajärjestelmää kiinnittäen huomiota järjestelmän toimivuuteen tilatasolla ja viljelijän oikeusturvaan.

Maa- ja metsätalousministeriö asettama työryhmä on käsitellyt kaikki selvitysmiehen ehdotukset. Osaa ehdotuksista oli alettu valmistella jo ennen selvitysmiehen raportin julkistamista. Osa ehdotuksista on johtanut toimenpiteisiin vuosien 2008, 2009 ja 2010 aikana (esimerkiksi sähköisen tukihaun valmistelu) ja eräiden ehdotusten toteuttamista jatketaan tulevina vuosina (esimerkiksi karttapalvelun kehittäminen). Työryhmän työ päättyi 31.12.2008 mennessä.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

4. Jäsenmaalla on oltava neuvoston suoria tukia koskevan asetuksen (EY) N:o 73/2009 artiklan 41 perusteella tilatukijärjestelmässä kansallinen varanto. Varannosta on myönnettävä tukioikeuksia tai niiden arvon korotuksia tietyissä erityistilanteissa oleville viljelijöille sekä jäsenmaan niin päättäessä ensisijaisesti uusille viljelijöille ja lisäksi rakenne- ja kehitysohjelmien piirissä oleville viljelijöille.

Uusia tukioikeuksia voidaan myöntää kansallisesta varannosta tietyin tarkasti rajoitetuin perustein. Kansalliseen varantoon siirrettiin vuonna 2006 maakohtaisesta tilatuen enimmäismäärästä 0,8 %. Vuonna 2006 kansallisesta varannosta vahvistettiin tukioikeuksien lisäosia niille viljelijöille, jotka olivat laajentaneet lisäosiin oikeuttavaa tuotantoaan viitevuosiin verrattuna. Vuonna 2007 myönnettiin ensimmäistä kertaa varannosta tukioikeuksia myös muilla perusteilla kuin lisäosiin oikeuttavan tuotannon laajentamisen perusteella.

Vuonna 2008 kansallisesta varannosta voitiin myöntää tukioikeuksia seuraavin perustein: uusi viljelijä, vuokratun maan siirto perilliselle, vuokratun maan ostaminen, ns. rakenneuudistusohjelmat (tilusjärjestelyt, peruslohkokarttojen ajantasaistaminen, päättyneet LUEL-, LUTU- ja LUKL -viljelemättömyyssitoumusalat), ympäristötuen 20-vuotisen erityistukisopimuksen päättyminen, tuomioistuimen päätös tai hallinnollinen määräys, ylivoimainen este/poikkeuksellinen olosuhde sekä hedelmä- ja vihanneskasvialat sekä taimitarhat.

Vuonna 2009 varannosta ei enää myönnetty tukioikeuksia hedelmä- ja vihanneskasvialoille eikä taimitarhoille, koska näitä aloja koskeva uudistus oli toimeenpantu kertaluonteisena vuonna 2008. Myöskään peruslohkojen ajantasaistuksen perusteella varannosta ei enää myönnetty tukioikeuksia vuonna 2009.

Vuonna 2010 kansallisesta varannosta voitiin myöntää tukioikeuksia seuraavin perustein: uusi viljelijä, vuokratun maan siirtyminen perilliselle, vuokratun maan ostaminen, tilusjärjestelyt, LUEL-, LUKL- ja LUTU -sitoumusalat, ympäristötuen erityistukisopimuksen (20 v.) päättyminen, tuomioistuimen päätös tai hallinnollinen määräys sekä ylivoimainen este tai poikkeuksellinen olosuhde. Vuoden 2010 lopussa varannossa oli varoja vähän vajaa 1 miljoonaa euroa.

5. Eduskunnan esittämä vaatimus on toteutunut. Valtioneuvoston asetuksella 277/2006 on muutettu valtioneuvoston asetusta (644/2000) luonnonhaittakorvauksesta ja maatalouden ympäristötuesta. Asetuksen 25 §:ää (sopimus luonnonmukaisesta tuotannosta) on muutettu

siten, että luonnonmukaista tuotantoa harjoittava viljelijä voi viljellä ruokohelpeä tavanomaista tuotantotapaa noudattaen. Ruokohelpialalle ei kuitenkaan makseta luonnonmukaisen tuotannon erityistukea.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

6. Tukioikeuksia on voinut siirtää vuoden 2007 alusta alkaen. Tukioikeuksia on mm. voinut ostaa ja myydä tai vuokrata vastaavan peltoalan kanssa. Tukioikeuksien kauppahintoja ei kerätä viranomaisen puolesta, joten on mahdotonta arvioida tukioikeuksien vaikutusta pellon markkinahintaan ja sitä kautta vakuusarvoihin.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Elintarvikevalvonta
HE 53/2005 vp — EV 202/2005 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 12.12.2005, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle toimitetaan vuoden 2007 loppuun mennessä selvitys uudistuksen vaikutuksista elintarvikevalvontaan kunnissa samoin kuin valvontamaksuista aiheutuvien kustannusten kohdistumisesta erikokoisiin yrityksiin alueellisesti ja toimialakohtaisesti.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että yhteisön säännöksistä johtuvat laitosten uudelleenhyväksymiset toteutetaan laitoksiin tehtävillä kevennetyillä valvontakäynneillä siten, että valvontakäynneistä aiheutuvat valvontamaksut muodostuvat mahdollisimman alhaisiksi.

1. Eduskunnalle annettavaa selvitystä on valmisteltu Elintarviketurvallisuusviraston ja Suomen Kuntaliiton kanssa. Selvitys on toimitettu maa- ja metsätalousvaliokunnalle 31.1.2008. Maksullisuuden toteutumista on edelleen seurattu mm. Kuntaliiton vuonna 2009 teettämässä selvityksessä sekä Elintarviketurvallisuusviraston vuotuisessa kunnallisen elintarvikevalvonnan arvioinnissa.

2. Laitosten uudelleenhyväksymistä koskeva menettely on kirjattu valtioneuvoston asetukseen elintarvikevalvonnasta (321/2006), jonka 8 § sisältää eduskunnan edellyttämän kevennetyn menettelyn. Elintarviketurvallisuusvirasto on antanut uudelleenhyväksymistä koskevan ohjeen sekä järjestänyt aiheeseen liittyvää koulutusta yrityksille ja viranomaisille. Laitosten uudelleenhyväksyntä on saatu päätökseen vuoden 2009 aikana.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Lannoitevalmistelaki
HE 71/2005 vp — EV 51/2006 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 23.5.2006, että maisemoinnista ja viherrakentamisesta aiheutuvat ympäristövaikutukset selvitetään siten, että erityistä huomiota kiinnitetään puhdistamolietepohjaisten maanparannusaineiden ja kasvualustojen aiheuttamien huuhtoutumien osuuteen vesistöihimme kohdistuvasta kokonaisravinnekuormituksesta.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että lain vaikutuksia erityisesti lannoitevalmisteiden valmistukseen, tarjontaan ja käyttöön seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2007 loppuun mennessä.

1. Maa- ja metsätalousministeriö asetti huhtikuussa 2007 Viherrakentamisen ympäristövaikutukset – Envirogreen -tutkimushankkeen, jonka tavoitteena on selvittää viheralueiden kasvualustoista valumavesien mukana vesistöihin huuhtoutuvia typpi- ja fosforimääriä. Tutkimushankkeen toteuttivat Suomen ympäristökeskus ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus (MTT). Erityistä huomiota tutkimuksessa kiinnitettiin käsiteltyä puhdistamolietettä sisältävistä kasvualustoista huuhtoutuviin ravinteisiin ja niiden osuuteen kaikkien viherrakentamiskohteiden aiheuttamasta vesistöjen kokonaiskuormituksesta.

Tutkimuksen saatujen tulosten mukaan perinteisten, kivennäismaan, turpeen ja epäorgaanisen lannoitteen avulla rakennettujen kasvualustojen fosforipitoisuudet olivat yleensä vähintään puolta pienemmät kuin puhdistamolietepohjaisten kasvualustojen. Puhdistamolietekomposteista rakennettujen kasvualustojen fosforipitoisuuksien vaihtelu oli myös saman valmistajan tuotteiden sisällä suurempaa kuin turvepohjaisten kasvualustojen.

Fosforia irtosi valumavesiin enemmän lietepohjaisista kasvualustoista kuin perinteisistä. Fosforia huuhtoutui etenkin kokonaisfosforina pintavalunnassa ja eniten mustista, nurmettomista kasvualustoista. Liukoisen fosforin osalta pintavalunta ja ylipäänsä pohjavalunta olivat merkitykseltään vähäisiä, sillä pitoisuudet olivat suhteellisen matalia. Liukoista fosforia huuhtoutui enemmän nurmetetuista kasvualustoista ja silloinkin pintavaluntana sekä enemmän lietepohjaisista kuin perinteisistä. Typen osalta pitoisuudet olivat suurempia pohjavalunnnassa kuin pintavalunnassa. Lietepohjaisista kasvualustoista huuhtoutui enemmän typpeä kuin perinteisistä, ja typpeä siirtyi valumavesiin aina mustista kasvualustoista enemmän kuin nurmetetuista. Korkeat sadetettujen kasvualustojen fosfori- tai typpipitoisuudet johtivat korkeisiin valumavesien ravinnepitoisuuksiin.

Helsingin alueella arvioitiin 20 prosenttia viherrakentamisesta tehtävän puhdistamolietekompostipohjaisella kasvualustalla. Huuhtoutumisarvioissa lietekompostipohjaisen kasvualustan osuus nousee kokonaisfosforissa prosenttia ja kokonaistypessä 27 prosenttiin. Uudenmaan alueelle arvioitu lietekompostipohjaisten kasvualustojen fosforikuormitus oli 10 480 kg/a ja typpikuormitus 48 900 kg/a, jotka vastaavat kaikesta kuormituksesta 2,5 ja 0,7 prosenttia. Koko Suomessa käytettävästä lietepohjaisesta kasvualustasta arvioitiin muodostuvan 73,4 tn/a fosforihuuhtouma ja 342,5 tn/a typpihuuhtouma. Näiden prosentuaaliset osuudet koko ravinnekuormituksesta olivat fosforilla 1,3 ja typellä 0,3 prosenttia.

Viherrakentamisen kasvualustoissa olisi tavoiteltava Viherympäristöliiton ravinnesuositusten rajoja, koska korkeat pitoisuudet lisäävät huuhtoutumisriskiä. Nurmikoilta kerättyjen lietepohjaisten kasvualustojen fosforipitoisuudet vastasivat hietamaiden korkeaa viljavuusluokkaa (P30–50 mg/l). Pitoisuudet eivät siis olleet huolestuttavan korkeita, mutta ylittivät kuitenkin Viherympäristöliiton suositusalueen (P 10–30 mg/l).

Sadetuksissa korkeat ravinnepitoisuudet kasvualustassa lisäsivät selvästi sekä typen että fosforin huuhtoutumista. Nurmipeite vähensi kokonaisravinteiden huuhtoutumista, mutta näytti säilyttävän liukoisen fosforin huuhtoutuvat pitoisuudet ennallaan. Ilmeisesti nurmimassasta vapautuu kasvimassan hajotessa liukoista fosforia, joka huuhtoutuu helposti sekä pinta- että pohjavalunnan mukana. Korkeat typpipitoisuudet eivät vaikuttaneet huuhtoutumiseen pitkällä aikavälillä, koska sekä kasvuston typenotto että huuhtoutuminen laskivat pitoisuudet alhaisiksi. Huuhtoutumisen pitämiseksi mahdollisimman pienenä kasvualusta olisi saatava nurmipeitteiseksi ennen syksyn ja talven valuntoja.

Vaikka lietepohjaisista kasvualustoista todennäköisesti huuhtoutuu pinta-alaa kohden selvästi enemmän ravinteita kuin perinteisistä kasvualustoista tai maatalousmaasta, niiden pienet rakennuspinta-alat estävät huuhtoutumisen nousemista prosentuaalisesti korkeaksi. Fosforin 1,3 prosentin huuhtoutumisosuus koko maan ravinnekuormituksesta on samaa tasoa keskisuuren teollisuuden ja kalankasvatuksen kanssa. Viherrakentamiseen käytettävä fosforin vuosittainen määrä on noin viiden prosentin maataloudessa epäorgaanisissa lannoitteissa

käytetystä ja karjanlannassa kiertävästä fosforista. Vuosittain levitetystä puhdistamolietteiden typestä arvioitiin huuhtoutuvan 20 vuoden aikana 13 ja fosforista 5 prosenttia. Puhdistamolietteestä rakennettua kasvualustahehtaaria kohden lasketut huuhtoutumiset olivat 5,2 kg P/ha ja 24,5 kg N/ha. Nämä luvut voivat olla luonnonolosuhteita suurempia, sillä käytetyssä huuhtoutumisen arviointimenetelmässä pyrittiin voimakkaan sadetuksen ja kostutuksen avulla määrittämään myös huuhtoutumispotentiaalia.

2. Uuden lannoitevalmistelain vaikutuksia viherrakentamiseen ja kasvualustakauppaan kartoitettiin kyselytutkimuksilla. Eviran lannoitevalmistevalvonta käynnisti maa- ja metsätalousministeriön aloitteesta vuonna 2007 tuhkan lannoituskäyttöä selvittäneen hankkeen yhteistyössä silloisten TE-keskusten kanssa.

Toiminnanharjoittajille lähetetyn kyselyn perusteella lannoitevalmistelainsäädännön esitettiin palvelevan toiminnanharjoittajien tarpeita lähes poikkeuksetta jossain määrin vuonna 2007, mutta vuonna 2009 oli selväksi tullut jakauma siitä, että toisten tarpeita se palveli ja toisten ei. Enemmistönä olivat kuitenkin edelleen ne, joiden tarpeita lainsäädäntö palveli joko hyvin tai jossain määrin.

Lannoitevalmistelainsäädännön ja -asetuksien edellyttämien käytäntöjen (laitoshyväksyntä, omavalvonta, tyyppinimet, ankaran vastuun säilyminen ammattitoiminnassa jne.) omaksuminen ei ole juurikaan aiheuttanut toiminnanharjoittajille ongelmia. Tyyppinimet on todettu pääsääntöisesti soveltuviksi käytäntöön eikä tuotteiden laadussa tai ravinne ja raskasmetallipitoisuuksissa ole havaittu merkittäviä muutoksia. Myös uusien analyysimenetelmien käyttöönotto on sujunut lähes ongelmitta.

Vaikka levitysmäärien muutoksista ei ole havaintoja, on lannoitevalmisteiden ja niiden raaka-aineiden menekistä raportoitu lievästi positiiviseen sävyyn. Lannoitevalmisteiden tuottamisen lisääntyneet kustannukset ovat tulleet selville ja vuonna 2009 vastattiin jo kustannusten lisääntymisen olevan merkittävää, kun puolestaan vuonna 2007 vielä esitettiin, ettei lisäkustannuksia ole tullut tai ne ovat vähäisiä.

Lannoitevalmistelainsäädännöstä on oltu hyvin tietoisia niin vuonna 2007 kuin myös vuonna 2009. Merkittävä käännös on siinä, että vuonna 2007 tiedottaminen raportoitiin riittämättömäksi, kun taas vuonna 2009 selvä enemmistö piti tiedotusta riittävänä. Tiedotuskanavien jakauma on pysynyt suunnilleen samanlaisena, mutta vuoden 2009 vastauksissa merkittävän nousun ovat tehneet Eviran internetsivut ja lehdistön yleisartikkelit.

Eviran lannoitevalmistevalvonta käynnisti maa- ja metsätalousministeriön aloitteesta vuonna 2007 tuhkan lannoituskäyttöä selvittäneen hankkeen yhteistyössä silloisten TE-keskusten kanssa. Projektissa selvitettiin vuosina 2007–2009 maakuntakohtaisesti voimalaitostuhkien loppusijoituskohteita sekä lannoitevalmistekäyttöön menevien tuhkien laatua erityisesti haitallisten aineiden ja niiden sisältämien ravinteiden osalta. Kohteet valittiin tasaisesti maakunnittain ja käyttökohteittain.

Vuonna 2007 otettiin 67 tuhkanäytettä, joista metsäkäyttöön soveltui 53 kpl, peltokäyttöön 20 kpl ja lannoitevalmistekäyttöön soveltumattomia oli kaikkiaan 14 tuhkaa. Vuonna 2008 otettiin 59 tuhkanäytettä, joista metsäkäyttöön soveltui 47 kpl, peltokäyttöön 10 kpl ja lannoitevalmistekäyttöön soveltumattomia oli kaikkiaan 10 tuhkaa. Vuonna 2009 otettiin 51 tuhkanäytettä, joista metsäkäyttöön soveltui 35 kpl, peltokäyttöön 8 kpl ja lannoitevalmistekäyttöön soveltumattomia oli kaikkiaan 16 tuhkaa.

Lannoitevalmisteeksi soveltumattomien tuhkien kiellon syynä olivat yleensä haitallisten metallien raja-arvon ylittävät pitoisuudet. Vuonna 2007 kiellettiin kaksi tuhkaa kiellettyjen raaka-aineiden vuoksi. Vuosina 2008 ja 2009 kiellettiin kahden tuhkan markkinoille saattami-

nen liian alhaisten ravinnepitoisuuksien vuoksi. Kielloista suurin osa koski suuria toimijoita. Alle 10 m³ tuhkaa vuodessa tuottavien voimalaitosten tuhkia ei kielletty yhtään.

Tutkituissa näytteissä arseenin raja-arvo 30 mg/kg kuiva-ainetta aiheutti kieltoja tuhkissa, joissa puuperäisten polttoaineiden lisäksi poltettiin turvetta. Arseenipitoisuus jäi alle raja-arvon 84 prosentissa näytteistä.

Tulosten perusteella raaka-aineiden alkuperän tarkempi seuranta on tarpeen, jotta tuhkan laatu täyttää lainsäädännön vaatimukset. Haitallisten metallien ylittäessä raja-arvot, oli poltossa useimmiten mukana jätepuuta, joka ei täyttänyt puhtaan puun määritelmää. Toimijoiden tulisi ottaa entistä paremmin huomioon raaka-aineen vaikutus tuhkan laatuun, erityisesti kun poltossa on mukana puujätettä. Kierrätys- ja käsittelylaitoksilla lajiteltu puujäte sisältää muun muassa kuormalavoja, puutarhajätettä sekä pinnoitettuja ja maalattuja levyjä. Pinnoitus tai maali saattaa sisältää haitallisia aineita, kuten klooria tai haitallisia metalleja.

Voimalaitoksissa muodostuvat tuhkan määrä vaihteli kahdesta kuutiosta useisiin satoihin tonneihin vuodessa. Pienimpien voimalaitosten osalta valvontakustannukset olivat suuria suhteessa muodostuneen tuhkan määrään.

Maataloustuotanto
VNS 4/2005 vp — EK 20/2006 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

1. Eduskunta lausui 16.6 2006: Koska kannattava maataloustuotanto ei ole mahdollista ilman ilmastollisia olosuhteita kompensoivaa tukijärjestelmää, eduskunta edellyttää, että koko maa tulee saada pitkäaikaisen ja vakaan kansallisen tukijärjestelmän piiriin.

2. Eduskunta edellytti, että maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera) pitkän aikavälin rahoitusvalmiutta parannetaan siirtämällä valtion talousarviosta vuosittain riittävä määrä rahastoon, mikä on valtiontalouden kannalta parempi ratkaisu kuin, että rahaston oma pääoma käytetään ensiksi kokonaisuudessaan ja sen jälkeen varaudutaan maatilatalouden investointien rahoitukseen pelkästään valtion talousarvion kautta.

3. Eduskunta edellytti, että maamme elintarvikehuoltovarmuusnäkökohdat otetaan nykyistä painokkaammin huomioon, sillä jokaisella valtiolla on oikeus ja velvollisuus huolehtia kansalaistensa elintarvikkeiden saatavuudesta ja niiden turvallisuudesta.

4. Eduskunta edellytti, että elintarviketalouteen liittyvän tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan sekä neuvonnan riittävä rahoitus turvataan.

1. Keskeisten maataloustuotteiden tuotanto Suomessa ilman yhteiskunnan tukea ei ole nykyisessä laajuudessa mahdollista, koska EU:n sisämarkkinoilla maataloustuotteiden hintataso on pääsääntöisesti alle suomalaisten tuotantokustannusten. Tuotannon kannattavuuden turvaamiseksi maataloutta tuetaan sekä EU:n että kansallisin budjettivaroin. EU:n yhteisen maatalouspolitiikan periaatteiden mukaisesti yhteisen maatalouspolitiikan keinot ovat ensisijaisia. Niiden soveltamisen jälkeen mahdollisesti jääviä ongelmia voidaan hoitaa komission hyväksymin kansallisin erityisjärjestelyin. Yhteisen maatalouspolitiikan tukimuotoja ovat EU:n suorat tuet, maatalouden ympäristötuki ja luonnonhaittakorvaus. Näillä tukijärjestelmillä ei ole kuitenkaan riittävästi pystytty huomioimaan Suomen maatalouden erityisolosuhteita.

Suomen liittymisneuvotteluiden yhteydessä sovittiin kansallisen tukijärjestelmän perusrakenteesta, jota on täydennetty myöhemmin käytyjen neuvotteluiden perusteella. Keski- ja

Pohjois-Suomessa (C-tukialueet) on käytössä pitkäaikainen pohjoisen tuen järjestelmä liittymissopimuksen 142 artiklan perusteella. Etelä-Suomessa kotieläintalouden, kasvihuonetuotannon, puutarhatuotteiden varastoinnin tukea ja erikoiskasvien tukia on maksettu liittymissopimuksen 141 artiklaan perustuvana Etelä-Suomen kansallisena tukena. Tällä hetkellä sovelletaan Etelä-Suomessa kaudelle 2008–2013 voimassa olevaa komission päätöstä. Vuodesta 2005 lähtien luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa on maksettu koko maassa. Lisäksi maksetaan eräitä muita tukimuotoja.

2. Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makeran) tulot ja erityisesti rahaston sitomatta olevat rahavarat ovat viime vuosina alentuneet. Tuloja on vähentänyt pysyvästi se, että valtionlainojen myöntäminen muutamia rahamääräisesti vähäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta lopetettiin vuonna 2004 ja siirryttiin pankkien pääomien varassa tapahtuvaan korkotukilainoitukseen. Tämä johtui lähinnä siitä, että artiklan 141-ratkaisun kotieläintalouden ja kasvihuoneviljelyn korkeat investointitukitasot edellyttivät avustusten osuuden lisäämistä. Samalla tuettavien hankkeiden koko on kasvanut. Vuodesta 2006 alkaen Makeraan tuloutuvat valtionlainojen lyhennykset ja korot ovat alentuneet selvästi. Vuosina 2010–2015 valtionlainojen lyhennykset ja korot vähenevät yhteensä noin 224 miljoonalla eurolla verrattuna siihen, että kyseiset tulot pysyisivät vuoden 2009 tasolla.

Maatilatalouden kehittämisrahaston rahoitustilannetta ovat helpottaneet vuodesta 2005 alkaen tehdyt budjettisiirrot ja myös nykyisessä hallitusohjelmassa sovitut siirrot. Vuonna 2007 rahastoon siirrettiin talousarviossa ja lisätalousarviossa yhteensä 115 miljoonaa euroa. Vuoden 2008 talousarviossa ja III lisätalousarviossa rahastoon siirrettiin yhteensä 56,84 milj. euroa. Vuoden 2009 talousarviossa ja II lisätalousarviossa rahastoon siirrettiin yhteensä 38,04 milj. euroa. Vuoden 2010 talousarviossa rahastoon siirrettiin yhteensä 30,94 milj. euroa.

Rahoituskauden 2000–2006 aikana kertynyt "rahoitusrästi" saatiin käytännössä purettua lähes kokonaisuudessaan vuoden 2010 loppuun mennessä. Vuonna 2008 voimaan tullut uusi maatalouden rakennetukilaki mahdollistaa sen, että maatalouden investointien ja aloitustukien rahoitustarpeiden vaatima varojen suunnittelu ja kohdentaminen paranevat oleellisesti, eikä rahoitusrästejä pääse enää syntymään. Uuden tukijärjestelmän mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) voivat myöntää viljelijöille tukea. Tukea myönnetään vuosittain käytettävissä olevien varojen rajoissa valintakriteerit parhaiten täyttäville hankkeille. Hakemusten aiempaa pienemmästä määrästä johtuen vuosina 2008–2010 ei kuitenkaan ole jouduttu tekemään valintaa rahoitettavien hankkeiden välillä. Ensimmäinen uuden rakennetukilain mukaisen investointituen haku käynnistettiin 28.5.2008.

Korkeiden investointitukitasojen käyttöä jatketaan maito- ja nautakarjatalouden sekä puutarhatuotannon rakentamisinvestoinneissa. Tämä johtuu siitä, että EU:n komission edellyttää liittymissopimuksen artiklan 141 soveltamista koskevan ratkaisun mukaisesti korkeita investointitukitasoja niiden tuotantosuuntien investoinneille, joille 141-päätöksen perusteella maksetaan tuotantoon sidottua tukea. Tämä 141-päätös jatkuu vuoden 2013 loppuun saakka. Nopean rakennekehityksen vuoksi investointitarpeen odotetaan pysyvän korkeana myös tulevina vuosina, joten tukivarojen tarve pysyy suurena.

3. Maataloustuotteiden tuotantomäärien kehitystä seurataan säännöllisesti. Vuonna 2010 keskeisten maataloustuotteiden tuotantomäärät vastasivat naudan- ja lampaanlihaa, öljy- ja valkuaiskasveja sekä ruista lukuun ottamatta kotimaista kysyntää. Näiden tuotteiden tuotanto on ollut kotimaista kysyntää pienempi jo aiempinakin vuosina. Tukipolitiikan soveltamiseen kyseisten tuotteiden osalta on kiinnitetty erityistä huomiota poliittisessa valmistelussa ottaen huomioon EU:n yhteisen maatalouspolitiikan asettamat rajoitteet ja kansallista tukea koskevat komission päätösten rajoitteet.

Vuonna 2010 kotieläintalouden tuotteiden tuotantomäärissä ei tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2010 viljasato oli määrältään vuosikymmenen pienin matalasta hehtaarisadosta ja pienentyneestä vilja-alasta johtuen.

Vuonna 2005 voimaan tulleet täydentävät ehdot velvoittavat tukea hakevat viljelijät pitämään huolta peltojensa kasvukunnosta. Vuonna 2010 oli aktiiviviljelyn ulkopuolella (kesantona, hoidettuna viljelemättömänä peltona tai viherlannoitusnurmena) noin 13 % peltoalasta, joka voidaan tarvittaessa palauttaa viljelyyn.

Liittyen 1.9.2008 voimaan tulleeseen Valtioneuvoston päätökseen Huoltovarmuuden tavoitteista sovittiin MMM:n toivomuksesta ja yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, että Suomen elintarvikehuollon varmuusvarastojen tason ja riittävyyden arvioimiseksi työ- ja elinkeinoministeriö asettaa työryhmän, jonka tulee työssään ottaa huomioon mm. maataloustuotteiden tuotantoa ja kysyntää koskevat ennusteet ja näiden vaikutukset Euroopan Unionin tuotantoon ja Suomen elintarvikkeiden huoltovarmuuteen. Lisäksi erityistä huomiota tulee kiinnittää valkuaisen ja muiden tuotantopanosten saatavuuden turvaamiseen.

4. Hallitus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla joutunut tiukkojen valtiontalouden kehysten vuoksi kohdistamaan määrärahojen leikkauksia lähes pelkästään harkinnanvaraisiin kohteisiin, joita ovat mm. kysymyksessä mainitut neuvonta ja tutkimus, eikä valtiontalouden kehyksissä ole ollut tämän suhteen liikkumavaraa. Harkinnanvaraisten määrärahojen osuus on maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla erittäin pieni, n. 8 % kokonaismenoista, jolloin leikkausten vaikutus näihin määrärahoihin on erittäin merkittävä.

Vuoden 2010 neuvontajärjestön määrärahoista varattiin 750 000 euroa myönnettäväksi neuvontajärjestöjen välisen sekä neuvonnan ja tutkimuksen välisen yhteistyön lisäämiseen ja neuvonnan käyttämien välineiden (mm. sähköinen neuvonta) kehittämiseen sekä neuvontajärjestöjen uudelleen organisoitumiseen. Vasta osa rahoituksesta (100 000 euroa) sidottiin v. 2010 ja toiminta jatkuu vuosina 2011–2012.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelma edellyttää 154 henkilötyövuoden ja runsaan neljän miljoonan euron vähentämistä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen voimavaroista vuoden 2011 loppuun mennessä. Tämän lisäksi tulee uusia tuottavuustavoitteita vuoteen 2015 mennessä. MTT on uudistanut henkilöstörakennetta tutkijavoittoisemmaksi. MTT:n vuonna 2006 toimeenpantu organisaatiouudistus on luonut edellytykset entistä tehokkaammalle tutkimustoiminnalle mm. yhdistämällä tutkimusta entistä suuremmiksi kokonaisuuksiksi, jotta saavutetaan riittävä monitieteisen osaamisen kriittinen massa. Tiedon ja teknologian vaihto toteutetaan yhdessä sekä tulosten käyttäjien että innovaatioketjun muiden toimijoiden, kuten neuvonnan ja opetuksen, avulla. Tutkimusta tehdään yhdessä muiden kansallisten ja kansainvälisten tutkimusorganisaatioiden kanssa. Hallinnonalalla on myös aloitettu useita kehittämishankkeita, joiden tavoitteena on tutkimusyhteistyön tiivistäminen ja päällekkäisyyksien poistaminen hallinnonalan omien tutkimuslaitosten ja muiden tutkimusorganisaatioiden välillä. Esimerkiksi MMM:n ja YM:n hallinnonalan tutkimuslaitokset ovat muodostaneet yhteisen Luonnonvarat- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET), jolla pyritään kehittämään ja tehostamaan toimintaa joustavasti verkostomallina sen sijaan, että ryhdytään raskaisiin rakenneuudistuksiin. Tähän liittyvä valtioneuvoston asetus tuli voimaan marraskuun alussa 2009 ja konkreettinen toiminta pääsi vauhtiin vuoden 2010 puolella.

Maa- ja metsätalousministeriön sitomatonta tutkimusrahoitusta on jouduttu vähentämään. Kun sektoritutkimusuudistus edellyttää, että tutkimusrahoitusta kohdistetaan myös laajoihin, usean ministeriön yhteisiin tutkimushankkeisiin, tutkimushankkeiden valinta tulee entistäkin vaativammaksi, kun vain muutama erittäin korkeatasoinen hanke voi tulla rahoituksen piiriin. Onkin erittäin tärkeää, että alan tutkimus menestyy paremmin kilpailtaessa muiden rahoituslähteiden, kuten Suomen Akatemian, Tekesin ja EU:n puiteohjelmien rahoituksesta.

Maa- ja elintarviketalouden rahoituksessa Makerasta tulevaa tutkimusrahoitusta on pyritty kohdistamaan ensisijaisesti hallinnolle tärkeisiin sekä elinkeinoa palveleviin tutkimushankkeisiin.

Laki maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista
HE 35/2006 vp — EV 72/2006 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.6.2006, että ehdotetusta laista kunnille mahdollisesti aiheutuvat lisäkustannukset tulee korvata täysimääräisesti.

Lailla maaseudun kehittämiseen liittyvien ohjelmien hallinnoinnista säädetään muun muassa ohjelmien laatimisen eri vaiheista sekä niihin liittyvistä viranomaisten ja muiden toimijoiden tehtävistä. Lisäksi laissa säädetään ohjelmien toteuttamiseen, seurantaan ja arviointiin liittyvien tehtävien hoitamisesta sekä ohjelmaa koskevan tiedotuksen järjestämisestä.

Eri viranomaisten toimivallasta hoitaa maaseutuohjelmaan kuuluvia toimeenpanotehtäviä säädetään eri tukijärjestelmiä koskevissa laeissa. Maaseutuohjelman toimenpiteistä varsinaisesti vain ympäristötuen ja luonnonhaittakorvauksen toimeenpanosta aiheutuu kunnille tehtäviä. Tilanne ei ole muuttunut olennaisesti edelliseen ohjelmakauteen verrattuna, sillä näihin tukiin liittyvät perustehtävät ovat säilyneet kunnissa suurin piirtein ennallaan. Kuluvalla ohjelmakaudella tiettyjä sitoumusten tekemiseen ja tukien maksamiseen liittyviä tehtäviä on jouduttu eriyttämään viranhaltijoiden kesken jonkin verran aikaisempaa enemmän, mikä on aiheuttanut ja aiheuttanee jatkossakin uudelleen organisointia kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten tehtävissä. Tehtävien eriyttämisvaatimus on myös jossain määrin lisännyt kuntien työmäärää ohjelmakauden alussa. Laista ei kuitenkaan ole aiheutunut merkittäviä lisäkustannuksia ja toisaalta sitoumusten tekeminen on lisännyt kuntien välistä yhteistyötä ja edistänyt näin osaltaan kuntayhteistyön kehittymistä.

Eduskunta on hyväksynyt uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä. Katso jäljempänä lausuma: Maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa HE 232/2009 vp — EV 26/2010 vp Maa- ja metsätalousvaliokunta. Kyseisen lain tavoitteena on keskittää kunnissa hoidettavia maaseutuhallinnon tehtäviä suurempiin ja tehokkaampiin toiminta-alueisiin. Tämän voidaan pitkällä tähtäimellä arvioida tuovan kunnille tehtävien rationalisoimisesta johtuvia kustannussäästöjä maaseutuhallinnon tehtävien osalta.

Asia ei anna aihetta uusiin toimenpiteisiin.

Kasvinsuojeluaineet
HE 147/2006 vp — EV 164/2006 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.11.2006, että kasvinsuojeluaineista annetun lain vaikutuksia erityisesti kasvinsuojeluaineiden tarjontaan seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2008 loppuun mennessä.

Markkinoilla olevien valmisteiden kokonaislukumäärässä on tapahtunut kasvua (22 %) uuden lain voimassaolon aikana. Kasvu on osaksi tuonut täysin uusia valmisteita markkinoille ja osaksi kasvu on tuonut samaa valmistetta uuden nimikkeen alla. Erityisesti rinnakkaistuontivalmisteiden määrä on lisääntynyt. Täysin uudet valmisteet tuovat uusia työkaluja viljelijöiden käyttöön, kun nimikkeiden lisäykset taas ovat saattaneet hyödyntää viljelijää lisääntyvän kilpailun muodossa. Rinnakkaistuontivalmisteiden markkinoilla olon oletetaan li-

säävän kasvinsuojeluaineiden hintakilpailua. Kasvinsuojeluainerekisterissä uuden lain voimassaolon aikana tapahtuneet muutokset on esitelty oheisessa taulukossa.

Vajaa neljä vuotta on lyhyt aika seurata markkinoiden muuttumista, joten pitkälle meneviä päätelmiä on vaikea tehdä.

Taulukko 1.

Eviran kasvinsuojeluainerekisteri	**1.1.2007**	**1.1.2008**	**1.1.2009**	**1.1.2010**	**1.1.2011 tilanne 16.12.2010**
Hyväksyttyjä kasvinsuojeluaineita	290	313	317	341	355
Hyväksymishakemuksia vireillä	89	75	82	71	95
(joista 1.1.2007 jälkeen saapuneet)	(-)	(7)	(30)	(36)	64
	vuonna 2007	**vuonna 2008**	**vuonna 2009**	**vuonna 2010**	
Hyväksyttyjä hakemuksia	26	29	46	26	
- joista uusia	(16)	(16)	(19)	(7)	
- identtisiä	(5)	(5)	(3)	(8)	
- rinnakkaistuontivalmisteita	(5)	(8)	(24)	(11)	
rekisteristä poistettuja kasvinsuojeluaineita	3	25	22	12	

Kalatalousrahasto
HE 220/2006 vp — EV 205/2006 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2006, ettei mitään Euroopan unionin neuvoston Euroopan kalatalousrahastosta antaman asetuksen (EY) N:o 1198/2006 mahdollistamaa tukimuotoa asetuksen minkään toimintalinjan osalta suljeta pois ja että tarvittaessa voidaan kalakantojen tilan mahdollisesti heiketessä tukea myös pyyntiponnistuksen vapaaehtoisia rajoittamistoimia.

Elinkeinokalatalouden toimintaohjelmassa on määritelty, mitkä kalatalousrahaston sallimat tukitoimet on tarkoitus ottaa käyttöön Suomessa sekä resurssit, joilla kyseiset toimet on tarkoitus toteuttaa. Minkään toimintalinjan mahdollistamaa tukimuotoa ei ole kategorisesti suljettu pois.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin. Lausuma esitetään poistettavaksi.

Elintarvikevalvonnan voimavarat
VNS 7/2006 vp — EK 47/2006 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 24.1.2007, että elintarviketurvallisuuteen liittyvän tutkimustyön ja neuvonnan toimintaedellytyksistä huolehditaan ja riittävä rahoitus turvataan.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että elintarvikevalvonnan voimavarat turvataan sekä valtionhallinnossa että kuntien elintarvikevalvonnassa.

Elintarviketurvallisuuteen liittyvää tutkimusta rahoitetaan maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksella (Elintarviketurvallisuusvirasto, Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus), maa- ja metsätalousministeriön sitomattomilla tutkimusvaroilla sekä sektoritutki-

musuudistukseen liittyen maa- ja metsätalousministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteisrahoituksella sekä yliopistojen ja korkeakoulujen rahoituksella. Edellä mainitulla rahoituksella on käynnistetty ja jatkettu elintarviketurvallisuuteen liittyviä tutkimushankkeita.

Keskeiset toimet elintarvikevalvonnan voimavarojen turvaamiseksi ovat elintarvikevalvonnan kokoaminen paikallisiin yhteistoiminta-alueisiin sekä valvonnan maksullisuuden laajentaminen. Paikallisten valvontayksiköiden määrä on laskenut vuoden 2010 alussa n. 120:een. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetun lain toimeenpanon avulla yksiköiden määrä alenee edelleen niin, että vuoden 2013 alussa yksiköitä olisi enintään 85. Kunnat ovat tehtyjen selvitysten mukaan ottaneet valvontamaksut käyttöön melko varovaisesti.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle selonteon elintarviketurvallisuudesta vuonna 2010 (VNS 3/2010 vp). Selonteossa tarkastellaan mm. edellisen selonteon tavoitteiden toteutumista.

Rehulaki
HE 27/2007 vp — EV 119/2007 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.12.2007, että annettavan rehulain vaikutuksia seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2009 loppuun mennessä.

Rehulakia muutettiin vuonna 2008 johtuen ensisijaisesti muuttuneista EY -säädöksistä, mutta samalla lakia myös nykyaikaistettiin ja yhdenmukaistettiin mm. elintarvikelainsäädännön kanssa.

Toiminnan harjoittamista koskeva rekisteröitymis- / hyväksymisvaatimus

EY:n ns. rehuhygienia-asetus tuli voimaan vuonna 2006. Asetus edellytti kaikkien rehualan toimijoiden rekisteröitymistä ja / tai hyväksymistä. Rehualan toimijoihin kuuluu koko rehuketju alkutuotanto mukaan lukien. Kuljetusliikkeille sekä tukku- ja vähittäiskaupoille, kuten myös alkutuotannolle, rekisteröitymisvaatimus oli uusi. Suomessa viljelijöiden rekisteröityminen alkutuotannon toimijoiksi mahdollistettiin maataloustukien haun yhteydessä vuosina 2007–2009. Tukihaun yhteydessä rekisteröityi yli 60 000 viljelijää. Rekisteröityminen on viljelijöille ilmainen. Alkutuotannon toimijoiden rekisteröinti mm. hevostalouden toimijoiden ja kalanviljelylaitosten osalta on aloitettu vuonna 2010 rehulain nojalla. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira pitää rekisteriä internet -sivuillaan rekisteröityneistä/hyväksytyistä rehualan toimijoista.

Toiminnan harjoittamiseen liittyvä HACCP -järjestelmän käyttöönotto

EY:n ns. rehuhygienia-asetuksessa edellytetään vaarojen arviointi ja kriittiset kontrollipisteet (HACCP) -järjestelmän käyttöönottoa kaikilta rehualan toimijoilta rehun alkutuotantoa lukuun ottamatta. Rehualan toimijoiden omavalvontasuunnitelmien ja HACCP:n merkitys korostui erityisesti kevään 2009 rehuvälitteisen salmonellaepidemian johdosta. HACCP -järjestelmän käyttöönotosta tai sen tarkentamisesta on aiheutunut jossain määrin kustannuksia rehualan toimijoille. Toimijat ovat myös jossain määrin pitäneet HACCP - suunnitelman laatimista vaikeana. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira on järjestänyt kaksi koulutustilaisuutta rehualan toimijoille liittyen HACCP:n suunnitelman laatimiseen ja sen päivitykseen vuonna 2010.

Tilatukijärjestelmän täytäntöönpano
HE 52/2007 vp — EV 201/2008 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.2008 maa- ja metsätalousministeriön antavan maa- ja metsätalousvaliokunnalle vuoden 2009 loppuun mennessä yksityiskohtaisen selvityksen toimivuudesta ja vaikutuksista ottaen muun ohella huomioon, mitä perustuslakivaliokunta on asiasta antamissaan lausunnoissa esittänyt.

Tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (557/2005), jäljempänä *tilatukilaki*, 20 §:ää muutettiin 1.1.2009 voimaan tulleella lailla siten, että 20 §:stä kumottiin aiemmin voimassa olleet 3 ja 4 momentti ja pykälään lisättiin uusi 3 momentti kumotun 3 momentin sijaan. Aiemmin voimassa olleen tilatukilain 20 §:n 3 momentin mukaan tilatukioikeus siirtyi pääsääntöisesti vuokranantajalle vuokrakauden päättyessä momentissa mainituin poikkeuksin. Tilatukilain 20 §:n muutoksen jälkeen näin ei enää ole, vaan voimassa olevan 20 §:n 3 momentin mukaan vuokrasopimusta voidaan sovitella, jos tukioikeuksiin siirtymisestä koskevan ehdon puuttuminen johtaisi kohtuuttomuuteen.

Maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole tiedossaan yhtään tapausta, jossa vuokrasopimusta olisi soviteltu tilatukilain 20 §:n 3 momentin mukaisesti.

Aiemmin voimassa olleen tilatukilain 20 §:n 3 momentin mukaisia riita-asioita on tullut vireille tilatukilain voimaantulon 1 päivän elokuuta 2005 ja 31 päivän joulukuuta 2008 välisenä aikana joitain tapauksia. Maaseutuelinkeinojen valituslautakunta on ratkaissut noin kymmenen asiaa, jotka koskevat tilatukioikeuksien siirtämistä. Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on vireillä yksi tilatukioikeuksien siirtoa koskeva asia. Korkein hallinto-oikeus on antanut tilatukioikeuksiin liittyen yhden ratkaisun, mutta siinä ei suoranaisesti ollut kysymys aiemmin voimassa olleen tilatukilain 20 §:n 3 momentin soveltamisesta.

Maa- ja metsätalousministeriö toimitti yksityiskohtaisen selvityksen eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle 29 päivänä tammikuuta 2010.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Maatalouden rakennetuet
HE 113/2007 vp — EV 121/2007 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 11.12.2007, että nuoren viljelijän aloitustukea koskeville hakemuksille annetaan hakemusten käsittelyssä etusija muihin rakennetukia koskeviin hakemuksiin nähden siten, ettei valintamenettelyä tarvitse soveltaa nuoren viljelijän aloitustukea myönnettäessä.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että tilanteissa, joissa puolisot yhdessä hakevat nuoren viljelijän aloitustukea, tulee vain toisen heistä täyttää ammattitaitoa koskevat vaatimukset, mikäli Euroopan yhteisön säännökset eivät muuta edellytä.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että maatalouden rakennetuista annettavan lain vaikutuksia seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2009 loppuun mennessä.

1. Nuoren viljelijän aloitustukea koskevia hakemuksia varten vuosina 2008, 2009 ja 2010 annettiin kullekin ELY -keskukselle oma määrärahakiintiö, millä turvattiin aloitustuen myöntäminen kaikille aloitustuen ehdot täyttäville hakijoille.

2. Euroopan yhteisön säännökset edellyttävät, että tilanteissa, joissa puolisot yhdessä hakevat nuoren viljelijän aloitustukea, tulee molempien heistä täyttää ammattitaitoa koskevat vaatimukset.

Maatalouden investointitukea ja nuoren viljelijän aloitustukea koskevan valtioneuvoston asetuksen (299/2008) mukaan riittävänä ammattitaitona pidetään tuen kohteena olevan yritystoiminnan harjoittamisen kannalta tarkoituksenmukaista vähintään toisen asteen ammatillista luonnonvara-alan koulutusta tai sitä vastaavaa muuta koulutusta. Aloitustukea voidaan myöntää myös maatalousyrittäjälle, jolla on vähintään kolmen vuoden työkokemus maataloudesta sekä tuen kohteena olevan yritystoiminnan harjoittamisen kannalta tarkoituksenmukainen vähintään 20 opintoviikon tai 30 opintopisteen koulutus. Tilanteissa, joissa tukea tilanpidon aloittamiseen hakevat puolisot yhdessä, katsotaan ammattitaitoa koskevan edellytyksen täyttyvän myös silloin, kun vain toinen puolisoista täyttää edellä mainitut kohdat, mutta tällöin toisella puolisolla tulee olla vähintään kolmen vuoden työkokemus maataloudesta. Ammattitaitovaatimuksen pitää täyttyä viimeistään kolmantena vuotena tuen myöntämisestä.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin

3. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa maatalouden rakennetuista annettavan lain vaikutuksia ja on toimittanut maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen uuden tukijärjestelmän toimivuudesta joulukuussa 2009.

Riistavahinkolain vaikutukset
HE 90/2008 vp — EV 198/2008 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 12.12.2008, että annettavan riistavahinkolain vaikutuksia seurataan ja että seurannan tuloksista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys vuoden 2010 loppuun mennessä.

Maa- ja metsätalousministeriö valmistelee vuoden 2010 loppuun mennessä selvityksen maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Uudessa riistavahinkolaissa ja -asetuksessa on otettu korostetusti huomioon erityisen merkittävien suurpetovahinkojen korvaaminen. Riistavahinkolain tuomat rakenteelliset uudistukset kuten vasahävikkikorvausjärjestelmä ja poikkeuksellisen suurten porovahinkojen korvaaminen luotiin erityisesti suurpetokantojen aiheuttamien vahinkojen aiempaa kattavamman korvauksen varmistamiseksi ja porotalouselinkeinon turvaamiseksi. Vaikka vahinkoa aiheuttaviin suurpetoihin kohdennetulla täsmäpyynnillä on saatu vahinkomäärät poronhoitoalueella kääntymään laskuun, korvausjärjestelmän laskennallisten elementtien johdosta mukaan lukien korvausten riippuvuus poronlihan markkinahinnasta, muutos korvattavissa summissa tulee näkymään vasta viiveellä. Toisin sanoen suurpetojen aiheuttamat vahinkotapaukset ovat merkittävästi vähentyneet, mutta korvaussumma on kasvanut huomattavasti. Tämä on johtanut siihen, että momentille 30.40.42 (petoeläinvahinkojen korvaaminen) on jouduttu hakemaan lisätalousarvioilla toistuvasti lisärahoitusta, jotta riistavahinkolain 9 §:n mukaista leikkuria korvauksiin ei jouduttaisi käyttämään. Vuoden 2009 vahingonkorvaukset n. 3,7 miljoonaa euroa saatiin maksettua täysimääräisesti lisätalousarvion turvin ja vuoden 2010 osalta näyttää, että lisätalousarvion kautta saatu 1,5 miljoonan euron lisäys saattaa riittää täysimääräiseen korvaukseen kaikille vahingonkärsijöille. Maaseutuviraston yhteenvedot vahingoista tulevat helmikuun 2011 loppuun mennessä.

Lakiuudistuksen voidaan jo nyt katsoa parantaneen suurpetopolitiikan hyväksyttävyyttä etenkin Pohjois-Suomessa ja aiempaa oikeudenmukaisempi korvausjärjestelmä myös hyvin

todennäköisesti ehkäisee halua tappaa laittomasti suurpetoja. Lakiuudistuksessa poistettu omavastuu on myös koettu positiiviseksi. Uusien alemmanasteisten säädösten voimaansaattaminen, muun muassa vasahävikkikorvauksen laskenta- ja luokitteluperusteiden määrittäminen, veivät lausuntomenettelyineen ja kuulemisineen huomattavan kauan aikaa, joten vuoden 2009 vahingonkorvausten maksatusten aloittamiseen päästiin muutaman kuukauden viiveellä. Valtioneuvoston asetus riistavahingoista (367/2010) tuli voimaan vasta 21.5.2010 ja maa- ja metsätalousministeriön asetus eläinten käyvistä arvoista (791/2010) 13.9.2010. Näiden asetusten voimaantulo oli edellytys maksatuksille, joten korvausten maksamista ei ole ollut mahdollista nopeuttaa. Vuoden 2010 vahinkojen maksatusten osalta ei näytä olevan vastaavaa asetuksenantotarvetta, joten tilanne on siltä osin korjaantunut. Eläinten käypien arvojen määrittämisellä on yhdenmukaistettu korvauskäytäntöjä ja helpotettu kuntien maaseutuelinkeinoviranomaisten tehtävää, koska korvattavien eläinten arvon määritteleminen oli aikaisemmin kuntien tehtävänä.

Hirvieläinvahinkojen puolella muutokset aiempaan korvausjärjestelmään olivat omavastuun poistoa ja liikennevahinkojen poistumista korvauksen piiristä lukuun ottamatta pieniä, mutta hirvien aiheuttamat metsävahingot vuonna 2009 olivat ennätysmäiset vaikka hirvikannan määrää oli leikattu jo aiemmin. Riistavahinkolain voimaantulo ja mahdollisuus ilmoittaa vahingosta kolmen vuoden vahingot nostivat korvausmäärän lähes 5,4 miljoonaan euroon, jonka johdosta jouduttiin hakemaan lisätalousarvion kautta momentille 30.40.41 (hirvieläinvahinkojen korvaaminen) 2 miljoonaa euroa lisäystä täysimääräisen korvauksen mahdollistamiseksi.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin. Lausuma esitetään poistettavaksi.

Kalastuslain kokonaisuudistus
HE 17/2009 vp — EV 72/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 26.5.2010, että kalastuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä ammattikalastusta koskevia säännöksiä uudistetaan muuttamalla ammattikalastus luvanvaraiseksi toiminnaksi.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Kalastuslain kokonaisuudistusta valmistellaan maa- ja metsätalousministeriön johdolla laajapohjaisessa työryhmässä ja sen neljässä jaostossa. Ammattikalastusta koskevat säännökset, ml. toiminnan luvanvaraisuus käsitellään osana kokonaisuudistusta. Työryhmän toimikausi päättyy 31.12.2011.

Kiinteistöjen kirjaamisasioiden siirto
HE 30/2009 vp — EV 89/2009 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 15.6.2009, että maanmittauslaitoksen kaikkien toimipisteiden tulee tarjota samantasoisia palveluita uudistuksen kohteena olevissa kiinteistöjen kirjaamisasioissa.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle sekä lakivaliokunnalle annetaan syysistuntokauden 2009 aikana selvitys niistä säädös- ja muista toimenpiteistä, joihin on ryhdytty kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi kirjaamisasioiden käsittelyssä.

3. Eduskunta edellytti, että maa- ja metsätalousvaliokunnalle annetaan vuoden 2010 loppuun mennessä yksityiskohtainen selvitys uudistuksen toimivuudesta muun muassa maa- ja metsätalousvaliokunnan hallituksen esityksestä antamassa mietinnössä esille tuomien seikkojen osalta.

1. Eduskunnan lausuman seurauksena on Pohjanmaan maanmittaustoimiston Alajärven toimipisteeseen siirretty yksi kirjaamissihteeri, joka hoitaa kirjaamisasioita ja tarvittaessa auttaa asiakaspalvelua kirjaamisasioiden asiakaspalvelutilanteissa. Keski-Suomen maanmittaustoimiston Saarijärven toimipisteessä on työskennellyt noin kaksi vuotta aikaisemmin käräjäoikeudessa kirjaamisasioita hoitanut henkilö. Hän tulee hoitamaan kirjaamisasioita toimipisteessä ja tarvittaessa auttaa asiakaspalvelua kirjaamisasioiden asiakaspalvelutilanteissa. Toteutettujen toimenpiteiden jälkeen kirjaamissihteereitä on sijoitettu kaikkiin Maanmittauslaitoksen 35 toimipisteeseen, jonka seurauksena voidaan katsoa, että Maanmittauslaitoksen kaikki toimipisteet tarjoavat samantasoisia palveluita kiinteistöjen kirjaamisasioissa.

2. Kielellisten oikeuksien turvaamiseksi kirjaamisasioiden käsittelyssä annettiin 6 päivänä elokuuta 2009 valtioneuvoston asetus maanmittauslaitoksen eräiltä kirjaamislakimiehiltä vaadittavasta kielitaidosta (600/2009). Asetuksella tiukennettiin eräiden kirjaamislakimiesten virkojen väestön vähemmistön kielen hallinnan kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia siitä, mitä ne ovat julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetussa laissa (424/2003). Maa- ja metsätalousministeriö antoi 23.11.2009 sekä eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle että lakivaliokunnalle selvitykset niistä säädös- ja muista toimenpiteistä, joihin on ryhdytty kielellisten oikeuksien toteutumisen turvaamiseksi kirjaamisasioiden käsittelyssä. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriön antoi 7.12.2009 lakivaliokunnalle täydennyksen 23.11.2009 antamaansa selvitykseen.

3. Eduskunnan lausuman seurauksena maa- ja metsätalousministeriö on seurannut kiinteistöjen kirjaamisasioiden siirtoa koskevan uudistuksen toimivuutta ja antanut 25.11.2010 eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvityksen kiinteistöjen kirjaamisasioiden toimivuudesta. Kirjaamisprosessin suorituskyky, oikeusvarmuus ja asiakaspalvelun taso on turvattu ja siirron jälkeen ei ole ollut suuria ongelmia kirjaamisasioiden käsittelyn sujuvuudessa.

Maatalouden rakennetukia koskeviin säännöksiin liittyvät muutostarpeet
HE 65/2009 vp — EV 91/2009 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 15.6.2009, että maatalouden rakennetukia koskeviin laintasoisiin säännöksiin liittyvät muutostarpeet selvitetään välittömästi ja että tarvittavat muutosehdotukset toimitetaan eduskunnan käsiteltäviksi heti seuraavan syysistuntokauden alussa annettavalla hallituksen esityksellä.

Maa- ja metsätalousministeriö on kartoittanut uuden rakennetukijärjestelmän muutostarpeita ja valmistellut asetusmuutoksia yhdessä tuottajajärjestöjen ja valtiovarainministeriön edustajien kanssa niin sanotussa rakennetukityöryhmässä. Ryhmässä ei ole tullut esiin välttämättömiä rakennetukilain muutostarpeita vuoden 2009 elokuussa hyväksytyn lainmuutoksen (598/2009) jälkeen. Lisäksi eduskunnalle on 3.12.2010 annettu hallituksen esitys maatalouden rakennetuista annetun lain ja julkisista hankinnoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta (HE 294/2010 vp). Esitetyt muutokset koskisivat tuettaviin maatalouden investointeihin sovellettavaa hankintamenettelyä.

Eläinlääkäritarve
HE 81/2009 vp — EV 116/2009 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 6.10.2009, että maamme eläinlääkinnän eläinlääkäritarve sekä mahdollinen tarve lisätä koulutettavien eläinlääkäreiden määrää arvioidaan pikaisesti.

Selvitys on käynnistetty ja asetetun selvityshenkilön odotetaan saavan ensimmäiset tulokset valmiiksi kevään 2010 aikana. Selvitys tehdään yhteistyössä tärkeimpien sidosryhmien kuten Kunnallisen työmarkkinalaitoksen, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan ja Suomen eläinlääkäriliiton kanssa.

Esiselvitys Suomen eläinlääkinnän eläinlääkäritarpeesta sekä arvio mahdollisesta tarpeesta lisätä koulutettavien eläinlääkäreiden määrää pikaisesti on valmistunut 30.6.2010.

Esiselvityksestä ovat pyynnöstä antaneet lausuntonsa Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Lapin aluehallintovirastot, Elintarviketurvallisuusvirasto, Suomen eläinlääkäriliitto ry., Suomen Kuntaliitto ja Kunnallinen työmarkkinalaitos, Helsingin yliopiston eläinlääketieteellinen tiedekunta, Suomen kunnaneläinlääkäriliitto ry., Itä-Suomen yliopisto, Eläinlääketieteen kandidaattiyhdistys EKY ry., Maahanmuuttovirasto, professori Satu Pyörälä, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry., opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry.

Esiselvityksen ja siitä saatujen lausuntojen perusteella tullaan tekemään johtopäätökset eläinlääkinnän eläinlääkäritarpeen tilanteesta sekä toimintaohjelma eläinlääkintähuollossa työskentelevien eläinlääkäreiden riittävyyden turvaamiseksi.

Maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa
HE 232/2009 vp — EV 26/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.3.2010, että EU:n säännöksiä tehtävien eriyttämisestä on tulkittava Suomessa siten, että kunnan maaseutuelinkeinoviranomaistehtäviä hoitava henkilö voi hoitaa sekä hallintoviranomaisen tehtäviä että maksajavirastotehtäviä. Tehtävien eriyttäminen on katsottava toteutetuksi, jos edellä tarkoitettu henkilö ei toimi saman maatalousyrittäjän kohdalla sekä sitoumuspäätöksiin liittyvissä tehtävissä että maksajavirastotehtävissä.

Eduskunnan lausuman edellyttämistä tehtävien eriyttämisperiaatteista on yhteistoiminta-alueita muodostettaessa kerrottu laajasti koulutuksen ja tiedotuksen keinoin. Lausuma otetaan huomioon myös Maaseutuviraston ja kuntien yhteistoiminta-alueiden välisiä maksajavirastosopimuksia laadittaessa.

Suomen ja Ruotsin välillä tehty rajajokisopimus
HE 264/2009 vp — EV 95/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 16.6.2010, että hallitus huolehtii Itämeren lohen ja taimenen kalastuksen tehokkaasta säätelystä sekä kansallisesti että yhdessä Ruotsin kanssa ja varautuu käytännön toimin Tornionjoen kalastusalueen kalastussäännön 16 §:n mukaisesti kalakantojen aiempaa kattavampaan suojeluun ja tehokkaampien kalastusmääräysten antamiseen, sekä varmistaa yhteistyössä Ruotsin kanssa tehokkaan kalastuksenvalvonnan toteutumisen rajajokisopimuksen alueella.

2. Eduskunta edellytti, että kalastuksen säätelyn, valvonnan ja seurannan tuloksista sekä kalastussäännön 16 §:n mukaisista toimista toimitetaan maa- ja metsätalousvaliokunnalle selvitys 1.10.2012 mennessä.

Valtioneuvosto päätti 18.8.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Hallitus on säädellyt lohen kalastusta sekä valtioneuvoston asetuksella 190/2008 lohenkalastuksen rajoituksista Pohjanlahdella ja Simojoessa että maa- ja metsätalousministeriö asetuksella kalastuksesta Tornionjoen kalastusalueella. Lisäksi kesällä 2010 sovellettiin Tornionjoen kalastusalueen merialueella Suomen ja Ruotsin yhteisesti sopimia tiukennettuja valvontatoimia. Suomen valvoja oli myös läsnä Ruotsin merialueilla suoritetuissa valvontatoimissa, jonka yhteydessä kävi ilmi, että sekä kalastajien että valvojien toiminnassa on parantamisen varaa. Maa- ja metsätalousministeriö on tammikuussa 2011 käydyissä keskusteluissa Ruotsin kanssa painottanut valvonnan tehokkuuden tärkeyttä ja edellyttänyt, että tehtyjä sopimuksia ja säännöksiä noudatetaan. Lisäksi Suomi on Tornionjoen kalastussäännön 16 §:n mukaisesti keskusteluissa edellyttänyt, että lohen ja taimenen merikalastuksen aloitusajankohta Ruotsin puolella siirretään myöhemmäksi. Neuvottelut asiasta ovat edelleen kesken.

2. Maa- ja metsätalousministeriö antaa maa- ja metsätalousvaliokunnalle edellytetyn selvityksen asetetussa määräajassa (1.10.2012).

Metsälain valtuussäännökset
HE 266/2009 vp — EV 109/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 21.6.2010, että lakia alemmanasteisia säännöksiä uudistettaessa nyt säädettyjen valtuussäännösten mukaisesti pidättäydytään sellaisista muutoksista, jotka muuttaisivat tässä laissa tarkoitettua metsänhoitoa ja käyttöä.

Metsälain (1093/1996) osittaismuutos ja siihen liittyvä rikoslain muutos on vahvistettu 10.9.2010. Muutokset on julkaistu säädöskokoelmassa numeroilla 822/2010 (metsälaki) ja 823/2010 (rikoslaki). Muutokset tulivat voimaan 1.1.2011.

Vuodenvaihteessa tuli voimaan myös valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä (1234/2010). Asetukseen on koottu metsäasetukseen ja maa- ja metsätalousministeriön päätökseen metsälain soveltamisesta sisältyvät asiakokonaisuudet. Viimeksi mainitut säädökset kumottiin edellä mainitulla valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetus ei muuta vallitsevaa käytäntöä.

Metsälannoitus
HE 271/2009 vp — EV 47/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Eduskunta edellytti 23.4.2010, että metsälannoitusta koskevat lakia alemmanasteiset säännökset laaditaan sen sisältöisiksi, että valiokunnan mietinnössä hallituksen esityksestä lannoitelaiksi (MmVM 3/2006 vp–HE 71/2005 vp) esitetyt kannanotot tulevat huomioon otetuiksi.

Valtioneuvosto päätti 6.5.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 15.4.2010 metsälannoitustyöryhmän valmistelemaan metsää koskevien lannoitevalmisteiden käyttöä. Työryhmän tehtävänä on käydä laaja-alaista metsälannoitusta koskevaa eri sidosryhmien tarpeet huomioivaa keskustelua ja samalla lin-

jata metsälannoituksen periaatteita. Työryhmä kokoontui vuonna 2010 kaksi kertaa. Erityisinä keskustelun aiheina ovat olleet raskasmetallipitoisuudet metsälannoituksessa ja metsien tuhkalannoitus. Johtopäätöksiä kyseisistä asioista ei ole vielä tehty. Vuoden 2011 aikana maa- ja metsätalousministeriön tarkoituksena on keskustelun pohjaksi valmistella työryhmälle muun muassa esitys lannoitevalmisteasetuksen muuttamiseksi. Työryhmän tulisi ottaa kantaa erilaisiin vaihtoehtoihin. Jos raskasmetallispitoisuuksia alennettaisiin, olisi samalla kiristettävä metsätuhkan käyttöä (kg/ha) lannoitevalmisteena (Ruotsin malli). Maaperään kerääntyvien raskasmetallien määrää ei voida metsälannoituksella lisätä. Myöskään lannoitevalmistelain tavoitteena olevaa turvallista lannoitevalmisteiden käyttöä, ei voida asetuksin kumota.

Elintarvikelain muuttaminen
HE 275/2009 vp — EV 96/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.6.2010, että hallitus huolehtii jatkossa pakkausmateriaalien kuin myös elintarvikkeiden maahantuontiin liittyvän valvonnan kattavasta keskittämisestä tullille ja Elintarviketurvallisuusvirastolle, sekä varmistaa kuntien elintarvikevalvonnan resurssit kuntien tehtäviä lisättäessä.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Elintarvikkeiden mukaan lukien pakkausmateriaalien maahantuonnin valvonta kuuluu tullilaitokselle ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden osalta Elintarviketurvallisuusvirastolle. Kunnille ei ole esitetty uusia tehtäviä elintarvikevalvonnassa.

Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi, valtioneuvoston selonteko
VNS 5/2009 vp — EK 7/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 28.4.2010 selonteon johdosta seuraavan kannanoton, jossa edellytetään, että:
>
> 1. Hallitus huolehtii maaseudun infrastruktuurin ja palveluiden kehittämisestä asukkaiden ja elinkeinojen tarpeet huomioon ottaen siten, että maaseutu on yhdenvertaisessa asemassa koko maahan nähden.
>
> 2. Hallitus edistää maaseudun elinkeinoelämän kehittymistä siten, että perinteisten elinkeinojen rinnalla kehitetään erityisesti sellaisia aloja, joilla on globaalisten muutosten seurauksena erityisvahvuuksia, esimerkkinä hajautettu uusiutuva energia ja puhdas ruoka.
>
> 3. Hallitus huolehtii maaseutua koskevan perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen samoin kuin koulutuksen tarpeista siten, että ne voivat vastata uusiin, muun muassa globaaleista muutoksista johtuviin haasteisiin.
>
> 4. Hallitus ottaa valtiontaloudellisessa suunnittelussa huomioon maaseudun kehittämisen edellyttämät voimavaratarpeet ja ryhtyy toimenpiteisiin toimivamman yhteistyön luomiseksi eri hallinnonalojen viranomaisten välille saattaen samalla maaseutuvaikutusten arvioinnin ennakkotoimeksi kaikkeen sellaiseen kansalliseen päätöksentekoon, jolla on alueellisia vaikutuksia.

1.−4. Maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut maaseutupoliittista periaatepäätöstä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa, jolla on periaatepäätöksen esittelyvastuu. Pe-

riaatepäätös sisältää maaseutupoliittisen toimenpideohjelman. Lausuma on otettu huomioon myös poikkihallinnollisen Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) työssä.

Kalastuksen rajoittaminen
HE 29/2010 vp — EV 106/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 24.6.2010, että kalastuslain valvontaa ja rangaistuksia koskevien säännösten uusimisen yhteydessä lakiin lisätään pikaisesti mahdolliset saimaannorpan suojelusopimusten rikkomiseen liittyvät seuraamussäännökset.
>
> 2. Eduskunta edellyttää, että suojelusopimuksia koskevien varojen siirtyessä Metsähallitukselta Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle huolehditaan siitä, että luonnonsuojeluun varatut määrärahat käytetään täysimääräisesti luonnonsuojeluun, mukaan lukien norpansuojelu.

Valtioneuvosto päätti 18.8.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Valtioneuvosto hyväksyi 25.11.2010 hallituksen esityksen Eduskunnalle laeiksi kalastuslain muuttamisesta ja kalastuslain muuttamisesta annetun lain 108 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan rangaistavaksi kalastusrikkomuksena muun muassa saimaannorpan suojelusopimusten täytäntöön panemiseksi asetettujen rajoitusten vastainen kalastaminen. Lait on tarkoitettu tulevaan voimaan ennen seuraavan kalastuskauden alkua eli 1 päivänä huhtikuuta 2011.

2. Valtion talousarviossa vuodelle 2011 on momentille 30.40.52 (kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot) siirretty Metsähallitukselta ELY-keskukselle siirtyneet määrärahat. Määrärahaa saa käyttää enintään 360 000 euroa saimaannorpan suojeluun liittyvistä vesialueiden omistajille maksettavista sopimuspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen. Tavoitteena on määrärahan avulla tehdä kalastusrajoitussopimuksia saimaannorpan suojelemiseksi. Määräraha käytetään siten saimaannorpan suojeluun.

Tulvakorvausjärjestelmän uudistaminen
HE 30/2010 vp — EV 91/2010 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.6.2010, että tulvakorvausjärjestelmän kokonaisuudistus saatetaan eduskunnan käsiteltäväksi mahdollisimman pikaisesti.

Valtioneuvosto päätti 17.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Valtioneuvosto hyväksyi 2.12.2010 hallituksen esityksen Eduskunnalle laiksi poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta sekä eräiksi tähän liittyviksi laeiksi (HE 295/2010). Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain kumoamisesta sekä muutettavaksi satovahinkojen korvaamisesta annettua lakia ja yksityisistä teistä annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on saada aikaan yksityisiin vahinkovakuutuksiin perustuva turva rakennuksille ja niissä olevalle irtaimistolle aiheutuvien tulvavahinkojen varalta. Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2014.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin. Lausuma esitetään poistettavaksi.

Liikenne- ja viestintäministeriö

Hintakatto
HE 74/2004 vp — EV 226/2004 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.2004, että liikenne- ja viestintäministeriö antaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle vuosittaisen selvityksen lainsäädännön toteutumisesta ja sen vaikutuksista.

Liikenne- ja viestintävaliokunta on 27.5.2010 antamassaan lausunnossa 9/2010 vp katsonut, että eduskunnan hintakatosta antama lausuma on edelleen tarpeellinen ja se tulee säilyttää hallituksen kertomuksessa.

Eduskunta on vuonna 2004 asettanut liikenne- ja viestintäministeriölle velvoitteen antaa vuosittain selvitys lainsäädännön toteutumisesta ja vaikutuksista. Vuotta 2010 koskeva selvitys on toimitettu eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle joulukuussa 2010.

Vuonna 2010, kuten ei muinakaan vuosina vuoden 2004 jälkeen, Viestintävirasto ei ole tehnyt viestintämarkkinalain 37.1 §:n mukaisia teleyrityksen toiselta teleyritykseltä vuokraamisen tilaajayhteyksien hintakattopäätöksiä (oikeus asettaa etukäteen hintakatto). Sen sijaan Viestintävirasto on vuoden 2010 aikana tehnyt viestintämarkkinalain 86 §:n nojalla (oikeus asettaa jälkikäteen hintakatto) neljä päätöstä, joissa se on määrännyt tilaajayhteystuotteille enimmäishinnat ja velvoittanut teleyritykset kolmen kuukauden kuluessa korjaamaan hinnoitteluaan. Lisäksi yksi teleyritys ilmoitti Viestintävirastolle tilaajayhteystuotteiden hinnoittelun tutkinnan aikana, että se laskee hintansa viraston vertailulaskelman mukaiselle tasolle.

Ajokieltojärjestelmä
HE 104/2004 vp – EV 152/2004 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.11.2004, että hallitus ryhtyy kokonaisvaltaisen ajokieltojärjestelmän ja sen perusteiden selvityksen pohjalta toimenpiteisiin yhtenäisemmän ja helpommin miellettävän ajokieltojärjestelmän luomiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriössä on selvitetty mahdollisuuksia ottaa toistuvista liikennerikkomuksista ajokorttiseuraamusta määrättäessä käyttöön ns. pistejärjestelmä. Nykyisin ajokorttiseuraamus määrätään rikkomusten lukumäärän perusteella, mutta pistejärjestelmässä rikkomukset jaettaisiin niiden vakavuuden perusteella pisteluokkiin ja seuraamus määrättäisiin pisteiden kokonaiskertymän mukaisesti. Pistejärjestelmästä valmisteltiin muistio, joka oli laajalla lausuntokierroksella kesällä 2007 ja jatkovalmistelusta vastasi työryhmä, jossa olivat mukana myös oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, Ajoneuvohallintokeskus ja Liikenneturva. Työryhmän näkemyksen mukaan Suomessa on käytössä pistejärjestelmän kaltainen ajokieltojärjestelmä eikä pelkällä pisteytykseen siirtymisellä todennäköisesti saavutettaisi merkityksellistä liikenneturvallisuushyötyä.

Pistejärjestelmän vaihtoehtona on tarkasteltu nykyisen järjestelmän kehittämistä esimerkiksi lisäämällä toistuvina ajokieltoon johtavien rikkomusten määrää. Uusina tekoina voisivat tulla kyseen mm. turvalaitteiden käytön laiminlyönti, ajo- ja lepoaikojen rikkominen sekä vaarallisten aineiden kuljetusmääräysten rikkominen. Ajokorttilainsäädännön uudistuksen yhteydessä ajokorttiseuraamuksia koskevat säännökset on käyty läpi kokonaisuutena ja ne on

ehdotettu siirrettäväksi tieliikennelaista (267/1981) uuteen ajokorttilakiin. Hallituksen esitys ajokorttilaiksi (HE 212/2010 vp) on annettu eduskunnalle lokakuussa 2010.

Postipalvelut
HE 241/2004 vp — EV 10/2005 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 23.2.2005, että liikenne- ja viestintäministeriö seuraa uudistuksen toteutusta ja sen vaikutuksia postipalvelujen tarjontaan ja tasoon sekä antaa asiasta selvityksen liikenne- ja viestintävaliokunnalle kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että liikenne- ja viestintäministeriö postin jakelun palvelutason parantamiseksi ja takaamiseksi selventää ja tarkentaa jakelua koskevia vähimmäismääräyksiä erityisesti omakotialueiden ja maaseudun laatikkosijoittelun ja ryhmittelyn osalta.

Liikenne- ja viestintävaliokunnalle annettiin kohdan 1. mukainen selvitys vuonna 2008. Viestintävirasto antoi maaliskuussa 2006 uudet postipalvelulain 14 §:n mukaiset postinjakelun järjestämistä koskevat yleiset ohjeet ja lain 1 §:n 1 momentin mukaista lain tarkoituksen toteutumista edistävät suositukset.

Hallitus on lokakuussa 2010 antanut eduskunnalle hallituksen esityksen postilaiksi sekä Maailman postiliiton yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 216/2010 vp).

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Liikennetraktorit
HE 24/2006 vp — EV 71/2006 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.6.2006, että hallitus ryhtyy kokonaisvaltaisen selvityksen (ml. määräaikaiskatsastukset) pohjalta tarvittaviin toimenpiteisiin liikennetraktoreita koskevan lainsäädännöllisen aseman selkiyttämiseksi. Selvitys on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle vuoden 2007 aikana.

Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman (HE 41/2008 vp−EV 57/2008) ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Tiemaksujärjestelmä
HE 109/2006 vp – EV 135/2006 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 24.10.2006, että hallitus ryhtyy pikaisiin toimenpiteisiin raskaan liikenteen tieosuuskohtaisen tiemaksujärjestelmän luomiseksi.

Liikenne- ja viestintäministeriön asettama työryhmä selvitti kuorma-autoliikenteen alueellisia ja tiekohtaisia tiemaksuja. Selvitys valmistui keväällä 2008. Työryhmä totesi, että yhtä aluetta tai yksittäistä tietä koskevalla tiemaksulla olisi kielteisiä aluetaloudellisia vaikutuksia. Raskaan liikenteen tienkäyttömaksut edellyttäisivät täten koko tieverkkoa koskevaa Valtiovarainministeriön 10.6.2009 asettama työryhmä sai vuonna 2010 valmiiksi selvityksen eurovinjettijärjestelmään liittymisen vaikutuksista. Työryhmä on tuottanut joukon laskelmia

eri lähtöoletuksilla Työryhmän valtiovarainministeriön edustajat halusivat tuottaa laskelmat veroperusteilla, jotka selvästi nostaisivat kotimaisen kuorma-autokaluston vuotuista verorasitusta. Liikenne- ja viestintäministeriön edustaja edellytti, että laskelmat tehdään niin sanotun eurovinjettidirektiivin vähimmäisverotasoja noudattaen. EU-vähimmäisveroperusteita noudattaen verorasitus ei nousisi ainakaan merkittävästi muiden paitsi vanhemman ajoneuvokannan osalta. Uudemman ja raskaimman kaluston osalta verot niillä perusteilla alenisivat.
Valtioneuvosto ei ole ryhtymässä toimenpiteisiin tiemaksujärjestelmän käyttöönottamiseksi. Energiaveromuutos vaikuttanee entisestään käyttäjä tai saastuttaja maksaa periaatteen käyttöön ottoa Suomessa.

Vuoden 2008 lopusta lukien liikenne- ja viestintäministeriön ja valtiovarainministeriö edustajat ovat osallistuneet Eurovinjettiyhteisön kokouksiin tarkkailijana. Jos Suomi päättäisi liittyä Eurovinjettialueeseen, on liittymisehdot neuvoteltu Suomea tyydyttäviksi. Jos liittymispäätös tehtäisiin, käynnistyisi varsinainen verolainsäädännön valmistelu sekä tarvittavat tietojärjestelmän muutostyöt.

Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyky
HE 115/2007 vp — EV 111/2007 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy osaltaan toimenpiteisiin, jotta EU:n piirissä luotaisiin yhtenäiset, toimivat pelisäännöt merenkulun tukemiselle ja sekamiehityksen käytölle sekä määriteltäisiin myös vähimmäistaso, jota tulee noudattaa EU-maiden lippujen alla kulkevilla aluksilla.

2. Meriliikenteen valtiontukien määräytymisestä on Euroopan yhteisön komissio antanut suuntaviivat tiedonannollaan C (2004) 43. Suuntaviivoja on tarkoitus tarkistaa vuonna 2011. Suuntaviivojen tarkistamisen yhteydessä hallituksen on mahdollista omalta osaltaan esittää kannanottonsa merenkulun tukemiseen liittyviin periaatteisiin.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Julkinen palvelu
K 16/2007 vp — EK 29/2008 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 13.12.2007 seuraavat kannanotot:
>
> 1. Yleisradio Oy:n on toteuttaakseen julkisen palvelun tehtävän keskityttävä sisältöihin, palveluihin ja niiden toimivuuteen sekä näiden laatuun.
>
> 2. Yleisradio Oy:n tulevaa rahoitusta on selvitettävä kokonaisvaltaisesti julkisen palvelun tehtävän toteuttamisen valossa.

Parlamentaarinen työryhmä, jonka tehtävänä oli tehdä ehdotuksia yhtiön julkisen palvelun määrittelystä ja laajuudesta sekä Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestämisestä, asetettiin 12.2.2008 ja se antoi ehdotuksensa 23.4.2009. Työryhmä ehdotti Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoituksen uudistamista siten, että vuoden 2011 alusta toiminta rahoitettaisiin kaikilta asuntokunnilta ja eräiltä yrityksiltä perittävällä julkisen palvelun mediamaksulla (yleisradiomaksu). Lisäksi työryhmä ehdotti eräitä muutoksia julkisen palvelun määrittelyyn sekä Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston tehtäviin. Hallitus ei ole toimeenpannut työryhmän ehdottamia muutoksia. Yleisradio Oy:n rahoitus on järjestetty vuodelle 2011 korottamalla te-

levisiomaksua kuudella prosentilla. Julkisen palvelun rahoitusta koskeva uudistus ja mahdolliset muut Yleisradio Oy:tä koskevan lainsäädännön muutokset tulevat arvioitaviksi seuraavalla vaalikaudella.

Liikennetraktorit
HE 41/2008 vp — EV 57/2008 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.6.2008, että hallitus ryhtyy kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta pikaisesti tarvittaviin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin liikennetraktoreita koskevan lainsäädännöllisen aseman selkiyttämiseksi. Selvitys on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle vuoden 2008 aikana.

Eduskunnan lausuman johdosta liikenne- ja viestintäministeriö laati selvityksen liikennetraktoreiden lainsäädännöllisen aseman selkiyttämisestä. Johtopäätöksenä oli, että tarvitaan tiettyjä lainsäädäntö- ja asetusmuutoksia, jotka koskevat mm. liikennetraktorin määritelmää, ajokorttiasetusta sekä liikenneluvan myöntämistä ja ajopiirturin asennusmääräyksiä.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta kehotti 9.6.2009 liikenne- ja viestintäministeriön selkiyttämisehdotuksesta antamassaan kirjeessä jatkamaan liikennetraktoreita koskevaa lainvalmistelua selvityksessä esitettyjen suuntaviivojen mukaan. Valiokunta piti oikeana selvityksessä esitettyä perusratkaisua, että liikennetraktorin määritelmä perustuisi jatkossa selkeästi traktorin nopeuteen. Valiokunta ei kuitenkaan nähnyt perusteita hankaloittaa nykyisestään liikennetraktorin käyttöä maatalouselinkeinon harjoittamisessa ja piti siksi tärkeänä erottaa selkeästi toisistaan liikennetraktorin käyttö toisaalta maatalouden peruselinkeinoihin liittyviin kuljetuksiin ja toisaalta kaupalliseen tavarankuljetukseen kilpailluilla markkinoilla. Samalla olisi valiokunnan mielestä perusteltua selkeyttää liikennetraktoreita ja niihin kytkettäviä perävaunuja koskevaa sääntelyä ja arvioida määräaikaiskatsastusvelvollisuuden laajentamistarvetta liikennetraktoreiden osalta.

Hallituksen esitykseen 212/2010 vp ajokorttilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi sisältyivät uudet liikennetraktoria koskevat ajokorttisäädökset. Muilta osin säädösvalmistelua jatketaan tarkoituksena selkeyttää liikennetraktorin määritelmää ja muita teknisiä vaatimuksia sekä sen perusteella mahdollisesti tarvittavia liikennelupaa ja ajopiirturia koskevia uusia säännöksiä. Säädösmuutokset pyritään valmistelemaan niin, että niiden voimaantulo olisi mahdollista samanaikaisesti liikennetraktoria koskevien ajokorttisäädösmuutosten kanssa. Sosiaali- ja terveysministeriön vastuualueeseen kuuluvaa traktorien ja niiden perävaunujen EU-säädösten kehitystä seurataan ja pyritään vaikuttamaan säännösten sisältöön ja voimaantuloaikatauluihin niin, että suomalainen alan teollisuus voi sopeutua muutoksiin.

Merentutkimuslaitoksen toimintojen uudelleen järjestäminen
HE 121/2008 vp — EV 177/2008 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 10.12.2008, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin Suomen ympäristökeskuksen toimintojen siirtämiseksi Viikin kampusalueelle mahdollisimman pikaisesti ja että hallitus selvittää mahdollisuudet Ilmatieteen laitoksen merentutkimuksesta, Suomen ympäristökeskuksesta, nyt lakkautetusta Merentutkimuslaitoksesta sekä muista Viikin kampusalueella toimivista meribiologian ja ympäristötutkimuksen yksiköistä koostuvan hallituksen esitystä laajemman Merikeskuksen perustamiseksi Viikkiin.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus turvaa valtion talousarviossa merentutkimusalus Arandan riittävän rahoituksen siten, että sillä on mahdollisuus suorittaa vuosittain vähintään 120 tutkimusvuorokautta.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus perustaa työryhmän seuraamaan merentutkimuksen kehittämistä ja sen rahoitusta sekä antamaan eduskunnalle siitä selvityksen syyskuussa 2010.

4. Eduskunta edellytti, että Merentutkimuslaitoksesta siirtyvän henkilökunnan palkkaus korjataan mahdollisimman pian vastaamaan Ilmatieteen laitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen henkilöstön palkkausta sekä edellyttää näitä organisaatioita antamaan siirtyneen henkilöstön palkkauksesta selvityksen ympäristövaliokunnalle ja liikenne- ja viestintävaliokunnalle syyskuussa 2009.

1. Suomen ympäristökeskuksella on ollut käynnissä hanke, jossa kaikki pääkaupunkiseudun meribiologian ja ympäristötutkimuksen toiminnot on tarkoitus keskittää yhteen toimipisteeseen Viikkiin kesällä 2013.

2. Tutkimusalus Arandan toiminta on varmistettu ja laitosten välinen yhteistyö toimii sen osalta hyvin. Lisäksi tutkimusalus Muikun hallinnan siirtyminen 1.1.2010 SYKElle aluehallinnon uudistuksen yhteydessä on tehostanut alusten käyttöä. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

3. Liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö ovat jatkaneet perustamansa (LVM 054:00/2009) kansallisen merentutkimuksen koordinaatioryhmän toimikautta vuoden 2011 maaliskuun loppuun. Ryhmän tehtävänä on saatujen kokemusten perusteella laatia ehdotus koordinointityön muodoista ja toimintatavoista myös toimikautensa jälkeen. Koordinaatioryhmässä ovat edustettuina kaikki merkittävät merentutkimusta edustavat tahot.

4. Merentutkimuslaitoksesta siirtyvän henkilökunnan palkkaus on korjattu vastaamaan Ilmatieteen laitoksen ja Suomen ympäristökeskuksen henkilöstön palkkausta. Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Liikennepoliittinen selonteko
VNS 3/2008 vp — EK 13/2008 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta hyväksyi 10.9.2008 selonteon johdosta seuraavat kannanotot:

1. Vaalikauden alussa laadittavasta liikennepoliittisesta selonteosta on tehtävä pysyvä käytäntö.

2. Maankäytön ja liikenteen seudullista ja valtakunnallista suunnittelua ja niihin liittyviä ohjausmenetelmiä on kehitettävä määrätietoisesti, jotta yhdyskuntarakenne eheytyy ja liikkumisen tarve vähenee. Kevyen liikenteen tarpeet on otettava huomioon maankäytössä, kaavoituksessa ja liikennesuunnittelussa ja kevyen liikenteen väylien rahoitus on turvattava.

3. Maamme elinkeinoelämän kilpailukykyä verrattuna kilpailijamaihin on parannettava alentamalla logistiikkakustannuksia. Yhteistyössä EU:n ja Venäjän viranomaisten kanssa on kiireellisesti ja molempien osapuolten kannalta tasavertaisesti sujuvoitettava rajanylityskäytännöt maamme itärajalla.

4. Joukkoliikenteen houkuttelevuutta on lisättävä kehittämällä lippujärjestelmiä, joukkoliikenteen palvelujen yhteensopivuutta, palvelutasoa ja luotettavuutta. Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki on otettava käyttöön vuonna 2009.

5. Liikennesektorin on saavutettava Suomelle asetettavat liikenteen päästövähennystavoitteet edistämällä uusimman ajoneuvoteknologian käyttöönottoa ja lisäämällä biopolttoaineiden käyttöä ja kehittämistä sekä muuttamalla autoilun verotusta nykyistä voimakkaammin päästövähennystavoitteita tukevaksi.

6. Liikenneturvallisuustyötä on tehostettava kokonaisvaltaisella turvallisuusohjelmalla, joka ulottuu maankäytön ratkaisuista liikennekasvatukseen, ja jolla alennetaan pysyvästi liikenteen onnettomuus- ja kuolleisuuslukuja. Liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyvät linjaukset ja ratkaisut tulee aina arvioida erityisesti liikenneturvallisuuden kehittymisen kannalta.

7. Paikannukseen perustuvien ruuhka- ja tienkäyttömaksujen käyttömahdollisuudet tulee selvittää.

8. Perusväylänpitoon on osoitettava jo vaalikauden kehyspäätöksessä liikenneverkon riittävän kunnon ja tarpeellisen kehittämisen turvaava rahoitus.

9. Liikenneinvestoinneista ja niiden rahoituksesta on päätettävä parlamentaarisesti yhtä vaalikautta pidempinä kokonaisuuksina ja siten, että rakentamisen volyymi on tasainen myös hallituskausien taitteessa. Mahdollisuudet tie- ja liikennerahastojen käyttämiseen on selvitettävä tällä hallituskaudella.

1. Liikenne- ja viestintäministeriö on yhdessä Liikenneviraston ja Liikenteen turvallisuusviraston kanssa käynnistänyt valmistelutyön, jonka pohjalta seuraavan selonteon laatiminen voi alkaa heti seuraavan vaalikauden alussa. Ministeriö kehittää parhaillaan liikennepolitiikan valmistelun prosessia sekä työkaluja jotta selonteon laadintaan vaalikausittain on jatkossa tarjolla yhä laadukkaampaa asiantuntijatukea ja tausta-aineistoa.

2. Liikenne- ja viestintäministeriö on yhdessä ympäristöministeriön kanssa asettanut maankäyttö- ja liikennefoorumin edistämään maankäytön ja liikenteen suunnittelun yhteensovittamista. Foorumin työohjelmassa on yhteensovittamisen ongelmakohteiden kartoitus, ulkomaisten esimerkkien läpikäynti ja toimenpide-ehdotusten tekeminen yhteensovittamisen kehittämiseksi. Liikenne- ja viestintäministeriö on yhdessä ympäristöministeriön, valtiovarainministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa valmistellut MAL-aiesopimuspilotointia Tampereen, Turun, Oulun ja Helsingin kaupunkiseutujen kanssa . Aiesopimuksella parannetaan kasvavien kaupunkiseutujen maankäytön ja liikenteen yhteensovittamista ja kaupunkirakenteen eheytymistä. Aluehallinnon uudistus parantaa osaltaan yhteensovittamista, kun ELY:t toimivat sekä liikenteen että maankäytön suunnittelun valtion alueorganisaatioina. Ministeriö on vuonna 2010 laatinut Kävelyn ja pyöräilyn valtakunnallista strategia 2020 -linjausta, jolla tavoitellaan seuraavan 10 vuoden aikana kevyen liikenteen olosuhteiden parantamista ja kulkutapaosuuden kasvua.

3. Hallitusohjelmassa asetetun tavoitteen mukaisesti liikenne- ja viestintäministeriö on käynnistänyt logistiikkastrategian sekä kaikki liikennemuodot kattavan liikenteen elinkeinopoliittisen ohjelman valmistelun. Logistiikkafoorumi on käsitellyt logistiikan tulevaisuutta sekä kustannus- ja ympäristökysymyksiä ja laatinut logistiikkastrategialuonnoksen Logistiikkastrategia valmistuu vuoden 2011 aikana.

Pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikkakumppanuuden yhtenä tavoitteena on logistiikan tehostaminen ja rajanylitysten parantaminen PU-alueella. Kumppanuus käynnistyy vuoden 2011 alussa kun sihteeristö aloittaa toimintansa Helsingissä.

Ministeriöllä on säännölliset yhteydet Venäjän liikenneministeriöön ja aluetason viranomaisiin. Keskustelujen avulla pyritään koordinoimaan rajanylityspaikkojen kehittämistä sekä niille johtavien teiden parantamista.

4. Joukkoliikenteen kehittämisohjelma ”Arki paremmaksi – joukkoliikenne toimivaksi” valmistui ja julkaistiin keväällä 2009. Ohjelman toteuttaminen on alkanut. Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukeen on esitetty 10 miljoonaa euroa vuonna 2011.

5. Osana liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan ilmastopoliittisen ohjelman (ILPO) seurantaa liikennesektorilla seurattiin tarkasti vuonna 2007 toteutetun autoverouudistuksen vaikutuksia liikenteen päästöihin. Hallinnonalalla otettiin myös käyttöön uusi CO2-pohjaisen ajoneuvoveron mahdollistava tietojärjestelmä. Ensimmäiset osaksi CO2-perusteista ajoneuvoveroa sisältävät veroliput lähetettiin autonomistajille 2.3.2010. Syksyllä 2010 aloiteltiin myös mittavaa, autovalintoihin vaikuttavaa kampanjaa. Uusien henkilöautojen energiamerkki otettiin käyttöön Liikenteen turvallisuusviraston EkoAke-palvelussa.

Syksyllä 2010 annetussa hallituksen esityksessä biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä linjataan, että biopolttoaineiden osuus Suomessa myytävistä liikennepolttoaineista tulee nostaa 20 prosenttiin vuonna 2020. Esityksen vaikutukset päästöihin riippuvat siitä, millaisia biopolttoaineita markkinoille saadaan. Tuplalaskettavilla biopolttoaineilla liikenteen päästöjen vähenemä jää suurin piirtein samoihin lukuihin kuin 10 prosentin tavoitteella (eli noin miljoonaan tonniin vuonna 2020). Muilla biopolttoaineilla vähenemä voi Suomessa olla suurempikin, mutta vaikutukset globaalitasolla voivat olla jopa kielteisiä.

Syksyllä 2010 annetussa hallituksen esityksessä energiaverotuksen uudistamisesta linjataan mm., että liikennepolttoaineiden energiavero porrastettaisiin hiilidioksidi- ja muihin päästöihin perustuvaksi. Esityksellä tuettaisiin erityisesti biopolttoaineiden markkinoille tuloa.

6. Liikenneturvallisuusasiain neuvottelukunta valmistelee uutta vuosia 2011–2014 koskevaa liikenneturvallisuussuunnitelmaa. Suunnitelman on määrä valmistua vuoden 2011 alkupuolella.

7. Liikenne- ja viestintäministeriö seuraa aktiivisesti paikannukseen perustuvien ruuhka- ja tienkäyttömaksujärjestelmien kehittymistä. Helsingin seudun ruuhkamaksuselvitys, jossa selvitetään myös satelliittipaikannukseen perustuvan ruuhkamaksujärjestelmän vaikutuksia on valmistunut. Selvitys on ollut lausunnolla ja tarkentava jatkoselvitystyö on alkanut. Liikenne- ja viestintäministeriön asettaman uuden työryhmän jatkoselvitystä laaditaan HSL:n liikennemallien ja HLJ -suunnitelman priorisointien pohjalta. Raportti valmistuu alkuvuodesta 2011.

8. Perusväylänpitoon on talousarvio- ja kehyspäätöksissä lisätty vuosina 2007–2012 aiemmin sovittuihin kehyksiin verrattuna 390 milj. euroa. Lisärahoitus käytetään pääosin puukuljetusten turvaamiseen alemmalla tieverkolla, yksityisteillä ja vähäliikenteisillä radoilla. Huomattava osa lisärahoituksesta kohdennetaan myös kevyen liikenteen väyliin. Lisärahoitukseen sisältyy vuoden 2009 I lisätalousarvion, ns. elvytyspaketin 71,5 milj. euroa erityisesti työllistäviin kohteisiin, kuten siltojen korjauksiin, suunnattava rahoitus.

9. Liikennepoliittisessa selonteossa on linjattu nykyisen hallituskauden väyläinvestoinnit sekä esitetty myös vuoden 2011 jälkeen toteutettavia hankkeita, joiden aikataulutus tullaan esittämään seuraavassa liikennepoliittisessa selonteossa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti selvityshenkilön selvittämään tie- ja liikennerahastojen soveltuvuutta ja mahdollista käyttöä liikennehankkeiden rahoittamisessa Suomessa. Selvitystyö valmistui lokakuussa 2009 Vuoden 2010 aikana jatkettiin liikenneinvestointien rahoitusmallien selvittämistä.

Vahvan sähköisen tunnistamisen palveluiden tarjoaminen
HE 36/2009 vp — EV 90/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.6.2009, että lain toimivuutta ja sen vaikutuksia seurataan laajasti ottaen huomioon kaikkien tunnistuspalvelujen tarjontaan ja käyttöön liittyvien toimijoiden näkemykset ja käytännön kokemukset. Liikenne- ja viestintäministeriön on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvitys lain toimivuudesta ja vaikutuksista viimeistään vuoden 2010 loppuun mennessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on antanut selvityksen pyydetyllä tavalla vuoden 2010 loppuun mennessä. Laki astui voimaan 1.9.2009, ja siinä tarkoitettu siirtymäaika päättyi 28.2.2010.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Taajuushuutokaupat
HE 37/2009 vp — EV 68/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 3.6.2009, että liikenne- ja viestintäministeriö antaa liikenne- ja viestintävaliokunnalle tällä eduskuntakaudella selvityksen huutokaupan toteutumisesta ja sen vaikutuksista muun muassa markkinatilanteeseen ja asiakashinnoitteluun.

Liikenne- ja viestintäministeriö antoi joulukuussa 2010 eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvityksen huutokaupan toteutumisesta ja vaikutuksista.

Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Sähköisen viestinnän tietosuojalain muuttaminen
HE 48/2009 vp — EV 3/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 4.3.2009, että tämän lainuudistuksen tavoitteiden toteutumista ja sen soveltamista, mm. yhteisötilaajien toimesta, seurataan ja arvioidaan kattavasti. Liikenne- ja viestintäministeriön on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle asiasta selvitys vuoden 2010 loppuun mennessä.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että tämän lakiesityksen esiin nostamat mahdolliset puutteet tai epäselvyydet poliisin toimintavaltuuksissa, esimerkiksi selvitettäessä yrityssalaisuuksiin liittyviä väärinkäytöksiä ja rikoksia, selvitetään pikaisesti ja tarvittaessa jo ennen pakkokeinolainsäädännön laajempaa uudistusta.

Liikenne- ja viestintäministeriö on asettanut 20.5.2009 sähköisen viestinnän tietosuojalain 13 a – 13 k §:n seurantaryhmän. Seurantaryhmän väliraportti on toimitettu eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle joulukuussa 2010.

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön valmistelemat hallituksen esitykset esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsäädännön kokonaisuudistuksiksi on annettu marraskuussa 2010 eduskunnalle.

Joukkoliikenne
HE 110/2009 vp — EV 146/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellytti 3.11.2009, että joukkoliikenteen houkuttelevuutta ja käyttöä on lisättävä voimakkaasti kehittämällä lippujärjestelmiä, palveluiden yhteensopivuutta ja palvelutasoa sekä liikenteen luotettavuutta. Erityisesti suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetukea on korotettava vastaamaan näiden alueiden huomattavia joukkoliikenteen kehittämishaasteita ja liikenteelle asetettuja ympäristötavoitteita.

2. Eduskunta edellytti, että lain toimivuutta ja sen vaikutuksia seurataan laajasti ottaen huomioon myös liikenteenharjoittajien näkemykset ja käytännön kokemukset. Liikenne- ja viestintäministeriön on annettava liikenne- ja viestintävaliokunnalle selvitys lain toimivuudesta ja vaikutuksista viimeistään vuoden 2012 loppuun mennessä.

1. Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisi keväällä 2009 joukkoliikenteen kehittämisohjelman ”Arki paremmaksi – joukkoliikenne toimivaksi”. Ohjelma sisältää kymmenen kärkihanketta, joiden toteuttaminen on tunnistettu joukkoliikenteen palvelutason ja kilpailukyvyn kannalta erityisen merkittäviksi. Kehittämisohjelman ensivaiheen kärkiteemoja ovat suurten ja keskisuurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämistoimet mahdollisine aiesopimuksineen, maaseutualueiden peruspalveluiden turvaaminen sekä yhteiskäyttöisen matkakortin ja tehokkaan informaatiojärjestelmän kehittämistoimet. Kehittämisohjelmassa korostetaan koko liikennealan toimijoiden yhteistyön ja sitoutumisen merkitystä. Liikennevirasto hoitaa yhteistyössä ministeriön kanssa ohjelman toteutusta muun muassa liikennejärjestelmätyön yhteydessä. Valtio voi edistää kehittämisohjelman toteuttamista myöntämällä valtionavustusta ohjelman mukaisiin toimenpiteisiin.

Pohjois-Savon ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten alueilla on laadittu maaseudun peruspalvelutason rahoituksen arvioinnit, joissa esitettiin kolmea mahdollista rahoitusskenaariota palvelujen turvaamiseksi. Vuoden 2010 lopussa valmistui joukkoliikenteen yhteiskäyttöisestä matkakortista selvitys, jonka pohjalta on tarkoitus sopia tekniset, toiminnalliset ja taloudelliset määrittelyt ja menettelyt. Yhteinen kortti mahdollistaa useiden lipputuotteiden ja eri toimijoiden lippujen lataamisen samalle kortille. Hankkeessa ovat mukana Liikennevirasto, Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä (HSL), Matkahuolto ja VR.

Uusi työsuhdematkalippujärjestelmä otettiin käyttöön vuoden 2010 alusta, ja työsuhdelippujen määrä on kasvanut varsinkin suurilla kaupunkiseuduilla.

Liikenne- ja viestintäministeriö ja VR Yhtymä Oy tekivät marraskuussa 2009 henkilöjunaliikenteen yksinoikeutta koskeva käyttöoikeussopimuksen. Sopimuksessa asetettiin VR Yhtymä Oy:lle henkilöliikennettä koskeva julkisen palvelun velvoite, jonka täyttämisestä ministeriö myöntää VR Yhtymä Oy:lle yksinoikeuden sopimuksen mukaisen rautatieliikenteen harjoittamiseen. Vuonna 2010 liikenne- ja viestintäministeriö ja Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä (HSL) tekivät sopimuksen, jonka mukaan HSL vastaa keskitetysti ostoliikenteen suunnittelusta ja VR-Yhtymä Oy:n kanssa käytävistä neuvotteluista ja sopimusvalmisteluista. Tarkoituksena on kehittää lähijunaliikennettä siten, että valtion ostamaa ja HSL:n omalla alueellaan ostamaa lähijunaliikennettä aletaan tarkastella yhtenä liikenteellisenä kokonaisuutena.

Joukkoliikenteen valtionavustuksia koskeva valtioneuvoston asetus on uudistettu 2010 palvelusopimusasetuksen ja joukkoliikennelain mukaisiksi. Muutokset koskevat erityisesti matkalippujen hinnanalentamiseen myönnettävän avustuksen perusteita ja siihen liittyviä

menettelyjä. Suurten kaupunkien joukkoliikennetuki on vuoden 2010 budjetissa 7 miljoonaa euroa ja vuonna 2011 10 miljoonaa euroa.

2. Liikenne- ja viestintäministeriö seuraa joukkoliikennelain toimivuutta ja vaikutuksia. Liikenne- ja viestintävaliokunnalle tullaan antamaan selvitys kyseessä olevista seikoista vuoden 2012 loppuun mennessä.

Toimivaltaiset viranomaiset ovat tehneet joukkoliikennelain 62 §:n mukaiset siirtymäajan liikennöintisopimukset liikenteenharjoittajien kanssa ennen joukkoliikennelain voimaantuloa. Vain muutamasta linjaliikenneluvasta liikenteenharjoittajat eivät halunneet sopimuksia. Nämä luvat on katsottu reittiliikenneluviksi 3.12.2009 alkaen.

Vuoden 2010 aikana seutulippusopimukset on korvattu kuntien ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten välisillä yhteistyösopimuksilla sekä toimivaltaisten viranomaisten ja liikenteen harjoittajien välisillä siirtymäajan liikennöintisopimusten lisäasiakirjoilla. Sopimukset on pääsääntöisesti allekirjoitettu 31.10.2010 mennessä.

Uusi joukkoliikennelaki asetti toimivaltaisille viranomaisille velvoitteen määritellä valtakunnallinen sekä alueelliset ja paikalliset joukkoliikenteen palvelutasot. Työ on aloitettu ja joukkoliikenteen rahoituksen vaikuttavuuden ja peruspalvelutason arviointi perustuvat jatkossa vuoden 2011 lopussa valmistuviin määrittelyihin. Liikenne- ja viestintäministeriön velvoitteena olevan kaukoliikenteen valtakunnallisen peruspalvelutason (linja-auto-, juna- ja lentoliikenne) valmistelu on käynnistetty vuonna 2010. Pääsääntöisesti kaukoliikenne toteutuu markkinaehtoisesti.

Laajakaista
HE 176/2009 vp — EV 189/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.11.2009, että hallitus selvittää ja arvioi kaikki käytettävissä olevat eri lisärahoitusmahdollisuudet laajakaistahankkeilla rakennettaviin viestintäverkkoihin liittyvien tilaajayhteyksien turvaamiseksi niille kotitalouksille, jotka katsovat tarvitsevansa laajakaistayhteyden, mutta joilla ei ole taloudellisia mahdollisuuksia tilaajayhteyden rakentamisesta mahdollisesti aiheutuvien kohtuuttomien kustannusten maksamiseen. Hallituksen tulee antaa asiasta selvitys liikenne- ja viestintävaliokunnalle viimeistään elokuun 2010 loppuun mennessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on 26.8.2010 toimittanut eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle lausumassa tarkoitetun selvityksen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tienvarsimainonta
HE 189/2009 vp — EV 192/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.11.2009, että hallitus seuraa lain tienvarsimainontaa koskevien säännösten toimivuutta ja vaikutuksia laajasti ottaen huomioon eri toimijoiden näkemykset ja käytännön kokemukset.

Asiaa on käsitellyt eri toimijoiden muodostama työryhmä. Tienvarsimainontaa koskeva ohje on uusittu osapuolten yhteistyönä vuonna 2010 ja otettu käyttöön. Lupamenettelyjä on tarkistettu.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Rikkipäästöt
HE 248/2009 vp — EV 249/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 14.12.2009, että mikäli aiottu rikkipäästöjen vähentäminen johtaa jatkossa kohtuuttomiin kustannuksiin suomalaisen elinkeinon kannalta, hallitus ryhtyy tarvittaviin toimiin näiden seurausten lieventämiseksi.

Kansainvälisessä merenkulkujärjestössä IMO:ssa hyväksyttiin vuonna 2008 uudistettu MARPOL – yleissopimuksen ilmansuojeluliite, joka muun muassa sisältää uudet alusten rikinoksidipäästöjen rajoittamista koskevat määräykset. Liikenne- ja viestintäministeriö teetti vuonna 2009 selvityksen vuonna 2015 voimaan tulevien uusien rikkipitoisuusmääräysten arvioiduista kustannusvaikutuksista. Johtuen muun muassa raakaöljyn hinnan voimakkaista heilahteluista selvitystä on tarkoitus päivittää säännöllisin välein. Selvityksen mukaan kustannusten arvioitu hintahaarukka nykyisten polttoainelaatujen perusteella arvioituna on 200 miljoonan euron ja 1,2 miljardin euron välissä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on vuoden 2010 aikana jatkanut aktiivista toimintaa uusien rikkimääräysten vaikutusten haitallisten vaikutusten lieventämiseksi. Ministeriö on ollut jatkuvasti yhteydessä EU:n komissioon ja muihin Itämeren ja Pohjanmeren EU-maihin sekä selvittänyt näiden kantoja asiaan. Belgian puheenjohtajuuskaudella järjestetyssä liikenneministereiden epävirallisessa kokouksessa vesiliikenteen roolista EU:ssa Suomi piti keskeisesti esillä tarpeen varmistaa, etteivät uudet rikkimääräykset vaikuta kielteisesti lähimerenkulun toimintaedellytyksiin. Joulukuun liikenneneuvostossa hyväksyttiin lähimerenkulkua koskevat päätelmät, joissa selkeästi nostettiin esille uusiin rikkimääräyksiin liittyvät haasteet ja tarpeen seurata tilanteen kehitystä.

Komission selvitykset vähärikkisen polttoaineen saatavuudesta ja liikennepoliittisista vaikutuksista sekä uusien säännösten hyöty-kustannusanalyysi ovat valmistuneet Liikenne- ja viestintäministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä asianomaisille viranomaisille sekä sidosryhmille järjestämässä tilaisuuden perehdyttiin erityisasiantuntijoiden alustusten pohjalta EU:n komission teettämiin selvityksiin.

Valtioneuvosto hyväksyi liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä 11.11.2010 asetuksen alusten ympäristönsuojelua parantavien investointitukien yleisistä ehdoista. Asetuksen tavoitteena on kannustaa varustamoita tekemään investointeja alusten ympäristöystävällisyyden parantamiseksi. Tarkoitus on erityisesti kannustaa varustamoita ottamaan käyttöön järjestelmiä, joilla voidaan saavuttaa tulevat rikkirajat jo ennen kuin vaatimukset tulevat kansainvälisesti voimaan. Tukea voidaan myöntää uudisalusinvestointeihin EU:n ympäristöntukisuuntaviivojen mukaisesti. Asetus mahdollistaisi esimerkiksi tuen myöntämisen uudisrakennukselle, joka käyttäisi nesteytettyä maakaasua (LNG) polttoaineena. Asetuksen mahdollistaman ympäristöteknologiatuen myötä esimerkiksi Viking Line on nyt ottanut ratkaisevan askeleen uuden teknologia suuntaan ja tilannut STX:n Turun telakalta Suomen ja Ruotsin väliseen liikenteeseen uuden matkustajalaivan, joka käyttäisi nesteytettyä maakaasua polttoaineena.

EU-asiain ministerivaliokunta käsitteli jälleen 15.12.2010 liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä Suomen linjauksia ja toimintaa asiassa. Käsittelyssä vahvistettiin jo aiemmin keväällä 2010 hyväksytty linjaus siitä, että IMO:n päätös on myönteisten terveysvaikutusten ja meriympäristön suojelun kannalta perusteltu ja että hallitus kannattaa tarvetta erityismääräyksille "rikkipäästöjen kontrollialueilla", jotka ovat tiheästi asuttujen rannikkoseutujensa vuoksi erityisen haavoittuvaisia rikkipäästöjen vaikutuksille ilmanlaatuun. Samalla pidetään

tärkeänä varmistaa ennen 0,1 prosentin rikkipitoisuusvaatimuksen voimaantuloa, että on saatavana riittävästi matalarikkistä polttoainetta ja että hinta ei johda kohtuuttomiin seurauksiin merikuljetuskustannusten kannalta, eikä johda tavarakuljetuksen mittavalle siirtymiselle pois meriteiltä, joka puolestaan johtaisi ympäristörasitteen kasvuun maapuolella. Lisäksi meriteollisuudella tulisi olla riittävästi aikaa sopeutua uusiin määräyksiin muun muassa kehittämällä uutta päästöjenvähentämisteknologiaa ja ottamalla käyttöön vaihtoehtoisia polttoaineita, kuten nesteytettyä maakaasua (LNG).

Ministerivaliokunta hyväksyi joulukuun kokouksessaan toimintalinjan, jonka mukaan Suomi toimii edelleen aktiivisesti suhteessa EU:n komissioon ja painottaa tärkeyttä selvittää kaikkia keinoja, joilla voidaan lievittää IMO:n päätöksen haitallisia vaikutuksia. Nyt tehdyn linjauksen mukaan Suomi voi myös selvittää komission ja EU:n jäsenvaltioiden sekä muiden erityisaluemaiden suhtautumista sellaiseen IMO:lle tehtävään aloitteeseen, jossa erityisalueiden rikkipitoisuusmääräysten voimaantuloa mahdollisesti lykättäisiin. Ministerivaliokunta painotti myös tärkeyttä koko ajan valmistautua toimenpiteisiin, joilla voidaan edistää uuden ympäristöteknologian nopeaa käyttöönottoa nykyisissä Suomen lipun alla purjehtivissa aluksissa. Tältä osin onkin tapahtunut selvää edistymistä.

MARPOL-yleissopimuksen uusi ilmansuojeluliite sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja liitteen hyväksymistä koskeva hallituksen esitys on valmisteilla, siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan. Suomi ilmoitti IMO:lle vuoden 2009 lopussa, että uusi ilmansuojeluliite edellyttää Suomessa kansallista lainsäädäntöä, siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan, ja että uusi ilmansuojeluliite ei voi tulla Suomen osalta voimaan ennen kuin lainsäädäntö on hyväksytty.

EU:n komissio käynnisti 29.10.2010 rikkidirektiivin muutosta koskevan alustavan sähköisen konsultaation, jonka määräaika on 5.1.2011. Direktiivimuutos annettaneen keväällä 2011. Direktiiviehdotuksen käsittely EU:ssa alkanee vuonna 2011 Puolan puheenjohtajakaudella. Suomi tulee toimimaan aktiivisesti muun muassa realistisen toimeenpanoaikataulun puolesta. Vasta hyväksytty direktiivimuutos luo perustan Suomen kansallisen lainsäädännön muuttamiselle siltä osin kuin se koskee uuden ilmansuojeluliitteen rikkipitoisuusmääräyksiä.

Kansainvälinen merenkulkujärjestö IMO on perustanut kirjeenvaihtotyöryhmän, jossa selvitetään matalarikkisen polttoaineen saatavuutta globaalisti. Suomi tulee aktiivisesti osallistumaan ryhmän työhön ja pitämään esillä tarvetta selvittää myös erityisalueille asetettujen vaatimusten vaikutusta.

Lentoliikenteen päästökauppa ja lentoasemaverkko
HE 209/2009 vp — EV 245/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.12.2009, että hallitus seuraa ja ennakoi lentoliikenteen päästökauppaa koskevan sääntelyn vaikutuksia ja ryhtyy tarvittaviin toimiin tasapuolisten lentoliikennepalvelujen ja verkostoperiaatteella toimivan lentoasemaverkon turvaamiseksi ja sitä kautta elinkeinojen ja työllisyyden turvaamiseksi myös maakunnissa.

Laki lentoliikenteen päästökaupasta tuli voimaan 1.2.2010. Lailla toteutetaan EU:n lentoliikenteen päästökauppadirektiivi, jonka tavoitteena on vähentää ilmailun kasvihuonepäästöjä EU-alueella taloudellisesti ja tehokkaasti. Päästökauppa aloitetaan kaikilla EU:n sisäisillä sekä EU:n ja kolmansien maiden välisillä reiteillä vuonna 2012. Päästökauppa koskee kaikkia EU:n alueelta lähteviä ja sinne saapuvia ilma-aluksia. Liikenteen turvallisuusvirasto on valmistautunut päästökaupan alkamiseen ja vastaanottanut ilma-alusten käyttäjien sille lähettämiä tarkkailusuunnitelmia.

Liikenne- ja viestintäministeriö antoi valtioneuvostolle 9.12.2010 hallituksen esityksen eduskunnalle lentoasemaverkosta ja -maksuista. Ehdotetussa laissa säädettäisiin lentoasemaverkkoyhtiön velvoitteesta ylläpitää valtakunnallista lentoasemaverkkoa ja lentoasemapalveluita. Suomessa valtion kokonaan omistama Finavia Oyj ylläpitää valtion lentoasemaverkkoa. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

Ajokyvyn arviointijärjestelmä
HE 247/2009 vp — EV 242/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2009, että hallitus ryhtyy välittömästi toimenpiteisiin riittävän monipuolisen ja luotettavan ajokyvyn arviointijärjestelmän luomiseksi, liikennelääketieteen tutkimuksen ja opetuksen lisäämiseksi ja tarvittavan ohjeistuksen antamiseksi tutkimuksia tekeville lääkäreille sekä ammattikuljettajien ja kuljetusalan yrittäjien työterveyshuollon kattavaksi järjestämiseksi.

Valtioneuvosto päätti 14.1.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallituksen esitykseen ajokorttilaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 212/2010 vp) sisältyvät ehdotukset ajokortin terveysvaatimuksiksi, ajoterveydentilan valvontaa koskeviksi säännöksiksi sekä säännöksiksi ikääntyneiden laajennetusta lääkärintarkastuksesta. Sosiaali- ja terveysministeriö antaisi tarkemmat säännökset terveysvaatimuksista. Säännösten avulla ohjeistettaisiin nykyistä paremmin tutkimuksia tekeviä lääkäreitä.

Lääkärintarkastusjärjestelmän kehittäminen ja työterveyshuoltoon liittyvien kysymysten selvittäminen ovat valmisteltavina sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla. Tässä yhteydessä selvitetään liikenteessä toimivien yksinyrittäjien ja muiden pienten yritysten työterveyshuollon kehittämistä osana ministeriön työterveyshuollon toimeenpanosuunnitelmaa ja ryhmien mahdollisuutta päästä osalliseksi työterveyshuollon palveluista. Työterveyslaitos on valmistellut oppaan työterveyshuollon ohjeiksi liikenteen alalla toimiville. Työterveyslaitos kehittää myös ajokykyongelmiin perehtynyttä yksikköä ja koordinoi ongelmallisten ajokykyarvioiden valtakunnallista tutkimusverkostoa, jonka tavoitteena on parantaa ja yhdenmukaistaa ajokykyongelmien tutkimista ja arviointia koko maassa.

Lääketieteen peruskoulutuksen sisällön tiiviydestä johtuen yliopistokoulutukseen ja sen sisältöön vaikuttaminen on ongelmallista. Täysin uuden kokonaisuuden lisääminen koulutukseen ei tästä syystä ole mahdollista. Tämän johdosta selvitetään mahdollisuuksia liittää esimerkiksi joihinkin perustutkinnon kokonaisuuksiin myös liikennelääketieteen näkökulmaa ja osaamista.

Luotsaustoiminnan järjestäminen
HE 251/2009 vp — EV 69/2010 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 20.1.2010, että luotsaustoiminnan toteuttamisen eri vaihtoehtojen edellytykset ja vaikutukset selvitetään kattavasti vaalikauden loppuun mennessä. Selvityksessä tulee ottaa huomioon myös luotsauspalvelujen saatavuuden turvaaminen kaikilla luotsattavilla alueilla. Selvityksen pohjalta tulee voida arvioida tasapuolisesti ja kattavasti, mitkä ovat luotsaustoiminnan eri toteuttamisvaihtoehtoihin liittyvät edut ja haitat.

Valtioneuvosto päätti 23.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Liikenne- ja viestintäministeriö asetti luotsaustoiminnan eri toteuttamisvaihtoehtoja selvittävän työryhmän toimikaudelle 23.4.2010−31.1.2011. Työryhmä on selvittänyt kilpailun avaamisen edellytyksiä ja vaikutuksia sekä vertaillut erilaisia kilpailuttamismalleja. Lisäksi työryhmä on laatinut kansainvälisen katsauksen luotsauksen järjestämistavoista. Selvityksen tavoitteena on mahdollistaa kilpailun avaamiseen liittyvien etujen ja haittojen tasapuolinen vertailu. Työryhmän loppuraportti valmistuu tammikuussa 2011.

Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston kertomus yhtiön toiminnasta vuosilta 2007 ja 2008
K 14 /2009 vp — EK 29/2009 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Eduskunta hyväksyi 9.12.2009 seuraavan kannanoton:

Valmisteilla olevilla Yleisradion uusilla rahoitusratkaisuilla tulee oikeudenmukaisella tavalla vakauttaa yhtiön talous ja turvata riittävä rahoitus pitkälle tulevaisuuteen ja siten varmistaa laissa määritellyn palvelutehtävän toteuttaminen nykyisen laajuisen ja kaikkia modernin, monikanavaisen tiedonvälityksen keinoja soveltavana.

Valtioneuvosto päätti 25.2.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Parlamentaarinen työryhmä, jonka tehtävänä oli tehdä ehdotuksia yhtiön julkisen palvelun määrittelystä ja laajuudesta sekä Yleisradio Oy:n rahoituksen järjestämisestä, asetettiin 12.2.2008 ja se antoi ehdotuksensa 23.4.2009. Työryhmä ehdotti Yleisradio Oy:n julkisen palvelun rahoituksen uudistamista siten, että vuoden 2011 alusta toiminta rahoitettaisiin kaikilta asuntokunnilta ja eräiltä yrityksiltä perittävällä julkisen palvelun mediamaksulla (yleisradiomaksu). Lisäksi työryhmä ehdotti eräitä muutoksia julkisen palvelun määrittelyyn sekä Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston tehtäviin. Hallitus ei ole toimeenpannut työryhmän ehdottamia muutoksia. Yleisradio Oy:n rahoitus on järjestetty vuodelle 2011 korottamalla televisiomaksua kuudella prosentilla. Julkisen palvelun rahoitusta koskeva uudistus ja mahdolliset muut Yleisradio Oy:tä koskevan lainsäädännön muutokset tulevat arvioitaviksi seuraavalla vaalikaudella.

Siirtovelvoite
HE 13/2010 vp — EV 103/2010 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.6.2010, että radio- ja televisiotoiminnasta annetun lain 19 a §:ssä tarkoitettuja yleisen edun mukaisia ohjelmistoja ei tulkita liian laajasti siten, että siirtovelvoitteen piiriin kuuluvien ohjelmistojen määrä lisääntyisi asiallisesti hallituksen esityksessä esille tuodusta laajuudesta.

2. Eduskunta edellyttää, että jos verkko- ja palvelutarjonta vuosien 2011–2016 välisenä aikana kehittyy tavalla, jota ei voida nyt ennakoida, ja kehitys johtaa tekijöiden tai kansalaisten kannalta kohtuuttomaan lopputulokseen, hallitus ryhtyy toimenpiteisiin tekijänoikeuslain 25 i §:n muutostarpeiden arvioimiseksi.

3. Eduskunta edellyttää, että lastenohjelmien tekstityksen merkitystä lasten kehitykselle selvitetään tarkemmin ja että selvityksen pohjalta harkitaan uudelleen velvoitetta lastenohjelmien tekstittämisestä.

Valtioneuvosto päätti 26.8.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Siirtovelvoitteen piirissä olevat kanavat määritellään valtioneuvoston asetuksella. Asetuksen valmistelu on vireillä liikenne- ja viestintäministeriössä. Siirtovelvoitteen muutos tulee voi-

maan 1.7.2011. Verkko- ja palvelutarjontaa seurataan jatkuvasti ja hallitus ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin. Lastenohjelmien tekstitystä tullaan selvittämään lasten ja nuorten mediafoorumin työskentelyn yhteydessä.

Merenmittaus
HE 213/2010 vp — EV 221/2010 vp
Liikenne- ja viestintävaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2010, että kilpailuun siirryttäessä ja hankintoja tehtäessä varmistetaan merenmittauksen osalta, etteivät yhteiskunnan varautuminen tai maanpuolustuksen kannalta keskeiset intressit vaarannu myöskään jatkossa.

Valtioneuvosto päätti 21.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö

Vuokratyövoiman välitys ja käyttö
HE 78/1996 vp
Työasiainvaliokunta

Eduskunta edellytti 17.12.1997, että vuokratyövoiman välitykseen ja käyttöön liittyvät epäkohdat poistetaan.

Valtioneuvoston asettama työsopimuslakikomitea selvitti työvoiman vuokraukseen liittyviä kysymyksiä valmistellessaan ehdotuksen uudeksi työsopimuslaiksi.

Työsopimuslaissa (55/2001) on säännöksiä työvoiman vuokrausyrityksen ja käyttäjäyrityksen oikeuksien ja velvoitteiden jakautumisesta. Lain 1 luvun 7 §:n 3 momentin mukaan työnantajan siirtäessä työntekijän tämän suostumuksen mukaisesti toisen työnantajan (käyttäjäyritys) käyttöön, käyttäjäyritykselle siirtyvät oikeus johtaa ja valvoa työntekoa sekä ne työnantajalle säädetyt velvollisuudet, jotka liittyvät välittömästi työn tekemiseen ja sen järjestelyihin. Lisäksi mainittujen tahojen työturvallisuusvastuun jaosta säädetään työturvallisuuslaissa ja rikosoikeudellisen vastuun jaosta rikoslaissa.

Myös vuokratyösuhteissa sovellettavista vähimmäistyöehdoista säädetään työsopimuslaissa. Jos vuokrausyritys ei ole työehtosopimuslain tai työsopimuslain yleissitovuussäännöksen nojalla velvollinen noudattamaan työehtosopimusta, vuokratyöntekijöiden työsuhteen vähimmäisehdot määräytyvät käyttäjäyritystä sitovan työehtosopimuksen mukaan. Työsopimuslain toimivuutta selvittäneen seurantatutkimuksen tietojen mukaan sekä työnantaja- että palkansaajajärjestöjen lakimiesten enemmistö arvioi vuokratyötä koskevien säännösten nykyisellään turvaavan vuokratyöntekijöiden aseman jokseenkin riittävästi. Tämän seurantatutkimuksen tarkempia tuloksia on selvitetty Eduskunnalle kevätistuntokaudella 2004 annetussa työelämäselonteossa.

Työvoiman vuokrausalan taloushallinto-, tietojenkäsittely- ja toimistotehtävissä olevia vuokratoimihenkilöitä koskeva työehtosopimus on vahvistettu yleissitovaksi työehtosopimukseksi. Työehtosopimuksen osapuolia ovat Erityisalojen Toimihenkilöliitto ERTO ja Palvelutyönantajien Erityispalvelujen Työnantajaliitto. Lisäksi vuokrausalan yritykset ovat solmineet valtakunnallisten työntekijäliittojen kanssa työehtosopimuksia.

Eurooppa-tasolla työ- ja sosiaaliasiainneuvostossa saavutettiin vuokratyödirektiiviehdotuksesta poliittinen yhteisymmärrys kesäkuussa 2008. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/104/EY vuokratyöstä annettiin 18.11.2008. Se tulee laittaa kansallisesti täytäntöön 5.12.2011 mennessä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (TyVL 9/2004 vp), joka koski hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2003, katsonut, että hallituksen antama selvitys ja kannanotto on asianmukainen. Valiokunta on uudemman kerran lausunnossaan (TyVL 7/2005 vp) hyväksynyt sen, että lausuma ei enää anna aihetta työministeriön toimenpiteisiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan (TyVL 8/2006 vp.) edellyttänyt, että lausuman toteutumista tulee edelleen seurata hallituksen kertomuksessa.

Vuokratyöntekijöiden käyttöä ja asemaa työorganisaatioissa on selvitetty tutkimuksella vuosina 2004–2005 (Työpoliittinen tutkimus 283/2005 ja 302/2006).

Työministeriö asetti 27.6.2006 kolmikantaisen työryhmän selvittämään määräaikaisia työsuhteita ja niiden käytön edellytyksiä. Asetetun työryhmän tehtävänä oli tarkastella, onko

selvityshenkilön ehdotusten pohjalta tai kokonaan niistä riippumatta mahdollista valmistella toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää määräaikaiseen työhön mahdollisesti liittyviä ongelmia rajoittamatta kuitenkaan määräaikaisen työn oikeutettua käyttöä. Työryhmän käsittelyssä on vuokratyöhön liittyviä kysymyksiä. Työryhmäraportissa arvioidaan erityisesti määräaikaisen sopimuksen solmimisedellytyksiä vuokratyössä. Perusteettomien määräaikaisten sopimusten karsimiseksi työryhmä ehdotti valvonnan tehostamista siten, että työantajan työsuhteen keskeisiä ehtoja koskevan selvitysvelvollisuuden rikkominen olisi rangaistavaa. Samassa yhteydessä esitettiin työsuojelun valvontalakia muutettavaksi siten, että työsuojeluviranomainen voisi ryhtyä kehotusmenettelyyn edellä viitatun selvityksen saamiseksi. Muutoksilla pyritään siihen, että määräaikaisten sopimusten perusteet tulisivat nykyistä paremmin harkituiksi, ja peruste tulisi myös työntekijän tietoon. Lakimuutokset tulivat voimaan vuoden 2008 alusta.

Työministeriön kolmikantainen työryhmän selvitti vuokratyön käyttöä kokonaisuutena. Työryhmän ehdotukset valmistuivat marraskuussa 2007. Työryhmä ehdotti lisättäväksi työsopimuslakiin, työturvallisuuslakiin ja ns. tilaajavastuulakiin vuokratyötä koskevaa erityissääntelyä. Muutosten tarkoituksena on parantaa vuokratyöntekijöiden asemaa saattamalla lainsäädäntö vuokratyön erityispiirteitä vastaavalle tasolle. Lakimuutokset tulivat voimaan vuoden 2009 alusta. Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa opaskirjan vuokratyöstä työntekijöiden, käyttäjäyritysten ja vuokrayritysten käyttöön.

Vuokratyödirektiivin kansallinen täytäntöönpano on aloitettu syksyllä 2009. Tämän työn yhteydessä arvioidaan direktiivin aiheuttamat muutostarpeet ja samalla myös kansallisen vuokratyön sääntely. Vuokratyödirektiivi on pantava täytäntöön 5.12.2011 mennessä. Tarvittavat lainsäädäntömuutokset on tarkoitus valmistella keväällä 2010 ja hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2011.

Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitos
Muut 7/2000 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.5.2001, että valtioneuvosto antaa eduskunnalle selvityksen ennen rakentamisluvan myöntämistä tämän periaatepäätöksen jälkeen saadusta uudesta tutkimustiedosta ja teknisestä kehityksestä ydinjätteen loppusijoituksen turvallisuuden varmistamiseksi.

Posiva Oy:n hanketta koskevan periaatepäätöksen voimassaolo lakkaa, ellei ydinenergialain mukaista rakentamislupaa haeta valtioneuvostolta 18.5.2016 mennessä. Hakemus jätettäneen työ- ja elinkeinoministeriöön nykynäkymin vuoden 2012 paikkeilla, joten selvityksen laatimista ei ole vielä kertomusvuonna aloitettu.

Nuori työtön, väylä kohti työelämää
HE 225/2002 vp — EV 230/2002 vp
Työ- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 16.12.2002, että tehostetaan toimenpiteitä niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle työttömälle työnhakijalle etsitään oma väylä kohti työelämää muun muassa oppilaitosten, työvoimatoimistojen, työpajojen, kuntoutuksen ja yksilövalmennuksen sekä nuorisotyön välineitä käyttämällä.

Nuorten työttömyys alentui nuorten yhteiskuntatakuun käyttöönotosta vuodesta 2005 alkaen kesään 2008 saakka, jolloin nuorten työttömyys alkoi kasvaa. Vuonna 2009 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli työnvälitysrekisterissä keskimäärin 33 750, kasvu edellisestä

vuodesta 56 %. Koko vuoden 2009 aikana työnhakijana oli 148 190 alle 25-vuotiasta nuorta. Vuonna 2010 alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli keskimäärin 33 716 (joulukuun luvut puuttuvat). Nuorten työttömyyden kasvu taittui kesäkuussa ja oli marraskuussa enää 27 198, mikä oli 5 600 (-17 %) vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Vuonna 2010 oli kuitenkin edelleen 1 500 työtöntä nuorta vähemmän kuin vuonna 2003.

Vuoden 2010 marraskuussa 15−24 -vuotiaiden nuorten työllisyysaste oli 34,5 % (+ 1,1 % vuoden 2009 marraskuusta) ja työttömyysaste 16,1 % (- 5 prosenttiyksikköä vuoden 2009 marraskuusta). Nuorten miesten työttömyysaste oli 18,3 % ja naisten 14,1 % (Tilastokeskuksen työvoimatutkimus).

Lakiin julkisesta työvoimapalvelusta tehtiin muutoksia keväällä 2010. Lainmuutoksilla helpotettiin muun muassa työmarkkinatuen työharjoitteluun uudelleenpääsyä enimmäisajan täytyttyä ja määriteltiin ensimmäinen haastattelu tapahtuvaksi työnhaun kahden ensimmäisen viikon aikana. Nuorten yhteiskuntatakuun ohje uusittiin kesäkuussa 2010. Uudistetun ohjeen mukaan TE-toimisto laatii yhdessä työttömänä työnhakijana olevan nuoren kanssa palvelutarpeen mukaisen työllistymissuunnitelman (tai sitä korvaavan kotoutumissuunnitelman tai aktivointisuunnitelman) 2 viikon aikana työnhaun alkamisesta ja ennen kolmen kuukauden työttömyyttä nuorelle on tarjottava työllistymistä edistäviä toimenpiteitä (työnhakuvalmennus, valmentava tai ammatillinen työvoimakoulutus, työkokeilu, työharjoittelu, työelämävalmennus, starttiraha tai palkkatuettu työ).

Vuonna 2009 yksilöity suunnitelma oli tehty 71,9 prosentille nuorista, joiden työttömyyden kesto ylitti kolme kuukautta. Yksilöity työnhakusuunnitelma vuonna 2010 tammi-elokuussa oli tehty 77,2 prosentille. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 74,2 %.

Alle 25-vuotiaiden virta yli 3 kuukauden työttömyyden on laskenut vuoden 2009 keskiarvosta 22,5 % vuoden 2010 (tammi-marraskuu) keskiarvoon 20,8 %.

Alle 25-vuotiaiden työttömien aktivointiaste vuonna 2009 oli keskimäärin 28,7 %. Vuoden 2010 (tammi-marraskuu) aktivointiasteen keskiarvo on noussut 44 prosenttiin nuorten työttömyyden vähenemisen ja toimenpiteiden lisäämisen myötä.

Työnhakijoiksi ilmoittautuneiden työttömien nuorten lisäksi työelämän ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määräksi on arvioitu noin 30 000 (12/2009). Nuorisolain muutoksella (693/2010) edistetään erityisesti paikallista yhteistyötä em. nuorten hyväksi.

Nuoret tulisi saada ensin osaaviksi ja osaavat nuoret viiveettä työelämään. Ammatillisen peruskoulutuksen määriä on lisätty vuodesta 2008 lukien noin 11 700 opiskelijapaikalla. Vuonna 2010 vakinaistettiin ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus ammattistartti. Nuorten työpajatoiminnalla ehkäistään nuorten syrjäytymistä, tuetaan koulutukseen siirtymistä ja työllistymistä. Nuorten työpajatoiminnan sisällöllinen kehittäminen kuuluu opetusministeriössä nuorisoyksikön toimialaan. Työ- ja elinkeinohallinto tekee yhteistyötä työpajojen kanssa myöntämällä palkkatukea, ohjaamalla nuoria työharjoitteluun ja työelämävalmennukseen ja hankkimalla valmentavaa työvoimapoliittista aikuiskoulutusta nuorten tarpeisiin.

Työpajoille osallistui vuonna 2009 kaikkiaan 18 308 valmentautujaa (+ 2 971). Heistä alle 29-vuotiaita oli 11 304 henkilöä (+2 566 nuorta ed. vuodesta), suurin osa alle 25-vuotiaita. Nuorten työpajatoiminnassa on ollut tyttöjä ja poikia lähes yhtä paljon, mutta syksyn 2009 työtilanteen muutos etenkin miesvaltaisilla aloilla lisäsi poikien osuutta 63 %:iin Työpajaan ohjatuista nuorista 58 % tuli työ- ja elinkeinotoimiston lähetteellä. Ammatillinen koulutus puuttui 65,5 prosentilta. Perusopetustaustalla oli peräti 65 %, joista 2 prosentilta puuttui peruskoulun päättötodistus. Nuorten työpajojen määrä 180 on pysynyt ennallaan, ja toiminta kattaa 80 % koko maasta. Työpajoilla mukana olevista nuorista myönteisesti sijoittui 74,6 %

joko koulutukseen, työhön tai muuhun aktiiviseen toimintaan (vanhempainvapaa, asepalvelus tai sairaanhoidon palvelut).

Työpajatoimintaa tukeva nuorisotyön etsivä työ oli vuonna 2009 yhteydessä 8 200 nuoreen. Näistä 3 363 nuoren osalta tehtiin palvelutarpeen selvitys. Huomattavaa on, että näistä 27 % oli löydetty eri sosiaalisten verkostojen kautta ilman viranomaislähetettä. Tavoitetuista nuorista 64 % oli miehiä. 2 363 nuorta ohjattiin yhteensä 7 880 erilaisiin palveluihin. Toiminta kattoi 131 kuntaa (40 %). Toiminnasta vastasi 135 etsivää.

Valtion vuoden 2010 talousarvio sisälsi TEM:n ja OKM:n pääluokkiin yhteensä noin 50 milj. euroa erityisesti nuorille. Työ- ja elinkeinoministeriölle lisäresursseja noin 33 milj. euroa nuorten ohjaus- ja neuvontapalveluihin, nuorten valmentavaan ja tutkintotavoitteiseen työvoimapoliittiseen koulutukseen, nuorten oppisopimus- ja toppispaikkojen etsintäpalveluun, nuorten työllistämiseen työpajoilla, Uudet urat -toimintamallin laajentamiseen ja maahanmuuttajien kotoutumis- ja ammatilliseen koulutukseen.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sai lisäresursseja ammatilliseen peruskoulutukseen, maahanmuuttajien kieltenopetukseen, Specima-koulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen ja etsivään nuorisotyöhön yhteensä noin 17 milj. euroa.

Alkuvuonna 2010 valtiovarainministeriön, opetus- ja kulttuuri- sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteinen työryhmä kartoitti nuorten tilannetta. Vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa maaliskuussa varattiin vielä 77 milj. euroa nuorten työttömyyden vähentämiseksi. Siitä noin 30 milj. euroa sooitettiin TEM:n pääluokkaan Sanssi-kortin (palkkatuki vastavalmistuneille nuorille, joita työttömistä nuorista puolet) käyttöönottoa varten, nuorten yrittäjyyden tukemiseen sekä neuvonta- ja ohjauspalvelujen vahvistamiseen.

Valtion vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa osoitettiin veikkausvoittovaroista 5,1 milj. euroa ensisijaisesti nuorten kesäaikaiseen työllistämiseen. Määräraha ohjattiin hakijoille Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssin kautta. Hankkeella työllistettiin noin 1 100 nuorta keskimäärin kolmen kuukauden työjaksoiksi. Nuorten työpajatoimintaa tuettiin nuorisotyömäärärahoista yhteensä 10 milj. eurolla.

Sanssi-kortin on saanut joulukuun puoliväliin mennessä yhteensä 18 500 alle 30-vuotiasta työtöntä vastavalmistunutta, joista 3 200 eli lähes joka kuudes on työllistynyt. Sanssi-kortin saaneista ja sen avulla työllistyneistä miehiä on noin 60 % ja naisia noin 40 %. Sanssi-kortilla nuori osoittaa työnantajalle, että hänen palkkauskustannuksiinsa voidaan myöntää palkkatukea.

Työvoimakoulutuksen aloitti vuonna 2009 yhteensä 13 497 alle 25-vuotiasta (+1 446 vuodesta 2008). Vuoden 2010 alkupuoliskolla työvoimakoulutuksen aloitti vastaavasti 7 915 nuorta eli noin 1 535 enemmän kuin vastaavana aikana 2009. Yritystoiminnan alkuun vuonna 2009 starttirahan sai 724 nuorta (10 % kaikista starteista).

39 työvoiman palvelukeskusta (TYP) tarjoaa moniammatillisia asiantuntijatukea ja palveluja työttömille, joiden työmarkkinoille auttamiseen nykyiset erillään olevat palvelut ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Vuoden 2009 aikana TYP:ssa on palveltu 24 840 työtöntä asiakasta, joista 18,7 % (4 648 hlöä) on ollut alle 25-vuotiaita nuoria. Vuonna 2010 tammi−lokakuussa TYP:ssa oli työttömiä työnhakijoita keskimäärin 13 472, joista 2 124 eli 15,8 % alle 25-vuotiaita.

Vuonna 2009 kuntouttavan työtoiminnan lain mukaisen aktivointiehdon täyttävien nuorten kanssa tehtiin TE-toimiston ja kunnan yhteistyönä alle 25-vuotiaille 4 914 aktivointisuunnitelmaa. Tammi-marraskuussa 2010 tehtiin alle 25-vuotiaille 5 845 aktivointisuunnitelmaa. Kuntouttavan työtoiminnan aloitti 1 361 alle 25-vuotiasta.

ELY-keskuksissa nuorten palvelujen kehittämiseen ja nuorisotyöttömyyden hoitoon on käytetty myös ESR-rahoitusta.

Sosiaaliset yritykset
HE 132/2003 vp — EV 130/2003 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 16.12.2003, että hallitus huolehtii sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön toimeenpanon edellyttämästä tehokkaasta tiedottamisesta, opastuksesta ja koulutuksesta.
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi,
> – toimiiko sosiaalisia yrityksiä koskeva lainsäädäntö ja saadaanko sen avulla luotua maahan sosiaalista yritystoimintaa;
> – miten sosiaalisten yritysten tarvitsemat yrityspalvelut ja rahoitus saadaan järjestettyä;
> – onko lain kohderyhmän rajausta vajaakuntoisiin ja pitkäaikaistyöttömiin syytä joltain osin tarkistaa; ja
> – vääristävätkö sosiaalisten yritysten tukimuodot kilpailua sekä antaa seurannan ja arvioinnin tuloksista selvityksen työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2006 alkupuolella.

Työministeriö on vastannut eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle eduskunnan lausumiin (MINS 10/2006 vp) 20.6.2006 antamallaan selvityksellä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta antoi työministeriön selvityksestä lausuntonsa (TyVL 15/2006 vp). Työministeriön selvityksen ja valiokunnan lausunnon pohjalta annettiin hallituksen esitys (HE 275/2006 vp) sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Sosiaalisten yritysten perustamista, toimintaa ja toiminnan tukemista koskevaan lainsäädäntöön tehtiin muutoksia siten, että ne tulivat voimaan 1.5.2007. Vuoden 2010 lopulla sosiaalisia yrityksiä oli rekisteröityinä 154.

Työ- ja elinkeinoministeriö on vuonna 2009 käynnistänyt sosiaalisten yritysten kehittämishankkeen, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa sosiaalisten yritysten perustamiseen ja toimintaedellytyksiin liittyvistä seikoista sekä tehdä kehittämisehdotuksia. Lisäksi hankkeen tehtävänä on toimia tukirakenteena alue- ja paikallishallinnon viranomaisille sekä tahoille, jotka suunnittelevat sosiaalisen yrityksen perustamista tai liiketoiminnan kehittämistä (www.yhteinenyritys.fi). Hankkeen tuottamien tulosten perusteella arvioidaan lainsäädäntöön kehittämiseen liittyvät mahdolliset muutostarpeet myös muilta kuin kohderyhmän laajentamista koskevin osin. Muutostarpeet arvioidaan vuosina 2011–2012.

Alkoholitestit työpaikoilla
HE 162/2003 vp — EV 114/2004 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.6.2004, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa valmistelee eduskunnalle ehdotukset alkoholitestien käyttöä työpaikoilla koskevaksi lainsäädännöksi.

Syksyllä 2004 aloitti kolmikantainen työntekijäin alkoholitestauksen perusteita selvittävä epävirallinen neuvotteluryhmä toimintansa työministeriön johdolla. Ryhmässä olivat edustettuina oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, tietosuojavaltuutetun toimisto ja kaikki työmarkkinakeskusjärjestöt.

Työnsä kuluessa neuvotteluryhmä selvitti työpaikoilla sovellettavia käytäntöjä. Neuvotteluryhmässä ei saavutettu yksimielisyyttä vuoden 2005 aikana. Työministeriön tavoitteena oli kuitenkin antaa hallituksen esitys eduskunnalle kevätistuntokaudella 2006. Vuoden 2006 alussa työministeriössä laadittiin neuvotteluryhmän työn pohjalta ehdotus laiksi yksityisyyden suojassa työelämässä annetun lain muuttamisesta siten, että siihen olisi lisätty säännökset siitä, millä edellytyksillä työnantaja voisi puhalluttaa työnhakijaa tai työntekijää. Työministeri ei kuitenkaan vienyt ehdotusta hallituksen esityksenä valtioneuvoston istuntoon annettavaksi edelleen eduskunnalle.

Työmarkkinajärjestöt ovat laatineet yhteisen suosituksen vuonna 2006 alkoholin käytön haittojen vähentämiseksi työpaikoilla.

Asian jatkovalmistelussa ei ole tapahtunut muutoksia vuoden 2010 aikana.

Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus
HE 195/2004 vp — EV 24/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 5.4.2005, että hallitus seuraa määräaikaisten työsuhteiden käytön kohdistumista perheen perustamisiässä oleviin naisiin ja miehiin sekä selvittää, miten työsuhteiden katkonaisuutta ja siitä aiheutuvaa epävarmuutta nuorten aikuisten elämässä voitaisiin vähentää.

Hallitus tähtää sekä valvonnan että ohjeistuksen keinoin siihen, että määräaikaisia työsuhteita käytetään vain niissä tilanteissa, joissa määräaikaisuuden tarve on aidosti ja lain säännösten mukaisesti osoitettavissa. Hallitus pyrkii eri tavoin edistämään mahdollisuuksia siirtyä epätyypillisestä työstä pysyvämpään työhön. Työministeriö asetti keväällä 2005 selvityshenkilön selvittämään määräaikaisiin työsuhteisiin ja määräaikaisten työntekijöiden asemaan liittyviä kysymyksiä. Selvityshenkilö luovutti raporttinsa työministeriölle joulukuussa 2005 ja työministeriö ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimiin kevään 2006 aikana.

Työministeriö asetti 27.6.2006 kolmikantaisen työryhmän selvittämään määräaikaisia työsuhteita ja niiden käytön edellytyksiä. Työryhmän asettaminen perustui selvityshenkilön raportissa olevien ehdotusten jatkoselvitystarpeeseen. Koska työmarkkinaosapuolet ovat olleet erimielisiä selvityshenkilön esittämien ehdotusten toteuttamismahdollisuuksista, työryhmän tehtävänä oli sen vuoksi tarkastella, onko esillä olleiden ehdotusten pohjalta tai kokonaan niistä riippumatta mahdollista valmistella toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää määräaikaiseen työhön mahdollisesti liittyviä ongelmia rajoittamatta kuitenkaan tällaisen työn oikeutettua käyttöä.

Työryhmä selvitti määräaikaisen työn teettämisen juridisia edellytyksiä, määräaikaisen työn yleisyyttä ja työmarkkinoiden lähitulevaisuuden haasteita sekä arvioi sitä, missä määrin sääntely vastaa olemassa oleviin ja tuleviin haasteisiin. Perusteettomien määräaikaisten sopimusten karsimiseksi työryhmä ehdotti valvonnan tehostamista siten, että työantajan työsuhteen keskeisiä ehtoja koskevan selvitysvelvollisuuden rikkominen olisi rangaistavaa. Samassa yhteydessä esitettiin työsuojelun valvontalakia muutettavaksi siten, että työsuojeluviranomainen voisi ryhtyä kehotusmenettelyyn edellä viitatun selvityksen saamiseksi. Muutoksilla pyritään siihen, että määräaikaisten sopimusten perusteet tulisivat nykyistä paremmin harkituiksi, ja peruste tulisi myös työntekijän tietoon. Lakimuutokset tulivat voimaan vuoden 2008 alusta.

Määräaikatyötä selvittäneen työryhmän työskentelyn jälkeen työministeriön asettama kolmikantainen työryhmä selvitti vuokratyötä kokonaisuudessaan. Työryhmä ehdotti marras-

kuussa 2007 lisättäväksi työsopimuslakiin, työturvallisuuslakiin ja ns. tilaajavastuulakiin vuokratyötä koskevaa erityissääntelyä. Muutosten tarkoituksena on parantaa vuokratyöntekijöiden asemaa saattamalla lainsäädäntö vuokratyön erityispiirteitä vastaavalle tasolle. Lakimuutokset tulivat voimaan vuoden 2009 alusta. Työ- ja elinkeinoministeriö laati yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa opaskirjan vuokratyöstä työntekijöiden, käyttäjäyritysten ja vuokrayritysten käyttöön.

Määräaikaisten aseman parantamiseksi työ- ja elinkeinoministeriön kolmikantainen työryhmä valmisteli hallituksen esityksen työsopimuslain määräaikaisia työsuhteita koskevan säännöksen täsmentämisestä. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa 2010. Esityksellä selkeytetään toistuvien määräaikaisten työsopimusten käytön edellytyksiä. Kunkin yksittäisen määräaikaisen työsopimuksen solmimisedellytyksenä olevan perustellun syyn sisältöön ei ehdoteta muutoksia. Lakimuutos tulee voimaan 1.1.2011.

Korkeakoulukeksinnöt
HE 259/2004 vp — EV 28/2006 vp
Sivistysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.4.2006, että hallitus seuraa korkeakoulukeksintöjä koskevan lainsäädännön toimivuutta ja että tästä annetaan selvitys sivistysvaliokunnalle kolmen vuoden kuluessa lainsäädännön voimaantulosta. Seurata tulee muun muassa sitä, miten korkeakoulut täyttävät toimintavelvollisuutensa sen jälkeen, kun oikeudet keksintöön on otettu korkeakoulukeksintöjä koskevan lain 7 §:n mukaisesti. Tarvittaessa tulee tehdä säännösehdotukset määräaikojen asettamisesta.

Laki oikeudesta korkeakouluissa tehtäviin keksintöihin (369/2006) tuli voimaan 1.1.2007. Opetusministeriö on ohjeistanut yliopistoja ja ammattikorkeakouluja raportoimaan korkeakoulukeksintölain toimivuudesta tavoite- ja tulosneuvottelujen yhteydessä. Keväällä 2008 yliopistot ovat raportoineet korkeakoulukeksintölain toimivuudesta vuotta 2007 koskevissa tilinpäätösasiakirjoissa. Ammattikorkeakoulut ovat vastaavasti sisällyttäneet vuoden 2007 tulosanalyysiin korkeakoulukeksintöjä koskevan lyhyen selvityksen. Näiden selvitysten perusteella korkeakoulukeksintölain toimivuudessa ei ole esiintynyt erityisiä ongelmia.

Asiasta on laadittu erillinen selvitys, joka on toimitettu eduskunnan sivistysvaliokunnalle joulukuussa 2009.

Eduskunnan sivistysvaliokunta käsitteli kokouksessaan 15.6.2010 TEM:n yhteistyössä OKM:n kanssa laatimaa selvitystä korkeakoulukeksintölain toimivuudesta todeten, ettei asia anna aihetta jatkotoimenpiteille (ptk 15.6.2010, 6 §, SIO 2/2010 vp).

Työelämäselonteosta johtuvat toimet
VNS 4/2004 vp — EK 10/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 11.5.2005, että hallitus ryhtyy yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa toimenpiteisiin työaikasuojelun tehostamiseksi ja työaikajohtamisen parantamiseksi sekä epätyypillisten työsuhteiden määrän vähentämiseksi ja epätyypillisissä työsuhteissa työskentelevien aseman parantamiseksi.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii ikäjohtamiseen liittyvien hyvien käytäntöjen levittämisestä työpaikoille ja ikäjohtamiskoulutuksen sisällyttämisestä kaikkeen johtamis- ja esimieskoulutukseen.

3. Eduskunta edellytti, että NOSTE-ohjelman toimeenpanoa jatketaan ja sen vaikuttavuutta ja houkuttelevuutta parannetaan.

4. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, millä edellytyksillä työ- ja sosiaalilainsäädäntöön perustuvaa suojaa voitaisiin ulottaa uusiin työnteon muotoihin, kuten työharjoitteluun, työelämävalmennukseen sekä perhe- ja omaishoitoon.

5. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, luoko työnantajan sivukulujen alentaminen merkittävästi uusia työpaikkoja, jos se kohdennetaan pienyrittäjille alentamalla ensimmäisen työntekijän palkkaamisesta johtuvia työnantajan sosiaaliturvakuluja määräajaksi.

6. Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää, voidaanko oikeus osittaiseen hoitorahaan laajentaa koskemaan kaikkien alle kouluikäisten lasten ja oikeus osittaiseen hoitovapaaseen alle 18-vuotiaiden vammaisten lasten vanhempia.

7. Eduskunta edellytti, että hallitus kiirehtii seuraavien lainsäädäntöhankkeiden toteuttamista:
– pysyvän työllistämistuen myöntäminen vajaakuntoisen työllistämiseen esimerkiksi sosiaalisissa yrityksissä;
– lähetettyjä työntekijöitä koskevan lainsäädännön uudistaminen niin, että lakien ja työehtosopimusten noudattamisen valvonta ulkomaisen työvoiman käytössä tehostuu ja että myös verojen maksamista Suomessa tehdystä työstä pystytään valvomaan; ja
– lyhytaikaisten työsuhteiden vastaanottamisen helpottaminen parantamalla sosiaaliturvan kokonaisuuden toimivuutta muun muassa niin, että sovitellun päivärahan myöntämistä joustavoitetaan.

1. ja 2. Hallitus tähtää sekä valvonnan että ohjeistuksen keinoin siihen, että määräaikaisia työsuhteita käytetään vain niissä tilanteissa, joissa määräaikaisuuden tarve on aidosti ja lain säännösten mukaisesti osoitettavissa. Hallitus pyrkii eri tavoin edistämään mahdollisuuksia siirtyä epätyypillisestä työstä pysyvämpään työhön. Työministeriö asetti keväällä 2005 selvityshenkilön selvittämään määräaikaisiin työsuhteisiin ja määräaikaisten työntekijöiden asemaan liittyviä kysymyksiä. Selvityshenkilö luovutti raporttinsa työministeriölle joulukuussa 2005 ja ministeriö ryhtyy tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimiin kevään 2006 aikana.

Työministeriö asetti 27.6.2006 kolmikantaisen työryhmän selvittämään määräaikaisia työsuhteita ja niiden käytön edellytyksiä. Työryhmän asettaminen perustui selvityshenkilön raportissa olevien ehdotusten jatkoselvitystarpeeseen. Koska työmarkkinaosapuolet ovat olleet erimielisiä selvityshenkilön esittämien ehdotusten toteuttamismahdollisuuksista, työryhmän tehtävänä oli sen vuoksi tarkastella, onko esillä olleiden ehdotusten pohjalta tai kokonaan niistä riippumatta mahdollista valmistella toimenpiteitä, joilla voidaan vähentää määräaikaiseen työhön mahdollisesti liittyviä ongelmia rajoittamatta kuitenkaan tällaisen työn oikeutettua käyttöä. Perusteettomien määräaikaisten sopimusten karsimiseksi työryhmä ehdotti valvonnan tehostamista siten, että työantajan työsuhteen keskeisiä ehtoja koskevan selvitysvelvollisuuden rikkominen olisi rangaistavaa. Samassa yhteydessä esitettiin työsuojelun valvontalakia muutettavaksi siten, että työsuojeluviranomainen voisi ryhtyä kehotusmenettelyyn edellä viitatun selvityksen saamiseksi. Muutoksilla pyritään siihen, että määräaikaisten sopimusten perusteet tulisivat nykyistä paremmin harkituiksi, ja peruste tulisi myös työntekijän tietoon. Lakimuutokset tulivat voimaan vuoden 2008 alusta.

Työ- ja elinkeinoministeriön kolmikantainen työryhmä valmisteli hallituksen esityksen työsopimuslain määräaikaisia työsuhteita koskevan säännöksen täsmentämisestä. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle lokakuussa 2010. Esityksellä selkeytetään toistuvien määräaikaisten työsopimusten käytön edellytyksiä. Kunkin yksittäisen määräaikaisen työsopimuk-

sen solmimisedellytyksenä olevan perustellun syyn sisältöön ei ehdoteta muutoksia. Ehdotuksen mukaan määräaikaisen sopimuksen käyttöä on arvioitava teetettävän työn edellyttämän työvoimatarpeen pysyvyyden kannalta. Lainmuutos tulee voimaan 1.1.2011.

Työaikasuojeluun liittyvät kysymykset ovat edelleen keskeisiä työsuojeluviranomaisten valvontatoiminnassa. Johtamisjärjestelmiä koskevan kehittämistyön ml. ikäjohtamisen valmistelu on käynnistetty tietoyhteiskuntaohjelman alaisessa työelämäjaostossa. Työryhmän ehdotukset opetuksen, tieteen, kulttuurin, ympäristöpolitiikan, rakentamisen ja aluepolitiikan osalta ovat esillä opetusministeriön asettamassa kansallista luovuusstrategiaa valmistelemaan asetetussa projektiryhmässä. Työministeriö valmistelee hallinnonalaansa kuuluvia luovuuden edistämistoimia.

Työ- ja elinkeinoministeriön kolmikantaisen joustoturvatyön yhden alaryhmän, työelämän sääntelyryhmän tehtävänä on selvittää työmarkkinoiden toimivuutta ja työlainsäädäntöä jouston ja turvan näkökulmasta. Yhtenä selvitettävänä kokonaisuutena on työaikasääntely, mukaan lukien työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen. Suomalaisilla työpaikoilla on käytössä erilaisia joustavia työaikajärjestelyitä (kuten osa-aikatyö, liukuva työaika, etätyö, osa-aikaeläke, työaikapankki, työn jakaminen). Työaikasääntelyä kehitetään joustoturvatyöryhmän alaryhmässä. Ryhmä käsitteli hallituksen esityksen työsopimuslain muuttamisesta koskien työntekijän sopimukseen perustuvaa oikeutta olla poissa työstä perheenjäsenen hoitamiseksi. Hallituksen esitys työsopimuslain muuttamisesta annettiin marraskuussa 2010. Poissaolon ajalta työnantajalla ei olisi palkanmaksuvelvollisuutta. Säännöksessä turvattaisiin työntekijälle eräin edellytyksin oikeus palata työhön kesken sovitun poissaolokauden. Lisäksi työntekijällä olisi oikeus palata ensisijaisesti entiseen työhönsä poissaolon jälkeen. Hallituksen esityksen käsittely on kesken.

3. Nykyisten päätösten mukaan Noste-lisätoimenpideohjelma ajoittuu vuosille 2003−2007. Vuoden 2006 talousarviossa ohjelmaan on momentilla 29.69.34. osoitettu 30 miljoonaa euroa. Tavoitteena on, että vuonna 2006 ohjelman puitteissa voisi ammatilliseen tutkintoon tai tietokoneen ajokortin suorittamiseen tähtäävät opinnot aloittaa 9 300 pelkän perusasteen varassa työelämässä olevaa 30−59-vuotiasta henkilöä. Vuonna 2007 vastaava tavoite nousisi 10 000:een. Lisäksi tavoitteeksi on asetettu, että normaalirahoitteisessa ammatillisessa koulutuksessa vuosittain opinnot aloittaa 15 000 samaan kohderyhmään kuuluvaa. Opetushallinnon toimenpiteiden lisäksi työvoimakoulutuksessa aloittaa vuosittain lähes 10 000 Noste-kohderyhmään kuuluvaa henkilöä.

Opetusministeriön toiminta- ja taloussuunnitelmassa vuosille 2007−2011 todetaan, että työikäisen aikuisväestön koulutustason kohottamistoimia jatketaan. Tavoitteeksi on asetettu, että myös kaudella 2008−2011 vuositasolla vähintään 20 000 Nosteen kohderyhmään kuuluvaa voi aloittaa koulutuksen. Keskeinen tavoite on myös siirtää Noste-ohjelman aikana syntyneet tasa-arvoa edistävät hyvät käytännöt koko aikuiskoulutuksen toimintamuodoiksi.

4. Ei-työsuhteisten oikeudellista asemaa parantamaan asetettiin helmikuun alusta 2008 työryhmä. Selvitystyön kohteena on lainsäädännöllä ei-työsuhteiseksi säädetty työ. Soveltamisalakartoituksen lisäksi pohdittavana on muun muassa se, minkälaiset ehdot ei-työsuhteiseen työhön liittyvät. Lisäksi huomiota kiinnitetään työoikeudellisen ja työvoimapoliittisen lainsäädännön sekä sosiaalilainsäädännön välisiin suhteisiin. Selvitystyö ja sen pohjalta tehtävät lainsäädäntö ja muut toimenpide-ehdotukset tehdään yhdessä työministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja opetusministeriön sekä työmarkkinaosapuolten kanssa.

Ei-työsuhteisten selvitystyö valmistui syyskuussa 2009. Työryhmän ehdotukset työmarkkinatoimenpiteissä olevien oikeudesta etuuteen tilapäisen hoitovapaan ajalta on toteutettu sosiaali- ja terveysministeriön valmistelemalla ja 2.10.2009 annetulla hallituksen esityksellä työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 179/2009 vp). Samassa esityksessä toteutettiin myös työmarkkinatoimenpiteeseen tai kuntouttavaan työ-

toimintaan osallistuvan työssäoloehdon tarkastelujakson pidentäminen. Työryhmän ehdotuksen mukaan julkisesta työvoimapalvelusta annetussa laissa tulisi säätää siitä, että työmarkkinatoimenpiteissä sovellettaisiin tiettyjä yksityisyyden suojasta työelämässä annettuja säännöksiä. Ehdotukset on toteutettu työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemalla ja 22.12.2009 annetulla hallituksen esityksellä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 274/2009 vp).

5: Laki väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta tuli voimaan 1.1.2006. Laki on määräaikainen ja sitä sovelletaan viimeisen kerran joulukuussa 2010 maksettaviin palkkoihin.

Työministeriö asetti keväällä 2005 kolmikantaisen työryhmän selvittämään pienten työnantajien erityiskysymyksiä ja työoikeudellista osaamista. Työryhmän puitteissa on käynnistetty ulkopuolinen tutkimus pientyönantajien työoikeudellisen osaamisen ongelma-alueista. Tutkimus valmistui tammikuun 2006 lopussa.

Hallitus pohtii selvitystyön käynnistämistä työnantajan sivukulujen vaikutuksesta työllisyyteen erityisesti ensimmäisen työntekijän palkkaamisen helpottamiseksi.

6. Osittaisen hoitorahan laajentaminen on sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluva asia. Osittaisen hoitovapaan ulottamista alle 18-vuotiaiden vammaisten ja pitkäaikaissairaiden lasten vanhemmille on selvitetty perhevapaasäännösten toimivuutta arvioivassa työryhmässä. Työryhmän ehdotusten pohjalta laadittiin hallituksen esitys keväällä 2006. Työsopimuslain säännös osittaisen hoitovapaan laajentamisesta erityisen huollon ja hoidon tarpeessa olevan vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan lapsen vanhemmalle siihen saakka, kun lapsi täyttää 18 vuotta, tuli voimaan 1.8.2006. Samassa yhteydessä toteutettiin myös adoptiovanhemman hoitovapaaoikeuden laajentaminen ja etävanhemman saattaminen tilapäisen hoitovapaan piiriin.

Hallitus antoi kesäkuussa 2006 selvityksen sosiaalisista yrityksistä annetun lain toimeenpanosta ja toimivuudesta eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Selvityksen ja valiokunnan sen johdosta antaman lausunnon (TyVL 15/2006 vp) pohjalta Tasavallan Presidentti antoi hallituksen esityksen (HE 275/2006 vp) sosiaalisia yrityksiä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Palkkatuen myöntäminen vajaakuntoisen työllistämiseksi on toteutettu julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisella 14.10.2005 annetulla lailla. Muutos tuli voimaan vuoden 2006 alusta. Lain 7 luvun 11 §:n 6 momentissa säädetään palkkatuen myöntämisestä uudelleen saman henkilön työllistämiseen. Vajaakuntoisen osalta palkkatuen myöntäminen uudelleen ei edellytä uutta työttömyysjaksoa. Tuettu työsuhde voisi siten jatkua keskeytyksittä, jos tuen myöntämisedellytykset olisivat edelleen olemassa. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Hallitus antoi syyskuussa 2005 eduskunnalle hallituksen esityksen (HE 142/2005 vp) laiksi lähetetyistä työntekijöistä annetun lain muuttamisesta, joilla on tarkoitus edistää ulkomailta Suomeen lähetettyjen työntekijöiden suomalaisten vähimmäistyöehtojen toteutumista ja tehostaa niiden valvontamahdollisuuksia. Laki tuli voimaan 1.1.2006. Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

ULTEVA 2 -työryhmä on saanut työnsä päätökseen 30.10.2006. Vuoden 2006 aikana se valmisteli säännökset siitä, miten tilaajat varmistavat sopimusten tekemisen yhteydessä ja sopimussuhteen aikana alihankkijan ja vuokrausyrityksen luotettavuuden eli lain tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä, joka tuli voimaan 1.1.2007. Lisäksi se teki selvityksen keinoista ratkaista työehtoerimielisyyksiä, erityisesti ulkomaalaisten työntekijöiden työehtojen toteutumisen kannalta (järjestöjen kanneoikeus).

Hallitus antoi 19.12.2008 eduskunnalle esityksen, jolla helpotetaan sovitellun päivärahan maksamista ennakkoon hakijan itse ilmoittaman palkkatiedon perusteella. Laki tuli voimaan 1.4.2009.

SATA-komitea antoi 18.12.2009 ehdotuksensa sosiaaliturvan uudistamiseksi. Ehdotukset sisältävät useita ehdotuksia, jotka helpottavat sosiaaliturvan ja lyhytaikaisen työn yhteensovittamista. Sovitellun työttömyyspäivärahan osalta komitea teki vaihtoehtoisia ehdotuksia, joiden jatkovalmistelu on sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla.

Työmarkkinatukiuudistuksen toimeenpano
HE 164/2005 vp — EV 216/2005 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 2) Eduskunta edellytti, että hallitus yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittää mahdollisuudet muuttaa työttömyysturvalain työssäoloehdon karttumista koskevia säännöksiä siten, että työnteko, johon työnantajalle maksetaan korkeinta korotettua palkkatukea, luetaan kokonaisuudessaan työntekijän työssäoloehtoon.

2) Työllistämistuki uudistui vuoden 2006 alussa. Tässä yhteydessä selvitettiin myös sitä, miten yhdistelmätuen korvannutta korkeinta korotettua palkkatukea pitäisi käsitellä työttömyysturvassa. Eduskunta säilytti entisen käytännön eli vain puolet työssäoloajasta voidaan edelleenkin lukea työssäoloehtoon. Työllisyystilanteen muuttuessa saattaa syntyä tarpeita muuttaa nykyistä käytäntöä. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveysministeriö seuraa yhteistyössä työmarkkinajärjestöjen kanssa työttömyysturvajärjestelmän toimivuutta ja pyrkii kehittämään sitä tavalla, joka turvaa parhaalla mahdollisella tavalla työttömyysaikaisen toimeentulon ja samalla edistää työttömäksi jääneiden työllistymistä. Työssäoloehtoon liittyviä kysymyksiä käsiteltiin myös sosiaaliturvan kokonaisuudistusta valmistelevassa SATA-komiteassa, jossa myös työmarkkinajärjestöt olivat mukana. Komitea ei esittänyt muutosta palkkatuetun työn huomioon ottamiseen. Komitean esitysten pohjalta työttömyysturvalakiin tehtiin muita työssäoloehtoa koskevia muutoksia, jotka helpottavat ehdon täyttämistä. Työssäoloehdon ns. alkuehto lyheni 43 viikosta 34 viikkoon. Aikaisemmin työttömyyspäivärahaa saaneen henkilön paluuehdon tarkasteluaika piteni 24 kuukaudesta 28 kuukauteen. Työkokeilu, työelämävalmennus, työharjoittelu, työ- ja koulutuskokeilu sekä kuntouttava työtoiminta lisättiin niiden syiden joukkoon, joiden vuoksi työssäoloehdon tarkasteluaikaa voidaan pidentää enintään 7 vuoteen. Muutokset tulivat voimaan 1.1.2010.

Innovaatiohankkeet
K 3 /2005 vp — EK 32/2005 vp
Tulevaisuusvaliokunta

> 2. Tulevaisuusvaliokunta esitti, että hallitus selvittää kuluneiden viimeisen viiden vuoden innovaatiohankkeiden tuloksia ja nimeää selvästi jonkun elimen vastuuseen innovaatiohankkeiden vaikuttavuuden arvioinnista.

Valtioneuvosto teki 7.4.2005 periaatepäätöksen julkisen tutkimusjärjestelmän rakenteellisesta kehittämisestä. Sen mukaan Suomen Akatemia ja Tekes - Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus kehittävät yhdessä Sitran ja muiden rahoittajien kanssa keskinäistä rahoitus- ja muuta yhteistyötään tutkimus- ja innovaatiorahoituksen vaikuttavuuden parantamiseksi ja nykyistä suurempien toimintakokonaisuuksien muodostamiseksi ja toteuttamiseksi. Uuteen tietoon ja sen hyödyntämiseen liittyvät panostukset ja saavutetut tulokset kasvattavat tarvetta selvittää entistä tarkemmin ja laaja-alaisemmin rahoituksen vaikuttavuutta ja politiikkatoimenpiteiden kehittämismahdollisuuksia. Tiede- ja teknologianeuvoston 24.8.2007 kannanoton mukaisesti Suomen Akatemia ja Tekes ovat raportoineet tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ja sen rahoituksen vaikuttavuudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriö teettää tulosohjausvastuullaan olevista virastoista ja laitoksista säännöllisesti arviointeja, joiden pohjalta toimintaa kehitetään. Vuonna 2010 valmistuivat VTT:n ja GTK:n arvioinnit. VTT:n toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden parantamiseksi VTT otti konsernirakenteen käyttöön vuoden 2010 alussa. VTT:llä on kehitetty sen oman toiminnan vaikuttavuusarviointia, ja menetelmää on tarkoitus käyttää myös eräiden muiden laitosten vaikuttavuusarvioinneissa.

Tekes on kehittänyt rahoittamiensa hankkeiden vaikuttavuusarviointeja. Projektien tulokselliisuutta ja vaikutuksia seurataan mm. Tekesin omien asiantuntija-arvioiden perusteella ja asiakkaiden arviointeihin perustuvilla jälkiseurantakyselyillä. Ulkopuolisilla asiantuntijoilla teetetään kolmen vuoden rytmillä tavoitekohtaisia vaikuttavuuden kokonaisarviointeja, joiden avulla työ- ja elinkeinoministeriö seuraa Tekesin toiminnan vaikuttavuutta.

Kansallisen innovaatiostrategian pohjalta toteutettiin Suomen innovaatiojärjestelmän arviointi 2008–2009. Arvioinnin tavoitteena oli saada kansainväliseen huippuasiantuntemukseen perustuva näkemys siitä, mitä rakenteellisia uudistuksia innovaatiostrategian linjausten toteuttaminen edellyttää. Tarkoituksena oli tunnistaa uuden, laaja-alaisen innovaatiopolitiikan kannalta keskeiset toimintatapoihin, organisaatioihin ja resurssien kohdentamiseen liittyvät haasteet.

Arviointiryhmä nosti raportissaan esille ongelmakohtia, joihin tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tulevan toiminnan kannalta on tarpeen tarttua. Näihin esitetään ratkaisuja ja toimenpidesuosituksia koko järjestelmän näkökulmasta. Toimenpidesuositusten toteutumista seuraa valtiosihteereiden muodostama työryhmä. Hallitus antoi eduskunnalle 6.10.2010 selonteon toimenpiteistä, joihin innovaatiostrategian toteuttamiseksi on ryhdytty.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Tilapäinen vapaa ikääntyneiden omaisten hoitamiseksi
HE 44/2006 vp — EV 59/2006 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 6.6.2006, että tilapäisen hoitovapaan käyttömahdollisuuksien laajentamista koskevassa selvitystyössä otetaan huomioon myös ikääntyneiden omaisten hoitamisesta aiheutuneet tarpeet.

Perhevapaasäännösten toimivuutta arvioiva työryhmä jätti raporttinsa marraskuussa 2005. Työryhmä selvitti työnsä aikana myös sitä, tulisiko hoitovapaaoikeuksia laajentaa koskemaan omien tai puolison vanhempien hoitamista. Työryhmä totesi, että hoitovapaasäännösten soveltamisalan laajentamiseen liittyy monitahoisia yhteiskuntapoliittisia ja arvoihin liittyviä kysymyksiä, jotka edellyttävät perusteellista jatkopohdintaa muun muassa vastuunjaon toteuttamisesta yhteiskunnan, omaisten ja heidän työnantajiensa välillä. Perhevapaatyöryhmä ei katsonut voivansa tehdä asiasta ehdotuksia.

Työssä käyvien omaishoitajien mahdollisuuksia jäädä määräajaksi pois työstä on selvitetty useissa eri yhteyksissä. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti tammikuussa 2008 työryhmän selvittämään omaisten hoitamiseen ja toisaalta hoitajien työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen liittyviä kysymyksiä kokonaisvaltaisesti ottaen huomioon muun muassa työmarkkinoiden lähitulevaisuuden haasteet. Työryhmän selvitystyön tuloksena syntyi neljä vaihtoehtoista tapaa järjestää hoitovapaa läheistään hoitavalle. Työryhmän esitysten jatkotyöstäminen siirrettiin marraskuussa 2008 joustoturvaryhmän alaryhmänä työskentelevälle työelämän sääntelyryhmälle.

Perheenjäsenen hoitamiseksi tarkoitetun hoitovapaaoikeuden käsittelyä jatkettiin vuonna 2010 osana laajempaa työ- ja perhe-elämän yhteensovittamista koskevaa selvittelyä. Työelämän sääntelyryhmässä käsiteltiin hallituksen esitys, jossa ehdotettiin parannettavaksi työntekijöiden mahdollisuuksia jäädä väliaikaisesti pois työstä perheenjäsenen hoitamiseksi. Esityksen mukaan tämä toteutettaisiin lisäämällä perhevapaita säätelevään työsopimuslain 4 lukuun asiaa koskeva säännös. Järjestely perustuisi työnantajan ja työntekijän keskinäiseen sopimukseen. Poissaolon ajalta työnantajalla ei olisi palkanmaksuvelvollisuutta. Säännöksessä turvattaisiin työntekijälle eräin edellytyksin oikeus palata työhön kesken sovitun poissaolokauden. Lisäksi työntekijällä olisi oikeus palata ensisijaisesti entiseen työhönsä poissaolon jälkeen. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle marraskuussa 2011 ja sen käsittely on kesken.

Tilintarkastuslaki
HE 194/2006 vp — EV 293/2006 vp
Talousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 6.2.2007, että hallitus seuraa pakollisesta tilintarkastuksesta vapauttamisen vaikutuksia ja, jos vapauttamisesta on kielteisiä vaikutuksia, hallituksen on ryhdyttävä tarpeellisiin toimiin niiden poistamiseksi.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee viivyttelemättä tarpeelliset säännökset ja määräykset, joiden perusteella HTM- ja JHTT-tilintarkastajat voivat suorittamansa tutkinnon ja saamansa käytännön kokemuksen hyväkseen lukien täydentää pätevyytensä KHT- ja/tai HTM-pätevyydeksi ja vastaavasti KHT- ja HTM-tilintarkastajat JHTT-pätevyydeksi siirtymäkauden aikana ja että hallitus valmistelee yhteistyössä KHT-, HTM- ja JHTT-yhdistysten kanssa tilintarkastajien tutkintovaatimusten kokonaisuudistuksen niin, että kaikille tilintarkastajille on yhteinen perustutkinto, jonka jälkeen voidaan erikoistua ja suorittaa erikoistumistutkinnot.
>
> 6. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii siitä, että Suomessa toimivien ruotsinkielisten tilintarkastajien käytettävissä on hyvää tilintarkastustapaa koskevat ohjeet ja suositukset ruotsin kielellä.

Koska uusi tilintarkastuslaki on ollut voimassa vasta 1.7.2007 lukien, ei laajempi kohdassa 1 tarkoitettu vaikutusarviointi ole vielä ajankohtainen ottaen huomioon etenkin vuosiin 2011 ja 2012 asti ulottuvat siirtymäjärjestelyt. Patentti- ja rekisterihallitus selvitti tilintarkastuslain voimaantulon vaikutuksia rekisteriviranomaisen näkökulmasta lain oltua voimassa yhden vuoden. Tuloksista on raportoitu vuoden 2008 toimenpidekertomuksen yhteydessä.

Kohdassa 3 edellytettyä tilintarkastajatutkintojen täydentämistä joustavoitettiin vuonna 2008 työ- ja elinkeinoministeriön asetuksella KHT- ja HTM-tilintarkastajien hyväksymisvaatimuksista (262/2008) sekä valtiovarainministeriön asetuksilla 198/2008 ja 355/2008. Muutoksia sovellettiin jo vuoden 2008 KHT-, HTM- ja JHTT-tutkinnoissa. Lisäksi lakia julkishallinnon ja -talouden tilintarkastajista on muutettu (1033/2008), mikä mahdollisti valtiovarainministeriön asetusten muuttamisen (muutokset 284/2009 ja 313/2009). Uudistukset helpottivat KHT- ja HTM-tilintarkastajien pääsyä JHTT-tutkintoon julkishallinnon kokemusvaatimusten vähennyttyä.

Työ- ja elinkeinoministeriö jatkoi yhteisen perustutkinnon valmistelua saatuaan lausuntopalautteen vuonna 2008 laadittuun arviomuistioon asettamalla professori Edward Anderssonin selvitysmieheksi arvioimaan tilintarkastajajärjestelmän uudistamistarvetta ja tekemään tarvittavat kehittämisehdotukset. Selvitysmiehen raportti luovutettiin ministerille 13.1.2010. Raportti lähetettiin lausunnoille ja siitä saadusta lausuntopalautteesta on julkaistu lausuntoyhteenveto työ- ja elinkeinoministeriön julkaisusarjasarjassa kilpailukyky numerolla

65/2010. Työ- ja elinkeinoministeriö on asettamassa työryhmän valmistelemaan tutkintouudistusta ja työryhmän jäsenten nimeämistä koskevat pyynnöt on lähetetty joulukuussa 2010.

Hallituksen on edellytetty kohdan 6 mukaisesti huolehtivan siitä, että Suomessa toimivien ruotsinkielisten tilintarkastajien käytössä on hyvää tilintarkastustapaa koskevat ohjeet ja suositukset ruotsin kielellä. Tilintarkastusta koskevien kansallisten suositusten antamiseen ei ole edelleenkään lakisääteistä velvoitetta, vaan siitä on vastannut KHT-tilintarkastajien ammatillinen yhdistys. Tilanne saattaa kuitenkin muuttua sikäli, mikäli kansainväliset tilintarkastusstandardit (ISA-standardit) tulevat EU-lainsäädännön myötä velvoittaviksi. Tuolloin standardeista tulee myös saataville kieliversiot.

Yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain toimeenpano ja vaikutusten seuranta
HE 254/2006 vp — EV 286/2006 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 14.2.2007, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa tarkoin seuraa
– yhteistoimintalainsäädännön toteutumista käytännössä;
– lainsäädännön vaikutuksia epätyypillisten työsuhteiden ja vuokratyövoiman käyttöön sekä soveltamisalan laajentamisen vaikutuksia pienille yrityksille ja erityisesti niiden vakituisten työntekijöiden määrän kehitykseen; ja
– henkilöstösuunnitelmaa ja koulutustarpeita koskevien säännösten vaikutuksia työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitoon ja kehittämiseen sekä ikääntyvien työntekijöiden erityistarpeiden ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen huomioon ottamiseen yrityksissä; sekä
– antaa asiasta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle selvityksen vuoden 2010 kevätistuntokauden loppuun mennessä.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittää mahdollisuudet luoda henkilöstösuunnitelmia ja -koulutusta koskeva kattava tilastointi- ja seurantajärjestelmä.

Uusi yhteistoiminnasta yrityksissä annettu laki (334/2007) tuli voimaan 1.7.2007 siten, että yrityksiin, jotka työllistävät 20–29 henkilöä, lakia sovelletaan vasta 1.1.2008 alkaen.

Antaessaan lakia koskevan hallituksen esityksen eduskunnalle hallitus samalla päätti, että työministeriö valmistelee laista esitteen erityisesti pienien yritysten tarpeisiin, kouluttaa työvoima- ja elinkeinokeskuksiin (TE-keskuksiin) yt-lain tuntevia henkilöitä yritysten neuvojiksi ja laatii laista kalvosarjan. Esite valmistui loppukesällä 2007 suomeksi ja ruotsiksi alkusyksystä. Sillä oli laaja jakelu ja sitä on saatavissa mm. kaikista TE-keskuksista. Esitteet ovat myös työministeriön internetsivuilta saatavissa. TE-keskusten henkilöstöä on koulutettu ja kalvosarja on tuotettu TE-keskusten käyttöön. Työministeriö on muutoinkin osallistunut yt-laista pidettyihin lukuisiin koulutustilaisuuksiin.

Lain voimaantulosäännöksen mukaan henkilöstö- ja koulutustavoitteita koskevaa säännöstä on sovellettu 1.1.2008 alkaen. Tämän jälkeen on tarkoitus ryhtyä selvittämään, onko mahdollista luoda näitä kysymyksiä koskeva kattava tilastointi- ja seurantajärjestelmä. Tässä yhteydessä voidaan selvittää myös, olisiko esimerkiksi mahdollista lisätä kyseessä olevaa yt-lain säännöstä selvittäviä kysymyksiä Tilastokeskuksen työolotutkimukseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö käynnisti tutkimuksen uuden yhteistoimintalain vaikutusten arvioimisesta. Tutkimus tehtiin vuoden 2009 aikana ja tutkimustulokset julkaistiin vuoden 2010 alussa. Tutkimusta ei ollut tarkoituksenmukaista käynnistää aikaisemmin, koska lain soveltamisesta käytäntöön ei tätä ennen ollut saatavissa riittävästi kokemuksia. Tutkimuk-

sessa selvitettiin erityisesti eduskunnan lausumassa esitettyjä kysymyksiä. Tutkimusta on hyödynnetty eduskunnalle annetussa selvityksessä. Eduskunnan lausuman johdosta työ- ja elinkeinoministeriö toimitti yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain toimivuutta koskevan kolmikantaisesti valmistellun selvityksen eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle toukokuussa 2010.

Eläkkeen lepäämisjättämisjärjestelmän joustaminen ja työllistyminen sosiaalisiin yrityksiin
HE 275/2006 vp — EV 310/2006 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

1. Eduskunta edellytti 13.2.2007, että säännöksiä tarkistetaan siten,

– että mielenterveyskuntoutujat, kuntoutustuella olevat henkilöt sekä eläkkeen lepäämään jättäneet henkilöt voisivat työllistyä sosiaalisiin yrityksiin nykyistä paremmin ja
– että eläkkeen lepäämäänjättämisjärjestelmän kattavuutta parannetaan ja joustavuutta lisätään sekä mahdollisuuksia yhdistää pienet eläketulot palkkatuloihin kehitetään.

2. Eduskunta edellytti, että lainsäädäntöä tarkistetaan siten, että suomea ja ruotsia huonosti osaavat maahanmuuttajat voidaan laskea lain tarkoittaman 30 %:n piiriin ja työllistää heidät korkeimmalla korotetulla palkkatuella sosiaalisiin yrityksiin jo ennen 500 työttömyyspäivän täyttymistä.

1. Mielenterveyskuntoutujat, kuntoutustuella olevat henkilöt ja eläkkeen lepäämään jättäneet henkilöt kuuluvat vajaakuntoisuutensa perusteella sosiaalisista yrityksistä annetun lain (1351/2003) 1 §:ssä säädettyyn kohderyhmään. Vajaakuntoisella tarkoitetaan työnhakijana ollutta työntekijää, jonka mahdollisuudet saada sopivaa työtä, säilyttää työ tai edetä työssä ovat huomattavasti vähentyneet asianmukaisesti todetun vamman, sairauden tai vajavuuden takia.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevan työhönpaluuta voidaan myös tukea työnantajalle maksettavalla palkkatuella. Julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 1 luvun 8 §:n perusteella työttömänä työnhakijana pidetään 17 vuotta täyttänyttä työnhakijaa, joka on työkykyinen, työmarkkinoiden käytettävissä ja työtön. Työkyvyttömyysetuutta saavaa voidaan pitää työmarkkinoiden näkökulmasta työkykyisenä silloin, kun työ- ja elinkeinotoimiston arvion mukaan henkilön työllistymistä voidaan tuloksellisesti tukea työvoimapalveluilla. Kansaneläkelain (568/2007) 12 §:n 4 momentin perusteella tai työkyvyttömyyden perusteella toisen valtion lainsäädännön mukaan eläkettä saavaa pidetään aina työkykyisenä. Työkyvyttömyysetuutta saavalta ei näin edellytetä työkyvyttömyysetuudesta luopumista tai eläkkeen lepäämään jättämistä, jotta hänet voitaisiin katsoa työttömäksi työnhakijaksi ja hänen työllistymistä voitaisiin tukea palkkatuella.

Hallitus antoi esityksen (HE 72/2009) määräaikaiseksi laiksi työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä. Laki tuli voimaan 1.1.2010 ja on voimassa 31.12.2013 saakka. Työeläkelakeja ja kansaneläkelakia koskevia periaatteita muutettiin siten, että ne tukevat työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden mahdollisuutta kokeilla työhönpaluuta. Kansaneläkelain mukaista työkyvyttömyyseläkettä saava henkilö voi ansaita eläkkeensä rinnalla enintään 600 euroa kuukaudessa ansiotulojen vaikuttamatta maksussa olevaan eläkkeeseen. Työeläkelakien mukaisella täydellä työkyvyttömyyseläkkeellä oleva voi ansaita eläkkeensä rinnalla tekemästään työstä enintään 40 prosenttia työkyvyttömyyttä edeltäneestä vakiintuneesta keskiansiosta tai, jos edellä mainittu 40 prosenttia vakiintuneesta keskiansiosta on vähemmän kuin 600 euroa, enintään 600 euroa kuukaudessa. Jos eläkkeensaajan työtulot ylittävät laissa säädetyt rajat, eläkkeen maksaminen keskeytetään ja eläke jätetään

lepäämään vähintään kolmeksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksi vuodeksi. Jos työhönpaluu ei onnistu, työkyvyttömyyseläkkeen saa takaisin ilman uutta hakemusta.

Työ- ja elinkeinotoimistoissa oli 17.12.2010 työnhakijana yhteensä 407 takaisin työelämään pyrkivää työkyvyttömyysetuutta saavaa henkilöä. Näistä 53 oli työssä olevia (palkkatuella 14), 52 työttömiä (jolloin TE-toimisto oli arvioinut, että työnhakijan työllistymistä voidaan tuloksellisesti tukea työvoimapalveluilla) ja 302 työvoiman ulkopuolella olevia työnhakijoita.

2. Työ- ja elinkeinoministeriö on vuonna 2009 käynnistänyt sosiaalisten yritysten kehittämishankkeen, jonka tarkoituksena on tuottaa tietoa sosiaalisten yritysten perustamiseen ja toimintaedellytyksiin liittyvistä seikoista sekä tehdä kehittämisehdotuksia. Lisäksi hankkeen tehtävänä on toimia tukirakenteena alue- ja paikallishallinnon viranomaisille sekä tahoille, jotka suunnittelevat sosiaalisen yrityksen perustamista tai liiketoiminnan kehittämistä (www.yhteinenyritys.fi). Hankkeen tuottamien tulosten perusteella arvioidaan kohderyhmän laajentamista. Muutostarpeet arvioidaan vuosina 2011−2012.

Pienimuotoisen sähköntuotannon määritelmän vaikutukset
HE 116/2007 vp — EV 116/2007 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2007, että hallitus seuraa tarkoin pienimuotoisen sähköntuotannon määritelmän vaikutuksia sähköntuotannon uudisrakentamiseen ja, että näin saadut käytännön kokemukset otetaan huomioon tulevassa lainsäädäntötyössä.

Pienimuotoisen sähköntuotannon määritelmä sisällytettiin sähkömarkkinalakiin (386/1995) lainmuutoksella, joka tuli voimaan 1.2.2008. Valtioneuvosto antoi kysymyksessä olevaan lainmuutokseen perustuen 14.6.2007 asetuksen sähköntuotannon siirtomaksuista sähkönjakeluverkoissa (691/2007). Asetuksella säädettiin yläraja sähköntuotannolta sähkönjakeluverkoissa perittäville siirtomaksuille. Vastaava säännös sisältyy nykyisin sähkömarkkinoista 5.2.2009 annettuun valtioneuvoston asetukseen (65/2009). Valtioneuvosto antoi 5.2.2009 myös asetuksen sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (66/2009). Asetuksella luovuttiin sähkökulutukseen liittyvän pienimuotoisen sähköntuotannon osalta aikaisemman käytännön mukaisesta sähköntuotannon erillismittauksesta. Asetuksen mukaan sähköverkkoon sähköä syöttävä sähköntuotantolaitos voidaan jättää varustamatta erillisellä mittauslaitteistolla, jos laitos sijaitsee enintään 3 x 63 ampeerin pääsulakkeilla varustetulla sähkönkäyttöpaikalla ja käyttöpaikka on varustettu mittauslaitteistolla, joka kykenee mittaamaan sekä sähköverkosta otetun että sähköverkkoon syötetyn sähkön määrän.

Toistaiseksi on ollut ennenaikaista arvioida lainmuutoksen ja siihen perustuvien uusien säännöksien vaikutuksia.

Uusiutuvan energian käyttö kaukolämmön tuotannossa
HE 102/2008 vp – EV 202/2008 vp
Ympäristövaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti 15.12.2008, että hallitus edistää uusiutuvan energian käyttöä kaukolämmön tuotannossa.

Uusiutuvan energian edistämiseksi hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta (HE 152/2010 vp; EV 241/2010 vp). Lailla tuetaan erityisesti metsähakkeella, biokaasulla ja puupolttoaineella tuotettua sähköä. Puupolttoainevoimaloiden ja biokaasuvoimaloiden tuki sisältää erillisen lämpöpreemion sähkön ja lämmön yhteistuotannossa. Myös metsähakevoimaloiden tuki kohdistuu pääosin sähkön

ja lämmön yhteistuotantoon. Uusi tuki edistää siten keskeisesti uusiutuvan energian käyttöä kaukolämpöä tuottavissa voimalaitoksissa.

Laki tulee voimaan vuoden 2011 alussa kuitenkin siten, että tietyt EU:n valtiontukisääntelyn kannalta keskeiset lainkohdat tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Valtion vuoden 2011 talousarvioon on varattu arviomääräraha uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotukea varten (momentti 32.60.44) ja menokehyksiin on esitetty tarvittava määräraha.

Uusiutuvan energian käyttöä edistetään kaukolämmön tuotannossa muun muassa energia-avustuksilla. Energia-avustusten määrärahoja on lisätty merkittävästi. Pääosa kaukolämmön tuotannosta kuuluu EU:n päästökauppa-järjestelmän piiriin. Päästökauppa ohjaa tehokkaasti uusiutuvan energian käyttöön myös kaukolämmön tuotannossa, koska hiilidioksidipäästöjä aiheuttavalle kaukolämmön tuotannolle on hankittava päästöoikeuksia.

Energiaverotus uudistuu vuoden 2011 alusta. Lämmitykseen käytettävien fossiilisten polttoaineiden valmisteveroja korotetaan verojen ympäristöperusteisen rakennemuutoksen yhteydessä merkittävästi. Verojen korotus parantaa uusiutuvien polttoaineiden kilpailukykyä kaukolämmön tuotannossa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Innovaatiopolitiikan linjaukset ja rahoitus
VNS 5/2008 vp — EK 6/2009 vp
Talousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 20.5.2009 seuraavat kannanotot:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa talousvaliokunnalle vuoden 2010 kevään aikana selvityksen niistä toimenpiteistä, joihin se aikoo ryhtyä innovaatiopolitiikan linjausten täytäntöönpanemiseksi.

2. Eduskunta edellyttää, että innovaatiopolitiikan toteuttamisen edellyttämät resurssit turvataan ja tutkimusrahoitus nostetaan kohti 4 prosentin bruttokansantuoteosuutta hallitusohjelman tavoitteiden mukaisesti.

1. Eduskunnan edellyttämä selvitys innovaatiopolitiikan linjausten täytäntöön panemiseksi annettiin talousvaliokunnalle 6.10.2010.

2. Tutkimus- ja kehittämisrahoitusta on lisätty vuoden 2009 lisätalousarviossa ja edelleen vuoden 2010 talousarviossa. Tilastokeskuksen mukaan tutkimus- ja kehitysrahoitus oli 3,96 % vuonna 2009 (3,72 vuonna 2008). Tilastokeskuksen arvion mukaan tutkimus- ja kehittämismenot olisivat 3,90 % bkt:sta vuonna 2010.

Yrityksissä harjoitetun tutkimuksen ja tuotekehityksen menot laskivat vuonna 2009 edellisvuodesta runsaalla 250 miljoonalla eurolla. Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menojen kokonaissumma jäi kuitenkin vain 85 miljoonaa euroa edellisvuotta pienemmäksi, sillä sekä julkisen sektorin että korkeakoulusektorin menot kasvoivat selvästi. Julkisella sektorilla kasvua kertyi 68 miljoonaa euroa, kun t&k-menot nousivat 660 miljoonaan euroon.
T&k-menot olivat vuonna 2009 kaikkiaan lähes 6,8 miljardia euroa, mikä vastaa 3,96 prosentin bruttokansantuoteosuutta. Vuonna 2010 menojen arvioidaan kasvavan noin 140 miljoonalla eurolla runsaaseen 6,9 miljardiin euroon. Bkt-osuuskin säilynee korkealla tasolla 3,90 prosentissa.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kansallinen kynnysarvo, markkinoiden resurssit ja ilmoitusmenettelyn laajentaminen
VNS 7/2008 vp – EK 5/2009 vp
Talousvaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti 29.4.2009, että markkinaoikeuden resurssit turvataan siten, että valitukset voidaan käsitellä pääsääntöisesti enintään kuudessa kuukaudessa.

Markkinaoikeuden keskimääräinen käsittelyaika hankinta-asioissa vuonna 2009 oli 9,1 kuukautta ja 8 kuukautta vuonna 2010. Markkinaoikeuden käsittelyaikaa on saatu lyhennettyä kohdentamalla markkinaoikeudelle riittävät resurssit. Vuoden 2011 tulostavoitteissa markkinaoikeudelle on osoitettu 6,5 henkilötyövuotta määräaikaisia resursseja.

Selonteko kauppojen aukioloajoista sekä haja-asutusalueiden kyläkaupan tuki
HE 84/2009 vp — EV 173/2009 vp
Talousvaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 18.11.2009, että hallitus antaa vuoden 2012 loppuun mennessä eduskunnalle selonteon kauppojen aukiolon laajentamisen vaikutuksista. Selonteossa tulee kiinnittää huomiota muun muassa sääntelyn vaikutuksiin kaupanalan työntekijöihin ja yrittäjiin sekä henkilöstön turvallisuuteen, lasten päivähoitoon, työmatkaliikenteeseen, yksityisyrittäjien ensimmäisen työntekijän palkkaukseen ja lomaetuuden toteuttamiseen, haja-asutusalueen palvelujen saatavuuteen sekä kaupan rakenteeseen pienyrittäjien edut huomioon ottaen.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus varaa riittävät määrärahat haja-asutusalueen kyläkaupan investointitukeen.

1. Laki vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista vahvistettiin 27.11.2009 ja se tuli voimaan 1.12.2009. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraa aukiolon laajentumisen vaikutuksia.

2. Kyläkaupan investointiavustukseen on valtion vuoden 2011 talousarviossa käytettävissä momentilla 32.30.45 enintään 1 000 000 euroa. Kainuun hallintokokeiluun kuuluvien kuntien osalta kyläkaupan investointiavustukseen tarvittava määräraha on talousarviossa budjetoitu momentille 32.50.63 (Kainuun kehittämisraha). Valtioneuvosto seuraa kyläkaupan investointeihin käytettävissä olevan valtuuden käyttöä ja pyrkii varaamaan riittävät valtuudet avustuksen myöntämiseen.

Maakunnan liittojen yhteistoiminta
HE 146/2009 vp — EV 248/2009 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.12.2009 hallituksen tarkkaan seuraavan maakunnan liittojen yhteistoimintajärjestelyjä ja niiden toimivuutta sekä ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin maakunnan liittojen yhteistyötä haitallisesti rajoittavien esteiden poistamiseksi, mikäli tällaisia esteitä ilmenee yhteistoiminnassa, jota tehdään alueella, joka poikkeaa alueiden kehittämisestä annettavan lain 11 §:ssä tarkoitetusta yhteistoiminta-alueesta.

Maakuntien liitot ovat muodostaneet yhdeksän yhteistoiminta-aluetta. Yhteistoiminta-alueiden muodostaminen toteutettiin alueiden kehittämisestä annetun lain 15 §:ssä edellytetyllä aikataululla. Yhteistoiminnan järjestäminen on otettu huomioon muuttamalla liittojen

perussopimuksia. Yhteistoiminnan sisältö noudattaa tämän lain 12 §:ssä mainittuja asioita. Syksyllä 2010 yhteistyössä tehdyt päätökset ovat kohdistuneet maakuntaohjelman toteuttamissuunnitelmissa esitettyihin yhteisiin hankkeisiin. Kannanotot perustuvat yhteistoimintaliittojen luottamuselinten yhtäpitäviin päätöksiin. Poikkeuksena ovat Kymenlaakso ja Etelä-Karjalan liitot, jotka ovat perustaneet yhteisen 8-jäsenisen päätöksentekoelimen.

Pienhankintojen oikeussuojakeinot
HE 190/2009 vp – EV 24/2010 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.4.2010, että pienhankintojen oikeussuojakeinojen käyttöön liittyvät mahdolliset tulkintaongelmat selvitetään ja ryhdytään tarvittaviin toimiin sääntelyn selkeyttämiseksi.

Valtioneuvosto päätti 29.4.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Hallituksen esityksessä 190/2009 on käsitelty laajasti kunnallisen ja kirkollisen oikaisuvaatimuksen korvaamista hankintaoikaisulla hankintalain soveltamisalassa ja esitetty tähän liittyviä perustuslaillisia näkökohtia. Hankintalainsäädännön ulkopuolella pienhankinnoissa on käytössä hankintaoikaisu. Pienhankintojen kilpailuttamiseen liittyviä hallinto-oikeuksien julkaistuja päätöksiä ei ole annettu. Työ- ja elinkeinoministeriössä on lisäksi virkatyönä selvitetty pienhankintojen oikeussuojakeinojen laajuutta, käytettävyyttä ja näihin liittyviä erilaisia näkökohtia. Selvityksen perusteella ei näyttäisi olevan tarvetta lainsäädäntötoimiin, mutta asian kehittymistä on syytä seurata. Lainsäädäntötoimia on harkittava, mikäli oikeuskäytännössä myöhemmin ilmenisi tulkintaongelmia. Asia ei tällä erää anna aihetta toimenpiteisiin.

Työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvien työaikasuojelu
Vaikeasti työllistyvien työllistymismahdollisuudet, lainmuutoksen vaikutukset
HE 274/2009 vp — EV 46/2009 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 21.4.2010, että hallitus valmistelee kiireellisesti lainmuutokset, joilla työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvat saatetaan vuosilomalaissa tarkoitetun työaikasuojelun piiriin.
>
> 2. Eduskunta edellyttää, että työ- ja elinkeinoministeriö toimittaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2011 loppuun mennessä selvityksen lainmuutosten vaikutuksista vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymismahdollisuuksiin.

Valtioneuvosto päätti 29.4.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriössä arvioidaan vuonna 2011 mahdollisuudet saattaa työmarkkinatoimenpiteisiin osallistuvat vuosilomalaissa tarkoitetun työaikasuojelun piiriin.

Työ- ja elinkeinoministeriö selvittää vuonna 2011 julkisesta työvoimapalvelusta annettuun lakiin toukokuussa 2010 voimaan tulleiden säännösmuutosten vaikutukset vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymismahdollisuuksiin.

Biopolttoaineiden käytön edistäminen
HE 197/2010 vp — EV 264/2010 vp
Talousvaliokunta

Eduskunta edellytti 13.12.2010, että biopolttoaineiden käytön edistämistapojen vaikutuksia liikennepoliittisiin ja ympäristöpoliittisiin tavoitteisiin seurataan jatkossa tiiviisti ja tuetaan asiaa koskevaa tutkimusta. Tarvittaessa tulee ryhtyä pikaisesti asianmukaisiin toimenpiteisiin sääntelyn ja asetettujen tavoitteiden muuttamiseksi ja täydentämiseksi toteutetun seurannan ja tutkimustiedon pohjalta.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö selvittää lain vaikutuksia porrastetun jakeluvelvoitteen kasvaessa. Tarvittaessa ryhdytään asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Teollisuuden Voima Oyj:n ydinvoimalaitosyksikön rakentaminen, valtioneuvoston periaatepäätös
Posiva Oy:n käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen rakentaminen laajennettuna, valtioneuvoston periaatepäätös
Fennovoima Oy:n ydinvoimalaitoksen rakentaminen, valtioneuvoston periaatepäätös
M 2, M 3, M 4/2010 vp — EK 22/2010 vp
Talousvaliokunta

Eduskunta hyväksyi 1.7.2010 seuraavat lausumat:

1. Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa toimia laajennettujen ydinvastuuvelvoitteiden saattamiseksi kansainvälisesti voimaan ja tuo vuoden 2010 aikana eduskunnan käsiteltäväksi lakiesityksen ydinvastuulain muuttamisesta siten, että laki parantaa Suomen sisäistä ydinvahinkoturvaa.

2. Eduskunta edellyttää, että hallitus vaikuttaa sopivin keinoin siihen, että Posiva Oy ja sen omistajat sekä Fennovoima Oy käynnistävät vuoden 2010 aikana yhteiset selvitykset ja neuvottelut käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksesta tavoitteenaan yhteinen kansallinen loppusijoitusratkaisu, joka sisältää Fennovoima Oy:n ydinvoimayksikön käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituksen.

3. Eduskunta edellyttää, että hallitus tuo vuoden 2010 aikana eduskunnalle uusiutuvan energian edistämiseen tarvittavat lakiesitykset ja varaa vuoden 2011 talousarvioesitykseen sekä tulevien vuosien menokehyksiin tarvittavat määrärahat uusiutuvan energian lisäystavoitteiden saavuttamiseksi EU:lle annetun sitoumuksen mukaisesti.

4. Eduskunta edellyttää, että hallitus luo osaltaan edellytyksiä suomalaisen työvoiman, osaamisen ja yrityskentän mahdollisimman laajaksi hyödyntämiseksi ydinvoimahankkeissa.

Valtioneuvosto päätti 26.8.2010 ryhtyä lausumista aiheutuviin toimenpiteisiin.

1. Valtioneuvosto jatkaa toimia lausumassa tarkoitettujen velvoitteiden saattamiseksi kansainvälisesti voimaan. Hallituksen esitys laiksi ydinvastuulain väliaikaisesta muuttamisesta (HE 297/2010 vp) siten, että Suomen sisäinen ydinvahinkoturva paranee, on annettu Eduskunnalle 3.12.2010.

2. Valtioneuvosto on selvittänyt yhteisen loppusijoitusratkaisun olemassa olevia edellytyksiä ja esteitä sekä mahdollisuuksia toimijoiden yhteistyöhön. Elinkeinoministerin johdolla

järjestettiin 17.9.2010 neuvottelut eri osapuolten kesken. Jatkoneuvottelut käydään vuoden 2011 alkupuolella.

3. Uusiutuvan energian edistämiseksi hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta (HE 152/2010 vp; EV 241/2010 vp) ja esityksen laiksi biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta (HE 197/2010 vp; EV 264/2010 vp). Lait tulevat voimaan vuoden 2011 alussa kuitenkin siten, että uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain tietyt EU:n valtiontukisääntelyn kannalta keskeiset lainkohdat tulevat voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana. Valtion vuoden 2011 talousarvioon on varattu arviomääräraha uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotukea varten (momentti 32.60.44) ja menokehyksiin on esitetty tarvittava määräraha.

4. Työ- ja elinkeinoministeriö asetti 27.10.2010 osaamistyöryhmän, jonka tehtävänä on luodata ydinvoima-alan osaamisen tilanne, kartoittaa henkilöresurssien kehitystarpeet, arvioida suomalaisen ydinturvallisuustutkimuksen infrastruktuurin kehittämistarvetta ja kartoittaa osallistumista kansainväliseen alan tutkimukseen. Työryhmän raportti valmistuu keväällä 2011.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö

Työttömyysturvan peruspäivärahan taso
Selonteko 4/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta hyväksyi 25.4.1997 sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön mukaisen lausunnon. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin työttömyysturvan peruspäivärahan tason korottamiseksi ja verotuksen muuttamiseksi siten, etteivät peruspäivärahalla elävät työttömät joutuisi turvautumaan toimeentulotukeen kuin poikkeustapauksissa.

Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotettiin vuoden 2002 maaliskuun alusta lukien 0,84 eurolla päivässä eli noin 18 eurolla kuukaudessa. Lisäksi työmarkkinatuen lapsikorotusten määrä korotettiin vuoden 2002 alusta vastaamaan työttömyyspäivärahan lapsikorotusta.

Hallitusohjelman mukaan tavoitteena ovat ennen kaikkea aktivointiin ja työllistymiseen tähtäävät muutokset. Tämän tavoitteen toteutuksen osana 1.1.2004 lukien korotettiin toimenpiteiden ajalta maksettavia ylläpitokorvauksia. Näitä ylläpitokorvauksia korotetaan uudelleen vuoden 2010 alusta lukien. Ylläpitokorvaus on verovapaa ja muissa järjestelmissä, mm. toimeentulotuessa, niin sanottu etuoikeutettu tulo. Siten sen korottaminen ei lisää verotettavaa tuloa, eikä vähennä muita etuusmenoja.

Lisäksi työn vastaanottamista on tuettu työn verotusta keventämällä. Vuoden 2010 alusta perusvähennyksen enimmäismäärää korotetaan 1480 eurosta 2200 euroon. Tämä keventää kaikkien pelkästään peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea saavien verotusta.

Hallitus asetti 14.6.2007 sosiaaliturvan uudistamiskomitean, jonka tehtäviin kuului laatia ehdotus muun muassa perusturvan uudistamisesta siten, että perusturvan taso on riittävä erilaisissa elämäntilanteissa aiheuttamatta tarvetta turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen. Sata -komitean välimietinnön, sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen keskeisistä linjauksista (STM selvityksiä 2009:10) mukaisesti vuoden 2010 alusta uutena etuutena maksetaan 20 ensimmäiseltä työttömyyspäivältä peruspäivärahan korotusosaa niille, jotka ovat olleet kolme vuotta työssä ennen työttömyyden alkamista. Lisäksi ajalta, jona osallistuu työllistymistä edistäviin palveluihin, maksetaan 200 päivältä peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotusosaa. Lisäksi Sata -komitea on 18.12.2009 antamassaan loppumietinnössä tehnyt perusturvan parantamiseksi ehdotuksia, jotka tulevat arvioitavaksi myöhemmin.

Sata-komitean esityksen mukaisesti säädettiin lailla perusturvan riittävyyden määräajoin tehtävästä kokonaisarvioinnista. Säännös lisättiin kansaneläkeindeksistä annettuun lakiin ja se tuli voimaan 20.12.2010. Henkilön tai kotitalouden perusturvan riittävyyttä arvioitaessa otetaan huomioon Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemat etuudet sekä toimeentulotuesta annetun lain mukainen toimeentulotuki. Lisäksi arviossa otetaan huomioon etuuksia saavien henkilöiden tai kotitalouksien toimeentuloon vaikuttavia muita tekijöitä kuten esimerkiksi verotusta. Sosiaali- ja terveysministeriö teettää arvion joka neljäs vuosi. Ensimmäinen kokonaisarviointi tehdään vuonna 2011 ja julkistettiin 1.3.2011.

Päivähoidon hallinto ja ohjaus
HE 91/1999 vp
Sivistysvaliokunta

> 5) Eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle.

Hallitus on antanut eduskunnan edellyttämän esityksen laeiksi lasten päivähoidosta annetun lain 11 a §:n ja lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain 4 ja 28 §:n muuttamisesta (HE 151/2002vp). Esityksen mukaan kunta saisi päättää, minkä moniäänisen toimielimen hoidettavaksi lasten päivähoidon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annettaisiin. Päivähoito sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki säilyisivät sosiaalipalveluna, joiden lainsäädännöllinen, rahoituksellinen sekä muu ohjaus ja valvonta kuuluisivat edelleen sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

Sosiaalihuoltolakia, lasten päivähoidosta annettua lakia sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annettua lakia on muutettu väliaikaisesti (laeilla 155−157/2003) siten, että säännösten mukaan kunta voi itse päättää, minkä monijäsenisen toimielimen hoidettavaksi lasten päivähoidon sekä kotihoidon ja yksityisen hoidon tuen hallinto kunnassa annetaan. Kyseisten tehtävien tulee kaikkien kuulua saman toimielimen toimivaltaan. Väliaikaiset säännökset ovat voimassa viisi vuotta ajalla 1.8.2003−31.7.2008.

Määräaikaiseen lainsäädäntöratkaisuun liitetään sosiaali- ja terveysministeriön laaja-alainen seuranta- ja arviointitutkimus, jonka avulla hallinnollisten ratkaisujen vaikutukset pyritään kattavasti selvittämään. Seurannan pohjalta arvioidaan lainsäädännön tarpeellisuus jatkossa.

Suomen Kuntaliitto ja Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes selvittivät päivähoidon hallinnon tilannetta kyselyllä keväällä 2004 sekä ylläpitävät ajankohtaista tietoa www-sivuillaan koko sosiaalihuoltolain väliaikaisen muutoksen voimassaoloajan. Lainmuutoksen ensimmäisen vuoden voimassaoloaikana kahdeksan kuntaa (Askainen, Kaarina, Kemi, Kouvola, Lohja, Rautalampi, Rautjärvi ja Vaasa) on siirtänyt päivähoidon hallinnon opetustoimeen. Ennen lainmuutosta kaksi kuntaa (Imatra ja Kerava) ja yhden kunnan ruotsinkielinen osa (Espoo) oli siirtänyt päivähoidon hallinnointitehtävät opetustoimeen. Tämän lisäksi kahdessa kunnassa päivähoidon hallinnosta vastaa joku muu lautakunta. 10 kuntaa on päättänyt opetustoimeen siirrosta vuosien 2005 ja 2006 aikana ja yksi kunta perustaa kasvatus- ja opetuslautakunnan uuden toimintamallin. Stakes kerää vuosien 2005 ja 2006 aikana kunnista tietoa hallinnonalakokeiluun liittyen sekä analysoi ja arvioi kokeilusta saatuja kokemuksia ja ohjausjärjestelmän toimivuutta eri hallintomalleissa. Stakesin tekemä raportti päivähoidon hallinnosta valmistui 2007 (Harju, Lindberg ja Välimäki: Päivähoidon hallinto kunnissa 2006, Stakes raportteja 9/2007.

Vuoden 2007 alusta voimaan tulleiden sosiaalihuoltolain (1329/2006), kansanterveyslain (1328/2006) ja lasten päivähoidosta annetun lain (1330/2006) muutoksilla vastuuta sosiaalihuollon ja kansanterveystyön toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä huolehtimisesta on muutettu siten, että vastuu voidaan jakaa yhdelle tai useammalle kunnan määräämälle monijäseniselle toimielimelle. Vuoden alusta 2007 toteutetuilla lain muutoksilla on myös kumottu päivähoidon hallintokokeilua koskevat määräaikaisesti voimassa olleet säännökset, koska uusi sosiaalihuoltolain 6 §:n säännös mahdollistaa myös kokeilulaissa tarkoitetun hallintomallin toteuttamisen.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Aikuiskoulutustuen kehittäminen
HE 150/2000 vp
Työ- ja tasa-arvoasiainvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2000, että koulutusaikaiset tukijärjestelmät sovitetaan tarkoituksenmukaisella tavalla yhteen siten, ettei määräaikaisissa palvelussuhteissa olevia aseteta ilman hyväksyttävää syytä eri asemaan kuin niitä, joilla on toistaiseksi voimassa oleva palvelussuhde.
>
> Eduskunta edellytti, että aikuiskoulutustuen tavoitteiden toteutumista seurataan ja mahdollisesti ilmenevät puutteet korjataan esim. lyhentämällä ansainta-aikavaatimusta.

Työmarkkinajärjestöt perustivat yhteisen työryhmän vuonna 2004 aikuiskoulutustuen seurantaa varten. Työryhmä ei esittänyt muutoksia määräaikaisissa palvelussuhteissa olevien koulutustukietuuksiin tai niiden ansainta-aikoihin.

Aikuiskoulutustukeen vaadittava työssäoloaikavaatimus lyheni 1.8.2006 alkaen 10 vuodesta 5 vuoteen. Vuoden 2007 alusta lukien työssäoloajan laskentatapaa muutettiin siten, että työssäoloaika lasketaan eläkevakuutetuista ansioista työssäoloajan sijaan. Tämä parantaa jossain määrin määräaikaisissa työsuhteissa olleiden työssäoloajan kertymistä.

Opetusministeriö asetti 17.8.2007 johtoryhmän valmistelemaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa (AKKU-johtoryhmä). Johtoryhmän tehtävänä on muun muassa aikuisopiskelijoiden opintososiaalisten etuuksien uudistaminen. AKKU-johtoryhmä antoi toisen väliraporttinsa 27.2.2009. Väliraportissa johtoryhmä linjasi aikuiskoulutustuen kehittämisen suuntaviivat. Johtoryhmän linjausten pohjalta annettiin eduskunnalle hallituksen esitys laiksi aikuiskoulutustuesta annetun lain muuttamisesta. Aikuiskoulutustuen myöntämisen edellytykset muuttuivat 1.8.2010 lukien. Tuen saamisen edellytyksenä oleva työssäoloehto ja tukikausi muuttuivat kiinteiksi. Kahdeksan vuoden työhistorialla henkilö saa oikeuden 18 kuukautta kestävään aikuiskoulutustukeen. Lisäksi työttömyysturvalain vuoden 2010 alusta voimaan tulleella muutoksella parannettiin työttömän työnhakijan mahdollisuutta osallistua omaehtoiseen koulutukseen työttömyysetuudella. Lainmuutoksen johdosta omaehtoisen koulutuksen 10 vuoden työhistoriavaatimus poistui. Eduskunta on hyväksynyt asiasta uuden lausuman ja asiaa selostetaan seuraavissa kertomuksissa kyseisen lausuman yhteydessä.

Perusturvan parantaminen
HE 155/2001 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.12.2001, että hallitus selvittää vuoden 2002 aikana, miten toimeentulotukea saavien asemaa parannetaan ottaen erityisesti huomioon sen, että kaikkien toimeentulotukea saavien asemaa ei voida parantaa työelämään osallistumiseen kannustavilla toimilla. Selvityksen perusteella hallituksen tulee tehdä ehdotukset tarvittavista lainsäädäntömuutoksista seuraavan valtion talousarvioesityksen yhteydessä.

Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt eduskunnan lausumassa edellytetyn selvitystyön. Ministeriön käsityksen mukaan perusturvan keskeisimpiä ongelmia on se, että ensisijaisten etuusjärjestelmien piirissä olevat joutuvat kohtuuttoman usein turvautumaan toimeentulotukeen. Tämän vuoksi erityisesti pitkäaikaisesti toimeentulotuen varassa olevien asemaa parannetaan parhaiten ensisijaisia etuusjärjestelmiä ja verotusta kehittämällä, jolloin

toimeentulotuki muodostuisi alkuperäisen tavoitteensa mukaisesti lähinnä tilapäisiin taloudellisiin vaikeuksiin joutuneiden turvaverkoksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole tässä vaiheessa katsonut toimeentulotukilakia koskevien säädösmuutosten toteuttamista tarkoituksenmukaiseksi. Hallituksen esitykseen perustuen Eduskunta hyväksyi lain sosiaalisesta luototuksesta (1133/2002). Sosiaalisen luototuksen avulla voidaan osaltaan helpottaa myös toimeentulotuen piirissä olevien taloudellisia vaikeuksia. Sosiaali- ja terveysministeriö on laatinut sosiaalista luototusta koskevan oppaan, joka on lähetetty kuntiin kesäkuussa 2003.

Velkaantuneiden toimeentulotuen asiakkaiden asemaa on parannettu oikeusministeriön ja pankkiyhdistyksen kanssa yhteistyössä luodulla kevennetyllä velkasovinto-ohjelmalla, joka oli kohdistettu pitkäaikaisesti maksukyvyttömiin toimeentulotuen saajiin. Hallitusohjelman mukainen velkahallintaohjelma on laadittu. Ohjelman tavoitteena on estää velkaongelmien syntyminen ja niiden syveneminen.

Suositukset toimeentulotuen käyttämiseksi entistä joustavammin ja tehokkaammin pitkäaikaisesti toimeentulotuen asiakkaana olevien henkilöiden tukemiseksi on kirjattu toimeentulotukioppaaseen, joka lähetettiin kuntiin vuonna 2007. Suosituksissa korostetaan moniammatillisen osaamisen ja viranomaisten välisen yhteistyön tarvetta pitkäaikaisasiakkaiden palvelemisessa.

Toimeentulotuessa on ollut 1.4.2002 lähtien käynnissä ns. etuoikeutetun tulon kokeilu. Toimeentulotukiasiakkaan ansiotulosta jätetään ottamatta huomioon vähintään 20 prosenttia, kuitenkin enintään 150 euroa toimeentulotuen määrää laskettaessa. Kokeilun voimassaoloa on jatkettu vuoden 2010 loppuun. Kokeilun tavoitteena on edistää toimeentulotuen saajien työllistymistä ja parantaa heidän taloudellista tilannettaan.

Vuoden 2006 alusta voimaan tulleella työllisyyspaketilla ja siihen liittyvällä kuntien ja valtion välisen toimeentulotuen rahoituksen uudistuksella on tarkoitus tukea pitkään työttömänä olleiden ja toimeentulotukea saavien työllistymistä ja näin parantaa toimeentulotukea saavien asemaa myös taloudellisesti.

Toimeentulotukilakia muutettiin 1.9.2006 alkaen siten, että toimeentulotuen perusosalla katettaviin menoihin ei enää lueta asumiskulujen 7 prosentin omavastuuta. Toimeentulotuen perusosien määrää ei alennettu, vaan omavastuuosuus jäi toimeentulotukiasiakkaan käytettäväksi muihin perusosalla katettaviin menoihin. Muutos paransi toimeentulotuen asiakkaiden mahdollisuuksia selviytyä paremmin muista toimeentulotuen perusosalla katettavista jokapäiväisistä menoistaan. Muutos paransi erityisesti kalliiden asumiskustannusten alueilla asuvien toimeentulotukiasiakkaiden tilannetta.

Hallitus asetti 14.6.2007 sosiaaliturvan uudistamista valmistelevan SATA-komitean, jonka tehtävänä on muun muassa laatia ehdotus perusturvan uudistamisesta siten, että perusturvan taso on riittävä erilaisissa elämäntilanteissa aiheuttamatta tarvetta turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen ja että järjestelmä on selkeä ja tekee mahdolliseksi työn ja sosiaaliturvan yhdistämisen nykyistä paremmin. Komitea on jättänyt mietintönsä joulukuussa 2009.

Toimeentulotukilain muutoksella (laki 1202/2007) lakiin lisättiin 14 a §, joka koskee toimeentulotukiasian käsittelyä. Kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä käytettävissä olevien tietojen perusteella samana tai viimeistään seuraavana arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. muussa kuin kiireellisessä tapauksessa päätös on tehtävä viivytyksettä, kuitenkin viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä hakemuksen saapumisesta. Päätös on pantava täytäntöön viivytyksettä.

Saman lainmuutoksen mukaan toimeentulotukiasiakkaalle tulee järjestää mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti sosiaalityöntekijän tai sosiaaliohjaajan kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen kun asiakas on tätä pyytänyt.

Lausuman antamisen jälkeen on tehty useita toimeentulotukea koskevia uudistuksia, ja tuen kehittäminen jatkuu edelleen. Asia ei tältä osin anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut
HE 49/2002 vp — EV 299/2002 vp
Suuri valiokunta ja sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.2.2003, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksusäännösten kokonaisuudistukseen sekä laitoshoidon että avopalveluiden osalta ryhdytään pikaisesti ja sen yhteydessä yhtenäistetään avo- ja laitoshoidon tulokäsite ja turvataan myös pitkäaikaisessa avohoidossa olevalle käyttövara. Eduskunta edellytti lisäksi, että uudistuksessa huolehditaan koko perheen toimeentulon turvaamisesta perheenjäsenen pitkäaikaisen avo- tai laitoshoidon aikana.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelman mukaan avo- ja laitoshoidon rajanveto poistetaan asteittain sosiaalivakuutuksista. Ensimmäisenä toimenpiteenä on lailla 1151/2007 toteutettu kansaneläkkeen maksaminen alentamattomana laitoshoitoon vuoden 2008 alusta lukien. Tähän muutokseen perustuen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c §:ää on muutettu lailla 1217/2007 siten, että pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevan henkilön asiakasmaksu on 82 prosenttia hoidettavan nettotuloista. Jos maksu määräytyy puolisoiden yhteenlaskettujen tulojen perusteella, maksu on 41 prosenttia yhteenlasketuista nettotuloista. Hoidossa olevan henkilökohtaiseen käyttöön tulee kuitenkin aina jäädä kuukausittain vähintään 90 euron käyttövara.

1.8.2008 voimaan tulleella sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muutoksella 387/2008 on toteutettu asiakasmaksujen ja niiden perusteena olevien tulorajojen kustannuskehitystä vastaava tasokorotus. Uudistuksessa maksut ja tulorajat on sidottu indekseihin, jotka parhaiten vastaavat palveluja käyttävien asiakkaiden tulokehitystä ja palvelusta aiheutuvia kustannuksia. Maksukatto on jätetty uudistuksessa tasokorotusten ulkopuolelle, mutta se on sidottu indeksiin. Jatkossa maksuja ja tulorajoja tarkistetaan indeksien mukaan kahden vuoden välein. Samalla myös lasten päivähoidosta perittävän maksun perusteena olevaa perhekäsitettä on muutettu paremmin todellista perherakennetta vastaavaksi niin, että perheen kokona otetaan huomioon yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa elävien henkilöiden lisäksi heidän kanssaan samassa taloudessa asuvat molempien alaikäiset lapset. Lisäksi siirtyminen lasten osa-aikahoidosta kokopäivähoitoon tehtiin joustavammaksi. Maksu-uudistuksen vaikutuksia eri asiakasryhmien palvelujen käyttöön tullaan jatkossa seuraamaan.

Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta selvittävän SATA-komitean tehtävänä on muun muassa laatia ehdotus perusturvan uudistamisesta siten, että perusturvan taso on riittävä erilaisissa elämäntilanteissa aiheuttamatta tarvetta turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen. Komitean tehtävänä on myös laatia ehdotus kaikkein pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentulon nykyistä paremmin turvaavasta mallista. Tämän kokonaisuuden yhteydessä on tarkoituksenmukaista arvioida myös pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien henkilöiden sekä heidän perheidensä toimeentuloturvan kehittämistarpeita. Etuuksien ja maksujen tulokäsitteen yhdenmukaistamisen valmistelu on tarkoitus toteuttaa osana sosiaaliturvan uudistamiskomitean ehdotusten toteuttamista.

Avo- ja laitoshoidon rajanvedon poistamisen seuraava vaihe on toteutettu lailla 1050/2009. Vuoden 2010 alusta lukien vammaisetuuksia maksetaan myös niille, joiden hoitojakso julki-

sessa hoitolaitoksessa kestää yli kolme kuukautta. Maksettavia etuuksia ovat alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki, eläkettä saavan hoitotuki sekä ruokavaliokorvaus. Tähän liittyen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia on muutettu lailla 1051/2010 siten, että pitkäaikaisen laitoshoidon maksu nousee 82 prosentista enintään 85 prosenttiin hoidettavan nettotuloista. Suurempituloisen puolison asiakasmaksu nousee 41 prosentista 42,5 prosenttiin puolisoiden yhteenlasketuista tuloista. Laitoshoidon maksua määrättäessä vammaisetuudet lasketaan mukaan nettotuloihin. Hoitoa saavan henkilön henkilökohtaiseen käyttöön jää kuukausittain vähintään 97 euron suuruinen käyttövara.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean eli SATA-komitean työn yhteydessä selvitettiin sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja. Komitea ehdotti 18.12.2009, että ensimmäisessä vaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin tehdään sellaiset osittaiset muutokset, joilla korjataan maksujärjestelmän ilmeisimmät puutteet. Avohuollon palveluista komitea ehdotti palveluasumisen maksujen yhtenäistämistä. Maksu olisi tulosidonnainen ja siihen sisältyisi myös tukipalvelut lukuun ottamatta ateriapalveluita, kuljetuspalveluita sekä turvapuhelinta ja siihen liittyviä palveluita. Maksu määräytyisi käytetyn ajan perusteella. Maksu ei sisältäisi vuokraa, jonka henkilö maksaa erikseen vuokranantajalle. Muutoksen yksityiskohtainen valmistelu olisi komitean mukaan tarkoituksenmukaista toteuttaa sosiaali- ja terveysministeriön asettamassa ikähoivatyöryhmässä. Lisäksi SATA-komitea ehdotti, että sosiaali- ja terveydenhuollon maksujärjestelmää yhtenäistetään kokoamalla sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja koskevat säännökset samaan lakiin tarkoituksena lisätä maksujärjestelmän läpinäkyvyyttä.

Hallitus on linjannut, että asiakasmaksujärjestelmää uudistetaan vaiheittain siten, että muutokset tulevat voimaan vuosina 2013–2015. Ensimmäisessä vaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuihin tehdään sellaiset osittaiset muutokset, joilla korjataan maksujärjestelmän ilmeisimmät puutteet. Toisessa vaiheessa toteutetaan terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto yhdistämällä kunnallisen terveydenhuollon maksukatto ja lakisääteisen sairausvakuutuksen lääkekustannusten vuosiomavastuuosuus. Kolmannessa vaiheessa sosiaali- ja terveydenhuollon maksujärjestelmää yhtenäistetään kokoamalla sosiaali- ja terveydenhuollon maksuja koskevat säännökset samaan lakiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama ns. ikähoivatyöryhmä jättää ehdotuksensa palveluasumisen maksuista tammikuussa 2011. Tähän sisältyy myös ehdotus tehostetun palveluasumisen käyttövaroista.

Työttömyysturvalaki
HE 115/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 2) Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää edellytykset laajentaa työttömyysturvan lisäpäiviin ja korotettuun ansio-osaan oikeutettujen piiriä siten, että yrittäjät, peruspäivärahan ja työmarkkinatuen saajat tulisivat niihin oikeutetuiksi.
>
> 3) Eduskunta edellyttää, että hallitus selvittää edellytykset poistaa työmarkkinatuen saajan puolison tuloihin ulottuva tarveharkinta.

Yrittäjät 2009 -työryhmä selvitti yrittäjien sosiaaliturvan kehitystarpeet ja puutteet. Työryhmä ei 3.11.2009 jättämässään muistiossa ehdottanut yrittäjille oikeutta työttömyysturvan lisäpäiviin.

Palkansaajille maksettava lisäpäivät liittyvät olennaisesti käynnissä olevaan työhön, jossa pyritään etsimään keinoja työurien pidentämiseksi. Työmarkkinajärjestöt ovat 21.1.2009 te-

kemässään sopimuksessa Työmarkkinajärjestöjen eläkepolitiikkaa ja työttömyysturvaa koskevat esitykset vuosille 2009 - 2014 sopineet, että vuosina 2009−2011 kohdistetaan aktiivitoimia tehostetusti työttömyysturvan niin sanotussa työttömyysturvaputkessa oleville työttömille tavoitteena heidän mahdollisimman laajamittainen työllistyminen. Ensi vaiheessa aktiivitoimet kohdennetaan ikäluokkaan, jota alaikärajan nostaminen koskee. Saatujen kokemusten perusteella työmarkkinoiden keskusjärjestöt neuvottelevat ratkaisun työttömyysturvan lisäpäivärahaoikeudesta vuoden 2011 loppuun mennessä. Ennen palkansaajien lisäpäiväoikeutta koskevia ratkaisua ei ole perusteltua muuttaa yrittäjien lisäpäiväoikeutta koskevia säännöksiä.

Työttömyysturvalakia ja julkisesta työvoimapalvelusta annettua lakia muutettiin 1.7.2005 alkaen siten, että peruspäivärahaan ja perustukeen maksetaan korotusosaa, joka vastaa ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa. Vuoden 2010 alusta voimaantulevilla työttömyysturvalain muutoksilla kannustetaan työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumiseen maksamalla näiden palveluiden ajalta peruspäivärahaan ja työmarkkinatukeen korotusosaa ja ansiopäivärahaan korotettua ansio-osaa enintään 200 päivältä. Uutena etuutena myös yrittäjille voidaan maksaa korotettua ansio-osaa työllistymistä edistävien palveluiden ajalta

Eduskunta edellytti, että hallitus selvittää mahdollisuudet luopua työmarkkinatuen tarveharkinnasta puolison tulojen osalta. Tarveharkinnassa vaikuttavien puolison tulojen tulorajaa nostettiin 236 eurosta 536 euroon kuukaudessa 1.1.2004 voimaan tulleella lainmuutoksella. Tarveharkinnan poistamista on selvitetty useampienkin budjettineuvottelujen yhteydessä, mutta kustannussyistä siihen ei ole voitu mennä. Hallituksen 14.6.2007 asettama sosiaaliturvan uudistamiskomitea on 18.12.2009 antamassaan loppumietinnössä ehdottanut, että työmarkkinatuen tarveharkinnasta luovutaan.

Työmarkkinatuen tarveharkinnan rajoja korotettiin 15.12.2010 alkaen. Korotuksen jälkeen puolison tulot otetaan tarveharkinnassa huomioon 660 euroa ylittävältä osalta. Näin saadusta tulosta työmarkkinatuesta vähennetään 50 prosenttia siitä tulojen osasta, joka ylittää 1 044 euroa (aiemmin 848 €) kuukaudessa. Lisäksi perheellisellä tulorajaa korotetaan 130 eurolla (aiemmin106 €) jokaista huollettavaa alle 18-vuotiasta lasta kohti. Korotuksen jälkeen työmarkkinatuen saajan puoliso voi ansaita 1704 euroa kuukaudessa (aiemmin 1 384 €) ilman, että hänen tulonsa vaikuttavat työmarkkinatuen määrään. Työmarkkinatuen maksaminen päättyy, jos puolison tulot ylittävät 2 781 euroa kuukaudessa. Jos perheessä on huollettavia lapsia, tulorajat ovat vastaavasti korkeammat.

Työeläkeuudistus
HE 242/2002 vp — EV 298/2002 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 18.2.2003, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet saattaa työttömyysturvan peruspäivärahaa saavat ansioeläkkeeseen oikeuttavan karttuman piiriin.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin kansaneläkkeen tason jälkeenjääneisyyden korjaamiseksi.

3. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa hallitus uudelleen arvioi kansaneläkejärjestelmän uudistamistarpeet, erityisesti vanhuuseläkeikää ja varhennusvähennystä koskevilta osilta, jotta pientä työ- tai yrittäjäeläkettä saavilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus jäädä eläkkeelle joustavasti 63 vuoden iästä alkaen nyt hyväksyttävien eläkelakien mukaisesti.

4. Eduskunta edellytti, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään, miten valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista lapsen hoidon ajalta voitaisiin laajentaa oikeudenmukaisella tavalla ottaen erityisesti huomioon lisääntyvät mahdollisuudet työn ja lastenhoidon erilaiseen yhdistämiseen ja epätyypillisten työsuhteiden lisääntyminen. Eduskunta edellytti, että muutosesitykset tehdään vielä ennen nyt hyväksyttävien lakien voimaantuloa.

5. Eduskunta edellyttää, että työeläkeuudistuksen jatkovaiheessa selvitetään mahdollisuudet laajentaa valtion varoista suoritettavaa eläkkeen korvaamista varusmies- tai siviilipalveluun osallistuville sekä niille, jotka ovat keskeyttäneet opintonsa sairauden johdosta.

Eduskunnan lausumat liittyvät vuoden 2005 alusta voimaan tulleeseen työeläkeuudistukseen.

Kansaneläkkeisiin on tehty kolme tasokorotusta, vuosina 2005, 2006 ja vuoden 2008 alusta. Tämän lisäksi vuoden 2008 alusta kansaneläkkeessä luovuttiin kuntien kalleusluokituksesta ja kansaneläkkeen alentamisesta laitoshoidon vuoksi.

Kansaneläkkeeseen tehtyjen tasokorotusten lisäksi hallituksen esityksessä (HE 50/2010) ehdotetun mukaisesti 1.3.2011 otetaan käyttöön takuueläke, jolla on tarkoitus turvata pienimpien eläketulojen taso kohtuullisena. Takuueläke toteutetaan maksamalla eläkkeensaajan eläkkeeseen lisä, jos hänen kokonaiseläkkeensä jää alle tavoitellun tulorajan. Takuueläkkeen käyttöön ottaminen korottaa vähimmäiseläkkeen 687 euroon kuukaudessa. Kansaneläkkeisiin tehdyt tasokorotukset ovat vuosittain toteutettujen indeksikorotusten tapaan kasvattaneet myös verotuksessa tehtävien eläketulovähennysten määrää. Myöskään takuueläke ei ylitä verotuksessa tehtävien eläketulovähennysten rajamäärää.

Pienimpiin eläkkeisiin tehtyjen tasokorotusten ja takuueläkkeen käyttöön ottamisen lisäksi myös eläkkeensaajien asumistuessa hyväksyttävien asumismenojen määrään tehtiin vuoden 2007 alusta tasokorotus ja tämän jälkeen hyväksyttävien asumismenojen määrää on tarkistettu joko indeksimuutoksia tai asumismenojen muutoksia vastaavasti.

Hallitus solmi 1.3.2009 keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa, että vuoden 2009 loppuun mennessä valmistellaan linjaukset keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän nostamiseksi 59,4 vuodesta vähintään kolmella vuodella vuoteen 2025 mennessä. Näitä linjauksia valmisteltiin Eläkeneuvotteluryhmässä, jonka puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja Jukka Rantala, yhteistyössä valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa. Näitä linjauksia valmisteltiin myös työmarkkinajärjestöjen perustamassa, johtaja Jukka Ahtelan puheenjohdolla toimineessa työelämäryhmässä. Myös työelämätyöryhmä toimi yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden kanssa. Sittemmin kysymyksessä olevien linjausten valmistelulle annettiin jatkoaikaa vuoden 2010 tammikuun loppuun. Ahtelan työelämäryhmän esittämien linjausten pohjalta työelämän kehittämistä on jatkettu kolmikantaisissa ryhmissä sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla. Eläkeneuvotteluryhmässä (ns. työuraryhmä) ei sen sijaan päästy asetettuun määräaikaan mennessä riittävään yksimielisyyteen linjausten tekemiseksi.

Samalla, kun hallitus ja työmarkkinajärjestöt 11.3.2010 päättivät Ahtelan työelämäryhmän esittämien linjausten perusteella jatkotyöryhmistä, samalla ne päättivät kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelman laatimisesta. Tämä ohjelma, jonka yhtenä osa-alueena on työurat, valmistui lokakuussa 2010.

Lisäksi hallitus sopi työmarkkinajärjestöjen kanssa 5.5.2010 osana kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelmaa, että työuran pidentämistä selvittävän työryhmän tehtävänasettelua laajennetaan siten, että työeläkejärjestelmää uudistettaessa tavoitteena on työeläke-etuuksien

riittävän tason turvaaminen, työeläkejärjestelmän rahoituksen kestävyyden turvaaminen ja keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän riittävä nouseminen. Työuraryhmän tehtäväksi asetettiin uusien vähimmäistavoitteiden määrittäminen ja työeläkejärjestelmän kehittämisvaihtoehtojen kartoittaminen edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ottamatta kantaa mihinkään yksittäiseen vaihtoehtoon. Työuraryhmän työlle ei asetettu määräaikaa. Tarkoituksena on, että työuraryhmän työn pohjalta on mahdollista määrittää työeläkeuudistuksen suuntaviivat. Tällä hetkellä edellä tarkoitettu hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyössä tapahtuva valmistelutyö on vielä kesken.

Perhevapaauudistus tuli voimaan vuoden 2007 alusta lukien. Perhevapaan ajalta lapsen vanhemmalle karttuu oman ansiotulon mukaista työeläkettä. Lisäksi vuoden 2010 alusta parannettiin työeläkkeen tulevan ajan eläkkeen perusteena olevaa ansiotasoa sellaisen vakuutetun osalta, joka hoitaa alle kolmivuotiasta lastaan kotihoidontuella.

Sosiaali- ja terveysministeriö on vuonna 2008 selvittänyt mahdollisuutta saattaa asevelvollisuus- ja siviilipalvelusaika ansioperusteisen työeläketurvan piiriin. Selvityksen mukaan yksityisten alojen työnantajat ja työntekijät eivät olleet halukkaita kustantamaan varusmiesten ja siviilipalvelusta suorittavien työeläketurvaa. Toisaalta ilmeni myös, että jos asevelvollisuus- ja siviilipalvelusaikainen työeläketurva toteutettaisiin, tältä ajalta karttuisi eläketurvaa vain muutama euro. Korotettu eläkekarttuma, joka perustuu 63 vuoden iän täyttymisen jälkeen tapahtuvaan työskentelyyn, antaa mahdollisuuden parantaa varusmiesaikana karttumatta jäänyttä eläketurvaa. Sotilastapaturmalain mukainen järjestelmä puolestaan turvaa varusmiespalveluksen aikana työkyvyttömäksi tulleen toimeentulon.

Lääkehoidon kustannusten rajanvedon selkeyttäminen kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välillä

HE 50/2004, 164/2004 vp — EV 160/2004 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 24.11.2004, että hallitus selvittää, miten kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen välistä rajanvetoa lääkehoidon kustannusten osalta voidaan edelleen selkeyttää, jotta perusteeton kustannusten siirto järjestelmien välillä estyisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 2.3.2006 selvitysmiehen kartoittamaan lääkkeiden kustannusvastuuseen liittyvää rajanvetoa. Toimeksiantonsa mukaisesti selvitysmiehen tuli kartoittaa tämänhetkiset lääkkeiden kustannusvastuun ongelmat ja selvittää muutostarpeet sekä tehdä ehdotukset, joilla selvennetään kustannusvastuuta koskevaa ohjeistusta tai täsmennetään lainsäädäntöä siten, että perusteeton kustannusvastuun siirtäminen järjestelmien välillä estetään lausumassa edellytetyllä tavalla. Selvitys valmistui vuoden 2006 lopussa.

Eduskunta on joulukuussa 2010 hyväksynyt ehdotuksen uudeksi terveydenhuoltolaiksi. Lain 68 § mukaan laitoshoidon aikana potilaalle annettavat lääkkeet kuuluvat hoitoa antavan yksikön vastuulle. Terveyskeskuksen, sairaalan tai muun toimintayksikön avovastaanotolla annettavat lääkkeet kuuluvat toimintayksikön vastuulle silloin, kun lääkkeen antaa lääkäri tai hammaslääkäri taikka lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa muu terveydenhuollon ammattihenkilö. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä siitä, milloin lääkkeen antaminen tapahtuu lääkärin tai hammaslääkärin valvonnassa.

Perusterveydenhuolto ja ennalta ehkäisevä työ
HE 77/2004 vp — EV 94/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.6.2004, että hallitus seuraa, mitä vaikutuksia nyt hyväksytyllä uudistuksella on perusterveydenhuoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa ja miten perusterveydenhuoltoon ja ennalta ehkäisevään työhön kunnissa käytettävät resurssit uudistuksen jälkeen kehittyvät.

Sosiaali- ja terveysministeriö järjesti yhteistyössä useiden eri tahojen kanssa 2006 ”Terveys kannattaa -sanoista tekoihin” -aluekierroksen terveyden edistämisen vahvistamiseksi. Maakunnittain järjestetyissä 19 tilaisuudessa käsiteltiin terveyden edistämisen alueellisia haasteita ja tuotiin esille terveyden edistämisen työvälineitä päättäjille ja käytännön toimijoille. Syksyllä 2008 järjestettiin ministerin työkokouskierros ”Hyvinvoiva ja terve kunta” kuntien virkamies- ja luottamushenkilöjohdolle.

Uudistuksen tarkoituksena oli turvata kiireettömään hoitoon pääsy (hoitotakuu). Säädösmuutokset tulivat voimaan 1.3.2005.

Kansanterveyslakia uudistettiin vuoden 2006 alusta siten, että laissa tarkennetaan ja ajanmukaistetaan kuntien terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien määrittelyä ja parannetaan valtakunnallisen ohjauksen mahdollisuuksia. Tämän korvaa 1.5.2011 voimaan tuleva terveydenhuoltolaki, missä aiheesta on säädetty aiempaa tarkemmin.

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Suomen Kuntaliitto toteuttivat osana kansallista terveyshanketta laajan terveyskeskustoimintaa käsittelevän työkokouskierroksen keväällä 2004. Kansallisen terveyshankkeen aluetukihenkilöt toimivat vuoden 2007 loppuun yhdyshenkilöinä terveyskeskuksiin. Terveyskeskusten toiminnan ongelmana on ollut kasvava vaje hammaslääkäreistä ja lääkäreistä. Perusterveydenhuollon vahvistamiseksi on sosiaali- ja terveysministeriössä osana kansallista sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelmaa toteutettu Toimiva terveyskeskus -toimenpideohjelma.

Valtion talousarviossa on vuodesta 2003 ollut kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnan tukemiseen kohdennettu erillinen määräraha. Kunnat ovat voineet saada valtionavustusta palvelujen kehittämistä ja tehostamista sekä toimintatapojen uudistamista toteuttaviin hankkeisiin. Kansallisen terveydenhuollon hankkeen eräänä painoalueena on ollut terveyskeskusten toimivuuden varmistaminen ja ennalta ehkäisevä työ. Vuosina 2008 - 2010 on suunnattu hankerahoitusta kunnalliseen kehittämistoimintaan uuden kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelman (KASTE-ohjelma) linjausten mukaisesti. Ehkäisevän toiminnan kehittämistä kunnissa on rahoitettu myös terveyden edistämisen määrärahoista.

Terveyskeskuksille syksyllä 2003 ja 2005 suunnattu kysely terveyden edistämisen ja ehkäisevän toiminnan tilanteesta toistettiin 2008 Stakesissa. Kyselyn tulosten perusteella terveyskeskusten välillä on edelleen varsin suuria eroja terveyden edistämisen ja ehkäisevän toiminnan suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa. Terveydenhoitajien määrä näyttää pysyneen lähes ennallaan, mutta samanaikaisesti heille on siirretty työtehtäviä lääkäreiltä. Terveyskeskusten välillä on suuria eroja ehkäisevien palvelujen henkilöstömitoituksissa, erityisesti lääkärityövoiman osalta. Muilta osin kuntien nykyiset talousseurantajärjestelmät eivät anna mahdollisuuksia arvioida resurssien muutoksia. Kunnanjohtajille tehty kysely 2007 toi myös esille suuret erot kuntien välillä.

Pääministeri Vanhasen toisen hallituksen ja pääministeri Kiviniemen ohjelmaan sisältyy terveyden edistämisen politiikkaohjelma, jonka avulla on kehitetty terveyden edistämisen

rakenteita ja niitä turvaavaa lainsäädäntöä, edistetty eri ikäryhmien terveyttä ja hyvinvointia, sekä kiinnitetty huomiota terveyden edistämisen ja ehkäisevän työn vastuiden jakoon ja resursointiin.

Toukokuun 1. päivänä voimaan tulevalla terveydenhuoltolailla (1326/2010) vahvistetaan perusterveydenhuollon toimintaa, eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Terveydenhuoltolaki edistää ja ylläpitää väestön terveyttä, hyvinvointia, toimintakykyä ja sosiaalista turvallisuutta, kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja ja terveydenhuollon palvelujen asiakaskeskeisyyttä, edistää väestön tarvitsemien palvelujen yhdenvertaista saatavuutta, laatua ja potilasturvallisuutta, parantaa terveydenhuollon toimijoiden, kunnan eri toimialojen välistä sekä muiden toimijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisessä.

Toimiva terveyskeskus -ohjelmalla on tuettu ja ohjattu perusterveydenhuollon kehittämistä. Ohjelman kautta on tehostettu terveyttä edistävää neuvontaa ja kuntalaisten terveyden seurantaa neuvoloissa, koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa sekä työterveyshuollossa ja vastaanotoilla. Yhtenäisillä käytännöillä on tuettu palvelujen tasavertaista toteutumista.

Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus
HE 195/2004 vp — EV 24/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> 2. Eduskunta edellytti 5.4.2005, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvien kustannusten jakamiseksi yhteisvastuullisesti kaikkien työnantajien kesken.
>
> 4. Eduskunta edellytti, että hallitus huolehtii tasa-arvolainsäädännön toteuttamisen ja valvonnan edellyttämistä voimavaroista sekä turvaa tasa-arvotyötä tekevien kansalaisjärjestöjen mahdollisuudet tehdä pitkäjänteistä työtä tasa-arvon edistämiseksi.
>
> 5. Eduskunta edellytti, että hallitus tarkoin seuraa tasa-arvolain toteutumista ja antaa muun muassa tasa-arvosuunnitelmien laatimista, sisältöä ja vaikutuksia sekä palkkatietojen saantimenettelyn toimivuutta koskevan selvityksen asiasta työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2009 loppuun mennessä.

2. Perhevapaista aiheutuvien kustannusten korvauksen kehittämistä on selvitetty selvityshenkilön toimesta keväällä 2005 (STM, Työryhmämuistioita 2005:16). Selvityshenkilön ehdotusten jatkoselvittämistä varten asetetun kolmikantaisen työryhmän työskentelyn jälkeen hallitus on antanut eduskunnalle esityksen vanhempainpäivärahoja ja työnantajakustannusten korvaamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 112/2006). Eduskunnan hyväksymät lainmuutokset ovat tulleet voimaan vuoden 2007 alusta. Tämän perhevapaauudistuksen tavoitteena oli parantaa naisten työmarkkina-asemaa tasaamalla työnantajille perhevapaista aiheutuvia kustannuksia sekä kannustaa isiä käyttämään enemmän vanhempainvapaata.

Vaikka työnantajille perhevapaista koituvien kustannusten kompensointia on viime vuosina lisätty, jää työnantajille vielä jonkin verran suoria kustannuksia. Nämä kustannukset koskevat työnantajia, joiden alalla on sovittu työehtosopimuksessa palkallisesta äitiysvapaasta. Myös tilapäisestä hoitovapaasta aiheutuu työnantajille suoria kustannuksia. Niiden lisäksi työnantajilla on myös epäsuoria kustannuksia, jotka liittyvät esimerkiksi sijaisen rekrytoimiseen ja koulutukseen. Tällaiset kustannusten on katsottu rasittavan erityisesti naisvaltaisia aloja.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaisesti työntekijän vanhemmuudesta työnantajalle aiheutuvat kustannukset korvataan nykyistä paremmin, jotta naisten tosiasiallinen tasa-arvo työelämässä toteutuisi. Perhevapaista aiheutuvat kustannukset jaetaan nykyistä tasapuolisemmin mies- ja naisvaltaisten alojen työnantajien kesken sekä yhteiskunnan rahoitusosuutta lisätään. Hallitusohjelmaan liittyen sosiaali- ja terveysministeriö on 27.8.2009 asettanut työryhmän, jonka tehtävänä on selvittää vanhempainvapaajärjestelmän laajemman uudistamisen mahdollisuudet. Työryhmän on selvitystyössään otettava huomioon hallitusohjelman edellä mainitut tavoitteet. Työryhmän työlle asetettu määräaika päättyy 28.2.2011.

4. Valtion talousarvion opetusministeriön pääluokan momentin 29.30.53 (valtionavustus järjestöille) määrärahoilla tuetaan muun muassa eräitä tasa-arvotyötä tekeviä naisjärjestöjä. Ko. sukupuolten välistä tasa-arvoa ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävien valtakunnallisten naisjärjestöjen valtionavustukset lakisääteistettiin 1.1.2008 voimaan tulleella lailla (663/2007). Laki koskee Naisjärjestöjen Keskusliitto – Kvinnoorganisationernas Centralförbund ry sekä Naisjärjestöt yhteistyössä – Kvinnoorganisationer i Samarbete NYTKIS ry:n valtionavustuksia. Muutoin tasa-arvon edistämisen ja tasa-arvolainsäädännön valvonnan voimavarat ovat ennallaan.

5. Hallitus käynnisti yhdessä työmarkkinakeskusjärjestöjen kanssa samapalkkaisuusohjelman keväällä 2006. Ohjelman päätavoitteena on kaventaa naisten ja miesten välistä palkkaeroa enintään 15 prosenttiin vuoteen 2015 mennessä.

Ohjelma on jatkunut vuonna 2010. Ohjelmassa on vuonna 2010 kartoitettu hyviä esimerkkejä tasa-arvosuunnittelusta yrityksissä, julkisissa organisaatioissa ja oppilaitoksissa sekä tuotettu koulutusmateriaalia tasa-arvosuunnittelun edistämiseksi. Seitsemän artikkelia hyvistä käytännöistä on julkaistu eri työmarkkinajärjestöjen lehdissä. Sosiaali- ja terveysministeriö on toteuttanut oppilaitosten toiminnallista tasa-arvosuunnittelua tukevan hankkeen yhdessä tasa-arvovaltuutetun, Opetushallituksen ja Helsingin yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian kanssa.

Tasa-arvosuunnitelmien laatimista, sisältöä ja vaikutuksia sekä palkkatietojen saantimenettelyn toimivuutta koskeva selvitys annettiin eduskunnalle 29.1.2010. Selvityksessä käsiteltiin lisäksi muitakin keskeisiä naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain osa-alueita. Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esitti selvityksestä antamassaan lausunnossa (TyVL 6/2010 vp−MINS 3/2010 vp), että sosiaali- ja terveysministeriö ryhtyy toimenpiteisiin tasa-arvolain muutosten valmistelemiseksi. Lainmuutosten valmistelu on käynnistetty sosiaali- ja terveysministeriössä.

Työttömyysturvajärjestelmän ja uuden työeläkejärjestelmän yhteensovittaminen
HE 223/2004 vp — EV 223/2004 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2004 hallituksen selvittävän, millä tavoin työeläkejärjestelmän ja työllisyysturvan yhteensovittamista kehitetään työurien pidentämiseksi ja eläkkeelle jäämisen myöhentämiseksi.

Vuoden 2005 eläke- ja työttömyysturvauudistuksen keskeinen tavoite on työurien pidentäminen ja eläkkeellesiirtymisiän myöhentäminen kahdella, kolmella vuodella. Eläkelainsäädännön muutoksiin ja työssäoloajan pidentämistavoitteisiin liittyen työttömyysturvasäännöksiä muutettiin vuoden 2005 alusta siten, että ne jotka jatkavat työssä 65-vuoden iän jälkeen, voivat saada työnteon tilapäisen keskeytymisen ajalta työttömyysetuutta 68 vuoden ikään asti.

Hallitusohjelman lähtökohtana on, että sosiaaliturva tukee aktiivivaihtoehtoja ja työurien pidentämistä. Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen laiksi työttömyysturvalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 179/2009 vp) sisältyneet työurien pidentämiseksi tehdyt ehdotukset, jotka perustuivat hallituksen asettaman sosiaaliturvan uudistamiskomitean linjauksiin. Vuoden 2010 alusta lisäpäiväoikeuden alkamisikää nostetaan 59 vuodesta 60 vuoteen. Muutos koskee työnhakijoita, jotka ovat syntyneet vuonna 1955 tai sen jälkeen. Ikärajan noston vuoksi kuntien velvoitetta työllistää ikääntyneitä työntekijöitä laajennetaan koskemaan niitä työttömiä, jotka lainmuutoksen vuoksi eivät enää olisi lisäpäiviin oikeutettuja. Samalla palkanmäärittelyä koskevia säännöksiä muutetaan siten, että velvoitteen perusteella järjestetty työ ei alenna työn päätyttyä maksettavaa työttömyyspäivärahaa.

Hallitus solmi 1.3.2009 keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa, että vuoden 2009 loppuun mennessä valmistellaan linjaukset keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän nostamiseksi 59,4 vuodesta vähintään kolmella vuodella vuoteen 2025 mennessä. Näitä linjauksia valmisteltiin Eläkeneuvotteluryhmässä, jonka puheenjohtajana toimii toimitusjohtaja Jukka Rantala, yhteistyössä valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön edustajien kanssa. Näitä linjauksia valmisteltiin myös työmarkkinajärjestöjen perustamassa, johtaja Jukka Ahtelan puheenjohdolla toimineessa työelämäryhmässä. Myös työelämätyöryhmä toimi yhteistyössä asianomaisten ministeriöiden kanssa. Sittemmin kysymyksessä olevien linjausten valmistelulle annettiin jatkoaikaa vuoden 2010 tammikuun loppuun. Ahtelan työelämäryhmän esittämien linjausten pohjalta työelämän kehittämistä on jatkettu kolmikantaisissa ryhmissä sosiaali- ja terveysministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla. Eläkeneuvotteluryhmässä (ns. työuraryhmä) ei sen sijaan päästy asetettuun määräaikaan mennessä riittävään yksimielisyyteen linjausten tekemiseksi.

Samalla, kun hallitus ja työmarkkinajärjestöt 11.3.2010 päättivät Ahtelan työelämäryhmän esittämien linjausten perusteella jatkotyöryhmistä, samalla ne päättivät kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelman laatimisesta. Tämä ohjelma, jonka yhtenä osa-alueena on työurat, valmistui lokakuussa 2010.

Lisäksi hallitus sopi työmarkkinajärjestöjen kanssa 5.5.2010 osana kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelmaa, että työuran pidentämistä selvittävän työryhmän tehtävänasettelua laajennetaan siten, että työeläkejärjestelmää uudistettaessa tavoitteena on työeläke-etuuksien riittävän tason turvaaminen, työeläkejärjestelmän rahoituksen kestävyyden turvaaminen ja keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän riittävä nouseminen. Työuraryhmän tehtäväksi asetettiin uusien vähimmäistavoitteiden määrittäminen ja työeläkejärjestelmän kehittämisvaihtoehtojen kartoittaminen edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi ottamatta kantaa mihinkään yksittäiseen vaihtoehtoon. Työuraryhmän työlle ei asetettu määräaikaa. Tarkoituksena on, että työuraryhmän työn pohjalta on mahdollista määrittää työeläkeuudistuksen suuntaviivat. Tällä hetkellä edellä tarkoitettu hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen yhteistyössä tapahtuva valmistelutyö on vielä kesken.

Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus
HE 3/2005 vp — EV 67/2005 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 8.6.2005, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisten yksiselitteisten menettelytapaohjeiden laatimiseksi, joiden perusteella turvataan myös 65 vuotta täyttäneiden vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen joustava jatkuminen yksilöllisen kuntoutustarpeen mukaisena lakiehdotuksen 54 §:ssä sekä kuntoutuksen asiakasyhteistyöstä annetussa laissa säädettyä yhteistoimintaa noudattaen.
2. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa ja arvioi lakiehdotuksen 12 §:ssä tarkoitettua harkinnanvaraista kuntoutusta koskevien päätösten ja vaikeavammaisten lääkin-

nällistä kuntoutusta koskevien päätösten asianmukaisuutta ja tasapuolisuutta sekä valmistelee arvioinnin perusteella mahdollisesti tarvittavat säädösmuutokset.

Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla on syksyllä 2005 laadittu menettelytapaohjeet, joiden tarkoituksena on varmistaa, että 65 vuotta täyttävän vaikeavammaisen henkilön kuntoutus jatkuu yksilöllisen kuntoutustarpeen mukaisena silloin kun järjestämisvelvollisuus siirtyy Kelalta kunnalliselle terveydenhuollolle. Ohjeiden laatimiseen ovat osallistuneet sosiaali- ja terveysministeriön lisäksi Kansaneläkelaitos ja Suomen Kuntaliitto, ja ohjeet on jaettu Kansaneläkelaitoksen lisäksi kaikkiin sairaanhoitopiireihin ja kunnallisiin terveyskeskuksiin. Menettelytavan toimivuutta voidaan seurata ja varmistaa paikallisessa kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmässä tai alueellisessa asiakasyhteistyötoimikunnassa, joissa muun muassa Kansaneläkelaitos ja kunnallinen sosiaali- ja terveydenhuolto ovat edustettuina. Lausuma ei anna enää tältä osin aihetta toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Kansaneläkelaitokselta selvityksiä vaikeavammaisten lääkinnällistä kuntoutusta ja harkinnanvaraista kuntoutusta koskevien päätösten kehityksestä. Kansaneläkelaitos on antanut asiasta sosiaali- ja terveysministeriölle selvityksiä vuodesta 2005 lähtien. Vaikeavammaisten lääkinnällisen kuntoutuksen hakemuksia hylätään suhteellisesti muita kuntoutusmuotoja vähemmän. Hylkäysten suhteellinen osuus on kuitenkin vuosien 2005 ja 2010 välillä jonkin verran kasvanut. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnassa muuttuneiden kuntoutuspäätösten määrä on kuitenkin vastaavalla ajanjaksolla Kansaneläkelaitoksen maksamiin muihin etuuksiin verrattuna keskimääräinen tai sitä pienempi.

Harkinnanvaraista kuntoutusta koskevat päätökset eri kuntoutujaryhmille perustuvat Kansaneläkelaitoksen laatimaan kolmivuotissuunnitelmaan Eduskunnan tarkoitukseen varaaman rahamäärän käyttämisestä. Kansaneläkelaitos antaa kolmivuotissuunnitelman perusteella soveltamisohjeet harkinnanvaraisen kuntoutuksen myöntämisestä. Harkinnanvaraisen kuntoutuksen varojenkäyttöä ja kolmivuotissuunnitelman toteutumista on seurattu entistä tarkemmin, kun vuodesta 2005 alkaen Kansaneläkelaitos on toimittanut sosiaali- ja terveysministeriölle vuosittain varojen käyttöä koskevan selvityksen. Selvityksestä voidaan todeta, että kokonaisuutena varoja on käytetty kolmivuotissuunnitelman painoalueiden mukaisesti eikä eri toimenpiteiden perusteella kuntoutusta saaneiden määrässä ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kansaneläkelaitoksen harkinnanvaraisena kuntoutuksena korvaama kuntoutuspsykoterapia siirtyy Kansaneläkelaitoksen järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi lakisääteiseksi toiminnaksi vuoden 2011 alusta.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean loppumietintöön sisältyvän ehdotuksen mukaan oikeaaikaisen ja viivytyksettömän kuntoutuksen toteutumista tuetaan täsmentämällä viranomaisvastuuta ja viranomaisten välistä työnjakoa sekä tekemällä muita kuntoutusprosessia tehostavia muutoksia. Ehdotuksen mukaan lainsäädännössä tulisi määritellä enimmäisaika, minkä kuluessa olisi ratkaistava kuntoutuksen järjestämisestä vastuussa oleva taho. Lisäksi sosiaaliturvan uudistamiskomitea ehdottaa, että Kansaneläkelaitokseen järjestämän vaikeavammaisen lääkinnällisen kuntoutuksen ikäraja nostetaan 68 vuoteen ja kuntoutuksen kytkös vammaisetuuksiin poistetaan. Ehdotusten toteuttamismahdollisuuksia selvitetään.

Ammattitutkintostipendin kehittäminen
HE 46/2005 vp — EV 68/2005 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Eduskunta edellytti 8.6.2005, että hallitus selvittää mahdollisuudet laajentaa ammattitutkintostipendijärjestelmää siten, että päätoimisena yrittäjänä toimiminen lasketaan mukaan vaadittavaan työhistoriaan.

Yrittäjän on ollut mahdollista saada ammattitutkintostipendi, jos hän on ollut riittävän pitkään palkansaajana. Yrittäjien ammattitutkintostipendiä on käsitelty yrittäjien sosiaaliturvaan liittyviä kehittämistarpeita selvittäneessä työryhmässä, joka ei kuitenkaan tehnyt asiaan liittyviä ehdotuksia.

Ammattitutkintostipendi rahoitetaan työnantajien ja palkansaajien maksamilla työttömyysvakuutusmaksuilla, joita yrittäjät eivät maksa. Tämän vuoksi ammattitutkintostipendin saamisedellytysten laajentaminen siten, että se voitaisiin maksaa pelkästään yritystoimintaa harjoittaneelle koulutusrahaston varoista, ei ole edennyt.

Opetusministeriö asetti 17.8.2007 johtoryhmän valmistelemaan ammatillisesti suuntautuneen aikuiskoulutuksen kokonaisuudistuksen toimeenpanoa. Johtoryhmän tehtävänä on muun muassa aikuisopiskelijoiden opintososiaalisten etuuksien uudistaminen. Tämän kehittämistyön yhteydessä selvitetään myös ammattitutkintostipendin myöntämisperusteet.

Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa on todettu, että jatketaan edelleen yrittäjien sosiaaliturvan kehittämistä ja puutteiden korjaamista. Tässä tarkoituksessa sosiaali- ja terveysministeriö asetti 22.9.2008 työryhmän, jonka tehtävänä oli arvioida yrittäjien sosiaaliturvajärjestelmän puutteita ja tehdä ehdotuksia niiden korjaamiseksi. Yrittäjien aikuiskoulutustukea ja ammattitutkintostipendiä koskevat asiat olivat käsiteltävinä työryhmässä. Työryhmän toimikausi päättyi 31.10.2009. Työryhmä ei löytänyt ratkaisua yrittäjien ammattitutkintostipendin rahoitukseen.

Eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain kokonaisuudistus
HE 156/2005 vp — EV 34/2006 vp; HE 152/2008 vp
Talousvaliokunta

> Eduskunta edellytti 18.4.2006, että hallitus valmistelee viipymättä vakuutettujen ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet turvaavan, toimivan ja kansainvälisesti kilpailukykyisen eläkerahastolainsäädännön kokonaisuudistuksen. Hallituksen on annettava esityksensä eduskunnalle syyskuun 2006 loppuun mennessä, jotta eduskunta voi tehdä päätöksensä vielä tämän vaalikauden aikana.

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 2.6.2006 eläkerahastolakityöryhmän, jonka tehtäväksi annettiin valmistella sosiaali- ja terveysministeriölle esitys lisäeläkedirektiiviä koskevaan jatkotyöhön liittyvien tehtävien priorisoinnista ja aikataulusta 23.6.2006 mennessä ottaen huomioon eduskunnan lausumassaan edellyttämät seikat. Toimeksiannossa esitettiin, että työryhmän esityksen pohjalta on tarkoitus asettaa jatkotyöryhmä valmistelemaan hallituksen esityksen muotoon kirjoitettua eläkesäätiö- ja vakuutuskassalain kokonaisuudistusta sekä vakuutusyhtiölakiin tehtäviä mahdollisia lisäeläketoiminnan edellyttämiä muutoksia.

Eläkerahastolakityöryhmä oli yksimielinen siitä, että kokonaisuudistuksen yhteydessä on ratkaistava neljä asiakokonaisuutta. Ensinnäkin on valmisteltava uusi eläkerahastolaki, joka sisältää kaikki uudet lisäeläkejärjestelyt, joita ovat maksuperusteiset ja etuusperusteiset lisäeläkejärjestelyt sekä näiden sekoitukset. Eläkerahastolakityöryhmä piti keskeisenä, että uuden lain tulisi turvata vakuutettujen ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet ottaen huomioon osapuolille koituvat riskit. Toiseksi kokonaisuudistuksen yhteydessä on valmisteltava ehdotus nykyisten eläkesäätiöiden ja eläkekassojen toiminnan turvaamiseksi tarkoituksenmukaisella tavalla. Kolmanneksi on valmisteltava ehdotus TEL -eriyttämiskysymyksestä eli se, onko perusteltua harjoittaa pakollista työeläketurvaa ja lisäeläketoimintaa samassa eläkelaitoksessa. Neljänneksi kokonaisuudistuksen yhteydessä on valmisteltava ehdotus siitä, voivatko henkivakuutusyhtiöt harjoittaa jatkossa eläkerahastolain mukaista lisäeläketoimintaa ottaen huomioon kilpailuneutraliteetti. Työryhmä oli yksimielinen myös siitä, että kaikki edellä mainitut asiakohdat, hallituksen esityksen muotoon laadittu luonnos eläkerahastolaik-

si sekä esitykset asiakohtien 2-4 edellyttämistä lainmuutoksista tulisi tehdä kesään 2007 mennessä. Työryhmässä todettiin, että kokonaisuudistusta ei ole mahdollista toteuttaa eduskunnan edellyttämässä aikataulussa syyskuuhun 2006 mennessä.

Eduskunnan lausumassaan mainitseman eläkerahastolain kokonaisuudistuksen toteuttamiseksi sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti 20.11.2006 työn, joka tähtäsi alkuvaiheessa edellä mainittujen keskeisten ja laajakantoisten kysymysten periaatteellisen ratkaisuun. Sosiaali- ja terveysministeriö on informoinut eduskunnan talousvaliokuntaa ja sosiaali- ja terveysvaliokuntaa tehdyistä toimenpiteistä 22.9.2006.

Jatkotyötä varten ministeriössä toimi loppuvuodesta 2006 epävirallinen kolmikantainen ohjausryhmä. Keskeiset työmarkkinajärjestöt esittivät 15.12.2006 päivätyn muistion mukaisesti ne perusperiaatteet, joiden perusteella lainsäädäntöä tulisi kehittää.

Työmarkkinajärjestöjen tavoitteena oli kehittää lainsäädäntöä niin, että mahdollistettaisiin sekä maksuperusteiset että etuusperusteiset järjestelyt sekä näiden yhdistelmät uudentyyppisessä lisäeläkerahastossa. Ohjausryhmä päätyi ehdottamaan seuraavanlaista säädösvalmistelun käsittelyjärjestystä:

1. Valmistellaan maksuperusteisia järjestelmiä varten lisäeläkerahastolaki. Työmarkkinajärjestöjen mukaan valmisteltavan lisäeläkerahastolain tulisi mahdollistaa sekä maksuperusteiset että etuusperusteiset lisäeläkejärjestelyt sekä näiden yhdistelmät. Lisäksi valmistellaan työeläkerahastolaki, jossa säädettäisiin työeläketurvan järjestämisestä työeläkevakuutusyhtiössä vakuuttamiselle vaihtoehtoisella tavalla;
2. Voimassa olevien eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain mukaiset eläkekassat ja eläkesäätiöt voivat jatkaa toimintaansa nykyisen lainsäädännön puitteissa;
3. Aloitetaan nykyisten eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain ajanmukaistamiseen tähtäävä työ.

Selvitettävien asiakohtien lisäksi työryhmän tulee kuulla ainakin verotus- ja kilpailunäkökohtien osalta valtiovarainministeriötä, kauppa- ja teollisuusministeriötä ja Kilpailuvirastoa sekä tarvittaessa muitakin intressitahoja.

Jatkotyöskentelyn edetessä kävi kuitenkin ilmeiseksi, että työmarkkinajärjestöjen keskenään sopima kokonaisuudistus ei onnistu tavoitellussa aikataulussa, koska kokonaisuudistusta olisi jouduttu valmistelemaan useita vuosia. Kokonaisuudistukseen olisi todennäköisesti sisältynyt myös yhtiöoikeudellisia ja perustuslaillisia ongelmia. Kaavailtu uudistus olisi rakentunut vanhan vakuutuskassa-lain pohjalle, jolloin uudistus olisi ollut näennäinen. Markkinoilta olisi lisäksi todennäköisesti poistunut eläkesäätiövaihtoehto.

Sosiaali- ja terveysministeriö päätti helmi-/maaliskuulla 2008, että maksuperusteinen lisäeläkeuudistus toteutettaisiin nykymuotoisissa eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa, jolloin tarvittavat säännökset otettaisiin erillislakiin, ja nykyiset eläkesäätiölaki ja vakuutuskassalaki toimisivat erillislain taustalakeina. Lainvalmistelu käynnistettiin virkamiesvalmisteluna. Esitysluonnos valmistui kesäkuun alussa 2008 ja siitä järjestettiin poikkeuksellisen laaja lausuntokierros. Valtaosa lausunnon antajista kannatti esityksen antamista nopealla aikataululla. Lausuntokierroksen jälkeen uudistusta koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 3.10.2008.

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laiksi maksuperusteisista lisäeläkejärjestelyistä eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, HE 152/2008 vp., tavoitteena on, että eläkesäätiöt ja eläkekassat saatetaan kilpailullisesti yhdenvertaiseen asemaan henkivakuutusyhtiöiden ja ulkomaisten toimijoiden kanssa maksuperusteisen ammatillisen lisäeläketurvan tarjonnassa. Samalla lakiin ehdotetaan eräitä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/41/EY ammatillisia lisäeläkkeitä tarjoavien laitosten toiminnasta ja

valvonnasta edellyttämiä säännöksiä eläkesäätiöltä tai eläkekassalta vaadittavista, vastuuvelan ylittävistä omista varoista silloin, kun eläkesäätiö tai eläkekassa itse vastaa biometrisistä riskeistä.

Uudistusta koskeva lait 173/2009, 174/2009 ja 175/2009 hyväksyttiin 27 päivänä maaliskuuta 2009 ja ne tulivat voimaan 1.4.2009.

Eduskunta edellytti lakien hyväksymistä koskevassa vastauksessaan 8/2009 vp, että hallitus välittömästi valmistelee eläkerahastoja koskevan kokonaisuudistuksen, joka sisältää uudet lisäeläkejärjestelyt ja joka turvaa vakuutettujen ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet sekä eläkesäätiöiden ja -kassojen toimintaedellytykset tarkoituksenmukaisella tavalla. Valtioneuvosto päätti 26.3.2009 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Työeläkejärjestelmän hajautetun toimeenpanon perimmäisenä tarkoituksena on sosiaaliturvan mahdollisimman tehokas ja turvaava toimeenpano. Eri eläkelaitosmuotojen olemassaolo takaa sen, että työnantajalla on liiketoimintansa luonteen mukaisia toimivia vaihtoehtoja työeläketurvan järjestämisvelvoitteelleen. Jotta työeläkejärjestelmän hajautuksessa olisi vaihtoehtoja ja jotta vaihtoehdot säilyisivät toimivina on eläkelaitosmuotojen toimintamuotojen erityispiirteet erotettava kilpailutekijöistä. Voidaan arvioida, että tätä tavoitetta edistettäisiin merkittävästi eläkesäätiö- ja vakuutuskassalain kokonaisuudistuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö on varautunut aloittamaan lainsäädännön valmistelun vuonna 2011.

Prostituoiduille järjestettävät tukitoimet
HE 221/2005 vp — EV 93/2006 vp
Lakivaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.6.2006, että prostituoitujen käytettäviksi järjestetään riittävästi sellaisia tukitoimia, joilla edistetään heidän mahdollisuuksiaan irtautua prostituutiosta ja siirtyä työelämän piiriin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on keskittynyt erityisesti ihmiskaupan uhrien auttamiseen, joista monet ovat prostituoituja.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä on toteutettu 1.1.2007 lukien maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muutoksella (1269/2006). Palveluihin ja tukitoimiin sisältyy uhreille annettavaa oikeudellista ja muuta neuvontaa, kriisiapua, sosiaali- ja terveyspalveluja, tulkkipalveluja sekä muita tukipalveluja, tilapäisen majoituksen tai pysyvämmän asumisen järjestäminen, toimeentulotuki ja muu tarpeellinen huolenpito sekä turvallisen koti- ja lähtömaahan paluun tukeminen. Palvelujen tarve ja toteutus arvioidaan yksilöllisesti. Järjestelmää koordinoivat valtion vastaanottokeskukset. Sosiaali- ja terveyspalveluilla tarkoitetaan niitä palveluja, joita ihmiskaupan uhri tarvitsee yksilöllisen tilanteensa perusteella kuten terveydenhoitajan, lääkärin tai sosiaalityöntekijän vastaanottoa, lastensuojelua, turvakotipalveluja, kuntoutusta ja henkistä tukea. Edellä mainitut lakimuutokset koskevat pääasiassa henkilöitä, joilla ei ole kotikuntaa Suomessa. Henkilöt, joilla on kotikunta Suomessa, saavat vastaavia palveluja ja tukitoimia yleisten säädösten mukaisesti. Kunnalle voidaan korvata ihmiskaupan uhrille annetuista uhriasemasta johtuvista erityisistä palveluista ja tukitoimista aiheutuvia kustannuksia.

Valtioneuvosto on hyväksynyt 25.6.2008 tarkennetun ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman. Tarkennettuun toimintasuunnitelmaan sisältyy muun muassa tähänastisen ihmiskaupan vastaisen toiminnan arviointi vuoden 2009 aikana. Tarkennettuun toimintasuunnitelmaan sisällytettyä ihmiskaupan vastaisen toiminnan arviointia ei ole voitu tehdä valtionhallinnon tuottavuusohjelmaan sisältyvien määrärahaleikkausten vuoksi. Mahdollisuuksia erillisen arvioinnin tekemiseksi kuitenkin edelleen selvitetään. Ihmiskaupan vastaisen toi-

mintaohjelman ohjausryhmän (SM027:00/2008) työhön sisältyy myös jatkuvaa ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimivuuden arviointia.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

Kansaneläkejärjestelmän kehittäminen
HE 90/2006 vp — EV 283/2006 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.2.2007, että hallitus pikaisesti arvioi kansaneläkejärjestelmän kehittämistarpeet erityisesti siltä osin, miten joustava vanhuuseläkkeelle jääminen nykyistä paremmin mahdollistetaan ja miten kansaneläkettä saavien toimeentulon kehityksestä huolehditaan oikeudenmukaisesti.

Kansaneläkkeissä ja kansaneläkkeen määrään sidotuissa etuuksissa toteutettiin vuoden 2008 alusta 20,50 euron suuruinen tasokorotus. Sen lisäksi vuoden 2008 alusta kansaneläkkeessä luovuttiin kuntien kalleusluokituksesta ja kansaneläkkeen alentamisesta laitoshoidon vuoksi. Vuonna 2010 sovelletaan poikkeuksellisesti samaa kansaneläkeindeksin pistelukua kuin vuonna 2009. Tällä estetään kansaneläkkeiden aleneminen vuoden 2010 alusta.

Pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentulon turvaamiseksi otetaan 1.3.2011 lukien käyttöön uusi takuueläke, jonka määrä on 687,74 euroa kuukaudessa. Kun henkilöllä ei täyden kansaneläkkeen lisäksi ole muuta eläketuloa, hänen eläketulonsa nousee 101,28 euroa kuukaudessa. Vastaavasti täyttä kansaneläkettä saavan puolison eläke nousee takuueläkkeen tullessa maksuun 167,55 euroa kuukaudessa. Uusi takuueläke korvaa myös maahanmuuttajan erityistuen. Takuueläke parantaa erityisesti naisten asemaa, sillä takuueläkettä saavista arviolta noin 65 prosenttia on naisia.

Kansaneläkettä saavien toimeentulon kehitystä tullaan jatkossa seuraamaan perusturvan riittävyydestä määräajoin tehtävän kokonaisarvioinnin yhteydessä. Perusturvan kokonaisarvioinnin kohteena ovat kansaneläkkeiden lisäksi myös muut Kansaneläkelaitoksen toimeenpanemat etuudet sekä kuntien myöntämä toimeentulotuki. Arviota tehtäessä otetaan etuuksien lisäksi huomioon myös muita henkilön toimeentuloon vaikuttavia tekijöitä kuten verotus ja erilaiset palveluista perittävät maksut. Arvion tekemisestä säädettiin kansaneläkeindeksistä annetussa laissa, jonka muutos (1064/2010) tuli voimaan 20.12.2010. Arvio tehdään neljän vuoden välein, ensimmäisen kerran alkuvuonna 2011.

Vuonna 2009 toimintansa aloittanut toimitusjohtaja Jukka Rantalan työryhmä ei tehnyt vanhuuseläkkeelle siirtymistä tai eläkeikää koskevia konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Tällä hetkellä hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen kesken on käynnissä valmistelutyö työeläkejärjestelmän uudistamisen vaihtoehdoista. Työ on osa hallituksen laajempaa ohjelmaa työllisyyden, talouskasvun ja julkisen talouden kestävyyden turvaamiseksi. Eläkejärjestelmää koskevan uudistuksen tavoitteet ovat työeläke-etuuksien tason turvaaminen, työeläkejärjestelmän rahoituksen kestävyyden turvaaminen kestävällä työeläkemaksujen kehityksellä sekä kesimääräisen eläkkeellesiirtymisiän riittävä nostaminen, jotta edelliset tavoitteet toteutuvat. Käynnissä olevan valmistelutyön tulokset on otettava huomioon harkittaessa kansaneläkelain vanhuuseläkesäännösten kehittämistarpeita.

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon kehittäminen
HE 132/2006 vp — EV 196/2006 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.12.2006, että hallitus seuraa lainsäädännön toteutumista ja huolehtii siitä, että työterveyshuollon asiantuntijat ovat mukana tilakäynneillä vähintään

nykyisessä laajuudessa ja että vuoden 2009 loppuun mennessä työterveyshuoltoa kehitetään siten, että tilakäynnit voidaan kaikilla alueilla tehdä moniammatillisena yhteistyönä hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti.

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon kehittämisyksikkö ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos seuraavat lainsäädännön toteutumista. Terveyskeskusten työterveyshuollon verkostoyhteistyössä panostetaan maatalousyrittäjien työterveyshuollon kehittämiseen ja mm. työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja asiantuntijoiden yhteistyön toteutumiseen. Myös asiantuntijoita koskevassa koulutuksessa on otettu huomioon yhteistyötä koskevat kysymykset.

Maatalousyrittäjien työterveyshuollon kehittämisyksikön ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen syksyllä 2009 julkaiseman selvityksen mukaan määräaikaisen lain voimassaoloajan ensimmäisinä vuosina 2007–2008 tilakäyntien määrä lisääntyi noin 60 prosenttia edeltäviin vuosiin verrattuna (Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1415/2006) 13 ja 17 §:n väliaikaisen muuttamisen toteuman ja vaikutusten arviointi – Selvitys tilakäyntien vaikuttavuudesta). Uudistuksen aikana saavutettiin tilakäyntien hyvän työterveyshuoltokäytännön mukainen määrällinen taso: käyntien määrä lisääntyi edeltävien vuosien noin 3600 tilakäynnistä noin 5800 tilakäyntiin vuodessa. Kaikista tilakäynneistä yli kaksi kolmasosaa tehtiin moniammatillisesti, maatalouden asiantuntijan yksin tekemien käyntien osuus oli noin 12 prosenttia ja työterveyshoitajan vastaavasti noin 20 prosenttia.

Määräaikaisen lain voimassa ollessa saatujen hyvien kokemusten vuoksi ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon vaikuttavuuden edistämiseksi hallitus esitti Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen vuosina 2007–2009 määräaikaisena voimassa olleen tehtävän seurata ja tarvittaessa huolehtia maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon liittyvistä tilakäynneistä vakinaistamista vuoden 2010 alusta (HE 154/2009 vp). Eduskunta on kertomusvuonna hyväksynyt ehdotetun lain (1003/2009).

Hallitusohjelman mukaan maatalousyrittäjien työterveyshuollon korvausjärjestelmää kehitetään niin, että maatalousyrittäjät voivat hankkia työterveyshuoltopalvelut vaihtoehtoisesti yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 133/2008 vp.). Vuoden 2009 alusta voimaan tulleen lakimuutoksen (817/2008) myötä myös yksityisten työterveyshuollon palveluiden tuottajien hyvän työterveyshuoltokäytännön mukaisesti tekemät tilakäynnit korvataan valtion varoista vastaavasti kuten terveyskeskuksen tekemät tilakäynnit.

Asia ei enää anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutuminen
HE 234/2006 vp — EV 279/2006 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 2.2.2007, että hallitus seuraa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutumista uudistuksessa tarkoitetulla tavalla erityisesti ammatillisessa koulutuksessa olevien osalta ja arvioi mahdollisesti tarvittavat lainsäädäntömuutokset.

Sosiaali- ja terveysministeriön tukemassa kouluterveydenhuollon laatu ja oikeudenmukaisuus (KERTTU) -tutkimusohjelmassa on selvitetty suunnitelmallisuutta, henkilöstövoimavaroja ja käyntejä (Kivimäki ym. 2007a ja b, Wiss ym. 2007).

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksessa kehitetään Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmää (TedBM-hanke) säännöllisen seurantatiedon saamiseksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä mm. peruskouluissa, lukioissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutumisesta. Kouluterveydenhuollon laatusuosituksen toimeenpanosta valmistui selvitys vuonna 2007 (Stakes, Työpapereita 32/2007). Yhteistyössä

opetushallituksen kanssa on tehty kyselyt peruskouluissa (Opetushallitus ja Stakes 2007), ammatillisissa oppilaitoksissa (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ammatillisissa oppilaitoksissa – perusraportti kyselystä vuonna 2008, Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2009) ja lukioissa (Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen lukioissa – perusraportti lukiokyselystä vuonna 2008, Opetushallitus ja Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2009). Tavoitteena on kehittää kullekin osajärjestelmälle helposti seurattavia tunnuslukuja.

Ohjelman mukaisesti on muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa käynnistetty hankkeita ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien terveyden edistämiseksi.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuodesta 1995 toteuttama Kouluterveyskysely laajennettiin koskemaan vuonna 2008 myös ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoita. Kysely sisältää kysymykset opiskelusta, koulukiusaamisesta, terveydestä, mielialasta, seksuaaliterveydestä, tupakoinnista, muista päihteistä, muista terveystottumuksista, koulutapaturmista, rikkeistä ja rikoksista, mediasta ja pelistä sekä kodista ja ystävistä.

Terveyden edistämisen vertailutietojärjestelmän (TedBM) koulupuoleen liittyvä yhteistyö on jatkunut Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja opetushallituksen välillä. Vuonna 2011 kerätään tietoa peruskouluista ja vuonna 2012 lukioista ja ammatillisista oppilaitoksista koulujen johdolta.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteutti vuonna 2010 terveyskeskuksille kyselyn neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa sekä lasten ja nuorten ehkäisevää suun terveydenhuoltoa koskevan asetuksen (380/2009) lähtötilanteesta ja toimeenpanosta kunnissa. Kyselystä on olemassa erillisraporttiluonnos, mutta lopullinen raportti valmistuu vuonna 2011.

Sosiaali- ja terveysministeriö on aloittanut ammattikorkeakouluopiskelijoiden ns. YTHS-mallin kokeilun valmistelun joulukuussa 2010. Tavoitteena on kokeilun aloittaminen syksyllä 2011. Kokeilu on suunniteltu kolmevuotiseksi.

Valtioneuvosto antoi vuonna 2009 asetuksen (380/2009) neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta. Asetuksella on taattu riittävät yhtenäiset ja alueellisesti tasa-arvoiset palvelut, vahvistettu terveyden edistämistä sekä tehostettu varhaista tukea ja syrjäytymisen ehkäisyä. Parantamalla ehkäisevien terveyspalvelujen suunnitelmallisuutta, yhtenäistä tasoa ja yksilöiden ja väestön tarpeet huomioon ottavaa toteutusta maan eri osissa on pyritty vähentämään väestön sosioekonomisia terveyseroja sekä alueellista ja terveyskeskusten välistä eriarvoista palvelutarjontaa. Asetuksen lähtökohtana on terveyskäsitys, johon sisältyy aina myös mielenterveys.

Asetuksen mukaisten palvelujen järjestämiseksi on vuosien 2010 ja 2011 kuntien peruspalvelujen valtionosuuksia korotettu yhteensä 18,5 miljoonaa euroa, jotka jäävät pysyvästi kuntien saamiin valtionosuuksiin vuodesta 2011 lähtien. Asetuksen seuranta ja valvonta on aloitettu vuonna 2010. Asetuksen seurantaa toteuttaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Valvontaa suorittavat Valvira ja aluehallintovirastot. Valvontaa varten Valvira ja aluehallintovirastot valmistelevat valvontasuunnitelman.

1.5.2011 voimaan tuleva terveydenhuoltolaki (1326/2010) sisältää lasten ja nuorten kouluja opiskeluterveydenhuollon palvelut painottaen erityisesti terveyden edistämistä ja varhaisen tuen tehostamista. Terveydenhoitolain mukaan terveysneuvonta ja terveystarkastukset on järjestettävä myös opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle jääville nuorille. Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen hoidon tarpeen arviointi on aloitettava kolmen viikon kuluessa siitä, kun lähete saapuu erikoissairaanhoidon toimintayksikköön. Hoidon tarpeen arvioinnin perusteella tarpeelliseksi todettu hoito on uuden terveydenhuoltolain mukaan jär-

jestettävä alle 23-vuotiaille hoidon edellyttämä kiireellisyys huomioon ottaen kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hoidon tarve on todettu.

1.5.2011 voimaan tulevaan terveydenhuoltolakiin (HE 90/2010) on valmisteltu erilliset pykälät koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta.

Lastensuojelu
HE 252/2006 vp — EV 309/2006 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin perhehoitoa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.
>
> 4. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa lapsen huostaanottoa koskevan päätöksenteon toimivuutta ja että hallitus tarvittaessa ja mahdollisimman ripeästi valmistelee ehdotuksen sellaisen lastensuojelua tehostavan päätöksentekomenettelyn käyttöönotosta, että päätöksen tahdonvastaisesta huostaanotosta tekee moniammatillinen toimielin, joka perustettaisiin esimerkiksi kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain 6 §:ssä tarkoitettujen kuntayhtymien yhteyteen.

3. Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 23.4.2009 työryhmän tekemään esityksiä perhehoitolainsäädännön uudistamisesta sekä ohjaamaan valtakunnallisen perhehoidon toimintaohjelman toteuttamista. Työryhmän väliraportti ”Lainsäädännön muutostarpeet perhehoidossa, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:15” valmistui keväällä 2010. Perhehoidon valtakunnallinen toimintaohjelma on viimeistelyvaiheessa ja työryhmän työskentely päättynyt 31.12.2010.

HE eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain 50 §:n sekä perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta on valmistunut lainsäädännön kehittämistyöryhmän työskentelyn pohjalta ja esitellään valtioneuvostossa tammikuussa 2011.

4. Lapsen ja vanhempien oikeusturvaa vahvistettiin nopeuttamalla asioiden käsittelyä lastensuojelussa. Lastensuojelulain muutokset (HE 225/2009 vp) tulivat voimaan 1.3.2010. Lastensuojelulain kiireellistä sijoitusta ja väliaikaista määräystä koskevat säännökset muuttuivat ja samalla siirrettiin vangin lapsen sijoittamispäätöksen teko vankeinhoitolaitokselta lastensuojeluviranomaiselle. Myös lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen, rajoitustoimenpiteisiin, lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän valvontavastuuseen ja lastensuojelun järjestämiseen liittyviä säännöksiä tarkennettiin.

Laki THL:n alaisista laitoksista (HE/156/2010 vp) tuli voimaan 1.1.2011. Valtion koulukoteja koskevat säännökset siirrettiin asetuksesta lain tasolle. Lisäksi lakiin on sisällytetty vuonna 2010 toimintansa aloittaneen vankilan perheosastoa koskevat säännökset. Lapsen sijoittamisesta perheosastolle vankilassa olevan vanhemman luo päättää lastensuojeluviranomainen lastensuojelulain nojalla kuten lasten avo- ja sijaishuollon palveluista muutoinkin. Uudistuksella voidaan ohjata ja kehittää perheosaston toimintaa hyödyntäen Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen lastensuojelun asiantuntemusta. Lakiuudistuksen mukaan vankilan perheosaston lastensuojelulain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, johto ja valvonta kuuluvat Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle. Koulukotikohtaisten johtokuntien sijaan valtion koulukodeilla ja vankilan perheosastolla on yksi yhteinen johtokunta. Lakiin sisältyy lisäksi toiminnan sisältöä, henkilöstörakennetta ja henkilökunnan valintaa koskevia säännöksiä.

Sähköisten potilaskertomusten ja sähköisen lääkemääräyksen toteuttaminen
K 4/2006 vp
Tulevaisuusvaliokunta

Käsitellessään Hallituksen toimenpidekertomusta vuodelta 2005 tulevaisuusvaliokunta rajasi lausuntonsa ja huomautuksensa koskemaan tietoyhteiskuntaa ja erityisesti sen sähköisiä palveluja. Valiokunta kiinnitti huomiota vuorovaikutteisen Internetin ja matkaviestimien vähäiseen käyttöön sosiaali- ja terveydenhuollon asioinnissa. Valiokunta esitti,

että hallitus tekee kokonaisarvion julkisten palvelujen digitalisoimisen esteistä, viivytyksistä ja ratkaisuista ja

että hallitus viivyttelemättä valmistelee sähköisen terveyskertomuksen toimeenpanon edellyttämät lainsäädäntö- ja muut päätökset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköistä käsittelyä (159/2007, asiakastietolaki) sekä sähköistä lääkemääräystä (61/2007) koskevat lait tulivat voimaan vuonna 2007. Näiden lakien siirtymäsäännöksiä on muutettu syksyllä 2010. Sähköistä lääkemääräystä koskeva asetus annettiin kesällä 2008 ja potilasasiakirjoja koskeva asetus kesällä 2009.

Asiakastietolain 159/2010 muutoksen yhteydessä selvennettiin kansallisten toimijoiden (sosiaali- ja terveysministeriö, Kela, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Väestörekisterikeskus ja Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos) välistä työnjakoa. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen tiedonhallinnan operatiivista ohjaamista vahvistettiin vuoden 2011 alusta THL:n yhteyteen perustettavalla operatiivisen johtamisen yksiköllä. Valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen rakentaminen rahoitetaan valtion talousarviosta.

Valtakunnallisiin palveluihin liittyminen edellyttää merkittäviä muutoksia myös terveydenhuollon palvelujen antajien potilastietojärjestelmiin. Tätä työtä on koordinoitu tilaajayhteistyön kautta. Koordinoinnista vastaa Kuntaliiton yhteydessä toimiva KunTo-hanketoimisto. Sähköisen reseptin käyttöönotto on alkanut Turusta vuonna 2010. Sähköisen arkiston testaukset ovat alkaneet Kuopion sosiaali- ja terveyskeskuksessa.

Kansalaisten sähköistä asiointia sosiaali- ja terveydenhuollossa kehitetään osana valtiovarainministeriön SADe-ohjelmaa.

Vammaispoliittinen ohjelma
VNS 5/2006 vp — EK 23/2006 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 22.9.2006, että hallitus ryhtyy pikaisesti valmistelemaan laajaalaista kaikkien tahojen toimintaa ohjaavaa vammaispoliittista ohjelmaa.

Hallituksen ohjelman (19.4.2007) mukaisesti on laadittu vammaispoliittinen ohjelma 2010−2015, jossa linjataan seuraavien vuosien vammaispolitiikan keskeiset toimenpiteet. Tavoitteena on turvata vammaisten henkilöiden oikeudenmukainen asema ja esteetön yhteiskunta, jossa kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet. Vammaispoliittisen ohjelman pohjana ovat vuonna 2006 vammaispolitiikasta annetun valtioneuvoston selonteon periaatteet ja linjaukset sekä YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus.

Eri hallinnonalat ovat osallistuneet ohjelman valmisteluun. Sosiaali- ja terveysministeriö on käynnistänyt ohjelman toimeenpanon ja seurannan. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Maksujärjestelmän uudistaminen
HE 37/2008 vp — EV 50/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

2. Eduskunta edellytti, että terveydenhuollon maksukattouudistus valmistellaan pikaisesti.

3. Eduskunta edellytti, että päivähoitomaksujen rakenteelliset ongelmat kartoitetaan päivähoitolain kokonaisuudistuksen yhteydessä ja ne pyritään korjaamaan – esimerkiksi tulorajojen porrastusta lisäämällä – siten, että korkeinta maksua perittäisiin vain palkansaajien keskiansiot ylittäviltä perheiltä ja että maksut nykyistä tarkemmin määräytyisivät hoitoaikojen perusteella.

4. Eduskunta edellytti, että nyt hyväksyttävän maksu-uudistuksen vaikutuksia päivähoitohenkilöstön mitoitukseen, pienten lasten äitien työssäkäyntiin ja erityisesti eri asiakasryhmien palvelujen käyttöön seurataan.

Kaikki terveydenhuollon menot kattavan asiakkaan maksukyvyn huomioon ottavan maksukaton toteuttamista on selvitetty sosiaali- ja terveysministeriön maksutoimikunnassa. Toimikunta tarkasteli vuonna 2005 valmistuneessa mietinnössään (STM julkaisuja 2005:10) kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen korvaaman hoidon maksukattojen yhdistämismahdollisuutta. Toimikunta totesi, että erillisistä maksukatoista aiheutuvan kokonaisrasituksen pienentäminen olisi asiakkaan näkökulmasta perusteltua ja tarpeellista, mutta tarkemmat kannanotot maksukattojen yhdistämisestä jäivät jatkoselvittelyyn. Sosiaaliturvan kokonaisuudistusta selvittävän SATA-komitean eräänä tehtävänä oli osana laajempaa sosiaaliturvan kokonaisuudistusta selvittää maksukattojen yhdistämismahdollisuutta. Stakes laati toimeksiantosopimuksen perusteella SATA-komitealle maksukattojen yhdistämismahdollisuuksia koskevan selvityksen. Selvityksen tavoitteena oli arvioida erilaisia vaihtoehtoja maksukattojen yhdistämiseksi sekä sitä, millä muulla vaihtoehtoisella mallilla paljon kunnallisia palveluja ja lääkkeitä käyttävien asemaa voitaisiin parantaa oikeudenmukaisella tavalla. Eri vaihtoehtojen tarkastelun lähtökohtana oli kustannusneutraali lopputulos ja vaihtoehtojen toteuttamisen vaikutuksia on tarkasteltu palveluja käyttävien potilaiden sekä kunnallisen terveydenhuollon ja sairausvakuutuksen kannalta. Stakesin selvityksen perusteella SATA-komitea ehdotti mietinnössään (STM selvityksiä 2009:62), että terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto toteutetaan yhdistämällä kunnallinen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen lääkekustannusten vuosiomavastuuosuus. Yhdistetyn maksukaton ulkopuolelle jää sairausvakuutuksen matkakustannusten katto. Jatkovalmistelun lähtökohtana tulisi olla kustannusneutraali tasakattomalli (840 €/v.). Palvelusetelin omavastuu otettaisiin yhdistetyssä maksukatossa huomioon enintään vastaavan kunnallisen palvelumaksun suuruisena. Lisäksi jatkovalmistelussa arvioidaan tarve kunnallisen terveydenhuollon ns. välikatoille. Komitea totesi lisäksi, että yhtenäisen maksukaton toteuttaminen ei ole mahdollista ennen kuin Kelan ja kuntien käytössä on yhtenäisen maksukaton toimeenpanoon soveltuva toimiva sähköinen tietojärjestelmä.

SATA-komitean ehdotusten jatkovalmistelusta hallitus on linjannut vuonna 2010, että asiakasmaksujärjestelmää uudistetaan vaiheittain siten, että muutokset tulevat voimaan vuosina 2013–2015. Maksukattosäännökset voivat tulla voimaan 2015.

Lailla sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamiseksi uudistettiin lasten päivähoidosta perittävän maksun perusteena olevaa perhekäsitettä paremmin todellista perherakennetta vastaavaksi niin, että perheen kokona otetaan huomioon yhteistaloudessa avioliitossa tai avioliiton omaisissa olosuhteissa elävien henkilöiden lisäksi heidän kanssaan samassa taloudessa asuvat molempien alaikäiset lapset. Samalla myös lasten siirtyminen osa-aikahoidosta kokopäivähoitoon tehtiin joustavammaksi. Päivähoitomaksujen

rakenteellisten ongelmien kartoitusta tullaan jatkamaan päivähoitolain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

SATA-komitea teki ehdotuksia myös päivähoitomaksuista. Vuonna 2011 aloitettavan asiakasmaksu-uudistuksen ensimmäisessä vaiheessa valmistellaan sellaiset osittaiset muutokset, joilla korjataan maksujärjestelmän ilmeisimmät puutteet. Näitä ovat muun muassa pienten lasten osapäivä- ja osa-aikahoidon maksujen perusteen muuttaminen vastaamaan etukäteen sovittua hoitoaikaa.

Lasten päivähoitomaksuihin vuonna 2008 tehdyn uudistuksen vaikutuksia selvitetään erillisellä tutkimuksella. Tutkimuksen toteuttaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Selvityksen toteutuu kaksivaiheisena, ensimmäisessä vaiheessa on tarkasteltu maksu-uudistuksen vaikutuksia kuntien ja näkökulmasta ja vaikutuksia päivähoidon kysyntään ja toisessa vaiheessa tarkastellaan uudistuksen vaikutuksia yksitäisten henkilöiden ja perheiden näkökulmasta. Ensimmäiseen osan toteutus on käynnissä. THL on suorittanut selvityksen pohjana olevan kuntakyselyn ja hankkinut muista lähteistä tarvittavan aineiston. Tämän aineiston analysointi on käynnissä ja alustavat tulokset on julkistettu Terveys- ja sosiaalitalouden uutiskirje Optimissa nro 3/2010. Varsinainen selvitys valmistuu vuoden 2011 puolella. Toisen osan toteuttaminen edellyttää vuoden 2009 tulonjakoaineiston saamista sen pohjaksi. Tämä tulonjakoaineisto saadaan käyttöön vuonna 2011 ja sen valmistuttua tehdään mainittu toinen osio.

Selvityksen ensimmäisestä osasta käytettävissä olevien alustavien tietojen perusteella voidaan arvioida, että maksu-uudistus on parantanut ensisijassa yksinhuoltajien ja pienituloisten perheiden asemaa. Samalla kuitenkin keskituloisten maksurasitus on kasvanut. Voimassa olevan lain mukainen maksujen porrastus on johtanut siihen, että etenkin kaupungeissa ja kasvukeskuksissa noin puolet perheistä maksaa ylimmän maksuprosentin mukaista päivähoitomaksua.

Elatustuen siirto kunnilta Kansaneläkelaitokselle
HE 49/2008 vp — EV 69/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> 2. Eduskunta edellyttää, että sosiaali- ja terveysministeriö seuraa, miten elatustuen toimeenpano yhteistyössä kuntien ja Kansaneläkelaitoksen kanssa toteutuu ja millä tavalla elatustukitehtäviä kunnissa hoitaneen henkilöstön asema järjestyy.

Sosiaali- ja terveysministeriö on seurannut elatustuen toimeenpanotehtävien siirron valmistelua. Elatustukitehtäviä kunnissa hoitaneen henkilöstön aseman järjestymistä voidaan seurata tehtävien siirron, 1.4.2009, jälkeen kun on selvillä kuinka paljon elatustukeen liittyviä tehtäviä hoitavia henkilöitä siirtyy Kansaneläkelaitoksen palvelukseen ja kuinka paljon jää kunnan palvelukseen.

1. Kansaneläkelaitos on menetellyt hakuprosessissa eduskunnan edellyttämällä tavalla. Hakumenettely kohdennettiin aluksi kuntiin (ensimmäiset kaksi hakukierrosta). Vasta kun ilmeni, että henkilöstörekrytoinnin tavoite ei täyttynyt (neljäkymmentä henkilötyövuotta), laajennettiin hakumenettely eri perintäyksiköiden toimesta tapahtuvaksi, esimerkiksi julkiseksi hauksi.

Kunnissa elatustukiasioita hoitaneille henkilöille haluttiin varmistaa näin etuasema Kansaneläkelaitoksen henkilöstörekrytoinnissa.

2. Kansaneläkelaitoksen palvelukseen kunnista siirtyneet henkilöt on perehdytetty uusiin tehtäviinsä eikä kunnissa asioita hoitaneen henkilöstön asemassa ole ilmennyt ongelmia.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan työn tehostaminen ja muutoksenhakijoiden oikeusturvan parantaminen
HE 58/2008 vp — EV 59/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 10.6.2008, että sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle turvataan kansalaisten oikeusturvan ja lautakunnan toimintakyvyn edellyttämät henkilöstövoimavarat ja että lautakunnan johtamista sekä työ- ja käsittelyprosesseja seurataan aktiivisesti ja ryhdytään tarvittaviin lisätoimiin lautakunnan toiminnan kehittämiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

2. Eduskunta edellytti, että muutoksenhakutarvetta sosiaalivakuutusasioissa pyritään vähentämän kehittämällä edelleen päätösten perusteluja ja asiakkaiden informointia ja että sosiaalivakuutusasioiden ensimmäisen asteen ratkaisujen oikaisumenettelyn toimivuus ja kehittämistarpeet selvitetään pikaisesti.

Lainmuutos, joka tuli voimaan 1.8.2008, toi muutoksenhakulautakunnalle uusia keinoja valitusasioiden käsittelyn nopeuttamiseksi. Keskeistä toiminnan sujuvuuden kannalta on myös muutoksenhakulautakunnan sisäinen kehitystyö. Prosessien johtamiseen, henkilöstön koulutukseen ja työhyvinvointiin onkin muutoksenhakulautakunnassa erityisesti kiinnitetty huomiota ja toimenpiteitä näiden osalta on tehty. Sosiaali- ja terveysministeriö on yhdessä muutoksenhakulautakunnan kanssa edelleen etsinyt hyviä käytäntöjä ja kartoittanut keinoja nopeuttaa käsittelyaikoja. Vuonna 2010 lautakunnan prosessit auditoitiin. Auditointia hyödynnetään toiminnan seurannassa ja tehostamisessa.

Muutoksenhakulautakunta sai vuoden 2008 II lisätalousarviossa 1.7.2008 lukien 220 000 euroa lisämäärärahaa henkilöstön palkkaamiseksi ruuhkan purkuun sekä vuodelle 2009 lisämäärärahaa 700 000 euroa noin 10 henkilöstöstä aiheutuvien palkka- ja muihin menoihin. Näillä muutoksenhakulautakunta on palkannut lisää kaksi esittelijää, kahdeksan notaaria ja yhden toimistohenkilön. Vuonna 2010 lautakunnalle myönnettiin lisämäärärahaa 371 000 euroa III lisätalousarviossa ja 700 000 euroa IV lisätalousarviossa. Lisämäärärahat mahdollistavat sekä aikaisemmin palkatun lisähenkilöstön jatkamisen että uusien työntekijöiden palkkaamisen vuoden 2011 loppuun.

Muutoksenhakulautakunnan antamien selvitysten perusteella käsittelyajat ovat kääntyneet laskusuuntaan. Marraskuun lopussa keskimääräinen käsittelyaika oli 14,2 kuukautta kun se tammikuussa oli 17 kuukautta. Käsittelyaikatilannetta seurataan kuitenkin jatkuvasti. Edelleen pyritään löytämään keinoja toiminnan tehostamiseen.

Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut lakimuutoksen, joka mahdollistaa teknisen käyttöyhteyden lautakunnan ja Kelan välillä 1.1.2012 alkaen. Valtion talouden kehyksissä on myönnetty määrärahaa sähköisen asianhallinnan kehittämiseen vuodelle 2012. Muutoksilla voidaan nopeuttaa asioiden käsittelyä pitkällä aikavälillä.

Lainsäädännön selkiyttämisen työttömyysturvan, työeläkkeen, kansaneläkkeen, sairausvakuutuksen ja kuntoutuksen osalta toivotaan myös osaltaan vähentävän muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määrää. Käsittelyaikoja koskeviin ongelmiin on kiinnitetty huomiota myös sosiaaliturvan kokonaisuudistusta kartoittavassa SATA-komiteassa. Muutoksenhakulautakunnan toimintaan vaikuttavat myös Kansaneläkelaitoksen käsittelytilanne ja menettelytavat. Myös Kansaneläkelaitoksella on vireillä useita hankkeita, joiden tarkoituksena on vähentää muutoksenhakulautakuntaan saapuvien valitusten määrää. STM:n ja Kelan edustajat ovat loppuvuodesta 2010 kartoittaneet mahdollisuudet vähentää lautakuntaan tulevia valituksia. 1.1.2011 alusta voimaan tulleella lainmuutoksella on lisätty niiden asiaryhmien määrää, jotka voidaan ratkaista yhden tuomarin kokoonpanossa.

Eduskunta on myös hyväksynyt muutokset, joilla sosiaaliturvaetuuden myöntänyt vakuutuslaitos (mm. KELA) voi nykyistä yksinkertaisemmassa menettelyssä ratkaista asian uudelleen tilanteessa, jossa etuuden saajalle on päätöksen antamisen jälkeen takautuvasti myönnetty jokin muu etuus tai korvaus, joka etuuslain mukaan kokonaan estää tai vähentää etuutta. Muutokset vähentävät muutoksenhakulautakunnissa käsiteltävien poistoasioiden määrää ja näin keventävät muutoksenhakulautakuntien työmäärää. Muutokset tulevat voimaan 1.7.2011.

Työsuojeluviranomaisen tiedonsaantioikeus
HE 68/2008 vp — EV 95/2008 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 17.10.2008, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeuksien parantamisesta vuoden 2009 valtiopäivien alkuun mennessä.

Hallitus antoi eduskunnalle 3.4.2009 esityksen laeiksi työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 50/2009 vp). Eduskunnan hallituksen esityksen pohjalta 26.5.2009 hyväksymät lait ovat tulleet voimaan 1.9.2009.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut 9.11.2010 työryhmän jatkamaan valmistelua rakennusalan sekä majoitus- ja ravitsemusalan harmaan talouden torjumiseksi. Työryhmän tehtävänä on arvioida käytössä olevien toimenpiteiden toimivuutta harmaan talouden torjunnassa, selvittää ulkomaille rekisteröityjen yritysten ja työntekijöiden verovastuun tehostamista sekä ohimyynnin ehkäisemistä. Työryhmän tehtävänä on myös arvioida tarpeet tilaajavastuulain tarkistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö tulee toteuttamaan tästä mahdollisesti aiheutuvat toimenpiteet.

Apurahansaajien vakuuttamisvelvollisuus sosiaalivakuutuksessa
HE 92/2008 vp — EV 132/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.11.2008, että hallitus selvittää mahdollisuudet laajentaa apurahansaajien vakuuttamisvelvoitetta niin, että peräkkäiset, yhteen laskettuina vähintään neljän kuukauden mittaiset, apurahat tulisivat pakollisen vakuuttamisen piiriin.

Apurahansaajien ansiosidonnaista sosiaaliturvaa koskeva lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 2009 alusta. Muun muassa eduskunnan lausuman johdosta Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen (Mela), joka toimeenpanee apurahansaajien MYEL-eläketurvaa ja lakisääteistä tapaturmaturvaa, yhteyteen perustettiin apurahansaajien sosiaaliturva-asioiden kehittämistä varten oma neuvottelukunta. Neuvottelukunnassa on Melan edustajien lisäksi edustaja sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunnasta, Taiteen keskustoimikunnasta, Tieteentekijöiden liitosta, Akavasta, Suomen Taiteilijaseurasta ja Suomen näyttelijäliitosta.

Melassa tehtiin alkuvuodesta 2010 erikseen selvitys apurahansaajien neljän kuukauden yhdenjaksoista työskentelyedellytystä koskeva selvitys. Selvitys ja sen tulokset esiteltiin apurahansaajien sosiaaliturvan kehittämistä varten perustetun neuvottelukunnan kokouksessa 27.5.2010. Neuvottelukunta päätyi kokouksessaan siihen, ettei se pidä tässä vaiheessa tarpeellisena muutoksien valmistelemista apurahansaajien vakuuttamissäännöksiin. Neuvottelukunnan mukaan asiaa tulee kuitenkin jatkossakin seurata aktiivisesti ja asiaan on syytä palata myöhemmin, kun nykyisen järjestelmän toimivuudesta saadaan lisää kokemusta.

Hallitus katsoo, huomioon ottaen myös edellä mainittu neuvottelukunnan kannanotto, ettei apurahansaajien ansiosidonnaisen sosiaaliturvajärjestelmän toimivuudesta ole vielä riittävästi kokemuksia lainsäädännöllisten muutostarpeiden arvioimiseksi.

Tupakkalain muutosehdotuksen valmistelu
HE 101/2008 vp — EV 127/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.11.2008, että tupakkalain rangaistussäännösten tarkoituksenmukaisuus selvitetään pikaisesti ja arvioidaan erityisesti tupakan alaikäiselle myymisen rangaistustason asianmukaisuus muiden rikosten rangaistustasoon verrattuna.

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain ja lääkelain 54 a ja 54 e §:n muuttamisesta (180/2009 vp) annettiin eduskunnalle 2.10.2009. Esityksen mukaan tupakan myyntirikoksen rangaistusasteikkoa korotettaisiin siten, että nykyisen sakkorangaistuksen sijasta teosta voitaisiin tuomita sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Myyntirikoksena rangaistavaksi säädettäisiin tupakkatuotteen tai tupakointivälineen myyminen, muu vastiketta vastaan luovuttaminen taikka välittäminen alle 18-vuotiaalle. Eduskunta hyväksyi hallituksen esityksen tältä osin ehdotetun mukaisesti ja uusi tupakkalaki tuli voimaan 1.10.2010. Asia ei anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Lääkkeiden annosjakelun korvaaminen
HE 134/2008 vp — EV 106/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 4.11.2008, että lääkkeiden annosjakelutoiminnan sääntelyyn liittyvän selvitystyön yhteydessä annosjakelun korvattavuuden rajoitusten, kuten kuuden korvattavan lääkkeen rajan, tarkoituksenmukaisuus ja kokonaistaloudellisuus arvioidaan ja tehdään tarvittavat esitykset lainsäädännön muutoksiksi.

Sairausvakuutuslain (1224/2004) 5 luvun 10 §:n mukaan vakuutetulla, joka on täyttänyt 75 vuotta, on oikeus korvaukseen annosjakelun kustannuksista, jos hänellä on annosjakelun alkaessa vähintään kuusi annosjakeluun soveltuvaa sairausvakuutuslain mukaan korvattavaa lääkettä. Lisäksi edellytyksenä on, että vakuutetun lääkitys on tarkistettu tarpeettomien, keskenään yhteen sopimattomien ja päällekkäisten lääkitysten poistamiseksi ja annosjakeluun siirtyminen on pitkäaikaisessa lääkehoidossa lääketieteelliseltä kannalta perusteltua.

Koneellinen annosjakelu avohoidon potilaille käynnistettiin Suomessa vuonna 2002. Tällä hetkellä palvelua tuotetaan yli 15 000 potilaalle ja mukana on yli 250 apteekkia eri puolilla Suomea. Palvelu on tarkoitettu erityisesti henkilöille, joilla on käytössään useampia lääkkeitä tai joiden on itse vaikea huolehtia lääkkeidensä oikeasta annostelusta. Kansaneläkelaitoksen tekemän tutkimuksen (Saikkonen 2003) mukaan koneellinen annosjakelu vähensi 120 testipotilaan joukossa lääkekustannuksia noin kuudella prosentilla. Suurimmat kustannushyödyt tulivat henkilöille, joilla oli käytössään vähintään viisi lääkevalmistetta.

Annosjakelutoiminnan laajenemisen myötä on noussut esiin tarpeita sen kehittämiselle. Ne saattavat edellyttää lainsäädännön muutoksia. Annosjakelutoiminnan kehittämismahdollisuuksia selvitetään sosiaali- ja terveysministeriössä osana Apteekkitoiminnan kehittämistä koskevaa työryhmätyötä. Työryhmän on määrä saada työnsä päätökseen alkuvuodesta 2011.

Vammaisuuden perusteella järjestettävät palvelut ja tukitoimet
HE 166/2008 vp — EV 181/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 10.12.2008, että hallitus seuraa uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia ja seurannan perusteella arvioi lainsäädännön toimivuutta ja kustannusvaikutuksia kokonaisuudessaan sekä mahdollisia täsmennystarpeita.

Vammaispalvelulain muutokset tulivat voimaan 1.9.2009. Uudistuksen toimeenpanoa ja vaikutuksia koskevan seurannan toteuttamisesta on sovittu Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen ja sosiaali- ja terveysministeriön välisessä tulossopimuksessa. Sosiaali- ja terveysministeriö on varautunut seurannan toteuttamiseen myös keväällä 2009 asetetussa vammaispalvelulain muutosten toimeenpanon ohjausryhmässä. Ohjausryhmän yhtenä tehtävänä on ohjata Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamaa lainmuutosten toteutumisen seurantaa.

Ulkomainen työvoima
HE 171/2008 vp — EV 215/2008 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 15.12.2008, että hallitus seuraa ulkomaisten työntekijöiden määrän kehitystä ja sijoittumista eri aloille ja selvittää mahdollisuudet lisätä valvontaa sen suhteen, täyttävätkö ulkomaiset työnantajat niin veroja kuin sosiaalivakuutusmaksuja koskevat velvoitteensa, sekä ryhtyy tarvittaessa selvitysten pohjalta toimenpiteisiin.

Tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annettu lain (1233/2006, tilaajavastuulaki) tarkoituksena on edistää yritysten välistä tasavertaista kilpailua ja työehtojen noudattamista sekä luoda yrityksille ja julkioikeudellisille yhteisöille edellytyksiä varmistaa, että niiden kanssa vuokratyöstä tai alihankinnoista sopimuksia tekevät yritykset täyttävät sopimuspuolina ja työnantajina lakisääteiset velvoitteensa. Tilaajavastuulakia sovelletaan vuokratyöhön, joka kestää yli kymmenen päivää, tai alihankintasopimukseen perustuvaan työhön, kun alihankintasopimuksen vastikkeen arvo ilman arvonlisäveroa on vähintään 7 500 euroa.

Tilaajavastuulain mukaan tilaajan on, ennen kuin tilaaja tekee sopimuksen vuokratun työntekijän käytöstä tai alihankintasopimukseen perustuvasta työstä, pyydettävä sopimuspuolelta muun muassa todistus verojen maksamisesta tai verovelkatodistus tai selvitys verovelkaa koskevan maksusuunnitelman tekemisestä ja myös todistukset eläkevakuutuksen ottamisesta ja eläkevakuutusmaksujen suorittamisesta tai selvitys erääntyneiden eläkevakuutusmaksujen maksusopimuksesta. Jos vuokratun työntekijän työnantajana tai alihankintasopimuksen sopimuspuolena toimii ulkomainen yritys, sen on annettava edellä tarkoitetut vastaavat tiedot tilaajalle.

Työsuojeluviranomaiset valvovat tilaajavastuulain noudattamista siten kuin työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojelun yhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006, työsuojeluvalvontalaki) säädetään. Työsuojeluviranomaisilla on valvontaa varten oikeus saada pyynnöstä tilaajalta nähtäväkseen selvitysvelvollisuuteen liittyvät asiakirjat ja tarvittaessa jäljennökset niistä.

Työsuojeluvalvontalaissa on tilaajavastuulaissa tarkoitetun valvonnan toteuttamiseksi omat säännöksensä tiedonsaannista ja tarkastusoikeudesta. Valvonnan ja eri viranomaisten yhteistoiminnan tehostamiseksi sekä harmaan talouden torjumiseksi työsuojeluvalvontalakiin lisättiin 1.9.2009 voimaan tulleet säännökset työsuojeluviranomaisten oikeudesta saada verohallinnolta verotusta koskevia tietoja ja Eläketurvakeskukselta tietoja eläkevakuuttamisvel-

vollisuuden täyttämisestä sekä työsuojeluviranomaisten oikeudesta antaa oma-aloitteisesti tietoja verohallinnolle epäilemästään verovelvollisuuden laiminlyönnistä ja Eläketurvakeskukselle epäilemästään eläkevakuuttamisen laiminlyönnistä. Samassa yhteydessä verotietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin (1346/1999) ja yksityisten alojen työeläkelakeihin lisättiin säännökset, joiden nojalla verohallinnolla sekä eläkelaitoksilla ja Eläketurvakeskuksella on oikeus antaa omasta aloitteestaan työsuojeluviranomaiselle sellaisia verovalvonnassa havaittuja tietoja tai sellaisia eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen hallussa olevia välttämättömiä tietoja, joilla saattaa olla merkitystä työsuojeluviranomaisen valvoessa tilaajavastuulain noudattamista. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriössä selvitetään parhaillaan, olisiko työsuojeluviranomaisten valvonnan kannalta tarpeellista, että työsuojeluviranomaisilla olisi pyynnöstään oikeus saada tietoja työeläkelaitoksilta eläkevakuutusmaksujen maksamisesta. Jos tätä pidetään selvityksen perusteella tarpeellisena, ministeriö ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin asiassa.

Edellä tarkoitetun valvonnan lisäksi verotuslainsäädännössä ja eri sosiaalivakuutusetuuksia koskevissa laeissa on omat säännöksensä verovelvollisuuden ja vakuuttamisvelvollisuuden täyttämisen valvomisesta sekä verojen ja vakuutusmaksujen perimisestä. Myös tätä varten eri viranomaisilla on oikeus saada välttämättömiä tietoja toisiltaan. Niillä on tarvittaessa myös oikeus saada virka-apua poliisilta.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut 9.11.2010 työryhmän jatkamaan valmistelua rakennusalan sekä majoitus- ja ravitsemusalan harmaan talouden torjumiseksi. Työryhmän tehtävänä on arvioida käytössä olevien toimenpiteiden toimivuutta harmaan talouden torjunnassa, selvittää ulkomaille rekisteröityjen yritysten ja työntekijöiden verovastuun tehostamista sekä ohimyynnin ehkäisemistä. Työryhmän tehtävänä on myös arvioida tarpeet tilaajavastuulain tarkistamiseksi. Sosiaali- ja terveysministeriö tulee toteuttamaan tästä mahdollisesti aiheutuvat toimenpiteet.

Informaatio-ohjauksen toimivuus sosiaali- ja terveydenhuollossa
M 2/2008 vp — EK 15/2008 vp
Tarkastusvaliokunta

> 2. Eduskunta edellyttää, että hallitus vahvistaa talouden ohjausta uudistamalla sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus- ja rahoitusjärjestelmät siten, että ne kannustavat kuntia kustannus- ja laatutietoiseen toimintaan ja palvelurakenteiden kehittämiseen.
>
> 3. Eduskunta edellyttää, että hallitus aluehallinnon uudistamishankkeessa varaa aluehallinnon suorittamalle ohjaus- ja valvontatoiminnalle riittävät voimavarat ja toimintaedellytykset ennalta ehkäisevälle ohjaukselle.

2. Valtiovarainministeriön vuonna 2007 asettama työryhmä selvitti kuntien rahoitus- ja valtionosuusjärjestelmän uudistamista. Ryhmän puheenjohtaja on hallitusneuvos Arto Sulonen valtiovarainministeriön kuntaosastolta. Työn perustana oli laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta sekä hallitusohjelman asiaa koskevat linjaukset. Toimikausi päättyi 31.8.2009. Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettiin 29.12.2009. Lakiin koottiin valtiovarainministeriön hallinnonalalle eräin poikkeuksin nykyisistä hallinnonalakohtaisista valtionosuuksista yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen, kuntien kulttuuritoimen ja asukaskohtaisesti rahoitetun taiteen perusopetuksen valtionosuudet. Muiden kuin esi- ja perusopetuksen osalta uudistus ei muuttaisi voimassa olevien valtionosuuksien asukaspohjaisia määräytymisperusteita. Yhdistetyissä valtionosuuksissa käytetään yhtä valtionosuusprosenttia. Laki tuli voimaan 1.1.2010.

3. Uudistamishankkeen myötä lääninhallitusten sosiaali- ja terveysosastojen tehtävät siirtyivät vuoden 2010 alussa aluehallintovirastolle. Aluehallintoviraston toimintamenomäärärahat

jakaa valtiovarainministeriön hallinnon kehittämisosasto. Toimintamenomäärärahoilla rahoitetaan viranomaisten henkilöstön palkkaus- ja muut henkilöstömenot, toimitilamenot, matkustusmenot, viraston normaalit atk-menot ja muut kulutusmenot. Sektoriministeriöiden tehtävien hoitamiseksi aluehallintoviranomaisen käyttöön tarkoitetut muut kuin edellä mainitut toimintamenomäärärahat – ns. substanssimäärärahat – budjetoidaan ja niiden käyttötarkoitus ja muut ehdot merkitään talousarviossa sektoriministeriöiden pääluokkaan. Sektoriministeriöt jakavat nämä määrärahat, ohjaavat ja valvovat niiden käyttöä ja raportoivat määrärahojen käytöstä. Työsuojelun osalta rahoitus kulkee sosiaali- ja terveysministeriön kautta. Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Eläkerahastoja koskeva kokonaisuudistus
HE 152/2008 vp — EV 8/2009 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.2.2009, että hallitus välittömästi valmistelee eläkerahastoja koskevan kokonaisuudistuksen, joka sisältää uudet lisäeläkejärjestelyt ja joka turvaa vakuutettujen ja työnantajien oikeudet ja velvollisuudet sekä eläkesäätiöiden ja -kassojen toimintaedellytykset tarkoituksenmukaisella tavalla.

Lausuman taustalla on eduskunnan aikaisempi, lähes samankaltainen lausuma HE 156/2005 vp – EV 34/2006 vp, jonka johdosta sosiaali- ja terveysministeriö päätti helmi-/maaliskuulla 2008, että ensimmäisessä vaiheessa valmisteltaisiin kansainvälisesti kilpailukykyinen lisäeläkeuudistus, joka koskisi maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä nykymuotoisissa eläkesäätiöissä ja eläkekassoissa. Tarvittavat säännökset otettaisiin erillislakiin, ja nykyiset eläkesäätiölaki (1774/1995) ja vakuutuskassalaki (1164/1992) toimisivat erillislain taustalakeina.

Uudistusta koskeva lait 173/2009, 174/2009 ja 175/2009 hyväksyttiin 27 päivänä maaliskuuta 2009 ja ne tulivat voimaan 1.4.2009.

Hyväksytyn, maksuperusteisia lisäeläkejärjestelyjä koskevan lain nojalla eläkesäätiöt ja eläkekassat saatettiin kilpailullisesti yhdenvertaiseen asemaan henkivakuutusyhtiöiden ja ulkomaisten toimijoiden kanssa maksuperusteisen ammatillisen lisäeläketurvan tarjonnassa. Laissa vakuutettujen edut ja oikeudet on turvattu, ottaen huomioon sekä lain taustalakeina toimivien eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain että lakiin otettujen uusien vakuutussopimuslakia vastaavien tiedonantoa ja oikeusturvakeinoja koskevat säännökset. Työntekijän maksuosuus on turvattu lain nimenomaisella säännöksellä.

Työeläkejärjestelmän hajautetun toimeenpanon perimmäisenä tarkoituksena on sosiaaliturvan mahdollisimman tehokas ja turvaava toimeenpano. Eri eläkelaitosmuotojen olemassaolo takaa sen, että työnantajalla on liiketoimintansa luonteen mukaisia toimivia vaihtoehtoja työeläketurvan järjestämisvelvoitteelleen. Jotta työeläkejärjestelmän hajautuksessa olisi vaihtoehtoja ja jotta vaihtoehdot säilyisivät toimivina on eläkelaitosmuotojen toimintamuotojen erityispiirteet erotettava kilpailutekijöistä. Voidaan arvioida, että tätä tavoitetta edistettäisiin merkittävästi eläkesäätiö- ja vakuutuskassalain kokonaisuudistuksella. Sosiaali- ja terveysministeriö on varautunut aloittamaan lainsäädännön valmistelun vuonna 2011.

Kansaneläkelaitoksen rahoitus ja maksuvalmius
HE 11/2009 vp — EV 19/2009 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 11.3.2009, että hallitus huolehtii pitkäjänteisesti Kansaneläkelaitoksen toimintamenojen kestävästä rahoituksesta sekä laitoksen riittävästä maksuvalmiudesta.

Hallitus antoi 15.9.2009 eduskunnalle esityksen (HE 147/2009 vp) laeiksi, joilla turvataan Kansaneläkelaitoksen rahoitus ja maksuvalmius työnantajan kansaneläkemaksun poistuessa vuoden 2010 alusta. Esityksen mukaan valtio rahoittaa käytännössä yksin kansaneläkelain mukaiset etuusmenot sekä etuuksien toimenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuvat toimintamenot. Valtio vastaa kansaneläkerahaston maksuvalmiuden turvaamisesta ja siitä, että laissa säädetty kansaneläkerahaston rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä saavutetaan. Eduskunta hyväksyi 4.11.2009 esityksen, lait (934–937/2009) tulevat voimaan vuoden 2010 alusta. Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiuden turvaamiseksi aiennetaan lisäksi kahdella pankkipäivällä valtion osuuden ennakoiden maksamista Kansaneläkelaitokselle. Hallitus antoi 22.12.2009 maksatuksen aientamista koskevat asetukset (1234–1238/2009), jotka tulevat voimaan vuoden 2010 alusta.

Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Palveluseteli
HE 20/2009 vp — EV 67/2009 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

1. Eduskunta edellytti 5.6.2009, että sosiaali- ja terveysministeriö järjestää lainsäädännön vaikutusten seurannan ja arvioinnin sekä antaa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle asiasta selvityksen vuoden 2012 loppuun mennessä. Seurannan ja arvioinnin tulee kohdistua muun muassa palvelusetelin käytön yleisyyteen, setelin kohdentumiseen eri palveluihin ja setelin arvon määräytymiseen sekä lainsäädännön vaikutuksiin asiakaskunnan valikoitumiseen, kunnalliseen palvelutoimintaan, henkilöstöön ja työllisyyteen.

2. Eduskunta edellytti, että maksukattojärjestelmää uudistettaessa selvitetään, millä tavoin palvelusetelin omavastuuosuus huomioidaan maksukaton kertymisessä.

Palvelusetelilainsäädännön vaikutusten seuranta ja arviointi on suunnitteilla sosiaali- ja terveysministeriössä.

Sosiaaliturvan uudistamiskomitean eli SATA-komitean työn yhteydessä selvitettiin myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja ja niihin liittyviä kehittämistarpeita. Komitea ehdotti 18.12.2009, että terveydenhuollon yhtenäinen maksukatto toteutetaan yhdistämällä kunnallinen terveydenhuollon maksukatto ja sairausvakuutuksen lääkekustannusten vuosiomavastuuosuus. Yhdistetyn maksukaton ulkopuolelle jää sairausvakuutuksen matkakustannusten katto. Jatkovalmistelun lähtökohtana tulisi olla kustannusneutraali tasakattomalli (840 €/v.). Palvelusetelin omavastuu otettaisiin yhdistetyssä maksukatossa huomioon enintään vastaavan kunnallisen palvelumaksun suuruisena. Lisäksi jatkovalmistelussa arvioidaan tarve kunnallisen terveydenhuollon ns. välikatoille.

Hallitus on vuonna 2010 linjannut SATA-komitean ehdotusten jatkovalmistelua siten, että asiakasmaksujärjestelmän muutokset tulevat voimaan vuosina 2013–2015. Maksukattosäännökset, joissa myös palvelusetelin omavastuu huomioitaisiin, voivat tulla voimaan 2015.

Osasairauspäivärahan kehittäminen
HE 62/2009 vp — EV 71/2009 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Eduskunta edellytti 3.6.2009, että hallitus selvittää mahdollisuudet pidentää osasairauspäivärahan enimmäiskestoa ja arvioi selvityksen pohjalta säädösten muutostarpeet.

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan käsitellessä hallituksen esitystä 62/2009 vp nousi esille tarve osasairauspäivärahan mahdollisesta pidentämisestä nykyisestä 72 arkipäivästä. Jatkaminen saattaisi olla hyödyllistä pitkäaikaisissa sairauksissa, esim. joistakin mielialahäiriöistä toivuttaessa. Jatkokehittämisen katsottiin kuitenkin edellyttävän ensin järjestelmän sopivuuden arviointia ja seurantaa sekä niiden perusteella työelämän osapuolten neuvotteluja osasairauspäivärahan kehittämisestä. Eduskunta edellytti kuitenkin lakia hyväksyessään, että hallitus selvittää mahdollisuudet pidentää osasairauspäivärahan enimmäiskestoa ja arvioi selvityksen pohjalta säädösten muutostarpeet.

Osasairauspäivärahan käytöstä on tehty tutkimusta Kansaneläkelaitoksen ja työterveyslaitoksen toimesta. Tutkimuksen mukaan kokemukset etuuden käytöstä ovat olleet pääosin myönteisiä. Paitsi lainsäädännön kehittämistä, työelämässä itsessään tarvitaan asennemuutosta entistä enemmän. Myös tiedotuksella on asiassa suuri merkitys. Käytännössä Suomessa ollaan töissä joko kokopäiväisesti tai ei ollenkaan. Erilaiset välimuodot työssäoloon on nähty eräänä keinona työurien pidentämiseen. Sosiaali- ja terveysministeriön koordinoiman Masto-hankkeen toimeksiannosta TNS Gallup Oy toteutti vuonna 2010 tutkimuksen osasairauspäivärahan ja työtä tukevien toimintatapojen käytöstä Suomessa 2010. Tutkimuksessa haastateltiin 303 keskisuurten tai suurten yritysten ja organisaatioiden henkilöstöhallinnon edustajia tai muita työnantajien edustajia. Yli 40 prosenttia vastaajista kertoi, että osasairauspäivärahaa on käytetty. Yli puolet yrityksistä ei ollut vielä osasairauspäivärahaa käyttänyt, mutta näistä suurin osa, 44 prosenttia ilmoitti suhtautuvansa myönteisesti osasairauspäivärahan käyttöönottoon mahdollisen tarpeen synnyttyä. Yleisin syy osasairauspäivärahojen käyttämättömyyteen oli se, ettei siihen vielä ole ollut tarvetta. Tämän jälkeen kaksi yleisintä syytä olivat työntekijöiden tiedon tai kiinnostuksen puute sekä työnantajien tiedon puute. Tiedon puutteen lisäksi työn sisältö esti osasairauspäivärahan käyttöönottoa. Käyttöönottoa esti myös mielikuva käyttöönoton vaivalloisuudesta.

Vuonna 2007 osasairauspäivärahaa saaneita oli 1753 ja 2180 vuonna 2009. Vuoden 2010 aikana osasairauspäivärahan käyttö näyttää vähintään kaksinkertaistuvan vuoteen 2009 verrattuna. Vuoden 2010 alusta voimaan tullut lainmuutos näyttää olleen onnistunut. Tarpeet ja mahdollisuudet osasairauspäivärahan enimmäiskeston pidentämiseen ovat parhaiten myöhemmin arvioitavissa osasairauspäivärasta saadun kokemuksen perusteella osana muita työssä jaksamista edistäviä työelämän toimenpiteitä.

Työkyvyttömyyseläkeläisten työhönpaluun edistäminen
HE 72/2009 vp — EV 105/2009 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 25.9.2009, että kokeilulain aikana 600 euron ansiorajan ja eläkkeen lepäämistä koskevan kahden vuoden enimmäisajan toimivuutta seurataan ja arvioidaan niiden muutostarpeet lainsäädännön jatkovalmistelussa.

Työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annettua määräaikaista kokeilulakia muutettiin 1.3.2011 lukien (1189/2010). Työkyvyttömyyseläkkeen lepäämään jättämisen ansaintarajaa korotettiin 600 eurosta 687,74 euroon kuukaudessa. Uusi ansaintaraja on samansuuruinen kuin samaan aikaan maksuun tuleva takuueläke. Voimassa oleva 600 euron ansaintaraja on kiinteä. Uusi 1.3.2011 voimaan tuleva ansaintaraja sidotaan kansaneläkeindeksiin. Määräaikainen kokeilulaki on voimassa vuoden 2013 loppuun. Sosiaali- ja terveysministeriö seuraa kokeilulain toimivuutta.

Aikuiskoulutuslain toimivuus
HE 152/2009 vp — EV 204/2009 vp
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

> Eduskunta edellytti 30.11.2009, että hallitus antaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle vuoden 2012 loppuun mennessä selvityksen aikuiskoulutuslain toimivuudesta ja sen tavoitteiden toteutumisesta sekä aikuiskoulutustukea saavien määrästä.

Valtioneuvosto päätti 18.2.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.
Sosiaali- ja terveysministeriö on varautunut aloittamaan eduskunnan edellyttämän selvityksen valmistelun vuonna 2011.

Tulkkauspalveluhenkilöstön asema
HE 220/2009 vp — EV 217/2009 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 8.12.2009, että hallitus antaa 1.6.2010 mennessä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle selvityksen siitä, miten kuntien tulkkauspalveluhenkilöstön asema turvataan vammaisten tulkkauspalveluun liittyvien tehtävien siirtyessä kunnilta valtiolle.

Valtioneuvosto päätti 18.2.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on seurannut tilannetta yhdessä Kansaneläkelaitoksen ja Suomen Kuntaliiton kanssa eikä ole havainnut ongelmia. Asia ei enää anna aihetta toimenpiteisiin.

Matalapalkka-alojen lomautukset
HE 222/2009 vp — EV 253/2009 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunta

> Eduskunta edellytti 14.12.2009, että työmarkkinatilannetta taantuman kuluessa seurataan ja tarvittaessa toteutetaan työttömyysturvaan muutoksia, jotka turvaavat myös palvelualoilla ja muilla naisvaltaisilla matalapalkka-aloilla työskentelevien aseman, jos lomautukset alalla merkittävästi lisääntyvät.

Lomautusten määrät eivät vuoden 2010 aikana lisääntyneet palvelualalla tai naisvaltaisella julkisella sektorilla. Palvelualojen työttömyyskassassa lomautettuja oli vuonna 2009 yhteensä 4 588 henkilö, joista lyhennetyllä työviikolla oli 663 työntekijää. Vuonna 2010 marraskuun loppuun mennessä lomautettuna oli 3 430 työntekijää, joista lyhennetyllä työviikolla oli 482 työntekijää. Julkisten ja hyvinvointialojen työttömyyskassassa lomautettuja oli vuonna 2009 yhteensä 3 542 henkilöä, joista lyhennetyllä työviikolla oli 470 työntekijää. Vuoden 2010 marraskuun loppuun mennessä lomautettuna oli 3 243 työntekijää, joista lyhennetyllä työviikolla oli 261 työntekijää.

Koska lomautusten määrä naisvaltaisilla matalapalkka-aloilla ei lisääntynyt, työttömyysturvalain säännösten muuttamiseen ei ilmennyt tarvetta. Sen sijaan lomautuksia koskevaa poikkeuslakia jatkettiin vuoden 2011 loppuun.

Asia ei anna enää aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutokset
HE 101/2010 vp — EV 261/2010 vp
Hallintovaliokunta

> Eduskunta edellytti 13.12.2010 hallituksen 1) seuraavan tarkkaan uudistuksen vaikutuksia muun muassa kuntien välisiin kustannuksiin sekä 2) selvittävän itsenäisesti asuvien ja avohuollon piirissä olevien henkilöiden kotikunnan määräytymiseen liittyvät eri kysymykset ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan lainsäädännöllisiä muutoksia.

Valtioneuvosto päätti 29.12.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuosien 2009 - 2011 tulossopimuksen mukaisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitos käynnistää kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutosten vaikutusten seuraamisen. Asiasta on tarkoitus raportoida vuonna 2013.

Ympäristöministeriö

Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu
HE 76/2003 vp — EV 50/2004 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 8.6.2004 hallituksen ryhtyvän välittömästi toimenpiteisiin luontodirektiivin liitteen IV (a) tarkistamiseksi Suomen ja liito-oravan osalta, mikäli liito-oravakannan osoitetaan olevan niin runsas ja vakaa, ettei sitä voida enää pitää kyseisessä liitteessä tarkoitettuna yhteisön tärkeänä pitämänä lajina, joka edellyttää tiukkaa suojelua.
>
> 2. Eduskunta edellytti hallituksen huolehtivan selkeän viranomaismenettelyn ohjeistamisesta liito-oravan suojeluun liittyvien kysymysten käsittelyyn siten, että tarvittavat viranomaispäätökset saadaan aikaan joutuisasti ja metsänomistajien tasavertainen kohtelu sekä liito-oravan asianmukainen suojelu turvaten.
>
> 4. Eduskunta edellytti hallituksen ryhtyvän luonnonarvokauppaa koskevan kokeilun perusteella tarvittaessa valmistelemaan lainsäädäntöä luontodirektiivin IV (a) -liitteen mukaisten lajien suojelun toteuttamiseksi myös luonnonarvokaupan keinoin.

1. Ympäristöministeriön rahoittamassa selvityksessä vuodelta 2006 sekä tähän liittyvässä jatkotutkimuksessa saatujen tulosten perusteella arvioitiin, että Suomen liito-oravakanta on vähenemässä.

Lajien uusin uhanalaisuuden tarkastelu "Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010" valmistui 1.12.2010. Liito-orava määritettiin edelleenkin vaarantuneeksi (Vulnerable, VU) lajiksi. Uhanalaisuuden syiksi ja lajia uhkaaviksi tekijöiksi katsottiin metsien uudistamis- ja hoitotoimet, puulajisuhteiden muutokset sekä lahopuun vähentyminen.

EU:n jäsenvaltiot ovat vuonna 2007 toimittaneet Euroopan komissiolle luontodirektiivin 17 artiklan edellyttämät raportit direktiivissä lueteltujen luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelun tason arvioinnista ja kehityksestä. Komissio on vuonna 2009 laatinut jäsenvaltioiden laatimien raporttien pohjalta koko EU:n aluetta koskevan yhteenvedon. Tarkastelu koskee kokonaisvaltaisesti kaikkia direktiivin liitteiden lajeja ja luontotyyppejä. Aloitteen tekeminen liitteiden mahdollisesta muuttamisesta kuuluu Euroopan komissiolle. Päätös mahdollisesta liitteiden muuttamisesta tehtäisiin todennäköisesti normaalissa lainsäädäntömenettelyssä.

Ministerineuvosto on Suomen puheenjohtajuuskaudella vuoden 2006 loppupuolella ja siis Suomen puheenjohdolla tekemissään päätelmissä (Biodiversiteetin köyhtymisen pysäyttäminen vuoteen 2010 mennessä, 18.12.2006) muun ohella todennut, että luontodirektiivin liitteiden tarkasteluun ryhdyttäisiin vuonna 2010, kun riittävä luonnontieteellinen tieto lajien ja luontotyyppien suojelun tasosta on olemassa. Biologista monimuotoisuutta koskevan EY:n toimintasuunnitelman loppuraportissa vuonna 2010 liitteiden tarkastelua ei ole kuitenkaan nostettu esiin.

Ympäristöministeriö toteaa, että liitettä IV koskeva päätöksentekomenettely ei mahdollista yksittäisen lajin poistamista liitteestä yhden jäsenvaltion toimin. Liitteen IV tarkistaminen vastaamaan paremmin kunkin luonnonmaantieteellisen alueen lajiston suojelutilannetta ja -tarvetta on laajempi kysymys, ja Suomi pyrkii edistämään tätä tarkastelua neuvotteluissaan komission ja muiden jäsenmaiden kanssa. Mahdollisessa laajemmassa tarkastelussa tulisi pohjana olla asianmukaiset tiedot lajien suotuisan suojelun tilasta.

2. Maa- ja metsätalousministeriö ja ympäristöministeriö antoivat 30.6.2004 metsäkeskuksille ja alueellisille ympäristökeskuksille yhteisen ohjeen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittämisestä ja turvaamisesta metsien käytössä. Tähän liittyen aiheesta on järjestetty kenttäkoulutusta sekä laadittu menettelyä koskevia prosessikaavioita ja päätösmalleja. Ympäristöhallinnolle kuuluvat em. päätösprosessit ovat olleet yhtenä ympäristöhallinnon laatujärjestelmän kehittämiskohteena vuoden 2005 aikana. Viranomaispäätöksissä on erityistä huomiota kiinnitetty siihen, että tarvittavat päätökset saataisiin aikaan ilman viivytystä, käytännössä on pyritty noudattamaan 30 vrk:n määräaikaa. Päätösten asiasisältö ja muoto ovat muutoinkin pääosin muotoutuneet melko yhtenäisiksi. Tällä on pyritty varsinkin metsänomistajien tasavertaisen kohtelun toteuttamiseen.

Yhteiseen ohjekirjeeseen sisältyvät myös ohjeet liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen yksityiskohtaiseksi määrittämiseksi. Määrittämistä koskevia, luonnonsuojelulain 72 a §:n mukaisia päätöksiä oli 1.10.2010 mennessä tehty alueellisissa ympäristökeskuksissa ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa kaiken kaikkiaan 1 367 kappaletta. Päätösten mukaisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen yhteenlaskettu pinta-ala on 272 hehtaaria, joten nämä paikat ovat pinta-alaltaan varsin suppeita.

Lisääntymis- ja levähdyspaikan suojelusta maksettavan korvauksen edellytyksenä on, että suojelusta alueen omistajalle aiheutuva haitta on merkityksellinen. Ympäristövaliokunta on lausunnossaan hallituksen toimenpidekertomuksesta vuodelta 2005 kiinnittänyt huomiota ympäristöministeriön näkemykseen em. haitankynnyksen euromääräisestä arvosta suhteessa esimerkiksi muuhun lainsäädäntöön sisältyvän huomattavan haitan vastaavaan euromääräiseen arvoon (YmVL 25/2006 vp). Valiokunta edellytti, että ministeriön tuli tarkistaa asiaa koskeva ohjeistuksensa.

Korvauskynnyksen yksityiskohtainen määrittyminen muotoutuu käytännössä oikeuskäytännön, ts. asiaa koskevien oikeustapausten kautta. Lisääntymis- ja levähdyspaikan suojeluun liittyen toistaiseksi vain yksi tapaus on edennyt toimitusmiesten ja käräjäoikeuden (maaoikeuden) päätösten kautta korkeimpaan oikeuteen. Korkein oikeus ei ottanut tuomiossaan suoraan kantaa korvauskynnyksen absoluuttiseen tasoon, vaan katsoi, että ko. tapauksessa merkityksellisen haitan kynnys oli ylittynyt. Korkein oikeus korosti tuomiossaan myös sitä, että yksittäistapauksissa ratkaisu jää monien arvionvaraisten seikkojen harkinnan varaan. Asia palautettiin lunastustoimikunnalle uudelleen käsiteltäväksi.

Viime aikoina on tullut vireille muitakin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen säilyttämiseen liittyviä tapauksia, jotka ovat johtaneet korvaustoimituksiin. Korkeimman oikeuden tuomion ja vuoden aikana kertyneiden muiden korvaustapausten perusteella ympäristöministeriö on päättänyt luopua antamasta yleisiä ohjeellisia raja-arvoja merkitykselliselle haitalle. Näin ollen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan rajaamista ja metsänkäsittelyä koskevasta päätöksestä mahdollisesti maksettava korvaus jää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja maanomistajan välillä sovittavaksi siten, että kuhunkin tapaukseen liittyvät osatekijät voidaan ottaa huomioon. Korvauskynnystä koskeva oikeuskäytäntö tulee ajan myötä yhtenäistämään arviointia.

4. Vuonna 2002 käynnistynyttä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden turvaamishanketta (METSO), johon sisältyivät muun muassa luonnonarvokauppaa koskevat kokeiluhankkeet, on toteutettu vuosina 2002–2007 valtioneuvoston 23.10.2002 tekemän periaatepäätöksen suuntaviivojen mukaisesti. Ympäristöministeriö asetti 17.4.2007 työryhmän valmistelemaan ehdotuksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaksi vuosille 2008–2016. Työryhmän työ valmistui 18.12.2007 ja valtioneuvosto teki 27.3.2008 periaatepäätöksen Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmasta 2008–2016 (METSO II). Uuden toimintaohjelman valmistelussa otettiin huomioon METSO-ohjelman vaikutusten arvioinnin tulokset ja johtopäätökset sekä metsäsektorin tulevaisuuskatsauksen

ja Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian 2006−2016 linjaukset.

Valtioneuvosto on edellyttänyt periaatepäätöksessään, että alueelliset ympäristökeskukset ja metsäkeskukset toteuttavat luonnonarvojen kauppaa yhteistyössä sidosryhmien kanssa luonnontieteellisten valintaperusteiden ja alueellisten painopisteiden mukaisesti vuosina 2008−2016. Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajien suojelun toteuttaminen luonnonarvojen kaupan keinoin on siten mahdollista sekä luonnonsuojelulainsäädännön mukaisin keinoin (luonnonsuojelualueen perustaminen, alueen määräaikainen rauhoittaminen) että kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisin keinoin (ympäristö- ja luonnonarvotuki).

Jätelaki, tuottajavastuu, romuajoneuvot
HE 152/2003 vp — EV 39/2004 vp
Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 20.4.2004 hallituksen seuraavan lain toimivuutta yleisesti ja erityisesti vastaanottopaikkojen kattavuutta koko maassa, kuntien suhtautumista yhteistyöhön keräyspaikkojen järjestämisessä ja siten olemassa olevan infrastruktuurin käyttämismahdollisuuksien toteutumista.

2. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan lain vaikutuksia tuottajien tai tuottajayhteisöjen ja muiden alalla jo toimivien kilpailuolosuhteisiin erityisesti niiden tuoteryhmien osalta, joilla on tai joille perustetaan tuottajayhteisö. Tämä koskee erityisesti romuajoneuvojen ja sähkö- ja elektroniikkaromun hyödyntämistä.

3. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan pakkauksia ja pakkausjätteitä koskevan osittaisen tuottajavastuun toteutumista siten, että hyödynnettäväksi kelpaavan materiaalin hyödyntäminen käytännössä varmistetaan.

4. Eduskunta edellytti hallituksen seuraavan romuajoneuvojen järjestelmään luovuttamisesta mahdollisesti perittäviä maksuja ja ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan ehdotusta mahdollisuuden poistamiseksi, koska eduskunta katsoo maksun olevan lähtökohtaisesti ristiriidassa jätehuoltokustannukset tuotteen hintaan sisällyttävän tuottajavastuujärjestelmän perusteiden kanssa.

5. Eduskunta edellytti hallituksen käynnistävän jätelain kokonaisuudistuksen mahdollisimman pian sekä ryhtyvän tarvittaessa valmistelemaan lainsäädäntöä kokonaisuudistusta nopeammalla aikataululla lain toimeenpanossa mahdollisesti ilmenevien ongelmien poistamiseksi.

1. Jätelain tuottajavastuuta koskevien säännösten valtakunnallisena valvontaviranomaisena toimivalta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta saatujen tietojen mukaan laki on toiminut tuottajavastuun osalta pääosin hyvin.

Ympäristöministeriö on selvittänyt jätelain valmistelun yhteydessä tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteiden vastaanottopaikkojen kattavuutta. Tuottajavastuun alaisia jätteitä kerätään sekä kiinteistökohtaisesti että aluekeräyksenä jätemateriaalista ja jätteen syntymääristä riippuen. Kiinteistökohtainen keräys on yleisimmin järjestetty paperille. Lisäksi koko maan kattavassa keräysverkostossa on yli 9 000 alueellista vastaanottopaikkaa. Renkaita kerätään noin 1 900 jälleenmyyjien vastaanottopaikassa ja noin sadassa yleisessä vastaanottopaikassa, jotka kattavat koko maan. Jakelijoilla on yli 12 000 kannettavien akkujen ja paristojen ylläpitämää vastaanottopaikkaa. Sähkö- ja elektroniikkalaitteita kerätään yli 450 vastaanottopaikassa noin 240 kunnassa, ajoneuvoakkuja noin 500 vastaanottopaikassa yli 200 kunnassa, kuitupakkauksia noin 1 500 tuottajien järjestämässä vastaanottopaikassa 225 kunnas-

sa. Romuajoneuvojen vastaanottopaikkojen verkosto koostuu noin 240 kiinteästä paikasta sekä vastaavasta määrästä katsastajien asiointipisteitä, joista voi tilata noudon romuajoneuvolle.

Hallituksen esitykseen (HE 199/2010 vp) sisältyvän uuden jätelain nojalla on tarkoitus säätää nykyistä täsmällisemmin vaatimukset tuottajan järjestämien vastaanottopaikkojen määrästä ja kattavuudesta käytöstä poistetuille tuotteille.

2. Yleisesti ottaen tuottajien ja tuottajayhteisöjen osaaminen sekä yhteistyö ja työnjako muiden alalla toimivien kanssa on jatkuvasti parantunut. Sähkö- ja elektroniikka-alalla yhteistyö eri osapuolten välillä on parantunut muun muassa sen ansiosta, että Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on käynyt säännöllisiä valvontaneuvotteluja tuottajayhteisöjen kanssa. Romuajoneuvojen keräyksen ongelmat liittyvät siihen, että merkittävä osa käytöstä poistetuista ajoneuvoista ohjautuu muille toimijoille eikä tuottajien järjestämiin vastaanottopisteisiin. Kaikista romutettavista ajoneuvoista ei kirjoiteta romutustodistusta edes silloin, kun käsittely tapahtuu muutoin täysin asianmukaisesti. Tilanne on kuitenkin parantunut, koska romumetallin hinta on laskenut ja ns. harmaat toimijat ovat vähentyneet.

Tasapuolisen kilpailun kannalta jossain määrin ongelmallisena voidaan pitää sitä, että tuottajayhteisöihin voi nykyisin kuulua myös muita kuin tuottajia. Tällöin jätehuoltoa järjestävät muut toimijat ja tuottajavastuun alaisen materiaalin loppukäyttäjät ovat mukana päättämässä siitä, miten tuottajat järjestävät niille lain mukaisesti kuuluvan velvollisuutensa jätehuollon järjestämiseksi. Esimerkiksi jätehuoltoyritys tai materiaalin hyödyntäjä saattaa tuottajayhteisön jäsenenä pyrkiä ohjaamaan jätehuollon järjestämistä itselleen.

Jätealan lainsäädännön uudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 199/2010 vp) valmistelun yhteydessä on arvioitu tuottajavastuujärjestelmien toimivuutta ja tehty ehdotuksia havaittujen epäkohtien korjaamiseksi. Esityksessä ehdotetaan tuottajavastuuta koskevia säännöksiä uudistettavaksi muun muassa siten, että tuottajayhteisöön voisi jatkossa kuulua vain tuottajia.

3. Pakkausten osittaisen tuottajavastuun tulkinta aiheuttaa jätealalla jatkuvia ongelmia vastuiden määrittämisen ja valvonnan osalta koskien erityisesti kuluttajapakkausten vastaanottoa ja keräilyn järjestämistä, näiden kustantamista sekä vastaanoton ulottamista koko Suomeen. Osittaisen tuottajavastuun takia tuottajat eivät ole pantillisia juomapakkauksia lukuun ottamatta järjestäneet vastaanottopisteitä kotitalouksista peräisin olevalle pakkausjätteelle joko lainkaan tai järjestäneet niitä vain osaan Suomea. Myös tuottajavastuun laajuuden sitominen velvoiteprosenttien täyttymiseen on osoittautunut hyvin ongelmalliseksi, koska markkinoille saatettujen pakkausten määriä on vaikea arvioida luotettavasti.

Osittaiseen tuottajavastuuseen liittyvät ongelmat poistuvat, mikäli hallituksen esityksessä jätelaiksi (HE 199/2010 vp) ehdotettu pakkausten ja pakkausjätteiden täydellinen tuottajavastuu toteutuu.

4. Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta saatujen tietojen mukaan maksuja ei ole peritty.

Hallituksen esityksessä uudeksi jätelaiksi (HE 199/2010 vp) ehdotetaan mahdollisuus lisäkustannusten korvaamiseen rajattavaksi vain tilanteisiin, joissa ajoneuvoon on lisätty uudelleenkäyttöä tai jätehuoltoa merkittävästi haittaavia esineitä tai aineita. Korvausta ei sen sijaan voitaisi enää periä, jos ajoneuvosta puuttuu jätteen hyödyntämisarvon kannalta oleellisia osia.

5. Hallitus antoi 15.10.2010 eduskunnalle esityksen jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 199/2010 vp). Esitykseen sisältyy useita ehdotuksia, joilla selkiytetään tuottaja-

vastuuta koskevaa sääntelyä sekä parannetaan tuottajavastuuseen perustuvan jätehuollon toimivuutta.

Ympäristöministeriö katsoo, että edellä mainituissa eduskunnan lausumissa edellytetyt toimenpiteet on toteutettu ja että lausumat eivät anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Århusin yleissopimus; ympäristöasioiden käsittelyajat ja ns. pitkittäishankkeita koskeva lainsäädäntö

HE 165/2003 vp —EV 105/2004 vp
Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 21.6.2004, että hallitus seuraa ympäristöasioiden käsittelyaikojen kokonaispituutta ja lisää tarvittaessa hallinnon resursseja valitusten käsittelyaikojen lyhentämiseksi ja oikeussuojajärjestelmän toimivuuden turvaamiseksi.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisen pitkittäishankkeita koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi, johon voitaisiin sisällyttää myös tarvittavat aineelliset valitusperusteet.

Ympäristöministeriössä on seurattu ympäristöasioiden määriä, käsittelyaikoja ja muutoksenhakua erillisissä seurantaryhmissä sekä hallinnonalan tulosohjauksessa. Myös valituslupajärjestelmän toimivuus ja vaikutukset ovat ympäristöministeriön jatkuvassa oikeuskäytännön seurannassa.

Ympäristöministeriö on kohdentanut lisäresursseja ympäristönsuojelulain voimaanpanovaiheen ruuhkanpurkuun alueellisiin ympäristökeskuksiin ja ympäristölupavirastoihin. Vuonna 2009 ympäristölupien käsittelyajat pysyivät ennallaan edellisvuoteen verrattuna. Aluehallinnon uudistuessa vuoden 2010 alussa valtion ympäristölupaviranomaisten tehtävät keskitettiin neljään aluehallintovirastoon entisen 16 lupaviranomaisen sijasta. Uusien virastojen toiminnan käynnistäminen ja organisointi on vaatinut virastoissa runsaasti työpanosta, mutta alustavien vuoden 2010 käsittelyaikatietojen perusteella näyttää siltä, että käsittelyajat eivät ole pidentymässä aiempaan nähden.

Vesi- ja ympäristönsuojeluasiat käsitellään ensi asteena keskitetysti Vaasan hallinto-oikeudessa. Rakentamisasioita ja muita ympäristöasioita käsitellään ensi asteena kaikissa alueellisissa hallinto-oikeuksissa. Vuoden 2009 seurantatietojen mukaan hallinto-oikeuksien keskimääräiset käsittelyajat olivat lyhentyneet rakentamisasioissa ja hieman pidentyneet ympäristöasioissa. Oikeusministeriön hallinnonalalla asiamäärät, keskimääräiset käsittelyajat ja asioiden ikärakenne ovat tulosohjauksen tavoitteiden asettamisessa ja niiden seurannassa keskeisiä mittareita. Oikeusministeriö on käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa kohdentanut lisähenkilöstöä ruuhkautuneisiin tuomioistuimiin. Vaasan hallinto-oikeus on myös hyödyntänyt lain sallimia tavanomaista pienempiä ratkaisukokoonpanoja ympäristöasioissa käsittelyaikojen lyhentämiseksi.

Vuonna 2009 korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuneista asioista (yhteensä 4 379) kohdistui rakentamiseen 530 (12,1 % saapuneista) ja ympäristöön 390 (8,9 %). Hallinto-oikeuksiin saapuneista asioista rakentamiseen ja ympäristöön kohdistui yhteensä 2573 valitusta (11,4 % saapuneista valituksista).

Ympäristölupajärjestelmän keventämiseksi ympäristönsuojelulain muutoksella 1.6.2010 eräät kaikkein pienimmät ympäristöllisesti vähämerkitykselliset toiminnat poistuivat luvanvaraisuuden piiristä ja ne rekisteröidään valvontaa varten ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Ympäristölupien sähköisen käsittelyjärjestelmän kehittämisessä on edetty ensimmäisen vaiheen käyttöönottoon vuonna 2011.

Edellä esitetyn pohjalta ympäristöministeriön näkemyksen mukaan Århusin yleissopimuksen käsittelyn yhteydessä eduskunnan antama 1. lausuma ei anna enää aihetta toimenpiteisiin.

2. Ratalaki (2.2.2007/110) tuli voimaan vuoden 2008 alussa. Lakiin on sisällytetty säännökset muutoksenhakuoikeudesta.

Työ- ja elinkeinoministeriön toimialan pitkittäishankkeita (suuret sähköjohdot sekä maakaasun, öljyn ja kemikaalien siirtoputket) koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi tarpeelliset selvitykset on käynnistetty työ- ja elinkeinoministeriössä.

Rakennusten energiatodistukset ja energiatehokkuus
HE 170/2006 vp — EV 302/2006 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 13.2.2007, että hallitus seuraa energiatodistuksista perittyjen maksujen kohtuullisuutta ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus arvioi ja tarkistaa rakentamismääräyksiä säännöllisin väliajoin energiatehokkuuden edistämiseksi.

1. Energiatodistusten seurantajärjestelmä valmistui vuoden 2009 lopussa. Seurantajärjestelmän avulla kerätään mm. määrä- ja hintatietoja pätevöityneiden energiatodistusten laatijoiden laatimista energiatodistuksista. Vuonna 2009 laadittujen energiatodistusten osalta määrä- ja hintatiedot kerättiin maaliskuussa 2010. Seurannan perusteella energiatodistuksista perittyjä maksuja suhteessa työmääriin voidaan kokonaisuutena pitää kohtuullisina. Ympäristöministeriön tietoon ei ole tullut valituksia asiasta. Seurantaa on tarkoitus jatkaa vuosittain.

Asia ei anna enää aihetta toimenpiteisiin, sillä seurantajärjestelmä on toteutettu ja sen antamia tietoja seurataan virkatyönä.

2. Uudisrakentamisen energiatehokkuutta koskevia rakentamismääräyksiä tiukennettiin vuoden 2010 alussa. Vuoteen 2012 mennessä on tarkoitus kiristää määräyksiä edelleen 20 prosenttia. Samalla määräyksissä siirrytään kokonaisenergiatarkasteluun ja huomioon otetaan myös käytettävä energiantuotantotapa. Vuoden 2012 määräykset on tarkoitus antaa alkuvuodesta 2011.

Jätekuljetusten valvonta
Kaatopaikkojen jätevero
Jätelain kokonaisuudistus
HE 257/2006 vp — EV 304/2006 vp
Ympäristövaliokunta

> 1. Eduskunta edellytti 14.2.2007, että hallitus seuraa lain täytäntöönpanon vaikutuksia kiinnittäen huomiota jätekuljetusten valvonnan riittävyyteen.
>
> 2. Eduskunta edellytti, että hallitus esittää kiireellisesti jäteverolain muuttamista siten, että kunnallisten ja yksityisten kaatopaikkojen jäteverokohtelu on yhdyskuntajätteen osalta samanlainen.
>
> 3. Eduskunta edellytti, että hallitus käynnistää jätelain kokonaisuudistuksen viipymättä.

1. Hallitus antoi 15.10.2010 eduskunnalle esityksen jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 199/2010). Esitystä valmisteltaessa tarkasteltiin yhdyskuntajätehuollon 1.6.2007 voimaan tulleen muuttuneen vastuunjaon vaikutuksia käytännön jätehuoltoon ja selvitettiin keinoja jätteenkuljetusten valvonnan tehostamiseksi. Ehdotettuun jätelakiin sisältyy useita ehdotuksia, joilla pyritään tehostamaan jätteenkuljetusten ja muun jätehuollon seurantaa ja valvontaa sekä parantamaan yhdyskuntajätehuollon toimivuutta.

2. Hallitus antoi 1.10.2010 eduskunnalle esityksen (HE 159/2010 vp) uudeksi jäteverolaiksi. Laki (1126/2010) tuli voimaan 1.1.2011. Kunnallisten ja yksityisten kaatopaikkojen verokohtelu yhtenäistyi ja jäteveron veropohjaa laajennettiin siten, että veroa kannetaan kaikesta sellaisesta kaatopaikalle sijoitetusta jätteestä, jonka hyödyntäminen on teknisesti mahdollista ja ympäristönsuojelun kannalta perusteltua ja jonka taloudellista hyödynnettävyyttä voidaan jäteverolla parantaa.

3. Jätealan lainsäädännön kokonaisuudistusta valmistellut ympäristöministeriön asettama työryhmä sai valmiiksi ehdotuksensa uudeksi jätelaiksi ja ympäristönsuojelulain muuttamiseksi 2.3.2010. Työryhmän ehdotuksen pohjalta valmisteltu hallituksen esitys jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 199/2010 vp) annettiin eduskunnalle 15.10.2010. Työryhmän ehdotukset jätealan alemmanasteisen sääntelyn kehittämiseksi valmistuivat 16.12.2010. Uudella jätealan lainsäädännöllä pyritään edistämään jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämistä, uudelleenkäyttöä, kierrätystä ja muuta hyödyntämistä EU:ssa hyväksytyn jätehuollon etusijajärjestyksen mukaisesti. Keskeisenä tavoitteena myös selkiyttää jätehuollon vastuunjakoa, täsmentää eri toimijoiden velvollisuuksia sekä tehostaa jätehuollon valvontaa. Uudella lainsäädännöllä pannaan täytäntöön EU:n uusi jätedirektiivi.

Ympäristöministeriö katsoo, että edellä mainituissa eduskunnan lausumissa edellytetyt toimenpiteet on toteutettu ja että lausumat eivät anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Jätelaki, muutoksen toimeenpano
Paristot ja akut, keräysasteen nostaminen
HE 176/2007 vp — EV 27/2008 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 1.4.2008, että hallitus seuraa lain toimeenpanoa ja harkitsee mahdollisuutta nostaa kannettavien käytettyjen paristojen ja pienakkujen keräysastetta ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi.

Muutetun jätelain (277/2008) nojalla paristoista ja akuista annetun valtioneuvoston asetuksen (422/2008) mukaan käytettyjen paristojen ja akkujen keräys perustuu 26.9.2008 lukien tuottajavastuuseen. Kannettavien paristojen ja akkujen keräyksestä vastaavat myös mainittujen tuotteiden jakelijat. Suomessa oli syyskuussa 2009 arviolta 13 000 jakelijan järjestämää keräyspaikkaa kannettaville käytetyille paristoille ja akuille.

Asetuksen mukaan käytettyjen kannettavien paristojen ja akkujen keräysasteen tulee olla vähintään 25 prosenttia vuonna 2012 ja vähintään 45 prosenttia vuonna 2016. Vaatimukset vastaavat paristoja ja akkuja koskevassa direktiivissä (2006/66/EY) säädettyjä vähimmäistavoitteita. Puutteellisen tietopohjan takia katsottiin, ettei tuolloin vielä ollut edellytyksiä asettaa direktiiviä vaativampia, mutta samalla realistisia omia kansallisia keräystavoitteita.

Asetuksessa säädetään myös sen toimeenpanon seurannasta ja valvonnasta. Tuottajien ja tuottajayhteisöjen on muun ohella vuosittain ilmoitettava Pirkanmaan ympäristökeskukselle yksityiskohtaiset tiedot Suomen markkinoille saatetuista paristoista ja akuista sekä kerätyistä käytetyistä paristoista ja akuista. Samoin säädetään ympäristökeskuksen velvollisuudesta jatkuvasti seurata käytettyjen paristojen ja akkujen keräysasteiden kehittymistä.

Uudesta keräysjärjestelmästä saatujen kokemusten ja seurantatietojen perusteella on tarkoitus arvioida mahdollisuuksia tiukentaa nykyisiä käytettyjen kannettavien paristojen ja akkujen keräysvaatimuksia. Ensimmäisen kerran keräysasteista saadaan luotettavia tietoja vuonna 2012. Asetuksen mukaan kannettavien käytettyjen paristojen ja akkujen keräysaste lasketaan kerättyjen paristojen ja akkujen sekä kolmen edellisen vuoden paristojen ja akkujen myynnin perusteella.

Hallitus antoi 15.10.2010 eduskunnalle esityksen jätelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 199/2010 vp). Esitykseen sisältyy useita ehdotuksia, joilla selkiytetään tuottajavastuuta koskevaa sääntelyä sekä parannetaan tuottajavastuuseen perustuvan jätehuollon toimivuutta. Uuden jätelain nojalla on tarkoitus säätää nykyistä täsmällisemmin vaatimukset tuottajan järjestämien vastaanottopaikkojen määrästä ja kattavuudesta käytöstä poistetuille tuotteille. Samalla selvitetään kannettavien käytettyjen paristojen ja akkujen keräysastetta ja tietojen luotettavuutta sekä harkitaan keräysasteen nostoa ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi.

Ympäristöministeriö katsoo, että edellä mainituissa eduskunnan lausumissa edellytetyt toimenpiteet ovat valmisteltavina ja että lausumat eivät anna aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Kaavajärjestelmän kehittäminen
Uusiutuva energia, kaukolämpö
Valituslupajärjestelmä, vaikutus kaavoitukseen
HE 102/2008 vp — EV 202/2008 vp
Ympäristövaliokunta

1. Eduskunta edellytti 15.12.2008, että hallitus selvittää kaupunkiseutujen suunnittelutarpeiden korostuessa ja kuntarakenteen kehittyessä kaavajärjestelmän kehittämistarpeita liittyen maakuntakaavan ja yhteisen yleiskaavan suhteeseen kuntien yleiskaavoituksen ohjaamisessa sekä yhteistä yleiskaavaa koskevan päätöksentekomenettelyn kehittämiseen siten, että yhteinen yleiskaava voitaisiin hyväksyä myös kuntien erillisin päätöksin.

2. Eduskunta edellytti, että hallitus edistää uusiutuvan energian käyttöä kaukolämmön tuotannossa.

3. Eduskunta edellytti, että hallitus seuraa valituslupajärjestelmän toimivuutta sekä vaikutusta kaavoituksen nopeutumiseen ja oikeusturvan toteutumiseen.

1. Valtiovarainministeriön ja ympäristöministeriön asettama työryhmä on valmistellut kunta- ja palvelurakenneuudistusta koskevan selonteon edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia ja siinä yhteydessä tarkastellut myös kaavajärjestelmän kehittämiseen liittyviä kysymyksiä. Kaavajärjestelmän kehittämistä erityisesti kaupunkiseutuja koskien tarkastellaan myös vuoden 2010 lopulla käynnistetyssä maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisarvioinnissa.

2. Vastaus on työ- ja elinkeinoministeriön osuudessa.

3. Ympäristöministeriön jatkuvassa oikeuskäytännön seurannassa seurataan myös 1.3.2007 ja 1.1.2009 voimaan tulleiden lainmuutosten kautta käyttöön otetun valituslupajärjestelmän toimivuutta ja vaikutuksia. Valituslupajärjestelmä on tarkastelun kohteena myös vuoden 2010 lopulla käynnistetyssä maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisarvioinnissa.

Ympäristönsuojelun valvonta, valvontamaksu
HE 100/2009 vp — EV 6/2010 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 26.2.2010, että hallitus ennakkovalvonnan keventämishankkeessaan ryhtyy myös toimenpiteisiin ympäristönsuojelun jälkivalvonnan tehostamiseksi selvittämällä valvontamaksun käyttöönottamista ja jälkivalvonnan sisällöllistä kehittämistä.

Valtioneuvosto päätti 8.4.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Ympäristönsuojelun jälkivalvontaan eli laillisuusvalvontaan kuuluu raporttien (vuosi-, osavuosi ja kuukausiraportit, ympäristön tilan seurantaraportit, laadunvarmentamisraportit ja vertailututkimukset) tarkastaminen. Keskeinen osa jälkivalvontaa ovat laitostarkastukset, joita tehdään määräaikaisesti, onnettomuus-, häiriö- ja poikkeustilanteissa sekä yleisöilmoitusten tai havaittujen epäkohtien perusteella. Epäkohtiin puuttuminen edellyttää selvityspyyntöjä, kehotuksia, määräyksiä sekä hallintopakkokeinojen käyttöä. Valvontatyöhön kuuluvat myös luparikkomusten käsittely sekä lausuntojen ja asiantuntija-avun antaminen poliisille ja syyttäjälle tutkintapyyntöjen ja rikosasioiden käsittelyssä. Valvojat käyttävät oikeudessa ympäristörikosasioissa yleisen edun valvojina puhevaltaa tai ovat kuultavina asiantuntijoina tai todistajina.

Ympäristöministeriö asetti 8.5.2009 ympäristönsuojelun valvonnan kehittämistyöryhmän kehittämään ja yhtenäistämään ympäristönsuojelulain, vesilain, jätelain ja kemikaalilain mukaisten valvontatehtävien hoitamista tulevissa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa. Työryhmän raportti valmistui joulukuussa 2010. Siinä esitetään ehdotuksia:

− toimenpiteiksi lähinnä ympäristönsuojelulain mukaisten valvontatehtävien hoitamiseksi ELY-keskuksissa ja valvontatehtävien priorisoinnista käytettävissä olevien voimavarojen puitteissa,
− toimenpiteiksi yhteistyölle ELY-keskusten sisällä ja välillä sekä mahdollisista keskitettävistä tehtävistä, sekä
− toimenpiteiksi yhteistyöstä aluehallintoviranomaisten ympäristölupien vastuualueen kanssa ympäristölupien valmistelussa sekä yhteistyöstä kunnan ympäristönsuojelu- ja valvontaviranomaisten kanssa.

Ympäristöministeriö lähettää työryhmän ehdotukset lausunnolle ja edellyttää, että toimenpide-ehdotukset käsitellään ELY-keskusten ympäristövastuualueiden johtoryhmissä ja valvontayksiköissä sekä konkretisoidaan ja ohjeistetaan sovellettaviksi vuosittain laadittavissa valvontasuunnitelmissa. Toimenpiteiden toteutumista ja vaikutuksia seurataan ja kuvataan osana valvonnan vuosiraporttia.

Ympäristöministeriön tavoitteena on ajantasaistaa ympäristölupien valvontaohje (Ympäristöopas 123, YM 2005) vuoden 2011 kuluessa.

Ympäristönsuojelun valvonnan kehittämistyöryhmä pitää tärkeänä, että valvonnalle turvataan riittävät voimavarat ja katsoo, että maksullisuus edistäisi valvonnan laadukkuutta, suunnitelmallisuutta ja läpinäkyvyyttä. Samalla tulisi kiinnittää huomiota siihen, että valvonnan maksullisuuden valmistelussa huomioidaan maksuperusteiden selkeys ja käytännön toteutus sekä kustannusvastaavuus.

Ympäristöministeriö selvitti alustavasti valvonnan maksullisuuden toteuttamismahdollisuuksia osana ympäristölupajärjestelmän ja -hallinnon uudistamishanketta (YM:n raportti

24/2009). Selvityksestä on pyydetty ja saatu lausunnot 30 taholta. Asian käsittely jatkuu 15.9.2010 asetetussa ympäristönsuojelulain ja -asetuksen uudistamishankkeessa.

Öljysuojarahasto, rahoitus
HE 167/2009 vp — EV 231/2009 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 7.12.2009, että hallitus selvittää mahdollisuuksia laajentaa öljysuojarahaston rahoituspohjaa sekä huolehtii öljysuojarahaston jatkuvuudesta ja sen toimintakyvyn turvaamisesta tarvittaessa talousarvioratkaisuin.

Öljysuojamaksun kolmen vuoden määräaikainen korotus tuli voimaan 1.1.2010. Maksu nousi 0,50 eurosta 1,50 euroon tonnilta. Suojamaksun tuotto vuonna 2010 on noin 20 miljoonaa euroa eli hieman vähemmän kuin odotettiin (25 miljoonaa euroa). Öljysuojarahaston hallitus on alustavasti suunnitellut korotetun maksun käyttöä ja todennut, että torjunta-alus Hallin peruskorjauksesta, merivoimien uudesta monitoimialuksesta ja Dornier-valvontalentokoneiden korvaavista laitehankinnoista aiheutuvia kustannuksia voidaan osaksi korvata rahaston varoista. Rajavartiolaitoksen monitoimialuksen hankintaan rahaston hallitus on ennakkopäätöksessään myöntänyt käytettävissä olevien varojen rajoissa kolmen miljoonan euron korvauksen.

Ympäristöministeriö on seurannut tiiviisti öljysuojarahaston varojen kertymistä ja niiden riittävyyttä suhteessa valtion investointeihin. Alustavia keskusteluja on käyty rahaston maksuvalmiuden turvaamisesta ja rahaston suhteesta valtion alusöljyvahinkojen torjunnan hankintoihin.

Ympäristöministeriö on kartoittanut alustavasti mahdollisuuksia laajentaa öljysuojarahaston maksupohjaa. Selvitystyö on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2011 kevään aikana. Tarkoitus on samassa yhteydessä tarkastella öljysuojarahaston maksukykyä ja valtion öljyvahinkojen torjunnan lähivuosien hankintoja sekä niiden korvattavuutta öljysuojarahastosta.

Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reitistöt
HE 195/2009 vp — EV 64/2010 vp
Ympäristövaliokunta

> Eduskunta edellytti 21.5.2010, että hallitus osoittaa valtion talousarviossa riittävän määrärahan Pallas−Yllästunturin kansallispuiston Pallastunturin alueen reitistöjen kunnostamiseen ja kehittämiseen puiston kävijämäärän kasvusta aiheutuvien ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi.

Valtioneuvosto päätti 3.6.2010 ryhtyä lausumasta aiheutuviin toimenpiteisiin.

Pallas-Yllästunturin kansallispuisto on kävijämäärältään Suomen suosituin kansallispuisto. Vuonna 2009 puiston käyntikertojen määrä oli 419 000. Noin 100 000 käyntikertaa kohdistui Pallastunturin kulumisherkälle tunturialueelle. Suuret käyntimäärät ovat aiheuttaneet reittien kulumista ja eroosiovaurioita.

Kansallispuistojen hoidosta vastaa Metsähallitus, jonka käyttöön ympäristöministeriö ohjaa momentin 35.10.52 luonnonsuojelualueiden hoitoon tarkoitetun määrärahan. Metsähallitus on aloittanut Pallaksen matkailualueen polkujen kestävöinti ja maisemointi -hankkeen. Sen päätavoitteena on maisemallisten arvojen, luonnon kantokykyyn mitoitettujen laadukkaiden matkailupalveluiden kehittäminen sekä kestävän luontomatkailun edistäminen ja edellytysten ylläpito. Riittävän kulutuskestävien ja houkuttelevien reittien rakentaminen ohjaa kävijöitä käyttämään rakennettuja polkuja.

Vuonna 2010 Metsähallitus on aloittanut reitistöjen kunnostamis- ja kehittämistoimet tarkoitukseen osoitetulla 400 000 euron erillisrahoituksella. Työtä jatketaan vuonna 2011.

Valtioneuvoston kanslia

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
11/2010	44/2010	Laki valtioneuvostosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	30.4.2010	1.5.2010

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
	32/2009	Valtiopäivien keskeyttäminen ja päättyminen sekä eduskunnan kokoontuminen vuoden 2010 valtiopäiville	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 14.1.2010
K 1/2009	5/2010*	Hallituksen toimenpidekertomus vuodelta 2008	Tasavallan presidentti määräsi merkittäväksi pöytäkirjaan 30.3.2010
VNS 6/2009	4/2010*	Valtioneuvoston selonteko Itämeren haasteista ja Itämeripolitiikasta	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 29.4.2010
VNT 1/2009	33/2009	Valtioneuvoston tiedonanto vaalirahoitukseen liittyvistä kysymyksistä	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 3.6.2010
VNT 1/2010	20/2010	Valtioneuvoston tiedonanto pääministeri Mari Kiviniemen hallituksen ohjelmasta	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 1.7.2010

Ulkoasiainministeriö

1.1 Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
16/2010	99/2010	Laki ulkomaanedustuksen korvauksista annetun lain muuttamisesta	3.9.2010	1.1.2011
96/2010	130/2010	Laki kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta annetun lain muuttamisesta	29.10.2010	3.11.2010
117/2010	198/2010	Laki Euroopan unionin sotilaallisen kriisinhallintaoperaation EUNAVFOR Atalantan yhteydessä merirosvoudesta tai aseellisesta ryöstöstä epäiltyä koskevan rikosasian käsittelystä	3.12.2010	Valtioneuvoston asetuksella
121/2010	139/2010	Laki Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen, Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimukseen liitetyn siirtymämääräyksistä tehdyn pöytäkirjan muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	15.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
245/2010	212/2010	Laki Tanskan, Suomen, Islannin, Norjan ja Ruotsin välillä tehdyn yleisen turvallisuussopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	10.12.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
VNS 7/2009	3/2010*	Valtioneuvoston ihmisoikeuspolitiikkaa koskeva selonteko	Valtioneuvosto päätti merkitä pöy-

			täkirjaan 15.4.2010
VNS 1/2010	6/2010*	Valtioneuvoston selonteko Afganistanin tilanteesta ja Suomen osallistumisesta ISAF-operaatioon	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 22.4.2010
VNS 5/2010	28/2010*	Valtioneuvoston selonteko Suomen osallistumisesta EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon EUNAVFOR Atalantaan	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 2.12.2010
VNS 8/2010	35/2010*	Valtioneuvoston selonteko koskien sotilasosaston asettamista korkeaan valmiuteen osana Ruotsin, Suomen, Viron, Irlannin ja Norjan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.-30.6.2011 sekä sotilasosaston asettamista korkeaan valmiuteen osana Alankomaiden, Suomen, Saksan, Itävallan ja Liettuan muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.1.-30.6.2011	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 16.12.2010

Oikeusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
3/2008	71/2010 Lakiehdotukset jätetty lepäämään	Valmiuslaki Laki puolustustilalain 2 ja 30 §:n muuttamisesta Laki poikkeusolojen sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta Laki ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain 13 a §:n muuttamisesta Laki arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 13 a §:n muuttamisesta Laki asevelvollisuuslain 79 ja 81 §:n muuttamisesta Laki vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta annetun lain 27 ja 30 §:n muuttamisesta Laki Pelastusopistosta annetun lain 13 ja 23 §:n muuttamisesta Laki pelastuslain 1 §:n muuttamisesta Laki poikkeusolojen vakuutustakuusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	Eduskunnan vastaus merkitty pöytäkirjaan 16.7.2010	
63/2009	28/2010	Laki vakuutussopimuslain muuttamisesta Laki avioliittolain 35 §:n muuttamisesta Laki velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta Laki vakuutusyhtiölain 13 luvun 3 §:n kumoamisesta Laki vakuutusedustuksesta annetun lain 25 §:n muuttamisesta	14.5.2010	1.11.2010
94/2009	84/2010	Laki sakon ja rikesakon määräämisestä Lakirikoslain muuttamisesta Laki rikesakkorikkomuksista Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta Laki oikeudenkäymiskaaren	27.8.2010	Säädetään erikseen lailla

		17 luvun 18 §:n muuttamisesta Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 luvun 11 §:n muuttamisesta Laki esitutkintalain 14 ja 44 §:n muuttamisesta Laki yleisistä syyttäjistä annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki kihlakunnansyyttäjästä annetun lain 8 §:n muuttamisesta Laki tullilain 46 ja 47 §:n muuttamisesta Laki rajavartiolain 47 §:n muuttamisesta Laki Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta Laki sotilasoikeudenkäyntilain 15 §:n muuttamisesta Laki tieliikennelain 103 §:n muuttamisesta Laki ajoneuvolain 96 §:n muuttamisesta Laki kaupallisista tavarankuljetuksista tiellä annetun lain 32 §:n muuttamisesta Laki vesiliikennelain 24 §:n muuttamisesta Laki vesikulkuneuvorekisteristä annetun lain 26 §:n muuttamisesta Laki jätelain 62 §:n muuttamisesta Laki kalastuslain muuttamisesta Laki järjestyslain muuttamisesta Laki pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 ja 16 §:n muuttamisesta Laki tekijänoikeuslain 58 §:n muuttamisesta Laki käräjäoikeuslain 17 §:n muuttamisesta		
102/2009	21/2010	Laki oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24	14.5.2010	1.12.2010

§:n muuttamisesta
Laki sotilasoikeudenkäyntilain muuttamisesta
Laki sotilaskurinpitolain muuttamisesta
Laki rikosrekisterilain muuttamisesta
Laki tieliikennelain 106 §:n muuttamisesta
Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta
Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta
Laki nuorisorangaistuksesta annetun lain muuttamisesta
Laki vankeuslain muuttamisesta
Laki tutkintavankeuslain 2 luvun 2 §:n muuttamisesta
Laki lähestymiskiellosta annetun lain 9 §:n muuttamisesta
Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain muuttamisesta
Laki metsästyslain muuttamisesta
Laki eläinsuojelulain 55 §:n muuttamisesta
Laki kaupparekisterilain 18 ja 23 §:n muuttamisesta
Laki yhdistyslain 60 §:n muuttamisesta
Laki säätiölain 22 §:n muuttamisesta
Laki yrityskiinnityslain muuttamisesta
Laki patenttilain 70 §:n muuttamisesta
Laki tavaramerkkilain 49 §:n muuttamisesta
Laki mallioikeuslain 44 §:n muuttamisesta
Laki hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 45 §:n muuttamisesta
Laki yksinoikeudesta integroidun piirin piirimalliin annetun lain 44 §:n muuttamisesta
Laki ulosottokaaren 3 luvun 5 §:n muuttamisesta Laki eläkesäätiölain 74 §:n kumoamisesta

		Laki henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 8 §:n muuttamisesta Laki turvallisuusselvityksistä annetun lain 8 ja 22 §:n muuttamisesta Laki henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 ja 21 §:n muuttamisesta Laki poliisin tehtävien suorittamisesta puolustusvoimissa annetun lain 6 ja 22 §:n muuttamisesta Laki asevelvollisuuslain 96 §:n muuttamisesta Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 22 §:n muuttamisesta Laki tullilain 28 §:n muuttamisesta Laki ilmailulain 48 §:n muuttamisesta Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta hallintotuomioistuimissa annetun lain muuttamisesta Laki Oikeusrekisterikeskuksesta		
105/2009	49/2010	Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta Laki eräiden asiakirjain lähettämisestä tuomioistuimille annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki ulosottokaaren 2 luvun muuttamisesta	24.6.2010	1.1.2011
123/2009	52/2010	Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta Laki oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamisesta	14.5.2010	1.6.2010
169/2009	38/2010*	Maksupalvelulaki Laki kuluttajansuojalain 7 luvun 19 §:n muuttamisesta Laki viestintämarkkinalain 79	30.4.2010	1.5.2010

		a ja 80 §:n muuttamisesta Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta Laki henkilötietolain 13 §:n muuttamisesta Laki eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta Laki veronkantolain muuttamisesta		
226/2009	54/2010	Laki hallintolain muuttamisesta Laki hallintolainkäyttölain muuttamisesta	11.6.2010	1.8.2010
229/2009	59/2010	Laki nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä Laki ehdollisen vankeuden valvonnasta Laki rikoslain 6 luvun 10 §:n muuttamisesta Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 11 ja 12 §:n muuttamisesta	24.6.2010	1.1.2011
261/2009	8/2010	Laki rikoslain 7 luvun muuttamisesta Laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa annetun lain 29 §:n muuttamisesta Laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanossa annetun lain 18 §:n muuttamisesta	19.3.2010	15.8.2010
267/2009	73/2010	Laki yhdistyslain muuttamisesta Laki tilintarkastuslain 57 §:n muuttamisesta Laki puoluelain muuttamisesta	16.7.2010	1.9.2010
268/2009	60/2010	Laki eurooppalaisesta todisteiden luovuttamismääräyksestä esineiden, asiakirjojen ja tietojen hankkimiseksi rikosasian käsittelyä varten tehdyn puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien sään-	27.8.2010	19.1.2011

		nösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta Laki pakkokeinolain 4 luvun 15 a §:n muuttamisesta		
3/2010	45/2010	Laki yhdyskuntapalvelusta annetun lain muuttamisesta	24.6.2010	1.1.2011
6/2010	100/2010	Laki puoluelain muuttamisesta Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta Laki rahankeräyslain muuttamisesta	16.7.2010	1.9.2010
8/2010	42/2010	Laki vaalilain muuttamisesta	21.5.2010	1.6.2010
18/2010	85/2010	Laki Eurojustia koskevan päätöksen eräiden määräysten täytäntöönpanosta Laki yhteisistä tutkintaryhmistä annetun lain 2 §:n muuttamisesta	27.8.2010	4.6.2011
23/2010	80/2010	Laki asunto-osakeyhtiölain 6 luvun 32 ja 34 §:n muuttamisesta Laki asunto-osakeyhtiölain voimaanpanosta annetun lain muuttamisesta	11.6.2010	1.7.2010
24/2010	89/2010*	Laki kuluttajansuojalain muuttamisesta Laki eräiden luotonantajien rekisteröinnistä Laki panttilainauslaitoksista annetun lain muuttamisesta Laki osamaksukaupasta annetun lain muuttamisesta Laki rikoslain 30 luvun 3 §:n muuttamisesta Laki luottotietolain 29 §:n muuttamisesta Laki kauppakaaren 10 luvun 2 §:n muuttamisesta Laki rajat ylittävästä kieltomenettelystä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta	27.8.2010	1.12.2010
51/2010, LA 28/2010	104/2010	Laki tuomareiden nimittämisestä annetun lain muuttamisesta	27.8.2010	1.11.2010
52/2010	98/2010	Laki yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain 30 ja 31 a §:n muuttamisesta	24.6.2010	1.8.2010
53/2010	135/2010	Laki kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetun lain muuttamisesta Laki viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamises-	22.10.2010	1.11.2010

		ta		
54/2010	116/2010	Laki rikoslain 2 c luvun muuttamisesta	10.12.2010	1.2.2011
61/2010	108/2010	Laki aikuisten kansainvälisestä suojelusta tehdyn yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta Laki holhoustoimesta annetun lain muuttamisesta Laki edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain muuttamisesta Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain III osan kumoamisesta	3.9.2010	Valtioneuvoston asetuksella
66/2010	115/2010	Laki lasten oikeuksien käyttöä koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	29.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
69/2010	133/2010	Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain muuttamisesta	22.10.2010	1.2.2011
		Laki rahoitusvakuuslain muuttamisesta Laki velkakirjalain 22 §:n muuttamisesta		30.12.2010
77/2010	161/2010 Lakiehdotus jätetty lepäämään	Laki Ahvenanmaan itsehallintolain 59 a §:n muuttamisesta	Merkitty pöytäkirjaan 26.11.2010	
78/2010	193/2010	Laki rikoslain 21 luvun 16 §:n muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011
111/2010	160/2010	Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta	5.11.2010	1.12.2010
143/2010	208/2010	Laki tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
144/2010	169/2010	Laki Suomen keskusviranomaisesta eräissä elatusapua koskevissa kansainvälisissä asioissa	10.12.2010	1.1.2011
		Laki elatusvelvoitteita koskevan neuvoston asetuksen soveltamisesta Laki avioliittolain muuttamisesta Laki lapsen elatuksesta anne-		18.6.2011

		tun lain muuttamisesta Laki ulkomailla annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta Laki eräistä kansainvälisluontoisista perheoikeudellisista suhteista annetun lain kumoamisesta		
145/2010	218/2010	Laki maanvuokralain muuttamisesta Laki perintökaaren 25 luvun 1 b §:n 4 momentin kumoamisesta	17.12.2010	1.2.2011
157/2010	173/2010	Laki rikoslain 44 ja 48 luvun muuttamisesta Laki luonnonsuojelulain 58 §:n muuttamisesta Laki ympäristönsuojelulain 20 §:n muuttamisesta	10.12.2010	25.12.2010
202/2010	196/2010	Laki henkilötietolain 2 §:n 4 momentin kumoamisesta	3.12.2010	1.1.2011
206/2010	191/2010	Laki vaalilain 5 §:n muuttamisesta	3.12.2010	1.1.2011
219/2010	217/2010	Laki Suomen säädönkokoelmasta annetun lain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 4/2009	1/2010	Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus 2008	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 4.3.2010
K 17/2009	2/2010	Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus 2008	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 4.3.2010
LA 34/2010	25/2010	Laki eduskuntaryhmien tuesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 10.12.2010

Sisäasiainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
96/2008 212/2008	92/2010	Laki arpajaislain muuttamisesta Laki eräiden markkinaoikeudellisten asioiden käsittelystä annetun lain 2 ja 7 §:n muuttamisesta Laki rikoslain 17 luvun muuttamisesta	24.6.2010	1.10.2010, Lain arpajaislain muuttamisesta 14 a §:n 1 mom. tulee voimaan rahaautomaattien käytettävänä pitämisen osalta 1.7.2011 Lain arpajaislain muuttamisesta voimaan tullessa voimassa ollutta arpajaislain 16 §:n 1 mom. ja 64 §:n 3 koht. sovelletaan rahaautomaattien käytettävän pitämisen osalta 30.6.2011 asti
219/2008	27/2010	Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta Laki rajavartiolain muuttamisesta Laki henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain muuttamisesta Laki pakkokeinolain muuttamisesta Laki tieliikennelain muuttamisesta Laki tullilain 14 a §:n muuttamisesta Laki poliisilain 10 a ja 31 a §:n muuttamisesta	4.6.2010	15.6.2010

		Laki maastoliikennelain 33 ja 34 §:n muuttamisesta Laki ampuma-aselain 17 §:n muuttamisesta		
77/2009	67/2010	Laki ulkomaalaislain 153 ja 158 a §:n muuttamisesta	21.5.2010	1.7.2010
95/2009	172/2009	Laki ulkomaalaisrekisteristä annetun lain 7 ja 8 §:n muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta	29.1.2010	1.3.2010
239/2009	101/2010	Laki järjestyslain 22 §:n muuttamisesta Laki järjestyksenvalvojista annetun lain muuttamisesta Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta	20.8.2010	1.12.2010
240/2009	79/2010*	Laki ulkomaalaislain muuttamisesta	11.6.2010	1.8.2010
262/2009	107/2010	Laki hätäkeskustoiminnasta	20.8.2010	1.1.2011
284/2009	23/2010	Laki Sveitsin kanssa laittomasti maassa oleskelevien henkilöiden takaisinottamisesta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.5.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
25/2010	97/2010	Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 3 ja 19 c §:n muuttamisesta	24.6.2010	1.7.2010
185/2010	239/2010*	Laki kotoutumisen edistämisestä	30.12.2010	1.9.2011., 9 luku ja 86 § kuitenkin 1.1.2011., 9 luku voimassa 31.12.2013 asti.
		Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki toimeentulotuesta annetun lain 5 c ja 10 §:n muuttamisesta		1.9.2011

		Laki lastensuojelulain 25 §:n muuttamisesta		
186/2010	192/2010	Laki rajavartiolain muuttamisesta Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain 21 ja 33 §:n muuttamisesta Laki ulkomaalaislain 123 §:n muuttamisesta Laki pakkokeinolain 1 luvun 6 §:n muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011

Puolustusministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
79/2009	4/2010	Laki asevelvollisuuslain muuttamisesta Laki naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta	5.3.2010	15.3.2010
12/2010	43/2010	Laki pintataistelualusten alumiinirakennesuunnittelusta Suomen, Saksan liittotasavallan ja Amerikan yhdysvaltojen välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja sopimuksen soveltamisesta	23.4.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
112/2010	125/2010	Laki Amerikan yhdysvaltojen kanssa tutkimus- ja kehitystiedon vaihdosta tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja lain soveltamisesta	1.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

Valtiovarainministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
172/2009	39/2010	Maksulaitoslaki Laki ulkomaisen maksulaitoksen toiminnasta Suomessa Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain muuttamisesta Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta Laki kirjanpitolain 8 luvun 1 ja 2 §:n muuttamisesta	30.4.2010	1.5.2010
187/2009	241/2009*	Laki arvopaperimarkkinalain muuttamisesta Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta	15.1.2010	1.2.2010
242/2009	9/2010	Laki veronkantolain 9 §:n muuttamisesta	12.3.2010	1.5.2010
243/2009	40/2010	Laki talletuspankkien yhteenliittymästä Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetun lain muuttamisesta Laki säästöpankkilain 128 §:n kumoamisesta Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain muuttamisesta Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain 6 §:n muuttamisesta	24.6.2010	1.7.2010

		Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 50 ja 54 §:n muuttamisesta Laki sijoitusrahastolain 26 a ja 30 a §:n muuttamisesta Laki kaupparekisterilain muuttamisesta Laki kirjanpitolain 8 luvun 1 §:n muuttamisesta		
256/2009	1/2010	Laki Gibraltarin kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	5.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
257/2009	2/2010	Laki Singaporen kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimansaattamisesta	5.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
263/2009	25/2010	Valmisteverotuslaki Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 27 §:n muuttamisesta	19.3.2010	1.4.2010
270/2009	18/2010	Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 19 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	19.3.2010	24.3.2010
278/2009	10/2010	Laki Anguillan kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	12.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
279/2009	11/2010	Laki Cookinsaarten kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	12.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
280/2009	12/2010	Laki Samoan kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	12.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
281/2009	13/2010	Laki Turks- ja Caicossaarten kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuk-	12.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

		sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		
282/2009	19/2010	Laki verotililain 8 §:n muuttamisesta	19.3.2010	24.3.2010
285/2009	14/2010	Laki San Marinon kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	12.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
286/2009	15/2010	Laki Intian kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	12.3.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
287/2009	77/2010	Laki sijoitusrahastolain muuttamisesta	11.6.2010	1.7.2010
288/2009	37/2010	Laki korkotulon lähdeverosta annetun lain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta Laki metsänhoitoyhdistyksistä annetun lain 11 ja 13 §:n muuttamisesta Laki kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistamisesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta Laki ennakkoperintälain muuttamisesta Laki väliaikaisesta työnantajan matalapalkkatuesta annetun lain muuttamisesta Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain muuttamisesta Laki pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmästä annetun lain muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain muuttamisesta Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta Laki arpajaisverolain muuttamisesta Laki arvonimistä suoritettavasta verosta annetun lain muuttamisesta Laki varainsiirtoverolain	11.6.2010	1.9.2010

		muuttamisesta Laki kiinteistöverolain muuttamisesta Laki koiraverosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta Laki arvonlisäverolain muuttamisesta Laki rakennusverolain muuttamisesta Laki eräistä vakuutusmaksuista suoritettavasta verosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain muuttamisesta Laki tullilain 28 §:n muuttamisesta Laki eräiden ennakkopäätösten maksuperusteista annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki veronlisäyksestä ja viivekorosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki haja-asutusalueiden postitoiminnan turvaamiseksi perittävästä maksusta annetun lain muuttamisesta		
4/2010	34/2010	Laki valtion eläkelain muuttamisesta Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta Laki valtiokonttorista annetun lain 2 §: n muuttamisesta Laki kansanedustajain eläkelain 1 ja 18 §:n muuttamisesta Laki kansanedustajain perheeläkelain 4 §:n muuttamisesta Laki valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	4.6.2010	1.1.2011
9/2010	36/2010	Valtuus myöntää valtiontakaus Suomen Pankin Kansainväliselle valuuttarahastolla annettavan lainan vakuudeksi	9.4.2010	
10/2010	31/2010	Laki Andorran kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	9.4.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

27/2010	51/2010	Laki valtion pääomasijoituksista talletuspankkeihin annetun lain 15 §:n muuttamisesta	7.5.2010	10.5.2010
38/2010	61/2010	Laki Saint Kittsin ja Nevisin kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.5.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
39/2010	62/2010	Laki Saint Vincentin ja Grenadiinien kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.5.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
40/2010	63/2010	Laki Bahaman kanssa veroasioista koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.5.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
41/2010	111/2010*	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta	16.7.2010	8 b §, 80 §:n 2 ja 3 mom, 94 §:n 1 mom 12 kohta, 140 §:n 1 ja 2 mom 1.8.2010
		Laki arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta		1.8.2010
42/2010	112/2010	Laki kiinnitysluottopankkitoiminnasta	16.7.2010	1.8.2010
		Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta		
47/2010	78/2010	Laki varainsiirtoverolain 14 §:n muuttamisesta	24.6.2010	30.6.2010
63/2010	146/2010	Laki valtion liikelaitoksista	10.12.2010	1.1.2011
		Laki valtion yhtiöomistuksesta ja omistajaohjauksesta annetun lain 1 ja 6 §:n muuttamisesta		
71/2010	110/2010	Laki Euroopan rahoitusvakausvälineelle annettavista valtiontakauksista	14.7.2010	15.7.2010
72/2010	117/2010	Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	1.10.2010	15.10.2010
82/2010	118/2010	Laki Antiguan ja Barbudan kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	1.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
83/2010	119/2010	Laki Dominican kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsää-	1.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

		dännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		
84/2010	120/2010	Laki Grenadan kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	1.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
85/2010	121/2010	Laki Saint Lucian kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	1.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
86/2010	122/2010	Laki jäsenvaltioiden itselleen pidättämien kantopalkkioiden jaosta perinteisiä omia varoja EU:n talousarviokäytäntöön asetettaessa tehdyn keskitettyä tulliselvitystä koskevan yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	20.10.2010	Valtioneuvoston asetuksella
95/2010	124/2010	Laki Belgian kuningaskunnan, Saksan liittotasavallan, Irlannin, Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan, Kyproksen tasavallan, Luxemburgin suurherttuakunnan, Maltan tasavallan, Alankomaiden kuningaskunnan, Itävallan tasavallan , Portugalin tasavallan, Slovenian tasavallan, Slovakian tasavallan, Suomen tasavallan, Helleenien tasavallan ja Euroopan rahoitusvakausvälineen välisen ERVV-puitesopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	14.7.2010	Valtioneuvoston asetuksella
105/2010	128/2010	Laki Monacon kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	8.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
106/2010	129/2010	Laki Kiinan kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	8.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
113/2010	153/2010	Laki eräiden asuntojen vuokraustoimintaa harjoittavien osakeyhtiöiden veronhuojen-	5.11.2010	Valtioneuvoston asetuksella

		nuksesta annetun lain muuttamisesta		
114/2010	137/2010	Laki Valko-Venäjän kanssa yhteistyöstä ja keskinäisestä avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	29.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
118/2010	144/2010	Laki kunnallisen eläkelain muuttamisesta Laki valtion eläkelain muuttamisesta Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011 13 § ja 14 §:n 4 mom 1.1.2012
119/2010	140/2010	Laki ulkomaanedustuksen virkamiesten puolisoille maksettavasta erityiskorvauksesta annetun lain muuttamisesta	5.11.2010	1.1.2011
122/2010 258/2010	240/2010	Vuoden 2011 tuloveroasteikkolaki Laki tuloverolain muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain 21 ja 63 §:n muuttamisesta Laki perintö- ja lahjaverolain 43 §:n muuttamisesta Laki arvonlisäverolain 169 a §:n 2 momentin kumoamisesta Laki Verohallinnosta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta Laki tuloverolain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011
123/2010	154/2010	Laki arvonlisäverolain 32 ja 33 §:n muuttamisesta	29.10.2010	1.1.2011
124/2010	155/2010	Laki arvonlisäverolain 85 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	29.10.2010	1.1.2011
125/2010	156/2010	Laki arpajaisverolain muuttamisesta	12.11.2010	1.1.2011
127/2010	260/2010	Laki luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki ulkomaisen luotto- ja ra-	30.12.2010	31.12.2010

		hoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetun lain kumoamisesta Laki talletuspankkien yhteenliittymästä annetun lain 21 §:n muuttamisesta Laki Finanssivalvonnasta annetun lain muuttamisesta Laki Finanssivalvonnan valvontamaksusta annetun lain 4 ja 5 §:n muuttamisesta Laki rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain 21 ja 22 §:n muuttamisesta Laki sidotusta pitkäaikaissäästämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 14 ja 46 §:n muuttamisesta Laki sijoitusrahastolain 6 ja 11 §:n muuttamisesta Laki kiinteistörahastolain 9 §:n muuttamisesta Laki arvopaperimarkkinalain 1 luvun 1 ja 4 §:n muuttamisesta Laki rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä annetun lain muuttamisesta Laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta Laki valtion vakuusrahastosta annetun lain 12 a §:n muuttamisesta		
147/2010	256/2010	Laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta Laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta Laki ajoneuvoverolain 11 §:n muuttamisesta Laki ajoneuvoverolain 12 §:n 2 momentin kumoamisesta	30.12.2010	1.1.2011 1.1.2011; 11 §:n 1mom 2 kohta valtioneuvoston asetuksella

		Laki maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta annetun lain muuttamisesta		1.1.2011; biopolttoöljyn valmisteveropalautus valtioneuvoston asetuksella
148/2010	189/2010*	Laki makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamisesta Laki eräiden juomapakkausten valmisteverosta annetun lain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
159/2010	216/2010	Jäteverolaki	17.12.2010	1.1.2011
160/2010	235/2010	Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta Laki kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun lain 9 §:n kumoamisesta Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 64 §:n muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011
161/2010	164/2010	Laki Turkin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen ja pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	5.11.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
162/2010	257/2010	Laki arvonlisäverolain muuttamisesta Laki Ahvenanmaan maakuntaa koskevista poikkeuksista arvonlisävero- ja valmisteverolainsäädäntöön annetun lain 6 a §:n muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011
163/2010	228/2010	Laki Harmaan talouden selvitysyksiköstä Laki Verohallinnosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
180/2010	176/2010	Laki kotikuntalain muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011
188/2010	202/2010	Laki tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
209/2010	203/2010	Laki veroasioissa annettavaa keskinäistä virka-apua koskevan yleissopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	10.12.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

229/2010	233/2010	Laki Pohjoismaiden Investointipankin kanssa tehdyn isäntämaasopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	17.12.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
230/2010	207/2010	Laki julkisen hallinnon yhteispalvelusta annetun lain muuttamisesta	10.12.2010	1.2.2011
231/2010	248/2010	Laki Belizen kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.12.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
232/2010	249/2010	Laki Marshallinsaarten kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.12.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
233/2010	250/2010	Laki Vanuatun kanssa veroasioita koskevista tiedoista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	21.12.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
234/2010	226/2010	Laki selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla	30.12.2010	1.1.2011

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 10/2009	24/2009	Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2008	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 21.1.2010
K 15/2009	30/2009	Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus toiminnastaan varainhoitovuodelta 2008	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 21.1.2010
VNS 9/2009	11/2010*	Valtioneuvoston selonteko kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 17.6.2010
HE 26/2010	9/2010	Valtion vuoden 2010 lisätalousarvio	Tasavallan presidentti määräsi merkittäväksi pöytäkirjaan 14.5.2010
HE 57/2010	10/2010	Valtion vuoden 2010 toinen lisätalousarvio	Tasavallan presidentti määräsi merkittäväksi pöytäkirjaan 14.5.2010
HE 62/2010	19/2010	Valtion vuoden 2010 kolmas lisä-	Tasavallan presi-

HE 70/2010		talousarvio	dentti määräsi merkittäväksi pöytäkirjaan
HE 126/2010 HE 228/2010	36/2010	Valtion vuoden 2011 talousarvio	Tasavallan presidentti määräsi merkittäväksi pöytäkirjaan 30.12.2010
HE 227/2010	31/2010	Valtion vuoden 2010 neljäs lisätalousarvio	Tasavallan presidentti määräsi merkittäväksi pöytäkirjaan 17.12.2010
K 11/2010 K 13/2010	16/2010	Valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2009 ja Valtiontalouden tarkastusviraston erilliskertomus valtion varainhoitovuoden 2009 tilinpäätöksen ja valtion tilinpäätöskertomuksen tarkastuksesta	Tasavallan presidentti määräsi merkittäväksi pöytäkirjaan 20.8.2010
K 20/2010	30/2010	Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus toiminnastaan varainhoitovuodelta 2009	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 16.12.2010
VNS 2/2010	12/2010	Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehyksistä vuosille 2011-2014	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 23.6.2010
VNT 2/2010	33/2010	Valtioneuvoston tiedonanto Irlannille annettavaa lainoitusta varten Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle myönnettävästä valtiontakauksesta	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 16.12.2010
LA 79/2010	27/2010	Laki vaikeavammaisille yrittäjille myönnettävistä veronhuojennuksista annetun lain 3 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 10.12.2010

Opetus- ja kulttuuriministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
109/2009	90/2010*	Laki perusopetuslain muuttamisesta	24.6.2010	1.1.2011
1/2010	105/2010	Laki nuorisolain muuttamisesta Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta	20.8.2010	1.1.2011
19/2010	81/2010	Laki kirkkolain 16 luvun ja 25 luvun 12 §:n muuttamisesta	3.9.2010	1.12.2011
28/2010	66/2010	Laki yliopistolain muuttamisesta	21.5.2010	1.8.2010
128/2010	171/2010	Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta Laki vapaasta sivistystyöstä annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011
129/2010	152/2010	Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	5.11.2010	1.1.2011
189/2010	213/2010	Laki taiteen edistämisen järjestelystä annetun lain 1 a §:n muuttamisesta Laki taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilijaapurahoista annetun lain muuttamisesta Laki Valtion taidemuseosta annetun lain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
LA 84/2010	29/2010	Laki eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	Tasavallan presidentti vahvisti lain 17.12.2010

Maa- ja metsätalousministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
17/2009	72/2010*	Laki merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä	16.7.2010	1.1.2011
188/2009	16/2010	Laki eläintunnistusjärjestelmästä Laki eläintautilain muuttamisesta	9.4.2010	1.5.2010
232/2009	26/2010*	Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa Laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetun lain muuttamisesta Laki hukkakauran torjunnasta annetun lain 22 §:n muuttamisesta	30.3.2010	1.4.2010
264/2009	95/2010*	Laki Suomen ja Ruotsin välillä tehdyn rajajokisopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta, sopimuksen soveltamisesta ja eräiden lakien kumoamisesta	20.8.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
266/2009	109/2010*	Laki metsälain muuttamisesta Laki rikoslain 48 a luvun 3 §:n muuttamisesta	10.9.2010	1.1.2011
271/2009	47/2010*	Laki lannoitevalmistelain 5 ja 7 §:n muuttamisesta	7.5.2010	27.6.2010
275/2009	96/2010*	Laki elintarvikelain muuttamisesta Laki Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	24.6.2010	1.9.2010
20/2010	50/2010	Laki luonnonhaittakorvauksesta, maatalouden ympäristötuesta sekä eräistä muista ympäristön ja maaseudun tilan parantamiseen liittyvistä tuista annetun lain muuttamisesta	14.5.2010	19.5.2010
29/2010	106/2010*	Laki kalastuslain muuttamisesta	20.8.2010	1.9.2010
30/2010	91/2010*	Laki tulvariskien hallinnasta Laki vesilain 2 luvun 11 a §:n	24.6.2010	30.6.2010

		ja 16 luvun 23 a §:n muuttamisesta Laki ympäristönsuojelulain 50 ja 52 §:n muuttamisesta Laki vesienhoidon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta		
43/2010	56/2010	Laki maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	4.6.2010	9.6.2010
64/2010	87/2010	Laki maatalouden interventiorahastosta annetun lain 3 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	11.6.2010	16.6.2010
73/2010	204/2010	Laki maaseutuelinkeinojen rahoituslain muuttamisesta annetun lain voimaanpanosta	17.12.2010	Valtioneuvoston asetuksella
87/2010	163/2010	Laki eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011
115/2010	147/2010	Laki kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011
150/2010	162/2010	Laki uusjakojen tukemisesta annetun lain muuttamisesta	19.11.2010	1.1.2011
191/2010	222/2010	Laki luopumiseläkelain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
193/2010	190/2010	Laki satovahinkojen korvaamisesta annetun lain muuttamisesta	3.12.2010	1.1.2011
194/2010	234/2010	Laki tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
VNS 5/2009	7/2010*	Valtioneuvoston maaseutupoliittinen selonteko Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 27.5.2010

Liikenne- ja viestintäministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
87/2009	30/2010	Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta	30.4.2010	1.5.2010
		Laki tekijänoikeuslain 25 b ja 48 §:n muuttamisesta		
209/2009	245/2009*	Laki lentoliikenteen päästökaupasta	22.1.2010	1.2.2010
247/2009	242/2009*	Laki tieliikennelain muuttamisesta	15.1.2010	1.2.2010
251/2010	69/2010	Laki luotsauslain muuttamisesta	24.6.2010	2.8.2010
252/2009	227/2009	Laki ajoneuvolain muuttamisesta	23.4.2010	10.5.2010
272/2009	29/2010	Laki viestintämarkkinalain muuttamisesta	30.4.2010	Osittain 1.1.2011
		Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain 7 a §:n muuttamisesta		
		Laki radiotaajuuksista ja telelaitteista annetun la8in 6 §:n muuttamisesta		
		Laki viestintämarkkinalain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta		15.5.2010
13/2010	103/2010*	Laki viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	27.8.2010	1.9.2010
		Laki viestintämarkkinalain 134 §:n muuttamisesta		1.7.2011
		Laki televisio- ja radiotoiminnasta annetun lain muuttamisesta		1.7.2011
21/2010	65/2010	Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla annetun lain muuttamisesta	11.6.2010	1.7.2010
		Laki maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muuttamisesta		
31/2010	75/2010	Laki kansainvälisessä maantieliikenteessä toimivien miehistöjen tekemästä työstä tehdyn eurooppalaisen sopimuk-	11.6.2010	

		sen muutosten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki tieliikennelain 92 a §:n muuttamisesta		20.6.2010
32/2010	82/2010	Laki taksiliikennelain muuttamisesta	24.6.2010	30.7.2010
48/2010	83/2010	Laki tieliikennelain muuttamisesta	24.6.2010	1.7.2010
74/2010	143/2010	Laki alkolukon hyväksymisestä liikenteeseen Laki alkolukon käytöstä koulu- ja päivähoitokuljetuksissa Laki alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	10.12.2010	1.8.2011
130/2010	210/2010	Laki Luotsausliikelaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi	26.11.2010	1.1.2011
131/2010	150/2010	Laki lentoliikenteen valvontamaksusta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	12.11.2010	1.1.2011
151/2010	168/2010	Laki joukkoliikennelain muuttamisesta	26.11.2010	1.1.2011
166/2010	174/2010	Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
167/2010	165/2010	Laki ajoneuvojen yksittäishyväksynnän järjestämisestä annetun lain muuttamisesta Laki ajoneuvon yksittäishyväksynnän väliaikaisesta järjestämisestä annetun lain muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011
168/2010	159/2010	Laki Pohjoisen ulottuvuuden liikenne- ja logistiikkakumppanuuden sihteeristöstä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	22.10.2010	Tasavallan presidentin asetuksella
195/2010	175/2010	Laki merenkulun ympäristönsuojelulain 3 luvun 6 §:n muuttamisesta Laki sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta	26.11.2010	3.12.2010
196/2010	197/2010	Laki alusturvallisuuden valvonnasta annetun lain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
213/2010	221/2010*	Laki valtion vesiväyläpalvelujen määräaikaisesta turvaamisesta	21.12.2010	Voimassa 1.1.2011-31.12.2012
214/2010	211/2010	Laki luotsauslain muuttamisesta Laki vahingonkorvauslain 3 luvun 7 §:n kumoamisesta	3.12.2010	1.1.2011

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäivä-asiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
K 14/2009	14/2009*	Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston kertomus yhtiön toiminnasta vuosilta 2007 ja 2008	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 25.2.2010

Työ- ja elinkeinoministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
225/2008	142/2010	Laki teollismallien kansainvälistä rekisteröintiä koskevaan Haagin sopimuksen Geneven asiakirjan ja sen täytäntöönpanomääräysten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki mallioikeuslain muuttamisesta	3.12.2010	Valtioneuvoston asetuksella
177/2009	5/2010	Laki yhteistoiminta-asiamiehestä Laki työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain 49 §:n muuttamisesta Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 64 ja 66 §:n muuttamisesta Laki yhteistoiminnasta suomalaisissa ja yhteisönlaajuisissa yritysryhmissä annetun lain 48 §:n muuttamisesta Laki henkilöstön edustuksesta yritysten hallinnossa annetun lain 13 ja 14 §:n muuttamisessa Laki henkilöstöedustuksesta eurooppayhtiössä (SE) ja eurooppaosuuskunnassa (SCE) annetun lain muuttamisesta Laki henkilöstörahastolain muuttamisesta Laki työneuvostosta ja eräistä työsuojelun poikkeusluvista annetun lain 8 ja 16 §:n muuttamisesta	30.3.2010	1.7.2010
190/2009	24/2010*	Laki julkisista hankinnoista annetun lain muuttamisesta Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista annetun lain muuttamisesta Laki markkinaoikeuslain muuttamisesta	30.4.2010	1.6.2010

		Laki joukkoliikennelain 43 ja 53 §:n muuttamisesta		
212/2009	215/2009	Laki päästökauppalain muuttamisesta	15.1.2010	1.2.2010
274/2009	46/2010*	Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain 11 §:n muuttamisesta	30.4.2010	10.5.2010
289/2009	20/2010	Laki CE-merkintärikkomuksesta	19.3.2010	1.4.2010
2/2010	17/2010	Laki työaikalain 37 a §:n muuttamisesta	19.3.2010	1.4.2010
33/2010	58/2010	Laki mittatekniikan keskuksesta annetun lain muuttamisesta	5.6.2010	30.9.2010
44/2010	132/2010	Henkilöstörahastolaki Laki yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki osuuskuntalain 8 luvun 7 §:n muuttamisesta Laki valtion liikelaitoksista annetun lain 10 §:n muuttamisesta Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 11 luvun 2 §:n muuttamisesta Laki työntekijäin eläkelain 70 §:n muuttamisesta Laki merimieseläkelain 78 §:n muuttamisesta Laki kunnallisen eläkelain 68 §:n muuttamisesta Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain 35 b §:n muuttamisesta	5.11.2010	1.1.2011
45/2010	57/2010	Laki Suomen ja Latvian välillä raakaöljyn ja öljytuotteiden vastavuoroisesta varmuusvarastoinnista tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuu-	4.6.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

		luvien määräysten voimaansaattamisesta		
49/2010	76/2010	Laki työ- ja elinkeinoministeriön koulutus- ja kehittämiskeskuksesta	24.6.2010	1.9.2010
58/2010	127/2010	Laki tavaramerkkilain muuttamisesta	26.11.2010	1.1.2011
75/2010	136/2010	Laki Teknologian tutkimuskeskus VTT:stä Laki patenttilain 67 §:n muuttamisesta Laki geenitekniikkalain 6 §:n muuttamisesta	12.11.2010	1.12.2010
100/2010	151/2010	Laki työaikalain 2 ja 7 §:n muuttamisesta	19.11.2010	1.1.2011
107/2010	187/2010	Laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta	3.12.2010	15.12.2010
109/2010	188/2010	Laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain muuttamisesta	26.11.2010	1.12.2010
132/2010	199/2010	Laki Turvallisuus- ja kemikaalivirastosta Laki kemikaalilain muuttamisesta Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta Laki kasvinsuojeluaineista annetun lain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
152/2010	241/2010	Laki uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta	30.12.2010	1.1.2011; 15 §, 16 §:n 2 mom, 16 §:n 3 mom 2 kohta, 23 §, 25 §:n 3 mom, 26 §:n 1 mom, 30 §, 34 §:n 2 mom, 62 §:n 3 mom valtioneuvoston asetuksella
153/2010	166/2010	Laki palvelujen tarjoamisesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta	3.12.2010	1.1.2011
154/2010	180/2010	Laki sähköturvallisuuslain muuttamisesta	3.12.2010	1.1.2011
169/2010	179/2010	Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasa-	3.12.2010	1.1.2011

		uksesta annetunlain muuttamisesta		
170/2010	181/2010	Laki Suomen Vientiluotto Oy -nimisestä yhtiöstä annetun lain muuttamisesta	3.12.2010	1.1.2011
172/2010	172/2010	Laki tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaan käytettäessä annetun lain muuttamisesta	3.12.2010	1.1.2011
173/2010	200/2010	Laki öljyvahinkojen torjuntalain 31 §:n muuttamisesta Laki eräiden riskin aiheuttavien tuotteiden markkinavalvontaan liittyvien tietojen ilmoittamisesta Euroopan yhteisöjen komissiolle annetun lain muuttamisesta Laki tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista annetun lain muuttamisesta Laki pelastustoimen laitteista annetun lain muuttamisesta Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta Laki kosmeettisista valmisteista annetun lain muuttamisesta Laki kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta Laki pelastuslain 69 §:n muuttamisesta Laki jalometallituotteista annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki painelaitelain 2 §:n muuttamisesta Laki konttilain muuttamisesta Laki kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sen soveltamisesta annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki lelujen turvallisuudesta annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011

		Laki sähköturvallisuuslain 4 §:n muuttamisesta Laki sähkömarkkinalain 36 a §:n muuttamisesta Laki vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain muuttamisesta Laki jätelain muuttamisesta		
197/2010	264/2010*	Laki biopolttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011
239/2010	237/2010	Laki työsopimuslain 1 luvun 3 §:n muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
240/2010	219/2010	Laki työttömyysturvalain 2 luvun 1 a §:n muuttamisesta Laki julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:n muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
248/2010	252/2010	Laki valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
253/2010	253/2010	Laki valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
M 2/2010	22/2010*	Valtioneuvoston periaatepäätös 6. pnä toukokuuta 2010 Teollisuuden Voima Oyj:n hakemukseen ydinvoimalaitosyksikön rakentamisesta	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 26.8.2010
M 3/2010		Valtioneuvoston periaatepäätös 6. pnä toukokuuta 2010 Posiva Oy:n hakemukseen käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitoksen rakentamisesta laajennettuna	
M 4/2010		Valtioneuvoston periaatepäätös 6. pnä toukokuuta 2010 Fennovoima Oy:n hakemukseen ydinvoimalaitoksen rakentamisesta	

Sosiaali- ja terveysministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
152/2009	204/2009*	Laki aikuiskoulutustuesta annetun lain muuttamisesta	19.2.2010	1.5.2010
180/2009	201/2010	Laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain muuttamisesta Laki lääkelain 54 a ja 54 e §:n muuttamisesta	20.8.2010	1.10.2010
220/2009	217/2009*	Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta	19.2.2010	1.9.2010
225/2009	221/2009	Laki lastensuojelulain muuttamisesta Laki vankeuslain 4 ja 20 luvun muuttamisesta Laki tutkintavankeuslain 2 luvun 5 §:n muuttamisesta	12.2.2010	1.3.2010
259/2009	7/2010	Laki työnantajan sosiaaliturvamaksun suorittamisesta urheilusta saaduista palkkioista annetun lain kumoamisesta Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain muuttamisesta	5.3.2010	1.1.2011
276/2009	94/2010	Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 7 luvun 4 §:n muuttamisesta	24.6.2010	1.8.2010
283/2009	32/2010	Laki terveydenhuollon ammattihenkiöistä annetun lain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveyden-	21.5.2010	1.7.2010

		huollon asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 6 a §:n muuttamisesta Laki lääkelain 57 a ja 57 b §:n muuttamisesta Laki sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta		
5/2010	33/2010	Laki lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain 8 §:n muuttamisesta	30.4.2010	1.6.2010
14/2010	35/2010	Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 9 §:n muuttamisesta	30.4.2010	1.5.2010
15/2010	53/2010	Laki sairausvakuutuslain 9 luvun muuttamisesta	21.5.2010	1.9.2010
22/2010	48/2010	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 12 §:n muuttamisesta	14.5.2010	1.6.2010
34/2010	68/2010	Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta Laki Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta Laki merimieseläkelain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta Laki kansaneläkelain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain muuttamisesta Laki työttömyysturvalain muuttamisesta	14.5.2010	19.5.2010
46/2010	70/2010	Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista	24.6.2010	1.7.2010
50/2010	86/2010	Laki takuueläkkeestä	20.8.2010	1.3.2011

		Laki kansaneläkelain 35 ja 70 §:n muuttamisesta Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 8 ja 41 §:n muuttamisesta Laki vammaisetuuksista annetun lain 9 §:n muuttamisesta Laki työttömyysturvalain 3 luvun 4 §:n ja 11 luvun 14 §:n muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 6 §:n muuttamisesta Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki elatustukilain 21 §:n muuttamisesta Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lainmuuttamisesta Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta Laki aikuiskoulutustuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 b §:n muuttamisesta Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain muuttamisesta Laki sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 9 §:n muuttamisesta Laki työntekijän eläkelain 120 §:n muuttamisesta Laki merimieseläkelain 117 §:n muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain 61 a §:n muuttamisesta Laki kunnallisen eläkelain 126 §:n muuttamisesta Laki valtion eläkelain 122 §:n muuttamisesta		
55/2010	88/2010	Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta	24.6.2010	1.1.2012; 60 b §:n 1 mom johdantokappale ja 3 kohdan e ja f alakohdat sekä 8 ja 9

				mom 1.1.2011
59/2010	93/2010	Laki sairausvakuutuslain 11 ja 18 luvun muuttamisesta Laki työnantajan sosiaaliturvamaksusta annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta	20.8.2010	1.1.2011
65/2010	113/2010	Laki lääketieteellisestä tutkimuksesta annetun lain muuttamisesta Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 13 §:n muuttamisesta Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	10.9.2010	1.10.2010
67/2010	178/2010	Laki sairausvakuutuslain 13 luvun 5 §:n muuttamisesta	3.12.2010	1.1.2011
68/2010	123/2010	Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain muuttamisesta Laki sairausvakuutuslain 2 luvun 3 §:n muuttamisesta	15.10.2010	1.1.2011
76/2010	131/2010	Laki työsuojeluun liittyvien arviointielimien hyväksymisestä	5.11.2010	1.12.2010
89/2010	134/2010	Laki vakuutusedustuksesta annetun lain 28 §:n muuttamisesta	8.10.2010	15.10.2010
90/2010	244/2010	Terveydenhuoltolaki Laki kansanterveyslain muuttamisesta Laki erikoissairaanhoitolain muuttamisesta Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta Laki vammaisten henkilöiden tulkkauspalvelusta annetun lain 24 §:n muuttamisesta Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoimintaalueesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta Laki Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 18 §:n muuttamisesta	30.12.2010	1.5.2011

		Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 3 ja 4 §:n muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki mielenterveyslain 3 §:n muuttamisesta Laki rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain 7 §:n muuttamisesta Laki lääkelain 65 §:n muuttamisesta Laki tartuntatautilain 7 §:n muuttamisesta Laki sosiaalihuoltolain 12 c §:n muuttamisesta Laki työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain 3 b §:n muuttamisesta Laki liikennevakuutuslain 6 a §:n muuttamisesta Laki tapaturmavakuutuslain 15 §:n muuttamisesta Laki sotilasvammalain 6 ja 6 a §:n muuttamisesta Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta Laki valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain 3 §:n muuttamisesta Laki yliopistolain 46 §:n muuttamisesta Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä annetun lain 5 §:n muuttamisesta Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 37 a §:n muuttamisesta Laki perusopetuslain 31 a §:n muuttamisesta Laki asevelvollisuuslain 24 §:n muuttamisesta		
91/2010	126/2010	Laki työntekijän eläkelain	29.10.2010	1.1.2011

		muuttamisesta Laki työntekijän eläkelain voimaanpanolain 10 §:n muuttamisesta Laki merimieseläkelain muuttamisesta Laki merimieseläkelain voimaanpanosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta Laki yrittäjän eläkelain muuttamisesta Laki yrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 5 ja 13 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta Laki maatalousyrittäjän eläkelain voimaanpanosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta Laki kansaneläkelain 11 ja 55 §:n muuttamisesta		
92/2010	148/2010	Laki rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamisesta	12.11.2010	1.1.2011
93/2010	114/2010	Laki huumausainelain 3 §:n muuttamisesta	24.6.2010	28.6.2010
94/2010	145/2010	Laki lääkelain muuttamisesta	10.12.2010	1.2.2011
101/2010	261/2010*	Laki kotikuntalain muuttamisesta Laki sosiaalihuoltolain muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011
102/2010	167/2010	Laki laivaväen lääkärintarkastuksesta	17.12.2010	1.1.2011
108/2010	186/2010	Laki kansaneläkeindeksistä annetun lain muuttamisesta	10.12.2010	20.12.2010
116/2010	258/2010	Laki sairausvakuutuslain 8 ja 11 luvun muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
133/2010	141/2010	Laki sotilasvammalain 6 e §:n muuttamisesta	19.11.2010	1.1.2011
134/2010	177/2010	Laki maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta Laki turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 4 §:n muuttamisesta Laki poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
135/2010	232/2010	Laki yrittäjän eläkelain 3 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjän eläkelain muuttamisesta Laki työntekijän eläkelain muuttamisesta Laki merimieseläkelain 6 §:n	21.12.2010	1.1.2011

		muuttamisesta		
136/2010	157/2010	Laki valtionavusta Urho Kekkosen kuntoinstituuttisäätiölle	21.12.2010	1.1.2011
137/2010	231/2010	Laki lastensuojelulain muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011
138/2010	245/2010	Laki toimeentulotuesta annetun lain 10 §:n muuttamisesta ja 11 §:n väliaikaisesta muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
139/2010	185/2010	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011 11 luku 7 § 1.3.2011
		Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain 35 ja 37 §:n muuttamisesta		1.1.2011
		Laki lapsilisälain 21 §:n muuttamisesta		1.3.2011
		Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta		1.3.2011
155/2010	158/2010	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain muuttamisesta	19.11.2010	1.12.2010
		Laki sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain muuttamisesta		
		Laki väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta		
156/2010	230/2010	Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä	30.12.2010	1.1.2011
176/2010	195/2010	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
		Laki sosiaali- ja terveydenhuollon saumattoman palveluketjun kokeilusta annetun lain 30 §:n muuttamisesta		1.4.2011
		Laki sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain muuttamisesta		1.1.2011
		Laki potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain muuttamisesta		
		Laki Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta		
177/2010	184/2010	Laki työttömyysetuuksien ra-	26.11.2010	1.1.2011

		hoituksesta annetun lain muuttamisesta		
178/2010	214/2010	Laki vakuutusyhtiölain muuttamisesta	17.12.2010	31.12.2010
198/2010	224/2010	Laki sairausvakuutuslain muuttamisesta Laki työntekijän eläkelain 41 §:n muuttamisesta Laki merimieseläkelain 41 §:n muuttamisesta Laki yrittäjän eläkelain 38 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjän eläkelain 52 §:n muuttamisesta	21.12.2010	1.7.2011; sairausvakuutuslain 9 luvun 11 §:n 3 mom 1.1.2011
218/2010	246/2010	Laki tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnasta Laki tapaturmavakuutuslain muuttamisesta Laki työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain muuttamisesta Laki sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 10 a ja 14 §:n muuttamisesta Laki työttömyysturvalain 12 a luvun muuttamisesta Laki opintotukilain 32 §:n muuttamisesta Laki sotilastapaturmalain 4 ja 5 §:n muuttamisesta Laki maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain 7 ja 9 §:n muuttamisesta Laki urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain 16 ja 23 §:n muuttamisesta Laki opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011
242/2010	229/2010	Laki kansaneläkelain 98 ja 103 §:n muuttamisesta Laki Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 20 §:n muuttamisesta	17.12.2010	1.1.2011
243/2010	223/2010	Laki tartuntalain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
244/2010	206/2010	Laki apteekkimaksusta annetun lain 2 ja 6 §:n muuttamisesta Laki yliopistolain 75 ja 92 a §: muuttamisesta	10.12.2010	1.1.2011

254/2010	259/2010	Laki työttömyysturvalain 4 ja 6 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
255/2010	238/2010	Laki työkyvyttömyyseläkkeellä olevien työhönpaluun edistämisestä annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.3.2011
304/2010	262/2010	Laki sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta Laki kansanterveyslain väliaikaisesta muuttamisesta	30.12.2010	1.1.2011

Ympäristöministeriö

1.1. Vastaukset hallituksen esityksiin

Hallituksen esityksen numero/vp	Eduskunnan vastauksen numero/vp	Asia	Lain vahvistamisen pvm, muu toimenpide	Voimaantulopäivä
100/2009	6/2010	Laki ympäristönsuojelulain muuttamisesta Laki eräistä naapuruussuhteista annetun lain 19 §:n muuttamisesta Laki terveydensuojelulain 51 §:n muuttamisesta	9.4.2010	1.6.2010
101/2009	41/2010	Laki rakennusperinnön suojelemisesta Laki maankäyttö- ja rakennuslain 57 ja 166 §:n muuttamisesta Laki rikoslain 48 luvun 6 §:n muuttamisesta	4.6.2010	1.7.2010
195/2009	64/2010*	Laki Pallas-Yllästunturin kansallispuistosta annetun lain muuttamisesta	4.6.2010	1.7.2010
35/2010	55/2010	Laki suhdanneluonteisista avustuksista eräiden asuinrakennusten korjauksiin annetun lain 3 §:n muuttamisesta	14.5.2010	17.5.2010
36/2010	74/2010	Laki avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain 3 ja 8 §:n muuttamisesta	11.6.2010	16.6.2010
56/2010	138/2010	Laki Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen II lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Etelämannerta koskevaan sopimukseen liittyvän ympäristönsuojelupöytäkirjan liitteen VI lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta Laki Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklan mukaisen sopimuspuolten konsultatiivikokouksen hyväksymän toimenpiteen 4 (2004) lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	26.11.2010	Tasavallan presidentin asetuksella

		Laki Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta		1.1.2011
		Laki rikoslain 48 a luvun muuttamisesta		1.1.2011
120/2010	215/2010	Laki asumisoikeusasunnoista annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
140/2010	209/2010	Laki asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaittaavustuksista annetun lain muuttamisesta	21.12.2010	1.1.2011
184/2010	247/2010	Laki kevennettyjen rakentamis- ja kaavamääräysten kokeilusta	21.12.2010	1.1.2011

1.2. Eduskunnan kirjelmällä ilmoitetut eduskunnan päätökset

Valtiopäiväasiakirja	Eduskunnan kirjelmä	Asia	Toimenpiteet
VNT 2/2009	34/2010	Valtioneuvoston tiedonanto Kööpenhaminan ilmastokokouksesta	Valtioneuvosto päätti merkitä pöytäkirjaan 10.6.2010

Hakemisto

Aasia ja Oseania	II	14.
Afganistanin tilanne	III/UM	VNS 1/2010
Afrikka	II	17.
Ahvenanmaa, EU	I/OM	
Aikuiskoulutus	I/OKM	
Aikuiskoulutuslain toimivuus	III/STM	152/2009
Aikuiskoulutustuen kehittäminen	III/STM	150/2000
Ajokieltojärjestelmä	III/LVM	104/2004
Ajokyvyn arviointijärjestelmä	III/LVM	247/2009
Alkoholimainonnan rajoitukset	III/OM	84/2008
Alkoholitestit työpaikoilla	III/TEM	162/2003
Alueellinen yhteistyö	II	11.
Alueellistamishankkeet	III/VM	VNS 3/2004
Aluehallintouudistus	III/VM	161/2009
Aluehallintouudistus	III/VM	59/2009
Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	I/TEM	
Alueidenkäyttö	I/YM	
Ammatillinen koulutus	I/OKM	
Ammattikorkeakoulut	I/OKM	
Ammattikorkeakoulut, rahoitusjärjestelmä	III/OKM	206/2002
Ammattikorkeakoulut, toiminnan seuraaminen	III/OKM	26/2009
Ammattikoulutus, ammattistartin seuraaminen	III/OKM	107/2009
Ammattistartin seuraaminen	III/OKM	107/2009
Ammattitutkintostipendin kehittäminen	III/STM	46/2005
Apurahansaajat, vakuuttamisvelvoite	III/STM	92/2008
Arjen oikeussuhteet	I/OM	
Arktinen yhteistyö	II	11.5
Arpajaisvalvonta	III/SM	197/1999
Arvonlisävero, soveltamiskäytäntö	III/VM	41/2010
Arvopapereiden välillinen säilytys	III/VM	110/2003
Arvopaperimarkkinalainsäädännön kokonaisuudistus	III/VM	38/2005
Asevalvonta ja monenvälinen aseidenriisunta	II	1.6
Asevalvontakysymykset	I/UM	
Asevalvontakysymykset	I/UM	
Asevelvollisten koulutus	I/PLM	
Asevelvollisten taloudelliset etuudet	III/PLM	37/2007
Asevientipolitiikka	I/PLM	
Asuminen	I/YM	
Automaattinen liikennevalvonta	III/OM	16/2005
Autoveron muutosten vaikutukset	III/VM	147/2007
Baltian maiden ja Pohjoismaiden yhteistyö	II	11.2
Barents- ja arktinen yhteistyö	II	11.5
Biometriset tunnisteet	III/OM	25/2005
Biopolttoaineiden käytön edistäminen	III/TEM	197/2010
Demokratian toimivuus ja julkinen hallinto	I/OM	

Edustustoverkko ..... II 9.
Elatustuki, siirto kunnilta Kansaneläkelaitokselle ..... III/STM 49/2008
Elinkeinopolitiikka ja liikennemarkkinat..... I/LVM
Elintarvikelain muuttaminen ..... III/MMM 275/2009
Elintarvikevalvonnan voimavarat ..... III/MMM VNS 7/2006
Elintarvikevalvonta..... III/MMM 53/2005
Elintarvikkeet ja terveys ..... I/MMM
Eläinlääkäritarve ..... III/MMM 81/2009
Eläkerahastoja koskeva kokonaisuudistus ..... III/STM 152/2008
Eläkesäätiölain ja vakuutuskassalain kokonaisuudistus ..... III/STM 156/2005
Eläkkeen lepäämisjättämisjärjestelmä ..... III/TEM 275/2006
Energiapolitiikka ..... I/TEM
Erityisopetus ..... III/OKM 109/2009
Esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäynti, joutuisuus ..... III/OM K 1/2009
Esteettömyys tietoyhteiskunnassa ..... I/LVM
Etelä-Aasia..... II 14.1
Eteläinen Afrikka..... II 17.2
Etelä-Kaukasia..... II 13.2
EU, ilmastopolitiikka..... I
EU, rahoituskehykset, maatalous-, alue- ja rakennepolitiikka.... I
EU, talouspolitiikan koordinaatio I
EU, uusi komissio..... I
EU:n avoimuus I
EU:n globaali rooli I
EU:n ihmisoikeustoiminta ..... II 3.2
EU:n kahdenväliset ja alueelliset vapaakauppaneuvottelut ..... II 6.3
EU:n laajentuminen I
EU:n yhteinen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka (YTPP) ..... II 1.1
EUNAVFOR ..... III/UM VNS 5/2010
EU-politiikka ..... III/VNK VNS 4/2009
Euroopan naapuruuspolitiikka (ENP)..... II 2.3
Euroopan neuvosto ja Etyj..... II 3.3
Euroopan parlamentti..... I
Euroopan talousalue ja Sveitsi, suhteet..... II 12.2
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö (ETYJ)..... II 1.5
Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö..... I/UM
Euroopan ulkosuhdehallinto I
Euroopan unionin jäsenmaat, suhteet ..... II 12.1
Euroopan unionin kehityspolitiikka..... II 2.4
Euroopan unionin kriisinhallinta ..... I/UM
Euroopan unionin laajentuminen..... I/UM
Euroopan unionin laajentuminen..... II 2.2
Euroopan unionin siviilikriisinhallinta ..... I/UM
Euroopan unionin sotilaallinen kriisinhallinta..... I/UM
Euroopan unionin ulkosuhdetoiminta..... II 2.1
Eurooppa 2020-strategia..... I
Eurooppa-neuvosto..... I

EU-tuomioistuin ..... I/UM
EU-tuomioistuinasiat ja rikkomusmenettelyt ..... II 2.5
EU-vaikuttamisen kehittäminen ja avaintavoitteet I
Fennovoima Oy, ydinvoimalaitos ..... III/TEM M 4/2010
Globaalihallinta ja kansainvälinen arkkitehtuuri ..... II 5.9
Hallinnon kehittäminen ..... I/VM
Hallituksen esitykset, versioiden samansisältöisyys ..... III/VNK K 1/2009
Hallituksen EU-politiikka I
Hallituksen Itämeripolitiikka ..... III/VNK K 2, 3, 5/2007
Hallituksen Itämeripolitiikka ..... III/VNK K 2/2008
Hallituksen kehityspoliittinen ohjelma, toimeenpano ..... II 4.1
Hallituksen ohjelman toimeenpano I
Hallituksen toimenpidekertomus 2008 ..... III/VNK K 1/2009
Hallituksen toimenpidekertomus 2009 ..... III/UM K 5/2010
Hallitus I
Henkilötietojen suoja, yleissääntely ..... III/SM 25/2005
Hintakatto, viestintämarkkinalain mukainen ..... III/LVM 74/2004
Hissin jälkiasennuksen kustannukset ..... III/OM 24/2009
Hukkakauran torjunta ..... III/MMM 50/2001
Humanitaarinen apu ..... I/UM
Humanitaarinen toiminta ..... II 5.13
Hätäkeskusuudistuksen toimeenpano ..... III/SM VNS 3/2007
Ihmisoikeudet ..... II 3.
Ihmisoikeuskysymykset, Yhdistyneet kansakunnat ..... II 3.4
Ihmisoikeustuomioistuinasiat v. 2010 ..... II 3.5
Ikääntyneiden vanhempien hoitaminen, tilapäinen vapaa ..... III/TEM 44/2006
Ilmastonmuutos ..... I/YM
Informaatio-ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa ..... III/STM M 2/2008
Innovaatiohankkeet ..... III/TEM K 3:2/2005
Innovaatiopolitiikan linjaukset ja rahoitus ..... III/TEM VNS 5/2008
Innovaatiopolitiikka ..... I/TEM
Investointien edistäminen ..... II 6.6
Investointipäätökset ja taseinformaatio ..... III/VM VNS 2/2008
Isyyslaki, säännös kanneajasta ..... III/OM 56/2004
Itä- ja Länsi-Afrikka ..... II 17.1
Itä-Aasia ..... II 14.2
Itä-Eurooppa ..... II 13.2
Itämeren alueen yhteistyö ..... II 11.3
Itämeren haasteet ja Itämeripolitiikka ..... III/VNK VNS 6/2009
Itämeripolitiikka ..... III/VNK VNS 6/2009
Itämeripolitiikka, hallituksen ..... III/VNK K 2, 3, 5/2007
Itämeripolitiikka, hallituksen ..... III/VNK K 2/2008
Joukkoliikenne ..... I/LVM
Joukkoliikenne ..... III/LVM 110/2009
Julkinen palvelu; Yleisradio ..... III/LVM K 16/2007
Julkisen sektorin henkilöstöpolitiikka ..... III/VM VNS 2/2005
Julkisuusdiplomatia ja viestintä ..... II 10.

Julkisuusdiplomatia, Suomen maakuva, kulttuurivienti ..... II 10.1
Jätekuljetusten valvonta ..... III/YM 257/2006
Jätelain kokonaisuudistus ..... III/YM 257/2006
Jätelaki, muutoksen toimeenpano ..... III/YM 176/2007
Jätelaki, tuottajavastuu, romuajoneuvot ..... III/YM 152/2003
Kaakkois-Aasia ..... II 14.3
Kaatopaikkojen jätevero ..... III/YM 257/2006
Kaavajärjestelmän kehittäminen ..... III/YM 102/2008
Kalastuksen rajoittaminen ..... III/MMM 29/2010
Kalastuslain kokonaisuudistus ..... III/MMM 17/2009
Kalatalous ..... I/MMM
Kalatalousrahasto ..... III/MMM 220/2006
Kanada ..... II 15.
Kansainvälinen kriisihallinta, Suomen osallistuminen ..... II 1.3
Kansainvälinen oikeus ja valtiosopimukset ..... II 7.
Kansainvälinen rauhanvälitystoiminta ..... II 1.4
Kansainvälinen rikostuomioistuin ..... I/UM
Kansainvälinen sotilaallinen kriisinhallinta ..... I/PLM
Kansainvälinen suojelu, säädösten soveltaminen ja seuranta ..... III/SM 166/2007
Kansainvälinen tuomioistuin ..... I/UM
Kansainvälinen ympäristöpolitiikka ..... II 5.11
Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötoiminta ..... II 4.4
Kansalaispalvelut ..... II 8.
Kansallinen kynnysarvo ..... III/TEM VNS 7/2008
Kansaneläkejärjestelmän kehittäminen ..... III/STM 90/2006
Kansaneläkelaitoksen järjestämä kuntoutus ..... III/STM 3/2005
Kansaneläkelaitoksen rahoitus ja maksuvalmius ..... III/STM 11/2009
Karibia ..... II 15.
Kasvinsuojeluaineet ..... III/MMM 147/2006
Kaupallis- taloudellisten etujen edistäminen ..... II 6.
Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö ..... II 6.7.1
Kauppakiistat ..... II 6.4
Kauppapoliittiset suojainstrumentit ..... II 6.7.2
Kauppapolitiikka, taloudellinen yhteistyö ..... II 6.
Kauppojen aukioloajat ..... III/TEM 84/2009
Kehitysmaatuonnin helpottaminen ..... II 6.7.1
Kehityspoliittinen vaikuttaminen, kansainväliset foorumit ..... II 4.3
Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö ..... I/UM
Kehityspolitiikka ..... II 4.
Kehitysrahoitus, julkinen, laajat kehitysresurssit ..... II 4.2
Kehitysrahoituslaitokset, kansainväliset ..... II 5.12
Kehitysyhteistyö ..... I/UM
Keski-Aasia ..... II 13.2
Keskus-, alue- ja paikallishallinnon henkilöstöpolitiikka ..... III/VM VNS 2/2005
Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri ..... I/MMM
Kiinteistöjen kirjaamisasioiden siirto ..... III/MMM 30/2009
Kiinteistörahastolainsäädäntö ..... III/VM 175/2008

Konsulipalvelut ... II 8.1
Korkeakoulukeksinnöt ... III/TEM 259/2004
Korruption vastainen toiminta, YK:n ... II 5.6
Korvausten takaisinperintä ... III/OM 36/1992
Kotikuntalain ja sosiaalihuoltolain muutokset ... III/STM 101/2010
Kotikuntaratkaisu ... III/VM 67/2004
Kotimaisen puolustusteollisuuden tukeminen ... I/PLM
Kotouttamislain kehittäminen ... III/SM 166/2005
Kotouttamislain uudistaminen ... III/SM VNS 4/2008
Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon toteutuminen ... III/STM 234/2006
Koulujen kirjasto- ja tietopalvelutoiminta ... III/OKM 33/2006
Koulutus- ja tiedepolitiikka ... I/OKM
Koulutuspoliittinen selonteko ... III/OKM VNS 4/2006
Kriisijohtaminen ja tilannekuva ... I/VNK
Kriisiviestintä ja kriisiportaali ... I/VNK
Kriminaalipolitiikka ... I/OM
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka ... I/OKM
Kulttuurit, uskonnot ja politiikka, vuoropuhelu ... I/UM
Kuluttaja- ja kilpailupolitiikka ... I/TEM
Kulutusluottojen tarjoajien rekisteröinti ... III/OM 64/2009
Kunnat ... I/VM
Kunta- ja palvelurakenneuudistus ... III/VM VNS 9/2009
Kuntien valtionosuudet ... III/VM 174/2009
Kuntoutus, Kansaneläkelaitoksen järjestämä ... III/STM 3/2005
Kyläkaupan tuki ... III/TEM 84/2009
Käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoitus ... III/TEM M 7/2000
Köyhyyden vähentäminen ... I/STM
Laajakaista ... III/LVM 176/2009
Lannoitevalmistelaki ... III/MMM 71/2005
Lastensuojelu ... III/STM 252/2006
Latinalainen Amerikka ja Karibia ... II 15.2
Latinalainen Amerikka ... II 15.
Lentoliikenteen päästökauppa ja lentoasemaverkko ... III/LVM 209/2009
Liikenne- ja viestintäministeriö ... I/LVM
Liikenne- ja viestintäministeriö ... III/LVM
Liikennejärjestelmän kehittäminen ... I/LVM
Liikennepoliittinen selonteko ... III/LVM VNS 3/2008
Liikennetraktorit ... III/LVM 24/2006
Liikennetraktorit ... III/LVM 41/2008
Liikenneturvallisuus ... I/LVM
Liikennevalvonta, automaattinen ... III/OM 16/2005
Liikenneverkko ... I/LVM
Liikuntatoimi ... I/OKM
Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu ... III/YM 76/2003
Liito-oravan suojelu ... III/MMM 73/2003, LA 154/2003
Lissabonin sopimuksen toimeenpano ... I
Lissabonin sopimus ... I/UM

Lukion suullisen kielitaidon arviointi ... III/OKM 98/2008
Luonnonsuojelu ... I/YM
Luonnonvarat ja ilmastonmuutos ... I/MMM
Luotsaustoiminnan järjestäminen ... III/LVM 251/2009
Lähialueyhteistyö ... I/UM
Lähialueyhteistyö ... II 11.6
Lähi-idän rauhanprosessi ... I/UM
Lähi-idän rauhanprosessi, Israel ja palestiinalaisalueet ... II 16.1
Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka ... II 16.
Länsi- Keski- ja Etelä-Eurooppa ... II 12.
Länsi-Balkan ja Turkki ... II 12.3
Lääkehoidon kustannukset ... III/STM 50, 164/2004
Lääkkeiden annosjakelun korvaaminen ... III/STM 134/2008
Maa- ja metsätalousministeriö ... I/MMM
Maa- ja metsätalousministeriö ... III/MMM
Maahanmuutto- ja pakolaiskysymykset ... II 3.6
Maahanmuuttohallinto ... I/SM
Maahanmuuttopolitiikka, monikulttuurinen Suomi ... III/SM VNS 4:22/2001
Maailman kauppajärjestö WTO ... II 6.1
Maakunnan liittojen yhteistoiminta ... III/TEM 146/2009
Maaseudun kehittäminen ... I/MMM
Maaseudun kehittäminen, ohjelmien hallinnointi ... III/MMM 35/2006
Maaseudun rakennetuet, säännösten muutostarpeet ... III/MMM 65/2009
Maaseutu ja hyvinvoiva Suomi ... III/MMM VNS 5/2009
Maaseutuhallinnon järjestäminen kunnissa ... III/MMM 232/2009
Maatalouden rakennetuet ... III/MMM 113/2007
Maatalous ja maaseudun kehittäminen ... I/MMM
Maataloustuotanto ... III/MMM VNS 4/2005
Maatalousyrittäjien työterveydenhuolto, kehittäminen ... III/STM 132/2006
Maksuhäiriöpolitiikka ... I/OM
Maksupalvelulain soveltamisen seuranta ... III/OM 169/2009
Markkinoiden sääntely ... I/TEM
Matalapalkka-alojen lomautukset ... III/STM 222/2009
Media ... I/LVM
Merenmittaus ... III/LVM 213/2010
Merentutkimuslaitoksen toiminnot, uudelleen järjestäminen ... III/LVM 121/2008
Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyky ... III/LVM 115/2007
Merkkivuosi 1809 ... I/VNK
Metsäkauriin metsästys ... III/MMM 278/2004
Metsälain valtuussäännökset ... III/MMM 266/2009
Metsälannoitus ... III/MMM 271/2009
Metsäsuunnitelma ja nuoren metsän hoito ... III/MMM 212/1997
Metsätalous ... I/MMM
NATO, Euroatlanttinen kumppanuusneuvosto (EAPC) ... II 1.2
Naton rauhankumppanuustoiminta ... I/UM
Nuori työtön, väylä kohti työelämää ... III/TEM 225/2002
Nuorisojärjestöjen rahoitus ... III/OKM 28/2005

Nuorisotoimi ... I/OKM
Oikeusministeriö ... I/OM
Oikeusministeriö ... III/OM
Oikeusturvan kehittäminen ... I/OM
Oikeusyhteistyö, EU:n ja kansainvälinen ... I/OM
Omistajaohjaus, liikenneministeriön ... I/LVM
Opetus- ja kulttuuriministeriö ... I/OKM
Opetusministeriö ... III/OKM
Opintotuki ... I/OKM
Opintotuki, kehittäminen ... III/OKM 11/2005
Opiskelijoiden asumislisäjärjestelmä ... III/OKM 73/1999
Oppimisen tukeminen ... III/OKM 109/2009
Oppisopimuskoulutus, rahoitusjärjestelmä ... III/OKM 119/2008
Osasairauspäivärahan kehittäminen ... III/STM 62/2009
Oseania ... II 14.
Pakolaiskysymykset ... II 3.6
Pallas-Yllästunturin kansallispuiston reitistöt ... III/YM 195/2009
Palveluseteli ... III/STM 20/2009
Palvelut ja toimeentuloturva ... I/STM
Pankkien kilpailu, talletussuojalainsäädäntö ... III/VM 132/2007
Paristot ja akut, keräysasteen nostaminen ... III/YM 176/2007
Peitetoiminta ja valeostot ... III/SM 34/1999
Pelastustoimi ja hätäkeskukset ... I/SM
Perintätoimeksiantojen rajoitukset ... III/OM 21/2004
Persianlahden alue ... II 16.2
Perunan rengasmätä ... III/MMM 87/1995
Perusterveydenhuolto ja ennalta ehkäisevä työ ... III/STM 77/2004
Perusturvan parantaminen ... III/STM 155/2001
Pienhankintojen oikeussuojakeinot ... III/TEM 190/2009
Pienimuotoisen sähköntuotannon määritelmä ... III/TEM 116/2007
Pikaluottojen sääntely ... III/OM 24/2010
Pikaluottojen tarjoajien rekisteröinti ... III/OM 64/2009
Pohjoinen ulottuvuus ... I/UM
Pohjoinen ulottuvuus ... II 11.4
Pohjois-Afrikka ... II 16.3
Pohjois-Amerikka ... II 15.1
Pohjois-Atlantin puolustusliitto ... I/UM
Pohjois-Atlantin puolustusliitto ... II 1.2
Pohjoismaiden ja Baltian maiden yhteistyö ... II 11.2
Pohjoismainen yhteistyö ... I/UM
Pohjoismainen yhteistyö ... II 11.1
Poliisilain kokonaisuudistus ... III/SM 266/2004, LA 58/2005
Poliisitoimi ... I/SM
Porotalous ... I/MMM
Posiva Oy, käytetyn ydinpolttoaineen loppusijoituslaitos ... III/TEM M 3/2010
Postipalvelut ... III/LVM 241/2004
Postitoiminta ... I/LVM

Prostituoiduille järjestettävät tukitoimet ... III/STM 221/2005
Puolustushallinnon palvelukeskus ... I/PLM
Puolustushallinnon rakennuslaitos ... I/PLM
Puolustusministeriö ... I/PLM
Puolustusministeriö ... III/PLM
Puolustuspolitiikka ja hallinto ... I/PLM
Puolustusvoimien materiaalihankinnat ... I/PLM
Puolustusvoimien rakennemuutos ... I/PLM
Puolustusvoimien toiminta työnantajana ... III/PLM 199/2005
Päihdehuolto, akuutin kehittäminen ... III/SM 90/2005
Päivähoidon hallinto ja ohjaus ... III/STM 91:5/1999
Päätösasiakirjojen rakenteistaminen ... I/VNK
Rahankeräykset ... III/SM 102/2005
Rahoituslaitokset, kansainväliset ... I/VM
Rahoitusmarkkinat ... I/VM
Rahoitusmarkkinoiden sääntely ... I/VM
Rahoitusvakuudet, verosäännökset ... III/VM 133/2003
Rajavartiolaitos ... I/SM
Rakennerahastopolitiikka ... I/TEM
Rakennusten energiatodistukset ja energiatehokkuus ... III/YM 170/2006
Rakentaminen ... I/YM
Rauhankumppanuus (PfP) ... II 1.2
Rehulaki ... III/MMM 27/2007
Riistatalous ... I/MMM
Riistavahinkolain vaikutukset ... III/MMM 90/2008
Rikesakkolainsäädäntö ... III/OM 44/2002
Rikkipäästöt ... III/LVM 248/2009
Saamen kielen elvyttäminen ... III/OM K 1/2009
Sakon muuntorangaistuksen kehittäminen ... III/OM 164/2007
Sektorikohtaiset kauppapoliittiset erityiskysymykset ... II 6.7.3
Selviämisasematoiminta, kehittäminen ... III/SM 90/2005
Siemenhuolto ... III/MMM 45/2000
Siemenperunakeskus ... III/MMM 70/2002
Siirtovelvoite, radio ja televisiotoiminta ... III/LVM 13/2010
Sisäasiainministeriö ... I/SM
Sisäasiainministeriö ... III/SM
Sisäinen turvallisuus ... I/SM
Sisämarkkinat mukaan lukien digitaaliset sisämarkkinat ... I
Siviilikriisinhallintaan osallistuva henkilöstö, palvelussuhde ... III/SM 46/2008
Sokeria sisältävien elintarvikkeiden valmisteverotus ... III/VM 148/2010
Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksut ... III/STM 49/2002
Sosiaali- ja terveydenhuollon maksujärjestelmä, uudistaminen ... III/STM 37/2008
Sosiaali- ja terveysministeriö ... I/STM
Sosiaali- ja terveysministeriö ... III/STM
Sosiaaliset yritykset ... III/TEM 132/2003
Sosiaaliturvan muutoksenhaku ... III/STM 58/2008
Sotilaallinen huoltovarmuus ... I/PLM

Sotilaallinen kriisinhallinta, EU:n, Suomen osallistuminen ..... III/UM VNS 5/2010
Sotilaallinen kriisinhallinta, kansainvälinen ..... I/PLM
Sotilaallinen maanpuolustus ..... I/PLM
Sukupuolten tasa-arvon edistäminen ..... I/STM
Suomalainen sotilasosasto, asettaminen korkeaan valmiuteen... III/UM VNS 8/2010
Suomalaisten sijoittuminen avaintehtäviin, YK ..... III/UM K 1/2009
Suomen Akatemia, lainuudistuksen toetutumisen seuraaminen. III/OKM 27/2009
Suomen arktisen politiikan neuvottelukunta..... I/VNK
Suomen ihmisoikeuspolitiikka..... III/UM VNS 7/2009
Suomen ihmisoikeuspolitiikka, selonteko ..... I/UM
Suomen ja Ruotsin välillä rajajokisopimus ..... III/MMM 264/2009
Suomen ja Venäjän suhteet..... I/UM
Suomen maabrändi ..... I/UM
Suomen osallistuminen EU:n sotilaalliseen kriisinhallintaan..... III/UM VNS 5/2010
Suomen turvallisuus ja puolustuspolitiikka 2009 ..... III/PLM VNS 1:4,6/2009
Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009..... III/SM VNS 1:5/2009
Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2009..... III/VNK VNS 1/2009
Suomen turvallisuusneuvostokampanja..... II 5.3
Surmansa saaneen läheinen, kärsimyksen korvaaminen ..... III/OM 192/2005
Sveitsi ..... II 12.2
Svenskt lagspråk i Finland..... I/VNK
Syrjäytymisen ja köyhyyden vähentäminen ..... I/STM
Sähköinen lääkemääräys..... III/STM K 4/2006
Sähköinen potilaskertomus..... III/STM K 4/2006
Sähköinen tunnistaminen..... III/LVM 36/2009
Sähköisen viestinnän tietosuojalaki, muuttaminen..... III/LVM 48/2009
Säädösvalmistelun kehittäminen ..... I/OM
Taajuushuutokaupat..... III/LVM 37/2009
Taide- ja kulttuuripolitiikka..... I/OKM
Talletussuojalainsäädäntö ja pankkien kilpailu ..... III/VM 132/2007
Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD)..... II 6.2
Taloudelliset ulkosuhteet..... I/UM
Talouden kestävyys, työllisyys ja talouskasvu ..... III/VM VNS 2/2010
Talous- ja finanssipolitiikka ..... I/VM
Talousneuvosto..... I/VNK
Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus..... III/STM 195/2004
Tasa-arvolainsäädäntö, työelämä ja vanhemmuus..... III/TEM 195/2004
Tasa-arvon edistäminen..... I/STM
Tekijänoikeuslain lainakorvausjärjestelmä..... III/OKM 126/2006
Tekijänoikeuslaki, vaikutusten seuraaminen ..... III/OKM 28/2004
Teollisuuden Voima Oyj, ydinvoimalaitoksen yksikkö..... III/TEM M 2/2010
Terrorismin ennaltaehkäisy ..... III/OM 81/2007
Terrorismin vastainen yhteistyö ..... I/UM
Terrorismin vastainen yhteistyö ..... II 1.7
Terveyden- ja toimintakyvyn edistäminen ..... I/STM
Tiedepolitiikka..... I/OKM
Tiemaksujärjestelmä..... III/LVM 109/2006

Tienvarsimainonta ..... III/LVM 189/2009
Tietoyhteiskunta ..... I/LVM
Tietoyhteiskunta, YK:n..... II 5.10
Tilannekuva ja aluevalvonta ..... I/PLM
Tilatukijärjestelmä ..... III/MMM 17/2005
Tilatukijärjestelmän täytäntöönpano..... III/MMM 52/2007
Tilintarkastuslaki ..... III/TEM 194/2006
Toimeentuloturva..... I/STM
Toisen asteen opiskelijoiden opintotuki ..... III/OKM 9/2006
Transatlanttinen yhteistyö..... I/UM
Tulkkauspalveluhenkilöstön asema ..... III/STM 220/2009
Tulvakorvausjärjestelmän uudistaminen ..... III/MMM 30/2010
Tuomioistuinasioiden oikeuspaikka ..... III/OM 57/2000
Tuontipolitiikka ..... II 6.7
Tuottavuus ..... I/VM
Tupakkalaki, muutosehdotuksen valmistelu..... III/STM 101/2008
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2009 ..... I/UM
Turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko ..... III/VNK VNS 6/2004
Turvallisuuspolitiikka ja kriisinhallinta..... II 1.
Työ- ja elinkeinoministeriö..... I/TEM
Työ- ja elinkeinoministeriö..... III/TEM
Työeläkeuudistus ..... III/STM 242/2002
Työelämä ..... I/TEM
Työelämän vetovoiman lisääminen ..... I/STM
Työelämäselonteko, toimet..... III/TEM VNS 4/2004
Työkyvyttömyyseläkeläisen työhönpaluun edistäminen ..... III/STM 72/2009
Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka..... I/TEM
Työmarkkinatoimenpiteet, osallistuvien työaikasuojelu ..... III/TEM 274/2009
Työmarkkinauudistuksen toimeenpano ..... III/TEM 164/2005
Työn, yrittämisen ja työelämän politiikkaohjelma ..... I/TEM
Työnantajan ja henkilöstön välinen yhteistoiminta kunnissa ..... III/VM 267/2006
Työsuojeluviranomaisten tiedonsaantioikeus ..... III/STM 68/2008
Työttömyysturvajärjestelmä ja työeläkejärjestelmä ..... III/STM 223/2004
Työttömyysturvalaki..... III/STM 115/2002
Työttömyysturvan peruspäivärahan taso ..... III/STM S 4/1996
Ulko- ja turvallisuuspoliittinen katsaus II
Ulkoasiainministeriö..... I/UM
Ulkoasiainministeriö..... III/UM
Ulkomaalais-, maahanmuutto- ja kotouttamispolitiikka..... III/SM 185/2010
Ulkomaalaislain perheenyhdistämissäännökset, selvitys ..... III/SM 240/2009
Ulkomaalaislain seuranta ja kehittäminen ..... III/SM 28, 151/20003
Ulkomaalaisviraston toiminta..... III/SM 15/2000
Ulkomainen työvoima ..... III/STM 171/2008
Ulkomaisen selvitysyhteisön toiminta..... III/VM 187/2009
Ulosoton asiamieskielto..... III/OM 83/2006
Ulosottoviranomaiselle tehtävät ilmoitukset ..... III/OM 83/2006
Uusiutuva energia, kaukolämpö ..... III/YM 102/2008

Uusiutuvan energian käyttö kaukolämmön tuotannossa..... III/TEM 102:2/2008
Vaalit ja puolueet..... I/OM
Vaikeasti työllistyvien työllistymismahdollisuudet..... III/TEM 274/2009
Vakuutuskassalaki, kokonaisuudistus..... III/STM 156/2005
Valeostot..... III/SM 34/1999
Valituslupajärjestelmä, vaikutus kaavoitukseen..... III/YM 102/2008
Valtion ja kuntien tietojärjestelmien yhteensopivuus..... III/VM VNS 9/2009
Valtion omistajapolitiikka ..... I/VNK
Valtion omistajapolitiikka ..... III/VNK 80/2007
Valtion omistajapolitiikka, osakemyyntitulojen käyttäminen .... III/VM 80:2/2007
Valtion toimintojen sijoittaminen..... III/VM 237/2001
Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka..... I/VM
Valtioneuvoston kanslia..... I/VNK
Valtioneuvoston kanslia..... III/VNK
Valtioneuvoston ruotsin kielen lautakunta ..... I/VNK
Valtionosuusuudistus..... III/VM 88/2005
Valtiontalouden kehykset 2011-2014..... III/VM VNS 2/2010
Valtiontalous..... I/VM
Valtiovarain controller -toiminto..... I/VM
Valtiovarainministeriö..... I/VM
Valtiovarainministeriö..... III/VM
Valvottu läpilasku..... III/OM 31/2003
Vammaisille järjestettävät palvelu ja tukitoimet ..... III/STM 166/2008
Vammaispoliittinen ohjelma..... III/STM VNS 5/2006
Vapaa sivistystyö, selvittäminen ..... III/OKM 175/2009
Velkahallinta ja maksuhäiriöpolitiikka..... I/OM
Venäjä..... II 13.1
Venäjä, Itä-Eurooppa, Etelä-Kaukasia, Keski-Aasia..... II 13.
Venäjän ja Suomen suhteet..... I/UM
Venäjä-yhteydet, liikenne..... I/LVM
Verotus..... I/VM
Vesitalous ..... I/MMM
Viennin ja kansainvälistymisen edistäminen (VKE)..... II 6.5
Vientivalvonta ..... II 6.8
Viestintärauha..... III/OM 232/2008
Viestintäverkot..... I/LVM
Viisumipolitiikka..... II 8.2
Vuokratyövoiman välitys ja käyttö..... III/TEM 78/1996
Väkivaltaisen radikalisoitumisen vastainen yhteistyö ..... II 1.7
Välimeren unioni ..... II 16.4
Ydinpolttoaine, käytetyn loppusijoitus..... III/TEM M 7/2000
Yhdenvertaisuuslaki ja perusoikeudet ..... III/OM 44/2003
Yhdistyneet kansakunnat..... I/UM
Yhdistyneet kansakunnat..... II 5.
Yhdistyneet kansakunnat, ihmisoikeuskysymykset..... II 3.4
Yhdysvallat, Kanada, Latinalainen Amerikka, Karibia..... II 15.
Yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaaminen..... I/PLM

Yhteismetsät de minimis -järjestelmässä ..... III/VM 206/2008
Yhteistoiminta yrityksissä, lain toimeenpano ja vaikutukset..... III/TEM 254/2006
YK, suomalaisten sijoittuminen avaintehtäviin ..... III/UM K 1/2009
YK:n alainen tiede- ja kulttuuritoiminta ..... II 5.8
YK:n apulaisasiantuntijatoiminta ..... II 5.5
YK:n talous- ja sosiaalisektori ..... II 5.4
YK:n toiminta, kehitysrahoituslaitokset , globaalikysymykset .. II 5.
YK:n yleiskokous ja turvallisuusneuvosto ..... II 5.2
YK-reformit ..... II 5.7
Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston kertomus 2007 ja 2008 ..... III/LVM K 14/2009
Yleissivistävä koulutus ..... I/OKM
Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ..... III/OKM 14/2005
Yliopistot ja ammattikorkeakoulut ..... I/OKM
Yliopistouudistus, toteutumisen ja vaikutusten seuranta ..... III/OKM 7/2009
Ympäristöasiat liikenteessä ..... I/LVM
Ympäristöministeriö ..... I/YM
Ympäristöministeriö ..... III/YM
Ympäristönsuojelu ..... I/YM
Ympäristönsuojelun valvonta, valvontamaksu ..... III/YM 100/2009
Yrittäjien matkakustannusten vähennysoikeus ..... III/VM 133/2009
Yrittäjyyden politiikkaohjelma ..... I/TEM
Yritysten toimintaympäristö ..... I/TEM
Århusin yleissopimus, ympäristöasiat ja pitkittäishankkeet ..... III/YM 165/2003
Öljysuojarahasto, rahoitus ..... III/YM 167/2009

LYHENTEET:

VNK ..... valtioneuvoston kanslia
UM..... ulkoasiainministeriö
OM..... oikeusministeriö
SM ..... sisäasiainministeriö
PLM..... puolustusministeriö
VM..... valtiovarainministeriö
OKM..... opetus- ja kulttuuriministeriö
MMM ..... maa- ja metsätalousministeriö
LVM ..... liikenne- ja viestintäministeriö
TEM..... työ- ja elinkeinoministeriö
STM..... sosiaali- ja terveysministeriö
YM..... ympäristöministeriö